5493 A

SIBIU

2022

ACADEMIA ROMÂNĂ
SECȚIA DE FILOLOGIE ȘI LITERATURĂ

LIMBA ROMÂNĂ

XLVII

APARE DE 6 ORI PE AN

1 IUL. 2005

DIN CUPRINS:

● **MARIUS SALA,** Ion Coteanu: amintiri neșterse ● **MARIA STANCIU-ISTRATE,** Aspecte ale limbii literare în publicistica eminesciană ● **VIORICA GOICU,** Nume de familie ale românilor din Ungaria ● **ADRIAN REZEANU și FILOFTEIA MODORAN,** Enclave toponimice rurale în urbanonimie ●

1-2 / 1998

EA

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

56942

COLEGIUL DE REDACȚIE

MARIUS SALA – redactor-șef
Membru corespondent al Academiei Române
MIOARA AVRAM – redactor-șef adjunct
GH. BOLOCAN
GR. BRÂNCUȘ
GH. CHIVU
ION GHEȚIE
VALERIA GUȚU ROMALO
THEODOR HRISTEA
LAURA VASILIU
RODICA ZAFIU

Revista „Limba română" apare de 6 ori pe an.

Pentru comenzi vă puteți adresa la:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5-42, București, România, Tel. 401-411 9008, Tel./Fax. 401-410 3983; edacad@ear.ro.
RODIPET S.A., Piața Presei Libere nr.1, Sector 1, P.O. Box 33-57, București, România, Tel. 401-618 5103; 401-222 4126, Fax 401-222 6407.
ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77-19, București 3, România, Tel. 401-653 7985, Fax 401-324 0638.

La revue „Limba română" paraît 6 fois par an.
Toute commande de l'étranger pour les travaux parus aux Éditions de l'Académie Roumaine sera adressée à:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5-42, București, România, Tel. 401-411 9008, Tel./Fax. 401-410 3983; edacad@ear.ro.
RODIPET S.A., Piața Presei Libere nr.1, Sector 1, P.O. Box 33-57, București, România, Tel. 401-618 5103; 401-222 4126, Fax 401-222 6407.
ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77-19, București 3, România, Tel. 401-653 7985, Fax 401-324 0638.

Adresa redacției:
Calea 13 Septembrie nr. 13
R–76 100 București
Tel. 410 32 00,
int. 2311 și 2104

© 2000 EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13
R–76 117 București
Tel. 410 32 00,
int. 2119 și 2104

LIMBA ROMÂNĂ

0 - ULU. 2014

Anul XLVII 1998 Nr. 1–2
ianuarie–aprilie

SUMAR

MARIUS SALA, Ion Coteanu: amintiri neşterse 3

VIAŢA CUVINTELOR

ANDREI AVRAM, Note etimologice 7
EMIL VRABIE, Note etimologice 17
VASILE C. IONIŢĂ, Un reflex al lui *selişte – şezişte* 23
ION ŞTEFAN, Note etimologice 26
EUGEN TĂNASE, *Cap–ranţă* 30

LIMBĂ LITERARĂ

MARIA STANCIU-ISTRATE, Aspecte ale limbii literare în publicistica eminesciană 33

FILOLOGIE

ALEXANDRU MAREŞ, Note despre un vechi copist bihorean: popa Pătru din Tinăud 43
LILIANA AGACHE, Jitia Sfintei Margareta (Marina), într-o copie de la sfârşitul secolului al XVII-lea 49

ONOMASTICĂ

VIORICA GOICU, Nume de familie ale românilor din Ungaria 61
ADRIAN REZEANU şi FILOFTEIA MODORAN, Enclave toponimice rurale în urbanonimie 72

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 1–108, Bucureşti, 1998

56942

RECENZII ŞI NOTE BIBLIOGRAFICE

EUGENIU COŞERIU, *Lingvistica integrală*. Interviu cu..., realizat de Nicolae Saramandu, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996 (Floarea Vîrban) 79

IOAN LOBIUC, *Teoria limbii române pentru practica examenelor*, Iaşi, Editura Spiru Haret, 1996 (Constantin Dominte) 84

IOAN OPREA, *Terminologia filozofică românească modernă*. Studiu asupra epocii de formare, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1996 (Floarea Vîrban) 87

KLAUS HEITMANN, *Limbă şi politică în Republica Moldova*. Culegere de studii, Chişinău, Editura Arc, 1998 (Vera Năstase) 90

Études romanes dédiées à Maria Iliescu, „Analele Universităţii din Craiova", Seria „Langues et littératures romanes", an. II, nr. 2–3, Craiova, Editura Universitaria, 1998 (Irina Mihăilescu) 93

N. A. URSU, *Contribuţii la istoria literaturii române*, Studii şi note filologice, Iaşi, Editura Cronica, 1997 (Floarea Vîrban) 95

Românii în reînnoirea isihastă. Studii închinate Cuviosului Paisie de la Neamţ la bicentenarul săvârşirii sale – 15 noiembrie 1994 –, publicate cu binecuvântarea Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, sub îngrijirea lui Virgil Cândea, Iaşi, Editura Trinitas, 1997 (Magdalena Georgescu) 98

SERGIU DRINCU, *Derivarea cu prefixe de la latină la română*, Timişoara, Editura Amphora, 1998 (Andreea Enache) 101

IN MEMORIAM

IOANA VINTILĂ-RĂDULESCU, Ion Coteanu (1920–1997) 105

Marius Sala

ION COTEANU: AMINTIRI NEȘTERSE

Am avut privilegiul de a fi fost colaborator apropiat al profesorului Ion Coteanu timp de aproape patru decenii. Nu știu exact cum a fost prima întâlnire cu el, mai ales că nu l-am avut profesor la Universitate (promoția mea nu l-a avut dascăl, fiindcă în vara lui 1952 a fost „scos", împreună cu alți profesori de-ai mei, de la facultate).

L-am cunoscut sigur în 1958, când a devenit director adjunct al Institutului de Lingvistică din București, la propunerea lui Iorgu Iordan. De atunci ne-am întâlnit aproape zilnic în biroul din Calea Victoriei 194, din strada I.C. Frimu 22, din strada Spiru Haret 12, din Calea 13 Septembrie 13, toate adresele succesive ale institutului nostru. O absență a celuilalt era imediat remarcată de fiecare dintre noi. Această frecvență ridicată a fost determinată de faptul că am fost secretarul științific al institutului și secretarul unor lucrări colective conduse de el sau chiar coautor la cartea *Etimologia și limba română*, publicată în 1987. Practic, aflam toate ideile pe care le „aducea" dimineața la institut. Mai mult decât atât, am asistat chiar la „nașterea" unora în timpul discuțiilor zilnice.

Am început cu aceste amintiri fiindcă totdeauna m-a impresionat la el pasiunea pentru exercițiul minții. Era de-a dreptul fascinant prin inteligența și logica ce însoțeau nașterea unei idei. Câteodată, Mioara Avram, care asista uneori la aceste discuții, îi spunea – evident, râzând – „Mi-e frică de Dumneavoastră". Acest sentiment venea de la faptul că se întâmpla să propună soluții care puteau fi pentru alții năstrușnice. În astfel de cazuri experiența mă învățase că cel mai cuminte lucru era să nu-l contrazici prea mult, urmând ca a doua zi sau chiar la câteva zile, după ce efectul noutății trecea, să reluăm discuția aducând argumentele contra ideii expuse mai înainte. Rezultatul depindea de faptul dacă îl mai pasiona sau nu tema (noi spuneam în glumă „dacă îl mai pasiona sau nu jucăria").

Rezultă clar că i-a plăcut totdeauna noul, acel ceva care să iasă din tiparele obișnuinței. Numai cine nu știe detaliile, devenite acum fapte istorice, poate să nu remarce ce a făcut el pentru organizarea institutului (crearea unor sectoare de cercetare bine definite, cu planuri de muncă de perspectivă și concrete). Sectorul de lexicografie și lexicologie, de care s-a ocupat ani buni, până l-a pus pe picioare, este opera lui. Un alt exemplu concret a fost

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 3–5, București, 1998

chiar cel al sectorului de lingvistică romanică, condus la început de maestrul meu Iorgu Iordan, până când în 1967 l-a convins să facă să existe și la acest colectiv funcția de șef de sector. Tot în domeniul organizatoric a contribuit profund cu ideile sale la organizarea revistei „Limba română" și, apoi, a revistei „Studii și cercetări lingvistice". Îi plăcea să marcheze schimbările prin modificarea copertelor revistelor. Evident că accepta toate ideile după ce le trecea prin filtrul său și știa ca nimeni altul să le lase pradă uitării pe cele neagreate.

Adesea, mă amuza faptul că Mioara Avram sau cel ce își deapănă aici amintirile îi aminteau de vreuna din ideile uitate. Reacția lui era extraordinară: mergea de la schimbarea bruscă a discuției la glume care aveau ca scop să obțină uitarea dorită de el. Rar ceda în astfel de cazuri. Când nu ne lăsam, ne putea face o încercare de demonstrație că afară e soare, chiar dacă ploua cu găleata. Era semnul că trebuia să uităm noi. Orice întâlnire cu el era însoțită de o cafea (uneori chiar două) și de nedespărțita țigară (în ultimul timp, această pasiune pentru țigară i-a fost fatală). În primii ani exista și un ritual al preparării cafelei: avea în birou o spirtieră cu un ibric special de aramă. Cred că a renunțat la acest ritual fiindcă prea des Iorgu Iordan, Directorul, deschidea ușa și, surâzând sau pe jumătate scandalizat, ne spunea: „Prea multă vreme pierdeți cu cafeaua asta". După atâtea cafele ajunsesem un pasionat de licoarea neagră. M-a ferit Dumnezeu de boala tutunului, deși cred că am fumat de la el în cele patru decenii câteva bune mii de țigări (ajunsesem să-mi miroasă și hainele a tutun). La cafeaua de la ora 10 discutam nu numai chestiuni privind institutul sau revistele, ci și teme de lingvistică. Știam în orice moment la ce lucrează și în ce fază de elaborare era o lucrare. În astfel de momente puteai să sugerezi cele mai fanteziste idei.

Au fost și momente în care am aflat unele detalii despre viața lui personală, când, luat de valul discuției, uita să tragă oblonul asupra faptelor păstrate cu grijă în adâncul ființei lui. N-am putut niciodată să-i reconstitui viața. După moarte, am aflat lucruri diferite de cele comentate de el. Se arăta uneori sensibil față de unele persoane, dar era și intransigent cu altele, mai ales când interveneau aspecte politice (atunci își schimba și culoarea feței).

Am amintit mai sus de rolul lui în organizarea muncii la sectorul de lexicografie. Poate mai important decât acest aspect, ar trebui subliniat rolul său în stabilirea principiilor noii serii a dicționarului academic (și de această dată a marcat schimbarea prin introducerea unei noi sigle DLR, față de DA – seria Sextil Pușcariu).

Tot lui Ion Coteanu i se datorează, în bună parte, concepția tratatului de istorie a limbii române, inițiat și condus de Alexandru Rosetti. Imaginea istoriei limbii române ca o comparație diacronică între diversele structuri sincronice a fost pusă în aplicare în volumul al II-lea al amintitului tratat, care

n-a mai fost continuat. O concepţie similară a stat şi la baza celuilalt tratat, avându-l ca responsabil pe însuşi Ion Coteanu. Din diverse motive, independente de voinţa lingviştilor, din acesta n-a apărut nici măcar un volum (am păstrat multă vreme, în calitate de responsabil al primului volum, corecturile de tipar). În sfârşit, tot el a imaginat un scurt tratat de istorie a limbii române, ce urma să fie elaborat împreună cu Mioara Avram, I. Fischer, Ion Gheţie, Marius Sala. După sute de cafele, nici acesta, poreclit de noi „trătăţelul", n-a apărut, deşi părţi din el au fost elaborate (I. Fischer, de exemplu, a publicat partea sa sub forma unui volum: *Latina dunăreană*).

Rezultă din cele de mai sus că nu a reuşit ca toate lucrările colective iniţiate sau conduse să le publice. Nici sinteza pe care urma să o realizeze colectivul de poetică nu a apărut (s-a publicat doar un volum cu analize ale diverselor opere poetice). A început un dicţionar etimologic al limbii române care nu a mai fost continuat. Nici unele lucrări personale, la care ţinea foarte mult, n-a reuşit să le publice. Am vorbit mult despre o prezentare a istoriei limbii române, în care rolului istoriei sociale a românilor, ca determinant al istoriei limbii române, îi acorda o importanţă mai mare decât în tratatul condus de Alexandru Rosetti. Mi-a vorbit de multe ori despre Gramatica aromână. La amândouă ţinea foarte mult şi, de aceea, revenea mereu cu completări şi corecturi.

Revista „Limba română", pe care o considera un fel de copil al lui, a fost, poate, singura operă pe care a condus-o până la sfârşitul vieţii, cu o preocupare constantă pentru soarta ei (cunoscându-l, nu trebuie să surprindă că au existat şi în viaţa acestei reviste unele sincope, tratate însă eficient de comitetul de redacţie).

Ultimele amintiri sunt cele mai grele, ele fiind marcate de starea sănătăţii lui, atinsă de o boală neiertătoare. După ce a devenit directorul onorific al institutului, la care a ţinut enorm, fiindcă l-a considerat creaţia lui, alt copil al lui, întâlnirile erau tot mai rare şi din cauza obligaţiilor de rector al Universităţii „Spiru Haret". Când venea, figura lui, marcată de boală, tresărea la auzul unor noutăţi din activitatea institutului, ochii săi sfredelitori căpătau reflexele din urmă cu decenii. S-a bucurat mult de planurile de dotare a institutului cu calculatoare şi de crearea unor bănci de date. Într-un moment de sinceritate evidentă, mi-a declarat că ne felicită pentru faptul că dăm viaţă unuia dintre visurile sale.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Andrei Avram

NOTE ETIMOLOGICE

Cuvintele discutate în cele ce urmează figurează în DLR, serie nouă, tomul XII, partea 1, litera *Ț*, București, 1994. Pentru două dintre ele *(țâbârcă* și *țestrai)* în dicționar se dau sumare indicații etimologice; celelalte opt poartă mențiunea „etimologia necunoscută".

Țamberele. În DLR este reprodusă definiția din singura sursă în care este atestat cuvântul (Petre Coman, *Glosar dialectal*, București, 1939): „stofe din Istambul". După părerea noastră, avem a face cu o deformare a cuvântului (învechit) înregistrat în DLR sub forma *stambòl-șali* (variante: *stamból-șál, stambòl-șalisí, stambùl-șalí*), cu definiția „stofă de lână de Constantinopol" și cu etimologia indicată astfel: „Din tc. *Stambol șalisi*".

Ce e drept, *țamberele* diferă mult, din punctul de vedere al formei, de *stambol-șali*, dar acest lucru nu se opune etimologiei propuse aici, căci astfel de situații se întâlnesc adesea în cazul apelativelor care au la origine nume proprii; cf., de exemplu, varianta *lingroate* (pl.) a lui *renglotă* „varietate de prune" (< germ. *Ringlotte*, fr. *reine-Claude*; cf. magh. *ringló*; DLR), *pere cenghemenghe* „pere St.-Germain" (explicația dată în DA, s. v. *cenghemenghe:* „formă stâlcită din fr. *Saint-Germain*") și, mai ales, *atmișcea* „un fel de blană", care este numită astfel după localitatea *Akmecet* (sau *As-Mesgid*), „numele turcesc al orașului Simferopol" (DA, s. v.).

Din punct de vedere semantic este clar că identificarea lui *țamberele* cu *stambol-șali* nu întâmpină nici o dificultate.

Țanc. Avem în vedere substantivul tratat în DLR în articolul *țanc* [2], cu opt sensuri. Primul dintre subsensurile date sub 1 (și cel ilustrat cu cele mai numeroase citate) este următorul: „băț sau vergea cu care se măsoară, însemnându-se cu câte o crestătură, cantitatea laptelui muls de la oi cu ocazia alcătuirii stânii, uneori cantitatea vinului, a țuicii etc. dintr-un vas". Credem că autorii DLR au avut dreptate când au identificat în *țanc* (interjecție) „cuvânt care redă un zgomot ascuțit" și în *țanc* cu sensuri ca „vârf ascuțit și înalt de stâncă", „loc pietros" etc. unități lexicale distincte de *țanc* [2] (cuvântul care ne va interesa în continuare): *țanc* [1] (de origine onomatopeică) și, respectiv, *țanc* [3], „din germ. dial. *Zanken* (germ. *Zinken*)".

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 7–31, București, 1998

Considerând că avem a face cu un singur cuvânt, A. Cioranescu, DER, nr. 8498, respinge explicațiile potrivit cărora *țanc* ar fi în legătură cu v. sl. *znakŭ* (A. de Cihac), cu magh. *czenk* (C. Lacea) sau cu un termen german (indicațiile etimologice date în TDRG se referă numai la sensurile înregistrate în DLR s. v. *țanc*[3]: „vgl. deutsch *Zinke, Zacke,* bair. der *Zanken*"; CADE distinge, ca și DLR, trei cuvinte, dă etimologia celui cu înțelesul de „stâncă" – „comp. Germ. *Zinke,* dial. *Zanken*" –, stabilește identitatea interjecției *țanc* cu *țac,* de origine onomatopeică, și lasă fără indicații etimologice substantivul cu sensurile înregistrate în DLR s. v. *țanc*[2]). În locul tuturor acestor explicații, A. Cioranescu o propune pe următoarea: „De *țanc,* var. de *țac,* cf. los demás der. de esta raíz expresiva. Para la presencia del inf. nasal, cf. *bo(n)t, cio(n)t, ciu(n)t*" (*țac,* „creación expresiva", figurează sub nr. 8436).

Fluctuațiile de tipul C ~ NC, adică între o consoană orală și un grup format din aceeași consoană și o consoană nazală precedentă (respectiv, între absența și prezența a ceea ce autorul precitat numește un infix nazal) pot fi ilustrate cu numeroase perechi de variante ca *otic – otinc, păstrugă – păstrungă, smuci – smunci, strug – strung.* Se poate admite deci că de la *țac* s-a ajuns la *țanc,* așa cum, de exemplu, de la *strug,* varianta etimologică (< v. sl. *strugŭ*), s-a ajuns, în unele graiuri, la *strung* (varianta adoptată de limba literară). Admițându-se însă, totodată, că una și aceeași secvență de unități fonologice, ortografiată *țanc,* corespunde la trei cuvinte distincte (vezi mai sus), *țanc*[1] poate fi grupat în aceeași unitate lexicală numai cu interjecția *țac*; *țanc*[2] „băț" ar putea fi grupat numai cu un eventual **țac* cu un sens identic, iar *țanc*[3] „stâncă" numai cu un alt **țac,* tot substantiv, dar cu un sens diferit (mai precis, nu „băț", ci „stâncă"). Descendența din „rădăcina expresivă" *țac* a substantivelor *țanc*[2] „băț" și *țanc*[3] „stâncă" este, după opinia noastră, cu totul improbabilă.

Nu este atestat un cuvânt **țac* cu sensul lui *țanc*[2]. Substantivul a cărui origine ne preocupă aici poate fi pus însă în legătură cu un cuvânt din albaneză, anume *cak,* care înseamnă, printre altele, „borne, démarcation" (Vedat Kokona, *Fjalor shqip-frengjisht,* Tirana, 1977; vezi și Oda Buchholz, Wilfried Fiedler, Gerda Uhlisch, *Wörterbuch Albanisch-Deutsch,* Leipzig, [1977]: *cak* „Grenzpunkt, Grenze, Posten"). Este ușor de observat că în conținutul semantic al termenului albanez este prezent un element care se regăsește în subsensul lui *țanc* menționat la începutul notei de față: semnul de pe bățul folosit la măsurătoare indică o l i m i t ă (vezi și subsensul „semn făcut pe un vas în locul până unde ajunge lichidul"). Mai interesant ni se pare sensul lui *țanc* înregistrat sub 3: „loc sau semn la care trebuie să ajungă sau pe care trebuie să-l atingă cei ce se întrec la un joc (de obicei, cu mingea)"; semnul în cauză – adesea, un băț înfipt în pământ – îndeplinește o funcție asemănătoare cu cea a b o r n e i de la frontiera unui stat.

În dicționarul albanez-german citat mai sus găsim, s. v. *cak*, expresia *e zë në cak* „jmnd. auf frischer Tat ertappen" (deci „a prinde asupra faptului, în flagrant delict"). Este evident paralelismul structural și semantic dintre alb. *në cak* din această expresie și rom. *la* (sau *pe* sau *în*) *țanc* cu înțelesurile înregistrate în DLR s. v. *țanc* [2], 1: „*la* (sau, rar, *pe*) *țanc* = la momentul potrivit, exact când (sau cum) trebuie"; „*pe* (sau *în*) *țanc* = tocmai, fix, exact".

Printre derivatele lui *țanc* [2] se numără *țăncușă*, cunoscut – cum rezultă din DLR – aproape pretutindeni în dacoromână, cu nu mai puțin de 21 de sensuri, dintre care unele se regăsesc printre cele ale lui *țanc* (de exemplu, „băț sau vergea cu care se măsoară..."). Atât polisemantismul derivatului, cât și cel al cuvântului de bază pledează în favoarea presupunerii că *țanc* este un cuvânt foarte vechi (vezi și G. Giuglea, DR III, 1922–1923, p. 569: sufixul *-ușă* „îl întâlnim la cuvinte străvechi"). După părerea noastră, el provine din traco-dacă. Forma actuală a fost precedată de *țac(u)*, formă care, de fapt, continuă să existe în expresia *a ajunge la țac* „a ajunge la momentul potrivit, a ajunge la țanc". Toate cele șase sensuri ale interjecției *țac* concordă cu etimologia indicată, în DLR, la sfârșitul articolului cu acest titlu: „onomatopee". Nu este însă justificată includerea în același articol a expresiei *a ajunge la țac*; ea figurează sub 2, „cuvânt care redă zgomotul produs la tăierea unui material (mai ales cu foarfecele), a unui obiect etc.", dar putem să ne întrebăm de ce nu apare sub 1 („cuvânt care redă zgomotul produs de lovirea a două obiecte...") sau sub 3 (unde este vorba tot despre o lovire). În realitate, precedat de *a ajunge* cuvântul *țac* – nu interjecție, ci substantiv – este o variantă a lui *țanc* [2] și are deci înțelesul de „loc sau semn...". Altfel spus, perechea formată din substantivul *țac* (care ar fi trebuit să fie înregistrat ca *țac* [2], nu împreună cu interjecția *țac*) și *țanc* [2] este de același tip cu *strug – strung*, alb. *cigare* „Zigarette" – *cingare* (vezi dicționarul albanez-german citat); în toate aceste cazuri varianta mai veche este cea fără nazală.

Se înțelege, consoana nazală a fost introdusă în cuvântul românesc *țac(u)* la o dată posterioară încheierii procesului de alterare a lui [a] accentuat în poziție nazală.

Pentru corespondența rom. [ț]: alb.[ț] (scris *c*) cf. rom. *țarc* – alb. *cark* (la forma albaneză citată aici se trimite în articolul din DLR consacrat lui *țarc*, care este considerat „cuvânt de origine traco-dacă"; vezi și Grigore Brâncuș, *Vocabularul autohton al limbii române*, București, 1983, p. 122–124).

Țâbârcă. Este definit astfel: „vin care se stoarce din tescovină; (regional) ceagăr". În partea etimologică a articolului în cauză găsim trimiterea „cf. *țighir* [1]", iar de la *țighir* [1] se trimite la *cighir*. Cu sensul „vin de poame, vin de vară", *cighir* apare în DA ca variantă a lui *ceagăr*, care înseamnă, printre

altele, „zeamă de prune crude" și „mustul care iese din prunele fierte". Aceeași formă este înregistrată de L. Tamás, EWUER, s. v. *cighir*, și cu sensurile „must de calitate inferioară, obținut prin stoarcerea tescovinei" și „vin rău", ceea ce pare a sprijini ipoteza proveniență lui *țâbârcă* din *cighir* sau din *țighir* („un fel de băutură"; DA, s. v. *ceagăr*).

Toate formele (foarte numeroase) cu o oclusivă palatată sau velară la inițiala celei de a doua silabe se explică fără dificultate prin magh. *csiger* (și acesta, cu numeroase variante, printre care *ciger*, cu [ț] la inițială). Nu credem însă că este cazul să presupunem că de la o formă de tipul *țighir* s-a ajuns la *țâbârcă*, cu [b] în silaba a doua.

După părerea noastră, cuvântul din titlul acestei note este un derivat cu sufixul *-ârcă / -ircă* de la *țibără* „magiun subțire de prune" (< magh. *cibere*; DLR), derivat în care s-a produs o haplologie: **țâbărârcă* > *țâbârcă* ([î] < [i] precedat de [ț] nu pune nici o problemă). Cf., din aceeași sferă semantică și cu același sufix, *poșircă* (< *poașcă* „vin de proastă calitate"; Andrei Avram, *Contribuții etimologice*, București, 1997, p. 184–185).

Deși sensurile atestate ale cuvintelor *țâbârcă* și *țibără* nu ne trimit la același fruct (struguri în primul caz, prune în celălalt), polisemantismul lui *ceagăr (cighir, țighir)* – atât „must (sau vin) extras din tescovina de struguri", cât și „must (zeamă) de prune" – ne îndreptățește să considerăm satisfăcătoare și din punctul de vedere al înțelesului explicația potrivit căreia la baza lui *țâbârcă* se află *țibără*. Pentru aspectul semantic al chestiunii vezi și *poșircă*, al cărui sens este „băutură alcoolică slabă sau de proastă calitate" (în general, deci care poate fi preparată din struguri, din prune etc.), și, pe de altă parte, *magiun* „pastă comestibilă consistentă, obținută prin fierberea prunelor", dar, prin extensiune, și „pastă comestibilă obținută din alte fructe" (DLR).

Ţâcher. A fost înregistrat în Sângeorz-Băi, cu sensul „unealtă de fier uzată". Provine, după părerea noastră, din scr. *sikira*, variantă a lui *sjekira* „hache, cognée, hachette" (J. Dayre, M. Deanović, R. Maixner, *Hrvatskosrpsko–francuski rječnik*. II. dopunjeno izdanje priredio R. Maixner, Zagreb, 1960). Este de presupus că forma de genul neutru a fost refăcută după un plural în *-e (*ţâchere)* al unui feminin în *-ă (*ţâcheră)*.

Pentru a explica natura consoanei inițiale din *ţâcher* (o africată dentală, în locul fricativei originare cu același loc de articulație) plecăm de la constatarea că în română există numeroase cuvinte care au variante cu [ț] alături de cele cu [s]. Lăsând la o parte cazurile de tipul *bârsă – bârță, șisă – șiță*, vom da doar, după DLR, câteva exemple de fluctuație [s]~[ț] în poziția care ne interesează aici, deci la inițială. Iată, mai întâi, două perechi formate din variante dintre care una conține consoana etimologică [ț]: *sedilă*[2] – *țidilă* (< bg. *цедило*), *sinterim* – *țintirim* (< magh. *cinterem*). În al doilea rând,

menționăm că au variante cu [s] și cu [ț], dar provin din prototipuri cu [s] inițial cuvinte ca *săcăluș, sărsam, sechiraș, senic* (cf. bg. *сенник*), *sedilă* [1], *sicheră, sifilis, țaicău, țarcă* (< magh. *szarka*), *țifloaşcă* (am citat aici variantele considerate în DLR principale și uneori, în același timp, literare, cum este cazul lui *țarcă*). În lumina acestor fapte, ni se pare ușor de admis că [s] din scr. *sikira* a putut fi înlocuit cu [ț].

Pentru [e] din silaba a doua (accentuată) a lui *țâcher* – în locul lui [i] din scr. *sikira* – cf. variante ca *cigher* și *țecheră* ale cuvintelor *cighir* „partea încrețită a măruntaielor la miel" (DA), respectiv, *țechiră* „coșniță" (DLR). Transformarea în [î] a lui [i] precedat de [s] sau de [ț] nu pune probleme.

Țâhuș. Înseamnă, prin Transilvania, „prăjina lungă a îmblăciului; dârjală". Plecând de la faptul că dârjala este partea îmblăciului ținută în mână de cel care folosește această unealtă, credem că *țâhuș* este o formație asemănătoare cu *țiiuș* „ținere, păstrare" (< *ține* + suf. *-uș*; DLR), adică un derivat de la *ține*. După cum se știe, morfemul radical al verbului menționat are în unele graiuri un alomorf /țiw/ (= [țiu̯]), alături de /țiy/ (din care provine cel dintâi: [țiu̯(u)] > [țiu̯]) și de /țin/; /țiw/ este alomorful care stă la baza lui *țâhuș*.

Velarizarea lui [i] precedat de [ț] nu pune probleme, iar transformarea [u̯] > [h] – *[țîu̯uș] > [țîhuș] – este un fenomen relativ frecvent în anumite contexte (vezi observațiile noastre din SCL XLIII, 1992, 4, p. 340–346, și bibliografia citată acolo; printre exemple figurează *holbură* < *[uolbu̯ră] < *volbură*).

Explicația pe care o propunem este sprijinită, din punct de vedere semantic, de constatarea că etimonul sinonimului *dârjală* al lui *țâhuș*, anume bg. *dăržalo* „cotor, mâner", este, cum se arată în DA, „derivat din slav. *drŭžati* «a ține»".

Țârfoli. Înseamnă, prin Moldova, „a se găti, a se îmbrăca pretențios, dar lipsit de gust". Aparține, desigur, familiei de cuvinte în care intră, printre altele, adjectivul invariabil *țifră* „ornat, împodobit; pestriț" (< magh. *cifra*). Este ușor de admis că s-a produs metateza [fr] > [rf] (cf. perechile de variante *țiflă – țilfă, țiflan – țilfan*).

În principiu, cuvântul din titlul acestei note ar putea fi explicat ca derivat de la *țifră*, cu sufixul *-li* (pentru care vezi A. Graur, BL IV, 1936, p. 90–97). Este mai probabil însă că *țârfoli* provine din *țifrăli* „a împodobi, a face ornamente pe ceva; a cresta" (< magh. *cifrál*). Vocala [o], în locul lui [ă], se datorează, evident, influenței exercitate de labiala precedentă: *țifrăli* > **țârfăli* (după metateză și după velarizarea lui [i] precedat de [ț], fenomene care au putut să se producă în această ordine sau în ordinea inversă) > *țârfoli* (cf. *zăbăvi* > *zăbovi*).

Țepchin. Întrucât cuvântul – cu sensul de „tulichină (*Daphne mezereum*)" – a fost înregistrat într-o regiune (Bucovina) care cunoaște atât palatalizarea labialelor, cât și transformarea în [ă] a lui [e] precedat de fricative sau africate dentale, credem că forma din titlul acestei note se datorează unei „literarizări parțiale" a lui *[țăpḱin]: [ă] a fost înlocuit cu [e] (cf. corespondența [țăs] – [țes] și variantele, înregistrate în DLR, *țeran, țerină, țeruș* ale cuvintelor *țăran, țărână, țăruș*), dar [ḱ] (respectiv, grupul [pḱ]) a fost păstrat. Dacă presupunerea noastră corespunde realității înseamnă că forma originară a cuvântului în discuție a fost *țăpin*; aceasta poate fi explicată ca împrumut din ucr. *цапиний* „de țap", derivat de la un cuvânt, *цап*, identic, sub aspect fonetic și ca sens, cu rom. *țap* (din care provine; vezi Ion Robciuc, *Raporturile lingvistice româno-ucrainene. I. Elemente românești în ucraineană*, București, 1996, p. 104).

Explicația pe care o propunem este sprijinită de constatarea că *țepchin* (= **țăpin*) este sinonim, printre altele, cu câteva compuse în care al doilea termen este genitivul unui substantiv nume de animal sau un adjectiv derivat de la un astfel de nume: *piperul* (sau *cireașa* sau *teiul*) *lupului, lemn câinesc* etc. (Al. Borza, *Dicționar etnobotanic...*, [București], 1968, p. 57, s. v. *Daphne mezereum*; datorită, probabil, unei greșeli de tipar, cuvântul scris *țepchin* în unica sursă menționată în DLR – Panțu, Pl. 319 – apare sub forma *țapchin* în lucrarea lui Al. Borza, care trimite la aceeași sursă).

În ce privește aspectul fonetic al chestiunii, este de remarcat că – așa cum rezultă din dicționarul botanic precitat și din DLR – *tulichină* (cu etimologia necunoscută) are variante ca *tulipină, tulpin(ă), tilipin*, ceea ce pare a pleda în favoarea ipotezei conform căreia și acest cuvânt (după părerea noastră, întocmai ca sinonimul *țepchin*) conține un [ḱ] apărut prin palatalizarea lui [p].

Țestrai. Cuvântul apare într-un text popular în versuri, comunicat din Rădăuți: „Am prins a mă lăuda Cu țestrai de la mama. Am acasă șesă boi Și din șesă nu-s nici doi". După mențiunea „cu sens neprecizat, probabil" urmează glosarea „zestre". În partea etimologică a articolului citim: „Etimologia nesigură. Cf. *strai*".

După părerea noastră, partea inițială a lui *țestrai* nu este altceva decât rezultatul unei deformări a lui *cest*. La un moment dat, secvența *cest trai*, care conținea, ca prim element, o formă arhaică de adjectiv demonstrativ (păstrată în producțiile folclorice, dar înlocuită în graiul viu cu *acest, ăst, ist*), nu a mai fost înțeleasă ca atare, ci ca o singură unitate lexicală; prin simplificarea grupului de consoane [ststr], format la întâlnirea celor două elemente, și printr-o banală asimilare parțială – [ĉ]...[s] > [ț]...[s] –, de la *ce(st) strai* s-a ajuns la *țestrai*, care nu este un substantiv cu înțelesul de „zestre", ci, de fapt,

un cuvânt inexistent. Printr-o deformare întru câtva asemănătoare cu cea discutată aici a apărut „ciudatul cuvânt *cervereu*", în loc de *cel părău* (J. Byck, LR IX, 1960, 2, p. 33).

Pentru asimilarea prin care, după opinia noastră, se explică *țestrai* (< *[ĉestraį]) cf. v. sl. *česalo* > rom. *țesală*.

Țigăriș. A fost comunicat dintr-o localitate apropiată de Târgu-Jiu și înseamnă „pietriș". Este, fără îndoială, un derivat de la *sigă* „material de culoare albă, galbenă sau roșie, care se găsește în natură sub formă de bolovani sau de nisip și care se folosește la zugrăveli, în tăbăcărie sau ca piatră de construcție" (DLR. s. v., 1; din scr. *siga*). Pentru [ț] ca reflex al unui [s] originar vezi cele arătate mai sus, s. v. *țâcher*.

Ca formație, *țigăriș* este comparabil cu *plopăriș* (< *plop* + sufixul *-ăriș*; DLR).

Țipa. Forma din titlul notei de față corespunde după DLR la două verbe omonime, cu sensurile fundamentale „a striga" și, respectiv, „a arunca"; cum remarcă V. Breban, CL XI, 1966, 2, p. 334, acesta este punctul de vedere adoptat de majoritatea dicționarelor. Unii cercetători sunt însă de părere că avem a face cu un singur cuvânt (vezi, de exemplu, A. Cioranescu, DER, nr. 8738: „debe ser una sola voz"). În ambele „tabere" pot fi constatate mari deosebiri de opinii cu privire la originea cuvintelor – respectiv, a cuvântului – la care ne referim.

Pentru comoditate, nu ne vom pronunța deocamdată asupra chestiunii formulate de Valentina Șerban în cea mai recentă (după știința noastră) contribuție la discuția asupra originii lui *țipa* (*Un cuvânt sau două omonime?*, în CL XXV, 1980, 1 p. 77–79) și vom vorbi despre *țipa* ca despre un singur cuvânt, având în vedere în primul rând sensul „a arunca" (în DLR *țipa* [2]).

A. Cioranescu, V. Breban *(loc. cit.)* și Valentina Șerban (în articolul menționat mai sus) au trecut în revistă o bună parte dintre explicațiile anterioare date lui *țipa*.

Susținând că avem a face cu un derivat de la *țip* „fuente, chorro", primul dintre autorii citați în alineatul precedent adoptă, de fapt, o soluție propusă în SDLR, s. v. *țip:* „din dial. *țip*, șipot, apă țâșnitoare" (A. Scriban dă sensurile „strig cu glas subțire", „arunc" și, pentru diateza reflexivă, „mă duc, intru"). Substantivul *țip* ar fi de origine onomatopeică (A. Cioranescu, DER, nr. 8738: „creación expresiva"; în SDLR, s.v. *ațipesc*, citim: „imit[ativ] ca și *a țipa* și *țip*, șipot, apă care țâșnește sau picură"). În SDLR figurează și *țâp* „cișmea", cu explicația „d[in] *țâpă*, adică «țeavă»", iar acesta din urmă este considerat ca provenit „d[in] *a țipa*, adică «a șuiera» (sens nemenționat s.v. *țip*, verb). Am avea așadar, pe de o parte, verbul (cu trei sensuri) *țipa*, derivat din substantivul *țip*, și, pe de altă parte, substantivele *țâp* și *țâpă*, la originea cărora se află

verbul *ţipa* (cu un al patrulea sens). Întrucât însă este evident că nu ne găsim în prezenţa a două serii de unităţi lexicale – una cu [i], alta cu [î] în radical –, ci a unei singure serii, până la urmă rămâne neclar răspunsul la întrebarea dacă după SDLR *ţipa (= ţâpa)* este de origine onomatopeică, adică un cuvânt „imitativ" în mod direct, sau este derivat de la un astfel de cuvânt *(ţip = ţâp)*; de fapt, cum observă V. Breban, *loc. cit.*, p. 334, etimologia dată în acest dicţionar „se găseşte... într-un cerc vicios". Oricum, este greu de crezut că de la *ţip* „şipot, apă ţâşnitoare" s-a putut ajunge la un verb cu sensul „a arunca".

N. Drăganu, DR VII, 1931–1933, p. 138, este de părere că *ţipa* provine din *ţipă*, care înseamnă, printre altele, „membrană, pieliţă" şi „fluier din coajă de salcie" (dintre aceste sensuri numai ultimul este menţionat, în DLR, s. v. *ţipă* [1]; pentru celălalt vezi *ţiplă* [1], cu variantele *ţiflă* şi *ţipă*): „Din *ţipă* cu sensul «fluier(ă) din coajă de salcie» s-a derivat verbul *a ţipa* «a striga», «a ţivli», iar din cel de «Haut» sensul de «a arunca» şi «a lepăda»" (autorul vede aici un fenomen paralel cu cel prin care de la *lepis* «die Schuppe» s-a ajuns la **lepidare*; acesta ar fi etimonul rom. *lepăda*, cu sensul iniţial de „a arunca, a lepăda părul, pielea, solzii etc.").

Etimologia propusă de N. Drăganu este respinsă de V. Breban, *loc. cit.*, p. 334–335, cu contraargumente, după opinia noastră, decisive: „Este greu de admis însă că regionalismul *ţipă* «fluier», cunoscut pe o arie foarte mică, să fi dat naştere verbului *a ţipa* «a striga», răspândit în toate regiunile afară de o parte a Transilvaniei. Pe de altă parte, *ţipă (ţiplă)* cu sensul de «pieliţă, membrană», din care ar deriva *a ţipa* cu sensul de «a arunca», nu este cunoscut tocmai în aria verbului cu acest din urmă sens". În continuare, fără a propune o nouă etimologie, V. Breban se pronunţă în favoarea părerii că avem a face cu un singur cuvânt, nu cu două, şi, admiţând posibilitatea unei evoluţii de la sensul „a scoate, a emite sunete puternice" la cel de „mişcare bruscă, repede", ajunge la concluzia că primul dintre acestea este punctul de plecare al lui „a arunca" (se trimite la *a tuna* „a da buzna", *a urla* „a coborî"; p. 335).

Valentina Şerban, *loc. cit.*, nu acceptă explicaţia conform căreia s-ar fi produs o evoluţie de la „ a striga" la „a arunca", ci este de părere că ne găsim în prezenţa a două cuvinte omonime: „verbul *a ţipa* «a arunca» a putut să apară şi să se dezvolte independent de *a ţipa* «a striga»" (p. 79). Autoarea propune o nouă etimologie numai pentru cel cu sensul „a arunca": „înclinăm să admitem că verbul s-a putut forma... de la o bază onomatopeică de tipul *ţip* (respectiv *ţâp*)" (p. 78; vezi şi Leo Spitzer, DR III, 1922–1923, p. 646–649, după care au o bază onomatopeică, [ţip], ambele verbe).

De interes deosebit pentru problema care ne preocupă (vezi mai jos) este faptul – semnalat de Valentina Şerban – că *ţipa* „a arunca" are o variantă *ţupa* (vezi acum DLR, s.v. *ţipa* [2], 1, 2), ceea ce, crede autoarea, sprijină ipoteza originii onomatopeice a verbului, întrucât, alături de *ţâp*, există inter-

jecția *țup* (cu aceeași valoare: „sugerează, redă zgomotul produs de căderea unui corp"), care „putea să se fi dezvoltat din cea dintâi" (p. 79; în DLR *țup* apare ca variantă a lui *țop* [1]).

Atrăgătoare la prima vedere, explicația rezumată în rândurile precedente nu este totuși convingătoare. Verbul *țipa* „a arunca" are o mare răspândire (Transilvania, Maramureș, Banat, Bucovina; vezi Valentina Șerban, *loc. cit.*, p. 78, și DLR, s.v. *țipa* [2]), spre deosebire de *țup* ca „exclamație care însoțește sau sugerează o cădere, o aruncare (a unui lucru)" (DLR, s.v. *țop* [1], 2). În al doilea rând, este de remarcat că în articolul *țop* [1] din DLR, în care sunt menționate și variantele *țup, țopa, țupa* ale interjecției, nu găsim nici un citat în care *țop* sau una dintre celelalte variante să sugereze o a r u n c a r e, nu o cădere, o săritură sau altceva (după DLR interjecția *țip* este un „cuvânt care imită piuitul puiului" sau „strigăt cu care se cheamă puii la mâncare", iar *țâp* „imită zgomotul făcut de un corp la căderea în apă"); or, sensul lui *țipa* [2] este „a arunca", nu „a cădea". Așa stând lucrurile, nu credem că la baza lui *țipa* se află interjecția *țip* (sau *țâp*). Cât despre identitatea vocalei din varianta *țup* a interjecției cu cea din radicalul variantei *țupa* a verbului, suntem de părere că ea este întâmplătoare.

În general, până acum am avut în vedere un singur sens al lui *țipa* [2], cel de „a arunca". Cuvântul este însă polisemantic; primului sens, cel fundamental – în DLR „a arunca (ceva nefolositor); a azvârli (undeva sau după cineva)" – , i se adaugă alte trei sensuri (și numeroase subsensuri). În DLR este înregistrat și ca element component al unor locuțiuni și expresii: *a(-i) țipa* (cuiva) *o palmă* „a da cuiva o palmă, a pălmui"; *a țipa ochii* „a arunca o privire, a privi repede, în treacăt" etc. Aceste constatări (precum și argumentul de ordin geografic; vezi mai sus) ne determină să credem că verbul are o mare vechime în limbă, cea ce face plauzibilă ipoteza potrivit căreia el este moștenit din latină.

După părerea noastră, la originea lui *țipa* [2] se află lat. *suppare* „a întinde jos, a arunca" (G. Guțu, *Dicționar latin-român*, București, 1983). Din punct de vedere semantic este clar că nimic nu se opune etimologiei pe care o propunem. Sunt însă necesare argumente cu privire la aspectul fonetic al chestiunii.

Evident, africata din *țipa* nu poate fi reflexul regulat a lui [s] din latină. Va fi existat în această limbă o variantă a lui *suppare* cu [ț] la inițială? Într-un articol publicat în „Romania" LVI, 1930, și intitulat ***Ts en latin*** (vezi acum A. Graur, *Mélanges linguistiques*, Paris / București, 1936, p. 9–10), Al. Graur a arătat că există motive pentru a se admite că latina cunoștea consoana [ț]. Autorul citează, printre altele, cuvintele scrise *zappus* („bouc"), care „se présente avec un *ts* en roumain et en Italie, avec un *s* en végliote" și se regăsește în albaneză, și *zinzala*, care „est devenu en roumain *țînțar*" (p. 10;

etimonul indicat în DLR este lat. *zinzalus*). În legătură cu una dintre observațiile lui Al. Graur – „il est à remarquer que la plupart des exemples cités ici contiennent une consonne géminée" (p. 11) –, poate că nu este de prisos să atragem atenția asupra prezenței unei geminate și în *suppare*.

Credem că, în lumina faptelor prezentate în alineatul precedent, putem să luăm în considerație posibilitatea ca lat. *suppare* să fi avut o variantă **zuppare*, cu [ț] la inițială. Credem însă, totodată, că, pentru argumentarea părerii conform căreia *țipa* provine din verbul latin citat, nu este absolut necesar să presupunem că africata exista deja în latină. După cum am arătat mai sus, în nota consacrată lui *țâcher*, în limba română există cuvinte care, cu siguranță, conțin un [ț] inițial corespunzător unui [s] originar. Este, în consecință, ușor de admis că, în mod accidental (nu printr-o lege fonetică) – ca și în cuvinte ca *țarcă*, *țedil* „sedilă (semn diacritic)" etc. (vezi cele arătate mai sus, s. v. *țâcher*) –, [s] din *suppare* a fost înlocuit cu [ț] (cf. A. Graur, *op. cit.*, p. 11: „Dans le cas des formes romanes, il convient d'être prudent, car le *ts* peut souvent provenir d'un développement secondaire").

O a doua neconcordanță fonetică între rom. *țipa* și etimonul propus de noi apare în vocalismul morfemelor radicale. Ca și [ț] față de [s], vocala [i] față de [u] nu poate fi considerată rezultatul unui tratament normal în contextul avut în vedere. Verbul *țipa* [2] are însă, cum am văzut, o variantă în care vocala radicalului este [u]. După părerea noastră, acest [u] este reflexul normal al lat. *u* din *suppare*. Se impune deci să găsim o explicație a înlocuirii lui [u] din *țupa* cu [i] devenit, apoi, în multe graiuri, [î]).

După opinia noastră, [u] din *țupa* a fost înlocuit cu [i], în cele mai multe graiuri, sub influența lui *risipi*.

Din punct de vedere semantic o astfel de influență este ușor de admis. În sprijinul acestei afirmații vine constatarea că primul dintre subsensurile grupate în DLR sub sensul 1 al lui *risipi* este „a arunca în toate părțile"; avem deci a face cu un înțeles foarte asemănător cu cel al lui *țipa* [2]. Nu este lipsit de interes nici faptul că sinonimul acestuia, *arunca*, apare în unele expresii – de exemplu, în *a arunca banii pe fereastră* sau *în vânt* – care au înțelesul de „a risipi" (vezi DA, s.v. *arunca*, III, 1).

În ce privește aspectele formale ale problemei care ne preocupă, două detalii sunt semnificative. Primul: *risipi* are varianta regională *răsupi*; așadar, atât în *risipi*, cât și în *țipa* [2] vocala precedată de [s], respectiv, de o africată cu [s] ca al doilea element component este de cele mai multe ori [i] (sau [î] într-o parte a graiurilor dacoromâne), dar câteodată ea este [u], ceea ce pare a justifica ipoteza conform căreia apropierea făcută de vorbitori între cele două verbe a avut efecte pe plan fonetic asupra amândurora (*țupa* > *țipa* și *răsipi* > *răsupi*). Al doilea detaliu: cum rezultă din DLR, *risipi* are o variantă, învechită, de conjugarea I, *răsipa* (vezi forma tare de indicativ prezent 3 sg. din

ghicitoarea citată sub 4: „Cine merge pe râpă / Și nu se risipă?"). În lumina acestor date, considerăm că dispunem de argumente suficiente pentru a susține că *țupa* (< lat. *suppare*) a devenit *țipa* sub influența lui *risipi* (*răsipi*) sau, mai curând, a lui *răsipa; țup, țupi, țupă* etc. > *țip, țipi, țipă* etc., după *răsip, răsipi, răsipă* etc.

Urmează să ne pronunțăm asupra raportului dintre *țipa* [2] și *țipa* [1] „a striga".

Admițând, împreună cu alți cercetători (vezi mai sus), că avem a face cu un singur cuvânt, suntem de părere, spre deosebire de V. Breban, că înțelesul originar al lui *țipa* este „a arunca" și că înțelesul „a striga" este mai nou. Că între cele două sensuri se poate stabili o legătură este incontestabil. La prima vedere, s-ar putea crede că evoluțiile „a striga" > „a arunca" și „a arunca" > „a striga" se află „la egalitate" sub aspectul probabilității de a se fi produs. Considerăm totuși că a doua ipoteză este mai plauzibilă decât prima: ideea de „aruncare" este, în esență, prezentă în *țipa* [1] „a striga" (≈ „a arunca în spațiu, a emite un sunet"), dar în *țipa* [2] „a arunca" nu este prezentă ideea de „sunet", așa încât se poate spune că sensul lui *țipa* (= *țipa* [1] + *țipa* [2]) pe care noi îl considerăm originar este, totodată, fundamental în spectrul semantic al verbului.

Pentru evoluția de la „a arunca" la un înțeles legat de ideea de „sunet" cf. DA, s.v. *arunca,* II, 3, unde găsim următorul citat din opera lui V. Alecsandri: „ Armăsarii aruncă largi nechezuri". Vezi și *Le Petit Robert* 1, Paris, [1984], unde pentru *crier* se dă (sub I, 1) definiția „jeter un ou plusieurs cris", iar unul dintre sensurile înregistrate pentru *jeter* (sub II, 3) este „émettre (un son, des paroles) avec une certaine force, une certaine brusquerie".

Institutul de Fonetică și Dialectologie „Al. Rosetti"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Emil Vrabie

NOTE ETIMOLOGICE

Alte șase etimologii: alamán, cóșcov, culíc, mănăstioáră, trivolon, voi

Alamán 'unealtă de pescuit alcătuită dintr-un sac central cu aripi cu care se încercuiesc și se adună bancurile de pești marini'. DEX (1984) scrie: et. nec. Cum termenul desemnează o unealtă de pescuit în largul mării, trebuie să-i căutăm etimologia mai întâi în zona litoralului Mării Negre, unde

lipovenii se numără printre cei mai iscusiți pescari. La Sulina, într-o anchetă dialectală printre pescari lipoveni, am notat termenul *γalamán* 'plasă mare de pescuit'. În dicționarul lui Vladimir Dal' termenul nu este menționat, dar găsim două cuvinte apropiate și formal, și semantic de *γalamán*. Unul este *golomjá* 'largul mării' și celălalt e *golomjánka* 'un pește ce trăiește numai la adâncimi mari'. Pe de altă parte, mai observăm că rus. dial. *galán* desemnează o unealtă de prins morun, nedefinită mai îndeaproape (F. P. Filin, *Slovar' russkix narodnyx govorov*, Leningrad: Nauka, 1970). Aparentele dificultăți fonetice care să justifice termenul notat la Sulina ca etimon pentru rom. *alamán* dispar dacă se are în vedere că în graiurile rusești meridionale *g* e rostit γ (ca în neogreacă) și că *o* neaccentuat se rostește *a* (fenomenul numit *ákanie*). Prin urmare, *golomjánka* e rostit *γalam'ánka*, iar *galán* e rostit *γalán*. Mai este un detaliu care pare să sprijine această presupunere etimologică. În română γ (spirantă velar sonoră) devine adesea *h*, iar la inițială de cuvânt acest *h* rămâne adesea nerostit (cf. *harbúz și arbúz* 'pepene verde', *harpacíc și arpacíc* 'ceapă măruntă de sămânță' etc.). Dacă rus. *golomjá, golomjánka și galan*, menționate aici, au fuzionat, sau dacă numai unul dintre ei stă la baza termenului rusesc („lipovenesc") notat la Sulina, acest lucru rămâne de stabilit.

Cóșcov 1. (despre pereți) 'coșcovit'; 2. 'gol pe sub coajă', 'scorburos', 'găunos'. DA (1940), DEX și Breban (1987) consideră că termenul vine din rus. *kočkovátyj*, adjectiv care, într-adevăr, este foarte apropiat semantic de cuvântul nostru. Totuși, acest etimon prezintă dificultăți și nu poate fi acceptat fără rezerve din cauza accentului diferit în cele două limbi. De asemenea, dispariția părții finale a adjectivului rusesc (*-átyj*) rămâne neexplicată. Adevăratul etimon pare a fi adjectivul rus. reg. *kóčkovyj* (*Filin*, vol. 15, p. 134), a cărui formă scurtă este *kóčkov*. Pentru disimilarea *čk* > *šk* cf. rom. *brîșcă, clóșcă, pășcă, sîșcă*, cu *șc*, față de etimoanele lor cu *čk* (adică *șc*) din limbile slave din care acești termeni provin.

Culíc 'pasăre de mlaștină cu cioc lung și îndoit în jos, cu penaj brun închis sau brun-ruginiu'. DEX scrie: et. nec. Etimonul este rus. *kulík*. DA a văzut corect acest etimon în 1904, iar L. Șăineanu, încă în 1896 (*Dicț. universal al lb. rom.*, Craiova: Samitea & Baras, s. v.). Este greu de înțeles de ce DEX nu a acceptat această soluție clară.

Mănăstioáră. Atât DEX, cât și DLR spun că acest diminutiv e format de la *mănăstire* cu sufixul *-oáră*. Dacă ar fi adevărat, atunci nu vedem cum s-ar putea explica lipsa lui *r* din finalul radicalului *mănăstir-*. De fapt, diminutivul acesta s-a format cu sufixul *-ioáră*, ceea ce a dus la palatalizarea lui *r* în *r'* și apoi la dispariția lui.

Trivolon s.n. (învechit) 'prima încăpere la intrarea într-o biserică'. DLR XI / 3 (1983) consideră cuvântul cu etimologie necunoscută. Provine în mod cert din gr. *trívolon*, atestat pentru prima oară în secolul al XI-lea, la Simeon Metafrast (*Thesaurus grecae linguae ab Henrico Stephano constructus*, vol. VII, Paris: Didot (1848), p. 2414). Găsim cuvântul și la D. Dimitrakis, în *Méga lexikón tés hellenikés glósses*, Atena, 1950, nr. 7274, cu același sens ca în română.

Voi s. n. (reg.) 'rând de împletitură de papură sau de nuiele într-o leasă sau în pereții unui pătul de păstrat porumb'. DEX scrie: et. nec. Cuvântul vine din sârbă, unde găsim un termen regional *voj* cu același sens ca în română (cf. *Rečnik srpskohrvat. knjiž. i narodnog jez.*, Belgrad, t. II [1962], p. 752). Originea sa slavă în sârbă este incontestabilă din cauza relației sistematice cu verbul *viti* 'a împleti'. Literal, cuvântul înseamnă 'împletitură'.

Câteva clarificări în etimologia cuvântului *boboc*

Dicționarul Academiei (DA s.v.) și toate contribuțiile etimologice ulterioare consideră acest cuvânt ca provenind din ngr. *bubúki* 'boboc de floare'. Începem reexaminarea acestei etimologii prin încercarea de a arăta cum anume se va fi ajuns de la termenul grecesc (cuvânt trisilabic cu vocalismul *u-ú-i*) la cel românesc (cuvânt bisilabic cu vocalismul *o-ó*).

Greaca modernă are numeroase substantive neutre cu terminația de nominativ singular *-i*, atât în fondul ei lexical mai vechi, cât și, mai ales, în împrumuturile mai noi din diverse limbi (vezi N. P. Andriotis, *Dict. étymol. du grec mod.*, Atena, 1951). Când româna împrumută asemenea cuvinte din neogreacă, acest *-i* de regulă nu se păstrează: ngr. *afióni* a devenit rom. *afion*, ngr. *δekári a* devenit *decar*, ngr. *guvídhi* a devenit *guvid*, ngr. *pipéri* s-a transformat în *piper* și așa mai departe. În română, asemenea împrumuturi sunt cu o silabă mai scurte. Astfel devine clar de ce trisilabicul ngr. *bubúki* a devenit în română bisilabic, *bubóc* (formă învechită sau regională) și *bobóc* (formă literară). Schimbarea de gen gramatical, de la *neutru* în neogreacă *la masculin* în română, se datorează, foarte probabil, tendinței românești vechi, active și astăzi, de a încadra substantivele nefeminine inanimate, care exprimă termeni de anatomie vegetală, printre masculine: *ament, bulb, butaș, cârcel, ciorchine, ghimp(e), lob, múgur(e), pup, rizom, sâmbur(e), spin, știulete, strugur(e), tubercul* și altele sunt neînsuflețite masculine. În nici un caz *boboc* (bot.) nu-și datorează genul masculin termenului *boboc* 'pui de rață ori de gâscă', deoarece acesta din urmă a apărut mai târziu, prin metaforizarea primului. Aromâna, spre deosebire de dacoromână, îl păstrează pe *-i* în împrumuturile sale din greacă. Aceste împrumuturi sunt feminine în aromână, iar nu neutre

sau masculine ca în dacoromână; cf. arom. *bubúche*, pronunțat [*bubúkí*], s. f. 'mugur' (T. Papahagi, DDA s. v.).

O nepotrivire mare între termenul grecesc *bubúki* și rom. *bobóc* o constituie vocala din silaba accentuată: ngr. *u* (niciodată altfel), față de rom. *o* (niciodată altfel). DA, DEX, L. Gáldi și H. Mihăescu trec peste această nepotrivire fonetică fără să încerce a o lămuri. După opinia noastră, nu a existat nici un motiv fonetic, morfologic sau semantic care să se opună, în română, unui termen (neatestat) *bubúc* (care ar fi redat exact fonetismul cuvântului grecesc). Se pune deci întrebarea de ce rom. **bubúc* a trebuit să devină *bubóc*, *bobóc* și nu s-a păstrat ca **bubúc*. Probabil chiar de la început finalul *-úc* din **bubúc* a început să fie interpretat de tot mai mulți vorbitori români ca sufix diminutival (cf. *năsúc*, din *nas* + *uc*, *sătúc* din *sat* + *uc* și așa mai departe), până când a avut loc o substituție de sufixe: pseudosufixul *-úc* a cedat locul sufixului diminutival și, uneori, și masculinizant *-óc* (cf. reg. *mânzoc* 'mânz', *mâțoc* 'pui de pisică', 'mâț', în DLR s. v.). Această substituție de sufixe va fi fost favorizată întrucâtva și de faptul că rom. *mâțóc* înseamnă regional nu numai 'pui de pisică', ci și 'mâțișor', adică floarea salciei, a stejarului, alunului și a altor copaci și arbuști (DLR s. v.). Mai mult, în română există regional și un termen botanic format chiar cu sufixul *-úc: mâțúc* 'floarea salciei' (DLR s. v.). Se poate deci presupune că, alături de atracția morfologică *-óc* ← *-úc* („*-óc* îl atrage pe *-úc*"), a avut loc și o atracție semantică ('mugur, ament' ← 'boboc de floare'). La aceasta se va mai fi adăugat, greu de stabilit în ce anume măsură, și faptul, e drept, cam marginal, dar totuși demn de a fi menționat, că ucrainenii, inclusiv cei care trăiesc în Maramureș, Bucovina și nordul extrem al Moldovei și sunt bilingvi, au în vocabularul lor, ca termen curent, cuvântul *pup 'mugure'*, cu diminutivul *pupók* (cf. Hrincenko III, 500). *Pupók* e cunoscut, cu exact aceeași formă și cu același sens, și în rusă (Dal' III, 359). Asemănarea (absolut întâmplătoare) dintre acest *pupók* est-slav și rom. *bubóc* e considerabilă și nu credem că poate fi exclusă cu totul din scenariul general al etimologiei discutate aici.

Mai rămâne să încercăm a vedea de ce rom. *bubóc* (cu *u* justificat etimologic) a devenit *bobóc*, cu *o* în prima silabă. Trebuie, probabil, să presupunem că *u* aton (etimologic) a început să fie pronunțat ca *o* mai întâi în graiurile moldovenești și că această formă cu *o* hipercorect s-a generalizat (cf. mold. *cucóș* față de munt. *cocóș* etc.). Asimilarea regresivă a lui *u* aton la *o* de sub accent poate și ea constitui o cauză a prefacerii *u-ó* în *o-ó*, dar nu insistăm aici asupra factorului care va fi fost mai important dintre aceștia doi, pentru a nu aluneca în speculații.

O ultimă observație. Indicația etimologică din DEX despre *boboc* ('din ngr. *bubúki*') este satisfăcătoare numai parțial. Această etimologie se potrivește numai pentru sensul botanic al cuvântului *boboc*. Celelalte două

sensuri ('pui de rață sau de gâscă' și 'începător, recrut, student în primul an') sunt inovații semantice exclusiv românești, necunoscute nici în neogreacă, nici în celelalte limbi cu care româna a fost și este în contact.

În concluzie, se poate acum afirma cu certitudine că rom. *boboc* 'mugur de floare' provine din ngr. *bubúki* 'idem', etimologie indicată încă de A. de Cihac în 1879 și reținută în DA. Toate nepotrivirile dintre etimon și cuvântul etimologizat, lăsate până acum nelămurite, au fost explicate în cele de mai sus.

Etimologia a doi termeni din domeniul pescuitului fluvial

Sacoviște

Dicționarul limbii române (DLR) definește acest cuvânt ca „unealtă de pescuit cu dimensiuni mari, formată dintr-un schelet de lemn cu coadă lungă și un sac de plasă montat pe schelet, cu care se pescuiește de pe mal, în locurile unde apa curge repede". La etimologie se indică *sac* + sufixul *-oviște*. DEX propune aceeași origine. Motivul pentru care această etimologie nu ni se pare convingătoare este faptul că existența, în limba română, a unui sufix *-óviște* (sau *-ovíște*) este cel puțin discutabilă. În *Dicționar invers* (DI) figurează doar trei cuvinte analizabile cu *-oviște: lăcoviște* (cu varianta *lacoviște*) 'loc apătos', *târgoviște* (împrumut din slavonă, vezi DLR s.v.) și ultimul, termenul discutat aici, *sacoviște* [1]. Ni se pare foarte puțin probabil ca aproape fantomaticul sufix *-oviște* să fi avut cândva la români facultatea de a crea termeni pentru unelte sau părți ale unor unelte și ca singura denumire de unealtă care îl conține să fie cunoscută într-o regiune a țării unde pescarii cei mai iscusiți sunt lipovenii și ucrainenii (Delta Dunării și zonele adiacente).

Mai probabil ni se pare ca termenul *sacoviște* să fie la origine un cuvânt rusesc, preluat de românii de pe cursul inferior al Dunării de la pescarii lipoveni. În Dicționarul invers al limbii ruse (*Obratnyj slovar' russkogo jazyka*. Moscova, 1974) găsim nu mai puțin de 26 de cuvinte cu sufixul *-óvíšče*, inclusiv *molotovíšče* 'mâner de ciocan', *serpóvíšče* 'mâner de secere'; printre ele se află și *sakovíšče*, cu sensul 'mâner de năvod pescăresc' (vezi Dal' s. v.). Această cale de a explica termenul regional românesc în discuție aici lasă totuși nerezolvate două detalii: 1) Accentul din rom. *sacóviște* diferă de accentul din rus. *sakovíšče*. E de observat însă că în rusă *-išče* și compusul său *-ovíšče* pot avea accentul fie pe *-i* din sufix, fie, în anumite condiții, pe vocala din silaba imediat precedentă. 2) Grupului consonantic *šč* din rusă îi cores-

[1] *Loviște* (înregistrat și el în DI, p. 375, col.1) iese din discuție, întrucât *-ov-* face parte din rădăcina cuvântului (cf. radicalul slav. *lov-* „a prinde, a vâna"). Într-o situație similară se află și regionalismul *poviște*, chiar dacă etimologia lui este necunoscută (vezi DLR, s. v.).

punde *št (șt)*. Această nepotrivire fonetică se explică prin faptul că româna nu are substantive cu finalul în *-șce*. *Dicționarul invers* conține numai două, *bașce* și *obșce*, ambele atât de rare, încât DA și DLR nici nu le menționează. În schimb, româna are o serie întreagă de cuvinte, dintre care unele destul de cunoscute sau chiar foarte cunoscute, în *-ște* (*clește, grădiște, liniște, obște, paște* etc.), inclusiv unele cu sufixul *-iște*, corespunzând ca sens sufixului *-(ov)íšče* din rusă, menționat mai sus. Cf. rom. *toporíște* și rus. *toporíšče,* termeni etimologic independenți unul de celălalt. Dacă îi citățm alături o facem doar pentru a încerca să sprijinim presupunerea că românii au putut preface pe *šč* din rus. *sakovíšče* în *șt*. În sfârșit, în Dobrogea nu este deloc exclusă și o mediere bulgărească de la rus. *šč* la rom. *șt*, dar aceasta ține deja de domeniul speculației. Ultimul lucru care ne împiedică să acceptăm etimologia propusă în DLR și în DEX este că baza la care este atașat pretinsul sufix *-oviște* înseamnă pur și simplu 'sac', în timp ce rus. *sak* este un termen pescăresc ce concordă perfect, din punct de vedere semantic, cu *sacoviște*. Vl. Dal' definește rus. *sak* astfel: „(pesc.) sac mare (fixat) pe un semicerc sau pe o ramă, prevăzut cu o prăjină, pentru pescuit" (IV, 129). În concluzie, credem că rom. *sacóviște* nu este o formație internă românească, așa cum se afirmă în DEX și în DLR, ci un împrumut din rusa meridională, realizat, foarte probabil, prin intermediul lipovenilor.

Splau

DEX și DLR explică acest cuvânt astfel: „extremitate a unei punți așezate pe piloți, care poate fi ridicată sau coborâtă după nivelul apei și pe care stă pescarul cu sacoviștea". Ambele dicționare consideră cuvântul ca fiind cu etimologie necunoscută.

S-a făcut încercarea ingenioasă de a se explica acest termen ca fiind o variantă a rom. *splai*, cu care s-ar afla în același raport ca și *cheu* față de *chei* (Andrei Avram, *Contribuții etimologice*, București, 1997, p. 211).

Propunem mai jos o soluție diferită. *Splau* (cu *ŭ* final) redă rostirea rusească meridională a cuvântului *splav* (unde *s-* este prefix, iar *plav-* e radicalul cu sensul 'înot sau plutire pe apă'), Vl. Dal' consideră că termenul *splav* se intersectează ca înțeles cu *náplav, nutá, bom* sau *bon* și îl definește astfel: „barieră sau ponton de-a curmezișul unui râu pentru oprirea materialului lemnos și viiturilor". Sub *náplav* Dal' scrie: „deplasarea unei ambarcațiuni cu vâsle în josul apei numai prin forța curentului", iar sub *nutá:* „cuplaj plutitor făcut din material lemnos și folosit pentru a închide accesul ambarcațiunilor într-o zonă de acostare". În sfârșit, *bom* este definit astfel: „ponton făcut de obicei din material lemnos plutitor și din viituri".

Termenul *splav* [splaŭ] l-am auzit la un pescar lipovean bilingv la Mila 23, jud. Tulcea, unde am studiat terminologia locală a pescuitului împreună

cu conf. dr. Maria Dumitrescu, fără să fi avut însă posibilitatea de a vedea și obiectul. Am reținut doar că reprezintă ceva improvizat pe apă, de pe care se pescuiește. A doua oară am auzit același termen și am văzut și obiectul desemnat de el la Ghizdărești (localitate cu lipoveni bilingvi), pe Dunăre, la nord de Cernavodă, unde am făcut o anchetă însoțit de lect. Elena Cristofor de la Universitatea din București. Definiția din DLR și DEX diferă însă de obiectul numit *splau*, pe care l-am văzut pe mal, nu în apă, la Ghizdărești: două mici bărci cuplate și acoperite cu o platformă de scânduri ca să nu se umple de apă. Am reținut că ambarcațiunea era prevăzută cu o verigă groasă de care ni s-a spus că vine priponită de fundul apei atâta vreme cât pescarul pescuiește, dar nu am văzut funia sau odgonul. Totuși, din elementele expuse aici rezultă că obiectul numit în româna regională *splau*, chiar dacă diferă ca alcătuire fizică de obiectul văzut de noi la Ghizdărești, se identifică cu el ca f u n c ț i e. În încheiere, ar mai fi de observat că în descrierea din DEX a termenului *splau* apare și *sacoviște* (prezentat mai sus), ceea ce ni se pare că vine în sprijinul ipotezei noastre.

Fort Lauderdale, Florida
SUA

Vasile C. Ioniță

UN REFLEX AL LUI *SELIȘTE – ȘEZIȘTE*

Răspândirea cuvântului *siliște*, în limba română, cu variantele *seliște*, *săliște* (cele mai frecvente), dar și *silește*, *saliște*, *sălește* (variante izolate)[1] ca termen comun (apelativ topic), dar mai cu seamă ca nume propriu (toponim), este impresionantă. Nu ne referim doar la actualele sau fostele denumiri de așezări umane[2], ci și la numeroasele microtoponime din hotarele satelor. În

[1] Glosat în lucrările lexicografice în varianta *siliște*, aceasta fiind cea mai răspândită, deși primele atestări documentare consemnează cam în aceeași vreme ambele variante (*siliște* și *seliște*). Pentru forma în care apare atestat, precum și pentru datele atestării, vezi Institutul de Lingvistică din București, *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române. 1374–1600*, București, 1981, p. 213.

[2] Și în toponimie situația este asemănătoare, în sensul că variantele cele mai răspândite sunt *Silișteа)* – 29 de localități (simple, derivate sau compuse), iar în varianta *Seliște(a)*, respectiv *Sălișteа)* – 25 (v. Ion Iordan, Petre Gâștescu, D. I. Oancea, *Indicatorul localităților din România*, București, 1974, s. v.).

privința accentului, cu rare excepții, cele mai multe dintre variante sunt accentuate pe prima silabă, respectiv pe tema de origine slavă, însuși cuvântul, în diversele lui variante, fiind un derivat slav: *селиште*.

În Banat lipsește ca oiconim actual, dar au existat câteva așezări cu astfel de nume, pe care le găsim înregistrate în dicționarul lui C. Suciu: *Sylisthe* (a. 1452), *Zelyste*, (a. 1454), localizat pe lângă actualul sat Prilipeți[3], *Zeliste* (a. 1444), în fostul raion Lugoj (DIT, II, 431), apoi altul notat *Zelysthe*, contopit ulterior cu actuala așezare Sintești (Timiș).

Referindu-ne doar la județul Caraș-Severin, am constatat, cercetând toponimia acestuia, că apelativul sau numele topic este specific zonei în varianta *săliște* și că este răspândit în forma sa simplă *(Săliște)* sau ca derivat *(Săleștiuța)*, precum și în nume topice compuse *(Sălișteа Mare, Șălișteа Mică, Dealul Sălișților* etc.) în peste 50 de localități.

În privința originii, Iorgu Iordan socotește că apelativul topic este de origine bulgară sau sârbească. De fapt, cuvântul este de origine slavă, aparținând fondului vechi slav[4]. Cât privește sensul apelativului, DLR consemnează: „**1.** (Învechit și popular) Vatră a satului". Celelalte sensuri sunt secundare, rezultate în urma degradării sensului primar: „loc de casă", „loc pentru cultura unor cereale", „miriște", „pășune" etc.

În ceea ce privește vechimea cuvântului, prima atestare (a. 1537) consemnată de DLR trebuie corectată pe baza existenței sale în toponimie, dar și pe baza unor documente apărute ulterior redactării DLR, Tomul X, Partea 3 (Litera S), căci apare menționat ca nume de loc pentru prima oară, în Țara Românească, la 1374, iar ca nume comun, la 1443[5].

Iorgu Iordan discută toponimele *Silișteа (Seliște, Șălișteа)* tale quale în paragraful „Derivate în *-iște*", la un loc cu derivatele create în interiorul limbii române, cu sufixul *-iște*, de origine slavă, ca *Brănișteа, Grădișteа*, etc., împreună cu *Cărpinișteа, Măzărișteа* etc.[6], deși în cazul lui *Silișteа (Seliște, Sălișteа)* este

[3] *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I (1967), II (1968), București, p. 405; 431; în continuare, DIT, I, II.

[4] Cf. *Toponimia românească*, București, 1963, p. 257–258, unde sunt glosate sub titlul *Sălișteа(a)*. Iorgu Iordan are în vedere, când indică originea bulgară, sensul în această limbă, precizând, totodată, că „trebuie să acceptăm pentru toponimie, de cele mai multe ori, dacă nu chiar totdeauna, pe cel originar, care este al etimonului bulgar: *selište* „ruinele sau așezarea unui fost sat", dar și srb. *selište* „fostă așezare omenească". Cf. și *seliște* „loc unde este sau a fost sat", „vatra satului" *(var. sălișteа, seliște)*. Împr. v. sl.: „loc de trai". Comp. bg. *selište* „curtea cu casa și celelalte acareturi"; „sat"; „loc unde a fost sat", cu referire la graiurile moldovenești de peste Prut (N. Raevski, M. Gabinski [redactori], *Scurt dicționar etimologic al limbii moldovenești*, Chișinău, 1978, p. 375).

[5] Supranota 1.

[6] Supranota 4.

clar că românii nu au avut o temă **selă* și că apelativul în cauză a fost preluat din vechea slavă gata derivat[7].

Sinonimia *siliște – vatră (de sat)* este relativă, căci, de fapt, *siliște* este un termen specializat, al cărui sens propriu-zis este acela de „fostă vatră de sat". Ceilalți termeni sinonimi *(arie, arman, imaș, izlaz, pășune)*[8] nu intră în discuție pentru că sunt sensuri ulterioare, „degradate", mai mult sau mai puțin îndepărtate de sensul originar.

În una din scrierile sale, Emilian Novacovici redă următoarea „frământare de limbă = calambur"; „Fata popii din Șăzișcie / Șede-n c.r și pușcă gâșce, / Cu pușca făr' de oțele / C-un șâreag de pușche-n șăle"[9]. *Șăzișcie* redă (literarizat) pe *Șeziște*, nume al unui sat, pe care nu l-am putut identifica nici în zona Răcăjdiei, de unde era originar E. Novacovici, nici printre localitățile actuale ale Banatului și nici în lista celor dispărute, cuprinsă de dicționarul lui C. Suciu (DIT, II, între paginile 287 și 442). Eventualitatea ca autorul calamburului, cel de la care l-a cules E. Novacovici, să-l fi creat ad-hoc este puțin probabilă. Dacă nu a existat un sat cu un astfel de nume, autorul putea folosi tot atât de bine pe *Săliște*, denumire familiară, capabilă de a realiza rima cu *gâște*.

Date fiind aceste prezumții, se poate crede că a existat un sat cu un astfel de nume și că, totodată, vorbitorilor le-a fost cunoscut și numele comun *șeziște*, creat cu ajutorul sufixului *-iște*, viu în sistemul de derivare al limbii române, adăugat unei teme **șed* sau **șez*. Este inutil să mai adăugăm și că, fiind vorba de un popă, acest detaliu întărește presupunerea că exista un sat cu acest nume în vecinătatea Răcăjdiei sau într-o zonă mai îndepărtată.

Limba română cunoaște pe *șez* [1], ca variantă a lui *șes*, și pe *șez* [2] „s. n. (Regional) Ocol pentru vite folosit în timpul verii", sinonim cu *zăcătoare*, înregistrat în zona orașului Râmnicu-Vâlcea, precum și pe *șez* [3], acesta din urmă ca termen livresc, dar înrudit etimologic cu *șez* [2], ca postverbal al lui *a ședea*. Așadar, este posibil un derivat din *șez*[2], cu ajutorul sufixului *-iște*, după modelul lui *seliște*.

Acest lucru este cu atât mai plauzibil cu cât vb. *ședea* are, pe lângă alte sensuri, și pe acela de „III. 1. [...] A locui", precum și „A trăi, a viețui (undeva)" (DLR, s. v.). Pe de altă parte, derivatul *șezător, -oare*, provenit tot din *a ședea*, posedă, pe lângă alte înțelesuri, și sensul „ocol pentru vite...", fiind deci

[7] Un indiciu probator pentru originea sa slavă este și accentuarea cuvântului, cu rare excepții, pe temă, nu pe sufix, ca în derivatele românești.

[8] Cf. Luiza Seche – Mircea Seche, *Dicționarul de sinonime al limbii române*, București, 1982, p. 891.

[9] *Din comoara Banatului. Folclor*. Partea II, Oravița, 1926, p. 26.

sinonim cu *şez*[2]. Apoi acelaşi cuvânt *(şezător)* înseamnă: „II. adj. 1. (Învechit; de obicei în legătură cu verbele „a fi" sau „a se afla") Stabilit, domiciliat (într-un loc); viețuitor, trăitor (într-un loc)" (DLR).

În treacăt spus, un presupus derivat al lat. *sedere (*sedimen)* are în idiomuri romanice apusene sensurile „Bauernhof (= gospodărie țărănească)" (REW, 7784).

În concluzie, se poate crede că *şăzîşcie*, aşa cum apare notat într-o aproximativă transcriere fonetică la E. Novacovici, reprezintă un termen *şezişte*, cuvânt creat după modelul lui *selişte (sălişte)*, că avem toate motivele să credem că nu este o creație arbitrară, chiar dacă atestarea sa este singura (calamburul citat de E. Novacovici).

Ciudat este că, deşi din fragmentul folcloric citat de E. Novacovici se înțelege că ar fi existat un nume propriu, în speță un nume de localitate, acesta nu s-a păstrat nici ca toponim minor. Chiar şi dacă nu a existat o aşezare umană cu acest nume, cuvântul a circulat ca nume comun, dar s-a pierdut ca atâtea alte cuvinte conservate doar în folclor (ghicitori, proverbe, descântece etc.). Oricum, faptul că este atestat doar de o singură sursă nu ne îndreptățeşte să-l ignorăm.

Reşiţa, Piaţa 1 Decembrie 1918 nr. 9

Ion Ştefan

NOTE ETIMOLOGICE

Un calc lingvistic: *naigaţiune*

În DLR este înregistrat un cuvânt, azi ieşit din uz, folosit însă în secolul trecut, *naie* „corabie", provenit din lat. *navis*, având ca dublet neologic pe *navă* şi cu două forme de plural, *năi* şi *naie*, aceasta din urmă identică deci cu singularul. Prima atestare a cuvântului, în DLR, datează din 1871, fiind extrasă din revista lui Iosif Vulcan „Familia", dată pe care şi-o însuşeşte şi G. I. Tohăneanu[1]: „Mulțimea aşteaptă *naia*, care sub împrejurări favorabile trebuia să ajungă ieri în port".

[1] G. I. Tohăneanu, *Cuvinte româneşti*, Timişoara, Editura Facla, 1986, p. 126–127.

Primele atestări ale cuvântului trebuie mutate însă cu vreo două decenii înapoi. Se pare că prima atestare este din 1852. În niște note de călătorie în Italia, atribuite lui T. Cipariu (au fost publicate în „Gazeta de Transilvania" din 1852) se spune: „mă țineam și io bine cu mâna de... divan când se legăna mai tare *naia*, să nu lunec, nefiind dedat cu atare legănături de când eram prunc"[2]. Același T. Cipariu, într-o traducere din 1863, scrie: „Îl însoțiră până la *nae*"[3]. Anterior, în 1853, G. Bariț și G. Munteanu, în *Deutsch-rumänischer Wörtbuch*, apărut la Brașov, notează: „*Schiff*, vas de plutit, *naie*, corabie, suveică (la țesători) și *Schiff einer Kirche*, sânul bisericii". În *Dicționarul român-german*, de G. A. Polizu, apărut tot la Brașov, în 1857, se dă atât singularul *naie*, cât și pluralul *năi*, cu corespondentul german *das Schiff*. S. Bărnuțiu, în 1862, scrie: „Ea (trâmba) poate ridica și o *nae* (corabie) de cele mari"; „pe aceasta se poate pluti cu *năi* (corăbii)"[4].

I. Codru Drăgușanu folosește și el cuvântul în însemnările de călătorie publicate în 1865, forma de genitiv și dativ fiind la el nu *năii*, ci *naei*. „Toată *naia* are câteva saloane bine mobilate și prevăzute cu cele de lipsă pentru călători, apoi nescari cămăruțe mici numite cabine pentru oameni mai aleși"[5]. Tot el spune că „*naia*, frate, ca să-ți dau idee de dânsa e construită de lemne de brad bine adaptate, în întru și în afară închisă cu amalgam de rășină, păcură și alte materii, ca să nu poată pătrunde apa într-însa". Cuvântul *naie* e glosat de autor în notă: *corabie* [6]. „Oarecând pe Dunăre plutea numai *năi*... mânate cu lopete sau trase cu cai de pe maluri"[7].

Și în *Dicționarul limbii române* semnat de A. T. Laurian și I. C. Massim se notează: „nave sau *naie*, din *navis*, vas de plutit, barcă, luntre".

Exemplele date în DLR pentru *naie* sunt din autori din Ardeal.

Al doilea sens al lui *naie* e sinonim cu *naos*. În DLR, pentru a ilustra acest sens al lui *naie*, primul exemplu este dat din romanul *Arhanghelii* de I. Agârbiceanu. Însă T. Cipariu, în notele de călătorie citate, folosește cuvântul *naie* și cu înțelesul de „naos". El spune că „în Domul din Milano aflai după-amiază ambe *năile* laterali... separate cu siparia vânătă"[8].

În DLR se arată că pentru *naos* a fost folosită și forma neologică *navă*. De exemplu, N. Filimon scrie despre catedrala din capitala Bavariei că „interiorul se compune din trei *nave*, despărțite una de alta prin douăzeci și două coloane"[9]. În notă, o explicație: „*navă* sau *nave* la înmulțit se numește corpul în lungime al unei biserici sau diferitele ei despărțituri".

[2] „Steaua", 1970, nr. 5, p. 116.
[3] *Purtare de bunăcuviință între oameni*, tradusă de T. Cipariu, Sibiu, 1863, p. 47.
[4] S. Bărnuțiu, *Lepturariul românesc*, tom. I, Viena, 1862, p. 78, 106.
[5] I. Codru Drăgușanu, *Peregrinul transilvan*, Sibiu, 1865, p. 48–49.
[6] *Op. cit.*, p. 48.
[7] *Op. cit.*
[8] „Steaua", 1970, nr. 5, p. 120.
[9] N. Filimon, *Opere*, vol. II, București, ESPLA, 1957, p. 144.

Ion Codru Drăguşanu foloseşte însă şi un calc lingvistic, format cu ajutorul lui *naie*, după modelul lat. *navigatio, -onis: naigaţiune*, cuvânt care în DLR nu este înregistrat. El scrie: „Suirea în *naie* se chiamă îmbarcare, descinderea desbarcare şi călătoria pre apă *naigaţiune*"[10]. În alt loc, autorul zice că „*naia* e prevăzută cu personale ce se chiamă echipagiu. Conducătorul *naiei* e căpitanul" şi adaugă: „Câte cunoştinţe îmi căpătai despre *naigaţiune* în câteva zile"[11]. Apare şi o formă verbală *naigând*. „De aici ne îmbarcarăm pe Dunăre şi în batalul cu abur numit Arpad, *naigând* ajunsem la Pesta"[12].

În DLR este menţionat un alt calc lingvistic: *naifrângere* „naufragiu", după germ. *Schiffbruch*.

În cartea citată, G. I. Tohăneanu se ocupă, de fapt, de un derivat al lui *naie*, pe care îl consideră poetic, dând exemple din versurile lui G. Coşbuc, G. Murnu, A. Cotruş. Prestigiul stilistic al cuvântului, afirmă autorul, „este sporit şi de alcătuirea sa fonetică – două consoane continue, o nazală şi o vibrantă *(n* şi *r)* străjuiesc miezul lui vocalic, despicat prin hiat"[13]. Menţionăm că H. Tiktin în DRG nu-l reţine pe *năier*, ci pe *naigiu*, care înseamnă „cântăreţ de nai".

Cât priveşte calcul *naigaţiune*, nu l-am întâlnit decât la I. C. Drăguşanu.

A pinge şi *a depinge* „a picta"

Th. Hristea a demonstrat că verbul *a picta* este format în limba română prin derivare regresivă de la *pictor*[1]. Anterior s-a zis *a zugrăvi*. Sunt multe exemple în literatură în care predicatul lui *pictor* este *a zugrăvi*. Într-o carte din 1899 se scrie: „Era un *pictor* care *zugrăvea* mereu"[2].

Dar în afară de *a zugrăvi* a mai fost folosit, un timp, în a doua jumătate a secolului trecut, un verb cu o circulaţie relativ frecventă (nu l-am găsit în texte din Moldova), un verb care în DLR nu este înregistrat, şi anume *a pinge* provenit din lat. *pingo,-ĕre*. De asemenea, paralel cu acesta, a circulat şi verbul *a depinge*, notat în DA, cu aceeaşi valoare semantică, provenit din it. *dipingere* „a picta".

De exemplu, într-o scrisoare din 1850, către soţul ei, I. Heliade Rădulescu, Maria, soţia, îi scria: „Rusten... mi-a zis că durerea şi adevărul sunt *pinte* pă chipul meu"[3].

[10] I. Codru Drăguşanu, *op. cit.*
[11] *Op. cit.* p. 49.
[12] *Op. cit.* p. 47.
[13] G. I. Tohăneanu, *op. cit.*, p. 128.
[1] Th. Hristea, *Probleme de etimologie*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968, p. 113.
[2] G. I. Ionescu Gion, *Istoria Bucureştilor*, Bucureşti, 1899, p. 517.
[3] I. Heliade Rădulescu, *Scrisori şi acte*, Bucureşti, Editura Minerva, 1975, p. 457.

Cam în aceeași vreme, I. Heliade Rădulescu scria în timpul unui exil: „Cine n-a văzut costumele Italiei nu poate *depinge* sântele femei ale paradisului, marțiale, cuvioasele în corurile cerești. Rafael le-a văzut și le-a *depins* în operele-i imortale"[4]. Soția folosește deci forma latinizantă, el – pe cea italienizantă.

Într-o carte apărută în 1871, O. Spinazzola scrie: „*depingând* caracterii eroilor poemalui și marcând întâmplările lor, poetalul trage ideile sale din mitologie, din istorie și din geografie"[5].

În *Dicționar al limbii române*, latiniștii A. T. Laurian și I. C. Massim, notează verbul *pingere*, cu sensul de „a picta", cu următoarele aspecte morfologice: *pingere, pinși, pinsei, pins, pictu*, cu explicația: „a reprezenta prin culori, a zugrăvi, *a pinge* cu creta, *a pinge* imaginea unui sânt". Se dau exemple ca: pictorii „*ping* cu culori, nu toți pictorii știu *pinge* formos". „Unii *ping* animale, alții flori și vegetali". Tot ei dau forma *picturare*, după it. *pitturare* 'a face o pictură, *a pinge*'.

În 1877, într-o traducere din limba latină, se scrie: „Cicero *depinge* cu culorile cele mai vii viața desfrânată încă din tinerețe a lui Antoniu"[6].

Și N. Filimon, în însemnările lui de călătorie, spune: „*a dipinge* pe Sf. Francisc mai de tot nud"[7]. El folosește însă pentru „a picta" și verbul *a desemna:* „Ceea ce mai atrage curiozitatea este o mică coloană de aramă... și vreo câteva picturi bizantine, ce reprezintă scene din viața sfântului, *desemnate* de pictorul Nicolas Würmser". Sau: „în partea superioară se vede *desenat* fondatorul ținând în mâini o madonă"[8].

În 1892 apare la Craiova un *Dicționar latin-român* sub semnătura lui D. Popilian, unde verbul *pingo, ĕre* este echivalat cu „*a zugrăvi, a depinge*, a descrie, a împodobi, a orna cu pictură, a mâzgăli, a fi pictor".

Verbul *a picta* apare în limbă târziu, se pare pe la începutul secolului nostru. I. Slavici, într-o scrisoare din Italia, din 1883, scrie *pictor, pictori*, dar *a zugrăvi:* „Rafael *n-a sugrăvit* el însuși"[9].

Dar, în 1910, într-o cronică plastică, se spune: „continuă *a picta* neprețuitele file de pergament ale unei noi evanghelii" sau: „filozofează *pictând*"[10].

[4] I. Heliade Rădulescu. *Suvenire și impresii ale unui proscris*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975, p. 145.

[5] O. Spinazzola, *Lezioni di letteratura italiana*, București, 1871, p. 47.

[6] Cicero, *Filipicele*, traducere de D. Aug. Laurian, București, 1877, p. 25.

[7] N. Filimon, *Opere*, vol. II, București, ESPLA, 1957, p. 81.

[8] *Op. cit.*, vol. II, p. 115, 143.

[9] „Convorbiri literare", 1 sept. 1883, p. 219, 220.

[10] „Convorbiri literare", 1910, p. 210, 255. Cronica plastică e semnată de Al. Tzigara Samurcaș.

Cu numai un an înainte, un A. Baltazar scria în aceeaşi revistă: „e *zugrăvit* ochiul lui Dumnezeu", „... trebuie să zugrăvească sfinţi de legea noastră"[11].

Semnalăm însă folosirea de către T. Cipariu în nişte însemnări de călătorie, publicate în 1852, în „Gazeta de Transilvania", a unei forme de participiu, *picturat:* „ ferestrele *picturate* toate afară de una"[12], desigur după it. *pitturare.*

Menţionăm că în limba veche „a picta" era redat şi prin *a scrie.* Într-o traducere din latină, datând din secolul al XVIII-lea, citim: „aşa au fost la căutătură de chiar *scris* şi spre ucidere *zugrăvit,* cât lovia frica pre privitor"[13].

Într-o carte de călătorie de pe la 1770–1771, se spune: „toate fiarile de pe faţa pământului şi dobitoacele, nu de lemn sau de piatră s-au *scris* de zugrav, ci înfiinţate precum să văd crescute"[14].

Cuvântul apare, cu acest sens, şi într-o poezie a lui Gh. Asachi în prima jumătate a secolului trecut, *La pictor: Scrie-mi, pictore ghibace / Pe-a mea doamnă depărtată / După cum pe ea voi face / Prin-al meu vers vederată.*

Cu acest înţeles, cuvântul persistă în expresia „*scrisă* de frumoasă".

Menţionăm că Vasile Aaron, la 1820, în cartea *Anul cel mănos,* tipărită la Sibiu, foloseşte verbul *a tipări* pentru *„a picta"*: „Pictorul, urmând firea, cu aceleaşi vopsele *tipăreşte* şi ce e vesel şi trist, urâtul şi frumosul, într-o potrivă din fabrica sa"[15].

Înainte de a încheia, mai semnalăm că în *Calendariu de Buda,* pe 1832, portretului i se zice şi *faţă*: „icone (feţele)", „iconele (feţele, portretele)" (p.134, 135).

Bucureşti, Piaţa Naţiunile Unite nr. 3–5

Eugen Tănase

CAP – RANŢĂ

Îmi vine în minte, nu mai ştiu exact în ce context, cuvântul *ranţă.* L-am auzit şi chiar l-am folosit eu însumi în copilărie în binomul *cap – ranţă. Capul* era o faţă a monedei metalice şi, cum pe ea figura un cap (de împărat, rege, conducător de stat), cuvântul era din capul locului „motivat". Dar ce era *ranţa?* Întreb în jur şi-n ultima analiză mă adresez dicţionarelor. Cuvântul e

[11] „Convorbiri literare", 1909, nr. 2, p. 213, 216.
[12] Apud „Steaua", nr. 5, 1970, p. 116.
[13] Nicolae Costin, *Ceasornicul domnilor,* Bucureşti, Editura Minerva, 1976, p. 70.
[14] *Călătoriile în Rusia ale preotului bănăţean Mihail Popovici,* Arad, 1901, p. 12.
[15] BRV, III, p. 324.

înregistrat la intrarea *ranț* în DLR: „S. n. 1. (Prin Transilv.) Cută, zbârcitură. 2. (Regional) Franj: (la pl.) firele destrămate care atârnă la o haină netivită. (Regional, în forma *ranță*) Resturi de urzeală; urioc. 3. Fig. (Regional) Epitet dat unei femei cu purtări imorale. Cal slab; mârțoagă, gloabă. 4. (Regional, la pl.; în forma *ranțură*) Ornamente de postav colorat care se aplică pe suman în dreptul șoldurilor. 5. (Prin Valea Jiului; în formele *ranță* și *roanță*) Ferăstrău de mână. (Prin nord-vestul Munt.; în forma *ranță*) Rumeguș. 6. (Regional) Roată dințată. 7. (În jocurile de copii) Partea monedei pe care este scrisă cifra. *În ranț* sau *în ranță* = numele unui joc de copii, cu bani sau cu nasturi".

Caut legătura dintre diversele sensuri date, plec de la rădăcina cuvântului magh. *ránc* „creț, zbârcitură". Aceasta ar explica sensurile 1, 2 și chiar 4 (cu sens derivat). Apropii pe *ranță* de *zdreanță*, care înseamnă și el la fig. (fam.) „om de nimic; lepădătură, secătură" (DEX) și care ar explica sensul 3. Încerc o explicație pentru semantemele 5 și 6: între o zdreanță și dinții unui ferăstrău, respectiv ai unei roți de asemenea s-ar putea face o legătură. (În acest sens mă gândesc, de pildă, la pantalonii până la genunchi purtați de unii tineri de azi, din ale căror margini de jos curg ațe...) Dar sensul 7? Aici ce legătură să faci între ... cifra de pe fața monedei și cutele, franjurile, respectiv dinții de ferăstrău? (Unele monede au și ele zimți pe margini, dar aceștia sunt comuni ambelor fețe ale lor!)

Spuneam că am auzit cuvântul în copilărie; se cuvine să mai precizez că era în timpul și imediat după întâiul război mondial, și anume în Ardeal, unde încă s-au mai folosit o vreme monedele austro-ungare. Le văd și acum: pe o față era capul împăratului, iar pe alta... o coroană (maghiară?). *Coroană* în limba germană se spune *Kranz(e)*, cuvânt pe care urechea valahă din Ardeal l-a înregistrat și apoi l-a redat sub forma de *ranț*, respectiv *ranță*. Că mai târziu, când s-au introdus monedele românești, în locul coroanei a apărut cifra de care vorbește DLR, faptul nu a dus și la înlocuirea vechiului nume, care între timp își pierduse desigur motivația în mintea vorbitorului și care în schimb se „cristalizase" în binomul *cap – ranță*.

În concluzie, în cazul *ranț* din DLR, avem de-a face cu două cuvinte, care au origini diferite și cărora, ca atare, la o nouă ediție a dicționarului, este necesar să li se consacre două articole deosebite.

Legat de acest caz, sugerăm ca în studiul cuvintelor să se aibă în vedere nu numai factorul lingvistic (pur), ci și legătura dintre cuvânt și „lucrul" pe care acesta îl denumește (adică principiul enunțat de Rudolf Meringer și cunoscut sub numele de „Wörter und Sachen"). Aceasta ar împiedica inserarea sub același semn lingvistic a unor sensuri atât de greu de apropiat între ele.

Universitatea Timișoara
B-dul Vasile Pârvan nr. 4

Maria Stanciu-Istrate

ASPECTE ALE LIMBII LITERARE ÎN PUBLICISTICA EMINESCIANĂ

Introducere

Cercetarea limbii în care Eminescu și-a scris articolele de ziar este o operație plină de surprize, ținând seama de faptul că, la capătul ei, rezultatele obținute diferă de ceea ce se știe despre limba poeziilor sale. Înainte de toate trebuie precizat faptul că atât limba literaturii artistice, cât și cea a literaturii publicistice reflectă cu destulă fidelitate caracteristicile unei perioade în care normele limbii literare nu erau încă pe deplin respectate[1]. Tocmai de aceea ne-am gândit că o analiză a particularităților lingvistice care caracterizează scrierile eminesciene este cu atât mai interesantă cu cât poetul este unul dintre cei mai atenți observatori ai limbii române, subiect asupra căruia s-a oprit de multe ori în articolele sale[2]. După cum vom vedea din analiza care va urma, studierea comparativă a limbii în care Eminescu își concepe literatura artistică și cea publicistică scoate la iveală unele deosebiri. În privința aceasta, se impune cu necesitate precizarea că ele nu sunt întâmplătoare, ci se subordonează concepției poetului cu privire la limbă, concepție pe care o face explicită în articolele în care se oprește asupra acestei probleme.

Pentru cercetarea de față am reținut două dintre afirmațiile poetului, care sintetizează punctul său de vedere: „Chiar pronunția clasică începuse a [ne] despărți binișor în două castre... Pronunția moldovenească purisată care susținea numai *acele sunete dulci*, care le regăsești pe toate în același loc și-n dialectul toscan al limbii italiene – și pronunția cea din Țara Românească... Astfel [zic] moldovenii: *giudicată, gioc, dzâna, dzău*, muntenii din contra: *judecată, joc, zână, zeu. Calitativmente* (*muzicalmente*) vei alege pe cele dintâi, logice, cele de-a doua"[3]. Cea de-a doua afirmație a poetului a fost extrasă din *Amintirile*[4] lui Slavici: „După părerea lui [Eminescu] cea mai

[1] Șt. Munteanu și V. D. Țâra, *Istoria limbii române literare. Privire generală*. Ediție revizuită și adăugită, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983, p. 233.

[2] O interesantă selecție a părerilor lui Eminescu cu privire la limba literară realizează Gh. Bulgăr în lucrarea intitulată *Problemele limbii literare în concepția scriitorilor români*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1966, p. 133–150.

[3] M. Eminescu, *Scrieri politice și literare*. Ediția I. Scurtu, 1905, p. 413, apud Flora Șuteu, *Literarizare, modernizare și critică de text în editarea poeziilor lui Eminescu*, în *Studii de limbă literară și filologie*, I, București, Editura Academiei, 1969, p. 335.

[4] I. Slavici, *Amintiri (Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, Maiorescu)*. București, 1924, p. 40–41.

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 33–41, București, 1998

dulce și mai bogată în sunete era rostirea moldovenească. Ea însă nu putea fi reprodusă prin literele pe care le avem. El stăruia dar pentru rostirea bucureșteană din mahalaua Lucacilor care era mai simplă și poate fi fixată".

Cele două fragmente citate sunt în măsură să evidențieze distincția pe care Eminescu o face între limba literară, în sensul de limbă a culturii în general, și limba literaturii artistice. În virtutea caracterului ei muzical, limba moldovenească era cea mai potrivită haină pentru poezie, în vreme ce graiul muntean era apt să devină bază a limbii literare. În felul acesta, prezența fonetismelor și a formelor moldovenești întâlnite în poeziile sale are o justificare dată chiar de poet, care le folosește în scopuri artistice. Cu toate acestea, moldovenismele întâlnite în versurile eminesciene au stârnit numeroase controverse[5], asupra cărora însă nu vom stărui.

Dacă asupra conținutului articolelor politice eminesciene s-au exprimat mai multe păreri[6], cercetătorii și criticii literari întrecându-se în a le elogia, nu la fel stau lucrurile în privința limbii în care au fost scrise. Despre aceasta s-a scris prea puțin[7], atenția lingviștilor fiind atrasă îndeosebi de studierea limbajului poetic eminescian. Această situație însă, ținând seama de precizările făcute mai sus, duce la o cunoaștere unilaterală a limbii scrise a lui Eminescu. Prin urmare, ne propunem în expunerea de față să evidențiem care sunt trăsăturile limbajului publicisticii eminesciene și să observăm în ce măsură acestea se supun sau nu normelor limbii literare din epocă. Nu intenționăm, desigur, să realizăm o tratare exhaustivă a subiectului, întrucât spațiul nu ne-ar permite-o, ci vom încerca, pe cât ne va sta în putință, să surprindem câteva aspecte caracteristice ale acestui domeniu din activitatea poetului. Pe parcursul cercetării noastre vom avea în vedere și particularitățile limbajului poetic. La acestea vom face referire mai ales atunci când, așa cum este de

[5] Vezi pentru aceasta articolul lui I. Gheție, *Pentru o nouă ediție a poeziilor lui Eminescu*, apărut în *Caietele Mihai Eminescu*, vol. III, București, Editura Eminescu, 1975, p. 126–128, unde autorul se oprește pe larg asupra acestui subiect.

[6] În legătură cu acest subiect vezi: studiul introductiv al antologiei lui Gh. Bulgăr și Al. Melian, intitulată *M. Eminescu – «Icoane vechi și icoane nouă» (Pagini de ziar)*, București, Editura Eminescu, 1974; Al. Oprea, *În căutarea lui Eminescu – gazetarul*, București, Editura Minerva, 1983; D. Vatamaniuc, *Publicistica lui Eminescu. 1870–1877*, Iași, Editura Junimea, 1985, precum și studiile introductive la *Mihai Eminescu, Opere*, vol. IX–XII (1980-1989), Ediție critică inițiată de Perpessicius, București, Editura Academiei.

[7] Vezi Al. Andriescu, *Limba presei românești în secolul al XIX-lea*, Iași, Editura Junimea, 1979, p. 194–203; Gh. Bulgăr, *Cuvinte rare în opera lui Mihai Eminescu*, în LR, X, 1961, nr. 1, p. 48–58; Otilia Dragomir, *Observații asupra neologismelor latino-romanice în publicistica eminesciană*, în LR, XLII, 1993, nr. 5, p. 237–245 și nr. 6, p. 293–300, Ioana Vintilă-Rădulescu, *Observații asupra limbajului publicisticii lui Mihai Eminescu*, în *Akten des Kolloquiumus «Die rumänische Sprache im 19. Jahrhundert», Regensburg 26–28 April 1990*, Tübingen, 1992.

așteptat, vom întâlni diferențe în redarea aceluiași fenomen de limbă, sau când o anumită formă este întâlnită mai frecvent în poezie decât în publicistică, ori invers. Menționăm că, în acest sens, ne-a fost deosebit de utilă analiza efectuată de Al. Rosetti și I. Gheție[8], asupra limbii și stilului marelui poet.

Pentru extragerea materialului necesar analizei ne-am folosit de monumentala serie a ediției critice întemeiate de Perpessicius a *Operelor* lui Eminescu[9], unde, pe parcursul a cinci volume, este surprinsă întreaga activitate publicistică a poetului. Cercetarea noastră va atinge nivelul fonetic, morfologic și lexical.

Fonetică[10]

Foarte rar, spre deosebire de poezie, se observă în articolele de ziar ale lui Eminescu trecerea lui *a* la *ă*, în cuvinte ca: *dătoria* (IX, 91), *părăginâ* (X, 22), *zădarnic* (X, 207); cf. *datoria* (X, 204), *datoriile* (X, 204), *zadarnică* (X, 167).

Ă se înregistrează peste tot, conform limbii literare actuale, în cuvinte cum ar fi: *bărbați* (X, 235), *cumpătată* (X, 168), *împăca* (X, 234), *lăsat* (X, 245), *pătrat* (X, 169), *răscumpărare* (X, 342), *sălbatece* (X, 57), *zăbavă* (X, 171). În poezie, același sunet apare trecut uneori la *a*, conform rostirii moldovenești: *lasară, vadană, zapadă*[11].

Specifică graiului moldovenesc și în contradicție cu normele impuse de Heliade este conservarea lui *ă*, netrecut la *e*, în: *cătră* (X, 301), *rălele* (IX, 98), *spăria* (IX, 98); cf. *către* (X, 375), *să sperie* (X, 238). Același fonetism moldovenesc este prezent și în poezie, după cum observă G. Ivănescu[12], în forme ca: *spăriet, spărietă*, care nu apar în rimă, ci în interiorul versului. Despre acest fenomen, autorul citat spune că este specific unei perioade în

[8] Al. Rosetti și I. Gheție, *Limba și stilul poeziilor lui Mihai Eminescu*, în *Studii de poetică și stilistică*, București, Editura pentru Literatură, 1966.

[9] M. Eminescu, *Opere*, București, Editura Academiei, vol. IX, 1980, vol. X, 1989, vol. XI, 1984, vol. XII, 1985, vol. XIII, 1985.

[10] În discutarea fenomenelor lingvistice ne-am raportat la I. Gheție, *Baza dialectală a românei literare*, București, Editura Academiei, 1975, și la *Istoria limbii române literare. Privire sintetică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, lucrare care aparține aceluiași autor.

[11] Formele citate sunt înregistrate în *Anexa* la *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*, București, Editura Academiei, 1968, ca modificări aduse ediției de poezii îngrijite de Perpessicius, în urma sesizărilor lui Ion Crețu în articolele publicate în LR, VIII, nr. 5, 1959 ș. u.

[12] G. Ivănescu, *Observații asupra limbii lui Mihai Eminescu*, în *Caietele Mihai Eminescu*, vol. I, București, 1972, p. 113.

care limba literară nu era pe deplin fixată, iar scriitorii întrebuințau forme din propriul grai.

Ă se menține uneori și în forme ca: *mulțămită* (IX, 352), *mulțămi* (X, 207), *se mulțămesc* (XIII, 30), *nemulțămire* (X, 207); cf. *să mulțumescă* (X, 207). Menționăm că acestea sunt însă forme considerate literare în epocă.

Specifică graiului popular este închiderea lui *e* medial aton la *i*, întâlnită frecvent în poeziile eminesciene. În publicistică, acest fenomen apare mult mai slab reprezentat: *cerirea* (IX, 111), *cânipa* (X, 30), *deosibește* (XIII, 33); cf. *asemenea* (X, 204), *amestec* (X, 189), *cânepă* (X, 195), *degeaba* (X, 358), *deosebește* (XIII, 33), *deosebire* (X, 36, XIII, 33), *să descrie* (X, 356). Despre fenomenul trecerii lui *e* la *i*, Al. Rosetti și Ion Gheție[13] spun că se întâlnește deopotrivă în limba vorbită în Țara Românească și în Moldova și în consecință nu constituie o trăsătură regională a limbii lui Eminescu.

O inovație a graiurilor muntenești este trecerea lui *u* la *o*, înregistrată de noi în formele *coprins* (X, 58), *coprinse* (X, 125), *coprinși* (IX, 80).

Niciodată nu am întâlnit în cele peste o sută de articole studiate reducerea diftongului *ea* la *e*, care se întâlnește relativ frecvent în poezie și reprezintă o caracteristică a graiului moldovenesc. Așadar, peste tot sunt prezente numai forme ca: *avea* (X, 177), *ar putea* (X, 295), *a vedea* (X, 188), și nu *ave*, *ar pute*, *a vede*.

Diftongului *îi* din Muntenia îi corespunde în graiul moldovenesc *î*, fonetism întâlnit frecvent în poezie și uneori în literatura publicistică, unde apare însă concurat de forma muntenească: *cânele* (X, 22), *cânilor* (X, 142), *mâni* (X, 110), *mânile* (X, 27, X, 39), *mâni-poimâne* (X, 111), *pânea* (X, 125), *pâne* (X, 168); cf. *mâini* (X, 28), *mâine* (X, 28). Menționăm că Heliade recomanda folosirea acestui fonetism, întrucât acesta era mai apropiat de etimonul latin[14]. În ceea ce privește poezia sau proza literară, Ion Gheție[15] constată că anticiparea elementului palatal nu se produce niciodată.

Î apare păstrat în *îmblă* (X, 412), *îmblau* (X, 29), *preîmbla* (IX, 80) și este literar în epocă, conform prevederilor lui Heliade care afirmă că „*preîmbla* cel unguresc este mai gramatical, nu *preumbla*"[16].

Specifică rostirii regionale muntenești este durificarea lui *d*, pe care o întâlnim în forme ca: *dasupra* (X, 58), *d-a gata* (X, 27), *dăunăzi* (X, 247), *totdauna* (X, 25, 57, 100, 102, 111); cf. *de-a se asigura*, *de-a pururea* (X, 99), *totdeauna* (X, 81), *totdeuna* (X, 102). Fenomenul în discuție nu este semnalat de către Al. Rosetti și I. Gheție în poezie.

[13] Al. Rosetti și I. Gheție. *op. cit.*, p. 172.

[14] Vezi Șt. Munteanu și V. D. Țâra, *op. cit.*, p. 245.

[15] I. Gheție. *Pentru o nouă ediție a poeziilor lui Eminescu*. p. 135–136.

[16] I. H. Rădulescu. CR. X. 1839, nr. 102, p. 339, apud I. Gheție. *Heliade Rădulescu și unificarea limbii române literare*, în LR. XXI. 1972, nr. 2, p. 98.

Fonetismul *ğ*, literar în epocă în forme ca *încungiura* (IX, 92), apare alături de fonetismul muntenesc *j*, întâlnit în: *încunjura* (IX, 92), *înconjura* (XIII, 33), *împrejurări* (X, 103). *J* a mai fost consemnat și în *a judeca* (X, 14), *jurământ* (X, 103). În exemplele din urmă fricativa provine din *ğ* (< *j* + *o*, *u* latin). Pentru poezie, în *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*[17] autorii înregistrează atât fonetismul cu *j*, cât și pe cel cu *ğ*.

Pentru limba vorbită în Țara Românească este specifică și trecerea lui *r* la *l* în forma *tutulor* (X, 162, 243), formă care se înregistrează și în poezie.

Particularitățile fonetice enumerate mai sus scot în evidență faptul că, în raport cu poezia, limba în care Eminescu își scrie articolele cuprinde un număr mai mic de elemente moldovenești. Frecvența cu care acestea apar în publicistică este mai redusă decât în poezie. Cauzele apariției acestor moldovenisme trebuie căutate în caracterul șovăielnic al limbii literare din epoca în care sunt scrise articolele. O dovadă în acest sens o constituie prezența, alături de formele moldovenești, a celor specifice limbii literare, citate de noi mai sus ori de câte ori a fost cazul. Totodată se remarcă și apelul făcut de poet la unele forme muntenești de limbă, chiar dacă nu corespundeau normelor impuse de Heliade (ne referim la fonetisme ca diftongul *îi* din *mâini*, *d* dur sau *j* în loc de *ğ* în forme ca *înconjura*, ori la alte muntenisme cum sunt: *coprins*, *coprinse*, *coprinși*.

Morfologie

Substantivul

Genul feminin și neutru al substantivelor prezintă numeroase forme de plural în *-e*, în loc de *-i* sau *-uri*, ca în limba română contemporană: *avuțiele* (X, 20), *criticele* (IX, 79), *datoriele* (X, 75), *garanțiele* (X, 20), *prohoade* (X, 22), *șire* (IX, 80). Prezent și în scrisul altor autori contemporani lui Eminescu, fenomenul se explică prin tendința generală a întregii epoci de a conserva, la cuvintele de origine latină, pluralul etimologic în *-e*[18].

Ca urmare a preferinței acordate pluralului în *-e*, se înregistrează la substantivele feminine forme de genitiv-dativ singular în *-ei*, și nu *-ii*, forma literară de astăzi: *adunărei* (X, 73), *broșurei* (IX, 79), *cronicei* (X, 18), *convențiunei* (X, 81), *luminei* (X, 23), *naturei* (X, 23), *stărei* (IX, 91).

[17] *Op. cit.*, s. v. *înconjura*.

[18] I. Gheție, *Istoria limbii române literare*, p. 158–159.

Pronumele

Pronumele relativ-interogativ *care* prezintă forme variabile în funcție de număr sau, mult mai rar, este invariabil: *autori cari nu știu a scrie o frază corectă* (X, 110), *astfel vedem oameni cari n-au nici atâta judecată proprie câtu-i negru sub unghie* (X, 142), *netrebnici cari nu muncesc nimic* (X, 20), *scriitori cari în privirea ideilor lor politice sânt foarte înaintați* (X, 17), *cari vor fi fost acele margini nu putem ști exact* (X, 208), *persoane onorabile, pentru cari avem cea mai deosebită stimă* (X, 345); cf. *oameni care prin mintea lor așezată, vă plătesc* (X, 20); *în acei timpi deci în care, după căderea dinastiei legitime* (...) (X, 344), *trebuinți care pentr-un motiv primitiv sânt mai mult un lux* (X, 169). Prezența atât a formei variabile, cât și a celei invariabile a pronumelui se explică prin instabilitatea normei literare care nu dăduse încă un verdict clar cu privire la acest fenomen[19].

Articolul

Ca și în poezie, Eminescu folosește și în publicistică forma invariabilă a articolului posesiv genitival, care însă în publicistică este destul de des concurată de forma variabilă: *pe a căreia agitatori* (IX, 80); *pârcălabii Cetății Albe, a Chiliei și a Hotinului* (X, 54); *să amețească capetele până și a conducătorilor noștri* (IX, 91); *pe a căreia agitatori unii îi combat* (IX, 80); *din a căreia sân puternic s-a ridicat* (IX, 80); cf. *ale studenților* (X, 3), *ale conaționalilor* (X, 4); *locuitori ai acelei țări* (X, 410). Prezența formei variabile a articolului posesiv genitival dovedește tendința scriitorului, proprie și altor contemporani moldoveni, de a abandona forma regională reprezentată de *a* invariabil.

Verbul

Literatura publicistică eminesciană înregistrează un mare număr de forme iotacizate la verbele de conjugarea a doua, a treia și a patra al căror radical se termină în consoanele dentale *d, n, t*. Iată câteva exemple: *să crează* (X, 81), *să depuie* (X, 25), *să se împarță* (X, 414), *să piarză* (XIII, 31), *să ție* (X, 125), *să se simță* (X, 142), *puind* (X, 17), *rămâind* (X, 100); cf. *creadă, să cadă, să vadă* (X, 26). Forme verbale iotacizate se întâlnesc și în poezie. Iotacizarea lui *d* în *z* este explicată de Al. Rosetti și I. Gheție[20] ca fiind o influență muntenească în poezia eminesciană, cu precizarea că *z* era curent în limba veche și în Moldova. Aceiași autori explică

[19] Vezi în acest sens lucrarea Marianei Costinescu. *Normele limbii literare în gramaticile românești*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1979, p. 68, 76, 83, unde se discută despre diferențele de normare a fenomenului în principalele gramatici românești apărute în Muntenia, Moldova și Transilvania.

[20] *Op. cit.*, p. 176.

iotacizarea lui *ń* în stadiul *i* ca pe un fenomen lingvistic specific Țării Românești, unei părți a Transilvaniei și jumătății sudice a Moldovei, și pe care Eminescu l-a luat din limba vorbită în regiunea din urmă[21]. La rândul său, Petru Zugun[22] consideră că este posibil ca Eminescu să fi cunoscut formele iotacizate ale verbelor mai degrabă din vorbirea moldovenilor și a ardelenilor, decât din aceea a muntenilor. Pe de altă parte, Ștefan Munteanu[23] este de părere că formele iotacizate ale verbelor se mențin la scriitorii moldoveni ca particularități ale limbii vechi, în vreme ce la Eminescu prezența lor se explică prin aceea că pentru o scurtă vreme fenomenul căpătase la sfârșitul secolului al XIX-lea valoare de normă a limbii literare. În ceea ce ne privește, suntem de părere că și aici, ca și în alte situații similare, a fost hotărâtoare prețuirea de care se bucura, în concepțiile despre limbă ale poetului, varianta literară munteană, în care aceste rostiri erau generale.

În contradicție cu normele propuse de Heliade este forma *au* a verbului auxiliar *a avea* la indicativ perfectul compus persoana a treia singular, pe care articolele studiate o înregistrează în paralel cu forma literară de astăzi: *natura n-au voit* (X, 18), *reprezentarea comediei au avut un succes relativ mare* (IX, 100), *l-au purtat pământul nostru* (X, 23), *Stan e ruinat pentru c-au găsit o pungă înainte de-a o fi pierdut Bran* (X, 21), *meșterul străin au lucrat ocaua de lână și i-au dat o valoare înzecită în câteva ceasuri* (X, 20); *cf. ne-a întâmpinat următoarea știre* (X, 3), *a otărât* (IX, 80), *s-a făcut vinovat* (IX, 178). Trebuie făcută precizarea că forma muntenească *a*, formă de singular a verbului auxiliar în limba literară actuală, apare în textele moldovenești după 1840, însă ea este foarte rar folosită, majoritatea scriitorilor moldoveni acordând în continuare credit formei *au*, existentă în propria rostire[24]. Eminescu este printre primii care o folosește, dovedindu-se încă o dată credincios propriilor concepții despre limbă și în acord cu directivele lui Heliade care presupun promovarea în limba culturii a graiului din Muntenia.

Lexic

Pe lângă muntenizare, a doua caracteristică esențială a prozei publicistice eminesciene o reprezintă modernizarea, constând în numărul mare de

[21] *Ibidem.*

[22] Petru Zugun, *Unitate și varietate în evoluția limbii române literare*, Iași, Editura Junimea, 1977, cap. *Eminescu și limba populară*, p. 189. În sprijinul afirmațiilor sale, autorul invocă ALR, vol. III, *Verbul*, unde sunt atestate forme verbale iotacizate atât în sudul țării, cât și în unele localități din Ardeal și Moldova.

[23] Șt. Munteanu și V. D. Țâra, *op. cit.*, p. 246.

[24] I. Gheție, *Baza dialectală a românei literare*, p. 520.

neologisme de care Eminescu se folosește în elaborarea articolelor sale. Fără a ne propune o clasificare a lor, redăm, spre exemplificare, câteva din neologismele întâlnite la lectură: *amalgamiza* (IX, 80), *anomalie* (XII, 15), *aroga* (IX, 93), *atrocitate* (IX, 193), *aversiune* (XI, 59), *abnegație* (X, 259), *atitudine* (X, 221), *beligerant* (IX, 139), *barbarie* (X, 101), *convingere* (IX, 84), *confesional* (IX, 80), *cosmopolit* (XI, 108), *diurnă* (X, 234), *dinastie* (XI, 19), *dimensiune* (X, 86), *efect* (IX, 424), *emisiune* (XI, 124), *filiale* (X, 27), *fiziolog* (X, 75), *garanții* (X, 20), *imigranți* (IX, 245), *indigeni* (IX, 245), *imprescriptibile* (X, 18), *monoteism* (IX, 351), *monism* (IX, 351), *paralogism* (X, 56), *preventiv* (X, 20), *pleiadă* (X, 20), *preambul* (X, 5), *psihiatrie* (X, 73), *scolastice* (IX, 113), *suveranitate* (X, 18), *subversive* (IX, 97), *stabiliment* (X, 73), *vehement* (IX, 97). Dintre toți acești termeni, în limba literaturii artistice nu au fost înregistrați decât: *convingere, dimensiune, efect, pleiadă*[25], situație explicabilă prin aceea că, dacă în poezie mulți dintre acești termeni nu își au locul, în limbajul publicistic nu numai că sunt bineveniți, dar mulți dintre ei ajung să fie cunoscuți și răspândiți chiar pe această cale, ceea ce conduce implicit la îmbogățirea și nuanțarea lexicului.

Mai consemnăm existența unor termeni neologici insuficient adaptați fonetic la sistemul limbii, cum ar fi: *aprețiare* (IX, 110), *apreția* (XII, 84), *prejudițiabil* (XI, 420), *provințiile* (IX, 113), *țifră* (X, 21). Formele citate, prezentând un *ț* în locul lui *č*, reprezintă nu atât o caracteristică a limbajului din publicistica eminesciană, unde apar deseori și forme cu *č*, cât o particularitate a unei întregi perioade în care ezitările în adoptarea unei forme se întâlnesc în scrisul aceluiași autor[26].

Subiectul unor controverse l-a constituit redarea lui *ex-* prin *es-* în forme ca: *esercitezc* (IX, 92), *escepționale* (IX, 245), *escepție* (X, 25), *estreme* (IX, 81), *espresiunea* (IX, 91), *esterne* (IX, 352), *va esecuta* (IX, 353). Gh. Bulgăr și Al. Melian[27] consideră că *-s-* este în asemenea cazuri pur grafic și că în transcrierea acestor cuvinte notarea lui *-x-* ar fi singura indicată. În realitate, așa cum demonstrează I. Gheție[28], este vorba aici de un reflex al italienismului promovat de Heliade și care s-a menținut chiar după 1881.

Pe lângă neologismele care pun probleme de ordin fonetic, există altele care prezintă dificultăți de adaptare morfologică. Ne vom opri numai asupra verbelor neologice intrate la conjugarea I și care sunt astfel confruntate cu situația de a fi sau nu conjugate cu sufixul *-ez*. Așa cum constată I. Gheție[29],

[25] Cf. *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*, unde acești termeni apar înregistrați.
[26] Vezi despre aceasta I. Gheție, *Istoria limbii române literare*, p. 170.
[27] *Op. cit.* p. LIX.
[28] I. Gheție, *Istoria limbii române literare*, p. 171.
[29] *Ibidem*, p. 173.

dificultatea acestei stări de fapt consta în aceea că nu se știa ce urma să decidă limba literară cu privire la acest fenomen. Ca și la alți contemporani ai lui Eminescu, vom întâlni în articolele sale forme verbale cu sau fără sufixul *-ez*, care astăzi nu sunt literare: *să asemăneze* (X, 31), *se elimineză* (XI, 47), *însemnează* (*IX*, 98), *participează* (IX, 98), *reflectează* (X, 73), *reprezentează* (IX, 352); *se destină* (XII, 127), *se paraliză* (XI, 47), *se perpetuă* (IX, 97).

Concluzii

Analiza efectuată în expunerea de față a scos în evidență două trăsături majore ale limbii în care Eminescu și-a scris articolele, trăsături care coincid cu cele ale limbii literare din perioada în care el scrie. Este vorba în primul rând de fenomenul muntenizării sau, așa cum l-a numit Garabet Ibrăileanu[30], al „literarizării", în sensul orientării limbii articolelor după modelul formelor literare muntenești. Astfel, creația artistică eminesciană, caracterizată prin numărul relativ mare de fenomene moldovenești de limbă, se deosebește de literatura publicistică a ziaristului Eminescu. Așa cum am constatat după fiecare fapt de limbă analizat, puținele moldovenisme întâlnite în articolele eminesciene sunt concurate de variantele lor literare, iar motivul pentru care mai apar trebuie căutat în caracterul oscilant și șovăitor al limbii din această perioadă. În sprijinul acestei afirmații stă interesul veșnic viu al poetului pentru problemele limbii literare, al cărei făgaș firesc era în viziunea sa orientarea către varianta literară bucureșteană.

În al doilea rând, limbajul publicistic eminescian se caracterizează prin modernizarea lexicului, fapt rezultat din preferința pe care autorul o acordă neologismelor. Dintre acestea, cele mai multe sunt perfect adaptate fonetic și morfologic. Celelalte, a căror formă nu este deocamdată echivalentă cu cea de astăzi, demonstrează, pe de o parte, caracterul lor recent, în sensul că, abia pătrunși în limbă, acești termeni nu se încadraseră încă în paradigmele cerute de limba literară. Pe de altă parte, se poate invoca și lipsa unor norme cu privire la acest fenomen.

Fără a avea pretenția că subiectul expunerii noastre a fost epuizat, ne manifestăm speranța că în viitor limba literaturii publicistice eminesciene va fi pentru cercetători un subiect la fel de atrăgător ca acela al studierii limbii poeziilor sale.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

[30] Despre preferința pe care autorul citat o acordă termenului „literarizare" vezi Șt. Munteanu și V. D. Țâra, *op. cit.*, p. 243.

Alexandru Mareș

NOTE DESPRE UN VECHI COPIST BIHOREAN: POPA PĂTRU DIN TINĂUD

1. O încercare neizbutită de a completa o biografie săracă

Despre cunoscutul copist bihorean popa Pătru din Tinăud știm puține lucruri, cele mai multe desprinse din însemnările notate pe paginile manuscriselor sale. A copiat șapte manuscrise având cuprins religios în intervalul 1673–1688 și încă unul cu conținut similar la o dată necunoscută. Cea mai mare parte a activității și-a desfășurat-o în Tinăud. În anii 1686–1688 (în ultimul cel puțin până la 10 martie) s-a aflat în localitățile Crișteleс și Cosnici (jud. Sălaj), unde a transcris un manuscris cuprinzând materia *Ceaslovului* și a *Octoihului*. În două manuscrise copiate în 1682 (*Cazanie*) și, respectiv, în 1685 (*Miscelaneu*), el indică, pe lângă calitatea sa de preot, și pe aceea de protopop. Nu știm cât timp s-a aflat pe această treaptă ierarhică. Fapt cert este că în însemnările posterioare anului 1685 semnează numai ca preot. Cunoștea ceva slavonă, unele însemnări fiind redactate în această limbă[1]. Nu a fost un copist obișnuit, căci, după cum mărturisește într-un rând, intervenea uneori în text. Este cazul *Cazaniei* traduse în limba română „de un popă rusesc", la transcrierea căreia popa Pătru recunoaște că „multe cuvinte am tocmit"[2]. Ar mai fi de reținut amănuntul că activitatea sa s-a desfășurat concomitent cu cea prestată de alți câțiva copiști bihoreni, precum preoții Ioan și Jurju din Luncasprie, Florea din Dobricionești[3] și Urs din Cotiglet. Unele indicii ne fac să presupunem că pe ultimii doi dintre preoții amintiți i-a cunoscut personal. Astfel, copia *Legendei duminicii*, transcrisă de popa Florea din Dobricionești în 1678, se află inserată

[1] Vezi Florian Dudaș, *Manuscrisele românești din bisericile Bihorului*, Partea a II-a, Oradea, 1986, p. 122–133; cf. Atanasie Popa, *Un cărturar bihorean din secolul al XVII-lea: popa Pătru din Tinăud*, în „Limbă și literatură", XXI, 1969, p. 193–197.

[2] G. Giuglea, *Cazania protopopului Pătru din Tinăud (Bihor). Manuscris*, în DR, I, 1921, p. 358.

[3] Pentru acest copist, vezi în special Cristian Moroianu, *O versiune semirotacizantă a **Legendei duminicii** din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, în LR, XLIV, 1995, nr. 1–2, p. 48–58. Tot acestui copist îi datorăm transcrierea filelor 58–180 din ms. rom. 1764 (B.A.R.), conținând câteva texte din *Slujba înmormântării, Cântecul lui Avraam și Apocalipsul apostolului Pavel* (paternitate pe care am susținut-o în comunicarea *Primele texte românești* ținută la Academia Română în aprilie 1995. Vom reveni asupra subiectului într-un articol viitor).

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 43–59, București, 1998

într-un manuscris conținând diverse texte pe care popa Pătru le-a copiat în intervalul 1673–1684 (B.A.R., ms. rom. 5910). Totodată, pe un manuscris transcris de preotul din Tinăud în anii 1686–1688 se află o scurtă însemnare a popii Urs din Cotiglet[4].

Florian Dudaș, care s-a ocupat cu predilecție de activitatea copiștilor bihoreni, afirma că popa Pătru din Tinăud ar fi fost originar „din Moldova ori din Țara Românească, dacă nu chiar din Transilvania"[5]. El s-ar fi numit Budai Petru și, înainte de a deveni preot, ar fi fost diac la curtea domnitorului Constantin Șerban[6]. Această identificare se întemeiază pe datele consemnate într-un testament redactat de domnitorul muntean la 28 decembrie 1657. Printre dispozițiile menționate cu acest prilej figurează și aceea referitoare la o cetate pe care domnitorul respectiv intenționa să o cumpere „în Ardealŭ, saŭ măcar afar den Ardel... că acea cetate păntru derept[ă] slujbă a lu Budeŭ Pătru, diiac den varmeghiia Belgradului, o dăm să-ĭ fie luĭ și coconilor luĭ și cocoanelor"[7]. Cetatea respectivă, cumpărată la 7 mai 1658 de la Gheorghe Rákóczy II, se numea Sölyomkö[8], adică Șinteu[9], iar nu Șoimilor cum susține Florian Dudaș. Situată în raza localității Pesteș (în apropierea Alesdului), ea beneficia de un domeniu foarte întins, cu peste 30 de sate, între care figura și Tinăudul[10]. În această ultimă localitate a fost înălțată o biserică, se crede că de către Constantin Șerban, care va rămâne în cetatea cumpărată pe durata refugiului său transilvan de circa 2 ani (1658–1660). Nu este exclusă nici posibilitatea ca adevăratul ctitor al bisericii din Tinăud să fi fost domnitorul Gavril Movilă, care deținuse la rândul său timp de vreo 15 ani cetatea respectivă[11].

Am prezentat aceste informații, cunoscute de altfel și de Florian Dudaș, pentru a putea urmări argumentele pe care s-a construit ipoteza identificării popii Pătru din Tinăud în persoana diacului Budai Petru. Autorul afirmă: „Dacă în împrejurările tulburi ale anului 1660, când în aceste părți năvălesc turcii, acest diac – în virtutea testamentului domnesc – a rămas împreună cu familia sa în Bihor, ca moștenitor al cetății Șoimilor (drept pe care nu

[4] Atanasie Popa, *op. cit.*, p. 193–194.

[5] *Manuscrisele românești medievale din Crișana*. Timișoara, 1986, p. 38.

[6] *Ibidem*.

[7] N. Iorga, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, IV, București, 1902, p. 54–55.

[8] Șt. Meteș, *Domni din principatele române pribegi în Transilvania în veacul XVII*. Cluj, 1934, p. 18.

[9] Georg Kraus, *Cronica Transilvaniei*. 1608–1665. Traducerea și studiul introductiv de G. Duzinchevici și E. Reus-Mîrza, București, 1965, p. 262.

[10] Șt. Meteș, *op. cit.*, p. 18.

[11] Șt. Meteș, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria*. Volumul I (până la 1698), Sibiu, 1935, p. 349.

ne-ndoim însă că turcii nu-l vor fi respectat întocmai), este foarte probabil ca diacul Petru să fie unul şi acelaşi cu copistul Petru sau (cum însuşi îşi spune, păstrând vechea formă românească a numelui) Pătru din Tinăud, din anii următori, în postura (singura posibilă) de preot al ctitoriei domneşti, iar mai apoi de protopop..."[12]. Câteva rânduri mai departe, această identitate „foarte probabilă" devine certă, Florian Dudaş susţinând: „Diacul de odinioară, ajuns acum preot, se convinge singur de lipsa cărţilor şi a învăţăturii... Neîndoielnic, diacului de cancelarie nu-i va fi fost tocmai uşor să treacă de la obişnuita şi savanta scriere cursivă, de curte, la semiunciala dreaptă, care,... trebuia, înainte de toate, să imite tiparul"[13].

Ipoteza avansată de Florian Dudaş nu poate fi acceptată, întrucât nesocoteşte o serie de date istorice. În primul rând, Budai Petru era ardelean din „varmeghiia Belgradului"[14] sau „din comitatul Turda"[15]; cunoştea limba maghiară şi va fi fost poate chiar ungur. În al doilea rând, el nu putea intra în stăpânirea cetăţii Şinteu decât după moartea lui Constantin Şerban. Or, acesta a murit la o dată care se plasează între 15 iunie 1682 şi 15 decembrie 1686[16]. În al treilea rând, după plecarea lui Constantin Şerban în Polonia, diacul nostru a fost, pe rând, în slujba principilor transilvani Acaţiu Barcsai, Ioan Kémeny şi Mihai Apafi, îndeplinind diverse misiuni diplomatice la curtea domnitorilor munteni sau aflându-se în contact cu emisarii acestora[17]. Chiar Constantin Şerban, în două scrisori redactate în aprilie 1674, prin care cerea să-i fie înapoiată cetatea Sölyomkö, îl prezenta pe Budai Petru drept persoana capabilă să furnizeze amănunte referitoare la cumpărarea cetăţii[18]. Ultima consemnare documentară a diacului ardelean provine din 13 noiembrie 1685; adresându-se din Bucureşti principelui Apafi, el se referea, printre altele, la sănătatea sa „şubredă"[19].

[12] *Manuscrisele româneşti medievale din Crişana*, p. 38.

[13] *Ibidem*, p. 39.

[14] N. Iorga, *op. cit.*, p. 54.

[15] Georg Kraus, *op. cit.*, p. 283.

[16] P. P. Panaitescu, *Sfârşitul lui Constantin Şerban Cârnul*, în „Revista istorică", XIII, 1927, nr. 1–3, p. 61; cf. Şt. Meteş, *Domni din principatele române pribegi în Transilvania în veacul XVII*, p. 23, unde moartea domnitorului ar fi survenit după februarie 1685.

[17] Georg Kraus, *op. cit.*, p. 283, 481, 529, 530, 532, 535, 536, 593; N. Iorga, *op. cit.*, p. CCXI, nota 6, şi p. 250–251, nota 1; Andrei Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei şi Ţării Româneşti*, volumul X, Bucureşti, 1938, p. 343 (nr. 229), volumul XI, 1939, p. 5 (nr. 4), p. 7 (nr. 5), p. 9 (nr. 8), p. 114 (nr. 85), p. 153 (nr. 113).

[18] Şt. Meteş, *Moşiile domnilor şi boierilor din ţările române în Ardeal şi Ungaria*, Arad, 1925, p. 73; Andrei Veress, *op. cit.*, volumul XI, p. 153 (nr. 113).

[19] Andrei Veress, *op. cit.*, p. 229 (nr. 150).

Revenind la popa Pătru din Tinăud, trebuie să remarcăm că originea sa bihoreană, contestată şi de alţi cercetători, dar cu probe irelevante[20], nu poate fi pusă la îndoială. În însemnările sale, care prezintă particularităţi proprii graiurilor nordice (notarea lui *dz* în *dzile, Dumnedzău*[21] şi a lui *ğ* în *agiunge*[22], întrebuinţarea termenului *găta* „a termina"[23]), un fenomen ca palatalizarea lui *t* în *Chinăud*[24] pledează în favoarea apartenenţei scribului la graiul bihorean. O părere similară emisese cu trei sferturi de veac în urmă G. Giuglea. Referindu-se la *Cazania* copiată în 1682, el constata că „limba textului are foarte multe elemente din graiul de azi de pe Valea Crişului, unde este Tinăudul, satul lui popa Pătru"[25].

2. Două vechi elemente de cronologie

A. Letera ѱ

Pe o filă a *Molitvenicului* copiat în 1688, popa Pătru a notat că a „scris această carte când au fost anii din zidirea lumiei 7196, de la naşterea lui Hristos 1688, crugul soarelui au fost în 28, crugul lunei în 14, letera ѱ. Şi am gătat până aicea cu scrisoarea în luna lui marţ, în 28 de dzile, miercuri"[26]. Neînregistrat până în prezent cu acest fonetism, termenul *letera* necesită o explicaţie în legătură cu semnificaţia pe care o are împreună cu determinantul ѱ.

În însemnarea citată, cuvântul desemnează un element cronologic, având echivalent în vechea terminologie a computului românesc sintagmele *cliuciul Pascaliei* (DA, s. v. *cliuci*) şi *slova Pashaliei* (B.A.R., ms. rom. 5662, f. 10^{v}). Pentru cei neiniţiaţi cu aceste elemente cronologice, precizăm că pas-

[20] Vasile Mangra (*Cercetări literare-istorice*, Bucureşti, 1896, p. 24), a cărui opinie a preluat-o şi Şt. Lupşa (*Istoria bisericească a românilor bihoreni*, Oradea, 1935), îl considera moldovean, susţinând că el ar fi introdus în textul *Ceaslovului* copiat în 1685 termenul *comănac* „acoperământ de cap", înlocuind totodată în rugăciuni pomenirea „Craiului nostru" prin „Domnii noştri". Dar, tot aşa de bine, particularităţile respective puteau exista în izvodul avut la dispoziţie de copist.

[21] Florian Dudaş, *Manuscrisele româneşti din bisericile Bihorului*, Partea a II-a, p. 127.

[22] G. Giuglea, *op. cit.*, p. 357.

[23] Florian Dudaş, *Manuscrisele româneşti din bisericile Bihorului*, Partea a II-a, p. 130.

[24] G. Giuglea, *op. cit.*, p. 357; Florian Dudaş, *Manuscrisele româneşti din bisericile Bihorului*, Partea a II-a, p. 124, 127, 129 şi 130.

[25] G. Giuglea, *op. cit.*, p. 359.

[26] Reprodus după facsimilul publicat de Florian Dudaş, *Manuscrisele româneşti medievale din Crişana*, p. 39; cf. reproducerea însemnării cu mici greşeli, între care şi transcrierea *letera psi* în loc de *letera* ѱ, la Atanasie Popa, *op. cit.*, p. 197 şi la Florian Dudaş, *Manuscrisele româneşti din bisericile Bihorului*, Partea a II-a, p. 130.

caliile se alcătuiau pentru fiecare dintre cele 35 de zile (de la 22 martie la 25 aprilie inclusiv) în care poate cădea Paştele. Diferenţierea celor 35 de pascalii se făcea prin slovele chirilice care le însoţeau. De exemplu, slova **а** desemna pascalia în care Paştele era înregistrat la 22 martie, slova **в** pe aceea în care Paştele figura la 23 martie etc. Totodată, fiecare dintre aceste pascalii indica şi sărbătorile mobile, precum şi posturile de peste an.

Referitor la *letera* ѱ din însemnarea popii Pătru, este suficient să consultăm o pascalie notată prin ѱ, cazul chiar a celei transcrise de acelaşi copist într-un miscelaneu din perioada 1673–1684, pentru a afla următoarele: „40 de mucenici a 2<-a> săptămână în post, gioi; Blagoveşten<ie> în <a> 4 <-a> săptămână în post, sâmbătă; canonul lui Andreiu în marţ (= martie; n. n.), în 30; Paştile în priir, în 16 dzile; Gheorghie, 1 săptămână după Paşti, dumenecă..." (B.A.R., ms. rom. 5910, f. 44r/6–11). Datele calendaristice menţionate nu corespund cu cele pentru anul 1688. Ele au fost calculate pentru anii comuni, nebisecţi. Or, anul 1688 a fost bisect. Popa Pătru a notat însă la sfârşitul calendarului său următoarea precizare: „Cându-i visect, treci în anul desupra de la 40 de mucenici, iară când nu-i visect ţine înainte" (f. 47v). Urmând această indicaţie, aflăm sub slova ҀѲ, surmontată de **т** , datele exacte pentru anul 1688: „40 de mucenici a 2 <-a> săptămână în post, vineri; Blagoveşten<ie> a 4<-a> săptămână în post, dumenecă; canon lui Andreiu, marţ în 29; Paştile în priir, în 15 dzile; Gheorghie, a 2 <-a> săptămână după Paşti, luni..." (f. 43v/9–15). În alte pascalii, elementele cronologice, inclusiv slova pascaliei se scriu cu miniu pentru anii bisecţi; vezi, de exemplu, B.A.R., ms. rom. 5662, f. 27v. Din acest punct de vedere, interesantă este o însemnare în limba slavonă din acelaşi an 1688, existentă pe un *Tetraevanghel* slavon copiat de Radu de la Măniceşti: **Да се знае когда се промени црь тврскы соултань мѣхмѣть и стана соултань сюлюманъ в лѣто зрчз а Ѳ ро(ж) хва ахпи** [1688] **тога бѣхме на Ѱы чрьвено** „Să se ştie când s-a schimbat împăratul turcesc, sultanul Mehmet, şi a stat sultanul Siuliuman (sic!) în anul 7197, iar de la naşterea lui Hristos 1688; atunci am fost în *psi roşu* (*subl. n.*)"[27].

Indicând pentru anul 1688 *letera* Ѱ, popa Pătru s-a adresat probabil unui calendar în care se făcea distincţia între anii bisecţi şi anii nebisecţi, materia celor dintâi şi, respectiv, a slovei pascale corespunzătoare scriindu-se cu miniu.

În privinţa fonetismului *letera*, el ne trimite la it. *lettera*. Este posibil ca scribul bihorean să fi substituit *slova pascaliei* prin termenul *letera* sub influenţa vreunui calendar apusean, de origine italiană, unde pentru aflarea

[27] Manjo Стоянов, Христо Кодов, *Опис на славянските ръкописи в Софийската Народна Библиотека*, Том III, София, 1964, p. 45.

Paştelui şi a sărbătorilor mobile se apela la un alt element cronologic: *lettera dominicale*; aceasta era notată prin una dintre primele şapte litere ale alfabetului latin (A–G) şi corespundea primei duminici din întâia săptămână a anului.

B. Temelionul

De la acelaşi copist s-a păstrat o însemnare pe o *Cazanie* copiată în „anii diîn zidirĕ lumiei 7190 şi de la naşterea D[o]mnului nostru Is. Hr. 1682, crugul soarelui au fost în 22, crugul lunei în 8; şi au fost themelionul în 4"[28]. Reproducând la rândul său însemnarea după transcrierea lui Giuglea, căci între timp urma manuscrisului s-a pierdut, Florian Dudaş indică pentru themelion cifra 14 în loc de 4[29].

Dar ce denumeşte acest termen pe care izvoarele lexicografice româneşti nu-l înregistrează? Înainte de a furniza răspunsul, menţionăm că transcrierea cu *th*, în mod sigur pentru **ѳ** din textul manuscris, nu se justifică.

Urmând după crugul soarelui şi crugul lunii, *temelionul* desemnează un element cronologic care în vechile pascalii apare sub denumirea *temelia lunii* sau *temelie*. El indică diferenţa de zile dintre anul solar şi anul lunar constatată într-o anumită zi a anului, adică vârsta lunii în acea zi, având corespondent în computul apusean *epacta*[30]. În însemnarea popii Pătru *temelionul* este greşit indicat, în timp ce cifrele pentru cele două cruguri (solar şi lunar) sunt corect calculate. Fiind determinat direct de crugul lunii, când acesta are valoarea 8, temeliei îi corespunde cifra 1[31]; cifra 4 din însemnarea reprodusă de G. Giuglea s-ar putea datora confundării lui **а** cu **д** de către copist sau editor.

Probabil dintr-o pascalie slavonă de redacţie răsăriteană a preluat popa Pătru termenul *temelion*, de origine greacă: θεμέλιον „temelie"; cf. dicţionarul lui Pamvo Berânda, unde aflăm înregistrat cuvântul **ѳемелионъ** însoţit de explicaţia **зри основаніе** „vezi temelie"[32]. Să mai notăm apariţia termenului *temelion* în *Învăţătura pentru cliuciul pascaliei* (din anexa *Psaltirii* editate la mănăstirea Hurez în 1751), tradusă după ediţia moscovită din 1697[33].

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

[28] G. Giuglea, *op. cit.*, p. 358.

[29] *Manuscrisele româneşti din bisericile Bihorului*, Partea a II-a, p. 127.

[30] N. Docan, *Despre elementele cronologice în documentele româneşti*, în „Analele Academiei Române", tom. XXXII, Mem. Secţ. Ist., 1910, p. 369.

[31] *Ibidem*.

[32] *Лексикон словенороський Памви Беринди*. Підготовка тексту і вступна стаття В В Німчука, Київ, 1961, p. 210.

[33] N. Docan, *op. cit.*, p. 357.

Liliana Agache

JITIA SFINTEI MARGARETA (MARINA), ÎNTR-O COPIE DE LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XVII-LEA

Considerații generale

Scrierea referitoare la viața și martirajul sfintei Margareta din Antiohia (secolul al III-lea) este semnalată de Florian Dudaș, care o prezintă ca pe o legendă necunoscută, cu temă identică celei referitoare la sfânta Barbura (Varvara): Mărgărita, „fecioară din «sământă de nemiș», pentru că l-a înfruntat pe crai", spre a-și apăra credința creștină, a fost aruncată în temniță, unde diavolul a încercat să o amăgească și să o farmece, dar fără succes. A sfârșit ca o martiră în chinuri și mai mari"[1]. Autorul amintește de prezența scrierii în trei manuscrise bihorene: *Polojeniile* copiate de popa Mihai la 1658 în Bihor, *Păucenia lui Alexandru Vodă*, din anul 1680 și miscelaneul ante 1692, ultimele două aparținând popii Urs din Cotiglet. Dintre acestea doar ultima versiune ne-a fost accesibilă, fiind înregistrată la Biblioteca Academiei Române (vom folosi sigla BAR) sub cota ms. rom. 4182.

Viața sfintei Margareta apare în mai multe manuscrise, de obicei vieți de sfinți și miscelanee religioase[2]. Cercetarea noastră se limitează la cele păstrate la BAR, pe care le-am putut consulta: ms. rom. 339 (secolul al XVII-lea, sfârșit), ms. rom. 1066 (secolul al XIX-lea), ms. rom. 1361 (secolul al XVIII-lea), ms. rom. 2937 (secolul al XIX-lea) și ms. rom. 4182 (secolul al XVII-lea, sfârșit). Dintre acestea ne vom ocupa de ms. rom. 4182, care prezintă o versiune aparte față de celelalte, atât din punct de vedere compozițional, cât și din punct de vedere lingvistic. Versiunea din acest manuscris este diferită și de cele publicate în *Viețile sfinților* traduse de Dosoftei[3] și în *Mineiele* de la Buzău[4] și Neamț.

Cu privire la numele sfintei și la data celebrării ei, observăm că în titlu apare numele Margareta, sub care sfânta e prăznuită la catolici, iar în text, peste tot, este consemnat numai numele Marina, adoptat pentru aceeași sfântă de ortodocși. Data de 17 iulie pe care copistul o indică în titlu pentru

[1] Vezi pentru toate acestea: *Manuscrisele românești din bisericile Bihorului. Partea a II-a. Literatura medievală și catalogul manuscriselor*, Oradea, 1986, p. 73.

[2] G. Ștrempel, *Catalogul manuscriselor românești*, vol. I, IV, București, 1987 și *Copiști de manuscrise românești până la 1800*, vol. I, București, 1959, p. 260.

[3] BAR, CRV 73, vol. IV (pentru lunile iulie–august), 1682–1686, f. 514^{r}/516^{r}.

[4] BAR, CRV 111, (pentru luna iulie), 1698, f. 87^{v}/88^{r}.

sărbătorirea sfintei Margareta este, potrivit calendarului ortodox, data comemorării sfintei Marina. În text se înregistrează și data de 13 iulie (413r/12) la care sfânta Margareta, alias Marina, a fost comemorată în primele veacuri ale creștinismului. Ziua de 17 iulie apare ca dată a celebrării sfintei Marina și în *Viețile sfinților* ale lui Dosoftei, în *Mineiele de la Buzău* și în cele de la *Neamț* (pentru luna iulie). În schimb, în *Enciclopedia Italiană* apar două date: 17 iulie pentru greci și 20 iulie pentru latini, în timp ce *Larousse* optează pentru o singură dată, 20 iulie, menționând însă că sfânta este amintită sub nume diferite: Margareta la occidentali și Marina la orientali.

Descrierea manuscrisului

Manuscrisul românesc păstrat la BAR sub nr. 4182 a fost cumpărat de la Nicolae Firu[5], învățător și arhivar consistorial din Caransebeș, la 17 decembrie 1912. Este un miscelaneu religios de la sfârșitul secolului al XVII-lea, ce cuprinde 546 file, de format in-folio (240 mm × 190 mm) și prezintă scoarțe de lemn și piele[6]. Hârtia este groasă, de culoare gălbuie, bine conservată, cu două filigrane care au fost reproduse de Floarea Vîrban[7]. Autoarea a precizat că filigrane asemănătoare cu cele din manuscrisul românesc 4182 se regăsesc pe hârtia unor documente și manuscrise din anii 1679 și 1684. Alături de legenda despre sfânta Margareta, care apare între filele 408r–413v, manuscrisul conține și alte legende și apocrife religioase: *Legenda duminicii* (526v–530v), *Învățătură de pre sfânta Vineri* (530v–535v), *Descoperirea celor 12 Vineri* (536v–538v).

Textul de care ne ocupăm (*Luna iulie în șaptesprăzeace zile. Învățătură depre Mărgărita fecioară*) este cuprins în caietele 14 (408r–411v) și 15 (412r–413v). Prima filă a textului (408r) are un frontispiciu în formă de dreptunghi (140 mm × 9 mm), de culoare brun închis, în mijlocul căruia sunt reprezentate două șiruri de cerculețe albe, cu un punct în mijloc. Textul este scris în *scriptio continua*, cu cerneală neagră, iar titlul cu culoare roșie. Legenda începe în josul paginii 408r, cu titlul ce se întinde pe două rânduri. Înălțimea literelor din titlu este de aproximativ 8 mm pe primul rând și variază de la 6 mm la început până la 3 mm spre sfârșit, apropiindu-se astfel, ca dimensiune, de înălțimea literelor obișnuite din text. Pe fila 408r apar doar cinci rânduri. Numărul de rânduri variază de la o pagină la alta (25, 26, 27, 28 de rânduri), majoritatea paginilor având 27 de rânduri. Oglinda paginii este de aproxima-

[5] Vezi ms. rom. 4182, însemnare pe partea interioară a copertei întâi.

[6] G. Ștrempel. *Catalogul manuscriselor românești*. vol. III, p. 371 și *Copiști de manuscrise românești până la 1800*, vol. I, p. 260.

[7] *O traducere românească din secolul al XVII-lea. Descoperirea celor 12 Vineri*, în LR, XLII, 1993, nr. 1, p. 35.

tiv 215–220 × 140 mm. Textul este aranjat în pagină la egală distanță de marginile filei, atât pe recto, cât și pe verso. Distanța dintre rânduri este de 3–4, chiar 5 mm, iar înălțimea rândurilor este de 4 mm.

Persoana copistului

Copistul este cunoscut: popa Urs. Mărturii despre viața acestui scrib întâlnim chiar în epilogurile a două dintre manuscrisele sale: *Cazania* (1680), citată de unii sub numele *Păucenia lui Alexandru Vodă* și *Molitvenicul din Cotiglet* (1676): „Cu mila lui Dumnezeu, scris-am eu, popa Urs din Cotigleatiu, această carte"[8]. Satul Cotiglet este o mică localitate românească, în apropiere de Ceica, pe Crișul Negru, nu departe de Beiuș (în sudul Bihorului). Opera sa însumează cel puțin patru manuscrise ajunse până astăzi, adică aproape 3000 de pagini, realizate între 1676 și 1692: *Cazania* din 1680, copiată în Cotiglet (aflată la Cluj, în colecție particulară), *Molitvenicul* de la Cotiglet din 1676 (BAR, ms. rom. 4641), *Cazania* anterioară anului 1692 (BAR, ms. rom. 4182) și *Molitvenicul* de la Aștileu, post 1676 – ante 1692 (BAR, ms. rom. 4151)[9]. Atanasie Popa susține ideea că popa Urs, preot și cărturar, a cunoscut limba maghiară – dovadă fiind scrierile de învățătură calvinească pe care a căutat să le răspândească prin cărțile sale: el a tradus și copiat texte din limba maghiară într-o topică nefirească limbii române.

Copie sau original?

Aspectul general al textului este aproape impecabil: o grafie îngrijită, chiar caligrafică. Rareori observăm slove parazitare: *fier<m>binteală* (410^{v}/7–8; 412^{v}/7). Am înregistrat foarte puține omisiuni, iar acestea, de regulă, constau în absența copulei: *„Și au povăstit sloboziia cea mare și putearnică a slugilor lui Dumn<e>zeu cumu să slobod din toate răotățile, pentru îngerul Domnului ce<au fost> împărăției gătat de la Isus Hristos, Dumnezeul nostru, credincioșilor săi"* (409^{r}/6–7, 10); *„Însă eu mai asupră de părinții miei sâmt. Eu <sâmt> mai creștină, după numele fiiului lui Dumn<e>zeu că elu l-au chemat Hristos, iară noi, slugile lui, toți ne chiemăm hristiani"* (409^{v}/20–23). Absența copulei ar putea fi pusă pe seama influenței originalului traducerii, dar exemplele sunt puține și nu ne permitem să avansăm ideea că ne aflăm în fața unui autograf. Dacă textul ar fi originalul traducerii, am înregistra, inevitabil,

[8] Vezi ms. rom. 4641 (epilogul). Din însemnarea pe care o face Ion Bianu pe prima filă a ms. rom. 4182 aflăm că acest manuscris are același scrib ca cel al manuscriselor 4151 și 4641 semnate de popa Urs din Cotiglet.

[9] Cf. Atanasie Popa, *Cărturari bihoreni. Popa Ursu din Cotiglet, secolul XVII*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei", XLIV, 1968, nr. 5, p. 301.

corecturi, ştersături, orice tip de intervenţie care să probeze existenţa unor etape în actul traducerii. Pe de altă parte, prezenţa în text a două straturi de limbă, unul nordic şi celălalt sudic – de cele mai multe ori dovadă suficientă pentru a proba caracterul de copie a unui text – nu reprezintă în cazul nostru un indiciu satisfăcător în această privinţă. În graiul popii Urs (zona Bihorului) întrepătrunderea celor două aspecte de limbă este recunoscut ca un fenomen obişnuit.

Filiaţia

Nu am avut acces la versiunea păstrată în *Cazania* din 1680 şi nu ne putem pronunţa în ceea ce priveşte filiaţia, dar e posibil ca această versiune să fi stat la baza copiei din ms. rom. 4182. Nu ştim în schimb dacă versiunea din 1658 copiată de popa Mihai provine din aceeaşi traducere pe care o urmează şi cele două copii executate de popa Urs.

Originalul străin

Originalul pe baza căruia s-a făcut traducerea în limba română nu ne este cunoscut. Tot ce putem spune se bazează pe argumente lingvistice indirecte. Observăm că apar elemente lexicale de origine slavă (*ciude, dodei, luzia, prilesti, pristăvit*), care însă puteau circula, cel puţin pe cale livrescă, în Transilvania. Mai numeroase, şi cu o repartiţie dialectală incontestabilă sunt cele de proveniență maghiară: *băsău* „ură", *cad* „cadă", *a celui* „a înşela", *chilini – chilini* „deosebit, diferit", *în hiaba* „în zadar", *ocăş* „priceput", *tălnaciul* „sfătuitorul" etc. (vezi capitolul despre *lexic*). Ni se pare semnificativ şi faptul că alte scrieri, semnate de acelaşi copist au fost traduse după original maghiar, cum ar fi *Puştuşagul Ierusalimului*, studiat de Emil Turdeanu[10]. Cu privire la legenda vieţii sfintei Barbura – legendă despre martirajul fiicei lui „Dicşirius din ţara Nicomediei" – din acelaşi miscelaneu putem cita de asemenea numeroase elemente lexicale, de origine maghiară: *în aleanul* „împotriva" (311r/4), *băsăluit* „răzbunat" (311r/21–22), *hasnă* „folos" (312r/24), *lada chi<n>ciului* „lada tezaurului" (311r/24), forma numelui împăratului Marţian – *Marţiianoş* (311r/25–26).

Ţinând seama de aceste fapte, nu ar fi exclusă posibilitatea ca traducerea *Jitiei sfintei Margareta* să fi urmat un original maghiar. Chiar numele *Margareta* (din onomasticonul catolic) pledează în favoarea unei asemenea ipoteze.

[10] *Autori, copişti, cărţi, zugravi şi legători de manuscrise în Moldova (1522–1607)* (I), în „Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»", tom. XXX, Iaşi, 1993, p. 57–58.

Datarea

Cu câțiva ani în urmă acest manuscris a fost studiat din punctul de vedere al datării de Floarea Vîrban[11] pe baza comparării mai multor manuscrise ale copistului popa Urs: 4151, 4182 și 4641. Autoarea precizează că ms. rom. 4182, nedatat, se poate încadra în intervalul 680 – ante 1692. Concluzia se bazează și pe părerile lui Atanasie Popa[12] și Florian Dudaș[13] care consideră că manuscrisul aflat în atenția noastră este ulterior miscelaneului din 1680. În favoarea acestei idei pledează de altfel și o însemnare de pe fila 162^{v}: „de când au luoatu nemții Oradea de la turci, anii 1692", de la care pleacă în demonstrația ei și Floarea Vîrban.

Localizarea

Întrucât manuscrisul nu prezintă o însemnare care să precizeze locul unde a fost realizată copia, vom încerca o localizare a textului pe baza unor elemente lingvistice. Pentru stabilirea locului în care e scris un text, în general se face trimitere la particularitățile proprii graiului vorbit în regiunea de unde era originar scribul.

Aspectul dialectal al textului ne-a permis delimitarea a două straturi lingvistice, unul nordic și altul sudic. Faptul este explicabil prin aceea că popa Urs provine din părțile sudice ale Bihorului unde, în secolul al XVII-lea, se poate vorbi de o întrepătrundere a particularităților nordice cu cele de tip sudic, fenomen datorat expansiunii spre nord a graiurilor muntenești. Pentru economia expunerii, indicăm aici, fără a exemplifica, principalele particularități caracteristice celor două straturi lingvistice. Dintre trăsăturile nordice, enumerăm: labiale dure, *t* dur, *s* rostit dur, *ț* dur, *f* provenit din *h*, sonorizat și trecut la *v* în *pravul*, *ș*, *j* în poziție „tare" rostiți moale, *ğ* (< *j* + *o*, *u* latin), *r* moale în cuvinte care folosesc sufixul: *-itoriu*. Dintre trăsăturile sudice semnalăm: labiale moi, *ț* moale, *f* nepalatalizat, *z* moale, ocurența articolului posesiv variabil. Menționăm că toate aceste particularități sudice se regăsesc în însemnările copistului (ms. 4641, f. 268), *Păucenia lui Alexandru-Vodă, din Țara Moldovei*, (f. 613)[14]. O listă mai amplă a trăsăturilor specifice textului, cu exemplificări, vom reda în cadrul studiului lingvistic.

[11] *Op. cit.*, p. 37.
[12] Atanasie Popa, *op. cit.*, p. 302.
[13] *Op. cit.*, p. 73.
[14] Florian Dudaș, *op. cit.*, p. 139.

Astfel, cunoscând locul de origine al copistului (Bihorul) și asociind faptele de limbă întâlnite în textul nostru cu cele specifice graiului său, indicăm ca posibil loc de origine a textului, zona Bihorului.

Grafia

Scrierea are, în general, un duct îngrijit. Copistul folosește litere care imită tiparul. În încercarea noastră de a stabili valorile curente sau pe cele specifice scrierii, am remarcat că, în ansamblu, aceleași particularități grafice apar și în versiunea *Celor 12 Vineri*, din același manuscris, examinată de Floarea Vîrban[15].

1. Notațiile cu [o] pot avea o acoperire în plan fonetic, redând pe [o̧] sau pot să reflecte o deprindere grafică Домне „Doamne" (411^{v}/5), съ слободь „să sloboadă" (409^{r}/7, 412^{v}). Predominante sunt formele cu notarea diftongului: добитоачелорь „dobitoacelor" (409^{r}/17, 18), фечоарь „fecioară" (409^{r}/20), фрѹмоась „frumoasă" (409^{r}/22).

2. ierul mic ь prezintă diferite valori fonetice:

a) [ă] în interiorul cuvântului și la final de cuvânt: арьть „arătă" (411^{r}/28), кѣѹтьтѹрь „căutătură" (408^{v}/20), мѹнкь „muncă" (408^{v}/5), тыатѹи „tăiatu-i" (408^{v}/6);

b) [i] în interiorul cuvântului: кынд „când" (408^{r}/5), кѹвынть „cuvânt" (408^{v}/2), гынд8 „gându" (411^{r}/27), сымть „sâmt" (411^{r}/270), зикынды „zicând" (408^{v}/16);

c) [ø] la finalul cuvântului: адевърать „adevărat" (408^{r}/22), фригѹль „frigul" (41o^{v}/7), легать „legat" (408^{v}/6). Observăm uneori în interiorul aceluiași cuvânt mai multe valori ale lui ь : адевърать „adevărat" (408^{r}/22), пьмынт „pământ" (409^{r}/18), пьгънилор „păgânilor" (408^{v}/18);

d) [u] la finalul cuvântului: нострь; „nostru" (408^{r}/22), пентрь; „pentru" (411^{r}/18).

3. Se înregistrează și alternanțe. În cuvântul *acmu*, [u] *final* apare notat o dată cu ь : акмь (409^{r}/27), (410^{r}/7), altă dată cu 8 : акм8 (410^{v}/17). Notațiile cu ѧ și ѣ nu sunt concurate în text de notațiile cu є . Într-un singur exemplu є are valoarea [e̯a]: рьчель „răceală" (412^{v}/8). Cum rostea scribul grafiile cu ѣ și cu ѧ este greu de precizat. Ținând seama de zona geografică din care provenea, probabil că exemplele menționate redau mai curând rostirea unui [ę] decât a diftongului [e̯a].

4. Semnalăm faptul că pentru unele sunete apar grafeme diferite: pentru [o]: о și ⊙: pentru [i]: и și ї; pentru [u]: 8 și оу, [ę̯a] redat prin ѣ și ѧ respectiv [i̯a] prin ꙗ și ѧ. Grafemele apar inițial, medial și final, atât în cuvinte plurisilabice, cât și în monosilabice. Exemplificăm doar cu [o] notat ⊙, grafem

pe care-l considerăm mai rar întâlnit: ѡкьи „ochii" (410ᵛ/9), ши ѡ принсь „şi o prinsă" (410ᵛ/15), рьѡтьциле „răotăţile" (409ʳ/19), вѡао „voao" (408ʳ/26).

5. Se remarcă notarea lui χ suprascris, fără valoare fonetică, în formele pronumelui personal de persoana a III-a singular feminin, *ea:* „cine căuta pre ea" (ѧ) (410ᵛ/27), „ea (ѧ) mai tare să întăriia" (412ʳ/27), „mearsă la ea" (ѧ) (411ᵛ/20), „vedea pre ea" (ѧ) (410ᵛ/28)[16].

6. Prescurtarea cuvintelor se efectuează prin contracţie şi se întâlneşte numai în scrierea numelor şi a noţiunilor religioase: апль „ apostol" (408ᵛ/7), Дχмнезѳ „Dumnezeu" (408ᵛ/13), є҃влєсть „evanghelist" (408ʳ/23), є҃вл҃їѧ „Evanghelia" (408v/25)," їс χс „Isus Hristos" (408ʳ/22).

Fonetica[17]

Vocalism:

1. [ă] s-a păstrat în *bălaur:* cf. DA, s. v. *bălaur* (411ᵛ), unde atestările vechi ale cuvântului conţin în prima silabă pe [ă]; fenomenul aparţine graiurilor nordice.

2. [ă] în *măcenică* (408ᵛ/15, 16).

3. [ă] protonic nu trece la [a]: *bătaie* (408ᵛ/10), *gătată* (409ʳ/8), *împărat* (408ᵛ/7), *răbdare* (408ᵛ/14), *tăiatu* (408ᵛ/6).

4. [e] medial aton păstrat în: *fecioară* (408ᵛ/18), *giudecatele* (409ʳ/1), dar trecut la [i] în: *ominească* (408ᵛ/19).

5. [e] final păstrat: *bătaie* (408ᵛ/10), *carne* (410ᵛ/25), *face* (408ᵛ/11), *moarte* (408ᵛ/11), *urechile* (410ᵛ/21), *vărsare* (410ᵛ/25).

6. [ęa] > [e]: *adevereşte* (408ᵛ/2), *înţeleage* (410ʳ/21), *putearnică* (409ʳ/6), *tocmeşte* (409ᵛ/17), *vreame* (409ʳ/14).

7. persoana a III-a, singular: *duceţi-**u** în temniţă* (411ʳ/27), *dusără-**u** în piaţă* (412ʳ/26), *începură a **u** dezbrăca* (410ᵛ/19), *începură a **u** drăgla* (410ᵛ/20): nu ştim dacă aceste notaţii acoperă o rostire reală; cf. şi [o]: ***o** dezlegară* (411ʳ/13), ***o** dusără* (410ᵛ/17), ***o** îmbiiară* (410ʳ/14), ***o** prinseră* (410ᵛ/17), ***o** spânzurară* (410ᵛ/18).

8. [u] final apare notat în: *cumu* (408ᵛ/16), *fealu* (409ʳ/24), *lasu* (408ʳ/5), *omu* (409ʳ/24), *totu* (409ʳ/21); sunt şi exemple în care nu s-a notat fonetismul: *trup* (408ᵛ/20), *cuvânt* (408ᵛ/21), *om* (409ʳ/20).

[16] Vezi Ilie Bărbulescu, *Fonetica alfabetului cirilic în textele române din veacul XVI şi XVII*, Bucureşti, 1904, p. 466–476.

[17] Vezi Ion Gheţie, *Baza dialectală a românei literare*, Bucureşti, 1975, p. 89–198.

9. [ęa] final nu s-a redus la [é]: *cea* (408v/13), *frigea* (412v/2), *mea* (408r/26), *plângea* (410v/2), *vedea* (410v/26), *vrea* (409r/4).

Consonantism

10. labiale dure, specifice ariei nordice: *au învâns* (410v/2), *povăsti* (409r/5), *povăstitoriu* (409r/2), *slăvască* (412v/21); cf. şi notarea labialei moi: *mearsă* (411r/20), particularitate aparţinând ariei sudice.

11. [f] nepalatalizat: *fecioară* (408v/18), *fierbinteală* (412v/6), *fierbinţi* (411v/5), *fiiul* (408v/1, 2); fenomenul caracterizează, în primul rând, zona sudică a Dacoromaniei.

12. [f] provenit din [h] s-a sonorizat, trecând la [v] în: *pravul* (409v/9), fonetism nordic.

13. [s] apare rostit dur: *asăminile* (408v/27), *luminoasă* (pl., 410v/4), *miloasă* (pl., 411v/21), *să părăsască* (411v/3), *răspunsă* (411r/16), *zisără* (411r/14), fenomen specific ariei nordice.

14. [z] apare rostit dur într-un singur exemplu: *dumn<e>zăilor* (410r/13, 14), în rest, *z* este moale: *zicând* (408v/15), *zile* (titlu), particularitate întâlnită în zone de sud a Dacoromaniei.

15. [ţ] apare rostit moale: *fraţi* (411v/16), *părinţi* (411v/22), *toţi* (408r/6), *uluiţi* (409v/2) – particularitate ce aparţine ariei sudice, dar şi dur, ca o trăsătură a stratului nordic: *ţ-au* (410/20), (411r/22).

16. [t] dur apare în: *prestă* (411v/18), *prilestască* (413r/6), fonetisme întâlnite în nord.

17. [dz] > [z] în toate situaţiile: *Dumnezeu* (410r/13), *să se piarză* (411v/26).

18. [ş], [j] în poziţie „tare" sunt rostiţi moale: *deşert* (412r/9), *jelanie* (411r/3), *slujesc* (411v/13), particularitate de limbă întâlnită în aria nordică.

19. [ş] urmat de [ęa] în: *aşea* (408v/27), (409r/11), dar întâlnim şi [ş] dur în poziţie „moale" în *şaptesprăzeace* (titlu), fonetism de tip sudic.

20. [nt] > [mt]: *sâmt* (411r/19), se regăseşte în zona de nord.

21. [ğ] (< j + u, o latin) se întâlneşte în toate cazurile: *ağunsă* (411r/3), *ağutoriu* (411v/6), *ğupânească* (410v/2), particularitate lingvistică specifică zonei nordice.

22. [r] moale apare în cuvinte care folosesc sufixul *-itoriu*: *ispăsitoriu* (410r/16), *povăstitoriu* (409r/2); fenomenul se întâlneşte în nord.

23. [r] dur în: *netrăcuţi* (413r/19), *strâgă* (410v/15), (411v/4), fenomenul aparţinând ariei nordice.

Morfologia

În cazul substantivului *cad* (412v/8), provenit din maghiarul *kad* „cadă", nu putem preciza genul, neutru sau feminin; menționăm că această formă nu a fost atestată în sursele lexicografice românești. Substantivul *tată* apare înregistrat în text la singular, sub forma *tatul*: *„că tu ești tatul minciunilor"* (412r/15); este o particularitate ce caracterizează Moldova și Țara Românească încă de pe la 1623[18].

Articolul posesiv apare în forme variabile, particularitate caracteristică zonei sudice: *„trup* gingaș *al tău"* (410r/10), *„bunul... al tău va fi"* (410r/18), *„pre toți ai săi"* (410v/10).

Numeralul ordinal[19] prezintă la masculin formă în [-le]: *„al treile"* (409v/26).

Pronumele negativ apare sporadic sub forma *nime* (410v/10), (412v/11).

Verbul se caracterizează printr-o mare varietate a formelor. Se întâlnesc cu o frecvență relativ mare formele de indicativ perfect compus persoana a III-a singular, construite cu auxiliarul *au*: *„Domnul nostru au zis"* (408r/5), *„căci acela au fost un omu"* (410r/4), *„acest domn pre tine te-au prins"* (411v/25). Apar în general forme specifice epocii: imperfectul de persoana a III-a plural fără [u] final: *„oasele ei se vedea"* (410v/23), *„oasele ei sta goale"* (410v/24), *„toți plângea de ea"* (411r/2), forme de infinitiv cu sens de conjunctiv: *„nu fu asămine a socoti giudecatele și în inimă a le cuprinde"* (408v/28), (409r/1), *„le scriia cumu le vrea scrie"* (409r/12). Pentru unele verbe apar forme etimologice la imperativ: *„ia armă și stă"* (411r/18). Există exemple în care la viitor diateza reflexivă o înlocuiește pe cea activă: *„tu te veri domni pre toată țara"* (410r/16, 17). Întâlnim forme verbale iotacizate: *„să nu crează"* (412v/16), *„s-o înghiță"* (411v/2), *„să te piarză"* (411v/26), *„să vază"* (412v/14), *„să vie"* (412v/14).

La adverb menționăm formele *acmu* „acum" (410r/7), (specifice ariei nordice), alternanța *acolo* (408v/23), / *acolea* (411v/18) și *mainte* „înainte" (412r/3).

Formarea cuvintelor

Prezența verbelor neprefixate (cunoscute încă de la începutul secolului al XVI-lea) este de fapt o caracteristică a textelor: „să-și elu *stâmpere* mânia" (411r/11), *„să tâmplă"* (409r/14), *„toarnă-te doară nu vei muri"* (411r/14). Pentru ultimul exemplu am înregistrat și varianta literară *„doară va dobândi gându c-acela de să va înturna"* (411r/27).

[18] Ion Gheție, *op. cit.*, p. 89–198.

[19] *Ibidem*, p. 89–198; este o particularitate specifică graiului din Crișana.

Sintaxa

Marcarea obiectului direct prin prepoziția *pre* apare cu o frecvență mare în text, datorită probabil și faptului că, mai ales în cazul substantivelor proprii, acest proces era considerat aproape încheiat în acel moment, pentru majoritatea zonelor Dacoromaniei: „și caută *pre* păstori și văzu... *pre* Marina" (409r/20). Apar dislocări ale grupului verbal[20]: „*cum să-și elu stâmpere mânia*" (411r/11). Înregistrăm și câteva exemple ilustrative ale negației simple: „și lui nu te închina, *nice te ruga*" (410r/12–13), „pre elu nu l-au învins, *nice l-au biruit*" (410v/2). Sesizăm și lipsa copulei: „Eu mai asupra de părinții miei sunt. *Eu mai creștin după numele fiiului.*" (409v/21).

Lexicul[21]

În urma analizei lexicului prezentăm, grupate pe origini, cuvinte cu statut special care fie au dispărut din limba de azi, fie prezintă sensuri diferite de cele actuale, fie au în prezent o repartiție teritorială limitată. Remarcăm, pe de o parte, numărul redus de cuvinte slavone, iar pe de altă parte, numărul mare de cuvinte de origine maghiară.

Maghiare

1. *aldui(t)* (< áldani) „binecuvânta(t)" (412v/19);
2. *băsău* (< bosszú) „răzbunare, ură, necaz" (411r/11);
3. *bratăș* (< format probabil din *băratăș*) „prieten" (409r/16);
4. *cad* (< kád) „cadă" (412v/8, 412v/5, 412v/18);
5. *celui* (< csalni) „a înșela" (412r/24);
6. *chilin* (< külön) „deosebit, diferit, separat" (409v/15);
7. *chisigu* (< készség) „unealtă" (410v/19);
8. *hiaba* (< hiába) „fără folos, în zadar" (412r/9);
9. *neamiș* (< *nemes*) „nobil" (409r/27);
10. *ocă* (< ok) „motiv, cauză" (410r/28);
11. *ocăș* (< okos) „priceput" (408r/23);
12. *pecie* (< pecsenye) „carne macră" (412v/5);
13. *tălnaciul* (< tanács) „sfătuitorul" (410v/12);
14. *ului* (< vallani) „a mărturisi" (409v/12).

[20] Dragoș Moldoveanu, *Influențe ale manierismului greco-latin în sintaxa lui Dimitrie Cantemir: „hiperbatul"*, în „Studii de limbă literară și filologie", I, București, 1969, p. 25.

[21] Pentru sensurile cuvintelor am consultat: *Candrea, Densusianu*, DA, DLR.

Slave

15. *ciudă* (< čudo) „minuni" (409^{v}/15);
16. *clăti* (< klatiti) „a cutremura" (413^{r}/1);
17. *dihanie* (< dyhanije) „mulțime (de oameni)" (412^{v}/23);
18. *dodei* (< dodějati) „a forța, a face rău cuiva" (410^{v}/4);
19. *prilesteț* (< prelĭistĭiti) „înșelător" (412^{r}/5);
20. *pripi* (< pripręti) „a arde" (412^{v}/3);
21. *pristăvi(t)* (<* prelistici) „a deceda" (413^{r}/11);
22. *silă* (< sila) „putere" (411^{v}/8);
23. *luziie*, cuvânt format pe teren românesc din *lud+ie* „nebunie" (410^{r}/7).

Latine

24. *crunta* (< *cruentare*) (411^{r}/19);
25. *fericăciune* „fericire" derivat de la *ferica* (410^{r}/25); cf. *ferice* (< felicem).

Cuvinte cu etimologie necunoscută

26. *drăgla*[22] „și începură a u *drăgla*" (410^{v}/21, 22). În context, sensul pare a fi „a trage, a sfâșia".

Concluzii

Copia din ms. rom. 4182 (post 1680 – ante 1692), a doua în ordine cronologică pe care popa Urs din Cotiglet a efectuat-o, prezintă în general particularități lingvistice specifice regiunii de obârșie a copistului, Bihorul. Numărul mare de maghiarisme, numele *Margareta*, prezența în manuscris a cel puțin încă un text tradus din maghiară ne fac să presupunem că scrierea de față ar putea avea un original maghiar remaniat în spirit ortodox. Prelucrarea originalului străin s-a efectuat, judecând după limba textului, tot în zona Bihorului.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

[22] Cuvânt neatestat în sursele lexicografice românești.

Viorica Goicu

NUME DE FAMILIE ALE ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Despre românii de dincolo de frontiera apuseană a României, Gheorghe Ciuhandu ne spune că prezența lor nu se limita la granița comitatului Arad de acum două veacuri, ci cu mult timp înainte s-au întins și au format comunități dincolo de această frontieră (Ciuhandu: 1940, 235).

Actualele localități își pot avea originea în așezări și organizări românești medievale, apoi, în parte, în ele s-au infiltrat mai târziu și alți români, care au mers pe aceleași drumuri spre vetrele înaintașilor.

Urme de viață românească în comitatul Bichiș din imediata vecinătate a Zarandului sunt amintite de Nicolae Drăganu (Drăganu: 1933, 319–320), după atestările documentare consemnate de Csánki Dezső (Csánki: 1890, 652–653).

Magor: Magur 1364-65, *Magor* alio nomine *Cholth* 1479, azi pustă. Numele provine din subst. *măguri*, pluralul lui *măgură* „deal, movilă". De la cel de-al doilea nume al localității, înregistrat sub forma *Cholth*, s-a format numele de persoană *Cioltean*, înregistrat ca nume de familie în Chitichaz la 1891 (vezi *infra*);

Murol: Murul 1295, *Murol* 1412, *Murwl* 1424, *Mwryel* 1426, azi *Murwahely*. După cum arată și *Muryel*, un diminutiv format cu sufixul *-el*, denumirea ne trimite la românescul *mur* „numele unor arbuști din familia rozaceelor cu fructe comestibile"; *Murva* din *Murvahely* este un derivat a lui *Mur* cu sufixul slav *-ova: *Murova > Murva;*

Murony: Muron 1478, 1470, care provine din cuvântul românesc *moroiu*, mai vechiul *moroniu*, și regional în Banat *muroniu* „(în superstiții) strigoi".

În același comitat a fost înregistrat și un comis *Botez* în anul 1223 (Zimmermann-Werner: 1892, 28), cu referire directă la substantivul postverbal *botez (< boteza)*, întrebuințat astăzi ca nume de familie la români, la origine nume de botez dat după sărbătoarea *Botezul Domnului* „Bobotează", ca și *Crăciun*, după sărbătoarea *Crăciunului; Floarea, Florea, Florian* și *Florin* după *Florii; Pascu, Paşca, Pasca, Pascal* după *Paşti* etc.

La sfârșitul secolului al XVII-lea, după expulzarea turcilor, unele teritorii ale Ungariei s-au depopulat în parte sau în întregime, mai ales în

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 61–77, București, 1998

regiunea sud-estică şi în împrejurimile Budapestei. Pentru dezvoltarea economiei, a început un intens proces de colonizare, susţinut de stat şi de biserică. Vechea nobilime şi noii stăpâni au rivalizat în stabilirea coloniştilor, pentru ca pământurile lor să devină rentabile într-un timp cât mai scurt. Oamenii au venit de bună voie, întrucât li se ofereau diferite avantaje, iar terenurile abandonate aveau reputaţia că sunt fertile. Au sosit colonişti nu numai din ţările care au fost asuprite de turci, adică germani din vest, slovaci şi ucraineni din nord, dar şi sârbi şi români, dornici să evadeze de sub administraţia turcă. Recensămintele aflate în arhive arată că, uneori, s-au mutat sate întregi din locurile lor de baştină. În noile teritorii s-au format atât aşezări omogene în plan etnic şi lingvistic, cât şi colonii mixte. În noua lor ţară, imigranţii şi-au adus limba maternă, dar mai ales graiul local şi propriul lor sistem de denominaţie personală (Sipos: 1978, 371).

În aceste condiţii, penetrarea elementului românesc dincolo de frontiera comună cu Ungaria de astăzi a fost destul de importantă. Referindu-se la comunităţile româneşti de peste graniţă, Gheorghe Ciuhandu consideră că *punctul de reazim etnic* a fost masivul românesc din Câmpia Aradului, iar *reazimul sufletesc* l-a constituit episcopia ortodoxă din Arad (Ciuhandu: 1940, 238).

Conform statisticii maghiare, în anul 1870 erau consemnaţi în comitatul Bichişului 7372 români, dintre care 6190 erau ortodocşi, iar 682 catolici (Ciuhandu: 1940, 240). În această perioadă, românii erau semnalaţi ca locuitori în mase compacte în Giula, Chitichaz şi Bichiş, acesta din urmă având şi un număr important de greci (macedoneni), răspândiţi de altfel şi în alte localităţi din comitat.

În localitatea Chitichaz (magh. Kétegyháza „două biserici"), consemnată pentru prima dată în documente în anul 1412, românii s-au stabilit în patru valuri, dintre care ultimul a fost cel din anul 1724. Aşezarea lor definitivă este marcată de construirea unei biserici ortodoxe în 1780, care există şi astăzi în localitate (Borbély: 1990, 9). Dar înainte de această dată, mai exact în 25 septembrie 1748, „domnia de pământ" din acel timp consemnează faptul că localitatea avea patru preoţi „schismatici" [ortodocşi]: *Habentur hic in possessione Kétegyháza quator graeci ritus Schismatici mynistri vulgo Popae* (Ardelean: 1986, 48).

În anul 1893, preotul Iosif-Ioan Ardelean publică o monografie despre comuna Chitichaz, reeditată în anul 1986, care constituie punctul de plecare în cercetarea noastră despre vechimea, originea şi răspândirea numelor de familie ale românilor din Ungaria. Conform statisticii întocmite de autorul acestui studiu monografic, localitatea avea în 1881 un număr de 3263 locuitori, dintre care 2232 români ortodocşi şi 946 maghiari romano-catolici. Apoi în anul 1891, din totalul populaţiei de 3761 de locuitori, erau 2451

români şi 1186 maghiari, iar după confesiune, erau 2467 ortodocşi şi 1090 romano-catolici.

Pentru început, analiza noastră are în vedere numele de familie „din conscrierea poporăţiunei făcută la anul 1768, cu care ocasiune s-au aflat 124 case risipite şi fără stăpâni", inventar întocmit de Iosif Ardelean „ca urmaşii să vadă ce fel de familii şi de care neam au colonisat la început această comună" (Ardelean: 1986, 18). Inventarul cuprinde „numele şi cognumele" locuitorilor („capi" de familie) din Chitichaz din anul 1768, cu marcarea printr-o steluţă a numelor care nu mai apar în localitate în anul 1881, data când autorul şi-a redactat studiul său.

Numele de familie, transmis în general de secole, prezintă un mare interes psihologic şi social, întrucât poartă, prin forma şi conţinutul lor, imaginea şi amprenta trecutului istoric al populaţiei aşezărilor noastre. Ereditatea numelui a fost asigurată din moment ce oficialitatea a recunoscut dreptul de moştenire asupra unei proprietăţi familiale. În regiunile care au aparţinut Ungariei, potrivit documentelor istorice, acest drept de proprietate este mai vechi de secolul al XVIII-lea, când, spre sfârşitul acestui veac, împăratul Iosif al II-lea dă o dispoziţie în urma căreia numele de familie devin obligatorii. Ca şi în localităţile din Câmpia Aradului, proprietatea locuitorilor din Chitichaz se moştenea prin împărţire între urmaşi. Din comunitatea de interese ale membrilor coborâtori din acelaşi ascendent s-a format şi s-a impus acea solidaritate familială care a făcut ca familia să devină o adevărată realitate socială, legată indisolubil de o proprietate, de o gospodărie. Această gospodărie, conservată prin tradiţie şi susţinută de legi, a mijlocit, la început, şi a impus, mai târziu în documente, folosirea consecventă şi colectivă a unui distinctiv familial: n u m e l e d e f a m i l i e. Întrucât cele mai multe nume consemnate în 1768 în Chitichaz s-au transmis în mare parte până astăzi, putem să considerăm că în acel an ele funcţionau deja ca nume de familie atât oficial, cât şi în colectivitatea socială.

Din punctul de vedere al originii tematice, numele de familie ale locuitorilor din Chitichaz se clasifică în trei grupe: n u m e d e b o t e z, s u p r a n u m e şi n u m e d e o r i g i n e t o p o n i m i c ă. Fixarea ereditară a numelui de botez este urmarea faptului că un mare număr dintre acestea erau purtate din tată în fiu în cadrul aceleiaşi familii, astfel încât după două sau trei generaţii ele se ataşează familiei, devenind ereditare. Deşi, consideră Ştefan Paşca, „o putem documenta cu acte mai recente decât în Occident, această tradiţie are la bază aceleaşi criterii de solidaritate şi adulaţie familială, care au adus tendinţa de a renaşte necontenit şi de a păstra vie în viaţa unui nucleu familial amintirea ascendenţilor dispăruţi, în ciuda veşnicilor tendinţe de modernizare care se remarcă în lumea numelor de botez" (Paşca: 1936, 28). Numele de familie din Chitichaz arată că acest criteriu genealogic s-a aplicat mai frecvent decât criteriul calendaristic,

adică obiceiul de a-i boteza pe nou-născuți cu nume de sfinți sau după numele sărbătorilor creștine la români.

Vom prezenta numele de familie din această primă categorie, provenite din nume de botez: *Achim, Baba, Babuc, Bențe, Boc, Bota, Bria, Brindea, Burdea, Buşa, Buțea, Clepe, Coza, Dragoş, Gancea, Ghile, Grama, Here, Iancu, Ienț, Istin, Lasc, Lațiu, Lăzuțiu, Lup, Lupa, Mihoc, Palea, Pantea, Puncea, Ristin, Todicuş, Torsin.*

O analiză a provenienței acestor nume arată că cea mai mare parte dintre ele sunt de origine slavă, mai exact, ele reprezintă hipocoristice slave, înțelegând prin hipocoristic fie un nume diminutiv, fie, cel mai adesea, un nume trunchiat dintr-unul mai lung, care redă mai bine un sentiment de afecțiune, fiind mai dezmierdător, mai alintător. Pentru Țara Zarandului, am constatat că numele de familie care s-au format de la nume de botez reprezintă 72%, din care 43% sunt nume și hipocoristice slave (Goicu: 1996, 161).

Biserica și viața de stat pe care au avut-o strămoșii noștri aproape un mileniu sub înrâurirea slavă a fost un factor hotărâtor pentru transformarea radicală a inventarului numelor de botez românești, în sensul înlocuirii lor cu nume slave. Argumente de ordin istoric și lingvistic susțin ideea că antroponimia din România a fost supusă, începând cu secolul al XV-lea, unor mutații și primeniri aproape radicale. Numeroase hipocoristice, foste prenume la slavi și la români, au devenit la români nume de familie. Fenomenul nu a fost specific numai hipocoristicilor, ci, așa cum se va vedea, a cuprins și numele de botez ale onomasticonului creștin românesc. Prin schimbarea funcțiunii lor, din prenume în nume de familie, hipocoristicele slave au început să se demodeze, trecând din fondul activ în cel istoric, întrucât numele de familie se moștenesc doar, nu se reactualizează. Hipocoristicele care au stat la baza numelor de familie ale românilor din Chitichaz s-au folosit până în secolul al XVIII-lea, perioadă ce corespunde fixării numelor de familie în câmpia vestică a țării. Din secolul al XVIII-lea ele nu mai apar ca prenume, căci în locul lor s-au impus nume creștine, iar mai târziu, nume de origine latino-romanică, îndeosebi în Ardeal.

Numele de familie formate de la nume de botez creștine reflectă importanța factorului religios care a inspirat în mare măsură sistemul antroponimic românesc. Dintre numele de familie care evidențiază caracterul popular și arhaizant al antroponimiei românești din Chitichaz, arătând, în același timp, că purtătorii lor au avut cultul sfinților și al sărbătorilor, consemnăm: *Alexa, Avrămuț, Damian, David, Filip, Lazăr, Marcu, Mateuț, Roman, Timotia (< Timotei), Todoroaga (< Teodor).*

Numele de formație românească *Precupaş* face trimitere la numele sfântului cunoscut în calendarul popular sub numele *Precupul* sau *Pricopul*,

iar numele de familie *N'adreu* sau *Nedreu*, la mai vechea sărbătoare la români a *Sâmedrului* (< lat. *Sanctus Demetrius*), unde consoana [*m*] urmată de vocala[*e*] s-a palatalizat la [*n'*]. Întrucât acest fenomen fonetic este specific regiunii din sud-vestul Ardealului, este posibil ca și familiile cu numele în discuție să-și aibă obârșia în aceeași zonă.

Cea de a doua categorie de nume de familie este constituită din foste supranume, care au la bază cuvinte ale vocabularului românesc. În categoria largă de supranume, devenite nume de familie, un loc important l-au ocupat și poreclele. Porecla este o creație formată cel mai adesea în afara familiei și se raportează la aspect, la particularitățile fizice și morale ale individului, la relațiile sale cu diverse obiecte, făcând aluzie la comportamente, fapte și situații ocazionale. Exemplul poreclelor actuale de la sate ne arată că un supranume special al unui individ poate fi preluat foarte bine de urmași, chiar dacă ei nu îl justifică în nici un fel, numai dacă cel poreclit la început a trăit destul de mult și dacă porecla s-a impus în limbajul popular; apoi aceasta va fi acceptată de membrii familiei și va fi transmisă descendenților ca o moștenire „a vocii publice" (Dauzat: 1945, 180). Așa au devenit nume de familie supranumele și poreclele românilor din Chitichaz: *Balmoș* (< *balmoș* „mâncare ciobănească"), *Berbecar*, *Bireș* (< *bireș* „argat, slugă"), *Bucur*, *Capotă* (< *cap* + suf. *-otă*), *Chepeneag* (< *chepeneag* „manta, suman"), *Cioca* (< *cioca*, var. a lui *cioc*), *Ciumpilă* (< *ciump* „ciuntit" + suf. *-ilă*), *Cioban*, *Ciurcan* (< *ciurcan* „curcan"), *Ciurdar* (< *ciurdar* „păstor al unei ciurde de vaci"), *Cociș* (< *cociș* „căruțaș"), *Creț*, *Doboș* (< *doboș* „toboșar"), *Faur* (< *faur* „fierar"), *Flocos* (< *flocos* „cu părul mare, mițos"), *Gornic* (< *gornic* „pădurar", în Munții Apuseni „slugă la autorități, aprod"), *Gros*, *Guleș* (< *guleș* „fecior ce păstorește la *gule* [vite]"), *Hodorogan* (< *hodorog* „bătrân, slab, ramolit"), *Iepure*, *Laboș* (< *laboș* „cratiță"), *Misareș* (< *misareș* „măcelar"), *Morar*, *Negru*, *Olar*, *Orbuț*, *Pop* (< *pop*, *var.* învechită a lui *popă*), *Popa*, *Roatiș* (< *roatiș* „rotar"), *Roș*, *Rotar*, *Sabău* (< *sabău* „croitor"), *Surd*, *Șchiop*, *Voivod*.

După cum se observă, îndeosebi meseriile specifice mediului rural se regăsesc în numele de familie ale localnicilor care, din tată în fiu, generații de-a rândul, și-au transmis numele meseriei lor, chiar dacă îndeletnicirea respectivă n-a mai fost preluată de urmași: *Cioban*, *Ciurdar*, *Cociș*, *Doboș*, *Faur*, *Misareș*, *Morar*, *Olar*, *Roatiș*, *Rotar*, *Sabău*. Pe de altă parte, nume precum *Balmoș*, *Bireș*, *Cociș*, *Doboș*, *Laboș*, *Misareș*, *Sabău* pot fi și românești, întrucât au la bază cuvinte regionale caracteristice graiurilor din Crișana, în timp ce numele *Chiș* (< magh. *kis* „mic"), *Deac* (< magh. *deák* „diac"), *Hegeduș* (< magh. *hegedüs* „violonist"), *Naghi* (< magh. *nagy* „mare"), *Pap* (< magh. *pap* „popă, preot") sunt maghiare, fiindcă românii din Ardeal nu folosesc în graiul lor termenii care stau la baza acestor nume.

Ultima categorie, cea a numelor de familie de origine toponimică, este bine reprezentată în onomastica Chitichazului atât prin varietate, cât şi prin frecvenţa lor. Sunt de origine toponimică acele nume care leagă individul de localitatea, de regiunea sau ţara de unde este originar. Desigur, cele mai multe nume de origine au devenit funcţionale în alte aşezări decât cele de baştină, atunci când individul sau familia se mutau. Iată numele de familie de acest tip: *Abrudan (< Abrud), Ardelean (< Ardeal), Cheşan (< Checea,* jud. Timiş*), Cioltean* (< *Ciolt,* numele unui sat dispărut din Ungaria, în prezent teren arabil), *Crişan* („de pe *Criş*"), *Curtean* (< *Curtea,* jud. Timiş), *Dehelean* (< *Deheleni,* denumirea unui ţinut din zona Făgetului bănăţean), *Hălmăgean* (< *Hălmagiu,* jud. Arad), *Mocan* (< *mocan* „cioban din regiunile muntoase ale Ardealului"), *Moţ* (< *moţ* „român din Munţii Apuseni), *Mureşan* („de pe *Mureş*"), *Oltean* (< „de pe Olt"), *Otlăcan* (< *Otlaca,* jud. Arad), *Sekan* (< *Szék-Udvar,* numele maghiar al *Socodorului*), *Sălăgean (< Sălaj), Tulcan* (< *Tulca,* jud. Bihor), *Vărşăndan* (< *Vărşand,* jud. Arad). Şi în prezent, cele mai frecvente nume de familie de origine toponimică din Chitichaz sunt: *Ardelean, Muntean, Crişan, Sălăgean, Abrudan, Otlăcan, Moţ, Mocan, Tulcan, Dehelean,* la care se mai adaugă *Aletean* (< *Aletea,* magh. *Elek,* localitate care a trecut după 1918 în Ungaria), *Fretean* (< *Frata,* jud. Cluj), *Moldovan (< Moldova).*

Referitor la originea românilor din comitatul Bichiş, autorul monografiei comunei Chitichaz, el însuşi cu numele *Ardelean,* ne spune următoarele: „Din cari locuri, prin cine şi din ce cauză au fost siliţi antecesorii comunei noastre a pleca la drum, a-şi părăsi casa şi masa lor din alte părţi şi a căuta o patrie nouă pe locurile acestea necunoscute, nu se ştie, cel puţin nu-mi stau la dispoziţie documente demne de crezământ. Atâta totuşi se afirmă aproape cu pozitivitate cum că strămbunii noştri ar fi venit din Ardeal [...], căci cei mai mulţi dintre ei au un cognume de *Ardelean* şi locuiesc mai cu seamă în Giula, Chitichaz, Bichiş şi Ciaba" (Ardelean: 1986, 16). Autorul estimează că strămbunii săi s-au colonizat în jurul anului 1702.

Fiind cele mai frecvente şi mai semnificative nume de familie ale românilor din Chitichaz, am dorit să aflăm, pe baza documentelor istorice, care este regiunea de obârşie a familiilor cu numele *Abrudan, Ardelean, Cioban, Frătean, Mocan, Muntean, Sălăgean.* În acelaşi scop, Gheorghe Ciuhandu, în studiul său despre românii din Câmpia Aradului de acum două veacuri, a analizat numele de iobagi din comuna de frontieră Şiclău. Din cele 299 nume de „coloni" înregistraţi la 1746, 63 de nume au semnificaţie geografică. Dintre acestea, în 38 de cazuri numele de familie arată o origine mai depărtată, iar în alte 25 de cazuri, una mai apropiată din punct de vedere geografic. Pornind de la această statistică, autorul face următorul comentariu: „Colonii sau iobagii de proveniență mai îndepărtată par a fi cei cu numele de

Ardelean (17 inși), *Țicudean* (8 inși), *Agârbiceanu* (2), *Hălmăgean* (1), *Sălăgean* (2), *Ilian* (2), *Moț* (2), *Moldovan* (4). Dar *Ardelenii* puteau fi și din ținutul de din jos de Hălmagiu, care aparținea odinioară Ardealului; tot așa, și cei cu numele *Moț*, ca și cei doi *Sălăgeni* din Sălăgenii județului Arad. Celelalte 25 de nume cu semnificație geografică mai apropiată ne trimit de abia până la Criș *(Crișan)*, Mureș, Cuvin, Macea, Socodor..." (Ciuhandu: 1940, 21).

În cercetarea noastră privind numele de familie din Țara Zarandului (Goicu: 1996, 44), înregistrate în Conscripțiile nominale din anul 1746, am constatat că numele de origine locală între care se numără și *Ardelean, Crișan, Moț, Sălăgean*, sunt mai frecvente în localitățile din zona de câmpie a județului Arad, îndeosebi în partea sa vestică, observându-se foarte clar o migrare dinspre regiunile mai muntoase.

Ca atare, opinia noastră este că familiile cu numele *Abrudan, Ardelean, Cioban, Frătean, Mocan, Muntean, Sălăgean* își au obârșia în Ardeal, îndeosebi în regiunile mai muntoase ale județelor Sălaj, Cluj și Alba, înțelegând prin *Ardeal* centrul țării, semnificație ce i-a fost atribuită în evul mediu și pe care trebuie să o luăm ca punct de plecare în explicarea acestor nume. Pornind din Ardeal, cei mai mulți s-au așezat în localitățile din câmpia vestică a țării, după cum o arată răspândirea acelorași nume în așezările de câmpie ale județului Arad, în partea sud-vestică a Bihorului și în așezările românești din județul Bichiș.

Stabilindu-se în așezările de români din comitatul Bichiș, ardelenii și-au însușit graiul localnicilor, identic cu cel al românilor din câmpia vestică. Chiar limba folosită de Iosif Ardelean în scrierea monografiei sale despre Chitichaz, deși este puternic influențată de curentul latinist din epocă, prezintă numeroase particularități dialectale, specifice subdialectului crișean în varianta sa sud-vestică. Iată câteva exemple în ordinea în care apar în text: *oare când* „cândva", *holumburi* „coline"; proprietarii aceștia nu *au custat-o* mult „nu au folosit-o"; *domnia* de pământ „stăpânii"; locuințele au fost gătite din *tină învârtoșată* „noroi frământat"; și erau acoperite cu *tulei* „tulpini de porumb"; ladă *înpenată* „înflorată"; *ludăi* turcești „dovleci"; *reștitor* pentru țesutul pânzei; șindrilă și *cirip* „țigle"; *chiotoare* „butonieră"; *clăbăț* „pălărie"; rochii *întunicate* „de culoare închisă"; *joljuri* „baticuri"; *chice* „cozi"; *Deie Dumnezo binye! Hogyna să vă fie de bine! Placă tânye cu noi!* (*placă* „poftim"); *să alduiască* „să binecuvânteze"; *i-am firtyit să se lese de suca ei* „i-am precizat să se lase de năravul ei"; suntem *îndatorați* „obligați"; care *șede* cu părinții după împrejurări era *iobaj; cășună* imense pagube „produce"; *olate* „acareturi"; alte *vezunii* „rozătoare"; *a încurs* ajutoare „au sosit"; *s-au mai molcomit* „s-au liniștit"; *călcau* cu caii „treierau"; *pământciorul; curechiște*

„loc semănat cu varză"; prin ce am avea *modru* de-a câștiga bani cu purtatul sării „modalitate"; semănatul *bucatelor* „cerealelor"; *cucuruz* „porumb"; când îi *umblă* vremea „când e vreme bună"; apă de *beut, contajioase; dară* „dar" (conj.); *deschilinit* „separat"; trăsura *se cutropia* până în dric și butuc „se afunda".

Prezentând trecutul, dar și viața locuitorilor din Chitichaz din timpul său, Iosif Ardelean consideră că „numai Bisericii noastre naționale, popriaminte cultului ei, avem de mulțămit că acele au sustat [„existat"] și sustau tot așa cum au fost și așa cum sunt" (Ardelean: 1986, 58). Într-adevăr, pentru românii ortodocși din afara granițelor țării noastre, Biserica a fost și a rămas cea mai importantă instituție care a supraviețuit și cu care românii pot să-și identifice trecutul, prezentul și speranțele pentru viitor. Ca și alte popoare, românii și-au transferat atașamentul spre Biserică, devenită simbol național, marcă a individualității, a diferențierii în raport cu străinul, cu celălalt. La multe dintre popoarele intrate în sfera de gravitație a Bisericii răsăritene, credința ortodoxă este denumită în mod constant „greacă", întrucât aceasta își pusese inconfundabil amprenta asupra etniei. De pildă, românii din regiunea de contact cu lumea catolică, mai ales dinspre Ungaria, au fost numiți un timp „de credință grecească", iar călugării lor au fost consemnați drept „călugări greci".

Existența Bisericii românești, cu un deosebit prestigiu, este atestată prin însăși legislația maghiară din secolul al XV-lea. În acest sens este caracteristic articolul 32 din legea maghiară, votată de dieta din anul 1459, la Seghedin, care se referă la „religia Valachilor", fiind vorba despre încadrarea, în armata maghiară, a țăranilor valahi, ruteni și sârbi aparținători la „religia valahilor" (Ciuhandu: 1940, 11). Religia ortodoxă a românilor din Ungaria veacului al XV-lea era deci o noțiune de drept public, având o semnificație mai largă, ce trecea dincolo de înțelesul etnic românesc, întrucât era nu numai a noastră, ci și a rutenilor și a sârbilor. În aria culturală sud-est europeană, fondul comun onomastic este alcătuit din calendarul ortodox, adică din elementul hagiografic în forma greco-slavă. Rolul esențial al culturii slave bisericești, copie fidelă a celei bizantine, a fost, în materie de antroponimie, acela de a transmite românilor numele impuse de uzul bisericii grecești. Aceste nume creștine sunt în primul rând comune poporului bulgar, sârb și ucrainean, dar cele mai multe au pătruns și la români, maghiari și la albanezi. Acest fond comun în antroponimia popoarelor din sud-estul Europei prezintă unele diferențe de natură fonetică de la o limbă la alta, dar în esență este vorba de aceleași nume.

Întrucât inventarul onomastic prezentat de Iosif Ardelean conține, pe lângă numele de familie, și numele de botez ale locuitorilor din Chitichaz, conform conscrierii din anul 1768, ni s-a părut oportun să examinăm comportamentul acestora într-un moment când numele de familie erau deja fixate, iar prenumele, echivalente numelor de botez, au dobândit o individualitate proprie. Vom prezenta, în ordinea frecvenței, prenumele celor 286 de persoane: *Ioan* – 49, *George* – 23, *Gavrilă* – 18, *Petru* – 17, *Teodor* –17, *Vasile* – 14, *Grigore* – 11, *Simion* – 9, *Ștefan* – 8, *Urs* – 8, *Dimitrie* – 7, *Ilie* – 7, *Lup* – 6, *Toma* – 6, *Ieremie* – 5, *Nichita* – 5, *Florian* – 4, *Lazăr* – 4, *Marian* – 4, *Alexiu* – 3, *Andrei* – 3, *Dănilă* – 3, *Filip* – 3, *Ignatie* – 3, *Nicoară* – 3, *Pascu* – 3, *Crăciun* – 2, *Luca* – 2, *Precup* – 2, *Alexandru* – 1, *Cornea* – 1, *Damian* – 1, *Flore* – 1, *Francisc* – 1, *Iacob* – 1, *Iosif* – 1, *Ispas* – 1, *Matei* – 1, *Zaharie* – 1 etc.

O comparație între numele de familie, la origine nume de botez și prenumele de bărbați din Chitichaz din anul 1768 arată că între cele două categorii s-au produs diferențieri importante. Prima categorie, a numelor de familie, se caracterizează printr-o mai mare diversitate, frecvență redusă, predominante fiind numele și hipocoristicele slave. În cea de a doua, predomină numele calendaristice, cunoscute încă din antichitate la popoarele semitice, unele având o frecvență ridicată: *Ioan, George, Gavrilă, Petru, Teodor, Vasile, Grigore, Simion, Ștefan.*

În onomastica românească, numele de botez creștine reprezintă un produs al culturii bizantine, tradiția bisericii ortodoxe ca un tot unitar. Treptat însă, ele au scos din uz mai vechile nume de botez ale românilor legate de sărbătorile creștine. O comparație cu onomastica din Țara Zarandului, unde au fost analizate prenumele de bărbați înregistrate în conscripțiile din anul 1746 (Goicu: 1996, 127–136), adică cu 22 de ani mai devreme, constatăm că numele *Crăciun, Pascu, Florea,* date după sărbătorile creștine *Crăciun, Paști* și *Florii,* erau mai frecvente decât ne arată inventarul onomastic din Chitichaz, unde sunt consemnate, dar cu o frecvență mai scăzută.

Dacă până la sfârșitul secolului al XVIII-lea inventarul de nume de botez românești a primit treptat un aspect religios, după această dată el s-a caracterizat printr-o puternică tendință de laicizare și modernizare. Nu același lucru s-a întâmplat în onomastica românilor din Ungaria, unde și în prezent se observă foarte clar că ei își păstrează obiceiul de a-și boteza copiii cu vechile lor nume creștine, înregistrate oficial în formă și grafie maghiară: *János (Ioan), Demeter (Dumitru), György (Gheorghe), István (Ștefan), Mihály (Mihai), Péter (Petru), Tivadar (Teodor)* etc. Desigur că biserica, alături de limba vorbită au fost principalii factori care au contribuit la

păstrarea identității etnice a românilor de pretutindeni și, implicit, a tradiției onomastice creștine.

Numele de familie, dar mai cu seamă numele de botez *Lupu* și *Ursu*, prezente în inventarul onomastic din Chitichaz din anul 1768, apar în onomastica românească din cele mai vechi timpuri. Prezența lupului și a ursului în datinile de naștere ține de ordinea beneficului. Atunci când se face „schimbarea numelui" pentru a proteja copii bolnavi sau amenințați cu moartea, noul nume e dorit să fie al unui animal sălbatic: *Lupu, Ursu*, respectiv *Lupa, Ursa*, căci credința este că sălbăticiunile sunt „curate", medical vorbind, deci exemplare ca sănătate și posesoare a tuturor virtuților de curaj și putere (Buhociu: 1979, 146). Această convingere populară își are ecou într-un cântec în care celui bolnav i se promite *Mâncarea lupului, / Puterea ursului; Să mănânci cât lupu / Și să poți cât ursu.*

Lupul, chiar dacă este prezent numai în mod metaforic, are rolul unui animal protector, al unui „inițiator" care veghează asupra intrării pruncului în viață, adică asupra trecerii sale peste pragul ce separă nonexistența de existență. Ființa mitologică a lupului ni se dezvăluie, în deplina sa complexitate, de îndată ce urmărim sărbătorile tradiționale consacrate acestei viețuitoare. „Zilele lupului" sunt „zilele care se țin de lup", zile marcate de teama față de acest animal și de grija ca prin respectarea unor interdicții și prescripții de factură magică să fie îndepărtată acțiunea sa malefică. Apariția unui patron al lupilor, denumit în unele zone și „păstorul lupilor" întruchipat de Sânpetru, este un element de mare vechime, datând din vremea antropomorfizării puterilor naturii.

Pe de altă parte, prestigiul ursului derivă nu numai din mărimea lui, ci și din strania și neliniștitoarea sa asemănare cu omul. Ursul folosește locomoția bipedă, relevă gesturi, mișcări și fapte ce par a deriva dintr-o „înțelepciune" mai degrabă umană decât animală. Contactul cu ursul, realizat prin atingere sau joc, permite schimbul de forțe, purificarea și întărirea celor care participă la ritual.

În antroponimia românească *lupul* și *ursul* au intrat îndeosebi cu prima accepțiune, de simbol al puterii și al sănătății fizice. Ca nume de botez, la fel cu *Crăciun, Lupu* și *Ursu* sunt foarte vechi, având o bogată familie onomastică, regăsindu-se în toate regiunile țării. În numele de familie *Lupa, Alupei*, respectiv *Ursa, Aursei* se recunoaște, în planul limbii comune, perechea moțională de tip arhaic *lupa < lup, ursa < urs.*

În prezent, în România, numele de familie *Lupu* are o frecvență de 45495 apariții pe țară, iar *Ursu*, 21349 apariții; la acestea se adaugă și derivatele din familia lor onomastică, precum și prezența temei *Lup-* în ono-

mastica din Bulgaria şi Serbia. Atestarea din anul 1762 a lui *Lup (Lupă)* şi *Urs* în Chitichaz, ca nume de familie sau ca nume de botez, demonstrează că românii de aici şi-au păstrat identitatea nu numai prin intermediul credinţei, dar şi prin cel al graiului şi al numelui lor. Mai mult chiar, numele de persoană *Lupu* se regăseşte în toponimul *Holumbul Lupului*, consemnat alături de alte nume de locuri româneşti din Chitichaz (Ardelean: 1986, 12).

Sitiul Moşului: sit „pământ alcalin, neroditor"; *Moşu*, un supranume vechi în localitate, astăzi dispărut;

Sitiul Popii: „teren care a aparţinut preotului";

Sitiul Giurcaleştilor: „teren care a aparţinut membrilor familiei *Giurca*";

Sitiul Vezureştii: „teren unde au existat viezuri";

Hodoroagă: „teren care a aparţinut familiei cu numele *Hodoroagă*";

Maierele Huniadi: Maier „teren aflat la marginea unei localităţi"; *Huniadi*, numele proprietarului.

Dacă istoria este prezentul oamenilor care au trăit în trecut, numele de persoane reprezintă semnul lingvistic cel mai intim legat de experienţa umană. De aceea, aceste nume trebuie cunoscute şi puse în lumină pentru toţi cei care vor să cunoască adevărul despre înaintaşii lor.

BIBLIOGRAFIE

Ardelean, Iosif-Ioan, *Monografia comunei Chitichaz*, Arad, 1895, reeditată la Békéscsaba, 1986.

Borbély, Ana, *Cercetări asupra graiurilor româneşti din Ungaria* (Chitichaz, Micherechi, Otlaca-Pustă), Budapesta, 1990.

Buhociu, O., *Folclorul de iarnă. Ziorile şi poezia păstorească*, Bucureşti, 1979.

Ciuhandu, Gheorghe, *Românii din Câmpia Aradului de acum două veacuri*, Arad, 1940.

Csánki, Dezsö, *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*, I–III, V, Budapest, 1890, 1894, 1913.

Dauzat, Albert, *Les noms de famille de France*, Paris, 1945.

Drăganu, Nicolae, *Românii în veacurile IX–XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei*, Bucureşti, 1933.

Goicu, Viorica, *Nume de persoane din Ţara Zarandului*, Timişoara. 1996.

Paşca, Ştefan, *Nume de persoane şi nume de animale în Ţara Oltului*, Bucureşti, 1936.

Sipos, István, *La formation des noms de famille vivants en milieu de langue étrangère*, în „Onoma", XXII, 1978, 1–2, p. 371–376.

Zimmermann, Fr. Werner, C., *Urkundenbuch zur Gesischte der Deutschen in Siebenbürgen*, I–III, Hermannstadt [= Sibiu], 1892, 1897, 1902.

Centrul de Ştiinţe Socio-Umane „Titu Maiorescu"
Timişoara, b-dul Mihai Viteazul nr. 24

Adrian Rezeanu şi Filofteia Modoran

ENCLAVE TOPONIMICE RURALE ÎN URBANONIMIE

1. Dinamica dezvoltării urbane, cu implicaţii deosebite de ordin istoric şi economic asupra sistemului toponimic, are drept rezultat atât apariţia unor unităţi administrative noi, cât şi diversificarea structurilor organizatorice consacrate în timp. Fără a fi lipsit de contradicţii, acest proces de lungă durată, cu momente de evoluţie, dar şi de regres, marchează în urbanonimie preponderenţa unor aspecte nemotivate în dauna unui sistem coerent şi unitar, încadrat în modele viabile.

În acest sens, aşa cum am spus şi cu alte ocazii, ultimul secol a dus la perpetuarea adesea nejustificată a caracterului arbitrar, artificial, chiar echivoc al numelor de locuri urbane. Pe baza unei analize confruntative între diferite surse documentare (istorice, cartografice, geografice, administrative) referitoare la municipiul Bucureşti[1] am evidenţiat unele tendinţe caracteristice evoluţiei toponimiei urbane, valabile, menţinând proporţiile, pentru oraşul românesc în ansamblul său. Astfel, de cele mai multe ori, oraşul – ca entitate teritorială distinctă – este inapt să-şi creeze un sistem unitar de denumiri de locuri. El reprezintă uriaşul recipient în care coexistă denumiri de locuri ale satului primar, iniţial motivate, dar stinghere şi marginalizate, denumiri preluate de la aşezările periurbane încorporate şi denumiri create în spaţiul urban nou format, fără a alcătui un sistem unitar.

2. În cea mai mare parte, oraşul românesc provine de la satul primar, care, prin urbanizare la început în cadrul vechii vetre construite, apoi printr-o continuă extindere teritorială, a determinat apariţia unei noi unităţi adminis-

[1] Arhiva Mitropoliei Ţării Româneşti, pachetele 1–300, ale mânăstirilor Radu Vodă, Zlătari, Cotroceni, Văcăreşti, de la Direcţia Generală a Arhivelor Naţionale Bucureşti; *Planul Bucureştiului ridicat, tras şi publicat din porunca preaînălţatului domn stăpânitor Barbu Dimitrie Ştirbeiu vv. de maior baron Rudolf Artur Borroczyn*, 1852; Maior D. Pappasoglu, *Bucuresci, capitala României*, Bucuresci, 1871; *Planul Comisii Coloarei de Albastru din capitala României*, Bucuresci, 1875; *Planul Comisii Coloarei de Verde din capitala Bucuresci*, Bucuresci, 1875; *Planul Comisii Coloarei de Negru din capitala Bucuresci*, Bucuresci, 1875; *Planul Comisii Coloarei de Galben din capitala Bucuresci*, Bucuresci, 1875; D. P. Sesquières, *Planul oraşului Bucureşti, revăzut şi îndreptat cu arătarea canalizării Dâmboviţei*, Bucureşti, 1890; I. C. Zamarski, *Planul capitalei României*, Bucureşti [f. a.]; C. Dellatre, *Planul oraşului Bucuresci*, 1892–1893; *Planul Bucurescilor, indicând limitele oraşului*, 1899.

trativ-teritoriale. Din punct de vedere toponimic, orașul a preluat o mare parte din numele topice originare, le-a adaptat sau nu noii realități, dar și-a creat totodată și altele noi, în majoritatea lor arbitrare. Încorporarea unităților administrative în spațiul urban nou creat, dominant din punct de vedere economic și cultural, impune clarificarea unor concepte cu care lucrează toponimia urbană, și anume: așezarea periurbană, modul de încorporare (administrativă sau prin evoluție firească), conceptul de enclavă toponimică și evoluția către relicvă sau dispariție, precum și motivația lui în geografia urbană nou creată.

3. Deși cu un statut administrativ relativ clar, așezarea periurbană își pierde la un moment dat din importanță, devenind, din motive obiective (cum ar fi deplasarea populației către centrul urban), perimată, ceea ce are drept consecință nu numai slăbirea coeziunii demografice, ci, mai mult, diminuarea sau chiar dispariția specificului local și a ocupațiilor caracteristice. Încorporarea sa treptată prin extinderea teritorială a centrului pilot va duce la transformarea așezării periurbane din punct de vedere toponimic într-o enclavă, în care se mențin temporar denumiri topice rurale.

Enclava toponimică nu are statut administrativ și nici limite teritoriale stricte. În etapa următoare, prin marginalizarea caracterului local, în cadrul enclavei se fac simțite noile realități urbane (sistematizări, modificări ale formelor geografice de teren sau ocupații), datorită cărora vor rezista temporar doar unele relicve, supuse și ele dispariției, o dată cu realitatea concretă care le-a generat. Relicva toponimică rurală pentru ansamblul structurii urbanonimice este un fapt de limbă stingher, de cele mai multe ori nesusținută de verigi într-un lanț toponimic. Eventuala sa rezistență pe plan local este un fapt datorat atât hazardului, cât și cerinței obiective de a individualiza specificul local în contextul ansamblului toponimiei urbane.

Astfel, sub aspect toponimic, orașul cuprinde enclave din vechea vatră rurală marginalizate sau nu, dar întotdeauna motivate, precum și enclave sau relicve ale așezărilor încorporate, și ele motivate local, între care numele așezării supraviețuiește ca relicvă pentru numele unei mahalale sau alt urbanonim minor.

Există și limite de încorporare perfectă a așezărilor periurbane și acestea sunt condiționate de legile care guvernează așa-numitele arii geografice laterale. Aceasta înseamnă că, pe măsura depărtării de centrul așezării urbane, coeziunea sistemului toponimic se dispersează. Topicele din ariile marginale fie se dezvoltă haotic, rupte de un sistem toponimic urban și așa destul de fragil, fie se pierd. Reținem că formele de teren locale, specificul demografic și al ocupațiilor care au generat în spațiul periurban o anumită realitate toponimică, în condițiile unei permanente schimbări urbane, nu mai

sunt apte să individualizeze repere urbane nou create. În acest sens intervenția factorului administrativ este decisivă.

4. Stabilirea limitelor periurbane în cadrul unui mare oraș este dificil de realizat dacă se are în vedere faptul că prin încorporare așezările rurale dispar treptat, iar granița urbană se extinde necontenit. Din punct de vedere toponimic zona periurbană încorporată își pierde individualizarea, în primul rând prin dispariția unor repere concrete și apariția altora lipsite de relevanță.

Problematica straturilor în evoluția toponimiei urbane, analizată de noi[2], extinsă la zona de contact între urban și periurban, va releva și o altă serie de aspecte semnificative pentru profilul urbanonimic contemporan. Pentru detalierea lor am avut în vedere în cadrul municipiului București zona situată de-a lungul râului Dâmbovița, pe o lungime de aproximativ 20 de km, cu extremele situate în Grozăvești, pe de o parte, și mânăstirea Văcărești, pe de altă parte.

Zona în discuție, care a fost supusă în cursul ultimelor două secole unei severe restructurări teritoriale, a avut specificitatea sa demografică, dar și din punctul de vedere al ocupațiilor. Așezările limitrofe bazinului dâmbovițean le trecem în categoria „satelor galerii"[3], întinse pe fâșii înguste în lungul firului râului. Poziția lor teritorială și dependența ocupațiilor locuitorilor de specificul terenului (spălătorii, postăvării, topitorii, creșterea viermilor de mătase, cultivarea viței de vie) le-au făcut viabile o perioadă, după care dispariția acestor sate a fost ireversibilă. Pentru clarificarea problemei în discuție am avut în vedere perioada declinului acestor așezări și a încorporării lor în spațiul urban al capitalei începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până aproximativ la anul 1940. Pe lângă sursele istorice care au stat la baza întregii cercetări întreprinse de noi asupra toponimiei capitalei, am utilizat și unități cartografice repartizate pe perioade considerate de noi semnificative (1848, 1870–1877, 1898), precum și planuri ale capitalei de după 1900, cu scopul sesizării transferului de nume în toponimia urbană[4].

[2] Adrian Rezeanu și Filofteia Modoran, *Stratificarea în toponimia urbană*, în „Studii și cercetări de onomastică", vol. IV, Craiova, 1998, p.410–418.

[3] Ion Iordan, *Zona periurbană a Bucureștilor*, București, 1973, p. 109 și urm.

[4] *Planul orașului București după ultimele date oficiale*, București, 1911; Florian Bogdan, *Planul București*, București, Lit. Neumann, 1915; D. A. Hagiu, *Planul orașului București 1921–1922*, București, Union, 1922; *Planul orașului București*, București, Socec, 1925; *Noul plan al municipiului București*, Partea I și II, Brașov, Unirea, 1929; Ulise Sîmboteanu, Moldoveanu, M. D., *Planul municipiului București*, București, 1938; Ulise Sîmboteanu, *Noul ghid al municipiului București*, București, Socec, 1946; *Ghidul străzilor municipiului București*, București, f. e., 1969.

5. Spațiul avut în vedere l-am împărțit în cinci enclave, astfel: I – zona dintre Cărămidarii de Jos și Grădina Bellu; II – zona cuprinzând Dealul Filaret, Calea Beilicului, Calea Șerban Vodă; III – zona dintre Mânăstirea Radu Vodă, Dealul Spirei, Curtea Arsă, Mânăstirea Mihai Vodă, corespunzătoare satelor încorporate Broșteni, Prund, Postăvari; IV – zona dintre Biserica Sf. Elefterie, Dealul Cotroceni și Grozăvești, corespunzătoare satelor încorporate Cotroceni și Grozăvești; V – zona dintre Calea Belvedere, Cărămidarii de Sus și Bariera Târgoviștei.

Materialul întâlnit l-am structurat după două criterii: pe de o parte, grupa toponimelor rurale corespunzătoare unei realități locale, dar parțial neviabile, iar, pe de altă parte, toponimele care și-au prelungit existența pe teritoriul inițial de formare, desemnând însă o altă realitate extralingvistică.

6. O primă categorie, clar configurată, este aceea a relicvelor toponimice rurale, rezultate în urma restrângerii sferei semantice a entității teritoriale, uneori până la dispariție:

Broșteni (sat – 1650, 1700, 1828) → *Mahalaua Broștenilor (Mahalaua Slobozia Domnească)* (1696, 1744, 1775, 1822) → *Lunca* ~ (1777) → *Plasa* ~ (1775) → *Groapa* ~ (1750, 1800) → *Balta* ~ (1777, 1800) → *Strada* ~ (1898, 1911).

Cărămidarii de Jos (sat – 1668, 1744) → *Mahalaua* ~ (1777, 1798, 1803, 1806) → *Ulița (Strada), Drumul* ~ (1812, 1898, 1915, 1938, 1969).

Cotroceni (sat încorporat) (1614, 1625, 1635, 1702) → *Mânăstirea* ~ (1672, 1680, 1684, 1699, 1710, 1720) → *Dealul Cotrocenilor* (1721, 1750) → *Grădina de vară* ~ (1781) → *Drumul Cotroceni(lor)* (1818, 1898, și azi) → *Codrul Cotrocenilor* (1852) → *Podul Cotrocenilor* (1852) → *Palatul* ~ (reședință oficială regală – 1882; prezidențială azi) → *Parcul* ~ (1898) → *Cartierul* ~ (1898, și azi).

Grozăvești (sat încorporat) (1700) → *Mahalaua Grozăvești* (1852) → *Moara Grozăveștilor* (1798) → (cale de acces – 1898, 1929, 1938 ↔ cartier – azi).

Prund (sat încorporat) (1632, 1680) → *Mahalaua Prundului* (1708) → *Mahalaua (Domnița Bălașa) din Prund* (1798) → *Calea Prundului* (1693) → *Dealul Prundul* (1749, 1760, 1778).

Văcărești (sat încorporat) (1577, 1598) → *Mahalaua* ~ (1732) → *Biserica* ~ (1722) → (cale de acces – 1852, 1898, 1929, și azi).

7. Pentru a evidenția imaginea și structura unei enclave toponimice rurale corespunzătoare unor entități administrative încorporate în spațiul urban al capitalei, oferim spre exemplificare prima enclavă, așa cum este evi-

denţiată în Planurile Borroczyn şi Pappasoglu, completată şi cu alte surse istorice:

Balta Mitropoliei (1842), *Băltiş* (1871), *Calea* (şi *Dealul*) *Pisculuí* (1798, 1831, 1842, 1871), *Câmpul* (şi *Dealul*) *Filaret* (1852, 1890), *Cocioĉul* (baltă, deal, pădure, prival) (1801, 1842, 1852, 1871), *Drumul Broştenilor* (1842), *Drumul Lunca Foişorului* (1923), *Drumul Lunca Văcăreşti* (1923), *Fundătura Fluturelui* (viermi de mătase) (1871, 1911, 1915), *Gârla cea Nouă* (1646, 1663, 1671), *Gârliţa* (1871), *Grădina cu Duzu* (apoi *Livedea cu Duzi*) (1842, 1852, 1871), *Grădina cu Zarzavaturi* (1852), *Grădinile din Luncă* (1831, 1842, 1871), *Heleşteul (Bisericii) lui Târcă* (1852, 1871), *În Băltărie* (1761), *În Băltiş* (1756, 1871), *În Grindiş (Grăndiş)* (1766), *În Gropi* (pentru cărămizi) (1721), *În Mărginie* (şi *În Mărginia Bucureştilor*) (1662), *În Pârâuş* (1796), *În Şanţuri* (1794), *Între Gârle* (1842), *La Luncă* (1809), *Livedea lui Filaret* (1830), *Lunca lui Târcă* (1852), *Moara* (şi *Via*) *Dr. Guchi* (1842), *Morile Foişor* (1842), *Privalul* (1852), *Puţu de la (Biserica) Foişor* (1871), *Spălătoria de rufe* (1871), *Uliţele* (străzile) *Broscărici, Câmpului, Fluturilor, Grădinarilor, Lânari, Luncii, Măturari, Mieluşelei, Morilor, Paiului, Strugurari, Tabacilor, Tăierii* (de vite), *Via Brânzaru* (1842, 1871, 1890, 1911, 1915, 1923, 1938), *Vadurile Mirelui, Moşului, Mugur-Mugurel* (1871), *Via Cupeţului* (1705), *Via Mare* (1705), *Viile lui Iordache, lui Pânzaru, paharnicului Enache Rahanu* (1705).

8. Transferul de nume topice şi evoluţia lor până la stadiul de relicvă toponimică le-am urmărit în toate cele cinci enclave:

I. *Gârliţa* (1852) → *Fundătura Gârliţei* (1911, 1915); *Grădinile din Luncă* (1871) → *Uliţa Grădinilor* (1852, 1911); *Gropile Hagianoff* (1831) → *Fundătura Hagianoff* (1929); *Livedea cu Duzi* (1842) → *Strada Livedea cu Duzi* (1911, 1915); *Lunca lui Târcă* (1852) → *Drumul Luncii* (1911); *Nisipăria* (1842) → *Strada Nisipari* (1915); *Pădurea, Privalul Cocioc* (1852, 1871) → *Calea Cocioculuí* (1871); *Piscu* (1831) → *Calea Pisculuí* (1871, 1911, 1915, 1923); *Puţu cu Tei* (1871) → *Strada Puţu cu Tei* (1938); *Strada Miriştei* (1938), *Strada Ogorului* (1911, 1938), *Strada Păişului* (1938, şi azi), *Strada Sălcetului* (1938, şi azi); *Stuful Bellului* (1842) → *Fundătura Stufului* (1915).

II. *Apa Lânăriei* (1831, 1852, 1871) → *Strada Lânăriei* (1911, 1915, şi azi); *Grădinile Domneşti* (1871) → *Strada Grădinilor* (1911); *Mocăncuţa* (1842) → *Strada Mocăncuţei* (1911, 1915, 1923, 1925, 1929, 1938) → *Strada Mocanului* (1911, 1923, 1938); *Viile Filaret* (1871) → *Strada Viilor* (1911, 1915, 1938, şi azi).

III. *Broscăria* (1798, 1831, 1852) → *Strada Broscăria* (1911) → *Şoscaua Broscăriei* (1915); *Câmpul Lupiţei* (1871) → *Strada Câmpul Lupiţei* (1938); *Gârliţa* (1831, 1852) → *Strada Gârliţa* (1911) → *Strada Lupea Gârliţa* (sat

Lupeşti – 1798) (1923, 1938) → *Strada Lupea* (1929); *Străzile Salcâmilor, Sălciilor, Sălcuţei* (1925); *Vadul Cailor* (1852) → *Uliţa Vadului* (1871).

IV. *Băltişul, Câmpul, Crângul Procopoaia* (1871) → *Strada Procopoaia* (1911); *Câmpul Cotroceni* (1842) → *Strada Câmpului* (1923); *Heleşteul lui Brâncoveanu* (1831, 1842) → *Strada Heleşteului* (1911); *Livedea cu Duzi* (1871) → *Aleea Duzilor* (1915); *Moara Domnească* (1798) → *Strada Morilor* (1915); *Moara Paliciu* (1871) → *Fundătura Paliciu* (1911); *Strada Dintre Gârle* (1923).

V. *Grădini de Zarzavat* (1852) → *Strada Zarzavagiilor* (1923), *Fundătura Cireşului* (1923), *Strada Cireşilor* (1923), *Strada Rotarilor* (1923); *Strada Salcâmilor* (1923).

9. În ansamblul urbanonimiei, toponimele aparţinând satului primar şi ale aşezărilor rurale încorporate manifestă tendinţa generală de regres. Enclava toponimică rurală se caracterizează drept o etapă tranzitorie către faza modernă a urbanonimiei. Având în vedere particularităţile toponimiei urbane contemporane, în care definitorii sunt nemotivaţia şi arbitrariul, lipsa amprentei profesionale în desemnarea numelor de locuri, etapa enclavelor rurale indică o stabilitate şi o motivaţie locală.

Fără a le considera o abatere de la un sistem normat, enclavele în discuţie şi relicvele apărute pe ruinele lor relevă faptul că motivaţia toponimică se bazează, în primul rând, pe aspectul şi istoria locală.

În mod cu totul justificat, o relicvă toponimică rurală de tipul *Mugur Mugurel*, la rându-i „un toponim aparent", întăreşte ermetismul semantic, ea devenind netransparentă, şi în final un element în aparenţă aberant. În realitate, în practica desemnării numelor de locuri urbane trebuie să fie prioritar criteriul diacronic, în sensul respectării memoriei istorice locale, oraşul devenind sub aspect toponimic un conglomerat de straturi viabile sau nu.

Stratul rural, care în general se bazează pe observaţia concretă a particularităţilor de teren, nu poate fi neglijat din punctul de vedere al aspectului motivaţional, iar aparenta desuetudine a modelului toponimic poate fi rezolvată printr-o adaptare din aproape în aproape, nu printr-o eliminare.

*

În condiţiile actuale nu mai putem vorbi de enclave toponimice rurale în perimetrul urban. Discuţia de mai sus a avut darul de a evidenţia un sens al evoluţiei, dar şi un model viabil în procesul de desemnare a numelor de locuri urbane.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

EUGENIU COŞERIU, **Lingvistica integrală**. Interviu cu..., realizat de Nicolae Saramandu, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996, 184 p.

Interviul cu Eugeniu Coşeriu, publicat la Editura Fundaţiei Culturale Române, sub titlul *Lingvistica integrală*, merită atenţia cititorului român din cel puţin două motive. În primul rând, lucrarea se constituie ca o provocare pentru orice cercetător din domeniul limbii. Eugeniu Coşeriu insistă asupra faptului că lingvistica, pentru a fi într-adevăr la înălţimea obiectului său – limbajul, trebuie să aibă în vedere toate aspectele acestuia, atât unitatea, cât şi varietatea, sistemul şi actualizările sale, dar nu în ultimul rând cadrul în care au loc aceste actualizări. Dar pentru a putea înţelege şi circumscrie complexitatea limbajului în concepte clare şi în teorii coerente, lingvistul trebuie să aibă, la rândul său, o deschidere culturală cât mai largă. „Dacă nu ai o cultură mai vastă, poţi face o lingvistică formală, poţi face gramatică ş.a.m.d. Dar cele mai multe aspecte ale limbajului, în afară de aceste aspecte sistematice, nu le prea poţi vedea dacă nu ştii istorie, dacă nu te ocupi serios cu istoria, dacă nu ştii literatură, dacă nu ştii nimic despre filozofie ş.a.m.d." (p. 148).

În al doilea rând, volumul de faţă este important pentru cititorul român, căruia îi este destul de puţin cunoscută opera lui Eugeniu Coşeriu – cu excepţia unui cerc restrâns de cercetători –, întrucât oferă o sinteză remarcabilă a principalelor sale teorii lingvistice, conţinând totodată şi trimiteri la studiile şi / sau volumele în care aceste teorii au fost dezvoltate. Lucrarea poate fi privită şi ca o introducere în ampla operă a lui Eugeniu Coşeriu, iar meritul de a facilita accesul la înţelegerea concepţiei lingvistice coşeriene îi revine, fără îndoială, lui Nicolae Saramandu. *Lingvistica integrală* nu are însă nici pe departe statutul unei lucrări de popularizare. Simplitatea expunerii vizează clarificarea şi explicarea conceptelor şi nu afectează cu nimic nivelul ştiinţific al problematicii abordate. Incursiunile în biografic, care ţin într-un fel de tehnica interviului, pe lângă contribuţia la lămurirea unor aspecte de ordin ştiinţific – aceasta fiind de altfel principala lor finalitate –, conferă cărţii mai multă culoare.

Interviul a fost realizat în mai 1993 (în două etape: 2–5, 16–19 mai), la locuinţa lui Eugeniu Coşeriu din Kirchentellinsfurt (lângă Tübingen), de către Nicolae Saramandu şi publicat de acesta din urmă trei ani mai târziu, împreună cu câteva fragmente dintr-un interviu mai vechi, realizat tot de Nicolae Samarandu, în 1974, la Tübingen, şi inclus în volumul de faţă în anexa de la p. 161–171.

Pe lângă cuprins (p. 5), un succint *Cuvânt introductiv* (p. 7–8), notele de la p. 172–175 şi indicele din finalul cărţii (p. 176–284), autorul interviului include în volum şi o listă a lucrărilor lui Eugeniu Coşeriu, apărute în România şi în Republica Moldova (p. 157–160), care, probabil, ar fi fost mai bine să fie încadrată după fragmentele din interviul din 1974, şi nu înaintea lor.

Înainte de a trece la discutarea conţinutului lucrării ne vom opri puţin asupra modului de prezentare. Deşi întrebările autorului interviului reuşesc să sintetizeze de cele mai multe ori ideea-cheie a fiecărui „capitol" (paragraf), ar fi fost poate utilă o structurare a textului în câteva părţi, în funcţie de problematica abordată, dată fiind întinderea destul de mare a textului. Pe de altă parte, nu există nici un criteriu unitar de orientare a expunerii. Se trece deseori de la criteriul cronolo-

gic la criteriul tematic, fără ca trecerea să se justifice întotdeauna. Aceste mici neajunsuri nu ştirbesc însă cu nimic valoarea lucrării, care ne oferă un adevărat model de gândire lingvistică.

Situându-se pe poziţiile depăşirii structuralismului, prin asumare, şi nu prin respingere, Eugeniu Coşeriu este adeptul idealismului lingvistic, pe care îl defineşte astfel: „idealismul lingvistic, care pentru mine este nu idealism, ci este realism lingvistic..." (p. 10). Este relevant faptul că modelele sale vin mai degrabă dinspre filozofie decât dinspre lingvistică. „Mai mult decât lingvişti a fost Croce, iar, mai târziu, mai mult decât Croce a fost Hegel" – declară el; iar ceva mai jos subliniază din nou: „maeştrii mei au fost Aristotel şi Hegel, în filozofia limbajului" (p. 11).

Şi totuşi Saussure rămâne un punct de plecare. Sunt readuse în discuţie principalele distincţii saussuriene *(langue – parole, diacronie – sincronie, signifié – signifiant)*, care sunt reinterpretate şi recuperate în plan metodologic ca distincţii importante şi necesare. „Deci în ceea ce priveşte lingvistica, era vorba de aceste distincţii fundamentale ale lui Ferdinand de Saussure, pe care eu le-am interpretat, de la început, ca importante din punct de vedere metodologic, însă care trebuiau revizuite şi interpretate cu privire la realitatea limbajului – tocmai în asta consta idealismul –, interpretate – să spunem aşa – în sensul filozofic, cu privire la această identitate originară între poezie şi limbaj" (p. 11). Prin urmare, accentul cade pe realitatea limbajului – realitate care constă în creativitate. Pentru o mai bună înţelegere, trebuie specificat că realitatea vizează tocmai acest fel ultim de a fi, al limbajului, care este creativitatea. Interpretarea aici nu este hermeneutică, evident, ci interpretare ca înţelegere, concepere, ca mod de a privi şi de a pune problema limbajului. Interpretarea este una filozofică, adică teoretică, ideală.

Principalul neajuns al structuralismului lingivistic, aşa cum a fost conturat de Saussure, era evident considerarea limbii ca obiect omogen şi static. Luând în discuţie prima distincţie saussuriană: *langue – parole*, Coşeriu observă că *langue*, aşa cum e definită de Saussure, nu corespunde limbii istorice, ci este doar o limbă funcţională. Întrebarea fundamentală care se ridică este – după Coşeriu – următoarea: „care este locul acestei distincţii într-o lingvistică care aspiră să dea seama de toată realitatea limbajului, adică şi de vorbire?" (p. 13–14). Primul pas trebuie să rezide tocmai în răsturnarea acestui principiu saussurian (al primatului limbii). Imperativul ar fi: Să plecăm de la vorbire (şi să descoperim în ea limba)! Întrucât vorbirea este realitatea limbii, ea trebuie luată ca măsură, şi nu limba. Principalul atribut al lui *langue* este, la Saussure, omogenitatea. Dar limba, aminteşte Coşeriu, nu este şi nu trebuie să fie omogenă, ci ea presupune varietatea, de care Saussure consideră că se poate face abstracţie. În replică, Coşeriu subliniază: „noi nu vrem să facem abstracţie, ci vrem să vedem care sunt deosebirile adevărate. Şi plecând tocmai de la vorbire, constatăm că, în vorbire, vorbitorul nu ştie numai un sistem, ci mai multe, chiar în limba lui <...>, adică vorbeşte un dialect, însă ştie ceva şi din celelalte dialecte, cel puţin pasiv, dacă nu şi activ" (p. 22). De aici şi necesitatea de a distinge, la Coşeriu, între limba funcţională (care se referă la sistemul omogen) şi limba istorică, în care varietatea este fundamentală.

În strânsă legătură cu problema varietăţii se pune şi cea a limbii comune. Se arată că, deşi, în intenţie, limba comună (a unei comunităţi lingvistice – adică ceea ce Coşeriu numeşte limbă exemplară) este o limbă funcţională, în realitate ea nu reuşeşte niciodată să fie astfel. Concluzia sa este că exemplaritatea (unitatea) este necesară, dar ea nu trebuie să elimine varietatea şi acest lucru nu este, de altfel, nici posibil şi nici necesar. Ca dovadă, existenţa unei limbi exemplare nu elimină dialectele şi, mai mult decât atât, există comunităţi lingvistice care nu au o limbă comună bine constituită şi care nu reuşesc să comunice supradialectal. În acest caz, Coşeriu arată că se pot distinge trei modalităţi de comunicare supradialec-

tală: 1. prin *common core* („partea comună") a dialectelor, „atunci când, într-adevăr, nu exista deloc limbă comună, nici măcar ca limbă orală" (p. 111); 2. prin folosirea unui dialect ca limbă comună doar pentru anumite subiecte, teme de comunicare (politice, culturale, economice). Paradigmatic, în acest sens, este considerat statutul pe care l-a avut dialectul castilian în evul mediu, în speţă, „înainte de a deveni, într-adevăr, limbă comună spaniolă – era întrebuinţat departe de graniţele Castiliei, cel puţin pentru anumite lucruri şi pentru anumiţi termeni. Pentru anumite concepte castiliana avea deja acest prestigiu de dialect comun, deci un prestigiu politic sau juridic, de exemplu, înainte de a deveni, într-adevăr, limbă comună" (p. 111); 3. printr-o limbă comună orală – sunt aduse în discuţie două exemple relevante: situaţia din Friuli şi cea din Tübingen; în ambele cazuri, vorbitorii pot vorbi atât în dialectul local (friulan sau, respectiv, schwab), apoi pot utiliza un dialect regional (un fel de friulană comună sau, în celălalt caz, schwaba regională), în al treilea rând, dialectul venetian pentru Friuli şi Veneţia şi, respectiv, schwaba comună pentru regiunea Schwaben, şi, în sfârşit, italiana sau, evident, germana (cf. p. 111).

În altă ordine de idei, teoria lui Chomsky, criticată radical, este respinsă tot pe considerentul că are la bază limba funcţională, şi nu limba istorică. Acesta este şi principalul motiv pentru care teoria sa lingvistică este considerată limitată şi neadecvată complexităţii limbajului. A vorbi despre o gramatică universală, în sensul lui Chomsky, este după părerea lui Eugeniu Coşeriu, un nonsens, pentru că aşa ceva nu există. Gramatica universală poate fi concepută cel mult ca teorie a gramaticii, dar nu există o gramatică generală, pentru că o astfel de gramatică ar trebui, după cum pretinde Chomsky, să fie o descriere a tuturor limbilor, ceea ce, observă Coşeriu, nu este posibil. Într-adevăr, gramatica universală ar trebui să reprezinte o paradigmă normativă pentru orice limbă particulară, ceea ce este imposibil, întrucât conceptul lui Chomsky de gramatică universală pierde din vedere diferenţele specifice, varietatea ireductibilă a limbilor.

La Chomsky, Eugeniu Coşeriu se raportează, după cum am văzut, negativ. Ar fi fost interesant de văzut şi felul în care Coşeriu se raportează la Wittgenstein, ale cărui consideraţii despre limbaj constituie cealaltă mare paradigmă fundamentală (opusă lui Chomsky) din filozofia contemporană a limbajului şi având în vedere faptul că idei precum: primatul vorbirii asupra limbii, dinamica limbii, importanţa cazului particular şi, implicit, respingerea generalizărilor ocupă un loc important în filozofia lui Wittgenstein din a doua perioadă. (Avem în vedere în special observaţiile lui Wittgenstein din *Caietul albastru* şi din *Cercetări filozofice*.)

A doua distincţie saussuriană adusă în discuţie este cea dintre diacronie şi sincronie. E. Coşeriu observă că, la Saussure, diacronia nu reprezintă de fapt decât o succesiune de momente, perspectiva diacronică permiţând compararea unor momente (stadii ale limbii), fără a surprinde însă adevărata dinamică a acesteia. Este necesară, după opinia sa, introducerea unui al treilea termen – *istoria* (vezi în special *Sincronia, diacronia e historia*, 1958). Acest din urmă termen este considerat a fi cel mai important (cf. *Vom Primat der Geschichte*, 1980) şi se avansează ideea unei lingvistici istorice. Lingvistica istorică nu e gramatică istorică şi nici istorie a limbii, ci este o abordare care, încercând să surprindă dinamica limbii, transcende lingvistica propriu-zisă şi se îndepărtează de limbă, dar o face doar pentru a o înţelege mai bine. Pe parcursul interviului, se va reveni la primatul istoriei, insistându-se asupra ideii de coerenţă a istoriei. Se arată că tocmai ceea ce în plan sincronic pare incoerenţă, în plan istoric devine coerenţă, pentru că deschiderea este proprie istoriei şi conferă coerenţă dinamicii limbii. Coerenţa istoriei ar consta tocmai în „a considera faptul – aici faptul de limbă, evident – în toate legăturile care pot fi determinate" (p. 77).

O altă idee semnificativă, legată de primatul istoriei, se referă la luarea în considerare a aspectului virtual al limbii. Eugeniu Coşeriu este de părere că numai perspectiva istorică vizează şi viitorul limbii (posibilităţile, virtualităţile limbii).

În sfârşit, cea de-a treia distincţie saussuriană importantă: *signifié – signifiant* este reinterpretată şi lărgită. Coşeriu vorbeşte despre d e s e m n a r e, s e m n i f i c a ţ i e şi s e n s pe care le defineşte, în ordine, drept: referinţa la fapte extralingvistice, conţinutul dat într-o limbă dată şi, respectiv, conţinutul specific al unui act de vorbire sau al unui discurs (complex de acte de vorbire). Următoarea precizare ni se pare fundamentală: „Numai în discurs există sens, numai ceva spus are sens, pe când în limbă sunt date numai posibilităţi de sens, care s-ar putea întrebuinţa şi altfel" (p. 56).

Ca surse ale tripartiţiei s e m n i f i c a ţ i e – d e s e m n a r e – s e n s (în limba germană: *Bedeutung – Bezeichnung – Sinn*) sunt desemnaţi Humboldt, John Dewey şi Heidegger.

Chiar de la începutul cărţii este avansată ideea identităţii originare între poezie şi limbaj, pornindu-se de la rolul major al creativităţii în limbaj. Eugeniu Coşeriu remarcă: „nu se învaţă o limbă, în sensul că nu se învaţă numai ceea ce s-a spus deja, ci şi ceea ce se poate spune, care sunt posibilităţile" (p. 13).

Dar ce se înţelege prin această identitate originară între limbaj şi poezie? Dacă avem în vedere, pe de o parte, faptul că limbajul are ca trăsătură imanentă creativitatea şi, pe de altă parte, că poezia este act de creaţie în limbaj, atunci lucrurile se lămuresc de la sine. Această identitate originară înseamnă că „actul originar de creaţie poetică şi actul originar de creaţie lingvistică sunt acte de acelaşi tip" (p. 47).

Ceea ce deosebeşte actul poetic de un act de limbaj obişnuit nu este nici adevărul sau falsitatea, nici existenţa sau nonexistenţa lumii poetice, fiindcă poezia „nu afirmă ceva despre o realitate, ci construieşte o realitate" (p. 48). Între poezie şi limbajul obişnuit există totuşi o distincţie şi aceasta ţine de natura subiectului care foloseşte limbajul.

Subiectul creator, deşi este un subiect individual, îşi transcende propria subiectivitate, trecând în universalitate, obiectivându-se. Ideea este reprezentată schematic astfel: S → O. Subiectul, care nu este subiect creator, este un subiect între subiecţi, el foloseşte limbajul pentru a comunica ceva altor subiecţi.

S
||
S – S – S
||
S

Din schemă se vede clar că principala sa relaţie este cea de raportare la altul (sau la alţii), adică este vorba de o subiectivitate care are mereu în vedere alteritatea, în timp ce, în primul caz, subiectivitatea depăşise alteritatea şi apoi se depăşise pe sine însăşi prin obiectivare. Al doilea subiect se poate obiectiva, dar numai sub forma unui discurs adresat, care menţine raportarea la alteritate:

S
||
S – S – O
||
S

Discursul (textul) subiectului creator este unul absolut. Discursul absolut ţine de poezie, în timp ce discursul adresat face obiectul lingvisticii.

În încheiere vom face câteva referiri la problemele d e o n t o l o g i e i l i m b a j u l u i şi la cea a s c h i m b ă r i i l i n g v i s t i c e. Pornind de la ideea că limbajul, ca şi munca, este definitoriu şi distinctiv pentru specia umană, Eugeniu Coşeriu arată că omul investeşte lumea cu semnificaţii, prin

limbaj, tocmai fiindcă nu poate opera cu lucruri sau doar cu ajutorul conceptelor pure. Această investire este liberă, dar nu arbitrară, fiindcă trebuie să fie liber consimţită de membrii comunităţii care inventează un anumit limbaj. Ulterior, limbajul poate fi liber utilizat de orice vorbitor, dar acesta trebuie să ţină tot timpul cont de normele interne ale limbajului, liber consimţite la diferite niveluri. O deontologie a limbajului trebuie să aibă în vedere aceste norme şi să distingă între nivelul v o r- b i r i i, cel al l i m b i i şi cel al d i s c u r- s u l u i, adică să delimiteze normele specifice fiecăruia dintre aceste nivele. Astfel, alături de termenul de corectitudine, care vizează normele de la nivelul limbii, Coşeriu introduce c o n g r u e n ţ a (pentru nivelul vorbirii) şi a d e c v a r e a (specifică discursului).

În ceea ce priveşte problema schimbării lingvistice, considerăm că observaţia lui Eugeniu Coşeriu, potrivit căreia schimbarea lingvistică nu presupune devenirea a ceva în altceva, ci înlocuirea unui fapt de limbă cu altul, este corectă. Un sunet, *ă* spre exemplu, nu devine *e*, ci este înlocuit cu *e*, în anumite contexte. Considerăm însă că nu este vorba aici de o neadecvare a termenului de schimbare, întrucât (a) s c h i m b a înseamnă chiar „(a) înlocui ceva prin altceva". Cel puţin în limba română cuvântul are acest sens de „(a) înlocui". Celălalt sens al lui (a) s c h i m b a, care presupune doar modificarea (schimbarea) parţială, ni se pare cu atât mai adecvat cu privire la limbă în ansamblul ei, întrucât considerăm că nu se poate vorbi de înlocuirea unei limbi cu alta, ci doar de înlocuirea unor elemente ale sale. Când spun că m-am schimbat nu înseamnă deloc că am fost înlocuit (sau m-am înlocuit) cu altcineva. Ideea lui Coşeriu este corectă, iar sensul ei profund este acela că limba este mereu alta. Folosim mereu altă limbă, şi Coşeriu are dreptate când face această afirmaţie, aşa cum Heraclit avea dreptate când spunea că nu te poţi scălda de două ori în apele aceluiaşi râu. Nu trebuie înţeles de aici, şi Coşeriu nu sugerează în nici un fel acest lucru, că o limbă, româna – de exemplu, este înlocuită la un moment dat cu altă limbă, ceea ce nu este adevărat, nici posibil. Mai mult decât atât, la acest nivel al limbii, ca întreg, putem vorbi chiar de devenire, de o devenire continuă a limbii, în sensul hegelian al termenului. Adică, deşi se schimbă mereu, limba rămâne tot timpul identică cu sine.

Problema schimbării, consideră Eugeniu Coşeriu, este de fapt o problemă de creaţie, de inovaţie continuă. În limbă se creează mereu ceva şi în acelaşi timp se renunţă la altceva. Uneori se creează fără a se renunţa la altceva, alteori se renunţă la ceva fără a se crea altceva în loc. Problematică, după părerea noastră, nu este terminologia utilizată, ci felul în care ar putea fi înţeleasă. Nu întotdeauna se înlocuieşte ceva prin altceva. Pentru a rezolva această problemă, Coşeriu vorbeşte de înlocuirea lui z e r o prin c e v a sau de înlocuirea a c e v a prin z e r o; crearea unor fapte de limbă şi / sau renunţarea la altele duce la schimbarea continuă a limbii, dar nu la înlocuirea ei. Precizarea care trebuie făcută este aceea că, atunci când vorbim de schimbare lingvistică, schimbarea înseamnă „înlocuire", iar când vorbim de schimbarea limbii, schimbarea înseamnă „devenire".

În cele de mai sus nu am atins decât câteva dintre problemele aduse în discuţie pe parcursul celor circa 150 de pagini, insistând asupra celor de ordin teoretic. În afara acestora, lucrarea mai cuprinde consideraţii interesante cu privire la propriul laborator de creaţie ştiinţifică, dar şi aprecieri asupra stilului şi/sau a operei unor lingvişti sau oameni de cultură precum: L. Bloomfield, L. Hjelmslev, E. Petrovici, O. Densusianu, G. Călinescu şi

C. Noica. Cu referire directă la acesta din urmă, se arată că ideea potrivit căreia ar exista o filozofie intrinsecă, imanentă, a limbii (a unei limbi), promovată la noi de C. Noica, este lipsită de orice acoperire ştiinţifică. Concluzia că nu-l putem considera pe C. Noica un filozof al limbajului vine astfel de la sine.

Ideea fundamentală care se desprinde din această lucrare, ca de altfel din întreaga operă a lui Eugeniu Coşeriu, este aceea că lingvistica trebuie să aibă tot timpul în vedere limba vie, adică vorbirea. „În lingvistică" – spune Coşeriu, parafrazându-l pe marele sofist Protagoras – „vorbitorul este măsura tuturor lucrurilor" (p. 128).

FLOAREA VÎRBAN
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

IOAN LOBIUC, **Teoria limbii române pentru practica examenelor**, Iaşi, Editura Spiru Haret, 1996, 224 p.

Cartea cu acest titlu se adaugă bogatei serii de manuale apărute în ultimul timp, cele mai multe de ordin practic, aplicativ, menite să contribuie la îmbunătăţirea înţelegerii „funcţionării" limbii române mai ales în mediile şcolare şi vizând în mod deosebit realizarea performanţelor atât de dorite de candidaţii la examenele de bacalaureat şi de admitere în învăţământul superior.

Dar, spre deosebire de cele mai multe lucrări de acest fel, cartea prezentată aici se distinge prin două atribute principale: mai întâi, prin accentul special pus pe teoria „gramaticală", în sens larg (pe teoria lingvistică, de fapt), apoi, prin adresa complexă, destinatarii ei nefiind în primul rând (oricum, nu exclusiv, în intenţia autorului) elevii şi candidaţii la examenele de admitere – *admitanţi*, cum îi numeşte el sintetic –, ci şi profesorii şi examinatorii lor, poate mai ales aceştia din urmă. În subsidiar, un al treilea atribut apreciabil al cărţii stă în lărgirea viziunii propuse de „gramatica" şcolară, în deschiderea acesteia spre celelalte „compartimente" ale limbii, îndeajuns de neglijate în învăţământul preuniversitar: fonetica, lexicul (cu semantica şi formarea cuvintelor) şi stilistica (cele două din urmă, în pofida prezentării lor precare la nivel şcolar, nelipsind totuşi din probele examenelor de admitere în învăţământul superior), ca şi spre probleme specifice de gramatică, mai ales de sintaxă, nestudiate însă ori prea puţin studiate în şcoală. Autorul însuşi prezintă succint o parte din aceste probleme: sunt „teme aproape ignorate în alte lucrări sau insuficient limpezite teoretico-aplicativ, precum *Raporturile sintactice, Noţiunea de „cuvânt", Denotaţie şi conotaţie, Criteriile de clasificare a cuvintelor, Categoriile gramaticale, Apoziţia şi apozitiva, Corelativele din structurile sintactice frazale, Cuvintele şi construcţiile sintactice incidente, Vorbirea directă şi indirectă* [...] etc." (p. 11). Sunt dator, în această privinţă, să atrag atenţia cititorului asupra altor elemente utile din carte, cum sunt, între altele, cuvintele fără funcţiune sintactică (§ 6) – problemă tratată cândva, de exemplu, în prima ediţie a foarte cunoscutelor *Sinteze de limba română*, dar abandonată în ediţiile ulterioare –, complementele circumstanţiale nestudiate în şcoală şi propoziţiile corespunzătoare lor (§ 28), elementul predicativ suplimentar şi propoziţia corespunzătoare (§ 29), contragerea şi expansiunea (§ 307), sintaxa pronumelor şi a adverbelor relative (§ 31) – privind evitarea confuziilor cu conjuncţiile autentice. La fel stau lucrurile în privinţa unor disocieri marcate în raport cu manualele şcolare curente (de exemplu, în problema clasificării propoziţiilor, p. 36), a punctelor de vedere critice la adresa manualelor de analiză gramaticală (p. 37 şi 38), a unor precizări şi recomandări utile (precum la p. 38, 40, 42, 56 ş.a.).

Pentru a da cititorului o imagine mai clară a structurii cărţii, găsesc util să înşir, foarte succint, titlurile secţiunilor ei. După un „ghid"

orientativ, o „motivaţie" a necesităţii teoriei şi cuvenita introducere, urmează capitolul *Arhitectura şi mecanismele limbii române*, în care se prezintă: „compoziţia" limbii (foneme, morfeme, cuvinte; principiile economiei lingvistice şi stratificării ierarhice a unităţilor limbii), „mecanismele" limbii române şi punerea lor în funcţiune (relaţiile cuvintelor în enunţ; selectarea şi actualizarea tiparelor sintactice; raporturile sintactice şi modalităţile de realizare a lor), în sfârşit, tehnica analizelor de limbă (cu referire la etapele şi procedeele de analiză). Urmează capitole speciale, destinate studiului compartimentelor limbii, respectiv disciplinelor corespunzătoare (sintaxa, morfologia, lexicologia, rostirea [fonetica] şi scrierea), stilisticii (cu privire deosebită asupra stilurilor funcţionale şi a câtorva tipuri de compoziţie) şi unor elemente de istorie a limbii române. Volumul se încheie cu un număr, restrâns, de pagini consacrate aplicaţiilor pe probleme mai dificile (regenţi, subordonate şi elemente de relaţie; raporturile sintactice şi mărcile lor; structura părţilor de propoziţie; cuvintele fără funcţiune sintactică; predicatul şi acordul lui cu subiectul; ipostazele gramaticale ale verbului *a fi*; omonimia sintactică şi cea morfologică ş.a.).

Caracterul predominant teoretic al cărţii rezultă de aici cu suficientă evidenţă, chiar dacă autorul a evitat, în mod deliberat, pe deplin justificat – dat fiind scopul cărţii –, prezentarea unor chestiuni controversate încă. Dar nu lipsesc, într-un capitol sau altul, formulări succinte sau aluzii la alte posibilităţi de interpretare faţă de cele expuse de el, ca şi unele implicite rezerve personale într-una sau într-alta dintre problemele prezentate (de exemplu, în privinţa regionalismului *de*, ca element de relaţie în frază, se adaugă paranteza: „*socotit [subl. mea, C. D.]* pronume relativ invariabil", p. 86).

Cartea tinde, aşadar, la diminuarea caracterului lacunar, la eliminarea inconsecvenţelor şi a unor neclarităţi proprii „gramaticii" preuniversitare, în intenţia de a depăşi limitarea acesteia la *frază*, dinspre care propune o punte spre *text*, aproape ignorat în cadrul ei, cu accent pe explicitarea, de ordin inductiv, foarte potrivită în acest scop, a conceptelor, în manieră tradiţională şi, cel mai adesea, pe baza unor exemplificări construite *ad-hoc*. Este salutară, în acest cadru, îmbinarea sintaxei propoziţiei cu sintaxa frazei, în contrast cu tradiţia separării lor în manualele şcolare. Faptul că autorul prezintă mai întâi sintaxa şi abia după aceea morfologia – în alt contrast cu maniera curentă de „predare" şcolară a „gramaticii" – denotă un model mai consecvent analitic (dinspre macrostructurile lingvistice spre elementele minimale ale construcţiilor verbale), cu rezerva numai că, pentru o mai accentuată consecvenţă în această privinţă, în cadrul îmbinării celor două subniveluri ale sintaxei, la care m-am referit mai sus, prezentarea propoziţiilor subordonate ar trebui să preceadă, nu să urmeze imediat, pe aceea a părţilor de propoziţie corespunzătoare, conform ierarhiei unităţilor lingvistice şi elementelor lor constitutive: frază – propoziţie – cuvânt – morfem – fonem.

Tehnica de redactare adoptată de autor poate prezenta atât avantaje, cât şi dezavantaje, dacă privim lucrurile din perspectiva câte uneia dintre cele două categorii de beneficiari avuţi în vedere. Dacă stilul autorului, pitoresc pe alocuri, mai peste tot expresiv, bogat în cuvinte notate între ghilimele, recurgând la comparaţii sugestive câteodată (un stil specific lucrărilor de popularizare, deloc de respins, în principiu), are un anumit farmec, putând contribui astfel la stârnirea şi menţinerea interesului faţă de lectură şi studiu din partea tânărului beneficiar, el prezintă, totodată, şi riscul voluntar al îndepărtării acestuia de terminologia tehnică de strictă specialitate – pe care e obligatoriu s-o stăpânească fără echivoc la examene – şi chiar pe acela al unui „amalgam" terminologic nedorit de nimeni.

Pe de altă parte, abundenţa pe alocuri a abrevierilor de ordin tehnic (chiar dacă autorul a avut grijă să concentreze explicarea lor într-o listă compactă, la p. 8–9) îngreuiază

întru câtva lectura unui cititor mai puțin obișnuit cu această tehnică de redactare și destul de mult, cu siguranță, pe a eventualului „beneficiar" foarte tânăr, mai ales când abrevierile sunt grevate și de erori de imprimare. Absența unui stil în mod deliberat și constant discursiv, alternarea unor pasaje rezumative, aproape „telegrafice", cu altele în fraze ample, suplimentate cu precizări formulate între paranteze, răpesc, fără îndoială, din farmecul posibil amintit în alineatul precedent și „canalizează" textul spre un beneficiar cu deosebire matur, pregătit să înfrunte „arcanele" tehnicii comentate în acest alineat: profesorul, examinatorul, alcătuitorul de subiecte de examen.

Conștient de unele dintre neajunsurile prezumate, de acest fel, autorul are delicatețea de a invita pe „beneficiarii direcți sau indirecți ai cărții" să-i adreseze observațiile lor, „mai ales critice" (p. 11). Neconsiderând atare invitație drept un act de simplă complezență, îi dau curs în continuare, cu referire la probleme concrete, de amănunt, pentru că am convingerea că îmbunătățirea prezentării lor într-o nouă ediție va mări utilitatea cărții, altfel pozitiv apreciabilă în ansamblul conținutului ei, cum sper să fi rezultat și din prima parte a recenziei.

Am pomenit de erori de imprimare, dar ce carte e scutită, în vremea din urmă, de ele? Trecând destul de repede peste menționarea locurilor câtorva erori minore (p. 11, rândul 5; p. 12, coloana II, r. 7 de jos; p. 13 / II, r. 5; p. 14 / II, mijloc; p. 16 / II; p. 21 / II, r. 9; p. 22 / I, r. 11; p. 30, r. 1; p. 137, r. 7 de jos ș.a.), le voi menționa explicit pe acelea atingând t e r m e n i și e x e m p l e – date fiind posibilele lor consecințe nedorite – ca și câteva scăpări la corectură. Din primele fac parte: p. 19, col. II („flexiune cauzală", în loc de „... cazuală"), p. 90, pct. 7 („propoziții interog.", în loc de „... întregi"; eroare de... hipercorectare?), p. 93, TOPICA („în propoziție antepusă", în loc de: „în poziție" etc., eventual: „în antepoziție"), p. 114 (*până într-alta*, în loc de: *până într-atâta*), p. 168 (unde adverbele *de loc* sunt amintite de două ori, o dată în detrimentul celor *de mod*), p. 169 („inflexibil", în loc de: „neflexibil"), p. 195, § 87 (un alineat superfluu, la sfârșitul paragrafului, dată fiind prezența lui cu câteva rânduri mai sus). Celei de a doua categorii aparțin: p. 82 (plasarea exemplului „cartea / *al cărei* autor..." printre atributele pronominale prepoziționale), p. 83 (considerarea ca adjectiv pronominal a primei părți din exemplul „*ale acestora* gânduri"), p. 138 (încadrarea substantivelor *animal* și *dobitoc* printre neutrele c o l e c t i v e).

Un număr relativ mare de locuri reclamă, după câte cred, fie retușuri, fie reformulări mai clare, mai exacte, sau replasări, precum la: p. 45, IV (unde primele trei exemple din paranteza finală sunt de plasat sub „(1) *simple*", iar cel de al patrulea – sub „(2) *dezvoltate*), p. 46, *Notă*, sub VI (formularea „nu orice principală este și regentă, deci deja subordonată" prezintă riscul înțelegerii *r e g e n t e i* ca *s u b o r d o n a t ă*; reformulare posibilă, după conjuncția conclusivă: „deja angajată în relația de subordonare a altei propoziții față de ea"), p. 53 (menționarea printre elementele de relație coordonatoare în frază a „prep. *cu* și locuț. prep. *împreună cu, și cu*", când, de fapt, este vorba de conjuncții provenite din prepoziții, prin conversiune, pe de o parte, iar, pe de altă parte, ele servesc ca elemente coordonatoare în primul rând în propoziție, cel mult – la nivelul frazei – între o parte de propoziție și o propoziție de același fel; observația privește și *Nota* de sub (1), la p. 52, ca și absența exemplificării conversiunii prepozițiilor în conjuncții, la p. 183, § 80, consacrat unei sinteze referitoare la conversiune, deși la p. 56 se menționa conversiunea prepozițiilor *de* și *până* în conjuncții), p. 62, r. 2 (de corectat „locuț. prepoz." în „locuț. adv."), p. 63 (cu referire la mijloacele de exprimare a predicatului verbal: „**1.a**) verbe personale sau impersonale, i n d i f e r e n t d e m o d, timp și diateză, d a r la u n m o d p r e d i c a t i v", formulare în care am subliniat expresiile ce mi se par contradictorii), p. 102, sub (3) (a) (de corectat „adjective modale de comparație" în „adverbe" etc.), p. 111 (unde referirea la SCOP e de

înlocuit cu aceea la CONDIŢIE), p. 157, § 58 (de corectat c u g e n i u în: d e g e n i u), p. 160 (considerarea verbelor unipersonale ca având exclusiv formă de persoana a III-a s i n g u l a r este excesiv restrictivă, cf. găinile *cotcodăcesc*, leii *rag* etc.), p. 179 (în şirul considerat sinonimic *cuvânt–slovă–vocabulă*, termenul *slovă*, mai curând sinonim cu „literă", e de înlocuit cu *vorbă*), p. 182 (*capodoperă* e împrumutat din italiană, nu din franceză: *lapsus calami?*).

O lacună, la p. 207 (nu se menţionează dialectul istroromân).

Şi o chestiune de ortografie: cuvintele *nondialog* (creaţie a autorului?, la p. 16/II) şi *nondependentă* (p. 35) nu ar trebui notate cu cratimă, dat fiind că neologismul *non* nu funcţionează ca un cuvânt distinct în româna literară contemporană, ci numai ca prefix (în aceeaşi ordine de idei, grafiile *ne-latin*, *ne-romanic*, p. 108, sunt de retuşat prin suprimarea cratimei). Altă problemă de ortografie priveşte adv. *întruna* „mereu", p. 182, notat de autor cu cratimă, deşi DOOM recomandă, pe drept cuvânt (p. 323/I), notarea fără cratimă, pentru a-l deosebi de combinaţia prepoziţie + numeral (sau pronume nehotărât).

În privinţa lexicului din textul autorului, personal aş fi renunţat la adjectivul *frazal* (din „ansambluri frazale", p. 35, „organizare frazală", p. 49), în favoarea preexistentului *frastic*, cu acelaşi înţeles, ca şi la calcul de structură, după lexemul rusesc corespunzător, *a deservi* cu sensul „a servi" (cf. p. 38, 41, 83, 188), din moment ce o asemenea expresie fonică preexistă în română, prin adaptarea unui etimon francez, dar mai ales cu sensul „a face un rău serviciu".

Închei lista observaţiilor mele cu referiri la probleme de interpretare şi analiză: p. 96, § 19 (unde *de către* e considerată locuţiune prepoziţională, în loc de prepoziţie compusă), p. 74 (unde mi se pare discutabilă opunerea termenilor *multiplu* şi *unic*, în pofida opoziţiei clasice dintre *multiplu* şi *simplu*), p. 178 (unde nu mi se pare justificată respingerea ca paronime a termenilor *gară – pară – bară* pentru că nu au nimic comun din punct de vedere semantic).

O dată cu exprimarea încrederii că aceste observaţii nu deservesc scopurile cărţii, nici pe autorul însuşi, subliniez – reprezentând – utilitatea ei specială pentru profesorii secundari, îndeosebi pentru aceia preocupaţi de formularea subiectelor de examene în materie de limba română, dar şi pentru cei care îşi pregătesc propriile examene de grad.

CONSTANTIN DOMINTE
Facultatea de Litere
Bucureşti, str. Edgar Quinet nr. 5–7

IOAN OPREA, **Terminologia filozofică românească modernă.** Studiu asupra epocii de formare, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1996, 388 p.

Terminologia filozofică românească, apărută în 1996, la Editura Ştiinţifică, şi purtând semnătura lui Ioan Oprea, reprezintă un studiu amplu asupra limbajului filozofic, fiind totodată, după cum autorul însuşi declară, „prima cercetare extinsă asupra temei" (p. 9) în literatura română de specialitate.

Lucrarea este structurată în două mari secţiuni, fiecare dintre ele cuprinzând, la rândul ei, mai multe capitole. Secţiunea întâi (p. 61–201), intitulată *Etapele formării terminologiei moderne*, prezintă perspectiva istorică a formării terminologiei filozofice, distingând cinci etape, corespunzătoare următoarelor cinci capitole: I *Aspecte ale terminologiei în epoca veche* (p. 61–66), II *Începuturile terminologiei moderne* (p. 67–93), III *Perioada marilor acumulări* (p. 94–153), IV *Orientarea spre aspectul actual* (p. 154–178), V *Perioada decantării şi stabilizării* (p. 179–201). Secţiunea a doua, *Origi-*

nile și structura lexicului filozofic (p. 202–305), reprezintă o analiză detaliată a lexicului filozofic românesc și ocupă următoarele șapte capitole: VI *Constituirea terminologiei pentru principalele sectoare ale investigației filozofice* (p. 202–222), VII *Mijloace întrebuințate pentru introducerea termenilor și semnificațiilor* (p. 223–237), VIII *Cuvinte vechi preluate de terminologia filozofică actuală* (p. 238–254), IX *Sursele împrumuturilor neologice* (p. 255–272), X *Creații neologice pe terenul limbii române* (p. 273–281), XI *Constituirea sistemelor derivaționale* (p. 282–301) și, în sfârșit, XII *Sistemele de termeni corelativi* (p. 302–305).

Celor douăsprezece capitole, amintite mai sus, li se adaugă, la începutul lucrării, cuprinsul (p. 5–6), un preambul (p. 7–13) și o introducere (p. 15–60), iar la sfârșit, o anexă în care autorul face câteva observații cu privire la editarea textelor de filozofie (p. 306–316), încheierea, *Terminologia filozofică și nivelul culturii* (p. 317–325), lista siglelor (p. 326–334), o bogată bibliografie (p. 335–345), indicele de nume (p. 346–351), indicele de cuvinte și forme (românești și străine) (p. 352–388), toate acestea conferind lucrării un plus de rigurozitate și profesionalism.

Marele merit al acestei lucrări este, după părerea noastră, acela că reprezintă un foarte bun instrument de lucru pentru cititorul preocupat de evoluția și analiza limbajului filozofic la noi, datorită cantității substanțiale de material pe care o sintetizează.

După cum ne indică și subtitlul *(Studiu asupra epocii de formare)*, autorul încearcă să surprindă procesul de constituire a terminologiei filozofice în limba română, perioada de formare fiind fixată de Domnia sa între 1780 și 1900 (cf. p. 7). Autorul consideră că formarea terminologiei filozofice la noi este deopotrivă legată de: (1) evoluția limbii literare moderne, (2) pătrunderea filozofiei universale la noi și (3) creația filozofică românească (cf. p. 7).

Deși admite distincția între limbaj filozofic și limbajul filozofiei, autorul nu insistă în mod direct asupra ei și asupra relevanței acestei distincții în cadrul terminologiei românești. Poate ar fi fost interesant de urmărit momentul când limbajul filozofiei de la noi (al lucrărilor de filozofie traduse sau create) devine limbaj filozofic propriu-zis.

În altă ordine de idei, este adevărat că cercetarea limbajului filozofic privește și istoria limbii literare în general. Dar, pe de altă parte, discuțiile teoretice în marginea unor concepte precum l i m b ă l i t e r a r ă, n o r m ă etc. sunt uneori prea lungi, după părerea noastră, cu atât mai mult cu cât această problematică a fost discutată pe larg și lămurită deja în literatura lingvistică de specialitate.

După cum însuși autorul precizează în preambul, „cercetarea de față nu are în vedere decât aspectul lexical al limbajului filozofiei, adică cuantumul de termeni destinați semnificării noțiunilor filozofice și, într-o oarecare măsură, creativitatea lor și integrarea lor în familii lexicale" (p. 9). Vorbind despre relevanța studiilor filozofice cu privire la limbaj, Ioan Oprea face următoarea precizare semnificativă: „Studiul lingvistic al terminologiei filozofice poate beneficia de ideile unor astfel de lucrări, dar nu poate fi substituit de ele. În cazul cercetării lingvistice, metoda de abordare a problemelor este comună cu cea întrebuințată în lucrările consacrate terminologiilor speciale" (p. 17). Prin urmare, o astfel de abordare nu urmărește „o explicare a lumii prin limbaj, ci numai o explicare a limbajului în sine" (p. 17), explicare care implică o serie de aspecte precum: momentele importante ale formării acestei terminologii, personalitățile care au contribuit la crearea ei, proveniența termenilor filozofici, raportul dintre fondul autohton și cel al elementelor împrumutate și felul în care se prezintă această terminologie după faza de formare și care sunt resursele ei de formare (cf. p. 17 și urm.).

Dacă problematica expusă mai sus nu necesită o abordare filozofică, lămurirea conceptelor presupune însă cu necesitate o întemeiere riguroasă a eșafodajului teoretic și la acest nivel studiile filozofice au, credem, o

puternică relevanţă.

În această ordine de idei, considerăm că principalul neajuns al lucrării rezidă tocmai într-o oarecare ambiguitate la nivelul delimitărilor conceptuale. Se explică astfel şi prezenţa unor incoerenţe şi a unor concluzii îndoielnice. Acesta este şi motivul pentru care vom insista în cele ce urmează asupra aspectelor de ordin teoretic, oprindu-ne asupra câtorva dintre ele.

Astfel, la p. 55, încercând o delimitare a conceptului de terminologie, autorul face următoarea precizare: „O terminologie se distinge în cadrul limbii literare în specificul procesual al formării ei, adică prin sursele şi modalităţile de alcătuire, reprezentate în primul rând prin statutul etimologic al termenilor care o compun, fie că aceştia sunt cuvinte vechi, fie că sunt împrumuturi neologice sau realizări ale mijloacelor interne de îmbogăţire a limbii". Problema constă în faptul că autorul confundă genul proxim cu diferenţa specifică. O terminologie se distinge, credem, prin specificul ei, adică prin conţinutul specific pe care îl delimitează. În speţă, terminologia filozofică se distinge prin delimitarea unei problematici filozofice. Toate aspectele precizate mai sus de Ioan Oprea sunt relevante la nivelul trăsăturilor distinctive ale unei anumite terminologii, ele pot caracteriza o terminologie anume, dar nu o pot delimita ca terminologie.

Una dintre preocupările permanente ale autorului a fost aceea de a stabili raportul dintre filozofie şi limbaj. Discuţia teoretică este însă şi la acest nivel confuză. Iată una dintre concluziile sale: „deci nu limba furnizează filozofiei o mentalitate, ci aceeaşi mentalitate se poate reflecta şi în limbă şi în filozofie". Dacă prima parte a observaţiei e justă, deşi se înscrie în clasa adevărurilor necesare, deci evidente, partea a doua e lipsită de sens, autorul punând pe acelaşi plan două obiecte cu statut diferit: limba şi filozofia.

În aceeaşi ordine de idei, remarcăm şi preferinţa autorului pentru anumite modele de analiză şi înţelegere a limbajului filozofic, dar care nu sunt, din păcate, cele mai indicate. Astfel, ideea de existenţă a unui conţinut filozofic imanent al unor cuvinte este, fără îndoială, tributară filozofiei lui Noica. Vorbind despre utilitatea lucrării de faţă, Ioan Oprea notează: „Materialul lingvistic adus în discuţie poate oferi sugestii pentru dezbateri intrepretative în vederea realizării unor studii referitoare la «rostirea filozofică românească» şi la evoluţia mijloacelor de expresie pentru redarea conceptelor filozofiei, oferindu-se astfel un material bogat atât pentru evaluarea **deschiderii filozofice** [*subl. ns., F.V.*] acestor cuvinte, cât şi pentru eventualele tentative de a elabora lucrări de filozofie, în care ele ar putea să fie revalorificate" (p.11).

Or, „speculaţiile" lui Constantin Noica în marginea limbajului şi, în special, concepţia sa cu privire la existenţa unor cuvinte cu o deschidere filozofică mai mare decât a altora au fost deja combătute. Amintim în acest sens observaţia făcută recent de Eugeniu Coşeriu (cu trimitere directă la concepţia lui Noica), în *Lingvistica integrală* (interviu realizat de Nicolae Saramandu, apărut la Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1996, p. 105–107), potrivit căreia nu există un conţinut filozofic intrinsec al unor cuvinte sau al unor limbi.

Încercând să delimiteze cât mai exact raportul dintre filozofie şi limbaj, Ioan Oprea compară acest raport cu cel corespunzător dintre literatură şi limbaj şi ajunge la concluzia că filozofia este diferită de literatură întrucât prima este legată de idei, iar cea de a doua, de formă. Observaţia ni se pare uşor ambiguă şi vom încerca să arătăm în ce constă această ambiguitate. După părerea noastră, concluzia nu decurge cu necesitate din premise. Sigur că filozofia este diferită de literatură, dar nu e mai puţin adevărat că într-o oarecare măsură este, poate, mai dependentă de limbaj decât literatura, în sensul că aici, în filozofie, termenii sunt mai riguroşi. Şi nu e, iarăşi, mai puţin adevărat faptul că filozofia este în ultimă instanţă o disciplină pur teoretică, că ea există prin teoriile sale

filozofice care sunt creații prin limbaj, poate unele din cele mai înalte forme ale gândirii. (Cf. observațiile autorului de la p. 156–157.)

Uneori se pare că se confundă limbajul în general cu o anumită limbă națională. Faptul că literatura e mai „dependentă" de o anumită limbă națională (în sensul că o reflectă), iar filozofia nu, nu o face pe cea din urmă să nu fie legată de un anumit limbaj (o terminologie).

Ideea de bază, corectă, era aceea a caracterului universal al limbajului filozofic, adică independența relativă față de o limbă anume. În acest sens, autorul notează: „această independență relativă între terminologia filozofică și creația filozofică în limba în care se dezvoltă o asemenea terminologie a permis ca românii să-și poată constitui, prin traduceri și prin prelucrări de opere străine, un limbaj filozofic foarte bogat și variat, înainte de a avea o creație națională de anvergură pe acest tărâm" (p. 57). Singura noastră observație ar fi aceea că românii nu au făcut practic decât să adapteze un limbaj, să preia anumite forme, dar și structuri și idei. Ei nu au împrumutat doar limbajul, ci și ideile filozofice.

După ce vorbește de independența filozofiei de forme, recunoaște (la p. 58) dependența ei de anumite limbi, greaca și, în special, latina.

Dincolo de toate observațiile făcute, lucrarea are totuși o valoare incontestabilă: ea constituie, într-adevăr, prima cercetare amplă de acest gen întreprinsă la noi, autorul reușind să sintetizeze majoritatea lucrărilor cu conținut filozofic care s-au scris (sau tradus) în perioada avută în vedere, precum și bibliografia aferentă. Este, prin urmare, de apreciat atât efortul depus, cât și rezultatul la care s-a ajuns.

FLOAREA VÎRBAN
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

KLAUS HEITMANN, **Limbă și politică în Republica Moldova.** Culegere de studii, Chișinău, Editura Arc, 1998, 189 p.

Apariția cărții *Limbă și politică în Republica Moldova* aduce la îndemâna cititorilor, atât din Republica Moldova, cât și din România, unele dintre articolele scrise, cele mai multe și publicate, în limba germană de Klaus Heitmann de-a lungul timpului, interesante și necesare ambelor părți.

Autorul, profesor la Universitatea din Heidelberg, a fost preocupat de fenomenul cultural românesc, cercetând cu grijă și realitățile de dincolo de Prut.

Studiile strânse în acest volum sunt consacrate proceselor literare și sociolingvistice din Basarabia și Transnistria. Traducerea aparține lui Grigore Chiper (primul articol), lui Marcu Gabinschi (următoarele trei) – acesta semnând și prefața – și lui Florin Manolescu (ultimul). Titlurile sunt semnificative: *Limba și literatura română în Basarabia și Transnistria, Româna: moldovenească, Moldovenească sub semnul restructurării și al publicității, Limba și națiunea în Republica Moldova, Eminescu în Republica Sovietică Moldovenească.*

Primul studiu, *Limba și literatura română în Basarabia și Transnistria (Așa-numita limbă moldovenească)* (p. 7–64), a fost publicat pentru prima dată în 1965. Autorul face la început o informare istorică, începând cu secolul al XIV-lea și până în zilele noastre, arătând drumul parcurs de Basarabia. În descrierea limbii «moldovenești» sunt evidențiate caracteristicile ei din punct de vedere fonetic și morfologic, prezentându-se și problema grafiei. Klaus Heitmann face în acest studiu o periodizare de referință a istoriei «limbii» luate în discuție. Fazele sunt delimitate cronologic, pe baza unor evenimente cu impact asupra limbii: 1924–1928 (există un separatism lingvistic relativ și o tendință românofilă, oglindită în scrierea cu alfabet latin), 1928–1932 (se rup legăturile cu

limba din România și se încearcă formarea unei limbi autohtone, prin înlocuirea neologismelor cu formații «pur moldovenești», de tip *călduro-măsurător* «termometru» sau *multuratic* «plural» și prin scrierea cu alfabet rusesc). 1933–1937 (limba corectă era considerată româna literară, iar grafia este latină), 1937–1950 («moldovenească» este considerată un idiom slavo-român, care se va transforma într-o limbă pur slavă), 1959–1955 («moldovenească» este recunoscută din nou ca limbă romanică, dar se menține tendința deromânizării, se «dialectizează» limba literară, iar caracteristicile dialectale sunt recomandate ca norme ortografice și gramaticale, alfabetul rămânând însă latin). După 1944, existența «limbii moldovenești» este acceptată și de unii lingviști din România (Em. Petrovici și Al. Graur). A șasea fază, de după 1955, amintește într-o câtva de cea cuprinsă între 1933 și 1937, problema principală constituind-o ortografia, reglementată de o nouă *Ortografie a limbii moldovenești*, apărută în 1957.

Manifestările literare oglindesc «avatarurile» limbii. De exemplu, în anii '30, poezia, proza și teatrul au un pronunțat caracter agitatoric. În 1958 se editează *Istoria literaturii moldovenești*, în care K. Heitmann vede o serie întreagă de neajunsuri; Eminescu, Creangă și Hasdeu sunt considerați scriitori moldoveni, iar Caragiale apare la «scriitori străini». Dar tot Caragiale este trecut, alături de alții, la capitolul «fondatorii prozei»! Autorul inventariază în acest articol temele predilecte ale literaturii, exemplificate cu operele unor scriitori reprezentativi. El consideră lucrarea lui Ion Druță *Frunze de dor* «cea mai bună operă din toată literatura moldovenească la acea dată» (p. 45).

În al doilea articol, *Româna: moldoveneasca* (p. 65–67), redactat pentru un lexicon enciclopedic, K. Heitmann își structurează expunerea pe următoarele capitole: I. *Caracterizarea limbii moldovenești* (p. 65–67), II. *Extinderea limbii moldovenești* (p. 67–70), III. *Geografia lingvistică a limbii moldovenești* (p. 70–71), IV. *Controversa în jurul statutului limbii moldovenești* (p. 71–78), V. *Politica lingvistică și evoluția normei în istoria ei* (p. 78–83), VI. *Coexistența limbii moldovenești și a celei ruse în RSSM* (p. 83–88). Foarte interesant pentru cititorii din România ni s-a părut capitolul IV, în care sunt expuse teoriile prin care s-a susținut indentitatea lingvistică proprie limbii moldovenești, teorii cunoscute și din viața de zi cu zi de cititorii din Republica Moldova.

Fondatorul teoriei despre geneza diferită a celor două limbi (româna și «moldoveneasca» este M. V. Serghievschi. Acesta susține că specificul limbii moldovenești constă în contactele sale extrem de îndelungate și intense cu lumea slavilor și că, din secolul al XVI-lea, din poporul romanizat «valah» s-a individualizat o națiune moldovenească aparte, iar Basarabia, privită în plan istoric, poate fi caracterizată ca nefiind o regiune românească din cauză că până în 1859 nu a existat România. Tot așa, moldovenii nu s-ar fi numit ori simțit vreodată români. Autorul îl amintește și pe Marcu Gabinschi, prezentându-i teoria despre autoglotonomia limbii moldovenești, prin care s-a separat de română. În subsolul paginii, M. Gabinschi, traducătorul articolului, își justifică opinia de atunci prin presiunea politică a anilor '80, fapt foarte credibil, de altfel.

Afirmația conform căreia ar exista o limbă moldovenească se baza în principal pe existența unor rusisme specifice aici și absente în limba română standard (circa 2000 de cuvinte), ba chiar se pretindea că moldoveneasca nu a făcut direct împrumuturi lingvistice din nici o altă limbă, decât din rusă (vezi Nicolae Corlăteanu, *Egală între egale. Limba moldovenească literară în perioada sovietică*, Chișinău, Academia de Științe din RSSM, 1971). Ideea a fost sprijinită la acea dată de Al. Graur, dar infirmată de alți lingviști români și occidentali (p. 77); autorul nu știe însă că Al. Graur însuși a revenit ulterior. Discuții «spărgătoare de tabu» s-au purtat abia în '86–89. K. Heitmann comentează starea de fapt: „Încotro va duce, în cele din urmă, această discuție principială și

spărgătoare de tabu – din care acum nu mai este eliminată nici scrierea limbii moldovenești cu litere chirilice – nu se putea prevedea încă la mijlocul anului 1988. Nu este însă improbabil că despre «moldovenească» se va vorbi în curând cel mult în sensul în care se scrie, de obicei, la sfârșitul traducerilor germane ale autorilor din SUA: «din americănește»" (p. 88).

În *Moldovenească sub semnul restructurării și al publicității* (p. 94–122) – prin *publicitate* a fost tradus termenul *glasnost* din original, deși ar fi fost de preferat menținerea lui sau traducerea prin echivalentul consacrat *transparență* – autorul ia în discuție schimbările petrecute după 1987, când au urmat o avalanșă de observații critice, discuții, plângeri și propuneri de îmbunătățire a «stării limbii moldovenești» și a politicii lingvistice din RSSM. Motivul acestor reacții este sintetizat de Ion Druță: «Acum la noi se vorbește de o limbă care te strânge-n spate». E vorba, așadar, de «macaronism» (Ion Druță), moldovenii necunoscând perfect nici moldoveneasca, nici a doua limbă (considerată, multă vreme, a doua limbă maternă), rusa. Tot în această perioadă se impune un termen definitoriu pentru servilismul față de Mama Rusie: mancurtism. Autorul îl explică: în romanul *O zi mai lungă decât veacul*, al kirghizului Cinghiz Aitmatov, apar mancurții, sclavi cărora prin maltratări le-a fost răpită memoria trecutului și capacitatea de a gândi și de a acționa independent. K. Heitmann își încheie articolul cu o *Anexă* (p. 112–122), în care sunt prezentate evenimentele care au avut loc în noiembrie 1988 și noiembrie 1989.

În *Limba și națiunea în Republica Moldova* (p. 123–166) se pune problema denumirii limbii. Unioniștii vorbesc de limba română și de Țară. Are loc Congresul al V-lea al Filologilor Români (iunie 1994, Iași – Chișinău). Sunt prezentate informații despre realitățile geografice și istorice ale Moldovei, aflate și din studiul anterior *Limba și literatura română în Basarabia și Transnistria*.

Este foarte interesant, mai ales pentru cititorul român (în Moldova fiecare a auzit despre aceste lucruri măcar o dată), «programul» de îndoctrinare a moldovenilor pentru a refuza orice apropiere de România: dușmanul este România, moldovenii din Basarabia nu au fost niciodată români, limba pe care o vorbesc este diferită de română, alfabetul chirilic reflectă mai bine sunetele limbii moldovenești, palma trasă de jandarmul român este mai drastică decât teroarea stalinistă. Este reprodusă scrisoarea unui cititor moldovean: «Noi, oamenii mai în vârstă, știm ce înseamnă România. Ne aducem aminte cum eram schingiuiți, înjosiți. Acum cei de dincolo ar vrea iar să lucrăm tot așa pentru ei, iar ei să ne ordone.» (p. 135).

Pe lângă toate acestea însă, există adevărul că rusa continuă să domine toate sferele, biserica ortodoxă din Basarabia s-a reorientat complet spre Moscova, iar oamenii de rând nu vorbesc bine nici o limbă. Umorul popular surprinde această stare: «Eu *po-russki* nu știu bine, / *Po-moldavski* am uitat, / Iar când *govoresc* cu tine, / Fac *oșîbci* la pronunțat.» (p. 141).

Dintr-o carte consacrată Basarabiei nu putea să lipsească una dintre figurile cele mai iubite de moldovenii de peste Prut: Mihai Eminescu. Articolul care îi este consacrat se numește *Eminescu în Republica Sovietică Moldovenească* (p. 167–185). Klaus Heitmann urmărește receptarea operei acestuia de-a lungul timpului, din perspectiva istoriei literaturii, când specialiștii oscilează între a-l considera pe Eminescu scriitor moldovean sau român. Ne oprim la momentul Lenin, când se acceptă reconsiderarea moștenirii literare dacă valorile culturale sunt corecte din punct de vedere istoric și dacă s-a făcut evaluarea din punctul de vedere al ideologiei proletare. Nume ca Grigore Ureche, Ion Neculce, Miron Costin, Gh. Asachi, B. P. Hasdeu, A. Donici, C. Negruzzi, A. Russo, V. Alecsandri, I. Creangă, M. Eminescu, compozitorii G. Musicescu și M. Bîrcă sunt o mândrie națională a moldovenilor. Apariția acestor nume în istoria culturală a moldovenilor și a românilor nu ușurează deloc demonstrațiile separatiștilor! – aceasta este con-

cluzia lui K. Heitmann, la care ne alăturăm cu convingere.

Toate articolele strânse în acest volum sunt structurate pe capitole (în cazul celui de al doilea, cum am arătat, chiar cu titluri) şi sunt însoţite de bibliografii bogate şi de note documentate. La notele autorului, din textele originale, traducătorul Marcu Gabinschi adaugă unele note ale sale, cu informaţii utile; ar fi fost de dorit ca şi ceilalţi doi traducători să fi precizat măcar titlul originalului, locul şi data publicării.

Apariţia cărţii răspunde atât nevoii specialistului, care are astfel la dispoziţie articolele pe tema limbii române din Basarabia şi Transnistria ale filologului Klaus Heitmann (prezentate acum câţiva ani, pe baza originalelor, de Ioana Vintilă-Rădulescu, *Lingviştii şi «limba» moldovenească* în nr. 5 al revistei noastre), cât şi publicului larg, care află lucruri pe care poate numai le bănuia.

VERA NĂSTASE

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Études romanes dédiées à Maria Iliescu, „Analele Universităţii din Craiova", Seria „Langues et littératures romanes", an II, nr. 2–3, Craiova, Editura Universitaria, 1998, 205 p.

Volumul omagial dedicat doamnei Maria Iliescu, profesor la universităţile din Innsbruk şi Trento, reuneşte un număr de 23 de articole ale unora dintre foştii colegi, colaboratori şi studenţi.

Acestea sunt precedate de o *Laudatio* scrisă de Michaela Livescu şi Tudora Şandru-Mehedinţi, de o mărturie, *Maria Iliescu, aşa cum am cunoscut-o*, semnată Marius Sala, şi de prezentarea întregii activităţi ştiinţifice (lista de lucrări) a omagiatei.

Vom încerca o descriere a ansamblului articolelor (redactate în română sau în franceză) în funcţie de tematica abordată.

Despre vocabular şi formarea cuvintelor. Studiul *Un element de compunere desemantizat şi uneori deformat:* ***-naut*** (Mioara Avram) atrage atenţia asupra unei adevărate mode a utilizării lui actuale, în special în limbajul publicistic. După trecerea în revistă a istoriei formantului, autoarea inventariază o serie de 12 termeni noi, cu valoare expresivă (dintre care citãm: *alconaut, balconaut, cleptonaut, habarnaut, pop-onaut, şpagonaut*), creaţi cu ajutorul acestuia şi care demonstrează, pe de o parte, alterarea formei şi a sensului, în urma slăbirii culturii clasice a vorbitorilor contemporani, şi, pe de alta, productivitatea acestui formant.

În articolul *Sufixul* ***-atic*** *în dialectele sud-dunărene şi legăturile lui cu situaţia din franceză*, autoarea (Sanda Stavrescu) ajunge la concluzia că, din punct de vedere semantic, sufixul a fost folosit, „chiar în zonele orientale, cu o tipologie specifică celei romanice occidentale şi în special celei franceze" (p. 179).

În *Cuvinte latineşti motivate („Sunete" evaluative)*, autoarea (Florica Bechet), pornind de la ideea că, în expresii, la un moment dat, vorbitorul nu mai înţelege sensul fiecărui element în parte, ci numai pe cel al structurii, analizează trei astfel de cuvinte: *ciccum* (întâlnit la Plaut), *hetta* şi *bulla*.

Despre presiunea exercitată de context asupra alegerii interpretării cuvintelor care intră în relaţii de opoziţie se vorbeşte în *Antonymie et polysémie divergente* (Teodora Cristea). Autoarea propune studierea antonimiei „dès que le seuil du mot est franchi" (p. 78).

În articolul *Des effets de sens de quelques prépositions dans le Dictionnaire publié par l'Académie Roumanie sous la direction de Sextil Puşcariu*, Alexandra Cuniţă compară descrierea prepoziţiei *a* în DLR (1913) şi în DEX (1975). Concluzia autoarei este că, faţă de grija manifestată de autorii DLR, de a

arăta că există o logică internă a limbii care guvernează chiar şi în cazurile ce par aberante, din DEX se poate desprinde ideea că n-ar exista nici o lege care să dirijeze folosirea cuvintelor; această concluzie pare puţin exagerată, deoarece DEX-ul este un instrument de „larg consum", adresat omului de pe stradă, care nu are neapărat nevoie să afle toate subtilităţile limbii. De aceea este nevoie, pentru specialişti sau pentru cei interesaţi, şi de un dicţionar „mai savant", cum se doreşte DLR-ul.

Pornind de la observaţia că derivarea frazeologică este un procedeu prin care, de la o construcţie fixă (de dimensiuni frastice sau subfrastice), se ajunge la o altă construcţie fixă legată semantic şi formal de cea dintâi, Dana-Maria Dumitriu (*La dérivation phraseologique*) constată inconsecvenţa dicţionarelor care înregistrează derivate aspectuale în absenţa frazeologiilor de bază.

În articolul *„Fruntea" în limbile şi dialectele romanice*, Michaela Livescu urmăreşte traiectoria cuvântului: pornind de la descendenţii lui *frons, -tis*, trece, prin transferurile de la alte denumiri ale părţilor capului, la metafore şi împrumuturi, şi sfârşeşte cu o analiză a situaţiei sincronice din România.

Puncte de vedere asupra vocabularului întâlnim şi în articolele *Vocabularul minimal – o delimitare pragmatică* (Doina Negomireanu) şi *România citadină* (Flora Şuteu).

În fine, în *Împrumuturile latineşti în dicţionarele limbii portugheze* autoarea (Maria Theban), constatând lipsa din dicţionarele limbii portugheze a delimitării cuvintelor romanice moştenite din latină faţă de cele împrumutate mai târziu, oferă în urma lucrului la *Dicţionarul de împrumuturi latineşti savante* (în curs de apariţie), câteva criterii pentru alcătuirea inventarului portughez de cuvinte împrumutate din latină.

Despre verbe. În articolul *Momentan / durativ în relaţia aspectuală perfect simplu / imperfect în limba franceză*, Marinela Coman porneşte de la ideea că diferitele valori ale celor două tipuri nu pot fi deduse abstract, ci depind de structura enunţurilor în care sunt folosite. Astfel, „nu trebuie să confundăm imperfectul cu durativul şi perfectul simplu cu momentanul. [...] Între imperfect şi durativ sunt foarte multe afinităţi, dar nu este o identitate deplină" (p. 62).

Articolul *Observaţii asupra recategorizării predicaţiilor cu imperfect şi ocurenţa lor cu adverbe de timp* (Ilinca Crăiniceanu) aduce câteva lămuriri în plus asupra statutului predicaţiilor cu imperfect din punct de vedere aspectual. Autoarea consideră că acestea „împărtăşesc proprietăţile predicaţiilor de stare şi sunt predicaţii la nivel de individ". Ca şi acestea „sunt adevărate la toate [nivelele] subintervalului intervalului vag delimitat I şi prin implicaţie sunt adevărate la un singur moment de timp; ele sunt situaţii omogene şi când sunt coordonate cu o propoziţie la timpul prezent şi sunt adevărate şi la momentul vorbirii" (p. 76-77).

În *Le gérondif – élément de définition lexicographique* (Janeta Drăghicescu) este analizat un corpus de definiţii pentru a se determina rolul şi statutul gerunziului ca instrument în definirea unităţilor lingvistice. Absenţa mărcilor de actualitate face din gerunziu (alături de infinitiv) – după cum spune autoarea – forma lingvistică susceptibilă de a acorda definiţiei lexicale gradul de generalitate care să o apropie de structura sa formală.

Trecând în revistă utilizările verbului francez *devoir* în discursul legislativ (în construcţii personale la diateza activă, în construcţiile pasive etc.), autoarea (Ancuţa Guţă: ***Devoir** – operateur polyvalent dans le discours législatif*) arată că acest verb este un operator modal polivalent care lasă deschisă problema interpretării formelor modale.

În articolul *Étude syntaxique et sémantique des périphrases verbales inchoatives du roumain* (Rodica Iordache şi Gabriela Scurtu), comparându-se perifrazele din română (cu *a începe, a se apuca, a (se) porni, a se pune, a prinde*) şi din franceză *(commencer à, se mettre à, se prendre)*, se ajunge la concluzia că „în limba română nu sunt folosite decât două (*a începe, a se apuca*). Restul sunt

folosite la nivelul limbii populare (regionale) şi în limba literară" (p. 148).

Despre verbul francez *faire* din articolul *Verbes de mouvement d'aspect médian: valeurs sémantiques des structures dérivées à verbe support FAIRE + Vn* (Anda-Irina Rădulescu) aflăm că „este operator când permite parafrazarea unei construcţii verbale cu formarea unui grup nominal asociat morfologic cu verbul" (p. 166).

Realizarea discursivă a autorităţii voluntariste în discursul comunist românesc (Cristina-Nicola Teodorescu) propune o analiză pertinentă a funcţiilor şi valorilor imperativului cercetate în corpusul rapoartelor de activitate la congresele PCR din perioada 1948–1989. Din păcate, spaţiul limitat al articolului nu a permis un studiu mai detaliat al materialului, care ar merita totuşi să fie continuat.

Vom enumera aici doar articolele de literatură şi filologie aplicată, lăsându-i cititorului plăcerea să le descopere singur pe celelalte. *Panait Istrati: de la traduction au palimpseste* (Cecilia Condei), *Permanenţe clasice antice în poezia lui Alexandru Philippide* (Lileta Donat), *„Opus hoc unum maxime oratorium" sau arta istoriei la Titus Livius* (Emil Dumitraşcu), *August Treboniu Laurian - romanist* (Katalin Dumitraşcu), *Quelques remarques sur la juxtaposition des niveaux de langue chez Céline* (Monica Maria Ivănescu), *Ecouri vergiliene în Doctrina Christiana a lui Augustin* (Lucia Wald).

Volumul se încheie cu o impresionantă *Tabula Gratulatoria*.

Este de apreciat efortul editorilor de a alcătui acest volum omagial. Totuşi, există unele inconsecvenţe în redactare şi destul de multe greşeli de corectură, care îngreunează lectura. Un singur exemplu: traducerea expresiei *Tu mortus es, tu nugas es* (Eşti mort, eşti un fleac), apare drept „Eşti mort, eşti un leac" (p. 57).

Să amintim aici şi volumul omagial dedicat doamnei Maria Iliescu, publicat în 1993 la Hamburg: *Verbum Romanicum*. Festschrift für Maria Iliescu, Helmut Buske Verlag.

IRINA MIHĂILESCU
Institutul de Fonetică
şi Dialectologie „Al. Rosetti"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

N. A. URSU, **Contribuţii la istoria literaturii române.** Studii şi note filologice, Iaşi, Editura Cronica, 1997, 506 p.

Volumul *Contribuţii la istoria literaturii române*, purtând semnătura lui N. A. Ursu şi apărut, în 1997, la Editura Cronica din Iaşi reprezintă, după cum autorul însuşi precizează în subtitlu, o culegere de studii şi note filologice, deja publicate. Din păcate nu sunt făcute nici un fel de trimiteri la anul şi locul în care studiile au apărut iniţial, cititorul neputând avea informaţii sigure cu privire la vechimea lor sau cu privire la eventualele modificări operate de autor cu prilejul prezentei republicări.

Cele 22 de studii propriu-zise sunt precedate de un, poate prea scurt, cuvânt înainte (p. 5–6), în care autorul face câteva precizări cu privire la conţinutul şi vechimea studiilor incluse în culegerea de faţă – lucrarea constituindu-se dintr-o serie de „studii şi note referitoare la paternitatea şi sursele necunoscute ale unor scrieri aparţinând literaturii române" (p. 5), elaborate cu precădere în ultimii ani. Considerând că „modul în care a fost soluţionată, în istoriografie şi în istoria noastră literară, problema paternităţii unor scrieri anonime (sau considerate astfel) nu este satisfăcător, nu corespunde adevărului istorico-literar", N. A. a procedat la restudierea acestor texte „prin aplicarea mai riguroasă a unor metode filologice de investigaţie, îndeosebi prin analiza adecvată a particularităţilor lor lingvistice şi stilistice". Dacă avem în vedere rezultatele la care a ajuns, se

pare, într-adevăr, că argumentele oferite de analiza filologică şi de cea lingvistică constituie de multe ori cel mai sigur drum spre adevăr, în speţă, spre stabilirea adevăratei paternităţi a unui text. Numeroasele erori legate de problema paternităţii, din istoriografia românească şi din istoria literaturii române, în general, precum şi existenţa unui număr mare de scrieri anonime, a constituit cu siguranţă „motivaţia numeroaselor studii de paternitate literară", realizate de N. A. Ursu „în decursul a patru decenii de cercetare". Rezultatele la care ajunge în urma minuţioaselor sale investigaţii reprezintă, în mod cert, o contribuţie substanţială „la identificarea autorilor, a traducătorilor sau a izvoarelor multor scrieri şi la elucidarea altor probleme ale istoriei culturii româneşti" (v. p. 5).

O discuţie mai largă asupra materialului prezentat, privind, spre exemplu, apartenenţa la o perioadă sau alta (texte vechi sau moderne), încadrarea stilistică (stilul istoriografic, beletristic etc.) sau orice alt aspect considerat semnificativ pentru o prezentare sintetică a conţinutului lucrării, ar fi fost cu siguranţă utilă pentru cititor. Pe de altă parte, dată fiind valoarea incontestabilă a studiilor incluse în volumul de faţă, o astfel de perspectivă ar fi oferit o imagine mai clară asupra ariei largi de cuprindere a cercetărilor autorului, punând totodată în evidenţă varietatea subiectelor abordate. Reţinem totuşi, ca notă pozitivă, prezentarea studiilor în ordinea cronologică a textelor luate în discuţie (vechimea lor).

Bine venite ar fi fost, fără îndoială, şi câteva concluzii asupra rezultatelor la care autorul ajunge, şi mai ales asupra schimbărilor fundamentale pe care acestea le generează în tabloul literaturii române.

Importanţa acestor studii rezidă deopotrivă în faptul că ele abordează cu predilecţie texte a căror paternitate a fost şi continuă să fie controversată, dar şi în rigoarea ştiinţifică a autorului. Dintre titlurile care merită să fie reţinute amintim: *Când şi de cine a putut fi iniţiată elaborarea* ***Învăţăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie?*** (p. 7–21). ***Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă,*** *opera lui Simion Dascălul* (p. 22–93), *Nicolae Costin, autor al cronicii anonime a Moldovei de la 1661 până la 1709* (p. 94–153), *Rectificări la biografia cronicarului moldovean Axinte Uricariul* (p. 154–159), *Paternitatea lui Alexandru Amiras asupra „cronicii anonime" a Moldovei de la 1661 până la 1729* (p. 160–182), *Un cronicar moldovean nedreptăţit: Ienache Cogălniceanu* (p. 160–182), ***Cântarea României,*** *opera lui Nicolae Bălcescu* (451–491) etc.

Acestora li se adaugă o serie de teme mai puţin cunoscute cititorului român, dar nu mai puţin interesante: *Un cronicar braşovean necunoscut: Simeon Hârs* (p. 237–268), *Ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului, un scriitor căutat timp de un secol şi jumătate* (p. 285–319), *Cine este pitarul Hristache, autorul* ***Istoriei faptelor lui Mavroghene vodă?*** (p. 380–388), *O poezie necunoscută a lui Iancu Văcărescu, Un manuscris necunoscut din care a extras Eminescu mai multe „cântece de lume" etc.*

Revine lui N. A. Ursu meritul deosebit de a fi reunit un număr mare de studii scrise pe această temă şi de a pune faţă în faţă, cu rigoare ştiinţifică şi obiectivitate, argumentele pro şi contra, încercând să ajungă, dacă nu la o concluzie de nezdruncinat, măcar la o imagine cât mai exactă a stadiului actual al cercetărilor. Argumentele aduse sunt deopotrivă istorice, filologice (un rol deosebit revenind examenului filigranologic) şi lingvistice. Problemele de datare sunt de asemenea luate în discuţie.

Cel mai semnificativ studiu, ca întindere şi importanţă, este cel dedicat stabilirii paternităţii *Letopiseţului Ţării Moldovei până la Aron vodă*. Cronica atribuită lui Grigore Ureche este considerată de N. A. Ursu a fi opera lui Simion Dascălul. N. A. Ursu trece la reexaminarea „«dosarului» paternităţii letopiseţului" [...] „având convingerea că soluţia nu poate fi găsită decât în textul de care dispunem, cu condiţia ca acest text să fie citit fără prejudecăţi şi supus unei analize

lingvistice adecvate" (p. 22). Principalul argument adus de N. A. Ursu în favoarea admiterii paternității lui Simion Dascălul asupra cronicii lui Grigore Ureche îl reprezintă „unitatea stilistică și lingvistică a textului" cu privire la care remarcă: „comparația atentă a limbii prefeței și a așa-ziselor interpolări ale lui Simion Dascălul și ale lui Misail Călugărul cu limba restului cronicii demonstrează faptul că întregul letopiseț a fost redactat în românește de o singură persoană. Unitatea lingvistică și stilistică a textului dovedește, așadar, lipsa de temei a credinței că cronica lui Ureche, pe care a folosit-o Simion Dascălul, era scrisă în limba română" (p. 29). Ne întrebăm însă dacă acesta este un argument în favoarea paternității lui Simion Dascălul sau doar unul foarte puternic pentru a arăta paternitatea unică a textului. Celelalte argumente aduse de N. A. Ursu par într-adevăr să încline balanța în favoarea lui Simion Dascălul.

Mai mult decât atât, argumentul unității stilistice și lingvistice a cronicii demonstrează, după părerea autorului, „în mod implicit, și faptul că *nu există un interpolator Misail Călugărul* [subl. autorului]. „Așa-zisele interpolări ale acestuia reprezintă", potrivit lui N. A. Ursu, „de fapt fragmente din textul alcătuit de Simion Dascălul, pe care copistul primului manuscris (astăzi necunoscut) al ramurii *L* (= lacunară) din stema manuscriselor cronicii le-a eliminat sau le-a comprimat" (p. 85).

Volumul de față este important și datorită creării unei imagini de ansamblu cu privire la numeroasele cercetări efectuate de autor în scopul stabilirii paternității unor texte, mai mult sau mai puțin cunoscute, din istoria literaturii române. Nu mai puțin semnificativ este faptul că, drept urmare a investigațiilor sale, o serie de autori au fost puși sau repuși în drepturi (Simion Dascălul, Nicolae Costin, Alexandru Amiras, Ienache Cogălniceanu, Nicolae Bălcescu, Vartolomei Măzăreanu etc.), iar alții au devenit cunoscuți (Simeon Hârs, un cronicar brașovean necunoscut, Ioan Duma, autor al unei cronici în versuri, *Plângerea mănăstirii Silvașului*, Pitarul Hristache, autorul *Istoriei faptelor lui Mavroghene vodă*, Samuil Vulcan, căruia i se atribuie paternitatea primei piese de teatru românești: *Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragedice expresa* etc.).

Trebuie, de asemenea, reținute cu titlu de apreciere referirile frecvente ale autorului la criticile și obiecțiile pe care le-au stârnit concluziile cercetărilor sale. Astfel, în finalul studiului *Paternitatea primei piese de teatru românești*, ***Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragedice expresa***, N. A. Ursu declară: „Argumentarea noastră din anul 1978 privind paternitatea lui Samuil Vulcan asupra acestei piese a fost respinsă de Ion Gheție, în articolul ***Occisio Gregorii Vodae.*** *Problema paternității*"[1] (p. 330). Sigur că nu era necesară o prezentare detaliată a obiecțiilor lui Ion Gheție, căruia autorul declară că i-a răspuns în studiul *Paternitatea piesei* ***Occisio Gregorii Vodae*** *și câteva chestiuni de metodologie*[2], dar ar fi fost, dacă nu neapărat necesară, cel puțin utilă, redarea acestui studiu în culegerea de față sau, poate, ceea ce ar fi fost și mai indicat, refacerea studiului și completarea lui cu observațiile din studiul amintit care să demonstreze caracterul nefondat al criticii aduse de Ion Gheție.

În ceea ce privește condițiile grafice, remarcăm, cu părere de rău, că acestea nu se ridică nici pe departe la valoarea lucrării, cele câteva file de manuscris reproduse de autor fiind uneori aproape ilizibile (vezi paginile 149–153, 182, 221–226, 261–268, 332–333, 410, 418, 503).

Dincolo de toate aceste neajunsuri, de cele mai multe ori de natură formală, republicarea acestor studii pune la dispoziția cititorului, în general, și a specialistului, în particular, un

[1] „Apărut în LR, XXXII, 1983, nr. 5, p. 465–470" (apud N. A. Ursu, p. 330).

[2] „Apărut în LR, XXXIV, 1985, nr. 1, p. 30–45" (apud N. A. Ursu, p. 331).

bogat material ştiinţific, rezultat al cercetărilor întreprinse pe parcursul a mai mulţi ani, care demonstrează o preocupare permanentă pentru probleme filologice şi de istorie literară, şi totodată o contribuţie deosebită la lămurirea unor probleme de paternitate controversată. Următoarea observaţie a autorului este, poate, cea mai justă apreciere a valorii unor astfel de studii, dar şi un îndemn la continuarea unor astfel de cercetări: „Rezultatele obţinute prin aceste studii arată, totodată, cât sunt încă de utile pentru istoria culturii noastre vechi cercetările de analiză, de adâncire a cunoaşterii unor texte şi probleme, de revizuire a datelor şi afirmaţiilor controversate" (p. 6).

FLOAREA VÎRBAN

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Românii în reînnoirea isihastă. Studii închinate Cuviosului Paisie de la Neamţ la bicentenarul săvârşirii sale – 15 noiembrie 1994 –, publicate cu binecuvântarea Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, sub îngrijirea lui Virgil Cândea, Editura Trinitas, [Iaşi, 1997], 208 p.

Volumul reuneşte comunicările prezentate la Simpozionul organizat la Academia „Sfântul Ioan de la Neamţ", în luna noiembrie 1994, pentru a comemora figura cuviosului Paisie Velicikovski, de la a cărui trecere în eternitate se împlineau atunci 200 de ani, cărora li se adaugă alte preţioase contribuţii semnate de doi eminenţi cercetători ai domeniului, Pr. Elia Citterio (Italia) şi Valentina Pelin (Chişinău), precum şi cuvântul rostit cu acest prilej de Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi al Bucovinei, în biserica Sfintei Mănăstiri Neamţ. Aşa cum arată Î.P.S. Daniel în *Cuvânt înainte* (p. 3–4), publicarea acestei culegeri de studii are loc în 1997, într-un moment marcat de o altă importantă aniversare: 500 de ani de existenţă a Mănăstirii Neamţ, unde cuviosul Paisie a fost stareţ. În cele şase studii incluse în volum, activitatea Sfântului Paisie Velicikovski de la Neamţ este abordată din perspectivă teologică şi filologică.

În *Vocaţie şi destin filocalic la români* (p. 5–16), Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi al Bucovinei, aminteşte principalele momente din viaţa şi activitatea stareţului de la Neamţ, insistând asupra activităţii de traducere începute sub oblăduirea lui şi continuate de ucenici şi după moartea sa. Prin instaurarea unei autentice vieţi monahale după model atonit, Paisie a contribuit la dezvoltarea monahismului şi la înnoirea vieţii duhovniceşti pe o largă arie de cuprindere: Ţările Româneşti, Ucraina şi Rusia, favorizând, totodată, dezvoltarea literaturii şi culturii din această zonă. Între realizările remarcabile ale şcolii paisiene la loc de frunte se înscrie traducerea slavonă a *Filocaliei greceşti*, apărute la Veneţia în 1782. Faptul acesta îl face pe autor să afirme că se poate „vorbi de un destin filocalic şi de o vocaţie filocalică la români, ceea ce explică şi faptul că prima *Filocalie* comentată este *Filocalia românească* a Părintelui Stăniloae" (p. 15).

Un interes major pentru istoria modernă a creştinismului, în general, şi pentru spiritualitatea românească, în special, prezintă articolul semnat de Virgil Cândea şi intitulat *Locul spiritualităţii româneşti în reînnoirea isihastă* (p. 17–38). Subliniind contribuţia excepţională adusă la cunoaşterea mişcării paisiene, ca formă specifică de participare la reînnoirea isihastă în plan panortodox, de către părintele Dumitru Stăniloae, considerat, pe bună dreptate, deschizător de drumuri în acest domeniu, Virgil Cândea menţionează şi alţi autori care s-au aplecat asupra acestui subiect: Mitropolitul Ardealului, Antonie Plămădeală, P. C. Arhimandrit Ciprian Zaharia, Pr. Romul Joant, Pr. Thomaš Špidlík, Pr. Elia Citterio, Kallistos Ware, Ioanichie Bălan, Pr. Paul Mihail, Dan Zam-

firescu, N. A. Ursu și Valentina Pelin. În mod cu totul justificat, autorul consideră că „intensificarea traducerilor românești din literatura patristică în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea" a depășit interesul strict teologic și a intrat „în orizontul științei laice, al istoriei literare" (p. 33) și, am adăuga noi, al altor discipline, precum lingvistica (în special, istoria limbii literare) și filologia în sens mai larg.

Dintr-o astfel de perspectivă este redactat studiul lui N. A. Ursu, *Școala de traducători români din obștea starețului Paisie de la mănăstirile Dragomirna, Secu și Neamț* (p. 39–82). Bogat în informații istorice, surse bibliografice și comentarii la obiect, articolul lui N. A. Ursu atrage atenția asupra *școlii românești* de traducători de la cele trei mănăstiri, care se disting în cercul larg al traducătorilor (atât din limba greacă în limbile slavonă, rusă și română, cât și din slavonă în română) printr-o activitate extrem de bogată, „care prezintă o deosebită importanță atât pentru istoria preocupărilor teologice ale românilor, cât și pentru istoria limbii române literare și a culturii românești în ansamblu" (p. 40). Mergând pe urmele lui N. Iorga și ale altor cercetători preocupați – direct sau indirect – de circulația fondului de manuscrise datorate ucenicilor lui Paisie (Al. Lapedatu, D. Furtună, D. Fecioru, Mircea Păcurariu, Paul Mihail, I. Bianu, R. Caracaș, G. Nicolăiasa, G. Ștrempel, Fl. Moisil și L. Stoianovici) și punând la contribuție cele mai vechi informații privitoare la școala paisiană[1], N. A. Ursu face o minuțioasă reconstituire a versiunilor manuscrise datorate fiecărui traducător în parte. Întemeindu-se pe o parte din sursele citate mai sus, autorul subliniază calitatea traducerilor românești și prestigiul de care se bucura școala românească de traducători a lui Paisie, „încă neînregistrată ca atare în istoria învățământului românesc" (p. 50). Principalii traducători din grupul lui Paisie, cărora le este consacrată câte o micromonografie, sunt: ieromonahul Macarie (p. 50–61), ieromonahul Ilarion (p. 61–68), ieromonahul Isaac (p. 68–74), ierodiaconul Ștefan (p. 74–78), ieromonahul Gherontie și ierodiaconul Grigorie (p. 78–81), ieromonahul Climent (p. 81–82) și ieromonahul Iosif (p. 82).

Rolul școlii românești în activitatea literară a școlii paisiene este pus în lumină și de Valentina Pelin, în studiul *Contribuția cărturarilor români la traducerile școlii paisiene* (p. 83–120). Întemeindu-și cercetarea pe manuscrise paisiene păstrate atât în țară, cât și peste hotare, Valentina Pelin afirmă că teza lui A. I. Iațimirski, conform căreia activitatea literară a școlii paisiene ar reprezenta o „renaștere a slavonismului cultural în Moldova în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea"[2], nu este susținută de fapte. Atât mărturiile documentare, cât și traducerile românești din școala paisiană existente în diverse biblioteci, atestă că „activitatea cărturarilor români o depășește în multe privințe pe cea a cărturarilor slavi atât prin amploarea sa, cât și prin întâietatea traducerilor românești în raport cu cele slavone" (p. 84). Ca și N. A. Ursu, Valentina Pelin consideră că a sosit momentul „de a scoate din anonimat contribuția cărturarilor români la traducerile patristice din școala paisiană și

[1] Scrisoarea lui Paisie către arhimandritul ucrainean Teodosie (citată după S. Cetferikov, *Paisie, starețul mănăstirii Neamțului din Moldova. Viața, învățătura și influența lui asupra Bisericii Ortodoxe*, traducere din rusește de episcopul Nicodim, starețul mănăstirii Neamț, Mănăstirea Neamț, 1933); prefața ieroshimonahului Dosithei la *Viețile sfinților pe luna septembrie*, Mănăstirea Neamț, 1807; biografia lui Paisie tipărită de Grigorie dascălul în prefața cărții lui Paisie, *Adunare a cuvintelor celor pentru ascultare*, Mănăstirea Neamț, 1817; prefața ieromonahului Iosif de la Neamț la *Cuvintele și învățăturile preacuviosului părintelui nostru Isaac Sirul*, Mănăstirea Neamț, 1819; *Condica pentru cărțile moldovenești întâi, și pentru cele grecești, câte se află în vivliotica sfintei mănăstirii Neamțul*, ms. 94 de la Biblioteca Mănăstirii Neamț, alcătuit probabil între anii 1800–1825 și editat de D. Fecioru în 1941.

[2] I. A. Iațimirski, *Paisij Veličkovskij i vozroždenie slavjanskoj pismennosti v Moldavii vo vtoroj polovine XVIII-go veka*, în *Slavjanskie i russkie rukopisi rumynskih bibliotek*, Sankt-Petersburg, 1905, p. 515–554.

de a determina locul ei în contextul culturii românești din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea" (p. 85). În opinia autoarei, perpetuarea tezei lui Iațimirski a fost favorizată de câteva fapte, între care sunt enumerate: distrugerea unei bune părți din biblioteca mănăstirii Neamț în incendiul din 1862, prezentarea unilaterală a realizărilor literare în limba slavonă de către A. I. Iațimirski (care nu a menționat nici traducerile slavone din română, nici traducerile românești din greacă și slavonă), precum și absența unui catalog integral al manuscriselor existente la Neamț.

Între mărturiile documentare de primă importanță, Valentina Pelin citează scrisoarea pe care starețul Paisie o adresează arhimandritului Teodosie din Rusia. Textul scrisorii s-a transmis în trei copii, dintre care cea mai veche datează de la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Această copie se păstrează la Chișinău și a fost publicată recent[3]. Din scrisoare rezultă că pentru traducerile slavone Paisie a folosit originale grecești și traduceri românești ale acestora (p. 87–88). Autoarea menționează că „traducerile patristice românești din școala paisiană nu au fost făcute doar pentru înlesnirea lucrului la traducerile slavone ale starețului Paisie" (p. 91). În realitate, ele aveau drept scop îmbunătățirea vechilor traduceri românești făcute după originale slavone prin colaționarea cu originale grecești, așa cum, de fapt, arată diortositorii și traducătorii multor cărți tipărite în secolul al XVIII-lea[4].

O altă sursă documentară, cea mai importantă, este inventarul cărților de la Neamț, alcătuit probabil între anii 1800 și 1825, despre care s-a amintit mai sus. Pornind de la aceste surse, Valentina Pelin identifică, independent de N. A. Ursu, un număr de 12 traducători români din școala paisiană: ieromonahul Macarie (p. 96–102), ieromonahul Ilarion (p. 102-106), Isaac dascălul (p. 106-109), Ștefan dascălul (p. 110–112), Gherontie dascălul (113–116), Chesarie monah (p. 117), Gheorghie ieroschimonah (p. 117), Ioanichie monah (p. 117), Grigorie dascălul (p. 117–118), Climent duhovnic (p. 118–119), Irinarh ieroschimonah (p. 119) și Veniamin ieromonahul (p. 120).

[3] În RÉSEE, XXXII, 1994, nr. 3–4, p. 349–366.

[4] Vezi, de exemplu, predoslovia *Penticostarului* tipărit la București în 1743: „... fratele nostru, răposatul Damaschin, episcopul Râmnicului, socotind a-l aduce la lumină ca să înțeleagă toți și să să folosească sufletește, l-au tâlcuit de pre slovenie pre limba rumânească. Deci, smereniia noastră, din râvnă dumnezeiască îndemnându-ne a-l scoate la iveală prin tipare pentru folosul tuturor de obște și socotindu că din limba elinească a se tâlcui rumânește prin limba slovenească s-ar fi putut întâmpla a să pricinui multe greșăli, am pohtitu pre duhovnicescul nostru fiiu dumnealui Ianachie, vtori postelnic, ca să-l îndrepteaze mai cu deadinsul de pre limba cea elinească, carele ca un fiiu al bisericii plecându-se pohtirii noastre au luat osteneală de l-au îndreptat, urmând limbii elinești, pre câtu s-au putut a să apropiia și a să atinge limba cea rumânească de cea elinească, care îndreptare cercându-o și smereniia noastră o am aflat a fi bună și mai cu înțeleagere decât tâlcuirea cea de pre slovenie...". În acelasi an, *Penticostarul* este tipărit și la Râmnic, iar alcătuitorii lui mărturisesc în prefață: ..... noi am urmat izvodul răposatului părintelui Damaschin, episcopul Râmnicului, din cuvânt în cuvânt, nimic schimbând sau spre alte tâlmăciturі alunecându-ne, slujindu-ne din cuventele sfinției sale ce scrie și mărturisește așa la începutul Tripeasnițului (zicând) că lăsând alte izvoade ale limbii latinești și slovenești au urmat mai mult și au tâlmăcit și au îndreptat drept de pre cel grecesc *Penticostariu* ca să nu să facă zminteală rânduialei grecești și zăticneală limbii rumânești ca să poată da folos la cei ce să nevoiesc să facă roadă după învățătură ca niște înțelepți mulțămitori".

Aşa cum arată şi Virgil Cândea (p. 33 ş. u.), studiile datorate lui N. A. Ursu şi Valentinei Pelin sunt rezultat al unor cercetări personale de sine stătătoare, desfăşurate concomitent şi concentrate asupra aceluiaşi fenomen, ceea ce demonstrează actualitatea subiectului şi interesul pe care acesta îl stârneşte în rândul specialiştilor.

Prin publicarea comunicării ţinute de Pr. Elia Citterio la simpozionul internaţional de la Bose, 21–23 septembrie 1995, şi intitulate *Învăţătura spirituală a stareţului Paisie. Radiografia unei obşti* (p. 121–148), se revine la abordarea din perspectivă teologică a problemelor referitoare la obştea paisiană.

Continuitatea şi permanenta înnoire a mişcării isihaste este convingător ilustrată de Pr. Paul Mihail în *Obştea mănăstirilor Neamţ şi Secu în anul 1837* (p. 149–197), unde se publică şi câteva documente inedite, între care se distinge catastiful călugărilor trăitori la mănăstirea Neamţ în anul 1837.

Volumul se încheie cu rezumate în limbile franceză (p. 199–202) şi engleză (p. 203–206).

MAGDALENA GEORGESCU

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

SERGIU DRINCU, **Derivarea cu prefixe de la latină la română**, Timişoara, Editura Amphora, 1998, 130 p.

Meritorie încercarea domnului Sergiu Drincu de a pune la dispoziţia cititorilor un studiu referitor la problemele derivării cu prefixe în trecerea de la latină la română. Cartea, după cum aflăm din *Cuvântul înainte* al autorului (p. 5), reprezintă o parte din teza de doctorat a domniei sale, susţinută în anul 1978 la Timişoara.

Chiar dacă 1978 este şi anul de apariţie al tratatului *Formarea cuvintelor în limba română*, volumul al II-lea, *Prefixele* (Editura Academiei), cele două lucrări investighează cu metode diferite inventarul prefixelor din limba română. Abordarea domnului Sergiu Drincu este strict diacronică, urmărind numai prefixele moştenite din latină, în timp ce volumul academic tratează toate prefixele, de orice origine, cu accent pe sincronie.

Scopul declarat al lucrării lui Sergiu Drincu este de a urmări „în ce mod prefixarea latinească s-a transmis limbii române şi în ce măsură a putut sau nu constitui baza derivaţiei prefixale în limba română veche" (p. 7).

Problema este abordată cu un „eclectism elastic" (p. 7), inventariindu-se soluţiile oferite de bibliografia de specialitate.

O cercetare a sistemului derivativ de la latină la română presupune în mod firesc o trecere în revistă a situaţiei din limba latină, lucru pe care autorul îl realizează în primul capitol al lucrării: *Sistemul derivării cu prefixe în limba latină*. Se oferă cu privire la prefixele limbii latine un inventar alcătuit pe criterii semantice. La baza prefixelor stau prepoziţii şi adverbe care imprimă un anume semantism – categoriile cel mai bine reprezentate sunt spaţiul, timpul, mişcarea, starea obiectului. Sistemul nu este bine organizat, iar încercările de structurare duc la sărăcirea inventarului, de unde încărcarea semantică a unor prefixe. Se citează exemplul lui *de*, care „se generalizează în detrimentul lui *ab* şi *ex*", din „cauze de ordin exclusiv fonetic" (p. 19).

Mai importantă de reţinut ni se pare însă ideea de desemantizare a prefixului, ceea ce duce la sinonimia cuvântului simplu cu derivatul (exemple oferite la p. 20) şi, mai

semnificativ, tendința latinei populare de a folosi cu precădere derivatul, rezultat uneori nu doar din simpla prefixare, ci și din supraprefixare. Din păcate, autorul nu exploatează îndeajuns implicațiile pe care această tendință a latinei populare le are asupra sistemului derivațional al limbilor romanice, cu precădere asupra românei, aici în discuție. Desemantizarea prefixului, sinonimia simplu / derivat, preferința pentru cuvintele cu un corp fonetic mai mare, tendințe semnalate încă din latina populară, sunt cauzele pentru care prefixele moștenite nu au o productivitate sporită în română, ele neputând fi, deseori, despărțite de cuvântul bază. Citām câteva exemple: *ajuta* < lat. *ajutare, cumătră* < lat. *commater, cuvânt* < lat. *conventus* și *conventum*. Există, firește, excepția notabilă a lat. *in-* > rom. *îm-, în-, u-*, foarte productiv în română, dar tot ca urmare a semantismului complex din latină și deci a posibilității de supraprefixare.

La cele arătate de autor adăugăm faptul că acest caracter analizabil al formelor prefixate este variabil în diacronie. Productivitatea prefixelor moștenite este mult mai mare în limba română veche, la termeni cu baza latină, sau de alte origini. Citām, spre exemplificare, după O. Densusianu (*Histoire de la langue roumaine*, București, Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, 1997, p. 673 și urm.) *deadevăr, înlăți, înflămânzi, înfrica, înzăcea, prespune* – folosite azi în varianta lor neprefixată.

Partea cea mai consistentă a lucrării este capitolul referitor la *Prefixele românești moștenite din latină*. Fiecare prefix moștenit este tratat individual, discutându-se reflexul românesc al formelor latinești în care este atestat. Materialul este foarte bogat, iar atenția autorului se oprește în special asupra etimologiilor propuse în diverse lucrări. Demonstrația este impecabilă din punct de vedere științific, atâta vreme cât se reduce la o prezentare a părerilor emise în studiile de specialitate.

Reținem afirmația autorului cu privire la soarta prefixului *s-* în limba română (p. 54): „*s-* s-a introdus ca prefix în românește, <nu> în primul rând o dată cu denominativele verbale analizabile, ci o dată cu toate acele informații derivative analizabile sau neanalizabile, denominative sau nondenominative, care au putut oferi cititorului obișnuit *baza analogică formală și / sau semantică necesară pentru a crea noi derivate pe teren românesc*" (subl. ns., *A. E.*, p. 53). Acest punct de vedere poate fi extins asupra tuturor derivatelor cu prefixe moștenite în limba română.

Prefixul *stră-* < lat. *extra-* este presupus a fi moștenit prin derivatul *străluci* < *extralucire*, formulându-se ipoteze și în privința lui *străbate, strămuta, străpunge*. Toți acești termeni comportă discuții în privința moștenirii sau derivării pe teren românesc, dar *strămuta* și *străpunge* este mai probabil să fie moștenite, având în vedere că sunt atestate formele latinești *transmutare* și *transpungere*, iar confuzia prefixelor *extra-* și *trans-* – susținută de prof. I. Fischer – nu mai poate fi pusă la îndoială. Astfel se poate lărgi baza de extragere și analiză a prefixului *stră-* din cuvintele românești.

Înstela, întârzia, înverzi sunt mai curând derivate pe teren românesc, decât moștenite din pretinse etimoane **(in-)stellare, *intardivare, *invirdire* (p. 65). Pentru aceasta avem în vedere vechimea primei atestări, care în cazul lui *înstela* și *înverzi* este secolul al XIX-lea (cf. DA).

Notăm concluzia autorului că „sistemul de derivare cu prefixe suferise un proces profund de dezorganizare în perioada latinei târzii. La baza derivării romanice stă astfel, în bună măsură, această fază a evoluției prefixelor în latină [...], româna a conservat doar trei prefixe latinești productive, *in-, dis-* și *extra-*, și un număr destul de mic de derivate latinești cu celelalte prefixe" (p. 96–97). Putem

adăuga că prefixele *in- / dis-* sunt foarte productive şi datorită opoziţiei semantice care permite formarea perechilor antagonice de tipul: *împiedica – despiedica, împresura – despresura, împreuna – despreuna* (p. 68).

Cartea constituie un inventar exhaustiv al termenilor (literari, regionali şi arhaici) susceptibili de a fi moşteniţi prin cuvinte latineşti derivate cu prefixe. Bibliografia consultată de autor este impresionantă (peste 300 de titluri) şi include titluri reprezentative pentru problema în discuţie. Chiar dacă nu este realizat un comentariu critic al etimologiilor propuse de diferite surse, lucrarea este un instrument util care uşurează documentarea ulterioară în domeniu.

În trecerea la română, multe derivate devin neanalizabile, consecinţă a unei tendinţe a latinei; investigarea acestui aspect, din păcate, nu ocupă un spaţiu suficient de larg şi nici răspunsuri problemelor ivite.

Meritul autorului este de a fi extras şi clasificat tot acest material, oferind o imagine completă a cercetărilor legate de derivarea cu prefixe de la latină la română.

ANDREEA ENACHE

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

ION COTEANU
(1920–1997)

În noaptea de 10 spre 11 decembrie 1997 a încetat din viață, după o suferință de mai mulți ani, îndurată cu stoicism și discreție, cel care a fost și a rămas pentru cei mai mulți dintre noi în primul rând *Domnul* (chiar dacă multă vreme a trebuit să-i spunem *Tovarășul*) *Profesor*. Cu toate că a fost și decan, în vremea din urmă și rector al unei universități particulare, director, academician, președinte al unor comisii sau societăți etc., Ion Coteanu a fost și a rămas în primul rând *profesor*. Ceea ce nu înseamnă că avea ceva „didacticist" în mentalitate sau comportament; dimpotrivă, își slujea această menire cu aceeași discreție cu care își învăluise și viața personală.

Din biografia profesorului Coteanu se știu în general puține lucruri, dintre acelea care au intrat oarecum în legendă, o legendă uneori nemăgulitoare în ce privește unele aspecte ale activității sale politice. Nu am cunoscut direct lucrurile pe care un fost discipol nerecunoscător (prea tânăr pentru a le fi cunoscut și el personal) i le-a reproșat public cu mai mulți ani în urmă. De unele dintre acestea mă îndoiesc chiar că s-ar fi produs. Oricare ar fi fost însă „păcatele tinereților" – pe care le-a făcut cu siguranță din convingere (chiar dacă aceasta s-a dovedit greșită) și ale căror consecințe le-a suferit parțial, prin ruperea legăturilor directe cu Occidentul în care își desăvârșise studiile –, o bună parte dintre ele le-a răscumpărat din plin în anii grei prin care am trecut cu toții. Nu numai că nu a persecutat sau înlăturat pe cineva din motive politice, ci, dimpotrivă, cel puțin Institutul de Lingvistică din București al Academiei Române a fost un refugiu în care au primit adăpost persoane considerate indezirabile în alte medii intelectuale ale vremii. Nu se poate să nu recunoști, de asemenea, că nu numai că nu a făcut exces de zel, precum atâția alții, în îndeplinirea diferitelor „sarcini" precum învățământul politic sau participarea la diverse alte „acțiuni", ci și-a apărat cercetătorii, reducând tacit asemenea obligații ale epocii la o simplă formalitate. Mai mult, și-a luat răspunderea de a concepe într-o manieră personală astfel de „cerințe", transformând de pildă, ori de câte ori a fost posibil, învățământul politic în discuții libere asupra implicațiilor teoretice și filozofice ale unor probleme lingvistice. Iar „intimii" săi nu pot uita, în ciuda angajării temporare postdecembriste a profesorului Coteanu, aerul de complicitate hâtră cu care se uita cu înțeles sub biroul său și spunea: „Hai, soro, spune totuși ce gândești!"

De altfel una din trăsăturile dominante ale activității sale profesionale și pedagogice a fost deschiderea spre aspectele teoretice și metodologice moderne ale disciplinei noastre, chiar în vremurile în care acest lucru era etichetat drept ploconire în fața Occidentului „în putrefacție". Dacă volume precum *Elemente de lingvistică structurală* sau *Sistemele limbii* sunt bine cunoscute în acest sens publicului de specialiști, credem că nu este inutil în schimb să subliniem că în anii '60, de pildă, la cercul studențesc pe care-l conducea la Facultatea pe atunci numită de Limba și Literatura Română a Universității București, profesorul Coteanu a inițiat prezentarea și discutarea direcțiilor celor mai importante în acea vreme ale lingvisticii occidentale, de care nu puteai

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 105–107, București, 1998

lua adesea cunoştinţă decât prin intermediul unor traduceri – paradoxal – ruseşti sau prin roadele unui fel de samizdat ştiinţific realizat în condiţii tehnice primitive, care făceau textele aproape ilizibile.

Chiar în ultimii ani de viaţă, când o până la un punct firească neîncredere a vârstei într-o serie de noutăţi „de import" îşi arăta unele efecte, profesorul Coteanu a rămas în general receptiv la direcţiile mai noi în cercetarea lingvistică pe plan mondial, iniţiind la noi un tip nou de cercetări de poetică şi stilistică sau de terminologie, încurajând printre primii cercetarea lingvistică asistată de calculator ş.a.m.d. Dacă unele proiecte nu au dat decât în parte rezultatele aşteptate, aceasta s-a datorat fie amplorii lor sau dificultăţilor vremii, fie unei oarecare risipiri a eforturilor sale în prea multe direcţii ori, uneori, faptului (dramatic pentru un magistru) că o serie de discipoli care l-au înconjurat în aceste demersuri nu au justificat totdeauna încrederea investită în ei de către profesor.

Liste ale numeroaselor lucrări ale profesorului Coteanu se găsesc cu uşurinţă nu numai în cele ce s-au scris cu ocazia morţii sale, ci şi în bibliografiile româneşti de lingvistică şi mai ales în numărul aniversar pe care i l-a dedicat cu puţin timp înainte de încetarea sa din viaţă revista „Limba română" (XLIV, 1995, nr. 9–12). Nu cred că este cazul să evaluez şi eu aici în ce constă contribuţia sa în diverse direcţii ale cercetării limbii române, atât pe axa sincronică, cât şi pe cea diacronică, fie sub aspectul ei literar, fie sub acela al varietăţilor ei dialectale etc. Mai important mi se pare să subliniez ceea ce ne-a învăţat profesorul Coteanu, nu numai direct, în special în calitate de redactor responsabil a două din principalele reviste româneşti de lingvistică, ci şi prin cărţile şi prin articolele sale: faptul că trebuie să-ţi pui totdeauna în primul rând întrebarea dacă aduci ceva nou prin ceea ce doreşti să publici.

S-a spus acum că profesorul Coteanu n-ar fi fost ceea ce se cheamă un om de lume. Depinde ce se înţelege prin asta. Cred însă că nimeni nu poate tăgădui faptul că profesorul Coteanu a fost un om de o perfectă civilitate. Cele ce se crede a se şti despre copilăria sa nu fac decât să-i sublinieze meritele. Iar în amintirea tuturor celor care l-au cunoscut, profesorul Coteanu rămâne poate în primul rând ca un excelent *causeur* – fie că încercai să-i prinzi cuvintele rostite cu voce scăzută dar caldă la curs, unde studenţii (şi mai ales studentele) se băteau pentru un loc în primele rânduri ale amfiteatrului „Odobescu", fie că avuseseşi onoarea de a-i deveni, mai târziu, chiar partener de discuţii. Evita, ori de câte ori era posibil, să citească un text redactat dinainte, preferând să vorbească liber. Şi chiar dacă timpul se dilata inevitabil, până şi o anodină „dare de seamă" sau „luare de cuvânt" deveneau astfel o mostră de retorică de cea mai bună calitate. Iar grija pentru exprimarea corectă şi nuanţată, chiar elegantă – care în expunerile sale orale se realiza atât de spontan –, devenea extremă în cazul lucrărilor ştiinţifice. Ale sale şi ale altora. În acelaşi timp cu spiritul critic (şi autocritic în sensul neviciat de abuzul cu care s-a făcut caz de el), profesorul Coteanu s-a străduit să ne înveţe însă şi un lucru mult mai greu – respectul pentru opinia şi chiar pentru stilul celuilalt.

O altă trăsătură care nu se putea să nu impresioneze şi să nu servească drept model la profesorul Coteanu a fost sentimentul profund de recunoştinţă pentru cei care l-au sprijinit în anii săi de formaţie şi în primul rând pentru maestrul său Alexandru Graur. Recunoştinţă pe care, ca o consolare, cel puţin unul dintre „pupilii" săi i-a întors-o cu prisosinţă.

Este adevărat că singurătatea – pe care a încercat s-o alunge de-a lungul vremii, printre altele, fie mergând la pescuit, fie ocupându-se de fotografiat sau cochetând la un moment dat cu conducerea automobilului – trebuie să-l fi apăsat, mai ales în iernile când se încălzea arzând în sobă manuscrise, reviste sau cărţi socotite fără valoare. Cine dintre colaboratorii săi de la institut nu-şi aminteşte de greutatea cu care se hotăra să se desprindă

de ei la sfârșitul programului de lucru, mai ales în ajunul unor sărbători!

O altă lecție pe care ne-a dat-o profesorul Coteanu a fost aceea că trebuie să înveți să te retragi la timp. Desigur că nu i-a fost prea ușor să se supună el însuși Statutului pe care-l votase în calitate de membru al Academiei Române și să devină „numai" director onorific al Institutului de Lingvistică, pe care-l condusese efectiv timp de mai multe decenii. Dar a făcut-o în cele din urmă cu demnitatea cuvenită.

În fine, poate un ultim – dar nu mai puțin important – lucru care ar trebui amintit (mai ales aici, în revista „Limba română") a fost preocuparea profesorului Coteanu pentru școala, cum se spunea cu unul din clișeele pe care se străduia să le evite, „de toate gradele". Profesorul Coteanu nu numai că nu a disprețuit problemele învățământului preuniversitar, ci s-a străduit să le cunoască, să le înțeleagă și, în măsura posibilului, să contribuie la rezolvarea celor care atingeau domeniile preocupărilor sale, încurajând profesori de limba și literatura română din învățământul mediu și elementar, colaborând la reviste destinate acestora și chiar elevilor, redactând capitole de manuale școlare. Înțelegând, ca și unii din predecesorii sau contemporanii săi (mă gândesc în primul rând la Alexandru Graur și, respectiv, la Mioara Avram), într-un sens superior activitatea de „popularizare", profesorul Coteanu – autor sau coordonator al atâtor lucrări ce reprezintă o importantă contribuție la progresul științei limbii – nu s-a sfiit să publice și volume mai mult sau mai puțin „pe înțelesul tuturor" sau să onoreze cu prezența sa emisiunile consacrate limbii noastre de radioul și televiziunea română, fără a recurge însă la mijloacele spectaculoase, dar uneori ieftine, la care asistăm în anii din urmă. Prin aceasta, unele din contribuțiile sale au depășit sfera îngustă a specialiștilor, adresându-se „publicului larg" – măsură, în cele din urmă, a ceea ce rămâne, pentru o comunitate, din strădaniile specialistului întru cultivarea limbii naționale.

IOANA VINTILĂ-RĂDULESCU

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

LIMBA ROMÂNĂ

Calea 13 Septembrie nr. 13
RO–76 100 Bucureşti 5
ROMÂNIA

Founded in 1952
6 issues every year

Editor in Chief: Marius Sala

Assistant Editor: Mioara Avram

Associate Editors:
Gh. Bolocan, Gr. Brâncuş, Gh. Chivu, Ion Gheţie, Valeria Guţu Romalo, Theodor Hristea, Laura Vasiliu, Rodica Zafiu

LIMBA ROMÂNĂ is devoted to the study of the Romanian language: grammar, vocabulary, the literary language and stylistics, the history of Romanian linguistics, dialectology, language refinement, orthography, etymology, onomastics and philology, articles in general linguistics, commentaires, opinions on usage, notes and reviews. The journal also publishes review articles, bibliographical notes, chronicles. The journal also publishes annually an exhaustive bibliography of works in linguistics printed in Romania.

Editorial address: Redacţia revistei LIMBA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Calea 13 Septembrie nr. 13, RO–76 100, Bucureşti 5, ROMÂNIA.

Books for review and publications for exchange should be sent to the address above.

Subscriptions should be sent to:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5–42, Bucureşti, România, Tel. 401-411 9008, Tel./Fax. 401-410 3983,: edacad@ear.ro.
RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr.1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Bucureşti, România, Tel. 401-618 5103; 401-222 4126, Fax 401-222 6407.
ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77-19, Bucureşti, 3, România, Tel. 401-653 7985, Fax 401-324 0638.

LIMBA ROMÂNĂ

Revista „Limba română" se adresează unui cerc larg de cititori interesați de problemele lingvisticii.

Revista abordează studiul limbii române: gramatică, vocabular, limbă literară și stilistică, istoria lingvisticii românești, dialectologie, cultivarea limbii, ortografie, etimologie, onomastică și filologie.

Revista publică în nr. 3–4 bibliografia anuală exhaustivă a lucrărilor de lingvistică apărute în țara noastră, articole de lingvistică generală, note, comentarii și recenzii.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sunt rugați să înainteze articolele, notele și recenziile în două exemplare dactilografiate la două rânduri. Tabelele vor fi dactilografiate pe pagini separate, iar diagramele vor fi executate în tuș, pe hârtie de calc. Tabelele și ilustrațiile vor fi numerotate cu cifre arabe, figurile din planșe vor fi numerotate în continuarea celor din text. Se va evita repetarea acelorași date în text, în tabele și grafice. Explicația figurilor va fi dactilografiată pe o pagină separată. Toate notele de subsol se numerotează de la 1 în continuare. Titlurile revistelor citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanțelor internaționale.

Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.

Răspunsul comitetului de redacție cu privire la manuscrisele primite va fi comunicat autorilor în termen de 2 (două) luni.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

R–76 117 București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Tipografia "ILEX"
Tel. / Fax: 01 – 250.22.81

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

*** **Crestomaţia limbii române vechi**, vol. I **(1521–1639).** Coordonator Al. Mareş, 1994, 246 p.

SEXTIL PUŞCARIU, **Limba română,** vol. II: **Rostirea,** 1994, 476 p. + 53 hărţi lingvistice.

ION GHEŢIE, **Introducere în dialectologia istorică românească,** 1994, 176 p.

EMANUEL VASILIU, **Elemente de filosofie a limbajului,** 1995, 132 p.

*** **Limba română şi varietăţile ei locale,** 1995, 136 p.

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ŞI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUŞCARIU", CLUJ-NAPOCA, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania,** vol. II, de GRIGORE RUSU, VIOREL BIDIAN, DUMITRU LOŞONŢI, 1997, XXII p. + 310 p. hărţi.

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ŞI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUŞCARIU", CLUJ-NAPOCA, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureş,** vol. IV, de PETRU NEIESCU, GRIGORE RUSU, IONEL STAN, 1997, XCVI p. + 400 p. hărţi.

*** **Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532–1780).** Coordonator Ion Gheţie, 1997, 496 p.

FLORIN MARCU, **Noul dicţionar de neologisme,** 1998, 1556 p.

Cărţile şi revistele publicate de Editura Academiei Române pot fi procurate de la următoarele librării din Bucureşti:

Librăria ACADEMIEI, Calea Victoriei nr. 12 A, tel. 313 85 88;

Librăria LUCEAFĂRUL, B-dul Unirii nr. 10, bl. 7B, tel. 315 56 74;

Librăria MINERVA,Calea Victoriei nr. 126, tel. 650 39 43;

Librăria EMINESCU, B-dul Regina Elisabeta nr. 5, tel. 315 87 61;

Librăria SADOVEANU, B-dul Magheru nr. 68, tel. 211 29 65;

Librăria UNIVERSUL, Calea Moşilor nr. 62-68, tel. 315 70 70/119;

Centrul de Carte al EDITURII ACADEMIEI, Calea Victoriei nr. 178.

ISSN – 0025–3523

LR, XLVII, nr. 1–2, p. 1–108, Bucureşti, 1998

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

5494
SIBIU
2022

ACADEMIA ROMÂNĂ
SECȚIA DE FILOLOGIE ŞI LITERATURĂ

LIMBA ROMÂNĂ

XLVII

APARE DE 6 ORI PE AN

1 - IUL. 2005

DIN CUPRINS:

● **BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ DE LINGVISTICĂ** (BRL, **40**, 1997) de **ION DĂNĂILĂ, ELEONORA POPA, FLORIN STERIAN** ● **ADRIAN REZEANU, Aspecte ale raportului antroponim / toponim în urbanonimie** ● **MARIA DOBRE, Aspecte ale derivării în cadrul terminologiei geografice populare** ●

3-4 / 1998

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

56 9h3 .

COMITETUL DE REDACŢIE

MARIUS SALA – redactor-şef
Membru corespondent al Academiei Române
MIOARA AVRAM – redactor-şef adjunct
GH. BOLOCAN
GR. BRÂNCUŞ
GH. CHIVU
ION GHEŢIE
VALERIA GUŢU ROMALO
THEODOR HRISTEA
LAURA VASILIU
RODICA ZAFIU

Revista „Limba română" apare de 6 ori pe an.

Pentru comenzi vă puteţi adresa la:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5–42, Bucureşti, România, Tel. 401–411 9008, Tel./Fax. 401–410 3983; 401–410 3448; e-mail: edacad@ear.ro.
RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Bucureşti, România, Tel. 401–618 5103; 401–222 4126; Fax 401–222 64 07.
ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77–19, Bucureşti 3, România, Tel. 401–653 7985, Fax 401–324 0638.

Manuscrisele, cărţile şi revistele pentru schimb, precum şi orice corespondenţă se pot trimite pe adresa comitetului de redacţie al revistei „Limba română".

La revue „Limba română" parait 6 fois par an.

Toute commande de l'étranger pour les travaux parus aux Éditions de l'Académie Roumaine sera adressée à:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5–42, Bucureşti, România, Tel. 401–411 9008, Tel./Fax. 401–410 3983, 401–410 3448; e-mail: edacad@ear.ro.
RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Bucureşti, România, Tel. 401–618 5103; 401–222 4126; Fax 401–222 6407.
ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77–19, Bucureşti 3, România, Tel. 401–653 7985, Fax 401–324 0638.

Adresa redacţiei:
Calea 13 Septembrie nr. 13
R – 76 100 Bucureşti
Tel. 410 32 00, 410 3846, int. 2311

© 2000 EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13
R – 76 117 Bucureşti
Tel. 410 32 00, 410 38 46, int. 2119

0 - DEC. 2014

LIMBA ROMÂNĂ

Anul XLVII 1998 Nr. 3–4
mai – august

SUMAR

CULTURĂ ŞI LIMBĂ

MIOARA AVRAM, Un istoric brănean implicat în cultivarea limbii acum nouăzeci de ani 111

VIAŢA CUVINTELOR

ION ŞTEFAN, *Regia* „palat" la I. Heliade Rădulescu 117
VIRGIL NESTORESCU, Note etimologice 118

ONOMASTICĂ

ADRIAN REZEANU, Aspecte ale raportului antroponim/toponim în urbanonimie 123
MARIA DOBRE, Aspecte ale derivării în cadrul terminologiei geografice populare 128

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ DE LINGVISTICĂ (BRL, **40**, 1997) de ION DĂNĂILĂ, ELEONORA POPA, FLORIN STERIAN 135

LR, XLVII, nr. 3–4, p. 109–290, Bucureşti, 1998

56943

D- nr. 2094

LIMBA ROMÂNĂ

Anul XLVII 1998 Nr. 3-4
mai - august

SUMAR

CULTURĂ ŞI LIMBĂ

MIOARA AVRAM, Un izoton bănean implicat în cultivarea limbii acum nouăzeci de ani 111

VIAŢA CULTURALĂ

ION ŞTEFAN, Regia „dulce" la I. Heliade Rădulescu 117
VIRGIL NEŞTORESCU, Note etnologice 119

ONOMASTICĂ

ADRIAN REZEANU, Aspecte ale raporturilor antroponimie-toponimie în urbanonimie 123
MARIA DOBRE, Aspecte ale derivării în cadrul terminologiei geografice populare 129

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ DE LINGVISTICĂ (IAŞI – 40, 1997) de ION DĂNILĂ 135
ELEONORA PORA, FLORIN ŞTEFAN 135

LR, XLVII, nr. 3-4, p. 109-290, Bucureşti, 1998

Mioara Avram

UN ISTORIC BRĂNEAN IMPLICAT ÎN CULTIVAREA LIMBII ACUM NOUĂZECI DE ANI

Prezentul articol are la bază un text aparţinând lui Io(a)n Clinciu, care a fost citat în cartea lui Ion Gorun[1] *Ştii româneşte? Câteva observări asupra limbii, cum se scrie în vremea de faţă* (Bucureşti, 1911), cu menţiunea că este extras dintr-o „conferinţă istorică [= de istorie], pe care a ţinut-o în vara anului ... [sic!] d. profesor bucureştean Ion Clinciu, la Bran, satul d-sale de naştere". Tot ca profesor bucureştean originar din Bran[2] este amintit Io(a)n Clinciu şi de Sextil Puşcariu în *Braşovul de altădată*[3].

Ioan Clinciu figurează în *Bibliografia românească modernă*, vol. I, A–C[4], numai cu anul naşterii: 1864 şi cu semn de întrebare pentru cel al morţii, fiind înregistrat ca autor al unor manuale şcolare de istorie pentru primele clase secundare, apărute în mai multe ediţii între 1892 şi 1903[5], şi a trei lucrări de proporţii mici şi medii din domenii diferite: istorie (*Consideraţiuni istorice asupra evoluţiunii popoarelor şi aplicaţiunea lor la naţiunea noastră*, Bucureşti, 1899, 141 p.), dar şi psihologie (*Despre asociaţiunea ideilor*, Bucureşti, 1887, 89 p.) şi pedagogie (*Observaţiuni asupra învăţământului particular*, Bucureşti, 1907, 47 p.). Din textele reproduse de pe foaia de titlu a unora dintre ele aflăm că autorul în cauză şi-a susţinut în decembrie 1887 teza de licenţă la Facultatea de Litere din Bucureşti[6] şi că ulterior a fost profesor de istorie la prestigiosul liceu „Gh. Lazăr" din acelaşi oraş; în lucrarea de pedagogie din 1907 apare şi calitatea sa de „director de institut", fără precizări asupra institutului, dar, desigur, un institut de învăţământ particular[7], de ale cărui probleme se ocupa în lucrarea respectivă.

Mai multe detalii despre viaţa şi activitatea lui Ioan Clinciu furnizase Lucian Predescu în *Enciclopedia Cugetarea*, Bucureşti, 1940: „prof. şi publicist, n. 15

[1] Pseudonimul lui Alexandru Hodoş (1863–1929).

[2] A nu se confunda cu „blajinul sohodolean" cu acelaşi nume de familie care apare la Sextil Puşcariu în *Memorii*, Bucureşti, 1978, p. 511.

[3] Cluj-Napoca, 1977, p. 268.

[4] Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică/Societatea de Ştiinţe Filologice, Bucureşti, 1984, p. 724–725.

[5] *Istoria universală pentru clasa I secundară*, Bucureşti, 1892, ediţia a II-a 1896 (ambele ediţii în colaborare cu G. Coman), ediţia a III-a 1900, a IV-a 1902; *Manual de istoria* [sic!] *universală pentru clasa II-a* [sic!] *secundară*, Bucureşti, 1893, ediţia a II-a 1900, a III-a 1902.

[6] Este lucrarea de psihologie citată.

[7] Localnicii din Bran ştiu că a condus o asemenea şcoală particulară în Bucureşti, împreună cu George Popa-Lisseanu (cu care era coleg şi la liceul de stat „Gh. Lazăr").

iunie 1864, în Bran, Braşov, unde a urmat cursurile primare; apoi liceul la Braşov [...] Fost inspector general al învăţământului, membru în Consiliul Permanent, preşedinte al Asociaţiei Generale a Profesorilor Secundari din România, director al Institutului Particular de Băieţi «Clinciu-Popa», preşedinte şi membru activ la numeroase societăţi naţionaliste. Deputat şi senator în patru legislaturi şi vicepreşedinte al Senatului, 1928–1931". În ce priveşte opera, aici se citează în plus manuale de istorie pentru clase mai mari (pentru a III-a şi a V-a în colaborare cu M. Dimitrescu, 1902, respectiv 1918, iar pentru a IV-a cu V. Papacostea, 1929–1930) şi o lucrare intitulată *Politica şcolară* (1931).

Acestea sunt singurele informaţii pe care le-am găsit despre personajul în discuţie (care nu este menţionat în *Enciclopedia istoriografiei româneşti*, Bucureşti, 1978). Ţinând în localitatea sa natală, la 25 iunie 1997, comunicarea din care a rezultat articolul de faţă, speram să aflu de la localnici mai multe despre acest cărturar brănean: în primul rând, anul morţii, eventual anul în care a ţinut acolo conferinţa citată şi precizări asupra titlului ei, prin care s-ar putea descoperi probabila ei publicare, integrală sau parţială, ca sursă a lui Ion Gorun; din păcate, deşi în public au existat persoane care l-au apucat în viaţă pe I. Clinciu, nu am obţinut informaţiile dorite.

Deocamdată nu ştiu ce temă principală, de istorie, a avut acea conferinţă, dar ştiu că ea a avut şi o parte cu conţinut lingvistic, care formează obiectul articolului meu. După cum spune Ion Gorun, în conferinţa sa, Io(a)n Clinciu „a atins în treacăt şi chestiunea limbii pe care o deprind românii din partea locului în şcoală şi a pilduit foarte frumos zicând:

> «Domnilor învăţători ! Îndreptaţi pe elevii dumneavoastră şi nu le mai îngăduiţi să zică, dar feriţi-vă şi dumneavoastră a zice că „merg pe clasa a treia", parcă ar merge pe vârful şurii, sau „capătă două darabe de pită şi un zlot *la* săptămână şi 20 cruceri *la* zi". E bine să le socotiţi greşelile ce fac, cu dreaptă măsură, dar nu să le *computaţi* cu asprime, căci, de vor fi prea simţitori se îmbolnăvesc, fără să se lase *a deveni morboşi* nici în ruptul capului; fiindcă în cazul acesta vor avea de lucru cu *apoteca*, deşi farmacia le stă în cale. Când *morbul* vorbelor prea latineşti vă ameninţă cu contagiunea, să nu „băgaţi cerere de răcurare la fizicul comitatului", când puteţi prea bine să vă mulţămiţi şi cu o înaintare de petiţie la medicul primar al judeţului, ceea ce vi se cuvine, dar nu „vă compete". Nici chiar cu „absoluţii de teologie" să nu fiţi absolut deloc îngăduitori, şi când îi prindeţi că „umblă pe tren", arătaţi-le pe necărturarii cari se suie în tren spre a călători până la Braşov, unde sosesc la unsprezece fără un sfert, nu ca ei la "3 pătrare la unsprezece"...»"[8].

Un prim comentariu al textului lui I. Clinciu a fost făcut de Ion Gorun însuşi, căruia îi datorăm conservarea şi popularizarea fragmentului de conferinţă reprodus. Iată ce spune Ion Gorun în continuarea citatului din conferinţa lui I. Clinciu:

„Aci sunt şi exemple de limbă vorbită greşit, dar sunt mai ales exemple de expresii introduse în limba vorbită prin influenţa unei limbi pretinse culte, care s-a depărtat de trunchiul aceleia cultivate în centrul cultural al românismului, sau a

[8] *Lucr. cit.*, p. 157.

crescut alături de el, ca niște nuiele sălbatice alături de pomul altoit. Reiese însă de aci, totdeodată, și influența *bună* pe care ar putea s-o aibă asupra limbii vorbite limba cultă, limba scrisă, când ea ar ajunge la unitatea dorită.

Parcă auzim pe unii cărturari de peste munți că ne întreabă dacă noi pretindem ca dânșii «*să abstea*» de la niște vechi deprinderi de exprimare ? – da, răspundem, – dar mai ales *să renunțe* la ele; o să ne spună că le-au deprins «*înainte* cu 20-30 de ani»; – le răspundem că de le-ar fi deprins și de acum o sută sau două de ani, tot trebuie să le părăsească. Au «*întrelăsat*» să dea destulă atenție dezvoltării limbii din țară, – să nu mai uite acest lucru de aci înainte, să nu-l piardă din vedere, sau să zicem chiar: să nu-l neglijeze, – tot mai bine"[9].

Trecând acum la comentariul meu, aș sublinia mai întâi, pentru ambii autori ardeleni (Io(a)n Clinciu și Ion Gorun), preocuparea de cultivare a exprimării în scopul unității limbii literare[10]. Dacă nu cunoaștem cu exactitate data conferinței, știm că volumașul lui Ion Gorun în care este citată a apărut în 1911 și, mai mult, că el reunește articole ale acestui scriitor și ziarist publicate anterior în popularul cotidian „Universul". Conferința de la Bran a lui I. Clinciu este deci sigur anterioară anului 1911, iar comentariul ei semnat de Ion Gorun este și el anterior Marii Uniri din 1918. Ambele contribuții trebuie văzute ca elemente componente ale luptei duse de cărturarii ardeleni în pregătirea acestui act[11]. Dat fiind rolul limbii în conștientizarea ideii de identitate și unitate națională, atenția acordată de un istoric ardelean limbii nu surprinde.

Apelul lui I. Clinciu către învățători de a-și corecta elevii și, mai cu seamă, de a le oferi modele prin propria lor exprimare este o dovadă a rolului atribuit școlii și a necesității de implicare a cadrelor didactice de orice specialitate și de la orice nivel al învățământului. Din acest punct de vedere aș zice că, cel puțin în spiritul său, apelul făcut de I. Clinciu la începutul secolului, în Ardealul aflat în alt stat, este valabil în orice condiții istorice, deci și astăzi.

După cunoștințele mele directe cu privire la situația lingvistică din alte zone ale Ardealului, el își menține actualitatea și în detaliile concrete de ordin gramatical, cum sunt cele două categorii de calcuri criticate:

– folosirea prepozițiilor luate în discuție (*pe* în *pe clasa a treia* și *pe tren*; *la* în *la săptămână* și *la zi*)[12];

– formulele de exprimare a orei de tipul *trei sferturi* (poate nu chiar *pătrare*) *la unsprezece*.

În privința vocabularului e de presupus că situația s-a schimbat mai mult și că termenii incriminați de Io(a)n Clinciu – *a computa*, *morb* și *morbos*, *apotecă*,

[9] *Ibidem*, p. 158.

[10] Pentru aceeași atitudine, cu o critică severă a limbajului publicistic, vezi modelul dat de Titu Maiorescu, *Limba română în jurnalele din Austria* (1868), în *Critice, 1866–1907*, vol. I, București, 1926, p. 81–121.

[11] Pentru imaginea de ansamblu a acestei acțiuni vezi Doina David, *Limbă și cultură (Româna literară între 1880 și 1920. Cu privire specială la Transilvania și Banat)*, Timișoara, 1980.

[12] Vezi Mioara Avram, *Probleme de cultivare a limbii referitoare la prepoziții*, în LL, 1987, 3, p. 327–332.

răcurare, *fizic* s.m. „medic", *a compete* şi *absolut* s.m. „absolvent", la care se pot adăuga *a absta* şi *a întrelăsa* din comentariul lui Ion Gorun – nu mai sunt uzuali în zonă nici măcar la intelectuali. După cum a arătat Sextil Puşcariu în primul volum din *Limba română*[13], „Într-o vreme a existat primejdia ca neologismul de aspect romanic din Ţara veche deosebindu-se de latinismul din Ardeal – transmis adesea prin mijlocire germană – să sfarme unitatea atât de admirabilă a graiului românesc de pretutindeni. Dar faptul că neologismul nu apucase să pătrundă încă în popor, bunul simţ care s-a opus tendinţelor puriştilor exageraţi şi mai ales unirea politică a tuturor românilor au refăcut unitatea noastră lingvistică".

S-ar părea deci că aspectele de vocabular din conferinţa lui I. Clinciu n-ar mai avea de ce să ne reţină atenţia (cu atât mai mult cu cât unele dintre ele au fost discutate de lingvişti, în primul rând tot de S. Puşcariu)[14]. Şi totuşi cred că ele prezintă interes din două puncte de vedere.

Mai întâi, pentru însăşi atestarea unora dintre ele. Căci, oricât ar părea de curios, unele nu se găsesc în marele dicţionar academic DA/DLR sau figurează doar cu alte variante, în alte îmbinări ori fără trimiteri şi fără citate; singurele bine descrise sunt *apotecă*, *morb* şi *morbos*[15]. Cazul extrem este reprezentat de *fizic*, care, după DA, ca substantiv masculin ar însemna numai „fizician"; sensul „medic", criticat de I. Clinciu, lipseşte din DA, deşi el fusese notat în 1871 de A.T. Laurian şi I.C. Masssim[16], dar nu li s-a acordat creditul necesar, necunoscându-se circulaţia reală a termenului: ceea ce Clinciu numeşte *fizicul comitatului* este în dicţionarul lui Laurian şi Massim *fisiculu unui districtu*. De asemenea nu este înregistrat în DLR (într-un volum lucrat tot la Cluj !) substantivul *răcurare*, iar verbul *recura*, inserat exclusiv pe baza unui dicţionar bilingv, nu are varianta cu *ă* şi nici un fel de contexte ilustrative. *A computa* şi *a compete* sunt înregistrate fără surse şi citate. În sfârşit, pentru *absolut* cu sensul „absolvent" DA dă numai sintagma *teolog absolut*, nu şi cea de la Clinciu, *absolut de teologie*. Toate acestea arată o dată în plus cât de puţin cunoaştem încă limba latiniştilor români[17].

[13] Bucureşti, 1940, p. 415; ediţia a II-a, Bucureşti, 1976.

[14] Vezi în *Limba română*, vol. I, explicarea construcţiei *a merge pe tren* (p. 410) şi a formaţiei *întrelăsa* (p. 411) drept calcuri după germană şi încadrarea lui *morb* în categoria cuvintelor care „trec de ardelenisme ridicule" (p. 414).

[15] Este criticabil totuşi faptul că acestui cuvânt i se dă în paranteză caracterizarea „astăzi rar", insuficientă, după opinia mea, în absenţa referirii la natura lui latinistă; cf. s.v. *morbozitate* caracterizarea „latinism învechit". Pentru felul cum era perceput cuvântul de un neardelean, în perioada interbelică, vezi M. Sadoveanu, *Opere*, XIX (*Publicistică: 1904–1935*), Bucureşti, 1964, p. 454: comentând orientarea dicţionarului lui Laurian şi Massim, scriitorul citat spune: „Ciudat este că au rămas urme din acest dicţionar în limba cărturarilor ardeleni. «Morbos», pentru bolnav, stăruieşte de atunci".

[16] *Dicţionarul limbei române*, tomul I, 1871 (1873), s.v. „*fusicu* sau *physicu*".

[17] Am remarcat acest lucru cu privire la fapte de gramatică (*Din istoria formaţiilor participiale moderne în -ând/-ind*, în *Beiträge zur rumänischen Sprache im 19. Jahrhundert*, Tübingen, 1992, p. 248) şi de formare a cuvintelor (*Cultisme adverbiale cu sufixul -e în limba română*, în SCL, XLIII, 1992, nr. 1, p. 19).

Al doilea element de interes al latinismelor discutate în textul analizat este dat de reluarea unora dintre ele, în zilele noastre, prin sursă englezească. Este cazul verbului *a computa*, pe care tinerii de astăzi îl raportează, probabil, mai degrabă la engleză şi la împrumutul *computer*; de asemenea, posibil, cazul verbului *a compete*. Listele de falşi prieteni în învăţarea limbii engleze de către români atrag atenţia că engl. *physician* înseamnă altceva decât rom. *fizician*, prin care este uneori echivalat în traduceri proaste; am râs şi m-am revoltat când am citit într-un ziar[18] o notiţă despre un „fizician" al curţii regale britanice care examinase pe la 1800 un cadavru, dar iată că şi româna a avut un substantiv masculin *fizic* cu sensul „medic", încât greşeala de limbă actuală are un antecedent necunoscut.

Componenta latino-romanică a vocabularului englezesc a fost invocată de mai multe ori ca factor de nouă relatinizare a românei sub influenţa englezei[19]. Într-o conferinţă recentă, ţinută la Academia Română, am semnalat revigorarea sau reîmprumutarea din engleză a unor latinisme căzute în desuetudine, ca verbele *a computa* şi *a gratula*[20]. O paralelă între latinismele ardeleneşti din secolul trecut şi latinismele din engleză mi se pare o temă de studiu generoasă. Din familia cuvintelor discutate mai înainte semnalez existenţa unui adjectiv *fizical*, exact ca în engleză (*physical*), în *Enciclopedia română* de C. Diaconovich, tomul al II-lea, Sibiu, 1900 (cuvântul lipseşte din DA). În aceeaşi lucrare, articolul consacrat localităţii *Bran* (tomul I, Sibiu, 1898) conţine câteva asemenea latinisme cu echivalente englezeşti: *a demanda* „a ordona"[21], *a testa* „a mărturisi, a atesta"[22], *în respectul* „în privinţa"[23], *comodităţi* „lucruri folositoare, de confort"[24].

Din cele spuse aici nu aş vrea să se tragă concluzia că la Bran şi în împrejurimi, pe la 1900, se vorbea un fel de engleză. Concluzia mea este doar aceea că partea lingvistică a conferinţei lui Io(a)n Clinciu este importantă atât pentru istoria acţiunilor de cultivare a limbii, cât şi pentru istoria limbii române literare. Interesantă prin observaţiile autorului (şi ale comentatorului contemporan cu el), ea este şi dătătoare de sugestii pentru cercetări viitoare.

În acelaşi timp, ea este o mărturie a vieţii culturale întreţinute în localitatea natală de fiii Branului, chiar pe vremea când acesta mai era considerat „sat".

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

[18] „România liberă", 1995, nr. 1474, p. 8/6.

[19] M. Bogdan, *English loan-words in Romanian*, în ACIL, X, vol. al IV-lea, Bucureşti, 1970, p. 743–744; Andrei Bantaş, Ilinca Constantinescu, Paula Şendrea, *Observaţii pe marginea înregistrării cuvintelor de origine engleză în lucrări lexicografice româneşti*, în SCL, XXXIV, 1983, nr. 6, p. 565.

[20] *Anglicismele în limba română actuală*, Bucureşti, 1997, p. 9–10.

[21] „Regele Ludovic cel Mare, după bătălia avută la B. cu Vlad Vodă al Valachiei, *demanda* – cum se vede din documentul de la 1377 – a se reedifica fortăreaţa B.-ului".

[22] „[...] despre ce *testează* legea aprobatală din 1653, tit. 82".

[23] „Din aceasta apoi cu încetul se desvoaltă o stare a locuitorilor, ce în privinţa dreptului public se apropia de referinţele urbariali, iar *în respectul* dreptului privat se tracta după statutele săseşti, bazate pe dreptul de a dispune liberi de posesiunile lor".

[24] „Posiţiunea climatică adună mulţi oaspeţi de cură climatică, şi de aceea în regiunea aceasta romantică s-au şi început a se zidi vile şi alte *comodităţi*".

Ion Ştefan

REGIA „PALAT" LA I. HELIADE RĂDULESCU

În limba latină, o sintagmă ca *domus regia* s-a putut reduce la un singur cuvânt, *regia*, cu sensul de „palat". În *Metamorfozele* lui Ovidiu se vorbeşte de *regia solis*, adică „palatul soarelui"[1]. Acestei accepţii i s-a adăugat cea de „capitală" sau „curte regală".

Într-un articol reprodus din LR în volumul *Eminesciene*, G.I. Tohăneanu consideră că sintagma *regia gândirii* dintr-o postumă a lui Eminescu înseamnă „palatul gândirii"[2].

Într-un alt articol[3] ne-am exprimat părerea că *regia gândirii* la Eminescu înseamnă „ţinut, ţară", din lat. *regio, –nis*, şi nu „palat". O opinie identică a formulat şi Ştefan Munteanu, într-o lucrare a sa, apărută anterior[4].

La încheierea articolului nostru, afirmam că, până la noi probe, singura atestare a lui *regia* „palat" în limba română este în *Dicţionarul limbii române* al latiniştilor A.T. Laurian şi I.C. Massim.

Iată însă că I. Heliade Rădulescu afirmă într-un articol că „arta supremă este *regia* celor aleşi"[5]. Deoarece într-o regiune, o ţară, locuiesc tot felul de oameni, unii care nu cultivă nici un fel de artă, deci nu numai cei ce au ca preocupare cultul artelor supreme, ne putem pune întrebarea dacă nu cumva aici *regia* nu mai înseamnă „ţinut", ci, într-adevăr, „palat". Aceasta, cu atât mai mult cu cât cuvântul, cu acest sens, există şi în limba italiană, *reggia* „palat", cum atestă, de exemplu, G.L. Frollo, în *Vocabular italian-român; reggia* „palat regesc, curte regească", or, Heliade era un italienizant[6].

Semnalăm şi un exemplu în care *regia* înseamnă „capitală": „cetatea de la Grădiştea Muncelului, Sarmizegetusa regia"[7].

Bucureşti, Piaţa Naţiunile Unite 3–5.

[1] Într-o traducere a *Metamorfozelor* lui Ovidiu, datorată Mariei Valeria Petrescu, Bucureşti, ESPLA, 1957, se spune „soarele avea un palat".

[2] G.I. Tohăneanu, *Eminesciene*, Timişoara, Editura Facla, 1987, p. 99 şi urm.

[3] LR, XXXIII, 1984, nr. 1, p. 407 şi urm.

[4] Ştefan Munteanu, *Limba română artistică*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981, p. 35, 70.

[5] I. Heliade Rădulescu, *Critică literară*, Bucureşti, Editura Minerva, 1979, p. 65.

[6] Apărut la Pesta, în 1869.

[7] „România literară", 1986, 15 mai, p. 14.

LR, XLVII, nr. 3–4, p. 117–121, Bucureşti, 1998

Virgil Nestorescu

NOTE ETIMOLOGICE

În activitatea redactorilor la DELR au apărut – în cursul elaborării unor articole – situații care fac necesară o discuție mai largă asupra modalităților de rezolvare a etimologiilor. Ne vom opri, în cele ce urmează, numai la două dintre cazurile care au o frecvență mai mare și care se pot rezuma astfel:

a) neglijarea sau chiar ignorarea soluțiilor etimologice din dicționarele mai vechi;

b) supraestimarea etimologiei interne.

Vom ilustra cele spuse în câteva exemple.

Bârcâi

Acest verb regional este folosit mai ales în Oltenia și înseamnă „a căuta, a scotoci, a scormoni" (LEX. REG. I, 33). A fost consemnat în CADE, fără etimologie, și la Scriban, unde se precizează că în Oltenia are înțelesurile „a orbecăi, a (se) scotoci, a murdări, a mâzgăli". Ca și în alte cazuri întâlnite la Scriban, cuvântul *bârcâi* primește mai multe explicații: v. sl. **bŭrkati*, sb. *brkati*, bg. *bŭrkam* „amestec, deranjez", sb. *zbrka* „amestecătură".

În DA mss. cuvântul apare sub *zbârcâi*, fiind glosat și localizat astfel: 1. (reg.) „a scotoci în grabă și pe furiș (Sebeș)". 2. (reg.) „a lua pe deasupra din ceva (Roșiorii de Vede); a cosi (Ploiești–Balta Doamnei)". Este lăsat fără etimologie, dar se trimite într-un mod cu totul neașteptat la rom. *berc*, cu care, în mod evident, nu are legătură nici semantică și nici fonetică.

Rezolvarea originii lui *bârcâi* se găsește în seria de etimoane propuse de Scriban, anume bg. *бъркам* „a scotoci, a cotrobăi, a amesteca, a încurca" (BTR, 65; BER I, 102–103), care explică direct sensul de bază și nu pune probleme de natură fonetică.

În ce privește forma *zbârcâi* se poate presupune că a rezultat din *bârcâi* prin atașarea prefixului *s-*, dar nu trebuie trecut cu vederea nici bg. *сбъркам*, verb perfectiv, derivat al lui *бъркам*.

Colnic

Cuvântul *colnic* are în DA sensul principal de „drum, cărare peste un deal; deal mai mic", iar ca sens secundar pe cel de „boală de vite; boală de picioare", care nu mai este înregistrat în alte dicționare; explicația prin bg. *колник*, sb. *kolnik*

„drum de care", este valabilă doar pentru primul sens. Celălalt sens face parte din altă sferă semantică şi cere o cu totul altă etimologie.

Informaţiile pe care le găsim chiar în DA, anume la capitolul privitor la derivate, oferă posibilitatea de a ne îndrepta spre alt mod de rezolvare a etimologiei. Mai întâi este citat verbul *colnici* „(despre oi) a căpia", „(despre oameni, mai ales despre copii) a se îmbolnăvi de răceală; a se pipernici; a nu-şi găsi locul". După aceea este înregistrat adj. *colniceat, -ă* „ţeapăn de picioare, vătămat" (Straja, Bucov.), „paralizat la picioare; care nu merge drept" (Vicovul de Sus, Bucov.), care apare şi adverbial în exemplul: „mieii, când răcesc la picioare, merg colnicet" (Straja, Bucov.). Verbul *colnici*, care ni se pare cheia acestui lanţ de cuvinte, este răspândit mai ales în Bucovina. Iată două citate din Dimitrie Stan, *Stâna la românii din Bucovina*, Cernăuţi, 1923, p. 31–32: „Îmbolnăvindu-se oile de răceală, ele colnicează sau colnicesc"; „Mieilor care colnicesc li se oblojesc picioarele".

După părerea noastră, verbul *colnici* provine, prin metateză, din ucr. dial. *колінчити(ся)* „a se îmbolnăvi de picioare" (formă comunicată de colegul Ion Robciuc, căruia îi mulţumim şi pe această cale), având corespondent în limba literară pe *колінячити* „(despre oi, găini etc.) a fi bolnav de picioare" (derivat al lui *коліно* „genunchi"). Dacă lucrurile stau astfel, atunci *colnic* „boală de picioare" este un derivat postverbal al lui *colnici*, devenit întâmplător identic pe plan fonetic cu *colnic* „drum, cărare; deal mic", de care trebuie separat ca unitate lexicală independentă.

Nebun

Ca nume dat unei piese de la jocul de şah, cuvântul apare în secolul trecut o dată cu formarea terminologiei şahiste moderne. În DLR este înregistrat cu cea mai veche atestare din 1875, în poezia lui Vasile Alecsandri *Pastel chinez*, dar a circulat cu mult înainte, aşa cum reiese dintr-o veche lucrare de şah din anul 1838, rămasă în manuscris (*Giocul şatranci*). Lucrările noastre lexicografice tratează cuvântul împreună cu adj. *nebun*, având aceeaşi soluţie etimologică: *ne-* + *bun* (CADE, Resmeriţă, DLRM, DEX, DLR).

Se poate constata, fără dificultate, că explicaţia nu se bazează pe o legătură între adjectiv şi substantivul ce desemnează piesa din jocul de şah, aşa cum s-ar înţelege din examinarea etimologiei date în mod curent. În realitate avem de-a face cu un simplu calc după fr. *fou* (< lat. *follis*), corespondentul cuvântului românesc, menţionat de Th. Hristea într-un studiu consacrat vocabularului (*Sinteze*, 112).

La rândul lui, omonimul *fou* este urmaş al v. fr. *aufin*, împrumutat din arab. *al-fîl* „elefant", numele vechi al piesei de şah în discuţie. Acesta a fost preluat de la mauri, care au introdus jocul de şah în ţările occidentale, în primul rând în Peninsula Iberică. După Littré, apariţia termenului *fou* cu sensul menţionat s-a produs, probabil, prin analogie cu numele *fou de la cour* „nebunul curţii, bufonul" şi a fost dat piesei de şah numite anterior *aufin* spre sfârşitul secolului al XVI-lea, când s-au schimbat unii termeni ai jocului de şah şi unele reguli de desfăşurare ale acestuia. Unele dicţionare explicative ale limbii franceze tratează cele două cuvinte sub articol unic, fapt care a favorizat interpretarea etimologică eronată a termenului *nebun*.

Menționăm că în alte limbi care au suferit influențe maure, numele arab *al-fil* se păstrează în terminologia șahistă și în zilele noastre: sp. și port. *alfil*, it. *alfiere*. De altfel, sunt și alte mărturii ale influenței maure în acest domeniu, ca de exemplu arab. *ruch* transformat ulterior în v. fr. *roc* (astăzi numit *tour*) și engl. *rook*, ambele cu sensul de „turn" (sau „tură").

La noi, termenul șahist *nebun* s-a generalizat târziu. În secolul trecut au fost folosite și alte denumiri, de exemplu: *adiutant* (variantă a lui *aghiotant*), termen fără paralelă în alte limbi, născut, se pare, prin analogie, tabla de șah fiind considerată ca un câmp de luptă condus de *rege* și *regină* (cele mai importante piese); *ofițer* (< germ. *Offizier*); *curier* (calc după germ. *Läufer*).

Revenind la explicația din dicționare, credem că, pentru a respecta istoria celor două cuvinte, tratamentul lor într-un articol lexicografic unic impune cu necesitate menționarea faptului că subst. *nebun*, ca termen șahist, reprezintă un calc după fr. *fou*.

Straşnic

Cu înțelesul regional (Munt.) de plantă erbacee montană (*Asplenium trichomanes*), această denumire este tratată în DLR sub adjectivul *straşnic* (< v. sl. *strašĭnŭ*), la fel ca și unele dicționare mai vechi (TDRG, DM, DEX), ținându-se seama de identitatea fonetică a celor două unități gramaticale.

Chiar de la început trebuie să facem observația că a fost neglijată o explicație, corectă după părerea noastră, pe care o găsim în CADE și Scriban, anume menționarea bg. *страшник*, ca etimon al acestui nume botanic. Presupunem că ea a fost abandonată pentru că dicționarele curente ale limbii bulgare, între care și Gerov, înregistrează numai forma *страшниче* cu sensul „floarea-paștilor" (*Anemone hepatica*), îndepărtată pe plan fonetic și semantic de cuvântul nostru.

Reabilitând etimologia dată de CADE și Scriban, vom menționa că graiurile bulgărești cunosc cuvântul *страшник* (dar și *страшниче*) cu numele științific *Asplenium trichomanes*, pe care îl are și rom. *straşnic* (MBBR, 110, 518). Totodată socotim util să remarcăm că bg. *страшник* s-a format din *страшен*, derivat la rândul lui din *страх* „frică, sperietură", și aceasta nu întâmplător, ci pentru faptul că frunzele plantei respective se utilizează în medicina populară pentru prepararea unui ceai de leac împotriva sperieturii (MBBR, 110). Este o motivare semantică perfectă, care întărește ipoteza împrumutului din bulgară a rom. *straşnic*, ca termen botanic.

În concluzie, acest cuvânt trebuie disociat de adjectivul omograf, urmând să fie tratat ca unitate lexicală independentă.

ABREVIERI

Gerov = Najden Gerov, *Речник на българский язык*, Plovdiv, 1995.
Giocul șatranci = *Giocul șatranci tălmăcit de F. Rujițki, anul 1838, april 4 zile, Eșii* (manuscris aflat la Biblioteca Academiei Române, sub cota 1763).
Kozarev = P. Kozarev, *Български народни названия на растенията*, în „Сборник на БАН", кн. XX, 1925, Sofia.

Littré = E. Littré, *Dictionnaire de la langue française*, t. 3, Paris, Gallimard-Hachette, 1960.

MBBR = *Материали за български ботаничен речник*, sub red. lui B. Ahtarov, Sofia, 1939.

Sinteze = Theodor Hristea (coordonator), *Sinteze de limba română*, ediția a 3-a, București, Editura Albatros, 1984.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Adrian Rezeanu

ASPECTE ALE RAPORTULUI ANTROPONIM / TOPONIM ÎN URBANONIMIE

1. Categoria urbanonimului, prea puțin abordată în studiile de specialitate, impune analiza numelui de loc urban sub aspectul structurilor, stratificărilor, circulației lui, dar, mai ales, din punctul de vedere al proveniență.

Deși în procesul de evoluție de la sat la oraș există indiscutabile zone de interferență legate de numele de locuri, totuși traiectoria evoluției urbane, cu aspecte sociale mai evidente, se configurează distinct, după reguli caracteristice[1]. O astfel de evoluție a determinat stabilirea unor modele în toponimia urbană, valabile cu insignifiante derogări pentru tot spațiul urban românesc. Între acestea, toponimele urbane care au la bază un antroponim formează un corpus important, analizat de noi, prin care am încercat să stabilim aspectele motivate și nemotivate în diferitele etape ale evoluției urbane[2].

Dacă în structura numelor de localități rurale sau urbane, în care sunt implicate antroponime, apare tipul antroponim (simplu derivat) → nume de grup (presupus) → toponim, ușor de analizat[3], nu același lucru e valabil pentru ansamblul toponimelor urbane care au la bază un antroponim.

Mediul urban reprezintă o uriașă enclavă în care toponimele evoluează aparte, sub presiunea unor factori distincți, între care primează aspectele socioeconomice, culturale, etnice, religioase.

În cadrul toponimelor urbane în care e implicat un antroponim distingem următoarele categorii:

a) Urbanonim simplu nederivat în care antroponimul de bază toponimizat apare în lanțul toponimic și derivat sau nu: *La Țoncu* (antroponim și firmă comercială) → *La Țonculești* (mahala); *La Tane* (antroponim și firmă comercială) → *La Tănescu* (firmă comercială); *La Panaiofte* (antroponim și firmă comercială – 1866) → *La Panaiotescu* (firmă comercială – 1870).

b) Urbanonim simplu derivat rezultat al unui transfer semantic, prin îngustare sau lărgire de sens: *Dudești* (sat – 1577, 1610, 1649, 1764, 1795, 1823 → mahala – 1804, 1824, 1828, 1833; spital – 1795, 1799, 1825 → cale de acces – 1804, 1852, 1929 și azi); *Văcărești* (sat – 1577, 1598 → mahala – 1732; biserică – 1722 → cale de acces – 1852, 1898, 1929, 1938 și azi).

[1] *Dicționarul toponimic al României. Oltenia*, vol. I, Craiova, 1993, p. 61–62.

[2] Adrian Rezeanu, Filofteia Modoran, *Modele în toponimia urbană*, în LR, XLIV, 1995, nr. 5–6, p. 225–232.

[3] Gh. Bolocan, *Categoria „nume de grup" în toponimie*, în LR, XXV, 1976, nr. 1, p. 89–98.

I.R. XLVII, nr. 3–4, p. 123–133, București, 1998

În acest caz, foarte răspândit, structural, urbanonimul este egal cu el însuşi pe tot parcursul lanţului toponimic. Mediul urban preia acest nume topic derivat, gata format. Lui i se adaugă sau i se restrâng sensuri, potrivit realităţii urbane de pe teren.

c) Urbanonim simplu nederivat asupra căruia se exercită transferuri semantice: *Pantelimon* (sat – 1701 ↔ mănăstire – 1701, 1735 ↔ mahala – 1755, 1841 → spital – 1755, 1795 → cale de acces – 1898, 1929 şi azi).

Urbanonimele din categoriile b) şi c) provin, în cea mai mare parte, din procesul de încorporare a satelor periurbane în cadrul oraşului, prin extinderea acestuia din urmă, satul devenind mahala sau stradă.

d) Urbanonim compus în care antroponimul, pe locul secund, apare la nominativ sau la un caz oblic: *Dealul **Spirii*** (*Biserica **Spirea** din Deal, Schitul **lui Spirea*** – 1763, 1768, 1769 → *Mahalaua Dealul **Spirii*** – 1835, 1842, 1850, 1879 → *Uliţa **Spirii*** – 1798 → *Strada Dealul **Spirii*** – 1911, 1915, 1929, 1938 şi azi). În *Biserica **Spirea** din Deal* antroponimul toponimizat, care primeşte şi determinant, poate exista şi independent. În rest, antroponimul îşi păstrează statutul. *Hanul **Şerban Vodă*** (han – 1710, 1716, 1723, 1735, 1740, 1784, 1809, 1816, 1855 → uliţă – 1733, 1844, 1853 → mahala – 1761, 1781, 1793, 1830 → *Biserica **Şerban Vodă*** – 1713, 1776, 1780 → pod – 1727, 1742, 1768, 1795, 1822, 1830 → cale de acces – ***Şerban Vodă*** – 1898, 1911, 1915, 1929, 1938 şi azi). În acest lanţ toponimic, antroponimul toponimizat este pe acelaşi plan cu toponimul general, putând uneori să-l înlocuiască. ***Şerban Vodă*** poate fi stradă, biserică, pod. În exemplele *Strada **Bibescu Vodă*** (1911 şi azi) ← *Strada **Palatului Bibescu Vodă***, *Calea **Ştirbei Vodă*** (1911, 1915 şi azi) ← *Calea **Grădina Ştirbei Vodă***, antroponimele devin „toponime aparente". Refacerea traseului toponimizării este obligatorie deoarece va apărea astfel un alt urbanonim, determinat la rându-i de antroponimele în discuţie. ***Mahalaua Brezoianului*** (1846) → uliţă, stradă (1911, 1929 şi azi → biserică 1846); ***Mahalaua Boteanului*** (cca 1740, 1749, 1764, 1786, 1800, 1842) → uliţă, stradă (1764, 1852, 1898, 1911, 1938 şi azi) → biserică (1898 şi azi). În aceste situaţii antroponimul toponimizat coexistă, în anumite condiţii, cu toponimul general: ***Strada Brezoianu = În Brezoianu.***

Exemplele din categoriile a), b), c), d), care se referă la oraşul Bucureşti[4], intră în categoria urbanonimelor motivate.

e) Urbanonim compus în care antroponimul preia sensul general toponimic, înlocuind urbanonimul iniţial: ***Strada Iuliu Maniu = Iuliu Maniu***. Tipul de urbanonim, foarte frecvent azi, face parte din categoria toponimelor nemotivate, numele personalităţii care intră în componenţa numelui de loc nu se justifică prin istoria locală. În ***Podul Grant*** (1911 şi azi) ← ***Cartierul Grant*** ← ***Turnătoria Grant*** ← ***Foişorul Grant***, antroponimul, care, la rându-i, poate înlocui oricare din urbanonimele de mai sus, se motivează local.

[4] *Arhiva Mitropoliei Ţării Româneşti*, pachetele 1–300, de la Direcţia Generală a Arhivelor Naţionale – Bucureşti: *Planurile oraşului Bucureşti dintre 1911 şi 1946*, aflate la Cabinetul de hărţi al Bibliotecii Academiei Române.

2. Pentru detalierea analizei ne vom opri numai asupra urbanonimelor din grupa a) şi vom folosi ca material exemplificator lista antroponimelor bulgăreşti din catagrafiile din 1831 şi 1837[5]. Transformările suferite de aceste antroponime au fost urmărite de noi pe parcursul secolului al XIX-lea şi în primele două-trei decenii ale secolului al XX-lea, pe baza excerptării unui bogat material arhivistic, aflat la Arhivele Statului din Ploieşti[6].

3. Favorizat de poziţia sa geografică, de relativa sa dezvoltare economică şi, mai ales, de faima unui oraş liber, Ploieştiul a primit în 1830 un mare număr de bulgari, negustori şi meseriaşi, refugiaţi din târgul Sliven.

Emigrarea bulgarilor şi stabilirea lor în jurul oraşului Ploieşti are rădăcini mult mai vechi. D.N. Mincev[7] afirmă că în 1598, când Mihai Viteazul a trecut Dunărea, un număr impresionant de bulgari l-au urmat în Ţara Românească, unde voievodul i-a colonizat chiar în zona Ploieştiului. Urmele acelor bulgari s-au pierdut.

Încercarea noastră urmăreşte să evidenţieze faptul că bulgarii au fost asimilaţi de populaţia din Ploieşti într-o aşa măsură, încât la începutul secolului al XX-lea cu greu se mai putea vorbi de o grupare etnică distinctă, formată din bulgarii care veniseră aici cu câteva decenii mai înainte. Procesul de românizare a numelor proprii bulgăreşti[8] s-a produs rapid şi asistăm la încadrarea lor în tiparele structurale ale limbii române, determinând şi apariţia ulterioară a urbanonimelor. Pe acestea din urmă le-am selectat şi le-am încadrat în grupa de urbanonime din categoria a).

4. Catagrafia bulgarilor refugiaţi întocmită în anul 1831 şi reluată în 1837 ne arată că în Ploieşti şi în satul Berească s-au stabilit un număr de 320 de familii, cu 820 bărbaţi şi 772 femei. În Catagrafia din 1831 rar mai apare câte un nume terminat în *–ov* sau *–ev*. Potrivit datelor din aceste prime documente şi celor din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, putem fixa mai multe trepte în procesul de românizare a antroponimelor bulgăreşti şi a trecerii lor în toponime urbane:

a) Pierderea terminaţiilor consonantice bulgăreşti: *Conev → Conea, Ivancev → Ivancea, Găncev → Găncea, Milcov → Milcu, Vălcov → Vâlcu, Tonev → Tone (Tane), Tenov → Teno, Raicov → Raicu, Tonov → Tonu*. Numele *Găncea, Tone, Lecu*, existente în Catagrafia din 1831, nefiind folosite de români ca nume de botez, provin categoric de la formele bulgăreşti în *–ov* sau *–ev*. Numele *Nedelcu*, foarte răspândit la bulgarii din Ploieştiul anului 1831, poate proveni de la *Nedelco* sau *Nedelcov*. Date fiind contactele nemijlocite ale bulgarilor cu populaţia românească de aceeaşi religie ortodoxă, este posibil ca numele bulgăreşti în *–u* sau *–e* să fie de-a dreptul nume de botez bulgăreşti, fără să mai existe procesul fonetic de trecere a lui *–ov, –ev* în *–e* sau *–u*.

[5] *Catagrafia de câţi Sârbi [bulgari – n.n.] se află cu şederea aici în oraşul Ploeşti însă cu numele i sinul după cum se coprinde aici, 1831, 1837*, Filiala Arhivelor Statului – Ploieşti.

[6] *Arhiva Camerei de Comerţ şi Industrie Ploeşti*, 1872–1925, Filiala Arhivelor Statului – Ploieşti; *Arhiva Primăriei Ploesci*, 1838–1870, Dosarele 55–80; *Arhiva Tribunalului Prahova*, 1833–1862; Gh. Zagoriţ, *Din trecutul Ploeştilor*, 1914, p. 11 şi urm.

[7] D.N. Mincev, *Românii şi renaşterea bulgară*, 1934, p. 18 şi urm.

[8] Al. Graur, *Nume de persoane*, Bucureşti, 1965, p. 97.

b) Trecerea numelor proprii bulgăreşti la clasa numelor comune. Acest proces s-a petrecut în plină acţiune de românizare a numelor proprii bulgăreşti. Acestea, cu un înveliş gramatical diferit de cel originar, sunt simţite de vorbitorii români ca fiind româneşti şi sunt încadrate într-o nouă clasă substantivală sau adjectivală. Fenomenul de apelativizare a numelor proprii bulgăreşti apare în strânsă legătură cu cel de pluralizare, acesta din urmă ca o treaptă intermediară. Deşi încercarea noastră de a găsi dovezi ale procesului de apelativizare a fost extrem de anevoioasă, având în vedere amploarea materialului documentar, totuşi exemplele găsite întăresc convingerea că numele propriu bulgăresc se comportă într-o anumită fază ca un nume comun românesc: „Anul acesta s-au născut mulţi Ţoni" – scria preotul Cristea în „Raportul Sfatului Administrativ extraordinar către Marea Vornicie din lăuntru" la 6 septembrie 1837[9]. În acest caz, trecerea de la contextul individual la un sens general se face printr-un intens transfer semantic, din care se reţine numai calitatea de persoană a lui Ţoni.

Sesizăm la pluralele întâlnite în Catagrafia din 1837 tendinţa de a conserva aspectul fix al numelor proprii bulgăreşti, paralel cu formele derivate, caracteristice limbii române.

Trecerea antroponimelor în discuţie către categoria toponimului urban implică şi aici faza „nume de grup". Numele de grup este prezent în documentele româneşti încă din secolul al XVI-lea şi reprezintă o treaptă a procesului de românizare a numelor proprii, indiferent de provenienţa lor. Deşi am avut în vedere în catagrafiile menţionate în exclusivitate numele proprii bulgăreşti, totuşi o atenţie succintă acordată numelor de familie din Lista Patentarilor din 1837 oferă o statistică bogată a numelor greceşti, armeneşti, evreieşti, unde numele de grup este prezent, legat şi de numele de meseriaşi cu „patent" de funcţionare.

Numele de grup se formează în limba română cu ajutorul sufixelor *–eşti*, *–eni* (*–ani*) şi mai rar cu sufixele *–ar(i)*, *–aş(i)*. Sufixele sunt caracteristice adjectivelor, dar acestea din urmă se pot substantiviza prin mijloace gramaticale. Admitem ideea că numele de grup provine de la un nume propriu (de persoană sau de loc), iar sufixele prin care se derivă antroponimele, în cazul nostru, arată apartenenţa la o persoană sau la un loc[10]: *Ivăncenii* [ai lui Ivancea, deci Ivancea şi soţia – n.n.] *cu doi feciori şi două fete şi o slugă; Ţoneştii* (*Ţonu*) *cu patru feciori, o fată şi muma Mincului cu un fiu; Hagi Ghendu sin Ţoneşti, cu soţia Rada, trei feciori şi trei fete; Nicolciu sin Penculeni (Penciu); Dumitru sin Băjăleni (Băjălă); Jăculenii (Jăcu) cu un fecior şi trei fete*. Reconstituirea numelui de grup este posibilă: *Băjălă* (antroponim simplu) → *băjăl-eni* (nume de grup presupus) → *Băjăleni* (familia lui *Băjălă*). Refacerea antroponimului iniţial e facilitată, în unele cazuri, de atestarea lui în cuprinsul catagrafiilor.

Numele proprii de mai sus presupun existenţa unui „nume de grup", nume comun, ca o verigă a unui lanţ de transformări: *antroponim* (simplu) → *nume de grup* → *antroponim* (derivat) → *toponim* (urban, în cazul nostru).

[9] Fondul *Administrative Vechi*, nr. 3018, Direcţia Generală a Arhivelor – Bucureşti.
[10] Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, Bucureşti, 1963, p. 403.

Numele de grup (presupus), ca fază intermediară, evidenţiază preferinţa pentru derivatele cu sufixul *-ean* (*-eni*, *-ani*), spre deosebire de celălalt sufix cu valoare patronimică *-esc* (*-eşti*). Preferinţa bulgarilor pentru sufixul în discuţie nu se poate explica prin conştiinţa originii lui bulgăreşti, ci numai prin simple apropieri formale.

5. Analiza Listei Patentarilor din Catagrafia din 1837, dar, mai ales, cercetarea arhivei Camerei de Comerţ şi Industrie de la sfârşitul secolului trecut evidenţiază pentru Ploieşti o structură a numelor firmelor comerciale, cu implicaţii deloc neglijabile asupra ansamblului urbanonimiei. Deşi e dificil să mai sesizezi filonul pur bulgăresc la aceste nume, deoarece conştiinţa apartenenţei la bulgari a acestor emigranţi se pierduse în parte, totuşi o analiză atentă, respectând şi indicaţiile referitoare la apartenenţa etnică, ne ajută să stabilim categoriile de urbanonime, în care, printre alţii, sunt implicaţi şi bulgarii.

Prin „firmă comercială" înţelegem numele sub care o categorie de meseriaşi, comercianţi activează într-un domeniu de activitate productivă sau din sfera serviciilor, nume înregistrat oficial şi expus pe frontispiciul sediului. Având în vedere organizarea socială a grupurilor profesionale în cadrul unor micro– sau macrocomunităţi urbane din secolul trecut[11], vom accepta ideea neînregistrării multor activităţi ambulante din motive obiective.

Deoarece numărul firmelor comerciale raportate la anii 1837, 1858, 1872, 1898 este relativ mare, am recurs la o statistică a lor şi am încercat să stabilim raporturile numerice dintre diferitele tipuri de nume de firme comerciale, cu descifrarea, pe cât posibil, a apartenenţei etnice bulgăreşti a proprietarilor.

I. *Hagi Jăcu* sin Dimitrie → *La Hagi Jăcu.*
Hagi Petre sin Curte → *La Hagi Petre.*

II. *Hagi Bujălă* → *Hagi Petre Buzilă* (1838) → *Hanul Petre Buzilă* (1872).

III. *Hagi Anton* → *Băcănia la Hagi Anton Slivineanu* (1831).
Badea Cavaful → *Hanul Badea Cavaful Slivineanu* (1879).
Ivanciu → *Cârciuma la Ivanciu Slivineanu* (1833).
La Rachieria Slivinenilor (1837).

IV. *Sfetcu Căldăraru* → *La Sfetculescu.*
Stanciu Stan → *Cârciuma la Stanciu Stănescu.*

V. *La Tane Tănescu, brutar*; *Băcănia Jăculeni.*

Cele câteva etape tranzitorii către urbanonimul oficial reprezintă tot atâtea transformări suferite de antroponimul bulgăresc. Considerăm că ordinea expusă mai sus nu este absolut obligatorie pentru întreaga comunitate de bulgari, după cum antroponimul bulgăresc nu va trece riguros prin toate etapele. Dar în cazul grupului de nume din categoria a III-a, stăpânul firmei, bulgar la origine, a simţit nevoia să adauge determinantul adjectival *slivinean*, care ulterior s-a transformat în antroponimul *Slivineanu*, pentru a se individualiza în grupul profesional nediferenţiat etnic.

[11] Vladimir Diculescu. *Bresle, negustori şi meseriaşi în Ţara Românească (1830–1848)*. Bucureşti. 1973. p. 61–67.

În cadrul grupului de urbanonime din categoria a V-a, apartenența etnică a patronului firmei nu mai este evidentă decât în urma unei analize diacronice, prin eliminarea straturilor.

	1830 %	1837 %	1858 %	1872 %	1898 %
I	100	28	9	–	–
II	–	14	–	–	–
III	–	58	70	51	–
IV	–	–	11	29	67
V	–	–	10	20	33

Dinamica statisticii urbanonimelor în discuție indică faptul că în a doua jumătate a secolului al XIX-lea domină grupurile IV şi V, edificatoare pentru românizarea completă a acestora. După 1898, dar parțial şi înaintea acestui an, în peisajul urbanistic ploieştean apar înregistrate firme comerciale, ale căror nume sunt formate după un alt tipic.

Grupurile bulgarilor colonizați în urmă cu câteva decenii s-au dispersat, s-au adaptat la nivel urbanistic unui sistem toponimic închegat românesc. Astfel, numele firmelor *La Chiturugă, La Tache Ciuruitorul*, de exemplu, aparținând bulgarilor din *Piața Sârbească* (bulgarii erau confundați de multe ori cu sârbii), includ conotații stilistice, la modă în urbanonimia românească. Este clar că bulgarul şi-a botezat cârciuma *La Chiturugă* ← *La Buturugă* (loc de popas pentru târgoveții veniți la obor) ca un român, fără să mai dubleze urbanonimul cu un determinant care să amintească grupul etnic din care făcea parte. Astfel, sistemul toponimic a învins. Adăugăm şi contextul social, politic, cultural care a grăbit asimilarea bulgarilor, ca şi a altor etnii, în mijlocul unei colectivități urbane extrem de receptive.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București. Calea 13 Septembrie nr. 13

Maria Dobre

ASPECTE ALE DERIVĂRII ÎN CADRUL TERMINOLOGIEI GEOGRAFICE POPULARE

Întocmit prin anchete directe sau prin corespondență, pe baza unui chestionar cu 395 de întrebări bogat nuanțate, materialul care stă la baza viitorului *Dicționar entopic al limbii române* (DE)[1], elaborat în cadrul colectivului de onomastică, oferă

[1] Din *Dicționarul entopic al limbii române* (DE) au fost publicate în paginile revistei „Studii şi cercetări de onomastică", literele A–B în nr. 1 din 1995, p. 77–101, şi nr. 1 din 1996, p. 170–239.

imaginea unui inventar lexical apreciabil, cu multe elemente inedite, fapte dialectale şi populare, cu un sistem derivaţional dinamic.

Bogăţia terminologică se datoreşte, pe de o parte, ariei vaste de referinţă, aproape întreaga ţară, iar pe de altă parte, psihologiei colective de a denumi şi a diferenţia fiecare accident de teren (înălţimi, adâncituri, suprafeţe plane), cu forme şi dimensiuni variate, fiecare sursă de apă (curgătoare, stătătoare, izvoare naturale sau artificiale etc.), diferite forme de drumuri (de picior, de car, la munte sau la şes), formaţiuni vegetale etc.

Pe plan lexical, varietatea formaţiunilor geografice se exprimă fie prin termeni primari (majoritatea), fie prin derivate şi compuse. În materie de formare a cuvintelor, limba populară dispune de resurse diverse, atât în ceea ce priveşte bazele derivaţionale, cât şi sufixele.

Sunt frecvente derivatele substantivale, realizate îndeosebi cu ajutorul sufixelor colective, augmentative, diminutivale; într-o mai mică măsură apar derivatele adjectivale deverbale, cele formate de la interjecţii, unele derivate improprii sau derivate regresive.

Vom prezenta în continuare o serie de derivate absente din dicţionare şi glosare, ca o completare a lucrării Claudiei Tudose, *Derivarea cu sufixe în româna populară*[2], bazată în principal pe materialul oferit de atlasele lingvistice şi de diferitele culegeri de texte populare. Sistematizarea inventarului lexical se va face după statutul morfologic al derivatului (substantiv, adjectiv), iar în cadrul fiecărei părţi de vorbire, după procedeele de derivare. Fiind vorba de elemente inedite, vom menţiona, pentru fiecare termen în parte, definiţia obţinută prin chestionar şi localizarea la nivelul judeţului.

1. SUBSTANTIVE

1.1. Derivate colective cu sufixele: *–ar, –ărie, –iş, –işte*

–ar:

Mocirlar „mlaştină cu izvoare proprii" – GJ, derivat de la *mocirlă* „loc mlăştinos, noroios" (DLR).

Molar „loc cu humă" – AG, are ca bază derivaţională entopicul *mol*, semnalat în DLR ca variantă fonetică pentru *mâl*: „grămezi de nisip, de pietriş formate de inundaţii la gura sau la cotitura unei ape" (DE).

Sobolariu „muşuroi făcut de soboli (cârtiţe) – AB, sinonim cu *sobolişte* – CJ.

–ărie:

Glonţărie „loc bulgăros, cu bulgări tari" – DJ, a derivat de la un entopic **glonţ*, format prin metaforizare: *vârtos ca glonţul*, cf. *glonţan*.

Tinărie „loc cu sfărâmături de piatră şi nisip" – TM.

[2] Claudia Tudose, *Derivarea cu sufixe în româna populară*, Bucureşti, 1978.

–iş:

***Gropiş:** gropişe* „scobitură naturală în care intră apa în pământ" – GJ, formă de plural neutru în *–e* a unui colectiv *gropiş; gropişuri* „loc de adunătură a materialului adus de râu" – TR, formă de plural în *–uri* a aceluiaşi *gropiş*.

Pulberiş „loc cu pământ mişcător" – DB, cf. *pulberărie* „prăfărie" (Scriban), *pulberos* „prăfos" (DLR).

Repeziniş „cădere de apă pe cursul unui râu" – CS, derivat de la un sinonim cu temă adjectivală *repezină* (cf. DLR).

Scăriş „coastă în formă de terasă" – MH, „coastă în trepte" – NŢ, TR, derivat de la *scară*, în accepţie geomorfologică.

–işte:

Humişte „loc cu humă, argilă" – HD, MH.

Măclişte „loc unde se menţine apa mai multă vreme" – CS, derivat de la *maclă*, o formă cu metateză pentru *mlacă* „mlaştină, smârc" (DLR), mai greu de pronunţat.

Rădişte „pădure tânără" – NŢ, cf. *rădiu, rediu, rădiş, rediş* (DLR).

1.2. Derivate augmentative cu sufixele: *–ău, –oi*

–ău:

Gâlmău „scobitură naturală în pământ mai largă în care intră apa" – NŢ. Deşi apelativul primar *gâlmă* desemnează o formă pozitivă de relief (înălţime), s-a luat din definiţia acestuia, ca bază pentru derivat, forma de „căpiţă sau căpăţână de zahăr" (DA).

Moţău „deal îngrădit" – HD, derivat de la *moţ*, în accepţie geomorfologică.

Retezău „înălţime cu vârful retezat" – NŢ, presupune un apelativ primar *retez*; cf. *ciortan* derivat de la *ciort*, cuvinte sinonime.

Râpău „loc înfundat între înălţimi, adânc şi prăpăstios" – GL.

Tălpău „loc tare ca talpa, care nu se poate ara" – VR, pluralul *tălpoaie* – BZ, ambele derivate de la *talpă*, în accepţie geomorfologică.

–oi:

Humoi „loc cu multă humă" – VS.

Nămoloaie „loc cu tină şi nămol" – BV, TR, formă de plural de la ***nămoloi***.

Pripoi „coastă cu înclinare foarte mare" – AB, format prin schimbare de sufix de la *pripor*.

Smârcoi „loc mocirlos, băltos" – AG.

1.3. Derivate diminutivale cu sufixele: *–ac, –că, –ea, –oc, –uliţă, –uţ*

–ac:

Grindac „dâmb scurt, dar lung" – TL, derivat de la *grind* „ridicătură mică, dar prelungită în regiunea inundabilă a unui râu" (DA).

Gropac „loc mai adânc în albia unui râu" – BH.

–că:

Hobaică „vâlcea" – BZ, CV, GJ, MH, derivat de la *hobaie* „vale înfundată ..." (DA).

Nămolişcă „luncă umedă, uneori mlăştinoasă" – GJ, are ca temă un cuvânt colectiv *nămoliş*.

–ea:

Muscea „înălţime potrivită cu coaste line..." – GL, format prin schimbare de sufix de la *muscel*.

–oc:

Grindoc „ridicătură mică de pământ sau nisip în locurile de obicei acoperite cu apă" – OT, sinonim cu *grind*.

Pripoc „coastă repede, greu de urcat" – AB, format prin schimbare de sufix de la *pripor*.

–uliţă:

Muchiuliţă „colină sau dâmb mai ascuţit" – PH.

–uţ:

Gruiuţ „dâmb mic" – MM, derivat de la *grui* „deluţ" (DA), sinonim cu *gruieţ*.

1.4. Derivate substantivale deverbale

Gâlgă „cascadă mică" – GL, derivat regresiv de la verbul *gâlgâi*, din a cărui sferă semantică reţinem „a produce sunetul: gâl-gâl" (DA), cuvântul fiind la rându-i un derivat cu bază interjecţională, cf. *gâlgâitoare*[3].

Gâlgâială, sinonim cu *gâlgă*, atestat în judeţul Neamţ, s-a format din aceeaşi temă verbală: *gâlgâi*, cu sufixul adjectival *–ală*.

Gâlgoaie „izvor care izbucneşte din pământ cu zgomot" – MH, formă de plural de la *gâlgoi*, entopic sinonim cu răspândire mai întinsă: BV, NŢ, PH, derivat şi el, cu sufixul *–oi*, de la *gâlgâi*.

Hodinău „luncă băltoasă" – TR, reprezintă un derivat, formaţie metonimică, de la *hodini*, cf. *hodină* (DA) pentru „locul unde stă, se odihneşte apa".

Mârvileac, Mârvileală „locul de unde iese apă de sub pământ" – DJ, derivate de la **mârvili*, cf. *mârvilos*, acesta din urmă variantă fonetică a lui *mârvinos* „apătos, mocirlos" (DLR). În graiul oltenesc verbul *mirvili(mârvili)* are o conotaţie medicală: se spune despre o rană că *mirvileşte*, adică „zemuieşte", iar, prin extinderea sensului, un loc *mirvileşte*, „musteşte", fapt ce poate explica entopicele doljene, cf. *mârveli* „a supura"[4].

Răzoreală „partea mai ridicată a unei bucăţi de teren arabil, atunci când arătura s-a făcut începând de la margini" – TR, derivat cu sufixul *–eală* de la *răzori* „a face răzor" (DLR).

Săcău „vale care seacă în timpul verii" – TR, derivat de la *seca* în varianta fonetică *săca*.

[3] Iorgu Iordan. *Toponimia românească*. Bucureşti. 1963. p. 56.

[4] Dorina Bărbuţ. *Dicţionar de grai oltenesc*. Craiova. 1990.

Scăpătuş „adâncitură în matca unui pârău" – IL, derivat cu sufixul *–uş* de la *scăpăta* cu sensul „a aluneca în jos, ... a se cufunda" (DLR), cf. *scăpătiş*.

Urliş „coastă care se povârneşte brusc, care coboară brusc" – CJ, derivat cu sufixul *–iş* de la verbul *urla*, din a cărui sferă semantică reţinem, pentru explicaţia entopicului clujean, pe aceea de „a coborî repede pe un teren înclinat" (DLRM).

O subdiviziune a derivatelor substantivale deverbale o constituie acelea formate cu sufixul ***–tură***:

Hăitură „loc unde se surpă mereu" – SB, derivat de la verbul *hăi* „a povârni" (DA).

Izăritură „loc cu pământ mişcător" – SV, derivat din *izări* „a dispărea, a pieri" (Scriban).

Încordătură „locul unde apa, drumul face cot" – MM, explicabil prin tema *coardă* „curbură", din care s-a format prin prefixare verbul *încorda*.

Înghiţătură „scobitură în pământ prin care se scurg apele de munte" – SV, „scobitură naturală în care intră apa de ploaie" – AG, variantă fonetică de la *înghiţitură*, neatestat ca termen geografic în dicţionare.

Lăzuitură „loc curăţat pentru a fi transformat în păşune" – BV, MM; „pădure tăiată" – SB, derivat de la *lăzui* „a face laz, a cura («defrişa») pădurea..." (DA).

1.5. Derivate substantivale deadjectivale

Linătură „loc cu apă lină, adâncă şi curată pe cursul unui râu" – CŢ, format de la adjectivul calificativ *lin*.

Rotătură „vârf rotat care se vede în spatele altei înălţimi" – TL, derivat de la adjectivul participial *rotat*.

1.6. Derivate regresive

Gâldă „groapă cu apă" – OT, derivat regresiv din *gâldan*.

Gurgă „ridicătură de pământ" – DB, derivat regresiv din *gurgui*.

Mogâldă „vârful ascuţit al unei înălţimi" – HD, „vârf înalt care pare de departe o movilă rotundă" – AG, derivat regresiv de la *mogâldeaţă*, cf. *mogâldan, mogâldău* (DLR).

2. ADJECTIVE

Ca termeni care descriu însuşiri ale obiectelor geografice, adjectivele formează o altă categorie de derivate. În cadrul acestora se conturează o serie cu bază substantivală şi alta cu bază verbală:

2.1. Derivate adjectivale denominale

Ghebănos caracterizează un „loc cu pământ greu, humos, care crapă pe vreme uscată" – TR. O temă *gheb* „înălţime, ridicătură" (DU) poate da imaginea unui teren cu astfel de formaţiuni.

Gâlcos defineşte un „vârf muntos care seamănă cu un moţ" – BC, derivat din *gâlcă*, în accepţie geomorfologică.

Ţâfnos caracterizează un „loc cu pietriş mărunt" – CJ. Un apelativ de bază *ţâfnă* este trimis în DLR la *ţâflă* „vârf ascuţit de deal sau de munte". Acesta, prin derivare, sub influenţa lui *ţârfos*, cu aceeaşi arie geografică, provenit din *ţârvă* „nisip, ţărână" poate explica adjectivul geomorfologic *ţâfnos*.

2.2. Derivate adjectivale deverbale

Gluguit „bolovani care cad de pe munte în mai multe maldăre" – DJ. Un verb *glugui* s-a putut forma de la apelativul *glugă*, din al cărui sens reţinem „acoperământ de cap în formă conică", trăsătură semică ce a facilitat transferul metaforic, cf. *glugui*[5].

Gloduită „apă amestecată cu nisip şi noroi, care iese din pământ" – NŢ, derivat de rangul al doilea de la *glod*, prin intermediul unui verb* *glodui*, neatestat.

Izlejit „locul rămas după culegerea păioaselor" – AG, variantă fonetică a lui *izlezit*, la rându-i derivat al lui **izlezi*, neatestat.

Urlat „loc cu pământ mişcător" – DB, derivat de la *urla*, cf. *urliş*.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

[5] *Ibidem.*

BIBLIOGRAFIA ROMÂNEASCĂ DE LINGVISTICĂ
(BRL, 40, 1997)
LUCRĂRI DE LINGVISTICĂ APĂRUTE ÎN ŢARA NOASTRĂ ÎN CURSUL ANULUI 1997*

DE
ION DĂNĂILĂ, ELEONORA POPA, FLORIN STERIAN**

SUMAR

În atenţia cititorilor 137

I. *Documentare şi informare* 139
1. Bibliografii 139
2. Periodice 140
3. Volume omagiale, culegeri 141
4. Semnalări, referate 141
5. (Rezumate de) teze de doctorat 142
6. Indici, sumare 142

II. *Generalităţi* 143
1. Manifestări ştiinţifice 143
2. Dări de seamă, cronici 145

III. *Lingvistică generală* 145
1. Lingvistică teoretică 145
2. Lingvistică matematică şi aplicată 153

IV. *Limba română* 154
1. Generalităţi 154
2. Istoria lingvisticii româneşti 156
3. Istoria limbii 159
4. Dialectologie 160
a. Generalităţi 160
b. Graiurile dacoromâne 161
c. Aromână 162
d. Istroromână 163
e. Meglenoromână 163
5. Filologie 163
6. Fonetică şi fonologie 171

* Au fost incluse şi titluri din anii precedenţi extrase din culegeri, din periodice etc. care nu ne-au parvenit la timp.

** Au colaborat la întocmirea fişelor bibliografice Mihaela Marin, Nicoleta Mihai, Mihaela Popescu Gavrilaş, Silvia Săvulescu, Lidia Slăninoiu, Ariadna Ştefănescu. Prelucrarea electronică a fost făcută de Ion Dănăilă şi, parţial, de Eleonora Popa, Florin Sterian, Rodica Molete, Melania Bădic.

LR, XLVII, nr. 3–4, p. 135–290, Bucureşti, 1998

7. Gramatică ... 171
a. Generalităţi ... 171
b. Morfologie ... 172
c. Sintaxă ... 173
8. Lexicologie ... 174
a. Semantică ... 174
b. Formarea cuvintelor ... 178
c. Etimologii ... 178
d. Lexicografie ... 180
9. Limbă literară ... 194
a. Generalităţi ... 194
b. Stilistică, poetică, limba scriitorului ... 194
c. Cultivarea limbii ... 199
10. Onomastică ... 203
a. Generalităţi ... 203
b. Antroponimie ... 203
c. Zoonimie ... 204
d. Toponimie ... 204
11. Ortografie, ortoepie, punctuaţie ... 205
12. Româna peste hotare ... 206
V. *Balcanistică* ... 208
VI. *Filologie clasică* ... 208
VII. *Germanistică* ... 210
VIII. *Orientalistică* ... 212
IX. *Romanistică* ... 212
X. *Slavistică* ... 214
XI. *Tracologie* ... 216
XII. *Limba albaneză* ... 216
XIII. *Limba armeană* ... 217
XIV. *Limba coreeană* ... 217
XV. *Limba maghiară* ... 217
XVI. *Limba rromani* ... 218
XVII. *Limbi amerindiene* ... 218
XVIII. *Limbi chino-tibetane* ... 218
XIX. *Limbi indo-europene* ... 218
XX. *Limbi indo-iraniene* ... 219
XXI. *Limbi semitice* ... 219
XXII. *Limbi turcice* ... 219
XXIII. *Limbi artificiale* ... 219
XXIV. *Metodica predării limbilor* ... 220
1. Generalităţi ... 220
2. Limba română ... 220
3. Limbi străine ... 223
4. Manuale ... 225
XXV. *Varia* ... 243
XXVI. *In honorem* ... 243
XXVII. *In memoriam* ... 244
Sigle şi abrevieri ... 245
Indice alfabetic ... 257
1. Autori ... 257
2. Cuvinte ... 286

ÎN ATENȚIA CITITORILOR

Din dorința de a oferi cititorilor o bibliografie cât mai cuprinzătoare și date fiind dificultățile pe care le întâmpinăm în aflarea, la timp, a lucrărilor de lingvistică de circulație mai restrânsă (locală sau județeană) apărute în țara noastră, ne adresăm – pe această cale – autorilor de astfel de lucrări, rugându-i să ni le semnaleze, trimițând informațiile necesare pentru BRL pe adresa:

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN"
AL ACADEMIEI ROMÂNE
Redacția revistei „Limba română"
– Pentru BRL –
Calea 13 Septembrie nr. 13
76100 București

Ar fi de preferat ca autorii să trimită un exemplar din lucrare la această adresă. Imediat ce au fost fișate pentru BRL și, eventual, au fost citite pentru recenzare, lucrările primite vor fi predate bibliotecii institutului, ca donații din partea autorilor. Confirmarea primirii lucrărilor o va constitui însăși includerea acestora în BRL.

Avem în vedere aici articolele, studiile, notele, recenziile etc. de lingvistică publicate în periodice locale care nu au intrat încă în circuitul BRL (vezi secțiunea *Sigle și abrevieri* a bibliografiei), precum și culegerile, volumele, cursurile etc. editate de centrele universitare din țară, de muzeele municipale, județene sau locale, de filialele societăților științifice etc. Autorii bibliografiei mulțumesc anticipat tuturor celor care vor răspunde prezentului apel.

Cât privește ortografierea acestui număr din BRL, cititorii sunt rugați să rețină că textele care nu aparțin autorilor bibliografiei (numele și prenumele autorilor, titlurile și subtitlurile lucrărilor, denumirile rubricilor, ale titlurilor comune, ale instituțiilor care au patronat lucrările) sunt redate în o r t o g r a f i a î n c a r e a u f o s t t i p ă r i t e, iar textele autorilor BRL (sumarul, prezenta notă, explicațiile bibliografice din parantezele drepte referitoare la lucrări, precum și explicările siglelor, ale abrevierilor, indicele de cuvinte de la sfârșitul lucrării) reflectă n o u a o r t o g r a f i e a l i m b i i r o m â n e.

I. *DOCUMENTARE ŞI INFORMARE*[*]

I. BIBLIOGRAFII

1. BREZULEANU, ANA-MARIA, MIHĂILĂ, ILEANA, NIŞCOV, VIORICA, ŞCHIOPU, MIHAELA, ŞTEFĂNESCU, CORNELIA. *Bibliografia relaţiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice (1919–1944)*. Prefaţă de prof. dr. Dan Grigorescu, membru corespondent al Academiei Române. Au mai colaborat temporar: Luminţa Beiu-Paladi, Mariana Pascu, Catrinel Pleşu, Ileana Verzea, Bucureşti, Saeculum, 1997, 320 p. (AR, IITL) [cu ind. de nume, p. 283–319].
2. DĂNĂILĂ, ION, POPA, ELEONORA, SITARU, OANA, *Bibliografia românească de lingvistică (BRL, **39**, 1996). Lucrări apărute în ţara noastră în cursul anului 1996*, LR, **46**, nr. 4–6, 1997, 197–320 [au colaborat la întocmirea fişelor bibliografice Mihaela Marin, Nicoleta Mihai, Mihaela Popescu Gavrilaş, Silvia Săvulescu, Anca Sevcenco, Oana Sitaru, Ariadna Ştefănescu. A colaborat, parţial, la diverse operaţii Florin Sterian. Prelucrarea electronică a fost făcută de Ion Dănăilă, Eleonora Popa şi, parţial, de Florin Vasilescu şi Viorel Deliu].
3. FEODOROV, IOAN D., *Presence of the Arab World in Romania. A Bibliography (1964–1994)*, Bucureşti, [f. e.], 1994, 72 p. [v. cap. IV. *Language*, p. 37–46].
4. FISCHER, I., AVRAM, ALEXANDRU, *Bibliografia clasică românească (1988–1991)*, StCl, **28–30**, 1992–1994, 145–169.
5. HORVAT, SĂLUC, *Gh. Bulgăr: bibliografie*, Baia Mare, Gutinul, 1996, 101 p.
6. TURCUŞ, VERONICA, *Bibliografia istorică româno-italiană (Bibliografie selectivă)*. Evoluţia publicaţiilor istorice româno-italiene pînă în 1995. *Bibliografia storica romeno-italiana*. Vol. 1. *Bibliografii, dicţionare, enciclopedii. Publicaţii de izvoare. Antichitate*. Vol. 2. *Evul Mediu. Lumea modernă. Epoca contemporană*, Cluj-Napoca, PUC, 1997, 1: 393 p., 2: p. 394–806 [413 p.].
7. *** *Bibliografia naţională română. Cărţi. Albume. Hărţi*, Bucureşti, [f. e.], **46**, nr. 1–24, 1997 (BNR).
8. *** *Bibliografia naţională română. Publicaţii seriale*. Bibliografie elaborată de Biblioteca Naţională a României. Bucureşti, [f. e.], (1994), **4**, nr. 1–2, 1995; (1995), **5**, nr. 1–2, 1996 (BNR).
9. *** *Cultura în România*. Referinţe bibliografice şi documentare din periodice româneşti, Bucureşti, [f. e.], nr. 1–6, 1995; nr. 1–6, 1996; nr. 1–6, 1997 (BN).
10. *** *Ghidul lucrărilor de referinţe în colecţiile Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti*. Seria: *Lingvistică românească*, Bucureşti, 1997, 28 p. (BCUB).
11. *** *Lucrări apărute în străinătate*. Anul I (1990). Bibliografie elaborată de Biblioteca Naţională a României. Lucrare redactată în compartimentul bibliografic. Redactor: Elena Sfrangeu.

* Numerele culese cu caractere **aldine drepte** trimit la titluri de cărţi sau de volume separate.

Pentru a economisi spaţiul grafic, numele editurilor sau acelea ale instituţiilor sub egida cărora a apărut lucrarea (ultimele sunt puse în paranteze rotunde, la sfârşitul indicaţiei bibliografice) au fost abreviate, iar prescurtările apar la locul lor alfabetic în secţiunea *Sigle şi abrevieri* (culese cu caractere *cursive albe*). Acelaşi tratament l-au avut şi indicaţiile referitoare la rezumate, precum şi termenii bibliografici uzuali.

Din acelaşi motiv, recenziile la volumele şi lucrările incluse în acest număr al bibliografiei nu au mai fost trecute separat, în secţiunea de recenzii, ci imediat după indicaţia bibliografică a lucrării recenzate, precedate de prescurtarea „Rec.:", titlul recenziei păstrându-se ca atare numai atunci când din el nu reiese ce lucrare este discutată. În sfârşit, titlurile recenziilor la cărţile apărute în bibliografiile din anii precedenţi au fost reduse la o informaţie minimă, suficientă pentru identificarea lucrării recenzate, după care s-au pus puncte de suspensie între paranteze drepte „[...]"; cu ajutorul unei trimiteri, cititorul va putea afla nu numai titlul complet al lucrării recenzate, ci şi toate indicaţiile bibliografice necesare.

Consultant: Victor Duțescu. Colaboratori: Ioan Popa, Maria Oprea, Steliana Didona Ivanov. Traducerea din engleză: Alexandru Zugravu, București, [f. e.], 1993, 212 p. (BN).

12. *** *Românica (1990–1995)*. Coordonator științific: Victor Duțescu. Redactor responsabil: Emanuel Adarian. În colaborare cu Hermina Anghelescu, București, [f. e.], 1997, 508 p. (BNR) [pe cop.: anul II; cu lucrări despre română publicate în străinătate].
VEZI și nr. **519**, **870**, 1981.

Recenzii

13. RATCU, ILEANA-MARIA, Helmut Kelp, *Germanistische Linguistik in Rumänien, 1945–1985. Bibliographie*, München, Verlag Südostdeutsches Kulturwerk, 1990, 354 p., SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 198–199.

2. PERIODICE

14. *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza" din Iași* (Serie nouă). Secțiunea III, **43**. *Lingvistică*, 1997, Iași, EUI (**Omagiu profesorului Vasile Arvinte cu ocazia împlinirii vîrstei de 70 de ani**). Vezi nr. **33**.
15. *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza" din Iași* (Serie nouă). Secțiunea III. *Literatură română*. Supliment, 1997, Iași, EUI. ***O întîlnire astrală***. *Centenar L. Blaga – I. Barbu*. Comunicări prezentate la simpozionul organizat de Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași. Vezi nr. **84**.
16. *Analele Universității București. Limba și literatura română*, București, [TUB], **45**, 1996 (UB).
17. *Analele Universității București. Limbi și literaturi străine*, București, [TUB], **41**, 1992: **42–43**, 1993–1994; **45**, 1996 (UB).
18. *Analele Universității Oradea*. Seria *Filologie*, Oradea, [f. e.], **3**, 1996.
19. *Cahiers de linguistique théorique et appliquée. Linguistique*, București, EAR, **29**, 1992; **30**, 1993; **31**, 1994 (ARo).
20. *Limba română*, București, EAR, **45**, nr. 1–6, 7–12, 1996 (AR. SFL). Vezi nr. 2.
21. *Limbă și literatură română*. Revistă trimestrială pentru elevi, București, **26**, nr. 1, 2, 3, 4, 1996 (SȘF).
22. *Nyelv- és irodalomtudományi közlemények*, Bukarest, RAkK, **41**, nr. 1–2, 1997 (RAk).
23. *Revue des études sud-est européennes*, București, EAR, **35**, nr. 1–2, 1997. *Danube – Balkans – Mer Noire*.
24. *Revue roumaine de linguistique*, București, EAR, **41**, nr. 1–2, 3–4, 1996 (ARo).
25. *Studii și cercetări lingvistice*, București, EAR, **46**, nr. 1–6, 1995 (AR. SFL).
26. *Zeitschrift der Germanisten Rumäniens*. Herausgegeben von der Gesellschaft der Germanisten Rumäniens (GGR) (Societatea Germaniștilor din România / SGR), București, EPaideia, **6**, nr. 1–2, 1997.
VEZI și nr. 8, 9, **33**, 395, 472, 1284.

Recenzii

27. IAȚENCU, RODICA, *„Glasul Bucovinei". Revistă trimestrială de istorie și cultură*, Cernăuți – București, **3**, nr. 3 (11), nr. 4 (12), AnBuc, **4**, nr. 2, 1997, 514–515.
28. MICU, D., *Studii de germanistică*, Literatorul, **6**, nr. 21–22, 1996, 2 [*Revista germaniștilor din România (Zeitschrift der Germanisten Rumäniens)*, **5**, nr. 1–2, 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 26.
29. PURICI, ȘTEFAN, *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol"*, tom XXXII, Iași, 1995, 656 p., AnBuc, **4**, nr. 2, 1997, 517–519. Vezi BRL, **39**, 1996, sigla **AnIst-Iași**.
VEZI și nr. 276, 502, 1228, 1400, 1436, 1468.

3. VOLUME OMAGIALE. CULEGERI

30. *** *Anuar al arhivelor. Municipiul Bucureşti. Din trecutul istoric şi arhivistic al oraşului Bucureşti*. I. Coordonator: Ion Vitan. Bucureşti, EMI, 1997, 112 p. (DMBAN).

31. *** *Eonul Blaga. Întâiul veac*. Culegere de lucrări dedicate Centenarului Lucian Blaga (1895–1995) îngrijită de Mircea Borcilă. Bucureşti, EAI, 1997, 424 p. (**Eseu**).

32. *** *Limbă şi literatură*. Colegiul de redacţie: Mioara Avram, Mircea Borcilă, Gh. Bulgăr, Nicolae Constantinescu, Paul Cornea, Ion Coteanu, Alexandru Crişan, Olga Duţu, Narcisa Forăscu, Mircea Frânculescu (redactor-şef), George Gană, Mircea Handoca, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Gh. Lăzărescu, Mihai Moraru, Ştefan Munteanu, A. Gh. Olteanu, Dim. Păcurariu, Mircea Popa, Alexandru Ruja, Nicolae Saramandu, Florentina Sânmihăian (redactor), Roxana Sorescu, Petru Ursache. Bucureşti (SŞF), nr. 1, 2, 1997.

33. *** *Omagiu profesorului Vasile Arvinte cu ocazia împlinirii vîrstei de 70 de ani*, Iaşi, EUI, 1997, 274 p. (**Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi** (Serie nouă), **43**, *Lingvistică*, 1997). Vezi şi nr. 14.

34. *** *Romanoslavica*. [Vol.] **34**. Comitetul de redacţie: Gheorghe Mihăilă (redactor responsabil), Mihai Mitu (redactor responsabil adjunct), Corneliu Barborică, Gheorghe Bolocan, Livia Cotorcea, Ecaterina Fodor, Dorin Gămulescu, Dan Horia Mazilu, Ion Petrică, Virgil Şoptereanu, Constantin N. Velichi, Onufrie Vinţeler, Jiva Milin, Mariana Mangiulea. Bucureşti, EUB, 1996, 344 p. (UB. FLLS. CLS. CFR. ASR) [cu com. la ses. jubiliară „A 40-a aniversare a Asociaţiei Slaviştilor din România", org. la 21 iun. 1996, şi la simpozionul omagial „40 de ani de la naşterea Mitropolitului Petru Movilă", org. la 20 n. 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **41**; **38**, 1995, nr. **110**; **37**, 1994, nr. **1568**; **36**, 1993, nr. **1135**; **35**, 1992, nr. **1129**; **34**, 1991, nr. **1105**; **32**, 1989, nr. **1436**; **31**, 1988, nr. **1821**; **29**, 1986, nr. **1545**; **28**, 1985, nr. **1434**; **26**, 1983, nr. **154**; **25**, 1982, nr. **212**; **23**, 1980, nr. 2059; **15**, 1972, nr. 1214; **14**, 1971, nr. 1061; **12**, 1969–1970, sigla **RS**: [**11**], 1968–1969, nr. 976; [**9**], 1966–1967, [**7**], 1964–1965, [**5**], 1962–1963, [**4**], 1961–1962, [**1**], 1959, sigla **RS**.
VEZI şi nr. **8**, **14**, **15**, **78**, **79**, **81**, **84–87**, **267**, **395**, **444**, **659**, **1335**, 1398, 1459, **1520**, **1940**.

Recenzii

35. CÂNDROVEANU, HRISTU, *Aromânii. Istorie, limbă, destin*, Deşteptarea, **8**, nr. 1, 1997, 2. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **34** [pe marginea vol. cu acelaşi titlu].

36. CIUBOTARU, MIRCEA, *Aromânii. Istorie, limbă, destin*, RevRom, **3**, nr. 4, 1997, 12 [pe marginea vol. cu acelaşi titlu].

37. ORNEA, Z., *Dosarul aromân*, RLit, **30**, nr. 19, 1997, 9 [pe marginea vol. *Aromânii. Istorie, limbă, destin* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **34**.

38. VOIA, VASILE, *Caietele Sextil Puşcariu*, Tribuna, **9**, nr. 22, 1997, 1 [*Cahiers Sextil Puşcariu*, Roma, Editions Dacia, Valle Hermoso, Cartea Pribegiei, 1952, 2 fasc., 450 p.].

39. *** Lucia Wald, *Lingvişti şi filologi evrei din România*, Luceafărul, **47**, nr. 3, 1997. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **37**.
VEZI şi nr. 1305, 1312, 1469.

4. SEMNALĂRI, REFERATE

39bis. *** *Catalog. Ştiinţe umaniste 1997*, Bucureşti, ALL, 1997, 63 p. [interesează p. 5–10].

40. *** *Publicații primite între 1 ianuarie 1989 și 31 decembrie 1992*. StCl. **28–30**. 1992–1994. 199–201.

5. (REZUMATE DE) TEZE DE DOCTORAT

41. ANGHELI. NATALIA. *Compounding in English, Romanian and Russian (with Special Reference to Verb-based Compound Nouns)*. Rtd. Cond. șt.: prof. dr. Alexandra Cornilescu. București. EUB. 1996. 25 p. multigr. (UB. FLLS).
42. CRĂINICEANU. ILINCA. *The Category of Aspect in English and Romanian with Special Reference to the Progressive Aspect*. Rtd. Cond. șt.: prof. dr. Alexandra Cornilescu. București. EUB. 1996. 22 p. multigr. (ULLS).
43. DIPȘE. MARIA. *A. de Saint-Exupéry: Limbaj și poezie*. Teză de doctorat. București. EMayon. 1997. 242 p.
44. FULGA. DANIELA. *Raportul între teoria semiotică și ficțiunea românească la Umberto Eco*. Rtd. Cond. șt.: prof. dr. Carmen Vlad. Cluj-Napoca. TUCN. 1995. 25 p. multigr. (UCN. FL).
45. JUNG-SOO. MOK. *Structură și funcții ale locuțiunilor verbale în limba română contemporană: analiza construcțiilor cu verb suport (CVS)*. Rtd. Cond. șt.: prof. dr. acad. Ion Coteanu. București. EUB. 1996. 25 p. multigr. (UB. FL) [vers. fr. *Structures et fonctions des locutions verbales dans la langue roumaine contemporaine: l'analyse des constructions à verbe support (CVS)*. Résumé de la thèse de doctorat. Sous la direction de prof. dr. acad. Ion Coteanu. Bucarest. EUB. 1996. 25 p. multigr. (UnB. FLt)].
46. PĂUȘ. VIORICA-AURA. *Limba franceză în școala românească: privire istorică asupra aspectelor metodice*. Rtd. Cond. șt. : prof. univ. dr. Ion Gh. Stanciu. București. EUB. 1996. 24 p. multigr. (UB. FSPP).
47. RUXĂNDOIU. PAVEL. *Proverb și context*. Rtd. Cond. șt.: prof. dr. doc. Mihai Pop. București. EUB. 1996. 28 p. multigr. (UB. FL).
48. YMERI. BAKI. *Simbioza albano-română și problema substratului. Fragment din teza de doctorat*. Albanezul. **5**. nr. 5. 1997. 6; *Teoria tracă (fragment din teza de doctorat)*, nr. **8**. 8. Rec.: Alfred Reiner. *Reflecții pe marginea unor studii de lingvistică comparată*. Albanezul. **5**. nr. 8. 8.
VEZI și nr. 382. 1476.
49. ZUNIS. LENUȚA. *Împrumuturi directe și indirecte din limba greacă în limba rusă literară: terminologia medicală*. Rtd. Cond. șt.: prof. dr. G. Mihăilă. București. EUB. 1996. 19 p. multigr. (UB. FLLS. CLS).

Recenzii

50. MAKSUTOVICI. GELCU. Vătășescu. Cătălina Ioana. *„Vocabularul de origine latină din limba albaneză în comparație cu româna"*. teză de doctorat. Albanezul. **5**. nr. 6. 1997. 3.

6. INDICI. SUMARE

51. *** *Indicele revistei „Limba română" pe anul 1996*. LR. **45**. nr. 7–12. 1996. 335–343 [mat. (p. 335–337). de Vera Năstase: aut. (p. 337–341). cuv. (p. 342–343). de Nicoleta Mihai].
52. *** *Indicele revistei* ***Nyelv- és irodalomtudományi közleméniek****. anii 21–40*. NyIK. **41**. nr. 1. 1997. 89–108 [1977–1996: aut. și titluri].
53. *** *Indicele revistei pe anul 1995*. SCL. **46**. nr. 1–6. 1995. 209–219 [mat. (p. 209–211) de Vera Năstase: aut. (p. 211–216) de Emanuela Dima: cuv. (p. 216–219) de Dana Teleoacă].
54. *** *Sumarul revistei „Limba română" pe anul 1996*. LR. **45**. nr. 7–12. 1996. 331–333.

II. *GENERALITĂȚI*

1. MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

55. A. M., *Criza limbii – o criză a gândirii contemporane*, DipClub, nr. 5, 1997, 1, 2 [la *Salonul pluridisciplinar UNITER*, simp. „Spectatori și actori la același spectacol: societatea civilă", org. de Sanda Manu și Marina Constantinescu].
56. ANDONE, IRINA, STANCU, VALENTIN P., *Conferința Națională de Filologie „Limba română azi"*, ediția a VI-a, RevRom, **3**, nr. 5, 1997, 14 [Iași – Chișinău, 24–25 oct. 1997, org. de UI, UC, AR].
57. BĂDICUȚ, ILIE, *Conferința Națională de Bilingvism*, ASL, nr. 9, 30 ian. 1997, 5 [București, 16–17 ian. 1997, FLLS, UB].
58. BERCHEM, THEODOR, *Cuvânt de mulțumire cu prilejul decernării titlului de* ***doctor honoris causa*** *de către Universitatea din București*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 299–301 [cu vers. în germ. p. 301–303].
59. BULGĂR, GHEORGHE, *Bienala limbii franceze la București (20–24 August 1995)*, Vremea, **4**, nr. 737, 22 aug. 1995, 2.
60. BUTH, MATTHIAS, *Salut*, TBG, 1997, 12–13 [la Wissenschaftliche Tagung „40 Jahre Temeswar Germanistik", Temeswar, 24.–27. Oktober 1997].
61. COMIȘEL, ECATERINA, *Reuniunea inspectorilor de limbi moderne*, TribÎnv, **8**, nr. 412, 1997, 3 [Piatra-Neamț, toamna 1997].
62. CREȚIA, GABRIELA, *Noutăți Euroclassica*, LV, **1**, nr. 1, 1996, 159–161.
63. GUȚU, GEORGE, ***Europäische Literatur- und Sprachwissenschaften*** *Internationale Konferez. Innsbruck, 22.–26. 9. 1997*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 329–330.
64. HALIPA, RADU PAN, *Limba noastră cea română, Chișinău, 1997*, PBB, **8**, nr. 19, 1997, 3 [31 aug.].
65. LAZĂR, ELENA, *Olympia, august 1996*, Cronica, **31**, nr. 21–22, **18** [al III-lea Congres Mondial de Limbă org. de Asociațiile pentru Răspândirea și Internaționalizarea Limbii Grecești].
66. MANDRAVEL, CRISTINA, *Al XXI-lea Congres al Academiei Româno-Americane de Arte și Științe (ARA)*, Academica, **7**, nr. 3, 1997, 15 [Universitatea Victoria B. C. – Canada, 26–29 sept. 1996].
67. NICULCEA, MONICA, *Inter- und Multikulturalität in Südoesteuropa. Tagung des Lehrstuhls für deutsche Sprache und Literatur der West-Universität Temeswar, 26.–28. September 1997*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 328–329.
68. NUBERT, ROXANA, *Salutul lectorului...*, TBG, 1997, 8–10 [la manifestarea de la nr. 60].
69. OANCEA, ILEANA, *Salutul decanului Facultății de Filozofie*, TBG, 1997, 11 [la manifestarea de la nr. 60].
70. OCNEANU, GABRIELA, *Simpozionul Național de Bizantinologie*, CMol, **6**, nr. 7–9, 1997, 30 [Iași, 16–17 mai, 1997].
71. POP, LIANA, *Al 16-lea Colocviu de Pragmatică (Geneva, 15–17 iunie 1995)*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 203–204.
72. SAKAMOTO, KYAKUDAI, *Recent Developments of Logic. Computer Science and Philosophy of Science in Japan*, RRPh, **40**, nr. 1–2, 1996, 3–8 [*Logic, Methodology and Philosophy of Science. 10th International Congress*, Florence, August, 1995].
73. SCHUSTER, DIANA, *Fortbildungskurs „Juristendeutsch", Köln, 1.–12. Dezember 1997*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 328.
74. STOICHIȚOIU ICHIM, ADRIANA, *Cursurile de vară și colocviile științifice de limba, literatura și arta poporului român (Sinaia, 26 iulie – 20 august 1996)*, AUBLR, **45**, 1996, 83–87.
75. VOICU, C., *A II-a Conferință Internațională –* ***România și românii în știința contemporană***, RPsih, **43**, nr. 3–4, 1997, 297–298 [Brașov, 27–31 mai 1997; org. de FCR, AR, MCT, MÎ, sub auspiciile UNESCO: președintele Comitetului de organizare: prof. G. E. Palade (S. U. A.); președinte executiv: acad. Virgiliu N. Constantinescu, președintele AR].

76. VOICU, C., *Sesiunea de comunicări ştiinţifice – **Personalitate, comunicare şi activitate***. Bucureşti, 9 mai 1997, RPsih, **43**, nr. 3–4, 1997, 296–297.

77. ZIDĂROIU, CORNEL, ***Laudatio**. În onoarea profesorului Dr. **Dr. h. c. mult**. Theodor Berchem, Universitatea din Würzburg*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 295–297 [vers. în germ. p. 297–299].

78. *** *Actes du colloque. **Journée de la francophonie***. II-ème édition, 20–22 mars 1996. Textes réunis par Mariana Mureşanu Ionescu et Georges Diener, Iaşi, EUI, 1997, 358 p. (UI. CCFI). Rec.: Paula Gherasim, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 260–262.

79. *** *Comunicări de limbă şi literatură*. Sesiunea cercurilor ştiinţifice studenţeşti din 18–19 noiembrie 1994. Volum apărut sub îngrijirea prof. dr. Valentina Agrigoroaiei, Iaşi, EUI, 1996, 112 p. (UI. FL).

80. *** *Comunicările „Hyperion"*. [Vol.] 7. Volum coordonat de Dim. Păcurariu, Bucureşti, EHyperion XXI, 1997, 247 p. (SAH. UH. FF) [cu com. celei de-a 7-a ses. a FF a UH]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **97**; **38**, 1995, nr. **37**; **36**, 1994, nr. **142 bis**; **35**, 1992, nr. **99**.

81. *** *Folosirea limbii franceze în universitate – Dezbateri (Adunarea generală din 29 mai 1994)*, Academica, **7**, nr. 8, 1997, 31–32 [intervenţiile lui René Durocher şi Jean-Claude Guédon].

82. *** *Limba română în afara graniţelor*, Adevărul, nr. 2226, 18 iul. 1997, 8 [cursuri la Turnu-Severin: *Curs de perfecţionare pentru cadrele didactice care predau în limba română din jurul graniţelor României*, org. FCR şi DIPGR; cu 100 cadre didactice din Republica Moldova, Ucraina, Ungaria, Iugoslavia, Albania, 6 prof. univ. din România şi reprezentanţi din mass-media].

83. *** *Limbă, cultură, civilizaţie română*, Cotidianul, **7**, nr. 148, 1 iul. 1997, 6 [despre Cursurile de limbă, cultură şi civilizaţie românească, Baia Mare, 20 iul.–12 aug. 1997].

84. *** *O întâlnire astrală (Centenar L. Blaga – I. Barbu)*. Comunicări prezentate la simpozionul organizat de Universitatea „Alexandru I. Cuza" din Iaşi (19–21 mai 1997), Iaşi, EUI, 172 p. (**Analele ştiinţifice ale Universităţii „Alexandru I. Cuza" din Iaşi**. Serie nouă, **43**, Supliment, 1997. *Literatură română*). Vezi nr. 15.

85 *** *Recent Advances in Romanian Language Technology*. Editors: Dan Tufiş, Poul Andersen, Bucureşti, EAR, 1997, 377 p. (Awareness Program. GR. AR. UE) [vers. engl. a vol. *Limbaj şi tehnologie*, Bucureşti, EAR, 1995]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **98**.

86. *** *Studii şi cercetări din domeniul ştiinţelor socio-umane* prezentate la sesiunile ştiinţifice anuale 1994–1995, Cluj-Napoca, ECL, 1996, 184 p. (AR. Fil. Cluj-Napoca. ICSU) [com. la ses. ICSDU la 24–25 iun. 1994, 16–17 iun. 1995].

87. *** *Temeswarer Beiträge zur Germanistik*. Wissenschaftliche Tagung „40 Jahre Temeswarer Germanistik". Temeswar 24.–27. Oktober [1996]. Roxana Nubert (Hrsgb.). Band 1. Unter Mitarbeit von Kinga Gáll, Gabriel Kohn, Petra Kory, Eva Marianne Marki, Grazziella Predoiu, Timea Salló. *Sesiune **40 de ani de germanistică la Timişoara***, Timişoara, 24–27 octombrie [1996], Temeswar, MV, 1997, 490 p.

88. *** *Theodor Berchem – **doctor honoris causa** der Universität Bukarest*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 295.

89. *** *Vorwort*, TBG, 1997, 6–7 [la manifestarea de la nr. 60].

90. *** *IV Kongress der Germanisten Rumäniens. 2.–5. Juni 1997, Sinaia (Karpaten). Bericht und Dokumentation*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 7–28 [despre rapoartele semnate de Ştefan Sienerth, Rohtraut Wittstoch, Reiner Wilhelm, Mariana Lăzărescu, Herbert Arlt].

91. *** *40 de ani de limbă şi literatură arabă la Universitatea Bucureşti*, DipClub, nr. 12, 1997, 10 [festivitate la CLLO. UB].

VEZI şi nr. 14, 15, **31**, **34**.

Recenzii

92. IVĂNESCU, ALVINA, *Deutsche Sprache und Literatur in Südosteuropa – Archivierung und Dokumentation*. Beiträge der Tübingen Fachtagung vom 25.–27. Juni 1992. Hrsg. v. Anton Schwob u. Horst Fassel, Verlag Südostdeutsches Kulturwerk, München, 1996, 327 S., ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 314–317.

VEZI şi nr. 1437.

2. DĂRI DE SEAMĂ, CRONICI

93. CLEȚIU, ANA. *Jungste GGR-Zweigestelle – ganz Aktiv. Aus der Tätigkeit der Filiale Karlsburg (Alba Iulia) der GGR*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 344.
94. MARIN, MARIA, *Din activitatea Institutului de Fonetică și Dialectologie „Alexandru Rosetti"*, FD, **16**, 1997, 309–310.
95. MITU, MIHAI, *Din activitatea Asociației Slaviștilor din România (1996)*, RS, **34**, 1996, 331–340.
96. *** *GGR-Initiative zur Gründung der Goethe-Gesellschaft in Rumänien*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 345.
97. *** *Societatea Română de Studii Clasice*, StCl, **28–30**, 1992–1994, 203–207.

III. *LINGVISTICĂ GENERALĂ*

1. LINGVISTICĂ TEORETICĂ

98. ALBU, RODICA, *On Reference*, AUBLLS, **41**, 1992, 7–13 [cu 4 fig.].
99. ALEXANDRESCU, VLAD, *Le dualisme en théorie de l'énonciation*, Echinox, **29**, nr. 4–5–6, 1997, 31 [cu cv și fot.]
100. ANGENOT, MARC, *Propaganda socialistă. Elemente de retorică și pragmatică*, Tribuna, 9, nr. 22, 1997, 12–13 [trad. de Cornel Munteanu a vol. *La propagande socialiste: six essais d'analyse du discours*, Montréal, Les Editions Balzac, 1996; cu o prez. a aut. (p. 12)].
101. ANGHEL, ELENA, *Limbajul categorial aristotelic*, RF, nr. 3, 1997, 315–318.
102. ANGHELI, NATALIA, *Verb-Based Compounds as a Type of Incorporation*, CLTA, **29**, 1992, 91–97; reluat și în **31**, 1997, 17–23.
103. ARĂDĂVOAICE, GHEORGHE, *Câteva adevăruri despre comunicare (II)*, SMM, **9**, nr. 3, 1997, 19–22.
104. ARNAULD, A., NICOLE, P., *A dolgok képzetéről és a jelek képzetéről*, SzeSzo, 1996, 1–3 [trad. de Bene Ede din *La logique ou l'art de penser, contenant, outre les règles communes, plusieurs observations nouvelles, propres à former le jugement*, Paris, 1830, p. 57–59].
105. BARBU, ANA-MARIA, IONESCU, EMIL, *Teorii gramaticale contemporane: gramatica centrilor de sintagmă*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 31–55.
106. BARTHES, R., *A szemiológia elemei*, SzeSzo, 1996, 181–186 [trad. de Karafiáth Judith din *Éléments de sémiologie*, în Communications, 1964, p. 103, 110–112].
107. BARTHES, ROLAND, *Mitologii*, Traducere, prefață și note de Maria Carpov, Iași, IE, 1997, 296 p. (Colecția **Sinteze**, 15) [trad. vol. *Mythologies*, Editions du Seuil, Paris, 1957].
108. BĂNCILĂ, FLORICA, *Personal Pronouns between Pragmatics and Syntax*, AUBLLS, **41**, 1992, 14–20 [cu 3 sch.].
109. BERDAN, LUCIA, ***Limba păsărilor*** *– un cifru inițiatic divin*, Asachi, **7**, nr. 95, 1997, 12–13.
110. BIRDWHISTELL, RAY L., *A kommunikáció általános leírás a kommunikáció, folyamatáról, mint többcsatornás rendeszerről*, SzeSzo, 1996, 197–208 [trad. de Buda Béla din *Communication... a Generalized Description of the Communication Process as a Multichannel System*. În David L. Sills (ed.): *International Encyclopedia of the Sciences*. Vol. 3, The Macmillan Company, The Free Press Communication, 1968, p. 24–29].
111. BÎRĂ, ELENA, *The Role of Context in the Interpretation of Discourse. The Paradox of Oscar Wilde*, AUBLLS, **41**, 1992, 53–58.
112. BOBOC, ALEXANDRU, *Interpretation und „mögliche Welten"*, AUBF, **45**, 1996, 25–31.
113. BOBOC, ALEXANDRU, *Limbaj și ontologie. Semiotica și filosofia modernă a limbajului*, București, EDP, [1977], 143 p.
114. BOGDAN DASCĂLU, DOINA, DASCĂLU, CRIȘU, *Poezia ca autoportret al tăcerii*, Omagiu Blaga, 1997, 284–294.

115. BORCILĂ, MIRCEA. *Dualitatea metaforicului şi principiul poetic*, Omagiu Blaga, 1997, 263–283.
116. BORCILĂ, MIRCEA. *Între Blaga şi Coşeriu. De la metaforica limbajului la o poetică a culturii*. RF, nr. 1–2, 1997, 147–163.
117. BORCILĂ, MIRCEA. *„Marele lanţ al fiinţei". O problemă de principiu în poetica antropologică*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 13–19 [Engl. Ab.].
118. BUCHKA, PETER. *Mai ştim să-l citim pe Proust?*, Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 10.
119. BURDESCU, FELICIA. *Heraclitean Elements in Blaga and Yeats*, AUOLE, **4**, 1996, 19–23 [Engl. Ab.].
120. CARNAP, R.. *Jelentés és szinonímia*, SzeSzo, 1996, 154–164 [trad. de Fehér Márta din *Meaning and Necessity. A Study in Semantics and Modal Logic*, Chicago, 1967, p. 233–247].
121. CASSIRER, E., *A szimbolikus forma fogalma a szellemtudományok felépítésében*, SzeSzo, 1996, 116–120 [trad. de Bonyhai Gábor din *Wesen und Wirkung des Symbolbegriffs*, Darmstadt, 1969, 169–172.
122. CĂLINESCU, CONSTANT, *Prin poezie, spre conştiinţa de sine a poporului nostru*, CUcr, **4**, nr. 32–33, 1997, 10–11 [despre psiholingvistică, estetică, fonologie]
123. CORNILESCU, ALEXANDRA. *Montague Grammar and the Analysis of Relative Clauses*. Bucureşti, UB, 1996, 270 p. multigr.
124. CORNILESCU, ALEXANDRA, *Notes on the Pragmatic Exclamation*, AUBLLS, **41**, 1992, 26–36.
125. COSERIU, EUGENIO. *Estetica lui Blaga în perspectivă europeană*, Omagiu Blaga, 1997, 17–32.
126. COŞERIU, EUGENIU, *Omul şi limbajul său*, RF, **44**, nr. 1–2, 1997, 133–145 [trad. de Lucian Lazăr a vol. *El hombre y su lenguage*, Gredos, Madrid, 1997, p. 13–33].
127. COŞERIU, EUGENIU, *Sincronie, diacronie şi istorie. Problema schimbării lingvistice*. Versiune în limba română de Nicolae Saramandu, Bucureşti, EE, 1997, 255 p. [trad. vol. *Sincronía, diacronía e historia*, Gredos, Madrid, 1978].
128. CRĂCIUN, DAN, *Pretexte metaetice*, Bucureşti, EINI, 1997, 271 p. [v. cap. *Limbajul moral*, p. 21–136].
129. CRĂCIUN, GHEORGHE, *Roland Barthes et les fantasmes du texte*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 129–139.
130. CRIŞ, MARIANA, *Laboratorul de creaţie al lui Umberto Eco*, ASL, **1**, nr. 2, 12 mai 1997, 8.
131. CRIŞ, MARIANA, *Un gânditor între morală şi politic*, ASL, **1**, nr. 3, 19 mai 1997, 8 [Paul Ricoeur].
132. CROCE, BENEDETTO, *Estetica privită ca ştiinţă a expresiei şi lingvistica generală*. [*I*]. *Teorie*. [*II*]. *Istorie*. Traducere de Dumitru Trancă. Studiu introductiv de Nina Façon, Iaşi, EMoldova, I: 226 p.; II: 271 p.
133. CUJBĂ, CORNELIA. *Efecte formale ale contactelor lingvistice*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 278–283 [deutsch. Zus.].
134. CUNIŢĂ, ALEXANDRA, *Traduction et grammaires générales*, CLTA, **31**, 1994, 27–32.
135. DEELY, JOHN. *Bazele semioticii*. Traducător: Mariana Neţ, [Bucureşti], ALL, [1997], 125 p. [cu note (p. 95–108) şi bibl. (p. 109–125)].
136. DELIGIORGIS, IOANNA. *The Status of [Consonantal]*, CLTA, **30**, 1993, 3–15 [o primă vers. *(Consonantal) in Underspecifications Theory*, prez. la Conferinţa de Lingvistică din Michigan, 13 oct. 1989].
137. DERRIDA, JACQUES, *Diseminarea*. Traducere şi postfaţă de Cornel Mihai Ionescu, Bucureşti, EUE, 1997, 400 p. (**Mentor**) [trad. vol. *La Dissémination*, Paris, Ed. du Seuil, 1972].
138. DIACONESCU, MIRCEA. *Prelegeri de estetică ortodoxă. I. Teologia şi estetica*. Galaţi, PFr, 1996, 450 p. Rec.: I. Ionescu, TelR, **145**, nr. 19–22, 1997, 7, 8.
139. DIACONESCU, TRAIAN. *Consideraţii despre funcţiile metaforei în retorica şi poetica oratorică*, AUIL, **42**, 1996, 113–126 [rés. fr.].
140. DIGNOIRE, CLAUDE. *Traducerea cinematografică*, Hyperion, **6**, 1997, 195–200 [rés. fr.].
141. DIMA, TEODOR. *Inner- and Extra-Propositional Meanings of the Notions*, Noesis, **21**, 1996, 29–35.
142. DINU, MIHAI. *Comunicarea. Repere fundamentale*, Bucureşti, EŞ, 1997, 364 p.
143. DOBRE, DAN. *Spécificité conversationnelle de l'énoncé de la presse*, RRL, **41**, nr. 3–4, 1996, 87–100.

144. DOGAN, MATTEI, PAHRE, ROBERT, *Noile ştiinţe sociale. Interpretarea disciplinelor*. Ediţia a II-a. Traducere din limba franceză de Nicolae Lotreanu, Bucureşti, EAlternative, 1997, 280 p. [trad. vol. *L' innovation dans les sciences sociales*, Paris, PUF, 1991; v. cap. *Lingvistica*, p. 135–138].

145. DORENBECK, NILS, *Sprachstellen und Sprechwerte. Überlegungen zu Rezeption und Implikationen des semantischen Wertbegriffs Ferdinand de Saussure*, TGB, **1**, 1997, 51–65.

146. DRĂGHICESCU, JANETA, *De la lecture analytique aux stratégies discursives*, AUBLLS, **41**, 1992, 59–62.

147. DUBOIS, JACQUES, EDELINE, FRANCIS, KLINKENBERG, JEAN MARIE, MINGUET, PHILIPPE, *Retorica poeziei. Lectură lineară, lectură tabulară*. Traducere şi prefaţă de Marina Mureşanu Ionescu, Bucureşti, EUnivers, 1997, 305 p. (Colecţia **Studii**. *Retorică, Poetică, Stilistică*) [înaintea aut.: Grupul μ: trad. vol. Groupe μ, *Rhétorique de la poésie. Lecture linéaire, lecture tabulaire*, Paris, Ed. du Seuil, 1990].

148. DUMISTRĂCEL, STELIAN, HREAPCĂ, DOINA, BÎRLEAN, ION-HORIA, *Ancheta dialectală ca formă de comunicare*, Iaşi, EAR, 1997, 453 p. [cu *L'enquête dialectale en tant que forme de communication*. Sommaire (p. 370–373); *Die Dialektaufnahme als Kommunikationsform*. Inhaltverzeichnis (p. 375–377); Ind. de aut. (p. 379); Anexe (p. 385–416); Ind. alfabetic al cuvintelor-titlu din chestionarul NALR (p. 417–453). Rec.: Valentin Corcinari, RevRom, **3**, nr. 4, 1997, 5].

149. DUMITRU, MIRCEA, *Self- Predication and the Unity of Virtues in Plato's* ***Protagoras***, RRPh, **40**, nr. 1–2, 1996, 81–96.

150. DUMITRU, MIRCEA, *Should Modal Operators be Interpreted as Quantifiers Over Possible Worlds?*, RRPh, **40**, nr. 3–4, 1996, 247–262.

152. ECO, UMBERTO, *Şase plimbări prin pădurea narativă*. Traducere de Ştefania Mincu, Constanţa, Pontica, 1997, 192 p. (**Biblioteca italiană**. Colecţie sub îngrijirea lui Marin Mincu) [trad. vol. *Six Walks in the Fictional Woods*, ed. de President and Fellows of Harvard College, 1994; ed. it.: 1994, R. C. S. Libri & Grandi Opere S. p. A., Bompiani, Milano, 1994].

153. ELEY, GEOFF, *De la istoria socială la „cultura lingvistică" în istoriografia anglo-americană a anilor '80*, RIst, **8**, nr. 5–6, 1997, 303–346 [repr. după ms original în vol. *Is All the World a Text? From Social History to the History of Society. Two Decades Later*; Engl. Ab.].

154. FLONTA, MIRCEA, *Traducere şi comunicare interculturală. Cărări înguste şi dileme ale traducerii filosofice*, Bucureşti, EAR, 1997, 14 p. (**Conferinţele Academiei Române**. Ciclul *Limba română şi relaţiile ei cu istoria şi cultura românilor*).

155. FLORENSKI, PAVEL ALEXANDROVICI, *Perspectiva inversă şi alte scrieri*. Traducere din limba rusă de Tatiana Nicolescu, Alexandra Nicolescu, Ana Maria Brezuleanu. Prefaţă de Nina Kanchtschischwili, Bucureşti, Humanitas, 1997, 272 p. (**Gânditori ruşi**. Colecţie coordonată de Ion Ianoşi) [v. *Antinomia limbii* (p. 167–243), trad. de Alexandra Nicolescu din *Studia Slavica Hungarica*, 1986, **32**, nr. 1–4].

156. FRÂNCU, CONSTANTIN, *Curente şi tendinţe în lingvistica secolului nostru*, Iaşi, CED, 1997, 208 p.

157. FREGE, G., *Értelem és jelentés*, SzeSzo, 1996, 76–81 [trad. de Bonyhai Gábor din *Schriften zur Logik*. Aus dem Nachlass, Berlin, Akademie Verlag Lizenzausgabe, 1973].

158. GADAMER, H. G., *[Nyelv és logosz]*, SzeSzo, 1996, 135–153 [trad. de Bonyhai Gábor din *Wahrheit und Methode*, Tübingen, J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1975].

159. GOES, JAN, *Searching for Prototype Adjectives*, CLTA, **31**, 1994, 33–40.

160. GREIMAS, ALGIRDAS JULIEN, FONTANILLE, JACQUES, *Semiotica pasiunilor. De la stările lucrurilor la stările sufletului*. Traducere de Mădălina Lascu şi Rodica Paliga. Ediţie îngrijită de Sorin Paliga, Bucureşti, EScripta, 1997, 288 p. [trad. vol. *La sémiotique des passions. Des états de choses aux états d'âme*, Paris, Editions du Seuil, 1991].

161. GYURCSIK, ILIE, *Tradition et déconstruction*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 54–65.

162. HAZY, ŞTEFAN, *Predicativitatea: determinarea contextuală analitică*, Cluj-Napoca, Dacia, 1997, 151 p.

163. HEGEL, GEORG WILHELM FRIEDRICH, *A szimbólum általában*, SzeSzo, 1996, 108–115 [trad. de Tandori Dezső din *Aesthetik*, I–II, Aufban Verlag, 1965].
164. HJELMSLEV, L., *A jel szerkezete*, SzeSzo, 1996, 165–180 [trad. de Antal László din *Prolegomena to a Theory of Language*, (1943), Baltimore, 1953, p. 25–38].
165. HOAJĂ, ADRIAN, *Scrierea, milenara memorie a omului...*, Magazin, **40**, nr. 49, 1997, 3.
166. HOUDEBINE-GRAVAUD, ANNE-MARIE, *Femeia invizibilă (sau despre invizibilitatea femeii în limbaj)*. Traducere de Doina-Mihaela Sava. Cuvînt înainte de Maria Carpov, Iaşi, EUI, 1997, 136 p.
167. IACOB, OLIMPIA, *Traducere şi transfer*, Poesis, nr. 5–6, 1997, 29 [trad. din Even Zohar, *Poetics today*, 1990, The Porter Institute for Poetics and Semiotics, p. 73–78].
168. ICOBESCU, CLAUDIA, *Mind Mapping – Eine Alternative Notizentechnik*, TGB, **1**, 1997, 143–146.
169. IEŢCU PREOTEASA, ISABELA, *On the Reference of Proper Nouns*, AUBLLS, **41**, 1992, 37–44.
170. IGNAT, MOISE, *Logica şi lingvistica*, SCSU, (1994–1995), 1996, 40–45.
171. IONESCU, CORNEL MIHAI, *Computerul To(th)d*, VR, **92**, nr. 7–8, 1997, 145–148.
172. IONESCU, EMIL, *Adevăr şi limbă naturală. O introducere în programul lui Donald Davidson*, Bucureşti, ALL, 1997, 192 p. Rec.: *** Ziua, **4**, nr. 903, 10 iun.1997, 7.
173. IORDACHE, EMILIA-RODICA, SCURTU, GABRIELA, *Étude sémantique et syntaxique des périphrases verbales marquant le début d'accomplissement d'un procès*, CLTA, **31**, 1994, 41–48.
174. IRIMIA, DUMITRU, *„Omul < ...> metaforizant" şi natura limbajului poetic*, Omagiu Blaga, 1997, 251–262.
175. ISAC, DANIELA, *Negative Concord and Negative Quantifiers*, RRL, **41**, nr. 3–4, 1996, 145–159 [o primă vers. prez. la Al şaselea Colocviu de Gramatică Generativă, Valéncia, 27–29 mart. 1996].
176. ISAC, DANIELA, *Pragmatic Aspects of Possible Worlds Semantics*, AUBLLS, **41**, 1992, 45–52.
177. JAKOBSON, ROMAN, [*A nyelvi kommunikáció*], SzeSzo, 1996, 229–235 [trad. din *Linguistics and Poetics*, în *Style in Language*, New York, 1960, 350–377].
178. KOHN, DANIELA, KOHN, GABRIEL, *Die Äquivalenz als Entwurf des Übersetzers*, TGB, **1**, 1997, 131–142.
179. KOHN, DANIELA, KOHN, GABRIEL, *Semiotik und Äquivalenztheorie. Eine interdisziplinäre Studie zur Adäquitheit semiotischer Instrumente bei der Beschreibung des Äquivalenzphänomens (mit Bezug auf den funktionalen und hermeneutischer Äquivalenzbegriff)*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 78–87.
180. LAGUTIN, VEACESLAV, *Für und wieder Sprechaktteorie bei der Analyse des literarischen Dialogs (zur Spezifik des Dialogs in literarischen Texten)*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 76–78.
181. LAMBERT, J. H., *Szemiotika vagy a gondolatok és a dolgok jelölésének tana*, SzeSzo, 1996, 6–12 [trad. de Bonyhai Gábor din *Neues Organon*, vol. II, Leipzig, 1764, p. 3–4, 8–16].
182. LATEŞ, TITUS, *Sistemul rostirii filosofice româneşti la Constantin Noica*, RF, **44**, nr. 4, 1997, 409–422 [în vol. *Rostirea filozofică românească*, Bucureşti, EŞ, 1970 şi *Creaţie şi frumos în rostirea românească*, Bucureşti, EE, 1973]. Vezi BRL, **13**, 1970–1971, nr. 1211; **16**, 1973, nr. 949.
183. LĂCĂTUŞ, ADRIAN, *Proza paradoxurilor semiotice*, Arca, nr. 4–5–6, 1997, 119–122 [analiză la Italo Calvino, *Oraşe invizibile*].
184. LECCA, DOINA, *Discourse, Power and Intonation*, AUBLLS, **41**, 1992, 67–76 [cu 2 fig. şi 1 tab.].
185. LEOCA, ŞERBAN, *Structura atributivă în gândirea lui Leibniz*, Tribuna, **9**, nr. 7, 1997, 13.
186. LOBIUC, IOAN, *Lingvistică generală*, [Iaşi], IE, 1997, 295 p. Rec.: Alexandru Gafton, Omagiu Vasile Arvinte, **43**, 1997, 264–265. Vezi nr. **33**.
187. LOCKE, J., *A tudományok felosztásáról*, SzeSzo, 1996, 3–5 [trad. de Dienes Valéria, din *Ertekezés az emberi ertelemről*, vol. II, Akademiai Kiadó, Budapest, p. 339–341].
188. LORIA RIVEL, GUSTAVO ADOLFO, *Limbi concentrice şi limbi secvenţiale – o propunere de clasificare*, ComLL, 1996, 20 –23.
189. LOTMAN, J. M., *A kultúra fogalma*, SzeSzo, 1996, 301–310 [trad. de Lengyel Zsolt din *Sztatyi po tipologii kulturi*, Tartu, 1970].
190. LOTMAN, J. M., *A szöveg fogalma*, SzeSzo, 1996, 251–260 [trad. de Köves Erzsébet din *Sztruktura hudozsesztvennovo teksta*, Moszkva, 1970].

191. LUNGU, IRINA, *Ideologia şi mitologia guvernării reprezentative – o abordare hermeneutică (I)*. CIE, **8**, nr. 40–41, 1997, 6; *(II) O analiză hermeneutică a ideologiei*, nr. 42, 1, 4; *(III) Mitologia guvernării reprezentative – o ideologie necesară*, nr. 43, 11.
192. MAGHERU, PAUL, *Contribuţii la o definire funcţionalistă a limbajului poetic*, AUO, **3**, 1996, 72–82 [rés. fr.].
193. MANOLESCU, ANCA, *Textul – spaţiu*, Dilema, **5**, nr. 214, 1997, 11.
194. MECU, CARMEN MARIA, *Schema conversiei de perspectivă şi producerea de naraţiuni*, RPsih, **43**, nr. 3–4, 1997, 211–222 [rés. fr.].
195. MEIROŞU, RADU, *Desacralizarea scrisului. O istorie a scrisului de la Geneză până în zilele noastre*, Dimineaţa, nr. 189, 18 aug. 1997, 4.
196. MIHĂILĂ, RODICA, *Poststructuralist Feminism and the Foucaultian Concepts of Power and Subjectivity*, AUBLLS, **46**, 1996, 49–56.
197. MIHĂILĂ, RODICA, *Poststructuralist Theory – New Historicism and the Crisis in American Studies*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 66–73.
198. MIHĂILĂ, RODICA, *The Pragmatic Dimension of "The New Criticism"*, AUBLLS, **41**, 1992, 77–80.
199. MILITARU, ION, *Problema arheologică a rostirii – etimologie şi deschidere –*, AO, **12**, 1997, 211–221 [rés. fr.].
200. MITRAN, ION, *Comunicare şi realitate*, ON, nr. 193, 1997, 6.
201. MITRAN, ION, *Puterea comunicării*, ON, nr. 191, 1997, 2.
202. MITRAN, ION, *Raţionalitate şi distorsiuni în sistemul comunicării*, ON, nr. 189, 1997, 5.
203. MONAC, CONSTANTIN, *Comunicarea în situaţii de criză*, SMM, **9**, nr. 3, 1997, 31–33.
204. MORRIS, C. W., *A jelelmélet megalapozása*, SzeSzo, 1996, 33–75 [trad. de Fehér Márta din *Foundations of the Theory of Signs*, din *International Enciclopedia of Unified Science* I, 1938 (1955), 79–135].
205. MUNTEANU, DAN, *Sobre el concepto de intertextualidad en la lingüística textual*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 101–112.
206. MUREŞAN, RODICA, *Comunicare şi imagine în lumea de azi*, SMM, **9**, nr. 3, 1997, 42.
207. MUSTĂŢEA, ALEXANDRINA, *Stylistique et rhétorique*, Piteşti, [EUnP], 1996, 119 p. multigr. (UP, CLŞt).
208. NEŢ, MARIANA, *Communist Teror in Romania: between Document and Fictionalization. The Case of Prim Memoirs*, RIS, **1**, 1996, 298–328 [rez. rom.].
209. NEŢ, MARIANA, *Memoirs & Mentalities*, Echinox, **29**, nr. 4–5–6, 1997, 36–37 [cu cv şi 1 fot.].
210. NEUBERT, ALBRECHT, *„Traducătorul, prin definiţie, trebuie să încerce mereu să-şi extindă cunoştinţele. (...) Oriunde ne-am opri, putem contribui la cercetarea în domeniul traducerii"*. Dialog despre traducere cu ..., profesor la Universitatea din Leipzig, realizat de Rodica Dimitriu, Cronica, **31**, nr. 17–18, 1997, 4.
211. NIDA, EUGENE, *Contextul este acela care dă sens cuvintelor*, Cronica, **31**, nr. 23–24, 1996, 5 [prez. şi int. de Rodica Dimitriu].
212. NIŢĂ-DUMAS, FELICIA, *Quelques remarques sur la négation et ses «avatars» dans la communication non verbale*, RRPh, **40**, nr. 3–4, 1996, 263–267.
213. OGDEN, C. K., RICHARDS, I. A., *Szimbólumtan*, SzeSzo, 1996, 121–126 [trad. de Takács Ferenc din *The Meaning of Meaning*, London, 1923, 1960, p. 9–13].
214. OLTEAN, ŞTEFAN, *Ficţiunea, lumile posibile şi discursul indirect liber*, Cluj-Napoca, EStudium, 1996, 157 p. Rec.: Ileana Galea, *Lingvistică şi literatură*, Tribuna, **9**, nr. 24, 1997, 5.
215. ORGHIDAN, DAN, *Strategii de comunicare în învăţământul militar superior*, SMM, **9**, nr. 3, 1997, 36–37.
216. PAŞALIU, IULIAN, *Les prépositions (I). Les prépositions modales*, RRPh, **40**, nr. 1–2, 1996, 97–145 [cu 36 tab.].
217. PAŞALIU, IULIAN, *Operational Mechanisms and their Part in Discourse Constructions (V). Macrotextual Operation (I)*, RRPh, **40**, nr. 3–4, 1996, 281–288. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. 227 [*II*].

218. PAŞALIU, IULIAN, *The Functional Use of Prepositions in Natural Languages as Expression of "The Construction of Real", in Child and Adult Formation (and Communication)*, CLTA, **30**, 1993, 37–129 [cu 5 grafuri şi 4 fig.; cu 10 tab. în an.].
219. PATTERSON, DAVID, *Bakhtin on Word and Spirit: the Religiosity of Responsability*, StSl, **7**, 1996, 49–64.
220. PEASE, ALLAN, *Limbajul trupului. Cum pot fi citite gândurile altora din gesturile lor*. Traducere de Alexandru Szabó, Bucureşti, Polimark, 1997, 224 p. [trad. vol. *Body Language. How to Read Others Thoughts by Their Gestures*, London, Sheldon Press, 1992]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **306**.
221. PEASE, ALLAN, GARNER, ALAN, *Limbajul vorbirii. Arta conversaţiei*. Traducere de Ileana Busuioc, Bucureşti, Polimark, 1996, 144 p. [trad. vol. *Talk Language – How to Use Conversation for Profit and Pleasure*, London, Simon and Schuster, 1989].
222. PEIRCE, C. S., *A jelek felosztása*, SzeSzo, 1996, 13–32 [trad. de Szegedy-Maszák Mihály, din *Collected Papers, II*, Cambridge, Mass., 132, p. 134–173].
223. PETŐFI, JÁNOS S., *Szöveg és jelentés*, SzeSzo, 1996, 261–291 [din *Magyar Műhely*, 1981, július 1, p. 36–59].
224. PJATYIGORSZKIJ, A. M., *Mitoszokról–pszichológus szemmel*, SzeSzo, 1996, 292–300 [trad. de Andrási Katalin din *Semiotica*, 1975, p. 3].
225. POMOGÁTS, BÉLA, *Nyelvújítás az ezredfordulon*, A Hét, **28**, nr. 34, 1997, 6–7 [cu o listă de 86 de limbi vorbite pe glob].
226. POP, DORU, *Pentru o poetică a comunicării non-verbale*, Poesis, nr. 7–8, 1997, 16–17.
227. POPA, DRAGOŞ, *Limba de lemn*, Tribuna, **9**, nr. 3–4, 1997, 12.
228. POPESCU, CARMEN, *Ironic Communication*, CLTA, **29**, 1992, 31–33.
229. POPESCU, CRISTIAN FLORIN, *Modalităţi de redactare a textului publicistic. Criterii, norme, soluţii*, [Bucureşti], E. I. N. I., 1997, 111 p.
230. POPESCU GAVRILAŞ, MIHAELA, *Metaforă şi simbol poetic. Posibile criterii diferenţiatoare*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 89–95 [rés. fr.].
231. ROTAR, ION, *Limbile pământului*, Psihosociologica, **3**, nr. 1, 1997, 54–55.
232. ROVENŢA-FRUMUŞANI, DANIELA, *Argumentation e(s)t stratégie discursive*, AUBLLS, **41**, 1992, 63–66 [cu 1 tab.].
233. ROVENŢA-FRUMUŞANI, DANIELA, *Rhétorique, argumentation et interaction discursive*, RRPh, **40**, nr. 3–4, 1996, 269–279 [cu 2 tab.].
234. SAUSSURE, FERDINAND DE, *A nyelvi jel természete*, SzeSzo, 1996, 82–107 [trad. de B. Lőrinczy Éva din *Cours de linguistique générale*, Paris, Payot, 1931].
235. SĂLĂVĂSTRU, CONSTANTIN, *Explication scientifique et discours méta-explicatif*, Noesis, **21**, 1996, 41–49.
236. SEARLE, JOHN R., *A beszédaktus mint kommunikáció*, SzeSzo, 1996, 236–250 [trad. de Pléh Csaba din *Human Communication Theory and the Philosophy of Language: Some Remarks*, în Frank E. X. Dance (ed.): *Human Communication Theory*, New York, Co. Holt, Rinehardt and Winston, 1967, p. 116–129].
237. SFETCU, MIHAELA, *Intertextul – relaţia lingvistică şi culturală*, RRom, **3**, nr. 5–6–7, 1997, 112–117.
238. SLAMA-CAZACU, TATIANA, *Impostura*, RLit, **31**, nr. 1, 1998, 12–14.
239. STOICA, LUANA, *Paroles sans paroles, paroles au delà des paroles*, CLTA, **30**, 1993, 131–141.
240. STOICA, LUANA IRINA, *Pouvoir – théâtralité – mentalité*, CLTA, **31**, 1994, 77–86.
241. ŞOITU, LAURENŢIU, *Comunicare şi acţiune*, Iaşi, IE, 1997, 176 p.
242. ŞTEF, FELICIA, *Subiectul operelor literare în concepţia aristotelică*, Hyperion, **6**, 1997, 55–63 [rés. fr.].
243. ŞTEFĂNESCU, DORIN, *Sensul şi imaginea. Eseuri de hermeneutică a imaginarului*, Bucureşti, EDP, 1997, 171 p. (**Akademos**, 74).
244. TABARCEA, CEZAR, *Pro demagogic*, Dilema, **5**, nr. 209, 1997, 16.
245. TĂNĂSESCU, ANTOANETA, *Un semnal al scindării interioare*, Dilema, **5**, nr. 209, 1997, 14.

246. TĂNĂSESCU, ION. *Cunoaşterea simbolică în opera timpurie a lui Edmund Husserl*. AUBF, **45**, 1996, 33–37: *Semiotica în opera timpurie a lui Husserl*, ASL, nr. **18**, 1 sept. 1997, 4 [pe marginea vol. *Intention und Zeichen. Untersuchungen zu Franz Brentano und zu Edmund Husserl Frühwerk (Intenţie şi semn. Cercetări asupra lui Franz Brentano şi în opera lui Husserl*. Suhrkamp, 1993].
247. TIMOTIN, ANDREI. *„Semnificaţie" şi „identitate" la Husserl. De la **Logische Untersuchungen** la **Ideen I***. AUBF, **45**, 1996, 39–47.
248. TOBOŞARU, ION. *Retorică şi spectacologie*. Hyperion, **6**, 1997, 111–114 [rés.fr.].
249. TODOROV, T., *Szinekdoché*, SzeSzo, 1996, 187–196 [trad. de Kelemen János din *Synecdoques* în: *Communications*, 1970, 16, p. 26–35].
250. TRAN, VASILE. *Comunicare, Adevăr şi Transparenţă*. SMM. **9**, nr. 3, 1997, 43.
251. TUGUI, GRIGORE, *Interpretarea textului poetic*, Iaşi, E.U.I., 1997, 222 p.
252. VALETTE, BERNARD, *Romanul. Introducere în metodele şi tehnicile moderne de analiză literară*. Traducere de Gabriela Abăluţă, Bucureşti, CR, 1997, 157 p. (Colecţia **Syracuza**) [trad. vol. apărut la Editions Nathan, 1992].
253. VASCENCO, VICTOR. *Calcul lingvistic radial*. SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 65–71 [cu 1 fig.; deutsch. Zus.].
254. VASILIU, EMANUEL. *A pre-Saussurian Answer to a Saussurian Problem (Lazăr Şăineanu and the Conceptual Nature of Meaning)*, AUBLLS, **41**, 1992, 5–6.
255. VASILIU, EMANUEL. *On Some Pragmatic Aspects of the Linguistic Sign*, AUBLLS, **41**, 1992, 3–4.
256. VÂNTU, ILEANA. *L'expression de la cohésion dans les interviews-portraits*, RRL, **41**, nr. 3–4, 1996, 161–166.
257. VINTILESCU, VIOLETA. *Préliminaires à une description des **Actes expressifs***. CLTA, **30**, 1993, 25–35.
258. VLAD, CARMEN, *Tipuri de relaţii în producerea / actualizarea sensului textual*. SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 73–88 [Engl. Ab.].
259. VRÂNCEANU, ALEXANDRU, *Semiotica imaginii vizuale*, AUBLLR, **45**, 1996, 21–25.
260. VULTUR, IOAN. *Le retour de l'esthétique*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 94–99.
261. WALDENFELS, BERNHARD, *Despre gîndirea dialogică*, Dilema, **4**, nr. 182, 1997, 11 [int. realizat de Dean Komel pentru rev. *Phainomena* din Ljubljana, trad. de Ion Tănăsescu].
262. WALLON, H., *A jelentő és a jelentett összefüggése a gondolkodásban*, SzeSzo, 1996, 126–134 [trad. de V. Binét Ágnes din *De l'acte à la pensée*, Paris, 1942, p. 185–206].
263. WATZLAWICK, PAUL, BEAVIN, JANET, *A kommunikáció néhány formális arculata*, SzeSzo, 1996, 209–222 [trad. de Buda Béla din *Some Formal Aspects of Communication*, vol. X, No. 8, April, 1967].
264. WATZLAWICK, P., BEAVIN, J. A., JACKSON, D. D., *A kommunikáció két axiómája*, SzeSzo, 1996, 223–228 [trad. de Buda Béla din *Metacommunication and the Concept of Calculus*. În: *Pragmatics of Human Communication*, London, Co.: Faber and Faber, 1968, p. 39–52].
265. WIERZBICKI, PIOTR, *Structura minciunii*. Traducere şi notă asupra ediţiei de Constantin Geambaşu. Cu un cuvânt înainte al autorului. Postfaţă de Bogdan Ficeac, [Bucureşti], Nemira, 1996, 251 p. Rec.: Mihail Dumitrescu, *Radiografia unei propagande...*, SMM, **9**, nr. 1, 1997, 61.
266. ZAMFIR, MIHAI, *Le kitsch élévé ou sur les anomalies du discours structuraliste*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 37–42.
267. **** *Szemiotikai szöveggyűj temény*. A szövegeket válogalta Egyed Péter, Szerkesztette: Veress Károly. Cluj-Napoca, [TUCN], 1996, 314 p. multigr. (UCN. CFS).
VEZI şi nr. 19, 44, 55, 66, 71, **78**, 293–295, 298, 307, 310, 311, 314, 315, 331, 340, 346, 416, 506, 665, 681, 689, 730, 731, 748, 1087, 1147, 1152, 1158, 1160, 1164, 1166, 1184, 1372, 1375, 1417, **1445**, 1510, 1553, 1556, **1661**, **1869**, **1967**, 1982, 2010.

Recenzii

268. AVRAM, LARISA, N. Smith and I.-M. Tsimpli, *The Mind of a Savant. Language Learning and Modularity*. Blackwell, 1995, XIV+ 244 p., RRL, **41**, nr. 1–2, 1996, 82–83.

269. CĂLIN BĂLĂŞOIU, SIMINA, Eugenio Coseriu, *Introducere în lingvistică* [...], FD, **16**, 1997, 296–297. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **142**.
270. CĂTĂNESCU, MARIA, Jean-Michel Adam, *Les textes; types et prototypes: récit, description, argumentation, explication et dialogue*, Paris, Éditions Nathan, 1992, 210 p. + referinţe bibliografice, Hyperion, **6**, 1997, 227–230.
272. DANILOV, ILIE, Livia Cotorcea, *În căutarea formei* [...], StSl, **7**, 1996, 217–218. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **147**.
273. GHERASIM, PAULA, Joseph Courtés, *Sémiotique narrative et discursive*, Paris, Hachette Supérieur, 1993, AUIL, **42**, 1996, 210–211 [cu 1 sch.].
274. GRIGORESCU, DAN, Madan Sarup, *An Introductory Guide to Post-Structuralism and Post-Modernism*, New York – London – Toronto – Sidney – Tokyo – Singapore, Harvester Wheatleaf, 1993, Euresis, nr. 1–2, 1996, 292–294.
275. HOINĂRESCU, LILIANA, Ecaterina Mihăilă, *Textul poetic. Perspectivă teoretică şi modele generative* [...], SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 194–196. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **211**.
276. I. C., *Europe plurilingue*, Tribuna, **9**, nr. 24, 1997, 16 [publicaţie sub patronajul Asociaţiei pentru Răspândirea Limbilor Europei (ARLE)].
277. JEANRENAUD, MAGDA, *Le (post)structuralisme – une révolution symbolique?*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 266–280 [François Dosse, *Histoire du structuralisme. I. Le champ du signe, 1945–1966*, Paris, La Découverte, 1991].
278. LAZĂR, LUCIAN, Eugenio Coseriu, *Introducere în lingvistică* [...], LL, **42**, nr. 1, 1997, 136–139. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **142**.
279. LINDENBAUER, PETREA, *Totalitäre Sprache – Langue de bois – Language of Dictatorship*. Sub redacţia lui Ruth Wodak şi a lui Franz Peter Lirsch, Viena, Passagen-Verlag, 1995, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 192–193.
280. MAKSUTOVICI, CRISTIA, *O lucrare ştiinţifică de mare interes*, Albanezul, **5**, nr. 1, 1997, 3 [*Minoranze e lingue minoritarie (Minorităţile şi limbile minorităţilor)*, Napoli, 1996].
281. POCOVNICU, DANIEL-ŞTEFAN, *Noul dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului*, Ateneu, **34**, nr. 5, 1997, 5 [de Oswald Ducrot, Jean-Marie Schaeffer]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **806**.
282. POPESCU GAVRILAŞ, MIHAELA, Eugenio Coseriu, *Introducere în lingvistică* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 148–150. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **142**.
283. PRUTEANU, GEORGE, *Limba română, ieri şi azi (semnalări)*, Dilema, **5**, nr. 244, 1997, 13 [Sorin Antohi, *Cuvintele şi lumea. Construirea limbajului social-politic modern în cultura română*, în vol. *Civitas imaginalis – Istorie şi utopie în cultura română*, Bucureşti, ELitera, 1997, p. 136–174].
284. RAŢĂ, GEORGETA, *Semnele creaţiei de la Mythos la Logos*, Forum, **39**, nr. 463–464–465, 1997, 103–108 [Traian D. Stănciulescu, *Miturile creaţiei – lecturi semiotice ...*]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **255**.
285. STOICHIŢOIU-ICHIM, ADRIANA, Pierre Lerat, *Les langues spécialisées*, Presses Universitaires de France, Paris, 1996, 201 p., Hyperion, **6**, 1997, 225–227.
286. SZABO, ZOLTÁN, Bencze Lorant, ***Mikór Miért Kinek Hogyan***. *Stilus és értelmezés a nyelvi kommunikátióban* [Budapest], 1996, Corvinus Kiadó, 463 l., NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 76–78.
287. ŞERBĂNESCU, ANDRA, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, *Conversaţia. Structuri şi strategii. Sugestii pentru o pragmatică a românei vorbite* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 131–133. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **182**.
288. VAIMBERG, S., Victor Vascenco, *Studii de lingvistică teoretică şi aplicată* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 152–153. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **270**.
290. VERDEŞ, OVIDIU, *Quelques remarques sur* ***Le mirage linguistique***, Euresis, nr. 1–2, 1996, 281–290 [Toma Pavel, *Mirajul lingvistic. Eseu asupra modernizării intelectuale ...*]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **229**.
291. WALD, LUCIA, Augustin, *De dialectica* [...], StCl, **28–30**, 1992–1994, 182–185. Vezi BRL, **34**, 1991, nr. **110**.

VEZI şi nr. 1024, 1039, 1041, 1969.

2. LINGVISTICĂ MATEMATICĂ ŞI APLICATĂ

292. ANDERSEN, POUL, *Cooperation with Central and Eastern Europe in Language Engineering*, RARLT, 1997, 12–22.
293. AZZOUZ, VIORICA, *Approches et perspectives dans l'analyse du discours plurilingue infantile*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 15–20.
294. AZZOUZ, VIORICA, *L'activité métasémantique dans un contexte de plurilinguisme infantile*, JFAC, 1996 (1997), 340–344.
295. BOLDEA, MARIAN, *Speech Technology Research at Computer Science Department, "Politehnica" University of Timişoara*, RARTL, 1997, 241–246 [cu 3 fig.].
296. BURILEANU, CORNEL, OANCEA, EUGENIU, RADU, MIHAI, BURILEANU, DRAGOŞ, ARHIP, JĂNEL, VASILESCU, LAURENŢIU, *Text-to-Speech Synthesis for Romanian Language: Present and Future Trends*, RARLT, 1997, 189–206 [cu 7 fig.].
297. CHERATA, SANDA, *CONCORD – Software System for Concordances of Romanian Poetical Texts*, RARLT, 1997, 73–84 [cu concordanţele din vol. lui B. Fundoianu, *Privelişti*].
298. CIOCOIU, MIHAI, BRUDA, ŞTEFAN, *GULIVER: Generalized Unification Based LR Parser for Natural Languages*, RARLT, 1997, 129–142 [cu 5 fig.].
299. COJOCARU, SVETLANA, *Romanian Lexicon: Tools, Implementation, Usage*, RARLT, 1997, 107–114.
300. FERENCZ, ATTILA, ZAIU, DIANA, FERENCZ, MARIA, RAŢIU, TEODORA, TODEREAN, GAVRIL, *A Text-to-Speech System for the Romanian Language*, RARLT, 1997, 225–230.
301. FODOR, DAN, *Inteligenţa artificială bazată pe experienţe*, ŞtTehn, **49**, nr. 1, 1997, 38–39.
302. FODOR, DAN, *Inteligenţa artificială bazată pe „interconectare"*, ŞtTehn, **49**, nr. 2, 1997, 40–41 [cu 2 sch.].
303. GHERASIM, ANGELA, *În anticamera şcolii. Asistenţa logopedică în grădiniţă*, TribÎnv, **8**, nr. 397, 1997, 7.
304. GIURGIU, MIRCEA, *Results on Automatic Speech Recognition in Romanian*, RARLT, 1997, 247–259 [cu 14 fig. şi 8 tab.].
305. HAHN, WALTER von, *Machine Translation*, RARLT, 1997, 163–172 [cu 3 sch. şi 1 diag.].
306. ISCRULESCU, CRISTIAN, *Parsing and Parsers in Computational Linguistics. An Overview*, CLTA, **29**, 1992, 75–82 [cu 22 sch.].
307. KOHN, JÁNOS, *Computergestütze Analyse von Paralleltexten (Stilistische Aspeckte)*, TGB, **1**, 1997, 42–50.
308. MARINACHE, FLORICA, STANA, EMILIA, RAICU, SANDA, *Metodica dezvoltării vorbirii (II). Orientativ*, RÎP, **28**, nr. 1–2, 1997, 98–138 [cu an.]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 331.
309. MIHALACHE, VALERIA, *Terminal versus Non-Terminal Symbols in Parallel Communicating Grammar Systems*, RRMPA, **42**, nr. 1–2, 1997, 80–105.
310. MIRCEA, MAGDA, *Algoritm de traducere a propoziţiei latine printr-o aplicaţie a grafurilor*, ComLL, 1996, 24–32.
311. PEEV, LUCIANA, BIBOLAR, LIDIA, ENDRE, JODAL, *A Formalization Model of the Romanian Morphology*, RARLT, 1997, 99–106.
312. PETREA, MARIA-MIRELA, CRISTEA, DAN, *Dealing with Prosody. A Computer-Assisted Language Learning Approach*, RARLT, 1997, 207–224 [cu 12 fig.].
313. POPESCU-MIHĂEŞTI, ALEXANDRU, *Formarea şi perfecţionarea capacităţilor de comunicare verbală (I)*, ÎPrim, nr. 3, 1996, 8–11.
314. ROACH, PETER, *Speech Technology: a Look into the Future*, RARLT, 1997, 179–187.
315. ROCO, MIHAELA, *Personalitatea creatoare a lui Piaget*, RPsih, **43**, nr. 1–2, 1997, 79–83.
316. ROUKENS, JAN, *Breaking Language Barrier: Towards a Multilingual Information Society in Europe*, RARLT, 1997, 9–12.
317. SĂUCAN, DOINA-ŞTEFANIA, *Comunicativitatea educaţională*, RPsih, **43**, 1997, 245–259 [rés. fr.].

318. SOREA, DANIELA. *Representation of Self and Otherness*, CLTA, **29**, 1992, 49–61.
319. ŞERBAN, FELICIA, BUCERZAN, DANA, PEEV, LUCIANA, BIBOLAR, LUCIA. *Database of the Romanian Language Phonetics and Phonology*, RARLT, 1997, 261–271.
320. TEUBERT, WOLFGANG, *Language Resources for Language Technology*, RARLT, 1997, 23–34.
321. TIMOTIN, ALEXANDRU, TĂNĂSESCU, FLORIN TEODOR, *Structures for a Thesaurus of Technical Terminology*, RARLT, 1997, 143–162 [cu 3 tab., 11 sch. şi 2 an.].
322. TODIRAŞCU, AMALIA. *A Unification-Based Model for Speech Generation*, RARLT, 1997, 231–240.
323. TUFIŞ, DAN, ANDERSEN, POUL, *Preface*, RARLT, 1997, 7–8.
324. TUFIŞ, DAN, BARBU, ANA-MARIA, *A Reversible and Reusable Morpho-Lexical Description of Romanian*, RARLT, 1997, 115–128 [cu 8 fig.].
325. TUFIŞ, DAN, BARBU, ANA-MARIA, PĂTRAŞCU, VASILE, ROTARIU, GEORGIANA, POPESCU, CAMELIA. *Corpora and Corpus-Based Morpho-Lexical Processing*, RARLT, 1997, 35–56 [cu 1 sch., 12 + 19 tab., 4 fig.].
326. TUFIŞ, IULIA, FEHER, ATTILA, MAGDA, RADU. *Considerations on the Localization of Software Products for Management Information Systems by Means of a Modern Localization Tool*, RARLT, 1997, 173–178 [cu 2 fig.].
327. VLAD, ADRIANA, MITREA, ADRIAN, *Estimating Conditional Probabilities and Digram Statistical Structure in Printed Romanian*, RARLT, 1997, 57–72 [cu 8 tab.].
328. VODĂ, VIOREL GH., *Necesitatea întâmplării sau Despre probabilitate şi statistică (II)*. Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 8.
329. VRĂŞMAŞ, ECATERINA, STĂNICĂ, CORNELIA, *Terapia tulburărilor de limbaj. Intervenţii logopedice*, Bucureşti, EDP, 1997, 328 p. Rec.: Bogdan Vîlceanu, TribÎnv, **8**, nr. 410, 1997, 5.
330. VUŞCAN, TEODOR, TĂMÂIANU, EMMA, CHERATA, SANDA, *SILEX – A Lexico-Morphological Software for Romanian*, RARLT, 1997, 85–92.
331. ZLATE, MIELU, *J. Piaget – între mitizare şi contestare*, RPsih, **43**, nr. 1–2, 1997, 11–14.
332. ZLATE, MIELU, *Piaget şi neopiagetismul*, RPsih, **43**, nr. 1–2, 1997, 47–52.

VEZI şi nr. 19, 72, 76, **78**, **85**, 102, 136, 218, 259, 651, 696, 960, 1086, 1387, 1391, 1395, 1398, 1567, 1617, **1869**.

Recenzii

VEZI nr. 288.

IV. *LIMBA ROMÂNĂ*

1. GENERALITĂŢI

333. ANDREESCU, GABRIEL. *„Lupta domnului George Pruteanu"*, 22, **8**, nr. 39, 1997, 7; versiunea în maghiară *George Pruteanu úr harca*, A Hét, **25**, nr. 41, 1997, 4 [despre învăţarea istoriei şi geografiei României în limba română; vers. magh. trad. de Ágoston Hugó].
334. BĂLĂCEANU-STOLNICI, CONSTANTIN, *14 Juillet. Les Roumains et la francophonie*. DipClub, nr. 6, 1997, 1, 2.
335. BOSTAN, GR. C., *Pentru o istorie autentică a spiritualităţii româneşti în spaţiul carpato-nistrean (aspectul etnofolcloric al problemei)*. Academica, 7, nr. 3, 1997, 11–12.
336. BRÂNCUŞ, GRIGORE, *Limba română în context sud-est european*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 5–14.
337. BREZEANU, STELIAN, *„Romans" and „Blachi" with „Anonymous". History and Political Ideology*, TR, **5**, nr. 2, 1996, 15–43.

338. BUZATU, GH., CHIRIŢOIU, MIRCEA. *Politica şi lingvistica*. AdLA, **6**, nr. 395, 1997, 9.
339. COŞERIU, EUGENIO. *„Limba română nu focalizează interesul lingviştilor în măsura pe care ar merita-o!" – Interviu cu savantul român de reputaţie universală* ..., RLib, nr. 2255, 26 aug. 1997, 20 [cons. de Mihail I. Vlad].
340. COTEANU, ION. *Limbă – artă – ştiinţă [I]*. ON, nr. 161, 1997, 1, 6 [la inaugurarea rubr. cu acelaşi titlu]; *(II). Despre sociolingvistică*, nr. 162–163, 1, 6; *(III). Stilistica limbii şi stilistica artei literare*, nr. 164, 1, 6; *(IV). Funcţia poetică*, nr. 165, 1, 6; *(V). Poezie şi simbol*, nr. 166, 1, 6; *(VI). De ce goţii şi-au spus geţi?*, nr. 167, 1, 6; *(VII). De ce* ***sânt*** *(sânt) şi nu* ***sunt****?*, nr. 167, 1, 3; *(VIII).* ***Codrule, codruţule!***, nr. 169, 1, 6; *(IX)*.
341. FĂT, VICTOR. *Limba noastră*. CrS, **8**, nr. 2, 1997, 7.
342. FLORESCU, CRISTINA. *Liman semantic*. RevRom, **3**, nr. 5, 1997, 6, 17 [s.t.c.: Limba noastră, cea română].
343. GRADU, DIANA. *Limba română, o limbă romanică exilată*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 265–267 [completare la recenzia Mariei Pavel din AUI, **41–42**, 1995–1996, p. 145–146 la vol. Henriettei Walter, *L'Aventure des langues en Occident. Leur origine, leur histoire, leur géographie*, Paris, Robert Laffont,1994, 484 p.]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1330.
344. LINDGREN, LAURI. *Mărturii despre limba română ale cărturarului suedez Georg Stiernhielm*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 85–90.
345. LOBIUC, IOAN. *Limba română, membră şi a „Uniunii Lingvistice Carpatice"*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 161–167 [rés. fr.].
346. LUNGU, MAGDALENA. *E. Coşeriu despre unitatea şi varietatea limbii române*. DesR, **4**, nr. 1, 1997, 101–106 [Engl. Ab.].
347. PALER, OCTAVIAN. *„Nu văd nici o speranţă pentru salvarea limbii române"*. Adevărul, nr. 2179, 24 iun. 1997, 3 : rel. şi în DipClub, nr. 5, 1997, 1, 2 [româna din Republica Moldova: conferinţă la sediul UNESCO din Bucureşti, 24 iun. 1977; cons. de Alina Caranfil].
348. PAVEL, CONSTANTIN. *În atenţia d-lui Ministru Virgil Petrescu. Limba oficială trebuie însuşită de toţi*, Adevărul, nr. 2183, 29 iun. 1997, 9.
349. PETRESCU, VIRGIL. *„Să fie clar, limba română este limba oficială a statului nostru"*. JN, **5**, nr. 1258, 17 iul. 1997, 16–17 [int. cons. de Eugen Ciufu].
350. PRUTEANU, GEORGE. *O pistă de exersare a limbii române*, 22, **8**, nr. 40, 1997, 9 [int. cons. de Răzvan Paul].
350bis. PRUTEANU, GEORGE. *În problema Legii învăţământului. Ultimul cuvânt trebuie să-l aibă Parlamentul, Interviu cu senatorul PNŢCD, d*[omnu]*l* ..., RLib, nr. 2265, 6 sept. 1997, 3 [cons. de Ana-Maria Vinţan]. V. şi nr. 351.
351. PRUTEANU, GEORGE. *Senatorul ... propune protejarea limbii române prin lege*, Adevărul, nr. 2326, 12 n. 1997, 2 [int. cons. de Melania Vergu]. V. şi nr. 350bis.
352. PUŞCARIU, SEXTIL. *Der Rumänische Sprache*. Aus dem Rumänischen übersetzt und bearbeitet von Heinrich Kuen. Nachwort von Artur Grieve, Bukarest, EGS – CN, 1997, XXII + 615 p. + 2 p. nenum. (Colecţia **Dacoromania**) [**Rumänische Bibliotek**, Band I; cu ind. de nume, de cuv. şi de mat. (p. 536–612); text după ed. din 1943, Otto Harrassowitz]. Rec.: Nicolae Prelipceanu, RLib, nr. 2353, 19 dec. 1997, 6.
353. RADU, GEORGE. *Prima recunoaştere a limbii române ca limbă romanică*, AdLA, **6**, nr. 371, 1997, 4.
354. SALA, MARIUS. *Limba română, limbă romanică*. Bucureşti, EAR, 1997, 17 p. (**Conferinţele Academiei Române**. Ciclul *Limba română şi relaţiile ei cu istoria şi cultura românilor*) [conf. a avut loc în Aula AR, la 19 ian. 1995].
355. TEGA, VASILE. *Unitatea limbii române în unele enciclopedii ale lumii*. Deşteptarea, **8**, nr. 1, 1997, 6 [în *Encyclopaedia Britanica*; *The Encyclopaedia Americana*; *Encyclopaedia International*. *Chamberrs' Encyclopaedia*; Mario Pei, *A Dictionary of Linguistics*; *Enciclopedia Universal Ilustrada*; *Diccionario Enciclopedico Salvat Universal*; *Grand Larousse Encyclopédique*; *Encyclopédie de la Pléiade – Le livre*; *Encyclopaedia Universalis*; *Balšaja*

Sovetskaja Enciklopedia; *Brockhaus Enzyklopaedia*; *Mayers Neues Lexikon*; *Dizionario Enciclopedico Italiano*; *Encyclopaedia Europea*; *Grande Dizionario Enciclopedico V TET*; *Enciclopedia Italiana*].

356. TEODORESCU, RĂZVAN, *„Latinitatea noastră – element al Occidentului în Orient". Convorbire cu...*, DipClub, nr. 11, 1997, 3 [cons. de Tita Chiper].

357. TOMA, GRIGORIE, *„Instrăinarea" limbii române*, Craiova, EAvrămeanca, 1997, 182 p.

358. VERGU, MELANIA, *În viziunea Ministerului Învățământului. „Studiul" unei limbi este tot una cu „însușirea" acesteia. E vorba despre limba română*, Adevărul, nr. 2184, 30 iun. 1997, 16 [despre proiectul de amendare a legii 84/95].

360. VOIA, VASILE, *Freiburg. Seminarul de romanistică și Catedra de limba și literatura română*. Tribuna, **9**, nr. 17, 1997, 1, 9.

361. WALD, HENRI, *Valoarea alfabetului*, RealE, **42**, nr. 57–58, 1997, 1, 4–5.

362. *** *Limba română – o „diversiune"?!*, Adevărul, nr. 2335, 22 n. 1997, 3 [intervențiile lui George Pruteanu ca istoria și geografia României să fie predate în română în școlile minorităților].

363. *** *Modificarea Legii învățământului. Controversele persistă*, Azi, nr. 1481, 29 mai 1997, 13. VEZI și nr. 56, 74, 83, 424, 442, 1206, 1278, 1286, 1479, 1518.

Recenzii

364. *** Eugeniu Coșeriu, *Despre limbă și dialect*, Deșteptarea, **8**, nr. 1, 1997, 3–4. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1824**.
VEZI și nr. 778.

2. ISTORIA LINGVISTICII ROMÂNEȘTI

365. AGACHE, ASTRID, *Jassyer Germanisten der dreissiger Jahre als Lehrbuchautoren*, BGGR, **1**, 1997, 163–168.

366. ANGHEL, PETRE D., *Engleză cu Noica*, Forum, **39**, nr. 460–461–462, 1997, 133–138.

367. AVRAM, MIOARA, *Jacques Byck, lingvist și filolog*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7, 17.

368. BABEU, DOINA, *Cărturarul bănățean Simeon Mangiuca – cu privire specială la opera lingvistică* –, Timișoara, EMirton, 1997, 196 p.

369. BALACI, AL., *Un miracol de omogenitate a limbii românești*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7 [despre Jacques Byck].

370. BALACI, ALEXANDRU, *În munți cu Alexandru Rosetti*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 23, 25.

371. BARBĂ, GHEORGHE, WOLF, SIEGFRIED, *Ștefan Berechet – Contribuția sa la dezvoltarea slavisticii românești*, RS, **34**, 1996, 37–54 [русс. рез.].

372. BARBU, VIOLETA, *Glosarul latino–român al lui József Benkő*, Acta – 1996, 1997, nr. 2, 103–112. [mag. kin.; apărut și în SCL, **40**, nr. 1, 1989, 31–43; Engl. Ab.]. Vezi BRL, **32**, 1989, nr. 356.

373. BERINDEI, DAN, *Academia Română la 130 ani de existență*, Hyperion, **6**, 1997, 5–12 [rés. fr.].

374. BOTOȘINEANU, LUMINIȚA, *Acasă la Sever Pop*, RevRom, **3**, nr. 2, 1997, 9 [sărbătorirea dialectologului la Poiana Ilvei].

375. BRÂNCUȘ, GRIGORE, *Unitatea limbii române în concepția lui Alexandru Rosetti*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 24.

376. BULGĂR, GHEORGHE, *Limba română. Scriitori români despre limbă și literatură*. Antologie și comentarii literare. *O carte de înalte delectări și de mult folos*, București, Mondan, 1997, 280 p. Rec.: Victor Stoleru, LL, nr. **42**, nr. 1, 1997, 146–148.

377. BULZ, ILEANA, BULZ, NICOLAE, *Ioan Inochentie Micu Clain*, Noesis, **21**, 1996, 81–83.

378. CARAGIU-MARIOȚEANU, MATILDA, *Alexandru Rosetti – profesorul (1895–1990)*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 22.

379. CIUBOTARU, MIRCEA, *Un mare cărturar aromân: Theodor Capidan*, RevRom, **3**, nr. 3, 1997, 4.
380. CODREANU, THEODOR, *Centenarul unei capodopere lexicografice. Lazăr Şăineanu, **Dicţionar universal al limbii române***, PF, 7, nr. 15, 1997, 10. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **875**; **38**, 1995, nr. **908**.
381. CORBEA-HOIŞIE, ANDREI, *Hochschuler germanistik in Iaşi. Die Bilanz eines dreifachen Anfangs*, BGGR, **1**, 1997, 47–66.
382. CORBU, HARALAMBIE, *Modernizarea unei vechi viziuni asupra bilingvismului*, CGL, **9**, nr. 2, 1997, 2 [despre teza de doctorat *Utracvismul modern. O cercetare în lumina pedagogiei şi a politicii şcolare, cu deosebită referire la Ungaria*, susţinută, la 5 dec. 1909, de Onisifor Ghibu].
383. COSERIO, EUGENIO, *Alexandru Rosetti, un „ascet al ştiinţei"*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 21.
384. CUJBĂ, CORNELIA, *Promotori ai elementului german în Moldova*, BGGR, **1**, 1997, 117–130.
385. DAN, ILIE, *Preocupări ortografice la Dimitrie Onciul*, AnBuc, **4**, nr. 1, 1997, 9–53 [cu 1 tab.; rés. fr.].
386. DIMITRESCU, FLORICA, *Un mare profesor*, RLit, **30**, nr. 43, 1997, 10 [Jacques Byck, 1897–1997].
387. DIMITRESCU-NICULESCU, FLORICA, *„Jacques Byck ne învaţă să gândim, să mergem la esenţa lucrurilor"*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7.
388. DOCEA, VASILE, *Carol I şi Academia Română*, AnIst-Iaşi, **33**, 1996, 209–216 [sponsorizarea de către suveran a tipăririi *Dicţionarului Academiei*].
389. FODOR, ECATERINA, VAIMBERG, SOLOMON, *Constantin Racoviţă şi contribuţia sa la dezvoltarea slavisticii româneşti*, RS, **34**, 1996, 19–26.
390. FISCHER, IANCU, *„De la Jacques Byck am învăţat ce înseamnă un scriitor artist"*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7.
391. FONEA, EVELIN, *I. A. Candrea-Hecht – un filolog de elită*, RealE, **42**, nr. 61, 1997, 12.
392. FONEA, EVELIN, *O meritată amintire – 125 de ani de la naşterea prestigiosului lingvist şi filolog I. A. Candrea*, Albanezul, **5**, nr. 12, 1997, 4 [cu 3 facs.].
393. FORNA, PETRU, *Der Lehrstuhl für deutsche Sprache und Literatur an der Universität Cluj nach dem 2. Weltkrieg*, BGGR, **1**, 1997, 39–46.
394. GAFTON, ALEXANDRU, *Concepţia lui G. Ivănescu asupra ştiinţei foneticii*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 245–249.
395. GĂDEANU, SORIN, *Ausrichtungen in der rumänischen Germanistik am Beispiel zweiter Publikationen: **Revista germaniştilor români** und die **Zeitschrift der Germanisten Rumäniens***, BGGR, **1**, 1997, 303–319 [prima a apărut în Bucureşti, 22 mart. 1932 până în 1938; a doua, Bucureşti, din 1992]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 26; **38**, 1995, nr. 20; **37**, 1994, nr. 30; **36**, 1993, nr. 1194.
396. GENCĂRĂU, ŞTEFAN, *Asupra stilului*, Steaua, **48**, nr. 11–12, 1997, 7–9 [la rubr.: Centenar Tudor Vianu].
397. GHINEA, NICOLAE, *Aron Pumnul*, Redeşteptarea, **8**, nr. 340, 1997, 10.
398. GHINEA, NICOLAE, *Ienăchiţă Văcărescu*, Redeşteptarea, **8**, nr. 321, 1997, 10.
399. GHINEA, NICOLAE, *Ion Heliade Rădulescu*, Redeşteptarea, **8**, nr. 309, 1997, 10.
400. GHINEA, NICOLAE, *Paul Iorgovici (27.04.1764 – 21.03.1808)*, Redeşteptarea, **8**, nr. 310, 1997, 10.
401. GHINEA, NICOLAE, *Timotei Cipariu*, Redeşteptarea, **8**, nr. 328, 1997, 10.
402. GUŢU, GEORGE, *Germanist der Anfänge – Simion C. Mândrescu (1868–1947)*, BGGR, **1**, 1997, 131–150 [cu bibl. a lucrărilor lui Simion C. Mândrescu, p. 149–150].
403. HALDENWANG, SIGRID, *Sammlungen der Hermannstädter Wörterbuchstelle*, BGGR, **1**, 1997, 191–198.
404. HÂNCU, BOGDAN, *Preluare şi prelucrare în antologia poetică a lui Ioan-Inocenţiu Micu-Klein*, StCl, **28–30**, 1992–1994, 117–119 [*Illustrium poetarum flores*, antologie alcătuită în perioada 1744–1753, ms în Biblioteca Ordinului Basilitan S. Giosafat din Roma].
405. KOTTLER, PETER, *Kurze Geschichte des Temeswarer Germanistiklehrstuhls*, BGGR, **1**, 1997, 83–103.
406. KOTTLER, PETER, *Skizze der Entwicklung des Germanistiklehrstuhls in Temeswar*, TBBG, **1**, 1997, 14–28.
407. KULLER, HARY, *De ce profesorul Byck a fost evocat la Biblioteca Templului Coral*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7.

408. LASCU, STOICA, *Şcoala Ardeleană şi românii balcanici* [*I*], Deşteptarea, **8**, nr. 4, 1997, 3, 7; *(II)*, nr. 6, 4.
409. LIVESCU, JEAN, *Profesorul Traian Bratu (1875–1940)*, BGGR, **1**, 1997, 151–162.
410. MANTSCH, HEINRICH, *Würdische Vertreter der rumänischen Germanistik. Auf de Suche nach Wortbedeutungen. Mihai Anuţei und seine Wörterbucher*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 342–343 [*Dicţionar de proverbe german–român*, Bucureşti, EŞE, 1978; *Dicţionar frazeologic român–german*, Bucureşti, EŞE, 1982; *Dicţionar român–german*, Bucureşti, EŞ, 1990]. Vezi BRL, **33**, 1990, nr. **949**, **21**, nr. 33, 25, 31, 1978, nr. 1059; **25**, 1983, nr. **1582**;.
411. MANUILĂ, ANTON, *Dimitrie Copceag (1926–1994)*, PBB, **8**, nr. 20, 1997, 23.
411bis. MELINTE, ŞERBAN, *Nicolae Sulică – un cărturar erudit. Schiţă de portret*, Marisia–I, **25**, 1996, 393–418 [Engl. Ab.].
412. MIHĂILĂ, GH., *M-a emoţionat momentul când* ***Cazania*** *lui Varlaam a apărut sub semnătură*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7 [ed. de Jacques Byck].
413. MOISE, ILIE, *Ctitori ai Arhivei Naţionale de Folclor: Nicolae Densuşianu*, REF, **42**, nr. 3–4, 1997, 336–340.
414. MOROIANU, CRISTIAN, *Mihai Eminescu despre lingvişti şi filologi*, AUBLLR, **45**, 1996, 49–55.
415. NAZAR, VALERIU, *Gh. Asachi – un precursor al culturii române moderne*, DesR, **4**, nr. 1, 1997, 62–69 [Engl. Ab.].
416. NESTIAN, VALERIU, *Constantin Noica (1909–1997)*, GV, nr. 129, 1997, 20.
417. NICULESCU, ALEXANDRU, *Profesorul Boris Cazacu*, RLit, **30**, nr. 37, 1997, 10.
418. NICULESCU, ZENOVIA, *Raportul de interdependenţă dintre istorie şi limba română în colecţiile bibliotecii lui Timotei Cipariu*, MuzN, nr. 9, 1997, 29–34.
419. OPREA, IOAN, *Eminescu şi scrierea limbii române*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 199–205.
420. PARPALĂ, EMILIA, *Despre stil. Lucian Blaga şi Tudor Vianu*, AO, **12**, 1997, 113–121 [rés. fr.].
421. POPA, AURELIA, *Ideea naţională în publicistica eminesciană*, DesR, **4**, nr. 1, 1997, 51–61 [Engl. Ab.].
422. PUCHIANU, CARMEN, ŞARLEA, ANCA, *Germanistische Bemühungen im Spiegel der Kronstädter deutschsprachigen Presse*, BGGR, **1**, 1997, 295–301.
423. RAD, ILIE, *Un test cvasiinedit din 1866, despre Aron Pumnul*, Tribuna, **9**, nr. 30–32, 1997, 6 [la BAR, Fondul Aron Pumnul, cota A-1193, din 1846, de aut. necunoscut, *Limba şi literatura română*, comentat de A. Hurmuzaki în 1866].
424. RĂUTU, L., *Referat cu privire la activitatea duşmănoasă a lingviştilor A. Rosetti, I. Iordan şi Al. Graur*, AdLA, **6**, nr. 395, 1997, 8–9.
425. REGUŞ, CORNELIU, *Ukrainci v Rumunii (III)*, UV, **5**, nr. 1–2, 1997, 12; *(IV)*, nr. 3–4, 9.
426. REIN, KURT, *Karl Kurt Klein und seine Bedeutung für die Germanistik Rumäniens*, TBG, **1**, 1997, 467–472 [născut în 1898].
427. REZUŞ, PETRU, *Aron Pumnul*. Tipărită cu binecuvântarea Î. P. S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, EMMB, 1994, 44 p. (Colecţia **Biserică şi Societate**, 3) [v. cap. *Profesor de limba şi literatura română*, p. 40–54; *Ciunismul*, p. 55–69; ***Lepturariul***, p. 70–78; cu bibl.]. Rec.: Petru Zugun, Cronica, **31**, nr. 17–18.
428. RIZESCU, AL., *„Se cunoaşte şcoala lui Byck"*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7.
429. SANDU, DOINA, *Germanistik in Bukarest – geschichtliche Aspekte und aktuelle Standortbestimmung*, BGGR, **1**, 1997, 13–24.
430. SARAMANDU, NICOLAE, *Personalitatea şi opera savantului Alexandru Rosetti*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 25.
431. SCHERG, GEORG, *Man schlägt den Sack und Meint den Esel. Ein Gespräch mit ...*, BGGR, **1**, 1996, 67–82 [cons. de Michael Astner].
432. SEICEANU, TEODOR, *Timotei Cipariu*, Unirea, **8**, nr. 5, 1997, 5.
433. SIMION, EUGEN, *Alexandru Rosetti între trei prieteni...*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 20, 22, 23.
434. SIMIONESCU, MARIA, *„Jacques Byck continuă să existe în sufletele noastre"*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7.

435. SIMIONESCU-CAZIMIR, MARIA, *Neuitatul meu profesor Jacques Byck*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 130–131 [rés. fr.].
436. ŞCHIAU, OCTAVIAN, *Erudiţia profesorului Grigore Silaşi*, Tribuna, **9**, nr. 8–9, 1997, 1, 8.
438. ŞTIRBAN, MARCEL, *260 de ani de la instalarea episcopului Inochentie Micu-Clain la Blaj*, AnŞtIst–Cluj-Napoca, **36**, 1997, 121–137 [rés. fr.].
439. TOMA, STELA, *Jacques Byck, dascălul, omul*, RealE, **42**, nr. 59–60, 1997, 7.
440. VASILIU, EMANUEL, *Alexandru Rosetti şi Institutul de Fonetică şi Dialectologie*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 23.
441. VIOREL, ELENA, ***In memoriam*** *Gustav Kisch (1869–1938). Eine Würdigung seiner Leistungen als Ordinarius für deutsche Sprache und Literatur an der Klausenburger Universität*, BGGR, **1**, 1997, 25–37.
442. VULPE, MAGDALENA, *Precizări la precizări... (În legătură cu editarea lucrării* ***Limba română. II. Rostirea****, de Sextil Puşcariu)*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 49–51 [răspuns la art. lui Pavel Ţugui, *Câteva precizări privind editarea lucrării lui Sextil Puşcariu* ***Limba română****, vol. II.* ***Rostirea****,* LL, **41**, nr. 2, 1996, p. 91–100]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 443.
443. *** *Tudor Vianu (1897–1964) – 100 de ani de la naşterea esteticianului, istoricului literar, filosofului şi scriitorului român*, AnivCult, **36**, nr. 2, 1997, 139–158 [cu bibl. p. 144–158].
444. *** *Beiträge zur Geschichte der Germanistik in Rumänien (I)*. Herausgegeben von George Guţu und Speranţa Stănescu, Bucureşti, ECS, 1997, 319 p. + 1 p. lipită, cu date despre aut. (GGR. **Beiträge zur Germanistik**, 1).
VEZI şi nr. 5, 6, **31**, 46, 156, 255, **357**, **368**, 421, 458, 472, 474, 554, 603, **802**, 960, **964**, 994, 1092, 1093, 1349, 1352, 1360, **1457**, **1613**.

R e c e n z i i

445. LĂCUSTĂ, I., *Al. Rosetti – Perle dintr-un colier*, MI, **31**, nr. 10, 1997, 32 [despre *Dialogue culturel Paris –Bucarest. Lettres d'A. Rosetti adressées à T. Papahagi*, publicat de Valeriu Rusu, în rom. şi fr.].
446. VASCENCO, VICTOR, *Lingvişti şi filologi evrei din România* [...], RS, **34**, 1996, 309–311. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **37**.
VEZI şi nr. 13, 38, 39.

3. ISTORIA LIMBII

447. ANTOHI, SORIN, *Cuvintele şi lumea. Constituirea limbajului social-politic modern în cultura română*, în vol *Civitas imaginalis – Istorie şi utopie în cultura română*, Bucureşti, ELitera, 1997, p. 136–174. Rec.: George Pruteanu, *Limba română, ieri şi azi (semnalări)*, Dilema, **5**, nr. 244, 1997, 13.
448. CHIVU, GHEORGHE, COSTINESCU, MARIANA, FRÂNCU, CONSTANTIN, GHEŢIE, ION, ROMAN MORARU, ALEXANDRA, TEODORESCU, MIRELA, *Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532–1780)*, Coordonator: Ion Gheţie, Bucureşti, EAR, 1997, 496 p. (AR. ILB). Rec.: Luiza Petre Pârvan, *Un tratat academic*, BulŞt-Piteşti, *Filologie*, nr. 1, 1997, 110–111; Traian Podgoreanu, UnC, **7**, nr. 12, 1997, 9.
449. CIOCÎLTAN, VIRGIL, *Observations concernant les Roumains dans la Chronique du Notaire Anonyme du roi Bela*, TR, **5**, nr. 2, 1996, 3–14 [Blacus, Blaci, Olah, Gelu; cu 1 facs.].
450. COTEANU, ION, *Cum a devenit latina română?*, ON, nr. 179, 1997, **1**, 5.
451. DENSUSIANU, OVID, *Histoire de la langue roumaine. I. Les origines. II. Le seizième siècle*. Ediţie critică şi note de V. Rusu. Prefaţă de B. Cazacu, Bucureşti, EGS–CN, 1997, 1045 p.

(Colecţia **Dacoromania**) [coligate, paginaţie continuă]. Rec: Nicolae Prelipceanu, RLib, nr. 2353, 19 dec. 1997, 24. Vezi BRL, **18**, 1975, nr. 441.

452. DENSUSIANU, OVID, *Romanizarea peninsulei Balcanice*, Deşteptarea, **8**, nr. 7, 1997, 6 [din *Histoire de la langue roumaine*, vers. rom. îngrijită de Jacques Byck, Bucureşti, EŞ, 1961, vol. I].

453. DIACONESCU, TRAIAN, *Etnogeneza românilor. Revelaţia manuscriselor lui Eutropius*. Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 45–48. [Eutropius, *Breviarum ab urbe condita*].

454. DITVALL, CORALIA, *Notes sur la sémantique du quantificateur TOT en ancien Roumain*. RRL, **41**, nr. 1–2, 1996, 61–79.

455. DUMITRAŞCU, GH., *Unele aspecte din terminologia agrară a Dobrogei în a doua jumătate a veacului al XIX-lea*, REF, **42**, nr. 1–2, 1997, 127–147.

456. FRÂNCU, CONSTANTIN, *Geneza limbii şi a poporului român*, Iaşi, CED, 1997, 111 p. + 7 plş. Rec.: Alexandru Gafton, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 257–260.

457. IANCU, VICTOR, *Limbă şi rostire românească, ieri şi azi*, Cluj-Napoca, Dacia, 1996, 167 p.

458. MIHĂILĂ, G., *Lingvistică şi istorie. Continuitatea dacoromânilor la nordul Dunării*, Hyperion, **6**, 1997, 131–149 [rés. fr.].

459. NICULESCU, ALEXANDRU, *Din istoria lingvistică a creştinismului românesc*, Tribuna, **9**, nr. 28–29, 1997, 11.

460. POPESCU-MIHUŢ, EMANUELA, *Cultură şi vocabular juridic în Ţările Române în epoca fanariotă*, SECE, **7**, 1997, 99–110 [rés. fr.].

461. PORUCIUC, ADRIAN, *O propunere de re-introducere în domeniul elementelor vechi germanice păstrate în limba română*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 207–225 [Engl. Ab.].

462. ROTARU, ION, *„Slavonismul ne-a fost impus prin intermediul... bulgar" (I)*, PF, **7**, nr. 4, 1997, 1, 8; *(II)*. *Dimitrie Cantemir despre scrierea cu litere latine*, nr. 5, 6–7 [cu 2 facs.].

463. SITARU, OANA, *Influenţe latino-romanice în texte româneşti traduse în secolul al XVIII-lea*. LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 75–84.

464. *** *Cronica notarului Anonymus*. ***Faptele ungurilor***. Traducere şi comentariu de Paul Lazăr Tonciulescu. Text latin şi român, cu o hartă, fotocopia originalului, Bucureşti, EMiracol, 1996, 120 + XLVI p. Rec. : Alexandra A. Bolşacov-Ghimpu, *O controversă istorică*, Biblioteca, **8**, nr. 10, 1997, 296–298; Laurenţiu Zoicaş, LV, **2**, nr. 1, 1997, 156–160.

VEZI şi nr. 5, 50, 337, 343, 345, 346, 356, 367, 375, 378, 401, 415, 436, 469, **511**, 518, **541**, 592, **618**, 648, 1238, **1480**, **1701**, **1868**, 1971, 1984–1986, 1990, 1992, 1995, 1996, 2001–2003, 2008, 2011, 2012.

Recenzii

465. GOGA, ECATERINA, I. I. Russu, *Obârşia tracică a românilor şi albanezilor. Clasificări comparativ-istorice şi etnologice* [...], Hyperion, **6**, 1997, 236–237. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **505**.

466. VĂTĂŞESCU, CĂTĂLINA, Grigore Brâncuş, *Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române* [...], RESEE, **35**, nr. 1–2, 1997, 139–141. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **491**.

VEZI şi nr. 27, 1960, 1962.

4. DIALECTOLOGIE

a. Generalităţi

467. COŞERIU, EUGENIU, *Dacoromâna şi româna*, Deşteptarea, **8**, nr. 6, 1997, 1.

VEZI şi nr. 94, 148, 346, 374, 417, 430, **981**, 1184–1186, 1990, 1992, 1995, 1996, 2001, 2002, 2004, 2011, 2012.

Recenzii

468. GHEȚIE, ION, *Între prezumție și ignoranță*, LR, **45**, nr. 7–12, 1996, 183–184 [răspuns la rec. lui Nelu Zugravu la vol. aut. *Introducere în dialectologie istorică românească*, București, EAR, 1994, din AnIst-Iași, **32**, 1995, p. 353–354]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 473bis; **37**, 1994, nr. **539**.

b. Graiurile dacoromâne

469. ARDELEAN, PETRU M., *Eposul pastoral zărăndean – un testimoniu al latinității (I)*, Arca, 7, nr. 1–3, 1996, 87–91; *(II)*, nr. 7–9, 104–106.

470. BÎRLEANU, ION-HORIA, *Rolul accentului în participiile scurte de tipul* ***căst, văst, vint***..., Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 21–28.

471. BUDIȘ, MONICA, *Terminologia gospodăriei rurale tradiționale*, Datini, nr. 1–2, 1997, 55 [acaret, acioali, adăpost, adăposturi sezoniere, afumătoare, apă, aplecătoare, arcaci, argea, arie, arman, așezare, avlie].

472. DOBRE, AL., *Reviste românești de folclor și etnografie. Rolul lor în orientarea și promovarea cercetărilor în domeniul culturii populare*, REF, **42**, nr. 1–2, 1997, 97–106.

473. HERSENI, TRAIAN, *Colinde și obiceiuri de Crăciun. Cetele de feciori din Țara Oltului (Făgăraș)*. Ediție, prefață și glosar de Nicolae Dunăre, București, EGS–CN, 1997, 634 p. [cu un gl. (p. 625–633)]. Rec.: Nicolae Prelipceanu, RLib, nr. 2353, 19 dec. 1997, 6.

474. IONIȚĂ, VASILE C., ***Chestionarul Hasdeu*** *și Banatul*, Timpul-Reșița, **8**, nr. 250, 24 oct. 1997, 4 [despre cele 12 loc. din Banat cu numele inform. respectivi; la rubr.: Cuvintele].

475. IONIȚĂ, VASILE C., *Monografia localității Câlnic (județul Caraș-Severin)*, Reșița, ETimpul, [1997], 159 p. + 2 h. (î. a. t.) [v. cap. VII. *Graiul* (p. 101–154); cu un gl. (p. 134–148)].

476. IORDACHE, GHEORGHE, *Alcătuirea și funcționarea morilor de apă cu ax orizontal și roată verticală*, AO, **12**, 1997, 137–244 [cu 6 fig.; rés. fr.].

477. MARIN, MARIA, MĂRGĂRIT, IULIA, *Glosar dialectal. Muntenia*. Partea a IV-a: *R–Z*, FD, **16**, 1997, 169–291. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 484; **38**, 1995, nr. 528; **37**, 1994, nr. 548.

478. MIHU, ELENA, *„Pe Mureș și pe Târnavă". Manuscrise folclorice de la începutul secolului al XIX-lea*, Marisia-I, **25**, nr. 1, 1996, 127–188 [cu texte (p. 131–186), 8 facs. în plș. î.a.t.; Engl. Ab.].

479. POP, LAURA, *Obiceiuri de înmormântare din Valea Beicii (județul Mureș)*, Marisia-I, **25**, nr. 1, 1996, 113–123 [cu 3 plș. î.a.t.; Engl. Ab.].

480. RUSU, LIVIA, *Obiceiuri de nuntă din Câmpia Transilvaniei*, Marisia – I, **25**, nr. 1, 1996, 57–109 [cu 6 fot. î. a. t., gl., lista inform.; rés. fr.].

481. TEAHA, TEOFIL, *Concordanțe lexicale romanice la nivel dialectal: lat.* ***balteus***, ****balatrare*** *și descendenții lor romanici*, FD, **16**, 1997, 157–165.

482. VĂSIEȘIU, VIOREL, *Graiul năsăudean*, Târgu-Mureș , EMureș, 1996, 244 p.

483. **** *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureș*. Vol. IV. De Petru Neiescu, Grigore Rusu, Ionel Stan. Colaboratori: Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc. Cartografe: Viorica Felecan, Silvia Moraru, Voichița Grămadă (colaborare parțială). Desenatoare: Silvia Moraru. Coperta: Ion Petrescu. Chestionare speciale. R. *Apicultura*. S. *Cânepa* (și prelucrarea ei). Ș. *Oierit*. T. *Morărit*. Ț. *Terminologia meseriilor* (rotărit, dulgherie, lemnărie, zidărie, fierărie, pielărie, olărie). *Verbul*. Material necartografiat, [București – Cluj-Napoca], EAR – EClusium, [1997], XCVI + 399 p. (AR. ILIL) [Cuvânt-înainte (p. V). Avant-propos (p. V). Titlul hărților și al materialelor necartografiate (p. VII–XIX). Indice alfabetic al cuvintelor-titlu cu corespondențele dintre ALRR-Mar. și atlase lingvistice românești și romanice (p. XX–LXX). Indice alfabetic al termenilor cuprinși în hărți și în planșele cu material necartografiat (p. LXXI–XCV). Abrevieri (p. XCVI). Hărți lingvistice A-B (p. 3–4), h. 771–1138 (p. 5–272). Material necartografiat, planșele I–CXXV (p. 273–399)]. Vezi BRL, **16**, 1973, nr. 556; **14**, 1971, nr. 438; **12**, 1969–1970, nr. 552.

484. **** *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia și Dobrogea*. [Vol.] I. De Teofil Teaha, Mihai Conțiu, Ion Ionică, Paul Lăzărescu, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Saramandu,

Magdalena Vulpe. Volumul de față apare sub îngrijirea lui Teofil Teaha. Cartografi: Emilian Georgescu, Constanța Mateescu, Jenica Șerbănescu. Cuprinsul hărților lingvistice. I. *Corpul omenesc*, București, EAR, 1996 (1997), XVIII + 301h. + 3 h. î. a. t. (AR. IFD) [Prefață. Préface (p. V). Lista localităților anchetate (p. VI–XII). Indice alfabetic al cuvintelor-titlu (p. XIII–XIV). Transcrierea fonetică (p. XV–XVI). Abrevieri (p. XVII). Atlase lingvistice românești și străine. Abrevieri (p. XVIII). Date despre localități și informatori (p. 1–69). 116 hărți (p. 70–301)]. [Vol.] II. De Teofil Teaha, Mihai Conțiu, Ion Ionică, Paul Lăzărescu, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe. Volumul de față apare sub îngrijirea lui Teofil Teaha. Cartografi: Emilian Georgescu, Constanța Mateescu, Jenica Șerbănescu. Cuprinsul hărților lingvistice. 2. *Familia* (rude, naștere, căsătorie, moarte). 3. *Casa* (părțile casei, mobilier, obiecte casnice). 4. *Curtea* (mijloace de transport, animale domestice, păsări de curte), București, EAR, 1996 (1997), XV + 372 p. (AR. IFD) [Lista localităților anchetate (p. V–VII). Indice alfabetic al cuvintelor-titlu (p. VIII–IX). Transcrierea fonetică (p. X–XI). Semne diacritice (p. XI). Alte semne (p. XII). Abrevieri (p. XII). Atlase lingvistice românești și romanice. Abrevieri (p. XIII–XV). Hărți lingvistice (p. 1–372)].

485. *** *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*. [Vol.] II. De Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loșonți. Colaboratoare: Rozalia Groza. Cartografi: Maria Gombos, Viorica Felecan, Silvia Moraru, Iuliu-Ovidiu Sângeorzan, Voichița Grămadă. Coperta: Aurel Petrescu, București [– Cluj-Napoca], EAR [– EClusium], 1997, XII + 307 p. [1. Hărți lingvistice (p. III–IV). Indicele alfabetic al cuvintelor-titlu, cu corespondențele dintre ALRR-Transilvania și atlasele lingvistice românești și romanice (p. V–IX). Abrevieri (p. XI). Indicele alfabetic al termenilor din hărți și din materialul necartografiat (p. XIII–XXII). I. Hărți lingvistice. A. (p. 2–3), h. 252–288 (p. 4–307). II. Material lingvistic necartografiat (planșele 8–34, p. 281–297). III. Hărți lingvistice interpretative LVII–LXXX (p. 209–307)]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **446**.
VEZI și nr. 148, 355, 658, 785, **882**, **888**, 1427, 1479, 1481, 1987.

Recenzii

486. IONIȚĂ, VASILE C., *NALR – Banat*, vol. II, Timpul-Reșița, **8**, nr. 160, 11 iul. 1997, 4 [v. r. nr. 474]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **496**.

487. MORARU, ALEXANDRA, Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loșonți, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*. I [...], LR, **45**, nr. 7–12, 1996, 192–193. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **446**.
VEZI și nr. 502, 1042.

c. Aromână

488. BARDU, NISTOR, *Primii scriitori aromâni (I)*, Tomis, **32**, nr. 3, 1997, 12 [Theodor Anastas Cavallioti, Constantin Ucutu, Daniil Moscopoleanul].

490. BOGA, L. T., *Aromânii*, Deșteptarea, **8**, nr. 10, 1997, 8 [din România, Macedonia, Tesalia, Albania, Bulgaria și Serbia: note etnografice-statistice din 1913].

491. BUJDUREANU, TĂNASE, *Romanitatea balcanică și civilizația aromână*, București, ECA, 1997, 147 p. Rec.: *** Deșteptarea, **8**, nr. 11, 1997, 2.

493. CAPIDAN, TH., *Toponimie macedo-română. Introducere*, Deșteptarea, **8**, nr. 9, 1997, 8. *Importanța istorică (I)*, nr. 10, 6; *(II)*, nr. 11, 6.

494. CONSTANTE, CONSTATIN C., *Conștiința de sine a aromânilor*, Deșteptarea, **8**, nr. 9, 1997, 6 [și despre Matilda Caragiu-Marioțeanu. ***Liturghier aromânesc. Un manuscris anonim inedit***. București, EAR, 1962, 161 p.]. Vezi [BRL], [**5**], 1961–1962, nr. 182.

495. NEIESCU, PETRU, ***Mic atlas al dialectului aromân*** *din Albania și din fosta Republică Iugoslavă Macedonia*, București, EAR, 1997, 360 p. + XXXI + 4 p. nenum. + erata. [Introducere (p. 5–42). Titlurile hărților (p. 43–47). Indice alfabetic al cuvintelor și formelor cuprinse în hărți

(p. 55–107). Hărţile 1–212 (p. 109–320). Notele hărţilor (p. 321–360) cu transcrierea fonetică şi lista abrevierilor (4 p. nenum.). Planşe (p. I–XXXI)].

496. PAPAHAGI, TACHE. *Aromânii*. Deşteptarea, **8**, nr. 8, 1997, 6 [fragm. din vol. apărut în 1932].

497. PEYFUSS, MAX DEMETER. *Aromunische Forschungen in Österreich im XIX. Jahrhundert*. RRH, **35**, nr. 3–4, 1996, 203–211.

498. SPILIOPULOS, A. TH., *Aromunii, Arromanii sau Aromânii* (Extras din ***Marea Enciclopedie Greacă***, p. 728). Deşteptarea, **8**, nr. 9, 1997, 4 [trad. de Mihail Hagibira, rel. din „Lumina", **1**, nr. 1, 1936, p. 24–27].

499. STEDEA, GH., *Lecţia de aromână (50). Chestiuni de ortografie*, Deşteptarea, **8**, nr. 1, 1997, 6. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 516; **38**, 1995, nr. 544; **37**, 1994, nr. 583.

500. *** *Alfabetlu armânesc*, Deşteptarea, **8**, nr. 2, 1997, 6; nr. 3, 6; nr. 5, 6; nr. 10, 6; nr. 12, 6. Vezi BRL, **39**, nr. 520; **38**, 1995, nr. 547.

501. *** *Se află în lucru un proiect de lege privind protecţia cultural-lingvistică a aromânilor*, Azi, nr. 1477, 15 mai 1997, 12.

VEZI şi nr. 379, 408, 452, **850**, 1279, **1300**, 1427, **1693**.

Recenzii

502. ADRIAN, D., *Aromâni şi daco-români*, RLib, nr. 2312, 31 oct. 1997, 20 [la apariţia nr. 7 al ziarului „Deşteptarea"].

503. CÂNDROVEANU, HRISTU, Mihai Eminescu, *Poezii*. Versiune în grai aromân de Inel Zeana, Deşteptarea, **8**, nr. 3, 1997, 2 [Bucureşti, EFCADP, 1997].

504. *** Adrian Bârsoan, *Românii sud-dunăreni. Între tragedie şi speranţă*, Deşteptarea, **8**, nr. 11, 1997, 2 [Bucureşti, EBP, 1996].

505. *** *Fârşeroţi, aromâni, români*, Adevărul, nr. 2100, 18 febr. 1997, 3 [despre vol. *Aromânii. Istorie, limbă, destin*, Bucureşti, 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **34**.

VEZI şi nr. 35–37, 1021, 1948.

d. Istroromână

506. BOTOŞINEANU, LUMINIŢA, *Însemnări sociolingvistice pe marginea textelor istroromâne culese de Richard Sârbu*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 251–255 [Richard Sârbu, *Texte istroromâne*. Cu un studiu introductiv *Istroromâna – azi* şi un glosar, în colaborare cu Vasile Frăţilă, ed. a II-a, revizuită, Timişoara, 1992]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **467**; **30**, 1987, nr. **648**.

VEZI şi nr. 408.

e. Meglenoromână

VEZI nr. 408.

5. FILOLOGIE

507. ADAM, DANIELA, *„Biblia Cornilescu" a împlinit 75 de ani (1921–1996)*, CCrit, **5**, nr. 1, 1996, 7.

508. ANDRAŞ, CARMEN MARIA, *Coridoare culturale create de cărţile engleze intrate în bibliotecile luministe din Transilvania (Sec. XVIII - prima jumătate a secolului XIX)*, Marisia – I, 1996, 75–88 [deutsch. Zus.].

509. ANDREESCU, ANA, *Arta cărţii. Cartea românească în secolele XVI–XVII. Ilustraţie şi document în cartea veche românească de până la Vasile Lupu şi Matei Basarab*. Prefaţă de Virgil Cândea, Bucureşti, Integral, 1997, 82 p. (**Patrimoniu**).

510. ANDREESCU, ŞTEFAN, *Istoria românilor: cronicari, misionari, ctitori (sec. VI–XVII)*, Bucureşti, EUB, 1997, 215 p.

511. ANDRIESCU, AL., *Studii filologice şi istorie literară*, Iaşi, EUI, 1997, 216 p.

512. AVRAM, ANDREI, *Trăsături fonetice arhaice în partea românească a* ***Lexiconului heptaglot de la Oxford***, FD, **16**, 1997, 5–32 [rés. fr.].

513. BARBU, VIOLETA, *Câteva diate munteneşti din a doua jumătate a secolului al XVI-lea*, RIS, **1**, 1996, 495–506.

514. BĂDESCU, LAURA, ***Evanghelia de la Matei*** *în două texte din secolul al XVII-lea:* ***Noul Testament de la Bălgrad*** *şi* ***Biblia de la Bucureşti***, BulŞtPiteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 98–104 [cu 4 tab.].

515. BĂDILIŢĂ, CRISTIAN, *Evanghelii apocrife*. Traducere, studiu introductiv, note şi comentarii de ..., Bucureşti, Humanitas, 1996, 264 p. Rec.: C. R. M., LRom, **2**, nr. 1, 1997, 13.

516. BĂDILIŢĂ, CRISTIAN, *Traducerea corectă a* ***Bibliei*** *– o datorie încă neîndeplinită*, Aldine, nr. 89, 8 n. 1997, II–III, în Azi, nr. 2319.

517. BEJU, IOAN, *Cartea românească sibiană difuzată în Ţările Române în primele decenii ale secolului XIX*, TelR, **145**, nr. 19–22, 1997, 6.

518. BRAD, ION, *Cărţi pentru toţi românii. Impresii de lectură de ...*, Vremea, **4**, nr. 814, 8 dec. 1995, 2; nr. 815, 9–10 dec., 3; nr. 816, 12 dec., 3; nr. 817, 13 dec., 3; nr. 819, 15 dec., 4; nr. 820, 16–17 dec., 4; nr. 821, 19 dec., 4 [Silvestru Augustin Prunduş, Clemente Plaianu, *Catolicism şi ortodoxie românească*, Cluj-Napoca, CEVC]; nr. 822, 20 dec., 4 [Mihail Jora, *Studii şi documente*, vol. I]; nr. 823, 21 dec., 4 .

519. BUCIUMEANU, DAN, *Comori de carte veche românească şi străină*. Catalogul colecţiilor speciale ale Bibliotecii I. G. Bibicescu. Cu o prefaţă de Dan Simonescu, membru de onoare al Academiei Române. Precedat de o schiţă monografică a bibliotecii şi de un studiu introductiv, Craiova, SR, 1996, 380 p. + 31 p. nenum. cu facs. [pe cop.: Catalogul colecţiilor speciale ale Bibliotecii I. G. Bibicescu din Turnu Severin 1921–1926 ; rés. fr.; Engl. Ab.].

520. BULUŢĂ, GHEORGHE, *The Written Culture of the Romanians*. Translated from the Romanian by Silvia Blendea, Bucureşti, Published by the PID, 1996, 84 p. [trad. vol. *Cultura scrisă la români*, Bucureşti, f. e., 1996, 84 p. (DIPGR)]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **530**.

521. CANTEMIR, DIMITRIE, *Istoria ieroglifică*. Ediţie îngrijită de P. P. Panaitescu şi I. Verdeş. Studiu introductiv de Adriana Babeţi, Bucureşti, EM, 1997, 489 p. (**Cărţi fundamentale ale culturii române**) [cu gl.; rel. a ed. din 1965].

522. CANTEMIR, DIMITRIE, *Scurtă povestire despre stârpirea familiilor lui Brâncoveanu şi a Cantacuzinilor*. Ediţie îngrijită, studiu introductiv, note şi comentarii de Paul Cernovodeanu. Transcriere, traducere şi indici de Emil Lazea, Bucureşti, EM, 1995, LXX + 120 p. (**Ediţii critice**) [cu ind. onomastic şi toponimic (p. 91–97)]. Rec. Cornelia Papacostea-Danielopolu, RESEE, **35**, nr. 1–2, 1997, 144–146.

523. CARAMAN, PETRU, *Cum nu trebuiesc editate vechile manuscrise slavo-române. Sudiu critico-lingvistic asupra ediţiei* ***Pomelnicului de la Bistriţa*** *şi asupra unor ediţii de documente slavo-române*, RIS, **1**, 1996, 563–591 [art. apărut, cu 50 de ani în urmă, în „Balcania", V, completat, după 1960, după însemnările făcute cu creionul de Damian P. Bogdan pe exemplarul din *Pomelnicul Mănăstirii Bistriţa*, Bucureşti, Fundaţia Carol I, 1941; text după ms dat lui I. Caproşu de către fiul lui Petru Caraman].

524. CÂNDEA, VIRGIL, *Istoria ecleziastică română în arhivele străine*, Academica, **7**, nr. 5, 1997, 8–9 [cu 1 facs.].

525. CHINDRIŞ, IOAN, *Cartea românească veche la Budapesta (I)*, AMN, **33**, nr. 2, 1997, 215–219 [cu lista cărţilor în an.; Engl. Ab.].

526. CIALÎI, OLEXANDR, *Petru Movilă: ilustră personalitate a lumii ortodoxe*, Academica, **7**, nr. 3, 1997, 9.

527. CICZIA, FRANCHI, ***Occisio Gregorii in Moldavia Vodae tragedice expressa***, Helikon, **8**, nr. 8, 1997, 14–15.

528. CIMPOI, MIHAI, *Petru Movilă: Vocaţia pionieratului cultural*, RS, **34**, 1996, 117–120; rel. în Academica, **7**, nr. 3, 1997, 7.

529. CIOBOTEA, DINICĂ, FLORESCU, AURELIA, *O catagrafie mai puțin cunoscută din martie 1931 referitoare la plasa Râmnic, județul Vâlcea*, AO, **12**, 1997, 45–48 [cu 1 an.; rés. fr.].
530. CIPARIU, TIMOTEI, *Din cărți bătrâne*, MI, **31**, nr. 8, 1997, 4 [discurs la adunarea generală ASTRA, 22 iul. 1862; fragm.].
531. CONSTANTINESCU, VIRGILIU N. G., *Creștinătatea în spațiile românești*, Academica, 7, nr. 5, 1997, 1.
532. CONȚESCU, ELENA, *Climatul social-politic și lingvistic în care a văzut lumina tiparului opera lui Mihai Eminescu la Chișinău*, Suceava, **22–33**, 1995–1996, 556–561.
533. COȘEREA, VALENTIN, *Constantin Noica și natura facsimilării manuscriselor eminesciene*, București, EMLR, 1997, 232 p. Rec.: Ofelia Rotaru, ASL, nr. 8, 23 ian. 1997, 4.
534. CREȚIA, PETRU, *Despre Mihai Eminescu, **Opere**, **XV**. Stimate domnule Cristache*, Ora, nr. 366, 19 ian. 1994, 1, 3 [despre propria contribuție la editare].
535. DANEȘ, MARIANA, *Două caiete inedite din secolul al XVIII-lea ale breslei croitorilor din Sibiu*, Marisia – AI, **25**, nr. 2, 1996, 67–73 [deutsch. Zus.].
536. DÂRJA, ILEANA, ***Addenda et corrigenda** la copia albaiuliană a inventarului bibliotecii de la Levoèa din anul 1790*, AnIst–Cluj-Napoca, **36**, 1997, 259–273 [biblioteca parohiei Sfântul Iacob din Levoèa, aflată în patrimoniul bibliotecii „Batthyaneum" din Alba Iulia; cu 1 an.; rés. fr.].
537. DENIZE, EUGEN, *Imaginea Italiei în Principatele Dunărene la cumpăna veacurilor XVIII și XIX*, SMIMo, **11**, 1997, 3–19 [în scrierile lui Dinicu Golescu și Amfilohie Hotiniul].
538. DIMITRESCU, FLORICA, *Din istoricul ediției: **Biblia de la București***, LL, **42**, nr. 2, 1997, 46–50 [rés. fr.].
539. DULGHERU, MARIA, *Însemnări manuscrise pe cărți vechi românești din județul Prahova*, AMIAP, nr. 2, 1995, 91–98.
540. DUMITRESCU, VALERIA, ***Monumenta Romaniae Vaticana** – Madona Romana –*, Timisiensis, nr. 3, 1997, 8–10 [expoziția de la Muzeul Național Cotroceni din București, *Mărturii românești la Vatican*, Roma, 26 n. 1996 – 2 iun. 1997; cu *Praznicar* din sec. al XVI-lea – al XVII-lea și *Euhologhion ce să dzice molitvenic*].
541. DUMITRIU-SNAGOV, I., ***Monumenta Romaniae Vaticana***. Manuscrise – Documente– Hărți – Manuscriti – Documenti – Carte. Catalogul expoziției istorice de la Muzeul Național Cotroceni. Două milenii de creștinism românesc. – Due millenni di cristianesimo romeno. Ediția a II-a, București, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", 1996, 304 p. [cu ind., bibl., sig. și abr.; ed. I. Roma, 1996]. Rec.: *** FC, în Azi, nr. 218, 6 ian. 1997, 1.
542. DUMITRIU-SNAGOV, I., ***Monumenta Romaniae Vaticana***, Alfa și Omega, **6**, nr. 2, 21 febr. 1997, 7 [despre expoziția cu același titlu de la Roma, în sala sixtină de la Vatican]; rel. sub titlul *România la aniversarea bimileniului creștin*, DiplClub, nr. 2, 1997, 16, 15.
543. DUMITRIU-SNAGOV, I., *Neagoe Basarab – Ivan cel Groaznic, pe drumul dintre prima, a doua și a treia Romă și cum se frământau popoarele*, Armonia, **5**, nr. 1, 1997, 8–9 [cu 5 facs.].
544. EMINESCU, MIHAI, *Luceafărul*. Ediție bibliofilă de Petru Creția, București, EMLR, 1997, 40 p.
545. FRÂNCU, CONSTANTIN, *Elemente germane (austriece) în **Cronica Banatului** de Nicolae Stoica de Hațeg (I)*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 113–124.
546. GABOR, GABRIELA, *O carte a barocului italian în biblioteca lui Mihai Eminescu*, AUBLLR, **45**, 1996, 57–60.
547. GĂITĂNARU, MIHAELA, *Momente din evoluția stilului juridico-administrativ românesc: ocolnica de documente de la Câmpulung*, BulȘt-Pitești, *Filologie*, nr. 1, 1997, 50–52 [2 doc. din Ștefan Trâmbaciu, Gheorghe Pârnuță, *Pânza (Ocolnica), cu vechile privilegii ale orașului Câmpulung Muscel 1215–1747*, Pitești, ECultura, 1997; cu 1 facs.].
548. GELELEȚU, MIHAI, *Alfabetul chirilic în cultura românească*, LB supl., **8**, nr. 8, 1997, 26, 28.
549. GEORGESCU, N., *Eminescu*, Scara, **1**, iarna 1997, 136–151 [diferențe între poeziile publicate în „Convorbiri literare" și ed. Maiorescu].
551. GEORGESCU, NICOLAE, *G. Murnu sau amănuntul ca măsură a lucrurilor*, Hyperion, **6**, 1997, 93–109 [despre M. Eminescu, *Poezii*. Cu introducere și sub îngrijirea lui G. Murnu, profesor universitar, membru al Academiei Române. Cu 12 acuarele-facsimile și numeroase desene de A. Murnu. București, Editura „Națională" – S. Ciornei, 1929; rés. fr.].

552. GEORGESCU, NICOLAE, *O coală editorială pierdută (II)*, NRR, **2**, nr. 1–2, 1997, 107–113 [din ed. princeps Eminescu]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 545.
553. GHINEA, NICOLAE, *Varlaam, mitropolitul*, Redeşteptarea, **8**, nr. 334, 1997, 10.
554. GLÜCK, EUGEN, *Contribuţii cu privire la biografia lui Samuil Micu-Clain şi Petru Maior*, Satu Mare, **13**, 1996, 126–140 [cu 14 facs.].
555. HUREZEANU, DAMIAN, *O istorie a scrisului românesc*, ON, nr. 193, 1997, 7.
556. IONESCU, I., *Protoevanghelii în traducerile româneşti ale Sfintei Scripturi*, TelR, **145**, nr. 11–12, 1997, 3, 4.
557. IROD, CORNELIU, *Petru Movilă şi rolul său în cadrul ortodoxiei*, RS, **34**, 1996, 161–165.
558. IVIREANUL, ANTIM, *Opere*. ***Didahii*** [1]. Ediţie de Gabriel Ştrempel, Bucureşti, EM, 1997, 466 p. (**Clasicii români Minerva**) [pe cop.: 1; cu gl., bibl. şi cronologia receptării critice].
559. KLEIN, HANZ, *De la Evanghelia vorbită la Evanghelia scrisă*, RT, **7**, nr. 2, 1997, 116–118.
560. LÁSZLO-KUŢIUK, MAGDALENA, *Biserica română în scrierile hagiografice ale lui Petru Movilă*, RS, **34**, 1996, 153–160.
561. LAZĂR, GHEORGHE, *Contribuţii privind relaţiile româno-sârbe pe baza unor documente de la mijlocul secolului al XVII-lea*, SMIM, **14**, 1996, 133–144 [cu 2 an. în sb. cu alf. chir.].
562. LAZĂR, MARIANA, *Catastiful averii lui Şerban Cantacuzino*, RIS, **1**, 1996, 479–494.
563. LEU, VALERIU, *Cartea veche românească din bisericile Eparhiei Caransebeşului: 1640–1800*. Precuvântare de Prea Sfinţitul Episcop dr. Laurenţiu Streza, Reşiţa, Banatica, 1996, 328 p.
564. LOOIJENGA, TINEKE, *The Runic Inscription of Leţcani Spindle Whirl*, ArhM, nr. 19, 1997, 261–264.
565. MAREŞ, ALEXANDRU, *O particularitate grafică rar întâlnită în scrierea românească veche: notarea lui F/ prin* **XB**, **ϕB**, LR, **45**, nr. 7–12, 1996, 173–178.
566. MAZILU, DAN HORIA, *Charon lasă locul morţii*, Transilvania, **26**, nr. 4, 1996, 11–18 [despre art. lui Al. Elian din Contemporanul, nr. 21, 1967, p. 13, care semnala traducerea de către Dosoftei a prologului din *Tragedia Erofili*, de Gheorghios Chortaiz, de la începutul sec. al XVII-lea].
567. MAZILU, DAN HORIA, *Cronicarii moldoveni: Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce*. Antologie, introducere, comentarii, dosare critice, glosar şi bibliografie de dr. .... Bucureşti, Humanitas, 1997, 304 p. (Colecţia **Tezaur**, *Texte, comentarii, sinteze*, 6). Rec.: Dragoş Tudor, *Cei trei cronicari*, FC, în Azi, nr. 221, 27 ian. 1997, 8.
568. MAZILU, DAN HORIA, *Dosoftei înnoitorul. Ortodoxie riguroasă*, Armonia, **5**, nr. 1, 1997, 13.
569. MAZILU, DAN HORIA, *Dosoftei sau* ***Acta Sanctorum*** *pe româneşte*, Scara, **1**, iarna 1997, 98–102.
570. MAZILU, DAN HORIA, *Introducere în opera lui Dosoftei*, Bucureşti, EM, 1997, 232 p.
571. MAZILU, DAN HORIA, *Petru Movilă sau adevărata modernitate a Estului slav*, RS, **34**, 1996, 135–147.
572. MĂLINAŞ, CONSTANTIN, ***Monumenta Romaniae Vaticana***, ACinAn, **1**, nr. 9, 1997, 13 [exp. de la Muzeul Naţional al Palatului Cotroceni].
573. MICLE, VENIAMIN, *Egumenul bistriţean Misail Ieromonahul – monah cărturar şi gospodar*, TelR, **145**, nr. 17–18, 1997, 2.
574. MICLE, VENIAMIN, *Interferenţe athonico-bistriţene. Mărturii ale cinci secole*, TelR, **145**, nr. 33–36, 1997, 7.
575. MICLE, VENIAMIN, *Prima* ***Cronică universală*** *în limba română*, TelR, **145**, nr. 9–10, 1997, 4 [a lui Mihail Moxa].
576. MICLE, VENIAMIN, *Zapisul egumenului Eftimie – primul act mănăstiresc în limba română*, TelR, **145**, nr. 27–28, 1997, 3 [dc. red. la 21 dec. 1573 de Eftimie Ieromonahul, egumenul Mănăstirii Bistriţa].
577. MIHAIL, PAUL, MIHAIL, ZAMFIRA, *Difuzarea scrierilor lui Petru Movilă în limba română în secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea (Mărturii inedite)*, RS, **34**, 1996, 167–174.
578. MIHOC, VASILE, *Actualitatea exegezei biblice a Sfinţilor Părinţi*, RT, **7**, nr. 2, 1997, 79–101.

579. MITRIC, OLIMPIA, *Mari deținători de valori bibliofile din județul Iași: Mănăstirea Sucevița*, RMuz, **33**, nr. 1, 1996, 43–47.

580. MITU, ADRIANA, *Din vechile cărți de înțelepciune la români. **Cugetările lui Oxenstiern** (sec. XVIII)*. Prefață: Virgil Cândea, București, Atos, 1996, 224 p. (Colecția **Academica**).

581. MORARU, MIHAI, ***De nuptiis Mercurii et Philologiae***, București, EFCR, 1997, 260 p. [cu ind. de nume și tematic]. Rec.: Virgil Cîndea, LL, **42**, nr. 2, 1997, 135–139.

582. MORĂRESCU, DRAGOȘ, *Ilustrația cărții românești cu xilo- și linogravuri reproduse*, Biblioteca, **8**, nr. 11–12, 1997, 354–355.

583. NECULCE, ION, ***Letopisețul Țării Moldovei** precedat de **O samă de cuvinte***. Postfață de Elvira Sorohan. Text stabilit, glosar, prefață și tabel cronologic de Iorgu Iordan, Iași, Junimea, 1997, 845 p. (**Scrieri românești esențiale**, 9) [reproduce ed. a II-a din 1959].

584. OANCEA, DORIN, *Filozofia religiei și exegeza textului religios*, RT, **7**, nr. 2, 1997, 102–115.

585. ONU, LIVIU, *Ce a tradus Nicolae Spătarul (Milescu) din **Mântuirea păcătoșilor** a lui Agapios Landos?*, SCL, **46**, nr. 2–6, 1995, 141–155 [pe marginea art. Liviu Onu, *Concordanțele lingvistice sau capcanele stabilirii paternității unui text. Probleme de metodă*, LR, **33**, nr. 1, 1984, 44–54 și nr. 2, p. 119–132; N. A. Ursu, *Nicolae Spătarul (Milescu), traducător al **Mântuirii păcătoșilor** a lui **Agapios Landos***, SCL, **44**, nr. 5, 1993, p. 417–432; nr. 6, p. 489–502; L. Onu, *Considerații pe marginea paternității unei versiuni românești a **Mântuirii păcătoșilor a lui Agapios Landos**. Câteva probleme de metodă*, în „Memoriile Secției de Filologie și Literatură", seria IV, t. XI, 1989, p. 29–38; cu 1 tab.; rés. fr.]. Vezi BRL, **36**, 1994, nr. 512; **27**, 1984, nr. 866.

586. OSTAFI-OST, GEORGE, *O rânduială austriacă despre vamă din anul 1836 tipărită în limba română*, Suceava, **22–23**, 1995–1996, 428–433.

587. PAHOMI, MIRCEA, *Biserica episcopală Sf. Nicolae (Bogdana) din Rădăuți. secolele XIV–XIX (II). F. Manuscrise și carte veche*, AnBuc, **4**, nr. 2, 1997, 375–397 [rés. fr.].

588. PAVEL, AUREL, *Problema traducerii moderne a Vechiului Testament*, RT, **7**, nr. 2, 1997, 133–145.

589. PICCILLO, GIUSEPPE, *Evangheliarul de la Kalocsa*, AltBan, **8**, nr. 4–6, 1997, 72–84 [din 1769, cu lit. lat., semnalat de Ioan Papiu].

590. PLĂMĂDEALĂ, ANTONIE, *Câteva date mai noi în legătură cu Mitropolitul Petru Movilă*, Academica, **7**, nr. 3, 1997, 6 [despre un panegiric în pol., *Jale reînnoită*, descoperit la Kiev de Paul Mihail]; rel. cu titlul *Date noi în legătură cu mitropolitul Petru Movilă*, în TelR, **145**, nr. 3–4, 1997, 1, 2.

591. PUNGĂ, ZAMFIRA, *Cinci condici de cheltuieli ale familiei domnitorului Mihail Sturza*, RIS, **1**, 1996, 437–495.

592. PUȘCARIU, SEXTIL, *Minți luminate și artiști de talent*, MI, **31**, nr. 2, 1997, 3–6 [text inedit: conferința *Privire generală asupra culturii vechi*, fragm.].

593. RAD, ILIE, *Două traduceri necunoscute ale lui Aron Pumnul*, Academica, **7**, nr. 10, 1997, 8 [se referă la un manual de filozofie în franceză de Fr. Chr. Baumeister, publicat în *Panteonul român*, 1869 și la vol. lui Félix Colson, *De l'état présent et de l'avenir des Principautés de Moldavie et de Valachie*, Paris, 1838].

594. RADEȘ, CORNELIU, ***Monumenta Romaniae Vaticana***, ȘtTehn, **49**, nr. 1, 1997, 20–21 [expoziția din ian. 1996, în Salonul sixtin al Bibliotecii Vaticanului; cu 4 facs.].

595. RADOSAV, DORU, *Carte și societate în Nord-Vestul Transilvaniei (sec. XVII–XIX)*, Oradea, FCCTC, 1995, 307 p. (v. cap. *Difuzarea cărții vechi românești în părțile sătmărene*, p. 259–304].

596. RĂDULESCU, MIHAI, *Antim Ivireanul: învățător, scriitor, personaj*. Cu un cuvânt înainte de Irineu Slătineanu, București, Ramira, 1997, 99 p.

597. ROMANO, CRISTIAN, *Iosif Romanov – librar, editor și tipograf din București în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, AAMB, 1997, 32–42.

598. SCĂRARUL, IOAN, *Scara Raiului*. Precedată de viața pe scurt a lui Ioan Scolasticul și urmată de cuvântul către păstor. Traducere, introducere și note de mitropolit Nicolae

Corneanu, Timişoara, EAmarcord, 1994, 564 p. (Colecţia **Cum patribus**. Colecţie îngrijită de Claudiu T. Arieşan). Rec.: Eugen Jurca, Orizont, **6**, nr. 2, 1995, 4. V. şi nr. *645*.

599. SEMCINSKI, STANISLAV, *Petru Movilă – reformator al învăţământului şi fondator al primei universităţi ortodoxe din Estul Europei*, Academica, **7**, nr. 3, 1997, 7–9.

600. SERAFINCEAN, I., *Alegerile lui Ippocrat. Manuscris medical românesc de la începutul secolului al XVIII-lea*. Ediţie îngrijită şi prefaţată de Francisc Király, Iaşi, 1977, [Arad, 1997], EMirador, 95 + XXV p. fotocopii cuprinzând filigrane şi textul manuscrisului [textul transc. cu lit. lat. (p. 47–78); ind. de cuv. şi forme lex. (p. 77–95)].

601. SIMION, EUGEN, *Petru Movilă – 400*, RS, **34**, 1996, 93–97; Academica, **7**, nr. 3, 1997, 1, 3.

602. ŞTREMPEL, GABRIEL, *Antim Ivireanul*, Bucureşti, EAR, 1997, 416 p.

603. ŞTREMPEL, GABRIEL, *Biblioteca Academiei Române după 130 de ani*, MI, **31**, nr. 9, 1997, 21–26.

604. ŞTREMPEL, GABRIEL, *Mitropolitul Vasile Mangra – pasiunea vechilor manuscrise*, MI, **31**, nr. 1, 1997, 17–21.

606. TATAI-BALTĂ, CORNEL, *250 de ani de la înfiinţarea tipografiei de la Blaj. Circulaţia cărţilor româneşti vechi imprimate la Blaj*, RMuz, **34**, nr. 3, 1997, 51–53.

607. TEOCTIST, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Din vistieria credinţei mitropolitului Dosoftei*, MI, **31**, nr. 6, 1997, 5–7.

608. TEODORESCU, DORIN, *Cartea veche românească sibiană din judeţul Olt*, RMuz, **33**, nr. 3, 1996, 53–54.

609. TERTECEV, ADRIAN, *Rivalitatea ruso-otomană pentru stăpânirea bazinului Mării Negre la începutul secolului al XVIII-lea (un document otoman din anul 1703)*, SMIM, **14**, 1996, 145–152 [cu 1 an. cu textul turcesc în transliterare, trad. în rom.].

610. TROIA, LUANA, *Manuscrise şi cărţi rare. Ex-librisuri şi însemnări*, Iaşi, Biblioteca „Gh. Asachi", 1995, 389 p. Rec.: *** Biblioteca, **7**, 1997, nr. 10, 286.

611. ŢEPELEA, GABRIEL, *Semnificaţia scrierilor româneşti în limba latină*, Academica, **7**, nr. 5, 1997, 9–11 [cu 2 facs.].

612. UNGUREANU, MIHAI-RĂZVAN, *Averile familiei Gane (prima jumătate a secolului XIX)*, RIS, **1**, 1996, 395–436.

613. URSU, N. A., *Activitatea literară necunoscută a lui Daniil Andrian Panonean, traducătorul* ***Îndereptării legii*** *(Târgovişte, 1652) (I)*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 157–173 [cu 3 facs.].

614. URSU, N. A., *Contribuţii la istoria literaturii române. Studii şi note filologice*, Iaşi, 1997, 506 p.

615. URSU, N. A., *Ierodiaconul Gherasim Putneanu († 1797) de la Episcopia din Roman, primul traducător român din limba franceză*, Cronica, **31**, nr. 19–20, 6–7 [cu 2 facs.].

616. URSU, N. A., *Note la bibliografia lui Dimitrie Cantemir*, Cronica, **32**, nr. 5, 1997, 10 [contestă adnotările lui D. Cantemir la *Biblia 1688* şi cele de pe o copie a cronicii lui M. Costin. *De neamul moldovenilor* (cum susţin Lajos Demény şi Lidia A. Demény în *Tipar şi societate la români în secolul al XVI-lea*, Bucureşti, 1986)]. Vezi BRL, **30**, 1987, nr. **668**.

617. VELCULESCU, CĂTĂLINA, *Eine georgische legende in rumänischer Übersetzung*, Synthesis, **13**, 1996, 23–28 [fragm. din Sebastian Münster, *Kosmographie*, Basel, 1544, cu text lat. şi germ.].

618. VLAD NEDELCOVICIU, VICTORIA, MIHUŢ, LIZUCA, *Limbă şi literatură medievală românească: Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce*, Arad, Multimedia, 1997, 250 p.

619. VLĂDUŢESCU, GHEORGHE, *Filosofia lumii în* ***Mărturisirea...*** *lui Petru Movilă şi o problemă de limbaj*, Academica, **7**, nr. 3, 1997, 10 [despre trad. lui Petru Movilă *Mărturisirea ortodoxă*].

620. VORNICESCU, NESTOR, *Precizări în legătură cu anul naşterii – 1596 – şi cu numele primit la botez de Mitropolitul Petru Movilă al Kievului*, Academica, **7**, nr. 3, 1997, 3, 5.

621. VORNICESCU, NESTOR, *Viaţa şi nevoinţele Sfântului ierarh Ambrozie al Mediolanului în cultul Bisericii Române, în spiritualitatea şi cultura românească*, Armonia, **5**, nr. 1, 1997, 2.

622. ZGRAON, FLORENTINA, *Scrieri populare româneşti într-un colligatum budapestan*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 91–101 [Országos Széchényi Könyvtár – Budapest].

623. *** *Cele mai vechi cărți populare în literatura română*. [Vol.] II. *Fiziologul*. Studiu filologic, lingvistic, ediție și glosar de V. Guruianu. *Archirie și Anadan*. Studiu filologic, studiu lingvistic, ediție de Magdalena Georgescu, București, EM, 1997, (AR. ILB. ***Cele mai vechi cărți populare în literatura română***. II. Coordonatori: Ion Gheție și Alexandru Mareș) [cu izvoare și lucrări de referință (p. 5–7); abr. (p. 7–9); *Fiziologul* (p. 11–100): studiu filologic (p. 13–49), studiu lingvistic (p. 51–88), nota editorului (p. 89–93), textul (p. 93–98), glosar (p. 99–100); *Archirie și Anadan* (p. 101–174): studiu filologic (p. 103–138), studiu lingvistic (p. 139–150), nota editorului (p. 151–155), textul (p. 157–168), anexă cu lista ms care conțin povestirea *Archirie și Anadan* (p. 169–170); 4 facs. (p. 171–174)]. Rec.: *** *Semnal*, în Azi, nr. 220, 20 ian. 1997, 8.

624. *** ***Documenta Romaniae Historica***. B. *Țara Românească*. Comitetul de redacție: acad. Ștefan Pascu, acad. Ștefan Ștefănescu, Constantin Cihodaru, Damaschin Mioc, Ioan Caproșu, Aurel Răduțiu. Volumul VIII. *(1576–1580)*. Volum întocmit de Damaschin Mioc și Ioana Constantinescu, București, EAR, 1996, XXXIX + 632 p. (AR. IIAI) [cu rez. doc. (p. X–XXXIX); ind. onom. (p. 554–611) și de mat. (p. 612–621); cu 10 facs. (p. 622–631)]. Pentru seria B, vezi BRL, **32**, 1989, nr. **618** (XXV); **29**, 1986, nr. **717** (VI); **24**, 1981, nr. 952 (IV); **20**, 1977, nr. 205 (II); **18**, 1975, nr. 602 (III), nr. 603 (XI); **12**, 1969–1970, nr. 684 (XXIII).

625. *** ***Documenta Romaniae Historica***. C. *Transilvania*. Comitetul de redacție: acad. Ștefan Pascu, acad. Ștefan Ștefănescu, Alexandru Elian, Damaschin Mioc, Ioan Caproșu, Constantin Cihodaru, Leon Șimanschi, Aurel Răduțiu. Volumul XIII. *(1366–1370)*. Volum întocmit de Ioan Dani, Konrad Gündisch, Viorica Pervain, Aurel Răduțiu, Adrian Rusu, Susana Andea, București, EAR, [f. a.], 933 p. (AR. SȘIA. IICN) [cu ind. onom. și top. (p. 858–903) și de mat. (p. 904–918); cu facs. (p. 919–932)]. Rec.: Avram Andea, StUBBHist, **40**, nr. 1–2, 1995, 208.

626. ***Monumenta Linguae Dacoromanorum. Biblia 1688***. Pars V. *Deuteronomium*. Volum întocmit de: Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproșu, Eugenia Dima, Elsa Lüder, Paul Miron, Petru Zugun. Îngrijirea editorială a volumului: Vasile Arvinte și Ioan Caproșu. ***Biblia. Dumnezeiasca scriptură vêche și noauă. A doa lêge***. *Studiu lingvistic asupra cărții a cincea* (*A doua lege*) din ***Biblia de la București (1688)*** *în comparație cu ms. 45 și cu ms. 4389* de Vasile Arvinte, p. 1–88; *Ordinea cărților biblice. Abrevieri*, p. 89–90; *Bibliografie*, p. 91–96; *Abrevieri*, p. 97; *Notă asupra ediției*, p. 98–99; *Texte*, p. 101–215. (Coloana I: Facsimile după clișee de la Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române. Coloana II: Text transcris de Ioan Caproșu. Coloana III: Text transcris de Ioan Caproșu și Eugenia Dima. Coloanele II–IV: Text stabilit de Vasile Arvinte și Ioan Caproșu. Coloana V: Versiune modernă de Paul Miron, cu colaborarea lui Alexandru Andriescu pentru circulația motivelor biblice în literatura română; *Note* (Ioan Caproșu) p. 216–218. *Comentarii* (Paul Miron) p. 219–245. *Indice* (Paul Miron și Elsa Lüder, cu colaborarea lui Petru Zugun) p. 246–332. *Fotocopii. Ms. 45*, p. 333–367. *Ms. 4389*, p. 369–407. Colaboratorii colecției: Alexandru Andriescu, Vasile Arvinte, Ioan Caproșu, Dan Constantinescu, Eugenia Dima, Corneliu Dimitriu, Ioan Florea, Constantin Frâncu, Elsa Lüder, Paul Miron, Dragoș Moldovanu, Eugen Munteanu, Mircea Roșianu, Marieta Ujică, Petru Zugun, Iași, EUI, 1997, 412 p. (Ul. Albert-Ludwigs–Universität Freiburg). Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **619**; **37**, 1994, nr. **702**; **32**, 1992, nr. **455**.

627. *** ***O lume într-o carte de bucate***. *Manuscris din epoca brâncovenească*. Transcrierea textului, prefața și postfața de Ioana Constantinescu. Cu un studiu introductiv de Matei Cazacu, București, EFCR, 1997, 201 p. [Studiu introductiv (p. 5–68); Note bibliografice (p. 69–82); Prefață (p. 83–91); Note (p. 92–94); Anexa I (ingrediente p. 95–96); Anexa II (sumarul *Cărții de bucate*, p. 97–99); Textul (p. 101–173); Glosar (p. 175–178); Postfață (p. 179–194); Note (p. 195–198); Appendix III. Contents of *Cookery Book* (p. 199–200)].

VEZI și nr. **30**, 367, 373, 378, 399, 401, 404, 414, 432, 437, 438, 447, 478, 729, 791, 1149, 1229, 1245, 1402, 1404, **1446**, 1449, 1456, **1457**, 1464, **1644**, 1971, 1991, 2000, 2004, 2007, 2009.

Recenzii

628. BĂLAN, C., Alexandru I. Gonța, *Documente privind istoria României. A. Moldova, veacurile XIV–XVII (1384–1625). Indicele numelor de persoane*. Ediție îngrijită de I. Caproșu [...], SMIM. **14**, 1996, 159–162. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **617**.

629. CHIVU, GH., Domokos Sámuel, *Tipografia din Buda. Contribuția ei la formarea științei și literaturii române din Transilvania la începutul secolului al XIX-lea*, Editura „Noi", Gyula, 1994, 208 p., Hyperion, **6**, 1997, 233–234.

630. DULCA, MIRCEA, Gabriel Țepelea, *Pentru o nouă istorie a literaturii și culturii române vechi* [...], MAp, nr. 3, 1996, 90–92. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **683**.

631. DUȚU, A., Max Demeter Peyfuss, *Die Druckerei von Moschopolis, 1731–1769. Buchdruck und Heililgenverehrung*, Erzbistum Achrida, Wien, Böhlau Verlag, 1996, 258 S., RESEE, **35**, nr. 1–2, 1997, 143.

632. GĂITĂNARU, MIHAELA, *Studii despre substrat*, BulŞt-Pitești, Filologie, nr. 1, 1997, 117–118 [Grigore Brîncuș, *Cercetări asupra fondului traco-dacic al limbii române* ...]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **491**.

633. GHERMAN, MIHAI, *O ediție ciudată*, RIst, **8**, nr. 1–2, 1997, 282–286 [Samuil Micu, *Istoria românilor*. Ediție princeps după ms. de Ioan Chindriș, vol. I-II ...]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **585**.

634. GOCI, AURELIU, *„Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie"*, Armonia, **5**, nr. 2–3, 1997, 21. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1365**.

635. GOGA, ECATERINA, I. I. Russu, *Obârșia tracică a românilor și albanezilor* [...], Hyperion, **6**, 1997, 236–237. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **505**.

636. LAZĂR, ELENA, *Documentele românești de la Muntele Athos*, RLib, nr. 2283, 27 sept. 1997, 18 [despre nr. 59 al seriei *Arhivele Sfintei Mănăstiri Xeropotamon de la Muntele Athos*, publicate sub egida Centrului de Cercetări Neoelene al Fundației Naționale pentru Cercetări, cu rez. a 984 din cele 2600 dc. de acolo].

637. LAZĂR, GHEORGHE, Gheorghe Dumitrașcu, Corneliu Tamaș, *Râmnicul medieval. Studii și documente*, EConphys, Rm. Vâlcea, 1995, 183 p., RIst, **7**, nr. 9–10, 1996, 780–782.

638. MERLAN, AURELIA, GAFTON, ALEXANDRU, ***Monumenta Linguae Dacoromanorum***. *Biblia 1688*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 272–273. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **619** (pars IV: **37**, 1994, nr. **702** (pars III); **35**, 1992, nr. **455** (pars. I, II).

639. MIHĂILĂ, G., Gabriel Țepelea, *Interpretări și restituiri*, Hyperion, **6**, 1997, 213–217. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **575**.

640. NEAMȚU, GELU, Samuil Micu, *Istoria românilor*, ediție princeps după manuscris de Ioan Chindriș [...], AnIst Cluj-Napoca, **36**, 1997, 347–350. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **585**.

641. SITARU, OANA, Elena Dragoș, *Elemente de sintaxă istorică românească* [...], LR, **45**, nr. 7–12, 1996, 193–194. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **493**.

642. STEPAN, MIRCEA, *Manual de bibliofilie*, Arca, nr. 4–5–6, 1997, 158 [Alexandru Mareș, *Filigranele hârtiei întrebuințate în Țările Române în secolul al XVI-lea*, București, EAR, f. a., 422 p. + un repertoar de 1757 fig. filigranate]. Vezi BRL, **30**, 1987, nr. **682**.

643. TUDOR, DRAGOȘ, *Literatura populară la origini*, FC, nr. 220, 20 ian. 1997, 8 [*Cele mai vechi cărți populare în literatura română*. 1. *Floarea darurilor*, ed. de Alexandra Moraru. *Sindipa*, ed. de Magdalena Georgescu, București, 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **581**.

645. VELCULESCU, CĂTĂLINA, *John of the Ladder Heaven. Ladder* preceded by a *Short Life of John Scholasticus*, followed by *Word of the Shephard*. Translation, introduction and notes by the Metropolitan Nicolae Coman Ph. D., Timișoara, 1994, 563 p., Synthesis, **13**, 1996, 69–70. Vezi nr. **598**.

646. VIDU, CARMEN, ***Cartea lui Iov*** *în traducerea lui Petru Creția*, Arca, **7**, nr. 10–12, 1997, 77. VEZI și nr. 27, 29, 1434, 1470, 1473, 1960, 1962, 1963.

6. FONETICĂ ŞI FONOLOGIE

648. AVRAM, ANDREI. *Reflexele vocalei y în cuvintele româneşti de origine veche slavă şi problema constituirii opoziţiei /ă/ : /î/*. SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 135–139 [rés. fr.].

649. CIOLAC, MARINA. *Observaţii privind comunicarea orală în context formal al unor categorii de intelectuali din mediul rural*. FD, **16**, 1997, 33–46 [rés. fr.].

650. DASCĂLU JINGA, LAURENŢIA. *Prosodic Features of Some Non-Lexical Signals In Romanian*. RRL, **41**, nr. 1–2, 1996, 11–31.

651. DASCĂLU JINGA, LAURENŢIA. *Some Romanian Non-Lexical Back Channel Signals*. RRL, **41**, nr. 3–4, 1996, 127–144 [cu 7 fig.].

652. DĂNILĂ, IOAN. *Preliminarii*. ConvDid, **7**, nr. 22, 1996, 38–39.

653. GAFTON, ALEXANDRU. *Închideri ale vocalelor româneşti é şi ó*. Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 125–138 [deutsch. Zus.].

654. GAFTON, ALEXANDRU, *Rom. **frânghie** şi posibilele sale etimologii*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 268–270 [pe marginea art. lui Andrei Avram, *Rom. **frânghie** – un caz de aparentă acceptare în limba literară a unui fonetism dialectal*, FD, **13**, 1994, p. 7–15]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 718.

655. GĂFTON, ALEXANDRU. *Rom. **sârg***, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 270–272.

656. MĂRDĂRESCU-TEODORESCU, MARIA, LĂZĂROIU, AURELIAN. *Importanţa benzilor de zgomot în percepţia fricativelor*, FD, **16**, 1997, 47–73 [cu 16 tab. şi 6 fig.; rés. fr.].

657. RUJAN, ADRIAN. *Accentul în perspectivă sintactică*. BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 28–30.

658. ULIVI, ANCA. *Observaţii în legătură cu structura fonetică a prepoziţiilor în graiurile dacoromâne*, FD, **16**, 1997, 131–148 [rés. fr.].

659. *** *Fonetică şi dialectologie*. Comitetul de redacţie: acad. Emanuel Vasiliu – director, Nicolae Saramandu – redactor-şef, Magdalena Vulpe – redactor-şef adjunct, Laurenţia Dascălu-Jinga – secretar de redacţie, Andrei Avram, Maria Marin, Teofil Teaha. XVI, Bucureşti, EAR, 1997, 310 p. (AR. IFD). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **609**; **38**, 1995, nr. **641**; **37**, 1994, nr. **722**; **36**, 1993, nr. **348**; **35**, 1992, nr. **480**; **18**, 1975, nr. 646; **16**, 1973, nr. 659; **13**, 1970–1971, nr. 1073; **12**, 1969–1970, nr. 781; **[6]**, 1963–1964, sigla **FD**; **[3]**, 1960–1061, sigla **FD**; **[2]**, 1959–1969, sigla **FD**; **[1]**, 1944–1959, anul 1958, penultimul titlu.
VEZI şi nr. **85**, 94, 122, 296, 300, 304, 319, 327, 378, 394, 430, 470, **475**, 512, **942**, 1189, 1204, 1218, 1220, 1524, 1543, 1546, 1551, 1553, 1558, 1566, 1643, **1666**, **1667**, **1675**, 1679, **1700**, **1833**, **1852**, **1857**, **1865**, **1868**, **1882**, **1886**, **1888**, **1905**, 1922, **1929**, **1938**, **1940**.

Recenzii

VEZI nr. 1951.

7. GRAMATICĂ

a. Generalităţi

660. AVRAM, MIOARA. *Gramatica pentru toţi*. Ediţia a doua revăzută şi adăugită, Bucureşti, Humanitas, 1997, 598 p. [cu gl., ind. de mat. (p. 495–510), cuv., for., af., segm., îmb. (p. 511–592)]. Vezi BRL, **29**, 1986, nr. **794**.

661. CERKEZ, MATEI. *Gramatică şi stilistică*. LLR, **26**, nr. 2, 1997, 6–9.

662. CROITORU, CRISTINA. *Câteva observaţii asupra paralelismului gramatical româno-albanez*. Albanezul, **5**, nr. 8, 1997, 5.

663. IRIMIA, DUMITRU, *Gramatica limbii române*, Iaşi, Polirom, 1997, 543 p. [pe cop.: *Morfologie, sintaxă*]. Rec.: Constantin Coroiu, Adevărul, nr. 2211, 1 iul. 1997, 1; Ştefan Găitănaru, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 111–112; Nicolae Prelipceanu, RLib, nr. 2218, 14 iul. 1997, 24; George Pruteanu, Dilema, **5**, nr. 224, 1997, 13; Ion Toma, LL, **42**, nr. 2, 1997, 131–135.

664. PANĂ-DINDELEGAN, GABRIELA, *Din întrebările-capcană ale gramaticii limbii române*, LLR, **26**, nr. 2, 1997, 3–6.

665. SAVU, GHEORGHE, *Gramatică şi comunicare socială*, SMM, **9**, nr. 3, 1997, 23–24.

VEZI şi nr. 373, 398–401, 432, 1191, 1385, 1528, **1651**, **1665**, **1855**, 1971, 1984–1986, 1990, 1992, 1995, 1996, 2000–2003, 2011, 2012.

Recenzii

VEZI nr. 283, 1446, 1959.

b. Morfologie

666. CHICU-GURLUI, LILIANA, *Interjecţia în limbile română şi engleză*, ComLL, 1996, 7–10.

667. COENE, MARTINE, *„Cel / el + secvenţă non substantivală" în limbile română şi spaniolă*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 39–63 [cu 7 tab. şi 15 fig.; rés. fr.].

668. CONSTANTINESCU, SILVIU, *Locuţiunea prepoziţională construită cu genitivul*, TribÎnv, **8**, nr. 365, 1997, 6.

669. CRAŞOVEANU, D., *Observaţii privind infinitivul prezent al unor verbe din conjugarea a II-a*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 22–27.

670. CUJBĂ, CASIA, *De ce masculin pentru feminin?*, ComLL, 1996, 11–15.

671. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, *Sistemul comparaţiei în româna contemporană*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 19–22.

672. GHERASIM, PAULA, *Modul infinitiv în limbile română şi franceză*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 139–154.

673. ILINCA, ŞT. M., *Valorile multiple ale lui „a"*, LLR, **26**, nr. 4, 1997, 4–5.

674. IONESCU, ADINA, *Dativul posesiv*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 6–9.

675. IONIŢĂ, VASILE C., *Prezentul istoric*, Timpul-Reşiţa, **8**, nr. 130, 6 iun. 1997, 4 [v. r. nr. 474].

676. MĂRCUŞAN, CONSTANTIN, *Expansiunea dativului?*, Astra, **3**, nr. 1–4, 1997, 134–135 [la rubr.: Filologie].

677. MINUŢ, ANA-MARIA, *Interjecţii în limba română (I)*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 179–186.

678. NEGOIŢĂ SOARE, ELENA, *Sur le supin roumain: une possibilité d'analyse*, CLTA, **31**, 1994, 63–75.

679. OPRESCU, MIHAIL, *Articolul ca marcă a individualizării*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 27–29.

680. PANĂ DINDELEGAN, GABRIELA, *La interferenţa mai multor părţi de vorbire: „mulţi", „puţini"*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 3–6.

681. PANĂ DINDELEGAN, GABRIELA, *Tranzitiv. Tranzitivitate*, LR, **45**, nr. 7–12, 1996, 163–169.

682. ŞERBAN, SERGIU, *Pronumele şi adjectivul pronominal demonstrativ. Sinteză gramaticală şi teste pentru evaluarea cunoştinţelor*, ConvDid, **7**, nr. 22, 1996, 52–64.

683. TOMULESCU, SIMONA, *Despre variantele literare libere la nivel gramatical*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 11–13.

684. VIŞAN, NADINA, *Remarks on the Perfect*, CLTA, **29**, 1992, 83–90 [perfectul compus în română].

685. VONICA, FLORENŢA EUGENIA, *Trăsăturile caracteristice ale modurilor nepersonale*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 37–44.

686. ZAFIU, RODICA, *Gen*, RLit, **30**, nr. 37, 1997, 18 [la rubr.: Păcatele limbii].

687. ZUGUN, PETRU, *Regimul cazual al prepoziţiilor şi locuţiunilor prepoziţionale*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 25–27.

VEZI şi nr. 41, 42, 45, **78**, **85**, 298, 299, 311, 319, 324, 325, 330, **357**, 398, 401, 454, 470, **475**, 658, **660**, 661, 662, **663**, 664, 691, 694, 696, 699, 703, 704, 707, 747, **934**, **942**, 1094, 1117, 1169, 1191, 1192, 1195, 1204, 1220, 1222, 1277, 1369, 1371, 1373, 1382, 1385, 1387, 1418, 1476, 1528, 1529, **1554**, 1560, 1563, 1567, **1570**, 1571–1573, 1575–1578, 1580, 1581, **1642**, **1643**, **1650**, **1651**, **1665–1667**, **1669**, **1675**, **1678**, **1681**, **1686**, **1689**, **1700**, **1702**, **1833**, **1836**, **1837**, **1839**, **1844**, **1846**, **1852**, **1853**, **1855**, **1862**, **1865**, **1868**, **1871**, **1873**, **1874**, **1880**, **1888**, **1895**, **1898**, **1905**, **1908**, **1911**, **1920**, **1921**, **1929**, **1931**, **1938**, **1940**, 1970, 1971, 1977, 1980, 2000, 2006, 2007.

Recenzii

688. TOMULESCU, SIMONA, Anne Halvorsen, *Le marquage de l'objet à référent personnel en roumain*, în *Actes du XIIe Congrès des Romanistes Scandinaves*, Aalborg, 11–15 août, 1993, édités par Gerhard Boysen, Aalborg University Press, vol. I, p. 161–170; *Le pronom neutre* ***asta*** *et le marquage de l'objet en roumain.* ***Am trăit s-o vedem şi pe asta!***, în „Revue Romane", XXIX, 1994, 2, p. 173–194, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 143–144.
VEZI şi nr. 1042, 1432, 1434, 1946, 1951, 1956, 1963.

c. Sintaxă

689. AVRAM, LARISA, *A Minimalist Approach to Subject Position(s) in Romanian*, CLTA, **29**, 1992, 121–128 şi **30**, 1993, 17–23.
690. COENE, MARTINE, *Some Reflections on the Position of the Adjective in Romanian*, CLTA, **31**, 1994, 9–26.
691. DANU, CERASELA, *Predicativitatea modurilor nepersonale*, ComLL, 1996, 16–19.
692. DOROBĂŢ, ANA, *L'interrogation, étude contrastive sur un corpus de textes bilingues roumains et français*, JFAC, 1996 (1997), 274–279.
693. DRAŞOVEANU, D. D., *Teze şi antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Clusium, 1997, 287 p. (**Sapientia**) [Postfaţă p. 284–286]. Rec.: Maria Vulişici-Alexandrescu, *O carte de excepţie*, Familia, **33**, nr. 12, 1997, 13–15.
694. FELECAN, NICOLAE, *Cazul subiectului în propoziţiile independente*, AUO, **3** 1996, 24–35 [rés. fr.].
695. GĂITĂNARU, ŞTEFAN, *Caracterul subordonat al propoziţiei subiective*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 24–27.
696. ISAC, DANIELA, *Sentence Structure and Verb Movement in Romanian*, CLTA, **29**, 1992, 99–106.
697. JĂMNEALĂ, AUREL, *Mijloace de realizare a raporturilor (relaţiilor) sintactice (IV)*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 28–33. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 641.
698. LĂZĂRESCU, LUMINIŢA, *Echivalenţa sintactică*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 155–160 [Engl. Ab.].
699. MUREŞAN, RELUŞ, *Acordul corect al articolului posesiv (genitival)*, LLR, **26**, nr. 2, 1997, 9–11.
700. NEGRE, MIHAIL, *Construcţiile incidente*, LLR, **26**, nr. 2, 1997, 11–13.
701. SARAMANDU, MANUELA, *Exprimarea obiectului direct şi indirect în limba română*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 20–23.
702. ŞERBAN, VASILE, *Întrebarea „ce" în analiza sintactică*, LLR, **26**, nr. 4, 1997, 3.
703. VRĂJITORU, ANA, *Sensul fundamental al cazurilor şi relaţia actant – actat la substantivele din limba română*, LR, **45**, nr. 1–6, 1997, 5–19.
704. VULIŞICI-ALEXANDRESCU, MARIA, *Prepoziţia* ***pe*** *– regim al regenţelor*, AUO, **3**, 1996, 116–122 [Engl. Ab.].
705. ZELETIN, C. D., *Reflecţii despre repetiţie(I)*, Ateneu, **34**, nr. 7, 1997, 6; *(II)*, nr. 8, 6.

VEZI şi nr. **85**, 162, 175, 398, 401, **475**, 657, **660**, 661, 662, **663**, 664, 667, 676, 747, 756, 766, **942**, 1070, 1117, 1118, 1191, 1192, 1195, 1204, 1220, 1321, 1369, 1385, 1419, 1528–1530, **1554**, 1563, 1567, **1570**, 1571–1573, 1575–1578, 1580, 1581, **1642**, **1643**, **1650**, **1651**, **1665**, **1666**, **1669**, **1675**, **1681**, 1686, **1689**, **1700**, **1702**, **1833**, **1836**, **1837**, **1839**, **1844**, **1846**, **1852–1856**, **1861**, **1862**, **1865**, **1868**, **1871**, **1873**, **1874**, **1880**, **1887**, **1888**, **1892**, **1898**, **1905**, **1911**, **1920**, **1921**, **1929**, **1931**, **1938**, **1940**, 1971, 1977, 2009.

Recenzii

VEZI nr. 641, 1432, 1434, 1946, 1951, 1952, 1963.

8. LEXICOLOGIE

a. Semantică

706. ASTALOŞ, GEORGE, *Micro glosar argotic. Balada trişorului scopit*, Aurora, **7**, 1997, 206–211.
707. AVRAM, MIOARA, *Vocabularul actual al limbii române*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 3–5.
708. BADEA, ŞTEFAN, *Dicţionarul limbii poetice româneşti*, ACinAn, **1**, nr. 10, 1997, 13 [abur]; nr. 11, 13 [adăpa, adânc, adormi, aer, afunda, alăuta].
709. BARABAŞ, NECULAI, *Insecte şi rozătoare*, Ateneu, **34**, nr. 1, 1997, 11; ***Leucoree***, nr. 2, 11; ***Laringită. Lipotimie. Litiază***, nr. 3, 11; ***Litiază renală, litiază biliară, lumbago***, nr. 4, 11; ***Memorie. Menopauză***, nr. 5, 11; ***Meteorism. Migrenă***, nr. 6, 11; ***Nefrită. Nervi***, nr. 7, 11; ***Nervozitate***, nr. 8, 11; ***Nevralgie. Nevralgie facială din cauza frigului. Nez rouge***, nr. 9, 11; ***Obezitate***, nr. 10, 11; ***Oboseală***, nr. 11, 11; ***Indigestie***, nr. 12, 11 [La rubr.: Farmacia naturii. Dicţionar]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 653; **38**, 1995, nr. 693; **37**, 1994, nr. 793.
710. BĂLTEANU, VALERIU, *Ghid de terminologie religioasă: **creştin***, COrt, mai, 1997, 5; *Un cuvânt sub pecetea creştinismului: **polgan***, sept.–n., 27 [şi *pogan, păgân*; la rubr.: Dicţionar].
711. BLÂNDU, VIRGINIA, *Aventura unui cuvânt – **cetăţean***, SECE, **7**, 1997, 111–118 [cu o an. cu transliterări în alfabet lat. ale câtorva cuv. din dicţionarul lui P. Poenaru, F. Aaron şi G. Hill, *Vocabular franţezo-românesc după cea din urmă ediţie a Academiei Franceze cu adăugare de multe ziceri culese din deosebite dicţionare*, vol. I, Imprimeria Colegiului Sf. Sava, 1840, p. 282–284: citoyen, civil, civilzat, civilizaţie, civila, civilité, civique, civism].
712. BOLDUREANU, IOAN VIOREL, *O ipoteză: **coliva** = **sicriul***, Timisiensis, nr. 4, 1997, 3–5.
713. BRAN, FLORINA, TAŞNADI, ALEXANDRU, *Dicţionar ecologic*, Cotidianul, **7**, nr. 151, 4 iul. 1997, 5 [atmosferă, autoecologie, autoepurarea apelor, autohton, -ă, autoreglare, autotrof, bioacumulare, biocenoză, bioconversie]; nr. 153, 7 iul., 5 [biodegradare, bioelement, biogeografie, bioindicator, biomasă, bioritm, biostazie, biotic, biotip, biotop, catalizator]; nr. 156, 10 iul., 5 [DDT, decantare, defertilizare]; nr. 159, 14 iul., 5 [deluviu, depoluare, deparazitare, desalinizare, descompunător, despădurire, deştelenire]; nr. 162, 17 iul., 5 [dezinfecţie, dezinsecţie, duritatea apei]; nr. 171, 28 iul., 5 [echilibru dinamic, ecogramă, ecolog, ecologie, ecosferă, ecosistem, ecosistem antropizat, ecotip, ecotop]; nr. 172, 29 iul., 5 [ecotoxicologie, edafic, efect de seră, efluvionare, endogen, energie, energie fosilă, entropie, epurare]; nr. 173, 30 iul., 5 [epurare biologică, eroziune, entrofa, entrofizare, evapotranspiraţie, evoluţie, factori abiotici, factori edafici, factori geomorfologici].
714. CAFTANGIOGLU, OANA, *Situaţii semiotice într-o snoavă*, Arca, nr. 4–5–6, 1997, 117–119 [analiza semiotică a snoavei *Stăpân şi slugă*].
715. CALOTĂ, ION, *Sintagma neologică **mass-media***, AO, **12**, 1997, 63–69 [rés. fr.].
716. CASTER, MIRCEA, *Dicţionar neconvenţional*, Capital, **6**, nr. 4, 1997, 10 [la un art. de tehnologia informaţiei: Hacker, Cracker, Hard-disc, Server, Reţea, WWW – World Wide

Web, Pagini WEB, E-mail]; nr. 8, 21 [Server, clonuri (sau No-name-uri), Brand-name-uri, Rețea (de computere), Network Computers (NC-uri), Microprocesor, Hard-disc, CD-ROM].

717. CIUBOTARU, MIRCEA, *Observații semantice și etimologice asupra apelativelor* ***cămin, cămil, camănă***, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 29–37.

718. CODRESCU, RĂZVAN, *Denumirile diavolului în limba română*, RLib, nr. 1956, 31 aug. 1997, 2 [drac, demon, Satan, Satana, Satanul, Lucifer, Luceafărul].

719. CONSTANTIN RADU, MARIA, *Despre* ***episcop***, Albina, **100**, nr. 2–3, 1997, 17.

720. DEȘLIU, MIHAELA, *Definiții*, LB supl., **8**, nr. 7, 1997, 25 [tragicomedie, bibliografie, dietă, dinți, iluzie, interviu, valuri marine, vârstă critică, cititor, anticiclon, olimpieni, de la alfa la omega, pesimist, anturaj, a bate în retragere, căsătorie, instrument muzical, comentariu, perspectivă, pozitiv, tranzistor, vară, dare de seamă, laudă].

721. DOMĂNEANȚU, VOICHIȚA, *Dicționar*, ȘtTehn, **49**, nr. 5, 1997, 30 [la un articol de biotehnologie: ovocit, meioză, oviduct, morulă, blastocist].

722. DRĂGOESCU, ION I., *Dicționar de obiceiuri*, LB, **8**, nr. 4, 1997, 7.

724. DUMISTRĂCEL, STELIAN, *Crestături în grindă*, Cronica, **32**, nr. 2, 1997, 16 [a cresta în grindă]; ***De florile mărului***, nr. 3, 16 [de florile mărului, a umbla de flori de cuc, a umbla după frunze verzi, a da bani pe miere]; *Semne, litere și iar semne*, nr. 4, 14 [despre semne iconice pentru cuvinte și semnificații pentru telefon, toaletă etc.; despre *mutul la ușă, talpa gâștii*]; ***Oale și ulcele***, nr. 5, 16 [a se face (a fi) oale și ulcele, i s-a spart oala, a pune (a băga) pe cineva în oală (în cofă), comoara satului, a se face praf și pulbere]; *Cămila prin urechile acului*, nr. 6, 16 [camel, cămilă, a scăpa ca prin urechile acului].

725. DUMISTRĂCEL, STELIAN, *Expresii ale mentalităților.* ***A face capul baniță***, RevRom, 3, nr. 4, 1997, 6; ***Lae, bălae***, nr. 5, 5.

726. DUMISTRĂCEL, STELIAN, *Expresii românești. Biografii – motivații*, [Iași], IE, 1997, 315 p.

727. DUMISTRĂCEL, STELIAN, *Povara cuvântului și măsura parimiei*, Cronica, **32**, nr. 3, 1997, 21 [*aștezău = așa să te-ajute Dumnezeu!; a câștiga la belciuge*, expresii folosite de M. Preda].

728. ENESCU, RADU, *Estetica paradoxismului*, Steaua, nr. 7, 1997, 47.

729. FLAISER, MARIANA, *Psaltul Anton Pann în cultura românească*, AUIL, **42**, 1996, 41–50 [terminologia muzicală].

730. FLORESCU, CRISTINA, *La structure connotative des mots de la langue roumaine. Etude sémasiologique (I)*, RRL, **41**, nr. 1–2, 1996, 33–59 [a lăsa]; *(II)*, nr. 3–4, 101–126 [a vinde, abis, veveriță].

731. FLORESCU, CRISTINA, *Recuperarea semasiologică a cuvântului*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 107–112.

732. FLORESCU, CRISTINA, *Spécificité sémantique dans la diachronie du roumain* ***abis***, CLTA, **31**, 1994, 49–53.

733. FORĂSCU, NARCISA, *Câteva observații asupra lexicului actual (II)*, LLR, **26**, nr. 4, 1997, 6–8. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 678.

734. GROZA, LIVIU, *Le problème du mot français en roumain: quelques aspects de l'accommodation sémantique des emprunts lexicaux*, AUBLLR, **45**, 1996, 3–11.

735. GROZA, LIVIU, *Termeni culinari deformați sau confundați în limba română*, LLR, **26**, nr. 4, 1997, 9–10 [*șodou* (*chaudeau*), *blanmanjele* (*blanc manger*), *escalop* (*escalope*), *friteuză, fripteuză, friganea, frigănea* (rus. *frighania*), *be-marie, bemarie, bemarin* (fr. *bain Marie, boille marie*), *flan, flanc, choix à la crème, blanchetea*].

736. HEDEȘAN, OTILIA, *Fișierul obiectelor rituale:* ***Tăiței***, Timisiensis, **7**, nr. 4, 1997, 6–10.

737. HRISTEA, THEODOR, *Tipuri de analogie semantică*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 6–10.

738. HRISTEA, THEODOR, *Tipuri de neologisme în limba română (I)*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 10–16; *(II)*, nr. 26, 3–8.

739. IONIȚĂ, VASILE C., ***Tuta!***, Timpul-Reșița, **8**, nr. 106, 5 mai 1997, 4 [și *a tutăi*]; *Jocurile copiilor*, nr. 142, 20 iun., 4 [crăgui, crăguia, craga, Crăguia, Cragoe, Crăguiești]; ***Șoșoi***, nr. 154, 4 iul., 4 [și *șușțaloi*]; *Confuzii posibile*, nr. 22, 26 sept., 8 [fastuos–fastidios, specific–specios, glaciar–glacial, insolit–insolent, conjunctură–conjectură, constituant–constituent,

convenienţă–convenţie, diferenţă–deferenţă]; *Numele plantelor în viziunea poetică*, nr. 274, 27 n., 4 ; v. r. nr. 674].

740. JUGUREANU, RADU, *Dicţionar internet*, ŞtTehn, **49**, nr. 5, 1997, 39 [Acronime (la un fişier de cibernetică: BTW, CU/Cya, FWIW, FYI, IMHO, IMO, JOOC, LOL, OTFL, OTOH, PMFBI, ROTFL, RTFM, TIA, TTFN), Archie, ARPAnet, ASCII]; nr. 7/8, 41 [Bandwidth, Baud, BBS, BinHex, Browsers, CGI, Online Chat, Compression Formats].

741. LANGA, TERTULIAN, ***Conciliu (Sinod)***, AI, **2**, nr. 2, 1997, 5 [La rubr.: Dicţionar].

742. MAC, I., ZEMIANSCHI, SANDA, *Precizări referitoare la terminologia şi definirea depozitelor de cuverturi*, StUBBGeogr, **40**, nr. 1–2, 1995, 35–39 [*depozite superficiale, depozite eluviale, sferă de descompunere*; Engl. Ab.].

743. MARINESCU, ILEANA, *Pământ şi cer*, Transilvania, **26**, nr. 1–2–3, 1996, 138–139.

744. MIHĂESCU, N., ***A-şi ţine rangul***, RM, **8**, nr. 381, 1997, 6–7.

745. MOROIANU, CRISTIAN, *Familia lexicală şi familia etimologică*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 17–20.

746. NIŢU, GEORGETA, *Elemente ale florei spontane utilizate în gospodăria ţărănească din Oltenia*, AO, **12**, 1997, 465–494 [mac roşu (mac, mac de câmp, mac iepuresc); măceş (cacadâr); măcriş, măr pădureţ, mărăcine (spin, scaiete); mărăcine (pintenoagă); mărgăritar (lăcrămioară, cerceluşi, clopoţele, floarea turcului, sufleţele); măsălariţă (nebunariţă), dumbravnic, mătăcină, portocală, melisă, roiniţă (iarba stupilor, iarba roilor, mintă turcească), mătrăgună (floarea codrului, floare mare, iarba lupilor), mănătarcă, meiuş (meiuşor, mei păsăresc), mărgeluşe, merişor (merinoş, rut, năfurică, buruiană de ţară), mesteacăn, măjdrean (moşdrean), muma pădurii (muma murelor, muma pădurilor, codru cucului, vinariţă), mur (rug de mur, rug), muşchi de lemn, muştar (muştar alb), nalbă, nalbă mare, năpurajnic, năsturel (bobâlnic, băncuţă, cardamă la izvoare, hrenuţă), neghină, nuc, nufăr, odolean, ogilce (oglici), omeag (omiac, toaie), oreşniţă (oraşiţă, oreşile, bobuşor, ciuini, fasolică, măzărică), otrăţel, Poala Maicii Domnului (buruiană flocoasă, iarba Sfântului Ion, şerlai), paltin (papură, sovârf, spetează), pătlagină (platagină, limba oaiei, mama ploaie), patlagea îngustişoară (platagea îngustişoară); rés fr.]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 698; **38**, 1995, nr. 732.

747. PANĂ DINDELEGAN, GABRIELA, *Dicţionar de terminologie lingvistică*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 59–67 [valenţă, verb].

748. PANĂ DINDELEGAN, GABRIELA, *Terminologia lingvistică actuală, între tradiţie şi inovaţie*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 5–12 [rés. fr.].

749. PANOVF, IRINA, *Modalităţi de redare în limba română a compuşilor substantivali din limba engleză*, Hyperion, **6**, 1997, 151–166 [Engl. Ab.].

750. PĂUN, STELIANA, GRIGORESCU, LUCIAN, *Mic dicţionar psiho-pedagogic*, PPLR, 1995, 29–30 [agorafobie, agramatism, ambidextrie, ambiguitate, amnezie, angoasă, *a priori*, ateneu, axiomă].

751. PLOAE-HANGANU, MARIANA, *Normalizare sau banalizare*, Luceafărul, nr. 3, 1997, 15 [teledicţie]; *„Franciza comercială" sau cuvinte după nevoi*, nr. 4, 1997, 15 [franciză; la rubr.: Migraţia cuvintelor]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 706.

752. PLOAE-HANGANU, MARIANA, *Despre* ***zahăr***, Luceafărul, nr. 35, 1997, 15 [la rubr.: Povestea vorbelor].

753. POP, GHEORGHE, *Terminologia minieră din bazinele maramureşene*, Cluj-Napoca, Dacia, 1996, 129 p.

754. POP, ROMUL, *Numele Mântuitorului*, Familia, **33**, nr. 4, 1997, 5–6 [corect: *Iisus Cristos*].

755. POROLISEANU, ANDA, ***Cocker spaniol englez***, LA, **3**, nr. 1–2, 1997, 6–7.

756. RĂDULESCU, ANDA-IRINA, *Les hétéronymes en roumain des verbes français [+ vertical] en structure de rection directe*, CLTA, **31**, 1994, 55–62.

757. RUNES, DAGOBERT D., *Dicţionar de iudaism*, RealE, **42**, nr. 52–53, 1997, 15 [Adab, Bat Kol, Cabala, cei 36 de Drepţi, eretici, Haroset, jubileu, legea talionului, Poporul Ales, Simha; trad. de Viviane Prager a vol. apărut în 1959].

758. RUXĂNDOIU, PAVEL, *Lexicul mioritic*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 111–118.

759. STATE, M., *Un aspect al sinonimiei: sinonimele beletristice*, ŞG, nr. 41, 1995, 2.
760. TANASE, MICHEL, *Contribuţie la studiul evoluţiei drumurilor în Transilvania. Continuitate şi substituiri în partea meridională*, HU, **3**, nr. 1–2, 1995, 79–104 [cu gl.; rés. fr.].
761. TIMBUC, SIMON, *Demoni, boli şi izbăvire*, CuvA, **8**, nr. 2–3, 1997, 10–14.
762. TOMA, STELA, *Primele atestări lexicale din sfera religiilor, a filozofiei (psihologiei şi logicii) în textele româneşti ale lui D. Cantemir*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 10–26 [antepathia, aporia, argument, atomist, axioma, blasfemie, cabala, categorii, Coran, ideea, ipothetica, pronie, simbathiia, megalopsihia, propozit, gheneralis, ipothesis, ithică, macrocosm, microcosm, professui, protasis, provlima, sceptic, sentinţă, sistima, sofisma, strofi, idolatrie, idol, apelpisie, dialectic, fizic, metafizic, îndemonit, blestema; Engl. Ab.].
763. TRAŞCĂ, ION, *Dicţionar de psihologie socială*, ScP, **49**, nr. 259, 1997, 6 [grupări spontane]; nr. 260, 6 [hobby]; nr. 261, 6 [ideologie]; nr. 262, 6 [imagologie]; nr. 263, 6 [inadaptare]; nr. 265, 6 [interes, intimidare]; nr. 266, 6 [intoleranţă]; nr. 267, 6 [intuiţie]; nr. 268, 6 [laudă]; nr. 269, 6 [libertinaj]; nr. 270, 6 [lider]; nr. 271, 6 [marginalitate]; nr. 272, 6 [mediu psihosocial]; nr. 273, 6 [mentalitate]; nr. 274, 6 [mesaj] nr. 275, 6 [mobilitate socială]; nr. 276, 6 [motivaţie]; nr. 277, 6 [nativ]; nr. 278, 6 [nihilism].
764. ULMU, BOGDAN, *Dicţionar Caragiale*, RevRom, **3**, nr. 4, 1997, 13 [a se sfinţi, sufragiu, şic, ţal, veresie, vizaveaua, zavragii, zamparagii].
765. UNGUREANU, IRINA, *Considérations sur certains concepts et termes utilisés dans l'étude du géosystème*, AUIG, nr. 40–41, 1994–1995, 35–40.
766. VOINEAG MERLAN, AURELIA, *Pragmática e sintaxe–semântica das estruturas boomerang no romeno e no português fulado*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 169–177.
767. VRABIE, EMIL, *Este cuvântul **scorţişoară** o formaţie românească independentă?*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 63–66.
768. ZAFIU, RODICA, ***Filajul şi limbajul***, RLit, **30**, nr. 5, 1997, 18; ***Mai-marii***, nr. 12, 18; ***Versus***, nr. 13, 18; ***Gurul, iogarul şi lamaşul***, nr. 14, 18; ***Clonul şi clona***, nr. 17, 18; *Un sufix*, nr. 18, 18 [*-ar*]; ***Menajerie*** nr. 19, 18; *Conotaţii negative*, nr. 23, 18; *Expresii populare*, nr. 25, 18; ***Hotelărie***, nr. 27, 7 [suf. *-ărie*]; *Asimetrii*, nr. 28, 18; ***Gangstereşte, neaoşeşte, africăneşte***..., nr. 29, 11 [suf. *-eşte*]; ***Casa poporului***, nr. 30, 11; ***Post-***, nr. 31, 11; ***Tovarăş***, nr. 33, 11; *Adjective şi adverbe*, nr. 35, 11 [v. r. nr. 686]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 722; **38**, 1995, nr. 753.
769. *** *Dicţionar de ocultism. Alchimia*, ŞTI, **7**, nr. 28–30, 1997, 37.
770. *** *Dicţionar juridic*, PolR, **8**, nr. 1, 1997, 18 [daune-interese, daune-interese-compensatorii, daune-moratorii, daune previzibile]; nr. 2, 18 [dactiloscopie, debitor, debitor urmărit, declaraţii, declinare de competenţă]; nr. 13, 18 [executarea hotărârii penale; executarea obligaţiei; executare silită; executare provizorie, exercitarea acţiunii penale]; nr. 14, 18 [elemente constitutive ale infracţiunii, eroare]; nr. 15, 18 [disjungere, dubiu, efracţie, eludarea legii]; nr. 37, 26 [incriminare, inculpare]; nr. 39, 26 [inculpat, individualizarea pedepselor]; nr. 41, 26 [incidenţa legii penale, incompatibilitatea]; nr. 42, 26 [ipoteca, instigare]; nr. 43, 26 [internarea într-un centru de reeducare, internarea într-un institut medical-educativ]; nr. 45, 26 [eroare de fapt]; 46, 26 [eroare judiciară, eroare materială]; nr. 47, 12 [iresponsabilitatea, împiedicarea săvârşirii faptei]; nr. 48, 26 [interzicerea mijloacelor de constrângere, interzicerea unei funcţii sau profesii].
771. *** *Lexic de informatică documentară*, Biblioteca, **7**, nr. 1–2–3, 1996, 71 [de Roland Ducasse şi Doina Banciu, în curs de apariţie]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **672**.
772. *** *Mic dicţionar al răului*, CZ, **1**, nr. 1, 1997, 8–9 [bestialitate, eonism, exhibiţionism, fetişism, homosexualitate, incest, masochism, necrofilie, pedofilie, viol, voerism].
773. *** *Mic dicţionar de afaceri*, AdE, nr. 23, 1997, 21 [activ, activ net, acţiune, aderent, adocraţie, ***ad-valorem***, ***agio***, agent de bursă, ***aiar***]; nr. 27, 21 [***à la baisse***, ***à la hausse***, ***al pari***, amanet, amarare, amortizare, anatocism, andosare, angajament de distribuţie].
774. *** ***Prêt-à-porter***, *Dicţionar*, Cotidianul–Capra vecinului, **7**, nr. 230, 5 oct. 1997, 8; ***Software***, nr. 249, 27 oct., 8.

775. *** *Termeni juridici*. PolR, **8**, nr. 35, 1997, 26 [ilicit, ilicit penal]; nr. 40, 26 [hotărâre judecătorească, sentință, decizie, încheiere].
VEZI și nr. 116, 137, 182, 219, **221**, 245, **251**, 321, 324, 325, 328, 330, 342, 346, **368**, 372, 422, 454, 455, 459, 460, 471, 476, 477, 479, 480, 545, 649, 650, 686, 706, **783**, 787, 791, 792, 799, 800, 804, 806, 807, 840, **846**, **848**, **849**, **857**, **868**, **878**, **932–934**, **970**, 1060, 1065, 1082, 1094, 1157, 1159, 1178, 1185, 1186, 1189, 1190, 1199, 1203, 1204, 1207, 1209, 1210, 1212, 1213, 1223, 1226, 1251, 1260, 1277, 1321, 1331, 1374, 1382, 1385, 1387, **1408**, 1475, 1476, 1502, 1506, 1523, 1543, 1553, **1554**, 1558, **1570**, 1571–1573, 1575–1578, 1580, 1581, 1594, **1646**, **1649**, **1651**, **1665**, **1667**, **1669**, **1674**, **1675**, **1678**, **1686**, **1687**, **1700**, **1702**, **1837**, **1839**, **1844**, **1849**, **1851**, **1852**, **1857**, **1865**, **1868**, **1873**, **1874**, **1885**, **1888**, **1892**, **1898**, **1905**, **1911**, **1917**, **1920**, **1921**, **1929**, **1931**, **1938**, **1940**, 1977, 1979, 1981.

Recenzii

776. CĂLIN, S., Ioan Oprea, *Terminologia filozofică românească* [...], RLib, nr. 2115, 12 mart. 1997, 20. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **699**.

777. ION, LILIANA, *Structura lexicului românesc contemporan*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 119 [Florica Dimitrescu, *Dinamica lexicului românesc* ...]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **706**.

778. TUDOR, DRAGOŞ, Mihai Dinu, *Personalitatea limbii române* [...], FC, nr. 228, 17 mart. 1997, 3. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **672**.
VEZI și nr. 283, 637, 1434, 1951, 1955, 1963.

b. Formarea cuvintelor

779. HRISTEA, THEODOR, *Trunchierea cuvintelor și fenomenele înrudite*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 13–17.

780. PANOVF, IRINA, *Modalități de redare în limba română a compușilor substantivali din limba engleză*, Hyperion, **6**, 1997, 151–166 [Engl. Ab.].
VEZI și nr. **78**, 670, 784, 1220, 1222, 1258, 1316, 1476, **1576**, **1678**, **1687**, **1701**, **1837**, **1849**, **1873**, **1874**, 1971.

c. Etimologii

781. AVRAM, ANDREI, *Contribuții etimologice*, București, EUE, 1997, 267 p. + 1 p. nenum. r. c. e. (ILB. **Etymologica**, 1. Coordonatorul colecției: Marius Sala, membru corespondent al Academiei Române) [cu o pref. de Marius Sala, p. 5].

782. AVRAM, ANDREI, *Note etimologice*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 57–63 [*mandalău*, *mangal*, *mangalăi*, *mastroacă*, *mazdroancă*, *mazdrop*, *măgulică*, *mândăi*, *mândău*, *mâscăi*, *micăcior*, *mimiligi*, *mirtăți*, *mișcute*, *mondroi*, *mordie*; cuv. din *Dicționarul limbii române*. Serie nouă. Tomul VI. Litera *M*. București, EAR, 1965–1968].

783. AVRAM, MIOARA, *Anglicismele în limba română actuală*, București, EAR, 1997, 31 p. (**Conferințele Academiei Române**. Ciclul *Limba română și relațiile ei cu istoria și cultura românilor*). Rec.: George Pruteanu, Dilema, **5**, nr. 244, 1997, 13.

784. BLAGA, OCTAVIAN, ***Neam*** *– etimologie, semantism, derivate*, ACinAn, **1**, nr. 11, 1997, 1, 3.

785. BOSTAN, GR. C., *Unele probleme ale relațiilor etno-culturale româno-ucrainene (folclorul obiceiurilor)*, RS, **34**, 1996, 121–134.

786. BOTTA, DAN, *Roma – Threicia*. O încercare de etimologie a limbii române. Ediție îngrijită de Dolores Botta, [București], Crater, 1997, 464 p. [v. cap. *I. Atestări grecești din perioada veche* (p. 17–238); *II. Cuvinte de origini bizantine* (p. 239–278); *III. Cuvinte din latina populară* (p. 279–463)].

787. CONSTANTIN, CONSTANTIN, *Istoricul unor monede*. Dimineața, **8**, nr. 288, 15 dec. 1997, 7 [lira sterlină, ducații, escudo, piastrul spaniol, lira italiană, rupia].

788. CONSTANTIN, GHEORGHE, *Povestea* ***Blugilor***. Timona, **1**, nr. 12, 1997, 4; *Greșeli frecvente cu unele... accente*, **2**, nr. 16, 1997, 4; *Leul românesc*, **2**, nr. 18, 1997, 4.

789. DIACONU, PETRE, *Discuții etimologice*. Tomis, **2**, nr. 2, 1997, 13 [ghes, leuștean, pungă, zeghe].

790. H[ELMAN], A[RNOLD], *Etimologii*. Dimineața, **8**, nr. 104, 7 [ghilotină, Pullman, snob, ethos, alcool, Marea Roșie]; *La obârșia vocabularului*, nr. 105, 7 [foxtrot, vodevil, pantaloni, satin, tarantelă]; *Termeni geografici la origine*, nr. 107, 7 [Everest, Kilimanjaro, Ulan-Bator, Mesopotamia, Amsterdam, Nepal, Niagara, Rangoon, Singapore, Tananarive (Antananarivo), Togo, Valparaiso, Yucatan]; *Compuse tautologice – Etimologii*, nr. 108, 7 [leopard, cocostârc, cioclonț, uligate, rotocol, craidon]; *Etimologii istorico-mitologice*, nr. 110, 7 [Burebista, Deceneu, Zamolxis, Tutankamon, Dionysos, Babilon]; *Caracterul uman și etimologia*, nr. 115, 4 [filfizon, bigot, manechin, ipocrit]; *Geografie și etimologie*, nr. 116, 7 [colónie, farfurie, cravată, jerseu, meandre]; nr. 123, 7 [maioneză, boston, faianță, decovil, șrapnel]; nr. 124, 7 [ciocolată (șocolată), urangutan, robot, șarlă, utopie]; nr. 158, 7 [Poltergeist, Situs inversus, dambla, sinistru]; nr. 161, 7 [mamut, viran, beteală, alamă]; nr. 162, 7 [grom, rococo, cabală, companion]; nr. 164, 7 [madipolon, pandișpan, sabotaj]; nr. 165, 7 [gheșeft, mahăr, balabustă]; nr. 166, 7 [pelicanol, gumă arabică, trapist, vespasiană]; nr. 167, 7 [smarald, ametist, briliant]; nr. 168, 7 [telemea, iaurt, salam, ghiuden (ghiudem), chebap, ciorbă, chiftea, musaca, tuslama, simit (covrig), susan, sugiuc, rahat, halva, sarailie, baclava, cataif, peltea, caimac]; nr. 169, 7 [Cipru]; nr. 171, 7 [manila, muselină, tul, merinos]; nr. 172, 7 [Ligia, Letiția]; nr. 173, 7 [atom, himeră, labirint]; nr. 174, 7 [Fedayin, Hezbollah, Kefia, Charia, Baas, Jihad islamic]; nr. 175, 7 [Trahanache, Dandanache, Cațavencu, Pristanda, Tipătescu, Farfuridi, Brânzovenescu]; nr. 176, 7 [tulbure]; nr. 177, 7 [Damasc, Bagdad, Tel-Aviv, Beirut]; nr. 178, 7 [acrobat, azbest, barbar, odisee]; nr. 179, 7 [canci, mișto, gagică, mardi, hali]; nr. 180, 7 [joule, amper, ohm, newton, volt, watt, hertz]; *Artă și etimologie*, nr. 246, 7 [șevalet, dadaism, peisaj]; *Etimologie și literatură*, nr. 258, 7 [Homer, Graal, Faulkner]; *Puțină etimologie prin terțe limbi*, nr. 263, 7 [bistrou, biscuit, pișcot]; *Geografie și etimon*, nr. 267 [marijuana, aisberg, Islanda]; *Import de turcisme*, nr. 267, 7 [lalea, pezevenghi – pezevenchi, harem, caraghios]; *Originea unor vocabule*, nr. 268, 7 [șpilhozen, șperț, whisky].

791. IONESCU, I., *Unele afirmații eronate lingvistico-istorice despre vechimea creștinismului ortodox la români*, TelR, **145**, nr. 9–10, 1997, 3 [terminologie religioasă de origine lat.].

792. IONIȚĂ, VASILE C., *Germanisme*, Timpul-Reșița, **8**, nr. 220, 19 sept. 1997, 4 [Haptac, sufort, Fraităr, fras]; *Cuvinte de origine sîrbocroată*, nr. 256, 31 oct., 4 [bedă, bedarniță, cucuruziște, nioarcă, rujan, a zgodi, zăgoń, tovară]; *„Filiera sîrbă"*, nr. 262, 7 n., 4 [sărmă, cáfă, băbăluc(ă), bucluc „bălegar", avile, răchie, spăie „moșier", divan „taifas", divăni „a tăifăsui", bunar, socac, peșchir; v. r. nr. 474].

793. LIVADĂ, LIGIA, *Fețele sărăciei. O istorie a cuvintelor*, RIS, **1**, nr. 1, 1996, 51–62 [sireac, siromah, mișel, calic; rés. fr.].

794. MANEA, MARIA-CAMELIA, MANEA, CONSTANTIN, *Dinamica vocabularului neologic în „Ciocoii vechi și noi" – Împrumut, calc, adaptare –*. BulȘt-Pitești, Filologie, nr. 1, 1997, 53–56.

795. MĂNDĂCANU, VALENTIN, *Cuvântul* ***bravo*** *derivă din cuvântul* ***barbar***, RM, **8**, nr. 364, 1997, 24.

796. MOROIANU, CRISTIAN, *Dublete etimologice – sincronie și diacronie*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 20–27 [rés. fr.].

797. NICULESCU, ALEXANDRU, *Rugăciunea noastră*, Apostrof, **8**, nr. 4, 1997, 10 [*rugăciune, a se ruga, orare, precare, recitare*, aromânești *urări, urăciune*; la rubr.: Cronica limbii].

798. PELE, ALEXANDRU, ***Leges bellagines***, ACinAn, **1**, nr. 6, 1997, 14 [menționate de Iordanes, în *Getica*; aut. crede că *Bellagines* > Baklah > Vlah].

799. PELE, ALEXANDRU, *Perenitatea elementelor dacoromâne*, ACinAn, **1**, nr. 3, 1997, 12 [pustăvar, postăvar, șuvaru, șovar, Euri, polala, panda]; ***Oaș***, nr. 10, 1997, 12; ***Talpă***, nr. 11, 13.

800. POPA, ELENA, *Termeni creştini de origine grecească în limba română*, Asachi, 7, nr. 98, 1997, 14.

801. POPESCU-SIRETEANU, ION, *Memoria limbii române*, Iaşi, EBucovina, 1997, 208 p. [cu bibl. şi abr. bibl. (p. 176–190) şi ind. (p. 191–208)].

802. PUŞCARIU, SEXTIL, *Însemnările autorului de pe exemplarul propriu de lucru din* ***Etymologisches Wörterbuch der rumänische Sprache. I. Das leteinische Element, mit Berücksichtigung aller romanischen Sprachen*** (Heidelberg, Winter, 1905). Introducerea şi stabilirea textului: Dan Sluşanschi, Bucureşti, EUB, 1995, 118 p (**Breviarium latinum**, I).

803. SPINEI, VICTOR, *Incipient Forms of Statal Organization with the Romanians East of Carpathians*, TR, **5**, nr. 2, 1996, 44–54 [terra, brodnic, valahi, blaci].

804. TABARCEA, CEZAR, *De fapt, despre ce este vorba?*, Dilema, **4**, nr. 173, 1997, 6 [fr. *bureau*, fr. *secrétaire*, rom. *birou, birocraţie, birotică, birocraţi, stampilă*].

805. VRABIE, EMIL, *Etimologii*, LR, **45**, nr. 7–12, 1996, 171–172 [*clípcă, corăbioară, petină, petiţă, zăngăni*, cuv. din *Dicţionarul limbii române*. Tomul I, partea II, *C*, Bucureşti, Tipografia Ziarului Universul, 1940, din *Dicţionarul limbii române (DLR)*. Serie nouă, Tomul VIII. Partea a 2-a. Litera *P. PE–PÎNAR*, Bucureşti, EAR, 1974, şi din *Dicţionarul explicativ al limbii române (DEX)*, Bucureşti, EAR, 1975].

806. *** *Cuvinte împrumutate şi originea lor*, Dimineaţa, **8**, nr. 193, 24 aug. 1997, 7 [Tedeum, menestrel, bordo, pigmeu]; *Glosarul potenţialilor infractori*, nr. 195, 26 aug., 7 [închisoare, penitenciar, temniţă, ocnă, puşcărie, pârnaie, mititica, gherlă, ţuhaus, zdup, la răcoare]; *Denumirile geografice ţin de foame*, nr. 196, 27 aug., 7 [parizer, cracauer, hamburger, poliş, debreţin]; *Etimologii*, nr. 197, 28 aug., 7 [parlament, fraier, caracter, scorţişoară]; *Geografie şi etimologie*, nr. 198, 29 aug., 7 [Trinidad-Tobago, Brahmaputra, Luteţia, Maglavit]; *Originea cuvintelor*, nr. 200, 1 sept., 7 [tycon, metrou, odicolon, dum-dum]; *Semnificaţiile unor toponime*, nr. 201, 2 sept., 7 [Medina, Ada-Kale, Shangai, Muntenegru].

807. *** *Etimologii din spaţiul latino-elen*, Dimineaţa, **8**, nr. 220, 24 sept. 1997, 7 [ghetou, galaction, heruvic, hesperide]; *Semnificaţii şi etimologii*, nr. 221, 25 sept., 7 [V. I. P., nemţi, Albion]; *Un periplu lingvistic al panselelor*, nr. 222, 26 sept, 7 [pansea]; *Etimologii rarissime*, nr. 224, 29 sept., 7 [tal, sărman, robot]; *Etimologie pe note*, nr. 92, 22 aug., 7 [pian, gama]; *Etimologie orientală*, nr. 248, 27 oct., 7 [harachiri, fildeş, geambaş]; *Explicaţii etimologice*, nr. 249, 28 oct., 4 [mungiu, rrom]; *Rădăcini în Hellada*, nr. 255, 4 n., 7 [holocaust, Tomis, hecatombă].

810. *** *Un termen uzurpat:* ***ecumenism***, Alfa şi Omega, **6**, nr. 1, 24 ian. 1997, 1, 6.

VEZI şi nr. 199, 245, 328, 337, 391, 449, 459, 461, **491**, 545, 648, 653, 711, 712, 717, 719, 727, 730, 734, 736, 738, 739, 745, 749, 752, 753, 757, 762, 784, 1157, 1185, 1188–1190, 1199, 1201, 1207, 1231, 1232, 1235, 1245–1248, 1252, 1253, 1257, 1259, 1264, 1267, 1277, 1331, 1476, **1480**, 1976, 1979, 1981.

Recenzii

VEZI nr. 633, 1036, 1268, 1462, 1466–1468.

d. Lexicografie

811. ABDULEA, PETCU, *Dicţionar de omonime*, Bucureşti, EDP, 1997, 276 p.

812. ANDREI, I., ERIKOS, A., TEDU, S., *Statele lumii de la A la Z*, Brăila, „Tess-M", 1997, 278 p. Rec.: Cornel Radu Constantinescu, *Jefuitorii de cărţi*, Adevărul, nr. 2317, 1 n. 1997, 3 [îi acuză pe autori de plagiat după dicţionarul *Statele lumii. Mică enciclopedie*, de Horia C. Matei, Silviu Neguţ, Ion Nicolae, Nicolae Ştefiea, ed. a VI-a, Bucureşti, Meronia, 1995]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **875**.

813. ANDRONESCU, ŞERBAN, *Dicţionar englez-român*. Ediţie revăzută şi îmbunătăţită, Bucureşti, EVox, 1997, 259 p.

814. ANDRONESCU, ŞERBAN. *Dicţionar român-englez.* Ediţie revăzută şi îmbunătăţită. Bucureşti, EVox, 1997, 296 p.

815. ANGELESCU, GABRIEL. *Dicţionar de pleonasme*, Bucureşti, ECoresi, 1997, 44 p. [tiraj]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **762**; **38**, 1995, nr. **800**.

816. ARNAUD, DIDIER. *The Language of Insurance.* An English-French Glossary of Insurance Terms. Romanian Version: Nicolae Constantin Lungu and Rodica Albu, Iaşi, EAL, 1997, 208 p. (**Varieties of Present-Day English**).

817. AVĂDANEI, ŞTEFAN. *66 de poeţi americani. Dicţionar*, Iaşi, EUI, 1997, 136 p. (**Dicţionarele Editurii Universităţii**).

818. BAGEACU, VIOREL. *Dicţionar frazeologic persan-român.* În colaborare cu Monica Broşteanu, Bucureşti, EUB, 1997, 214 p. multigr.

819. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar italian-român. 15.000 cuvinte*, Bucureşti, ETeora, 1997, 128 p. [după ed. revăzută şi adăugită din n. 1995, retipărită sept. 1996]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **804**; **37**, 1994, nr. **916**.

820. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar italian-român de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 221 p. [+ 3 p. nenum. r. c. e.] (Seria **Dicţionare de buzunar**).

821. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar italian-român. 15.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 128 p. *Dicţionar român-italian. 15.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 111 p. [coligate invers, cu paginaţie separată; pe cop. I: *Dicţionar italian-român şi român-italian*; pe cop. IV: *Dicţionar român-italian şi italian-român*; pe versoul foii de gardă: *Dicţionar italian-român şi român-italian*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **918**.

822. BALACI, ALEXANDRU, *Dicţionar român-italian de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 194 p. [+ 6 p. nenum. r. c. e.] (Seria **Dicţionare de buzunar**).

823. BALACI, ANCA, *Mic dicţionar mitologic greco-român.* Ediţia a IV-a, Bucureşti, EMondero, 1997, 280 p. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **652**; **34**, 1991, nr. **624**; **[10]**, 1969–1970, nr. 416.

824. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez-român de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 320 p. (Seria **Dicţionare de buzunar**).

825. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez-român. 15.000 de cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 192 p. [retipărit în mai 1997]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **767**; **38**, 1995, nr. **807**; **37**, 1994, nr. **921**; **35**, 1992, nr. **655**.

826. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez-român. 15.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 191 p. *Dicţionar român-englez. 15.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 158 p. [coligate invers, cu paginaţie separată; pe versoul paginii de gardă: *Dicţionar englez-român şi român-englez*]. Rec.: Georgeta Nichifor, Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 27. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **768**; **36**, 1993, nr. **674**; **35**, 1992, nr. **655**, **656**; **16**, 1973, nr. 816; **12**, 1969–1970, nr. 929.

827. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez-român, român-englez. 32.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 384 p.

828. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez-român. 35.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 496 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **768**; **37**, 1994, nr. **922**.

829. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar român-englez de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 256 p. (Seria **Dicţionare de buzunar**).

830. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar român-englez. Romanian-English Dictionary*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 566 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **772**.

831. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar român-englez. 15.000 cuvinte*. Ediţie revăzută şi adăugită 1995, Bucureşti, Teora, 1997, 160 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **770**; **38**, 1995, nr. **811**; **37**, 1994, nr. **925**; **35**, 1992, nr. **656**.

832. BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar român-englez. 40.000 de cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 446 p. [ed. I 1994]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **771**; **37**, 1994, nr. **926**.

833. BANTAŞ, ANDREI, *English-Romanian Dictionary. Dicţionar englez-român*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 558 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **778**.

834. BANTAŞ, ANDREI, NĂSTĂSESCU, VIOLETA, *Dicţionar economic englez-român. Comerţ. Finanţe. Bănci. Contabilitate. Statistică. Drept. Industrie. Agricultură. Cibernetică.*

Automatică, [Bucureşti], Niculescu, 1997, 474 p. [+ 5 p. nenum. r. c. e.; coordonator: Gheorghe Dumitru]. Rec.: Ana Viorica Chişu, Capital, **6**, nr. 9, 1997, 19.

836. BĂDELIŢĂ, LUMINIŢA, *Dicţionar de matematică pentru clasele V–VIII*, Bucureşti, Danubius, 1997, 258 p. (**Şcolar**. Seria de dicţionare *Danubius*). Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **814**.

837. BĂDICUŢ, ILIE, DRONDOE, STELIAN, *Dicţionar arab-român, român-arab*. Cu o prefaţă de acad. Virgil Cândea, Bucureşti, Nemira, 1997, 816 p. (**Dicţionarele Nemira**. Colecţie îngrijită de Dana Moroiu) [*Dicţionar arab-român* (p. 13–411); *Dicţionar român-arab* (p. 413–810): cu lista alfabetului arab (p. 11)]. Rec.: I. Bădicuţ, *Lumea arabă în cărţi*, ASL, nr. 27, 3 n. 1997, 2.

838. BĂLAN, SORIN, MIHAILOVICI, DOROTHEA, *Mic dicţionar de fizică român-german, german-român*, Timişoara, [f. e.], 1995, 29 p. multigr. (IPT).

839. BÂRLĂ, GRAZIELA, *Personalităţi publice – politice. Dicţionar*. Ediţia a IV-a, Bucureşti, HR, 1997, 526 p. [Apărare. Culte. Cultură. Diaspora. Diplomaţie. Economie. Justiţie. Mass-media. Moldova. Politică. Preşedinte. Social. Sport; perioada 1996–1997]. Rec.: S. G., Ziua, **4**, nr. 919, 28 iun. 1997, 9. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **774**.

840. BIDU-VRĂNCEANU, ANGELA, *Mărcile stilistice (diastratice) în **DEX** şi importanţa lor normativ-didactică*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 27–36 [rés. fr.].

841. BISTRICEANU, GH. D., BERCEA, FL., MACOVEI, E. I., *Lexicon de protecţie socială, asigurări şi reasigurări*, Bucureşti, EKarat, 1997, 708 p. [+ 8 p. nenum. r. c. e.].

842. BRĂESCU, MARIA, *Dicţionar francez-român / român-francez*, Bucureşti, ENiculescu, 1997, 440 p. Rec.: S. Daniel, RLib, nr. 2205, 28 iun. 1997, 11. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **783**.

843. BRĂESCU, MARIA, *Dicţionar român-francez*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 402 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **820**.

844. BRĂGĂREA, ŞTEFAN, *Mic dicţionar de biotehnologie şi inginerie genetică*, Bucureşti, EZecasin, 1995, 48 p.

845. BREBAN, VASILE, *Mic dicţionar al limbii române*, Bucureşti, EEn, 1997, 754 p.

846. BUCĂ, MARIN, *Dicţionar de antonime*, Bucureşti, Vox, 1997, 318 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **784**; **33**, 1990, nr. **951**.

847. BUCĂ, MARIN, *Dicţionar de epitete*. Ediţie revăzută, Bucureşti, EVox, 1997, 330 [+ 5 p. nenum. r. c. e. : cu listă de sigle şi izv. (p. 318–330) şi ind. art. de dicţ.].

848. BULGĂR, GHEORGHE, *Dicţionar de sinonime*, Bucureşti, EPalmyra, 1997, 320 p. [ed. a IV-a]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **824**; **36**, 1993, nr. **683**; **15**, 1972, nr. 799.

849. BULGĂR, GH., FELECAN, N., *Dicţionar de omonime*, Bucureşti, Vox, 1997, 289 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **786**; **38**, 1995, nr. **825**.

850. CARAGIU MARIOŢEANU, MATILDA, *Dicţionar aromân (macedo-vlah). DIARO*. [Vol. I] ***A–D***. Comparativ (român literar-aromân). Contextual. Normativ. Modern. Cu o prefaţă, o introducere normativă – lingvistică şi ortografică –, o postfaţă istorică, 76 de ilustraţii reprezentând principalele scrieri în / despre aromână şi pentru / despre aromâni (în ordine alfabetică), Bucureşti, EEn, 1997, 455 p. [+ 1 h. şi 8 p. nenum. cu il.; postfaţa cu: *Un dodecalog al aromânilor* (apărut în RLit, **26**, nr. 33, 1993 şi în vol. Constanţa, ESammarina, 1996) şi o *Scurtă biografie a autoarei*]. Rec.: Sanda Anghelescu, FAS, **7**, nr. 257, 1997, 11; Florica Dimitrescu, *O premieră lexicografică*, RLit, **30**, nr. 17, 1997, 10, 11; L. Ioan, *Tezaur aromân*, MI, **31**, nr. 9, 1997, 57; Maria Pariza, Tomis, **2**, nr. 6, 1997, 7; Nicolae Saramandu, *Un nou dicţionar aromân*, Deşteptarea, **8**, nr. 11, 1997, 3; ⁎*⁎ Cotidianul, **7**, nr. 62, 18 mart. 1997, 6.

851. CATANĂ, DUMITRU, *Dicţionar de vise*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 176 p.

852. CĂRĂŞEL, AUREL, *Mic dicţionar de autori SF*, Craiova, EVV, 1996, 240 p.

853. CĂUŞ, BOGDAN, *Figuri de armeni din România. Dicţionar*, Bucureşti, EArarat, 1997, 279 p. [pe foaia-titlu apare: *Dicţionar*. Bogdan Căuş. *Figuri de armeni din România*]. Rec.: Mihai Stepan, *Pro şi contra unui dicţionar*, Ararat, **8**, nr. 23–24, 1997, 15.

854. CEBUC, ALEXANDRU, FLOREA, VASILE, LĂPTOIU, NEGOIŢĂ, *Enciclopedia artiştilor români contemporani*, Bucureşti, EArc 2000, 1997, 207 p. Rec.: Tudor Octavian, *Explicaţia unei cărţi*, ***Dicţionarul artiştilor români contemporani***, RLib, nr. 2192, 13 iun. 1997, 20.

855. CHIRA, CARMEN, ILIESCU, MIHAI. *Dicționar tehnic rutier poliglot*. Cluj-Napoca, EAlbastră, 1995, 211 p. (UTCN, FC, **Grupul Microinformatica**) [rom., fr., engl., sp., germ.].

856. CHIRIACESCU, ALEXANDRU. *Dicționar de sinonime cu imagini și în rime*. București, ESP, 1996, 40 p. (**Dicționarele copilăriei**). Rec.: Doina Sterescu-Sântimbreanu, TribÎnv, **8**, nr. 386, 1997.

857. CHRISTODORESCU, ANCA-MARIA, KAHANE, ZELMA, *Dicționar român-francez = Dictionnaire roumain-français*. Ediția a 8-a, București, E 100 + 1 Gramar, 1997, 688 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **831**; **37**, 1994, nr. **941**; **35**, 1992, nr. **664**.

858. CINCU, CORNEL, CIȘMAȘ, ION, CROITORU, MARCEL, DOBRE, ROMANIȚA, MÂNDRESCU, NICOLAE, PETRESCU, CRISTINA, PETRESCU, DRAGOȘ. Coordonare: Gabriela Niculescu. *Dicționar tehnic englez-român*. Ediția a II-a revăzută și adăugită de .... București, ET, 1997, 1559 p.

859. CIOBANU, ELENA, POPESCU-MARIN, MAGDALENA, PĂUN, MARIA, ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ, ZIZI. *Dicționar explicativ și enciclopedic al limbii române*. Cu etimologia și frazeologia cuvintelor și cu o listă de simboluri și abrevieri, București, EFD, 1997, 512 p. Rec. G. Marin, UnC, 7, nr. 12, 1997, 11. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **832**.

860. CIORNEI, ALEXANDRA-CATRINA, *Dicționarul copiilor englez-român*, București, ESC, 1997, 176 p. Rec.: A. D., RLib, nr. 2248, 18 aug. 1997, 11.

861. COCAGNAC, MAURICE. *Simbolurile biblice. Lexic teologic*. Traducere din franceză de Michaela Slăvescu, București, Humanitas, 1997, 420 [+ 4 p. nenum. r. c. e.; trad. vol. Maurice Cocagnac, *Les symboles bibliques. Lexique théologique*, Les Éditions du Cerf, Paris, 1993; cu ind. tematic (p. 401–411) și de nume (p. 413–414)].

862. CONDREA DERER, DOINA, ADAMEȘTEANU, MARIANA, CHELEMAN, MĂDĂLINA, NEGRIȚESCU, VALENTINA, SÎRBU, RODICA, TĂNASE BOGDĂNEȚ, ILEANA, VOICU, PAULA, *Dicționar român-italian*. Ediția a II-a, București, EDP, 1997, 404 p.

863. CONSTANTINESCU, ILEANA, *Dicționar pentru afaceri francez-român, român-francez*, București, EEconomică, 1997, 162 p.

864. CONSTANTINESCU, ILEANA, DIJMĂRESCU, GABRIELA, STAMMINGER, ANNE-LAURE, BĂLAN-OSIAC, ELENA, ADRIAN, IRINA. *Mic dicționar explicativ pentru afaceri. Român-francez-italian-englez-german*, București, Niculescu, 1997, 100 p.

865. CONSTANTINESCU, ILEANA, GHEORGHE, NASTA, DAN ION, *Mic dicționar medical român-francez*, București, All, 1997, 112 p.

866. CORCIOVESCU, CRISTINA, RÎPEANU, BUJOR T. Consultant: Aura Puran. *Dicționar de cinema*, București, EUE, 1997, 486 p. Rec.: Cornelia Maria Savu, CrN, **8**, nr. 1999, 2 oct. 1997, 13; C. Stănculescu, *O carte de referință*. ***Dicționar de cinema***, RLib, nr. 2306, 4 oct. 1997, 20.

867. COSTIN, MIRCEA N., *Dicționar de drept internațional al afacerilor*. Au colaborat la selecționarea și alfabetizarea termenilor: Sanda Albu și Angela Pintea. Vol. I. ***A–C***. Vol. II. ***D–O***. Vol. III. ***P–Z***. București, LLex, 1996, I: 432 p.; II: 344 p.; III: 320 p.

868. CREȚA, ZORELA, GHERMAN, CRISTINA, *Mic dicționar de omonime, paronime, sinonime - antonime*, [București], ALL, [1997], 217 p. [retipărit 1997]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **798**.

869. CREȚA, ZORELA, MAREȘ, LUCREȚIA, ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ, ZIZI, ȘUTEU, FLORA, ȘUTEU, VALERIU. *Dicționar al limbii române actuale*, București, Demiurg, 1996, 404 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **840**; **36**, 1993, nr. **987**; **35**, 1992, nr. **665**.

870. CRISTEA, STAN V., *Județul Teleorman. Dicționar bibliografic: cultură, artă, știință*, Alexandria, TL, 1996, 752 p.

871. CUCU, ȘTEFAN, *Dicționar explicativ de drept roman*. Termeni, principii și expresii juridice latinești, Craiova, EDuțescu, 1996, 172 p.

872. DANEȘ, GEANGINETA, *Dicționarul copiilor francez-român*, București, ESC, 1997, [fnp]. Rec.: A. D., RLib, nr. 2250, 20 aug. 1997, 11. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **800**.

873. DASCĂLU, DOINA, *Dicționar de pleonasme*, București, EVox, 1997, 286 p.

874. DAVY, MARIE-MADELEINE. *Enciclopedia doctrinelor mistice. Șamanism, greci, evrei, gnoză, creștinism primitiv*. Concepție și realizare: Marian Berlewi. Vol. I. Au colaborat: Lencon

Agathias, Jean Boesse, Mircea Eliade, Jacques Lacondre, Arnold Mandel, Jean Marcadet, Serge Masskatkine, Jean-Pierre Reneteau, Joël Schmidt, Robert Statlender, Robert Weil. Traducători: Olimpia Berca, Constanța Ciocârlie, Constantin Făgețean, Margareta Gyurcsik, Eugen Constantin Jurca, Beatrice Stanciu. Coordonatori traducere: Adriana Babeți, Eugen Dorcescu. Corectură: Olimpia Berca, Timişoara, Amarcord, 1997, 404 p. [trad. vol. *Encyclopédie des mystiques*. Sous la direction de M. M. Davy, Paris, Ed. Robert Laffront et Ed. Jupiter].

875. DIMITRESCU, FLORICA, *Dicționar de cuvinte recente*. Ediția a II-a, [Bucureşti], Logos, 1997, 251 p. Vezi BRL, **25**, 1982, nr. **1595**.

876. DINICĂ, GHEORGHE ALEXANDRU, *777 vorbe toarse şi întoarse. Maxime şi reflecții*. Ediția a 2-a, Bucureşti, PA, 1997, 160 p.

877. DIPŞE, MARIA, *Dicționar pentru afaceri român / francez, francez / român – Marketing şi terminologie conexă – Dictionnaire des affaires roumain-français / français-roumain – Mercatique et terminologie connexe* –, Bucureşti, Junior, [f. a.], 360 p. (**Economie**).

878. DOBRESCU, ALEXANDRU (Coordonator), *Dicționar de expresii şi locuțiuni româneşti*, Bucureşti, MyC, 1997, 425 p.

879. DOBRESCU, EMILIAN M., IOAN-FRANC, VALERIU, *Afacerile. Mică enciclopedie*, Bucureşti, EExpert, 1997, 266 [268] p. [cu Addenda: *Acronime utilizate în domeniul afacerilor* (p. 202–220) *şi monedele naționale pe glob* (p. 238–243)].

880. DRĂGAN, ION, OZUNU, DUMITRU, TOMŞA, GHEORGHE, *Dicționar de orientare şcolară şi profesională*. Coordonator: Gheorghe Tomşa, Bucureşti, EAfeliu, 1996, 128 p. (Colecția **Didactica Magna**).

881. DUMAS, ALEXANDRE, *Dicționar de artă culinară*. Selecție, adaptare şi traducere de Lucreția Angheluță, Bucureşti, EAtos, EFD, 1997, 256 p. [trad. vol. *Grand dictionnaire de cuisine*, Paris, Alphonse Lemerre, Editeur, 1873].

882. EVSEEV, IVAN, *Dicționar de magie, demonologie şi mitologie românească*, Timişoara, EAmarcord, 1997, 536 p. [cu ind. mitonimelor (p. 504–517); bibl. (p. 518–527); ind. art. din dict. (p. 528–535)].

883. FILEA IVANA, IOAN, IVANA, SIMONA, *Câinele: mică enciclopedie*, Bucureşti, Venus, 1997, 256 p. Rec.: Romulus Cristea, RLib, nr. 2228, 25 iul. 1997, 11.

884. FILOTTI, DIMITRIEV, GHIȚĂU, DUMITRU, MARTON, GHERASIM, *Dicționar de geodezie, fotogrammetrie, teledetecție şi cartografie, român-german*, Bucureşti, ET, 1996, 504 p.

885. FOCŞENEANU, ELEODOR, *Dicționar spaniol-român. 17.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 192 p. HĂULICĂ, CRISTINA, *Dicționar român-spaniol*, Bucureşti, Teora, 1997, 116 p. [coligate invers].

886. GEORGESCU, HARALAMBIE, *Dicționar enciclopedic militar*. [Vol.] 1. ***A–B***, Bucureşti, EAÎSM, 1996, 266 p.

888. GHINOIU, ION, *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*, Bucureşti, EFCR, 1997, XXII + 286 p. Rec.: Cornelia Maria Savu, *O bibliotecă a obiceiurilor populare*, CrN, **8**, nr. 1913, 24 iun. 1997, 13; Dan Stanca, RLib, nr. 2295, 11 oct. 1997, 18; *** Tomis, **32**, nr. 8, 1997, 12.

889. GÎJU, ION, *Geografi români: dicționar*, Târgu-Mureş, ETipo, 1997, 154 p.

890. GORUNESCU, ELENA, *Dicționar frazeologic francez-român, român-francez*, Bucureşti, Teora, 1997, 328 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **961**; **36**, 1993, nr. **696**.

891. GUȚU, GH., *Dicționar latin-român*. Ediție revăzută şi completată, Bucureşti, EŞ, 1997, 470 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **697**; **26**, 1983, nr. **1825**.

893. IAROVICI, EDITH, *Engleza americană*, Bucureşti, Teora, 1997, 173 p. [ed. I în 1994]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **965**.

894. IAROVICI, EDITH, MIHĂILĂ-COVA, RODICA, *Dicționar englez-român. Lexicul de bază al limbii engleze*. Au mai colaborat: Florica Băncilă, Sanda Retinschi, Ileana Drâmbăreanu, Taisia Niederlsorn, Carmen Mare, Bucureşti, Niculescu, 1997, 680 p.

896. IONESCU, VOICHIȚA, *Dicționar latin-român*, Bucureşti, Lider, 1997, 224 p. [ed. a III-a, nou tiraj]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **832**; **37**, 1994, nr. **968**; **36**, 1993, nr. **701**.

897. ISBĂŞESCU, MIHAI, *Dicţionar german-român. 60.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 355 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **816**; **37**, 1994, nr. **969**; **12**, 1969–1970, nr. 920.

898. ISTRĂTESCU, STELUŢA, *My Rhymed Picture Dictionary: (English-Romanian) = Dicţionarul meu rimat cu ilustraţii: (englez-român)*, Piteşti, Paralela 45, 1997, 67 p.

900. IVANER, L., *Lexiconul Hackerilor*, Cluj-Napoca, EPP, 1997, 320 p. (Seria **P.C. Software**, 8) [pe cop.: *Expresii vehiculate pe Internet. Mica Enciclopedie a Culturii Informaticienilor*].

901. JULEAN, LIVIA, *Microenciclopedie de chimie*, Cluj, EAlbastră, 1996, 280 p.

902. LANGA, TERTULIAN, ***Credo***. *Dicţionar teologic creştin din perspectiva ecumenismului catolic*, Cluj-Napoca, Dacia, 1997, 288 p. (**Homo religiosus**). Rec.: Vasile Lucaciu, Tribuna, **9**, nr. 23, 1997, 4.

903. LAZĂR, MIRELA, *Dicţionar de terminologie de mass-media şi comunicare francez-român*, Bucureşti, EUB, 1996, 104 p.

904. LĂZĂRESCU, GEORGE, *Dicţionar italian-român*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 254 p.

905. LĂZĂRESCU, GEORGE, *Dicţionar român-italian*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 288 p.

906. LĂZĂRESCU, IOAN, *Dicţionar de argou şi limbaj colocvial german-român*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 208 p.

907. LĂZĂRESCU, IOAN, *Dicţionar german-român*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 432 p.

908. LĂZĂRESCU, IOAN, *Dicţionar german-român*, Bucureşti, ELider, [f. a.], 332 p. / *Dicţionar român-german*, 292 p. [coligate invers, cu foi-titlu şi paginaţie separate].

909. LĂZĂRESCU, IOAN, *Dicţionar român-german*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 378 p.

910. LĂZĂRESCU, IOAN, *Dicţionar român-german / german-român*, Bucureşti, ENiculescu, 1997, 292 p. Rec.: S. Daniel, RLib, nr. 2204, 27 iun. 1997, 11.

911. LECA, MAGDALENA, *Dicţionar german-român de termeni economici. 35.000 de cuvinte şi expresii*, Iaşi, Polirom, 1997, 240 p.

912. LEVIŢCHI, LEON, BANTAŞ, ANDREI, *Dicţionar englez-român. 70.000 cuvinte*, Bucureşti, ETeora, 1997, 583 p.

913. LUPAN, ERNEST, *Dicţionar de protecţia mediului*, Bucureşti, LLex, 1997, 232 p.

914. LUPU, MARIN, *Mic dicţionar de istorie pentru elevi*. Ediţia a doua revăzută şi adăugită, Focşani, Spot, 1997, 414 p.

915. LURKER, MANFRED, *Divinităţi şi simboluri vechi egiptene. Dicţionar*. Traducere de Adela Motoc, Bucureşti, ESaeculum, 1997, 191 p. [trad. după ed. Manfred Lurker, *Lexikon der Götter und Symbole der alten Ägypter. Handbuch der mytischen und magischen Welt Ägyptens*, Scherz Verlag, Bern–München–Wien; cu bibl. p.184–190].

916. MAIER, DOINA, ŢIC, GHERASIM, *Dicţionar englez-român*. Uz şcolar, Bucureşti, RoP, [f. a.], 110 p.

917. MAIER, DOINA, ŢIC, GHERASIM, *Dicţionar român-englez*. Uz şcolar, Bucureşti, RoP, [f. a.], 108 p.

918. MANDICS, GYÖRGY, *Enciclopedia fiinţelor extraterestre. I. Humanoizi şi Pseudohumanoizi*, [f. l.], E.S.C.S. Ivan Krasko, 1996, 176 p. [trad. vol. György Mandics, *The Encyclopedia of Extraterrestrial Beings. I. Humanoids and Pseudohumanoids*, 1997].

919. MANDICS, GYÖRGY, *Enciclopedia fiinţelor extraterestre. II. Zooizi şi bioizi*, Bucureşti, AP, 1997, 288 p. [trad. vol. György Mandics, *The Encyclopedia of Extraterrestrial Beings. II. Zooids and Bioids*, 1997].

920. MANOLIU, ALEXANDRU, BONTEA,VERA, *Dicţionar fitopatologic în şase limbi. Micoze. Română. Franceză. Germană. Latină. Engleză. Rusă*, Bucureşti, EAR, 1997, 195 p.

921. MARCU, FLORIN, *Dicţionar uzual de neologisme*, Bucureşti, ESaeculum, 1997, 400 p. [+ 1 p. nenum. r. c. e.]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **846**.

922. MARCU, FLORIN, *Noul dicţionar de neologisme*, Bucureşti, EAR, 1997, 1556 p.

923. MARGOLIS, PHILIP E., *Dicţionar P.C.* Traducere din limba engleză de Gabriel Gheorghiu, [Bucureşti], Nemira, 1997, 360 p. [+ 7 p. nenum. r. c. e.] (**Dicţionarele Nemira**). Colecţie îngrijită de Dana Moroiu [trad. vol. Philip E. Margolis, *Personal Computer Dictionary*, f. l., f. e., 1996].

924. MĂNUILĂ, L., MĂNUILĂ, A., NICOULIN, M., *Dicţionar medical*. Ediţia a 7-a, completată cu o listă de abrevieri uzuale şi de constante biologice cu participarea lui D. Duizabo. Coordonare şi traducere: Constantin Bocârnea, Gabriel Ionescu, Mihai Zamfirescu. Bucureşti, ECeres, 1997, 558 p. [trad. vol. *Dictionnaire médical abrégé*. VIIe édition, Paris, Masson, 1996].

925. MIHĂESCU CÎRSTEANU, SANDA, *Dicţionar francez-român. 15.000 cuvinte*. Ediţie revăzută şi adăugită 1995. Bucureşti, Teora, 1997, 176 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **878**; **37**, 1994, nr. **989**.

926. MIHĂESCU CÎRSTEANU, SANDA, *Dicţionar francez-român. 15.000 cuvinte*. Ediţie revăzută şi adăugită 1995. Bucureşti, Teora, 1997, 176 p. SARAŞ, MARCEL, *Dicţionar român-francez. 15.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 154 p. [coligate invers, cu paginaţie separată; pe cop. I: *Dicţionar francez-român şi român-francez*; pe cop. IV: *Dicţionar român-francez şi francez-român*; pe versoul foii de gardă, titlul: *Dicţionar francez-român şi român-francez*]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **989**, **1011**.

927. MIHĂESCU CÎRSTEANU, SANDA, *Dicţionar francez-român. 60.000 de cuvinte*. Ediţia a II-a. Cel mai cuprinzător dicţionar francez-român. Conţine cuvinte din vocabularul uzual al limbii franceze. Abrevieri. Termeni argotici. Denumiri geografice. Termeni tehnici. Termeni din ştiinţele umaniste şi exacte, Bucureşti, Teora, 1997, 564 p. [+ 4 p. nenum. r. c. e.; prima ed. în 1995]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **879**.

928. MIHĂESCU-CÎRSTEANU, SANDA, *Dicţionar francez-român de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 250 p. (Seria **Dicţionare de buzunar**).

929. MIHĂESCU-CÎRSTEANU, SANDA, ELIADE, IRINA, *Dicţionar francez-român, român-francez. 35.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 291 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **880**; **37**, 1994, nr. **1991**.

930. MIHĂESCU-GRUIU, CONSTANTIN, *Nicidecum antisemitism. Index. Dicţionar de nume proprii*, Bucureşti, GCER, 1997, 24 p. (**Semne '94**).

931. MOLDOVEANU, NICOLAE, *Dicţionar de înţelepciune patristică: comori dezgropate: cugetări din vechii scriitori creştini*, Bucureşti, CŞ, 1997, 696 p.

932. MORĂRESCU, DULCIU, *Personalităţi din alte ţări despre România. Dicţionar*, Bucureşti, Paideia, 1997, 245 p.

933. MUNTEANU, EUGEN, MUNTEANU, LUCIA-GABRIELA, ***Aeterna latinitas***. *Mică enciclopedie a gândirii europene în expresie latină*, Iaşi, Polirom, 1997, 424 p. Rec.: Constantin Coroiu, *Latinitatea într-o carte*, Adevărul, nr. 2165, 8 iun. 1997, 4; Nicolae Prelipceanu, RLib, nr. 2166, 14 mai 1997, 20.

934. MUREŞANU, ILEANA, *Limba română – dicţionar de dificultăţi morfo-semantice*, Cluj-Napoca, TUCN, 1996, 246 p. multigr. (UCN, FL).

935. NĂSTOIU, IOAN, *Mic dicţionar medical: primul ajutor*. Ediţia a 2-a, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 254 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **884**.

936. NEAGU, VALERIA, *Dicţionar român-spaniol*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 350 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **885**.

937. NEAGU, VALERIA, *Dicţionar spaniol-român*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 382 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **886**.

938. NEGRILĂ, IULIAN, *Dicţionarul scriitorilor arădeni de azi*. Ediţie realizată şi cuvânt înainte de .... Arad, Mirador, 1997, 171 p. (USR, Fil. Arad).

939. NICHIFOR, GEORGETA, *Dicţionar român-englez*. Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Orizonturi, 1996, 470 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **856**.

940. NICOLAU, VLADIMIR M., *Dicţionar francez-român. Ştiinţa şi tehnologia lemnului*, Bucureşti, Forest Infodoc S. A., 1993, 96 p. (DIL). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **708**.

941. NICOLESCU, ADRIAN, PAMFIL-TEODOREANU, LILIANA, PREDA, IOAN, TATOS, MIRCEA, *Dicţionar frazeologic englez-român*, Bucureşti, Teora, 1997, 228 p. [ed. I în 1993]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **995**.

942. NIŢULESCU, CRISTIAN, *Lexicon al greşelilor de limba română. Fonetică. Lexic. Ortografie. Ortoepie. Gramatică. Punctuaţie. Stilistică*, Bucureşti, EJunior, 1997, 166 p. [+ 1 p. nenum. r. c. e.] (**Mentor Junior**). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1055**.

943. OPRIŞIU, CORNEL, PANTAZOPOL, DAN, RODAN, GHEORGHE, ŞTEFĂNESCU, DAN-MIHAI, *Dicţionar de aeronautică englez-român. **E–P***, Bucureşti, ET, 1997, 569 p.

944. OPRIŞIU, MIRCEA, MARIŞ, ION, *Mic dicţionar cu personalităţi care s-au născut, au trăit şi au creat, ori au avut legături cu meleagurile sibiene*. Fasc. 1 (*A* şi *B*) Sibiu, BA, 1996, 119 p.

945. PANOVF, IRINA, *Dicţionar român-englez, englez-român*. Ediţia a II-a revăzută, Bucureşti, EŞ, 1996, 679 p. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **692**.

946. PASCU, ALECSANDRU, BADIU, AUREL F., *Dicţionar al culturii sfeclei de zahăr*, Bucureşti, FerR, 1996, 248 p. (**Cartea specialistului**, 2).

947. PETRIA, PETRE, *Vâlcea. Oameni de ştiinţă, cultură şi artă. Dicţionar*, Râmnicu Vâlcea, Conphys, 1996, 438 p. (ICJ Vâlcea, IŞJ Vâlcea, BJAI, CJTCP Vâlcea).

948. PITULESCU, ION, DERŞIDAN, EMIL, ABRAHAM, PAVEL, RANETE, ION, *Dicţionar de termeni juridici uzuali* . Explicativ–practic, cu modificările şi completările până la 1 decembrie 1996, [Bucureşti], ENaţional, 1997, 548 p. Rec.: Vasile Lăpăduşi, PolR, **8**, nr. 12, 1997, 18.

949. PITULESCU, ION, ABRAHAM, PAVEL, DERŞIDAN, EMIL, RANETE, ION, *Dicţionar explicativ şi practic de drept penal şi procesual penal*. Cu modificările şi completările până la 1 iulie 1997, [Bucureşti], ENaţional, 1997, 624 p.

950. POPESCU, FLORENTIN, *Dicţionar de literatură română. Autori. Opere. Personaje*. Clasele V–VIII, Bucureşti, ESaeculum, EVestala, 1997, 240 p. [+ 1 nenum. r. c. e.].

951. POPESCU, ILEANA, PIENESCU, GHEORGHE, *Dicţionar francez-român*. Uz şcolar, Bucureşti, RoPrinceps, [f. a.], 96 p.

952. POPESCU, ILEANA, PIENESCU, GHEORGHE, *Dicţionar român-francez*. Uz şcolar, Bucureşti, RoPrinceps, [f. a.], 97 p.

953. POPOVICI, IULIANA, LUPULEASA, DUMITRU, HRIŞCU, ANIŞOARA, *Dicţionar farmaceutic*. Lista autorilor: Hîrjău Victoria, Lupuleasa Dumitru, Mihăilescu Rodica, Mitrea Niculina, Diug Eugen Mihai, Safta Vladimir, Agoroaei Luminiţa, Butnaru Elena, Cuciureanu Rodica, Domeanu Vasile, Hrişcu Anişoara, Lazăr Doina, Păduraru Olivia Simona, Popovici Iuliana, Vasilescu Maria, Voitcu Mariana, Rogoşcă Maria, Bucureşti, EDP, [1997], 477 p. [+ 8 p. nenum. r. c. e.].

954. RACHET, GUY, ***Larousse***. *Dicţionar de civilizaţiile egipteană*. Traducere de Cristina Muică, Bucureşti, UE, 1997, 316 p. (**Larousse**) [trad. vol. *Dictionnaire de la civilisation égyptienne*, Larousse, 1992].

955. RĂDESCU, DUMITRU, *Dicţionar de drept privat*. Alcătuit de ..., Bucureşti, Mondan '94, 1997, 1080 p.

956. ROMAN, ALEXANDRU, *Dicţionar frazeologic german-român*. Expresii idiomatice din limba germană literară. Expresii cu caracter regional sau arhaic. Ordine alfabetică a cuvintelor-titlu şi expresiilor. Locuţiuni din limbajul cotidian, Bucureşti, ETeora, 1997, 296 p. [ed. I 1993. Retipărit: martie 1997]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **717**; **24**, 1981, nr. 1247; **18**, 1975, nr. 797.

957. ROMAN, ALEXANDRU, ISBĂŞESCU, MIHAI, *Dicţionar german-român, român-german. 38.000 cuvinte*. În paginile 185–226, noţiuni de gramatică germană, Bucureşti, Teora, 1997, 423 p.

958. RUNES, DAGOBERT D., *Dicţionar de iudaism. Rituri, obiceiuri şi concepte iudaice*. Traducere din limba engleză de Viviane Prager, Bucureşti, EHasefer, 1997, 291 p. [cu il.; trad. vol. *Dictionary of Judaism. The Tenets, Rites, Customs and Concepts of Judaism*, Philosophical Library Inc., 1959, 1987, Carol Publishing Group 1991].

959. RUŞTI, DOINA, *Dicţionar de simboluri din opera lui Mircea Eliade*, Bucureşti, ECoresi, 1997, 158 p. Rec.: A. D., RLib, nr. 2197, 19 iun. 1997, 11.

960. SALA, MARIUS, DĂNĂILĂ, ION, *Lexicography at the „Iorgu Iordan" Institute of Linguistics*: ***The Dictionary of the Romanian Language (DLR)*** *and* ***The Contrastive Dictionary of Synonyms, Analogies and Associations***, RARLT, 1997, 93–98.

961. SAMUELS, A., SHORTER, B., PLANT, F., *Dicţionar critic al psihologiei analitice jungiene*. Traducere de Corin Braga, Bucureşti, Editura Z. Freud, 1997, 345 p. Rec.: Doru Pop, *Un dicţionar jungian*, Apostrof, **8**, nr. 1–2, 1997, 27.

962. SARAŞ, MARCEL, *Dicţionar român-francez. 15.000 cuvinte*, Bucureşti, Teora, 1997, 154 p. [retipărire după ed. 1995]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **868**; **38**, 1995, nr. **500**; **37**, 1994, nr. **1011**.

963. SARAŞ, MARCEL, *Dicţionar român-francez de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 217 p. (Seria **Dicţionare de buzunar**).

964. SATCO, EMIL, PÎNZAR, IOAN, *Personalităţi bucovinene. Dicţionar*, Suceava, [f. e.], 1997, 222 p. multigr. (BBIGS. FCB).

965. SAVA, IOSIF, *Variaţiuni pe o temă de Chagall. Muzicieni evrei de la noi şi din lume. Dicţionar*, Bucureşti, EHasefer, 1997, 331 p. [Vol. II din: *Muzicanţii pe acoperiş*].

966. SAVA, IOSIF, VARTOLOMEI, SAVA, *Mică enciclopedie muzicală*, Craiova, Aius, 1997, 336 p.

967. SAVIN, EMILIA, LĂZĂRESCU, IOAN, ŢÂNŢU, KATHARINA, *Dicţionar german-român*. Coordonator: Emilia Savin. Ediţie revizuită şi adăugită de Ioan Lăzărescu, Bucureşti, EŞ, 1997, 768 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **902**; **29**, 1986, nr. **947**.

968. SAVIN, EMILIA, LĂZĂRESCU, IOAN, ŢÂNŢU, KATHARINA, *Dicţionar român-german*. Coordonator: Emilia Savin. Ediţie revizuită şi adăugită de Ioan Lăzărescu, Bucureşti, EŞ, 1997, 560 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **902**; **29**, 1986, nr. **947**.

969. SAVIN, EMILIA, LĂZĂRESCU, IOAN, ŢÂNŢU, ECATERINA, *Dicţionar român-german*. [Vol.] I. *Dicţionar german-român*. [Vol.] II. Coord.: Emilia Savin. Ediţie revizuită şi adăugită de Ioan Lăzărescu, Bucureşti, EŞ, 1997, I: 560 p.; II: 768 p. [retipărire; au apărut şi separat]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **902**; **29**, 1986, nr. **947**.

970. SECHE, LUIZA, SECHE, MIRCEA, *Dicţionar de sinonime al limbii române*. Ediţia a doua revăzută şi adăugită, Bucureşti, UE, 1997, 976 p. [pe copertă: DS]. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **719**; **32**, 1989, nr. **785**; **25**, 1982, nr. **1621**.

971. SERACU, DAN, *Enciclopedia fenomenelor paranormale şi ştiinţelor oculte*. Vol. 2. Literele ***C–E***. Vol. 6. Literele ***O–R***, Bucureşti, AP, 1997, 2: 48 p.; 6: 46 p.

972. SIMION, EUGEN, *Proiecte fundamentale ale Academiei Române*, Academica, **7**, nr. 5, 1997, 15–16 [despre *Dicţionarul limbii române (DLR)*, *Micul dicţionar academic (MDA)*, *Dicţionarul etimologic al limbii române (DELR)*, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ed. a III-a; *Baza de date etimologice*].

973. SIMION, EUGEN, *„Urgenţa resurecţiei spirituale. Cultura noastră naţională are resurse remarcabile. Totul este să nu le risipim, să le folosim cum se cuvine."* Convorbire cu .... preşedintele Academiei Române, ON, nr. 193, 1997, 1 [cons. de Mihai Iordănescu].

974. SIRETEANU, [E.] – TOMEANU, [I.], *Dicţionar german-român. 14.000 cuvinte*. Coordonator: Al. Roman, Bucureşti, Teora, 1997, 127 p. [+ 6 p. nenum. r. c. e; cu *Lista verbelor tari şi neregulate*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **871**; **38**, 1995, nr. **903**; **35**, 1992, nr. **700**.

975. SIRETEANU, E., TOMEANU, I., *Dicţionar german-român de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 252 p. [+ 4 p. nenum. r. c. e.]. (Seria **Dicţionare de buzunar**).

976. SIRETEANU, E., TOMEANU, I., *Dicţionar român-german. 15.000 cuvinte*. Coordonator: Al. Roman, Bucureşti, Teora, 1997, 120 p. [+ 6 p. nenum.: cu *Lista verbelor tari şi neregulate*]. *Dicţionar german-român. 14.000 cuvinte*. Coordonator Al. Roman, Bucureşti, Teora, 1997, 117 [+ 6 p. nenum. cu *Lista verbelor tari şi neregulate*; coligate invers, cu paginaţie separată; pe coperta I: *Dicţionar german-român şi român-german*; pe cop. IV: *Dicţionar român-german şi german-român*; pe versoul foii de gardă: Titlul *Dicţionar german-român şi român-german*].

977. SIRETEANU, E., TOMEANU, I., *Dicţionar român-german de buzunar*, Bucureşti, Teora, 1997, 258 p. (Seria **Dicţionare de buzunar**).

978 SLĂVESCU, MICAELA, MIHĂESCU-CÂRSTEANU, SANDA, GIROVEANU, IULIA, *Dictionnaire français-roumain. Dicţionar francez-român*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 834 p. Vezi BRL, **39**, 1996, **873**; **38**, 1995, nr. **905**; **36**, 1993, nr. **720**; **35**, 1992, nr. **702**.

979. SMEU, GEORGETA, *Dicţionar de istoria românilor*, Bucureşti, ETrei, 1997, 488 p.

980. SOVIANY, OCTAVIAN, *Dicționarul ca operă de creație*, Literatorul, **6**, nr. 33, 1997, 4.

981. STOICA, GEORGETA, PETRESCU, PAUL, *Dicționar de artă populară*, București, EEn, 1997, 520 p. + 16 plș. cu il. color.

982. STOICESCU, PASSIONARIA, *Dicționar de antonomaze cu povești și plin de haz e!*, București, ESP, 1997, 40 p. (**Dicționarele copilăriei**) [ilustrații: Irina Radu].

983. STOICESCU, PASSIONARIA, *Dicționar de antonime cu imagini și în rime*. Ilustrații: Doina Micu, București, ESP, 1996, 40 (**Dicționarele copilăriei**).

984. STOICESCU, PASSIONARIA, *Dicționar de paronime. Cu imagini și în rime*. Ilustrații: Doina Micu, București, ESP, 1996, 40 p. (**Dicționarele copilăriei**).

985. ȘARAMBEI, IOHANNA, ȘARAMBEI, NICOLAE, *99 de personalități ale lumii antice*. Ediția a II-a, București, Semne, 1997, 488 p. Vezi BRL, **26**, 1983, nr. **1146**.

986. ȘĂINEANU, LAZĂR, *Dicționar universal al limbii române*. [Vol.] I-II. Ediție revăzută și adăugită de Alexandru Dobrescu, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfile, Rodica Radu și Victoria Zăstroiu, Iași, MyC, 1997, I: 727 p.; II: 633 p. Rec.: Vasile Iancu, *Dicționarul Șăineanu – ediție bibliofilă. Un exemplar – 1.400.000 lei*, RLib, nr. 2185, 5 iun. 1997, 20; *** Adevărul, nr. 2063, 6 ian. 1997, 4. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **908**.

987. ȘIȘIROI, CONSTANTIN, *Mic dicționar de medicină*, București, ESemne '94, 1997, 344 p.

988. TAMAȘ, VERONICA, *Marele dicționar al viselor*, București, EMiracol, 1997, 218 p.

989. THORAVAL, YVES, *Dicționar de civilizație musulmană*. Traducere, adaptare și completări de Nadia Anghelescu, București, EUE, 1997, 333 p. (Colecția **Larousse**) [trad. vol. Yves Thoraval, *Dictionnaire de civilisation musulmane*, Larousse, 1995; pe cop.: *Larousse. Dicționar de civilizație musulmană*].

990. TROACĂ, VICTOR, ANGHEL, MARCEL, *Mic dicționar bancar*, Târgu-Jiu, Spicon, 1993, 156.

991. TURCU ÉVA, *Dicționar maghiar-român*, București, ETeora, 1997, 92 p. *Dicționar român-maghiar*, București, ETeora, 1997, 66 p. [coligate invers, cu paginație separată; pe cop. *Dicționar maghiar-român și român-maghiar* și *Dicționar român-maghiar și maghiar-român*].

992. ULICI, LAURENȚIU, *Scriitori români din afara granițelor țării. Dicționar*, București, Fundația Luceafărul, 1996, 128 p.

993. VASILESCU, FLORIN, ***Micul dicționar academic* și *Dicționarul tezaur al limbii române***. *Note de lexicograf*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 71–76.

994. VASILIU-SCRABA, ISABELA, *Despre dicționare sau regretând biblioteca Brătienilor pusă cândva pe foc*, Asachi, **7**, nr. 105, 1997, 4.

995. VIANU, TUDOR, *Dicționar de maxime comentat*. Ediție critică și studiu introductiv de I. Oprișan, București, ESaeculum, 1997, 320 p. Rec.: Gh. Bulgăr, AdLA, **6**, nr. 397, 1997, 5. Vezi BRL, **14**, 1971, nr. 666 [ed. a II-a].

996. *** *A világ legnagyobb irodalmi lexikon román címszavai*, A Hét, **28**, nr. 46, 1996, 3, 4.

997. *** *Anecdote despre mari personalități*. Dicționar. Selecție, prelucrare și prefață de Adriana Lăzărescu, București, ESaeculum – EVestala, 1997, 288 p.

998. *** *BBC English-Romanian Dictionary. Dicționarul BBC englez-român*, București, ECoresi, 1997, 1343 p. [preluc. și adaptare a vol. *BBC English Dictionary*, BBC English and Harper Collins Publishers Ltd., 1993]. Rec.: Ana Viorica Chișu, Capital, **6**, nr. 26, 1997, 19; V. Rusu, Adevărul, nr. 2199, 17 iun. 1997, 4; *** Ziua, **4**, nr. 913, 21 iun. 1997, 5; *** RLib, nr. 2196, 18 iun. 1997, 11.

999. *** *Dicționar de afaceri multilingual: Ghid practic*, București, Editor: SMM, 1996, 1023 p. (SMM. **Business Books**, 15) [rom., engl., fr., germ., it., rusă, sp.].

1000. *** *Dicționar de afaceri român-englez. Ghid practic*. Realizat sub redacția Buletinul Economic, București, Editor: SMM, 1996, 318 p. (SMM. **Business Books**, 14).

1001. *** *Dicționar de calculatoare și Internet* de dr. Bryan Pfaffenberger și David Wall. Traducere de Nicolae Dorel Pora, [București], Teora, 1997, 608 p. [pe cop.: Explicații

complete şi actualizate: Windows, Windows '95, Window NT, Internet. Ma/PowerMac; trad. vol. *Que's Computer & Internet Dictionary*, f. l., Que, USA, 1995] (**Teora dicţionar**).

1002. *** *Dicţionar enciclopedic de psihologie*. Coordonare: Ursula Şchiopu. Autori: Tinca Creţu, Rodica Demetrescu, Mihai Golu, George Ionescu, Cătălin Mamali, Pavel Mureşan, Adrian Neculau, Grigore Nicola, Petre Pufan, Ursula Şchiopu, Stela Teodorescu, Emil Verza. Secretariat: Aurel Taflan, Dorin Carantină. Redactor coordonator: Gabriel-Florin Matei. Bucureşti, EBabel, 1997, 740 p. Rec.: Bogdan Vâlceanu, TribÎnv, **8**, nr. 410, 1997, 5.

1003. *** ***Dicţionar de sociologie*** *urmat de indicatori demografici, economici, sociali şi sociologici*. Autori: Călin Anastasiu, Ilie Bădescu, Alfred Bulai, Septimiu Chelcea, Tania Dobrescu, Iancu Filipescu, Gheorghiţă Geană, Nicolae Gheorghe, Viorel Gheorghe, Laura Grünberg, Petru Iluţ, Maria Larionescu, Nicolae Lotreanu, Livius Manea, Doru Marcel, Ioan Mărginean, Smaranda Mezei, Ioan Mihăilescu, Andrei Novak, Ion-Andrei Popescu, Emilian Popescu, Sorin Rădulescu, Traian Rotariu, Dumitru Sandu, Alin Teodorescu, Vladimir Trebici, Ion Ungureanu, Lazăr Vlăsceanu, Mihaela Vlăsceanu, Maria Voinea, Cătălin Zamfir, Elena Zamfir. Coordonatori: Cătălin Zamfir, Lazăr Vlăsceanu. Secretariat: Alfred Bulai. Bucureşti, EBabel, 1997, 755 p. Rec.: Florin Şperlea, *La prima lectură*, SpMM, **9**, nr. 1, 1997, 60.

1004. *** *Dicţionar explicativ de contabilitate: Ghid practic*, Bucureşti, Editor: SMM , 1996, 236 p. (SMM. **Business Books**, 12).

1005. *** *Dicţionar forestier român-francez în domeniile: silvicultură, exploatarea pădurilor, prelucrarea lemnului*. Coordonator: Ovidiu Stoian, Bucureşti, S.C.F.I., 1994, 110 p. (DIL).

1006. *** *Dicţionar general de ştiinţe. Ştiinţe ale limbii*: Teoria limbii. Modele lingvistice. Fonetică. Fonologie. Gramatică. Vocabular. Semantică. Semiotică. Istoria limbii. Dialectologie. Pragmatică. Sociolingvistică. Stilistică. Poetică. Retorică. Versificaţie. Naratologie. [de] Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călăraşu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaş, Gabriela Pană Dindelegan, Bucureşti, EŞ, 1997, 574 p. [cu bibl. şi ind.].

1007. *** *Dicţionar mitologic*, Bucureşti, MyC, 1997, 86 p.

1007bis. *** *Dicţionar tehnic. Englez-român*. Ediţia a III-a revăzută şi adăugită de: Cornel Cincu, Ion Cişmaş, Marcel Croitoru, Romaniţa Dobre, Nicolae Mândrescu, Cristina Petrescu. Coordonator: Dragoş Petrescu, Bucureşti, ET, 1997, VIII + 1558 p. [ed. I: 1967]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1042.**

1008. *** *Dicţionarul limbii române (DLR)*. Serie nouă. Întemeiată de Iorgu Iordan, membru al Academiei Române, Alexandru Graur, membru al Academiei Române, Ion Coteanu, membru al Academiei Române. Redactor responsabil: Ion Coteanu, membru al Academiei Române. Tomul XIII. Partea I. Litera *V. V-veni*. Partea I a tomului al XIII-lea a fost elaborată de colectivul de lexicografie de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide" din Iaşi. Redactori: Doina Cobeţ, Rodica Cocârţă, Eugenia Dima, Cristina Florescu, Corneliu Moraru, Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Maria Vişoianu, Victoria Zăstroiu. Au fost consultaţi pentru etimologiile din acest tom: Alexandru Graur, Vasile Arvinte, Grigore Brâncuş, Vladimir Drimba, Gheorghe Mihăilă, László Murádin, Lucia Wald. Revizia materialului din *Atlasul lingvistic român* I şi II: Doina Grecu, Ion Mării. Corelaţii: Eugen Munteanu, Rodica Radu, Bucureşti, EAR, 1997, [IV] + 325 p.

1009. *** *Dicţionarul limbii române pentru elevi. DREV*. Ediţie revizuită şi adăugită de Ion C. Tănase. Autori: Mircea Bădulescu, Vasile Bobancu, Silvia Colfescu, Gheorghe Dogaru, Elena Ispas, Gheorghe Ispas, Carmen Ivanov, Igor Ivanov, Constantin Mărculescu, Elena Pascu, Vladimir Popa, Luiza Seche, Mircea Seche, Vasile Sigartău, Ion Stan, Ion Tănase, Marin Toma, Dan Ioan Văideanu, Bucureşti, ECŞ, 1997, 882 p. [cu il.]. Rec.: E. Ch., RLib, nr. 2184, 4 iun. 1997, 11. Vezi BRL, **27**, 1983, nr. **1156**.

1010. *** *Dicţionarul operelor filozofice româneşti*. Coordonator general: Ion Ianoşi. Coordonatori: Vasile Morar, Ilie Pârvu, Dragan Stoianovici, Gheorghe Vlăduţescu.

Articolele din dicţionar au fost elaborate de: Liviu Arghir, Marin Bălan, Doru Liviu Bâftoi, Costică Brădăţan, Radu Bercea, Constantin Cioabă, Cristian Cocoş, Mădălina Diaconu, Ion Dur, Gheorghiţă Geană, Ovidiu Grama, Constantin Grecu, Ion Ianoşi, Petru Ioan, Sorin Lavric, Ecaterina Morar, Vasile Morar, Adriana Neacşu, Adrian Niţă, Lorena Păvălan, Ilie Pârvu, Viorel Pâslaru, Cristian Petre, Marta Petreu, Ilie M. Pintea, Mihaela Alexandra Pop, Valentin Protopopescu, Diana Stanciu, Dragan Stoianovici, Alexandru Surdu, Gheorghe Ştefanov, Corina Vaida, Gheorghe Vlăduţescu, Bucureşti, Humanitas, 1997, 317 p. [pe cop.: *111 lucrări fundamentale. Dicţionarul operelor filozofice româneşti*]. Rec.: Ion Bălu, Apostrof, **8**, nr. 7–8, 1997, 26, 35; Florin Grigoraş, UnC, nr. 3–5, 1997, 4; Z. Ornea, RLit, **30**, nr. 26, 1997, 9; Ion Tănăsescu, ASL, **1**, nr. 1, 25 apr. 1997, 4.

1011. *** *Dicţionarul spiritului tolerant*. Îndrumar pentru o gândire a mileniului III. Ediţia I. Coordonatori generali: Romulus Vulcănescu, Paul Tutungiu. Coordonatori: Victor Bârlădeanu, Mirella Hagiopol, Dan A. Lăzărescu. La această ediţie colaborează: Gheorghe Anca, Iulia Barcaroiu, Victor Bârlădeanu, Gheorghe Botezatu, Virgil Brădăţeanu, Gheorghe Bulgăr, Sofroniu Bulz, Nicolae Bulz, Ileana Bulz, Ionel Cloşcă, Constantin Crişan, Petre Codreanu, Hary Culer, Mihai Floare, Emil Ghiţulescu, Mirella Hagiopol, Victor Isac, Aron Jinaru, Dan A. Lăzărescu, Peter Leuprecht, Victor Ernest Maşek, Marcel Mămularu, Adrian Mihalache, George Popa, Roxana Răşcanu, I. O. Rudeanu, Nicolae Secăliş, George Radu Serafim, Valeriu Stoica, Ştefan Ştefănescu, Ion V. Stratescu, Ecaterina Ţarălungă, Marian Vasile, Vasile Vetişanu, Corneliu Vlad, Romulus Vulcănescu, Henry Zalis, Bucureşti, EEvenimentul, 1997, 327 p. [+ 47 p. nenum.] (FECPST. CIDCE). [cu *Lexiconul Tratatului de la Maastricht*]. Rec.: E. Suhor, RealE, **42**, nr. 57–58, 1997, 6.

1012. *** *Enciclopedia* ***Bibliei***. Editor coordonator: Pat Alexander. Editori consultanţi: John W. Drave, David Field, Alan Millard. Autori colaboratori: David Clines, John W. Drave, Margaret Embry, David Gillet, Ralph Gower, Colin Hemer, Kenneth Kitchen, Robert Kealey, Alan Millard, Margaret Moore, Stephen Parish, John Paterson, Canon R. W. F. Wootten. Ediţia în limba română: Secţiunea Sfânta Scriptură şi limba română: Eugen Munteanu. Traducători: Mihaela Mitrofan, Vasile Lup, Adela Pop, Costel Gott, Eugen Zehar. Editor coordonator: Gabriel Troc. Editori consultanţi: Daniela Tofan, Rodica Bogdan, Mihaela Pop, Cluj-Napoca, Logos, 1997, 350 p.

1013. *** *Enciclopedia copiilor. 100 de oameni celebri*. Prezentare de Liviu Mărghitan, Bucureşti, EIC, 1997, 208 p.

1014. *** *Enciclopedia de chimie*. Vol. VII. ***F–G***. Coordonatori: Alexandru T. Balaban, Viorica Dobrescu, Gavril Muscă. Consultant: Iuliu Pogany. Autori: Frumuzachi Barca, Florin Bunuş, Emil Chifu, Constantin Cîrlogeanu, Corneliu Anton Cociaşu, Castelia Cristea, Mihai Dimonie, Mircea Geană, Gheorghe Hagiopol, Gheorghe Savu Ionescu, Maria Ionescu, Procopie Ionescu, Florin Irimie, Gheorghe Ivănuş, Gheorghiţa Jinescu, Constantin Luca, Valeriu Măcriş, Ioana Manolescu, Gheorghe Marcu, Radu Munteanu, Mihaela Olteanu, Tatiana Oncescu, Liviu Oniciu, Ioan Panea, Cornel Podină, Iuliu Pogany, Grigore Pop, Eugen Segal, Ioan Silaghi-Dumitrescu, Luminiţa Silaghi-Dumitrescu, Ioan Silberg, Teodor Stoica, Cristian Teodorescu, Elena Topciu, Anca Mihaela Veis, Rodica Vîlcu, Mircea Vlassa. Redactor responsabil: Delia Iacob, Bucureşti, EZecasin, 1996, 447 p. Vezi BRL, **33**, 1990, nr. **365**; **31**, 1988, nr. **1217**; **28**, 1986, nr. **956**.

1015. *** *Ghidul de buzunar al managerului*. Traducere din limba engleză de Adriana Bădescu, Bucureşti, Nemira, 1997, 224 p. (**Nemira Business Club**. O colecţie propusă de *The Economist*).

1016. *** ***Larousse***. *Dicţionar de psihanaliză. Semnificaţii. Concepte. Mateme*. Sub direcţia lui Roland Chemama. Traducere, avanprefaţă şi completări privind psihanaliza în România de dr. Leonard Gavriliu, Bucureşti, UE, 1997, 380 p. [trad. vol. *Dictionnaire de la psychanalyse. Dictionnaire actuel des significations, concepts et mathèmes de la psychanalyse* sous la direction de Roland Chemama, Paris, Larousse, 1995].

1017. *** ***Larousse**. Mică enciclopedie de geografie*. Traducere: Elena Gheorghiu, Bucureşti, ELider, 1997, 410 p. [+ 6 p. nenum. r. c. e.] (Seria **Cultură generală**) [pe cop.: Date de ultimă oră privitoare la cele 192 de ţări ale lumii: geopolitică, economie, educaţie, apărare, demografie, consum, sănătate; cu ind. pe ţări; ed. originală Larousse Bordas, 1997].

1018. *** *Mic dicţionar de proverbe engleze*. Coordonator de ediţie şi traducător: Mircea Duduleanu-Pelendava, Bucureşti, EPelendava, 1997, 258 p. (Colecţia **Multum, non multa**, 3).

1019. *** *Proverbe şi cugetări bulgare*. Antologie, traducere, bibliografie şi indice Mihaela Deşliu, Bucureşti, COM, 1996, 130 p. (Comunitatea „Bratstvo" a Bulgarilor din România). Rec.: Ion I. Drăgoescu, *O carte de excepţie*, LB supl., **8**, nr. 7, 1997, 18; Arkadi Marinescu Nour, LB, **8**, nr. 3, 1997, 3.

1020. *** *Teologi şi ierarhi*. Vol. I. *Biserica ortodoxă română*. Volum realizat de Vera Maria Neagu, Bucureşti, ANPR, [f. a.], 236 p. Rec.: Zamfira Mihail, *Cultură şi personalităţi*, Cotidianul, **7**, nr. 94, 24 apr. 1997, 6.

VEZI şi nr. 6, 10, **85**, 296, 299, 321, 373, 380, 388, 391, 400, 410, 512, **802**, 1199, 1207, 1369, 1385, **1428**, **1915**, **1933**, **1937**, 1972, 1974, 1976, 1979, 1981, 1984–1986, 1989, 1992, 1995, 1996, 2001–2003, 2008, 2012.

Recenzii

1022. BLAGA, MIRON, *Un dicţionar al presei literare*, ACinAn, **1**, nr. 3, 1997, 5 [I. Hangiu, *Dicţionarul presei româneşti, 1790–1990*, ed. a II-a, 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **826**; **31**, 1988, nr. **986**.

1023. BRUMARU, ADA, Viorel Cosma, *Interpreţi din România. Lexicon* [...]. Cotidianul, 7, nr.189, 18 aug. 1997, 6. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **797**.

1024. BUCERZAN, DANA, *Noile ştiinţe ale limbajului*, Tribuna, **9**, nr. 24, 13 [Oswald Ducrot, Jean-Marie Schaeffer et al., *Noul dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **806**.

1025. BULGĂR, GHEORGHE, *Dicţionarul presei literare româneşti, 1790–1990*, Ediţia a II-a revizuită şi completată [...]. LL, **42**, nr. 2, 1997, 139–141. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **826**.

1027. CONSTANTINESCU, CORNEL RADU, *„Regina nopţii" la puşcărie*, Adevărul, nr. 2134, 29 mart. 1997, 3 [Nina Croitoru Bobârniche, *Dicţionar de argou al limbii române* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **799**.

1028. DAVID, PETRU, *O carte despre religie, o nouă fereastră spre înţelegerea sufletului*, Armonia, **5**, nr. 1, 1997, 3 [Mircea Eliade, Ioan Petru Culianu, *Dicţionar al religiilor* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **807**.

1029. DIACONU, PETRE, *Un dicţionar de mult aşteptat*, Tomis, **2**, nr. 6, 1997, 13 [Şerban Tabacu, *Dicţionar albanez-român şi român-albanez*, 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **876**.

1030. GRIGOR, ANDREI, *Interferenţe pe un poligon literar*, Literatorul, **6**, nr. 24, 1996, 10–11 [Valeriu Cristea, *Dicţionarul personajelor lui Creangă* ...]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **841**.

1031. IANCU, VASILE, *Opere necesare la Fundaţia Academia „Petre Andrei" – Iaşi*. ***Membrii Academiei Române 1866–1966***. *Mic dicţionar*, RLib, nr. 2225, 22 iul. 1997, 20 [de Dorina N. Rusu]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **867**.

1032. J. I., Mircea Zaciu – Marian Papahagi – Aurel Sasu: *Dicţionarul scriitorilor români*, Korunk, **8**, nr. 1, 1997, 143–149 [literele *A-C*]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **914**.

1032bis. MARCU, MARIUS, *Dicţionarul miracol*, RealE, **42**, nr. 57–58, 1997, 6 [Al. Mirodan, *Dicţionar neconvenţional al scriitorilor evrei de limbă română*, Tel Aviv].

1033. MARIN, CONSTANTIN, *Dicţionar de filosofie indiană*, Cronica, **31**, nr. 21–22, 1996, 12 [de Adrian Filip]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **810**.

1034. MICU, D., *Un dicţionar de personaje*, Literatorul, **6**, nr. 10–11, 1996, 4. [D. St. Rădulescu, *Dicţionar al personajelor din opera lui Liviu Rebreanu*]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **898**.

1035. MIHĂILESCU, IRINA, Nina Croitoru Bobârniche, *Dicționar de argou al limbii române* [...], LR **45**, nr. 7–12, 1996, 191–192. Vezi BRL, **40**, 1996, nr. **799**.

1036. MOGA, GHEORGHE, G. I. Tohăneanu, *Dicționar de imagini pierdute* [...], ȘcN, **5**, nr. 2, 1995, 83–84. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **912**.

1036bis. OLĂREANU, COSTACHE, *Un dicționar neconvențional*, RealE, **42**, nr. 57–58, 1997, 6 [de Alexandru Mirodan, Tel Aviv].

1037. PARCEA, H., *Povestea vorbei*, Cuvântul, **3**, nr. 2, 1997, 2 [Ion Hangiu, *Dicționarul presei literare românești. 1790–1990*, ed. a II-a]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **826**; **31**, 1988, nr. **986**.

1038. PETRESCU, LĂCRĂMIOARA, *Dicționarul scriitorilor români. A–C* [...], AUIL, **42**, 1996, 208–210. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **914**.

1039. POCOVNICU, DANIEL-ȘTEFAN, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, Ateneu, **34**, nr. 5, 1997, 5 [de Oswald Ducrot, Jean-Marie Schaeffer, et al.]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **806**.

1040. POPENECIU, NICOLAE, Valeriu Cristea, *Dicționarul personajelor lui Creangă*, Vremea, **4**, nr. 813, 7 dec. 1995, 3 [vol. I]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **841**.

1041. POPESCU GAVRILAȘ, MIHAELA, Oswald Ducrot, Jean-Marie Schaeffer, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 145–146. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **806**.

1042. PRUTEANU, GEORGE, *Dicționare*, Dilema, **5**, nr. 226, 1997, 13 [Șt. Găitănaru, *Mic dicționar de regionalisme* (MDR) ...; Nina Croitoru Bobârniche, *Dicționar de argou al limbii române* ...; Ion Calotă, *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic școlar al limbii române (DOOMȘ)* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **799**, **818**, **1135**.

1043. RĂDULESCU, MIHAI SORIN, ⁎⁎⁎ *Români în știința și cultura occidentală. Enciclopedie* [...], RIst, **7**, nr. 1–2, 1996, 134–144. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **376**.

1044. SAVU, C. M., *Un dicționar cu 270.000 de cuvinte* ..., CrN, **8**, nr. 1932, 16 iul. 1997, 13 [de Lazăr Șăineanu]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **875**; **38**, 1995, nr. **908**.

1045. SĂNDULESCU, AL., *Dicționarul presei literare românești*, RLit, **30**, nr. 3, 1997, 10 [de I. Hangiu, ed. a II-a]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **826**.

1046. ȘERBAN, GEO, Al. Mirodan, *Dicționar neconvențional al scriitorilor evrei de limbă română*, RealE, **42**, nr. 57–58, 1997, 6 [Tel Aviv].

1047. ȘERBĂNESCU, ANDRA, Elena Ciobanu, Magdalena Popescu-Marin, Maria Păun, Zizi Ștefănescu-Goangă, *Dicționar practic al limbii române – explicativ, etimologic, frazeologic și enciclopedic* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 139–141. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **832**.

1048. ȘPERLEA, FLORIN, *La prima lectură*, SpMM, **9**, nr. 1, 1997, 60 [*Larousse. Dicționar de sociologie* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **898**.

1049. ȘTEFĂNESCU, ALEX., *Monument critic*, RLit, **30**, nr. 7, 1997, 4 [Valeriu Cristea, *Dicționarul personajelor lui Dostoievski*, vol. 2]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **842**.

1050. TUDOR, DRAGOȘ, *Sociologia pe litere*, FC, nr. 220, 20 ian. 1997, 8 [*Larousse. Dicționar de sociologie* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **898**.

1051. VONCU, RĂZVAN, *Dicționarul ca monografie*, Literatorul, **6**, nr. 24, 1996, 15 [Valeriu Cristea, *Dicționarul personajelor lui Creangă* ...]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **841**.

1052. VONCU, RĂZVAN, *O premieră lexicografică*, Literatorul, **6**, nr. 12–13, 1996, 4 [*Dicționar de critică literară*. Coordonatori: Iustina Itu, Mircea Itu ...]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **867**.

1053. ⁎⁎⁎ *De la „adaptare" la „zoospor"*, RP, **26**, nr. 9, 1997, 11 [Zoe Partin, Melania Cristina Rădulescu, *Dicționar ecologic* ...]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **891**.

1054. ⁎⁎⁎ *Dicționar Oxford al religiei mozaice*, RealE, **42**, nr. 62–63, 1997, 16 [*The Oxford Dictionary of the Jewish Religion*, New York, Oxford University Press, 1997].

1055. ⁎⁎⁎ Ioan Bostaca, Eduard Dabija, *Dicționar de medicamente românești în cardiologie* [...], UnC, nr. 3–5, 1997, 9. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **782**.

1057. ⁎⁎⁎ *2206 publicații literare românești*, MI, **31**, nr. 10, 1997, 27 [*Dicționarul presei literare românești (1790–1990)*, de I. Hangiu, ed. a II-a]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **826**; **31**, 1988, nr. **986**.

9. LIMBĂ LITERARĂ

a. Generalităţi

Recenzii

VEZI nr. 1022, 1025, 1037, 1046.

b. Stilistică, poetică, limba scriitorului

1059. ANGELESCU, SILVIU, *Proverbul şi stilul gnomic*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 21–23.

1060. ARDELEAN, PETRU M., *Lexicul arhaic eminescian*, Arca, nr. 4–5–6, 1997, 103–108.

1061. ARDELEAN, PETRU M., *O „variantă" apocrifă la **Criticilor mei***, Arca, nr. 10–12, 1996, 74–76 [de M. Eminescu].

1062. BADEA, ŞTEFAN, *George Coşbuc: **Vara***, LRA, 1997, 161–163.

1063. BADEA, ŞTEFAN, *Metafora*, LLR, **26**, nr. 4, 1997, 14–16.

1064. BADEA, ŞTEFAN, *Ultima faţă a poetului. Marginalii la erotica lui L. Blaga*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 40–42 [rés. fr.].

1065. BĂLĂNESCU, OLGA, *Limbajul comercial în limba contemporană (I)*, AUBLLR, **45**, 1996, 13–19.

1066. BERCEA, LIVIUS PETRU, *Limbajul poetic arghezian*, Timişoara, EHelicon, 1997, 243 p. Rec.: Dorin Murariu, *Profunzimi argheziene*, Redeşteptarea, **8**, nr. 335, 1997, 10.

1067. BOLDOR, FLOARE, *Valori stilistice în **Psaltirea** lui Dosoftei*, BV, **5**, nr. 9–10, 1997, 17–18.

1068. BOMHER, NOEMI, *Explorări ale conexiunilor spaţiului la M. Eminescu*, Cronica, **31**, nr. 17–18, 1997, 15.

1069. BUDĂU, EUGEN, *Basmul: **Prâslea cel voinic şi merele de aur***, ConvDid, **8**, nr. 26, 1997, 59–64.

1070. BUDĂU, EUGEN, *Figurile de stil **silepsa** şi **zeugma** ca forme speciale de acord sintactic*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 34–40.

1071. BUDĂU, EUGEN, *Ion Luca Caragiale, **D-l Goe***, Ateneu, **34**, nr. 1, 1997, 4 [la rubr.: Şcoala].

1072. BUDĂU, EUGEN, *Personajul comic: Chiriţa (din **Chiriţa în Iaşi**, **Chiriţa în provincie** ... de Vasile Alecsandri)*, Ateneu, **34**, nr. 5, 1997, 10 [v. r. nr. 1071].

1073. BUDĂU, EUGEN, *Tropii şi figurile de stil*, ConvDid, **7**, nr. 22, 1996, 3–5.

1074. BULGĂR, GHEORGHE, *Cuvintele şi imaginea gândirii poetice*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 17–18.

1075. BUSUIOC, NICOLAE, *Lectură şi text*, Biblioteca, **8**, nr. 11–12, 1997, 357.

1076. BUZAŞI, ION, *Din istoria poeziei religioase româneşti. Alexandru Macedonski (1854–1920)*, Unirea, **8**, nr. 1, 1997, 4; *Alexandru Vlahuţă (1828–1919)*, nr. 2, 4; *George Coşbuc*, nr. 3, 4; *Panait Cerna*, nr. 6, 4; *Octavian Goga*, nr. 8, 4; *Tudor Arghezi*, nr. 9, 4; *Nichifor Crainic (1889–1972)*, nr. 11, 4.

1077. CARP, RADU, *(Aproape) nimic despre demagogie*, Dilema, **5**, nr. 209, 1997, 14.

1078. CĂLIN BĂLĂŞOIU, SIMINA, *Tăcerea în schiţele lui I. L. Caragiale*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 37–48 [Engl. Ab.].

1079. CHIRILĂ, MARIANA, *„Ideea Blaga"*, ConvDid, **8**, nr. 26, 1997, 9–15.

1080. CHIŞU, LUCIAN, *Modernitatea limbajului artistic*, Literatorul, **6**, nr. 39, 1996, 10–11.

1081. CHIVU, GH., *Limbajul bisericesc – între tradiţie şi inovaţie*, Hyperion, **6**, 1997, 183–193 [rés. fr.].

1082. CHIVU, GHEORGHE, *Civilizaţie şi cultură. Consideraţii asupra limbajului bisericesc actual*, Bucureşti, EAR, 1997, 17 p. [+ 7 p. cu fragm. din *Biblia de la Bucureşti, 1688*, ed. din 1988 şi din *Calendarul creştin ortodox*, Bucureşti, 1997] (**Conferinţele Academiei Române**. Ciclul *Limba română şi relaţiile ei cu istoria şi cultura românilor*).

1083. CODRESCU, GRIGORE, *Avram Iancu, de Ana Blandiana. 1. Elemente ale structurii compoziționale. 2. Ideea poetică; interpretări. 3. Resurse ale valorilor expresive (imagistica, limbajul, prozodia). 4. În contextul lirismului autoarei*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 60–61.

1084. CODRESCU, GRIGORE, *Valori stilistice în **Baltagul** de Mihail Sadoveanu*, ConvDid, 7, nr. 22, 1996, 19–22.

1085. CONSTANTINESCU, CORNEL RADU, *Învățați limba română în pușcării! Limba de abanos*, AdLA, **6**, nr. 363, 1997, 8–9 [abanos, aboli, absolvent, academie, achizitor, adunare generală, afacere umedă, albeață, album, alconaut, alice, altar, altoi, amortizoare, aperitiv, arat, armură, asfalta, așternut, autobiografie, bahaos, bahausist, balcoane, barabanc, baralic, bariu, baștan, baterii, baton, băga, băiat, băț, bengos, beton penal, biblie, bilaitor, bilos, boabe, bobar, boacter, boxe, brăduț, bube, buralie, buşon (la buşon), cabinet, caciolit, caimacan, cambuză, cancer, capital, caștaliu, călări, căișor, căldură, cățelar, câine, cânta, ceacâie, cearceaf, cetățeni de trotuar, centaur, cheală, chitră, cleopă, clocar, cocovig, concertist, conducte penale, crăiță, cumnat, curvă, dactari, dambiluşcă, deputat, desfrunzi, diferențial, dinarist, diurnist, dornita jos!, ecologist, elice, extern, falsar, felicitare, femeie penală, ficat de pasăre, fiul ploii, frână de muci, fulgoasă, garoi, gaștenie, gavriş, geană, glicerină în parlament, gogoşari, guşar, hac, hepatic, husen, iagalie, injecție, instrumentist, ipsi, ipsos, împodobi, înfia, jep, jitar, jovalii, juma de buletin, jupânar, lache, lacrimă, lapte, libelulă, lucernă, macavelă, mai be şau, pai pai, maimuțar, maimuță, maioneză, Mamulos, manifest, manuşu, mamuc, marmeladă, martalog, maseur, matineu, matrafox, mărar, mej, meterhana, metru, minafet, ministru bulanelor, moară, molie, mordină, mortăciune, musamat, muzică sifilitică de compozitori nebuni, naşpa, năpârli, negresă, negrocalmin, nepot, nimicarniță, numărul cinci, oglindeală la nicovală, olimpiadă, onorariu, opăreală, operațiunea M. O. V., ospitalier, ovăz, pachetar, pai, panacot, parapel, păcură, pisanie, pisică, pisici, plantă, pompier, prală, priponex SRL, rățuşcă, recital, regina nopții, rugină, salbă, sclavul mozaicului, scoarță, senat, senator, serenadă, sifonar, zambilică, zenus, -oasă].

1086. COTEANU, ION, *Retorică, gramatică generativă, compoziție*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 5–9 [rés. fr.].

1087. COURRIOL, JEAN LOUIS, *Ce înseamnă a traduce poezia*, AUI, **43**, Supliment, 1997, 67–75.

1088. COVĂTARU, MUREŞ, ***Cartea Oltului** de Geo Bogza. Comentariu stilistic (I)*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 51–54.

1089. CRIHANĂ, MARCEL, *Gala Galaction: **La Vulturi***, LRA, 1997, 164–167.

1090. CRIHANĂ, MARCEL, *George Coşbuc: **Paşa Hasan***, LRA, 1997, 146–148.

1091. CRIHANĂ, MARCEL, *Nichita Stănescu: **Noi***, LRA, 1997, 173–175.

1092. CUJBĂ, CORNELIA, *Einfluß des Deutschen auf die rumänische Kultursprache, erläutert an zwei Übersetzungen von Titu Maiorescu*, TBG, **1**, 1997, 164–167 [Schopenhauer, *Aforisme asupra înțelepciunii în viață* şi Jakob Grimm, *Cuvântare asupra bătrâneții*].

1093. CUJBĂ, CORNELIA, *Modelul german în traducerile lui Titu Maiorescu*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 39–43 [deutsch. Zus.].

1094. CVASNÎI CĂTĂNESCU, MARIA, *Enumerarea*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 14–16.

1095. DANILOV, ILIE, *Repere ale paremiologiei românești*, Iaşi, EMoldova, 1997, 158 p.

1096. DASCĂLU, CRIŞU, *Traducându-l pe Rilke*, TBG, **1**, 1997, 158–163.

1097. DECIU, ANDREEA, PÂRVULESCU, IOANA, TEODORESCU, CRISTIAN, *Starea limbii române*, RLit, **30**, nr. 59, 1997, 12–15 [anchetă la care au răspuns: I. B. Lefter, Simona Popescu, Cezar Tabarcea, Claudia Ene].

1098. DELEANU, MARCU MIHAIL, *Stilul religios al limbii române literare*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 28–39 [rés. fr.].

1099. DERŞIDAN, IOAN, *O interpretare a operei mateine*, AUO, **3**, 1996, 9–15 [rés. fr.].

1100. DIACONESCU, FLORICA, *Procedee de expresivitate artistică*, LRA, 1997, 189–192.

1101. DINESCU, VIOREL, *Ca un fagure de miere...*, PF, 7, nr. 14, 1997, 4 [despre stilul operei lui E. Barbu].

1102. DOREANU, MIRCEA, *Poeme la persoana întâi*, Arca, **7**, nr. 10–12, 1996, 97–98 [Lucian Scurtu, *Lucyan Mărturisitorul*].
1103. DRAGOŞ, ELENA, *Ingambamentul – o structură semiotică*, Omagiu Blaga, 1997, 310–322.
1104. DRĂGHINESCU, RODICA, *Un plus de posibil*, Arca, **7**, nr. 1–3, 1996, 115—116 [Alexandru Muşina, *Tomografia şi alte explorări*, Ed. Marineasa, 1994].
1104bis. DUNĂ, RALUCA, *Formele pasiunii şi mistica iubirii în poezia lui Eminescu*, AUBLLR, **45**, 1996, 61–71.
1105. ENE, CLAUDIA, *Tertipuri discursive*, Luceafărul, nr. 1, 1997, 15 [la rubr.: Fantezii stilistice]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 974; **38**, 1995, nr. 1086.
1106. ENE, ILEANA, *Onomastica personajelor literare în opera lui Ion Creangă*, AdLA, **6**, nr. 360, 1997, 5.
1106 bis. GEORGESCU, N., *Citirea unui ziar prin titlurile sale – Presa şi subcodul cultural*, Psihosociologica, **3**, nr. 1, 1997, 35–37.
1107. GHENA, STAN, *O poezie din cuvinte de piatră*, Cotidianul, nr. 174, 31 iul. 1997, 6 [Adrian Georgescu, *Poezii*, f. l., ECRC].
1108. GHEORGHIU, TAŞCU, *Metonimie şi metaforă*, Literatorul, **6**, nr. 32, 1996, 10.
1109. GRIGORE, GEORGE, *Problematica traducerii Coranului în limba română*, Bucureşti, Ararat, 1997, 186 p.
1110. HÂRLĂOANU, ALFRED, *Repere în studiul **Vechiului Testament***, Armonia, **5**, nr. 2–3, 1997, 22.
1111. HOINĂRESCU, LILIANA, *Stratificarea semantică a textului narativ în proza lui Constantin Ţoiu*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 119–133 [rés. fr.].
1112. IANCU-OPREA, MARIANA, *Antiteza – modalitate arhitectonică a ordinii spaţiului în romanul **Patul lui Procust** de Camil Petrescu*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 73–82 [rés. fr.].
1113. IANCU-OPREA, MARIANA, *Liviu Rebreanu: **Ion***, LLR, **26**, nr. 2, 1997, 26–29.
1114. IONIŞOR, CONSTANTIN, MIREA, ALEXANDRU, *Ion Luca Caragiale: **D-l Goe***, LRA, 1997, 139–142.
1115. IONIŢĂ, FLORIN, *Ion Creangă: **Amintiri din copilărie***, LRA, 1997, 149–154.
1116. ISACHI, PETRE, *Leonid Dimov între suprarealism şi baroc*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 58–59.
1117. JĂMNEALĂ, AUREL, *Unităţi suprasegmentale*, ConvDid, **8**, nr. 26, 1997, 21–26.
1118. JĂMNEALĂ, AUREL, *Valori stilistice la nivelul relaţiei predicative*, ConvDid, **7**, nr. 22, 1996, 40–44.
1119. LAZĂR, IOAN, *Metafora. Repere fundamentale*, ConvDid, **7**, nr. 22, 1 996, 11–13.
1120. LĂZĂRESCU, GHEORGHE, *Modurile de expunere*, LRA, 1997, 179–184.
1121. LĂZĂRESCU, GHEORGHE, *Probleme ale analizei de text: un portret contradictoriu – Hasdeu văzut de Iorga*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 29–32.
1122. MACRI, DOMNICA, *Comentariu pe text*, Dilema, **5**, nr. 223, 1997, 14 [despre afişele publicitare].
1123. MANOLESCU, NICOLAE, *Despre poezie*, Bucureşti, ECR, 1997, 248 p. Rec.: Ion Pop, *Anatomia şi fiziologia poeziei*, Discobolul, **6**, nr. 3, 1997, 11–16. Vezi BRL, **30**, 1987, nr. **1102**.
1124. MARIN, SILVIA, *Eminescu şi impresionismul*, AUBLLR, **45**, 1996, 73–78.
1125. MARIŞ, IOANA, *Stihialul – o posibilă marcă stilistică a noului stil în teatrul lui Lucian Blaga*, Transilvania, **26**, nr. 1–2–3, 1996, 118–126.
1126. MARTA, MIHAI, *Repetiţia*, LLR, **26**, nr. 4, 1997, 11–13.
1127. MÂINEA, MIHAELA, *Mutaţii în conceptul de poezie din perspectiva operei lui Nichita Stănescu*, VR, **91**, nr. 11–12, 1997, 138–142.
1128. MIHAILOVICI, MIRCEA, *Mihai Eminescu: **Călin (File din poveste)***, LRA, 1997, 155–157.
1129. MIHĂESCU, MARIAN, *Alexei Mateevici: **Limba noastră***, LRA, 1997, 131–133.
1130. MIHĂESCU, MARIAN, *Mihai Eminescu: **Scrisoarea III***, LRA, 1997, 128–131.
1131. MIHĂILĂ, ECATERINA, *Nivelul cel mai de suprafaţă al textului sau şocul grafic şi ortografic în poezia postmodernistă (1960–1980)*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 97–117 [cu 3 fig.; Engl. Ab.].

1132. MIHĂILESCU, FLORIN, *Variații estetice în poezia lui Eminescu*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 19–22.
1133. MITREA, HENRIETA, *Tipuri de limbaj politic*, SocCult, nr. 4, 1997, 35–39.
1134. MIU, CONST., *Octavian Goga: **Oltul***, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 36–37.
1135. MÎNDRESCU, ENACHE, *Metafora „gândului" în poezia lui Mihai Eminescu*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 33–36.
1136. MOLDOVAN, ANDREI, *Valori poetice ale limbajului în romanul **Ion** de Liviu Rebreanu*, ConvDid, **8**, nr. 26, 1997, 46–48.
1137. MOLDOVANU, DRAGOȘ, *Dimitrie Cantemir între Orient și Occident*. Studiu de stilistică comparată, București, EFCR, 1997, 256 p. [rés. fr. (p. 231–244), ind. de nume (p. 245–254)]. Rec.: *** Ziua, **4**, nr. 982, 10 sept. 1997, 2.
1138. MOSCALIUC, MIHAELA, *On Translating an East European Romantic*, RC, **6**, nr. 3, winter 1997–1998, 67–72.
1139. MOȚOC, IRINA, ZAFIU, RODICA, *O limbă-n plus pică întotdeauna bine: ARGOUL*, Academia Cațavencu Almanah, București, 1997, 69–70 [sensurile verbului *a da* și sinonimele argotice pentru organul genital masculin].
1140 MUȘAT, VALENTIN EMIL, *Hiperbola (cu aplicație la **Ardealul** de Nicolae Bălcescu)*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 23–26.
1141. MUȘAT, VALENTIN EMIL, *Sinestezia*, LLR, **26**, nr. 4, 1997, 17–19.
1142. MUȘAT, VALENTIN EMIL, *Vasile Alecsandri: **Dan, căpitan de plai***, LRA, 1997, 142–145.
1143. MUȘINA, ALEXANDRU, *Este poezia o știință?*, Arca, **5**, nr. 10–12, 1994, 10–22.
1144. NEGRICI, EUGEN, *Antim Ivireanul. Logos și personalitate*, București, DuStyle, 1997, 215 p. (**Monografii**).
1145. OPREA, NICOLAE, *Modernitatea poeticii macedonskiene*, BulȘt-Pitești, Filologie, nr. 1, 1997, 85–97.
1146. PARFENE, CONSTANTIN, *Imagine poetică și procedee figurative*, ConvDid, **7**, nr. 22, 1996, 6–10.
1147. PARPALĂ-AFANA, EMILIA, *Poezia semiotică. Promoția '80*, Craiova, ESitech, 1994, 116 p.
1148. PEDESTRAȘU, ANATOL, *Calamburul în traducerile românești din limba rusă*, RS, **34**, 1996, 55–61 [русс. рез].
1149. PETRE PÂRVAN, LUIZA, *Armonie poetică într-o postumă eminesciană inedită*, BulȘt-Pitești, Filologie, nr. 1, 1997, 68–73 [*Și era ploaie cu senin*, 1879, ms. 2279, publicată de Petru Creția în „Manuscriptum", nr. 1, 1991].
1150. PIPPIDI, ANDREI, *Antonescu: vocabularul unui dictator*, Dilema, **4**, nr. 165, 1997, 7.
1151. POPESCU, IULIAN, *Sensuri din forme*, Iași, EUI, 1996, 247 p.
1152. PREOTEASA, ISABELA, *From Private to Public Discourse: a Few Thoughts on a Essay by Gabriel Liiceanu*, CLTA, **29**, 1992, 3–5 [intr. lui G. Liiceanu, *Despre nume, iubire și distorsiunile timpului la Jacques Derrida. Aforismul în contratimp*, apărut în VR, nr. 9, 1989, p. 60–72, trad. din „Psyché": *Inventions de l'autre*, Paris, Galilée, 1987, p. 519–533].
1153. RADU, GEORGE, *Domnul Patapievici față cu limba română*, AdLA, **6**, nr. 382, 1997, 12.
1154. RUXĂNDOIU, PAVEL, *Proverb și context – Delimitări structural-categoriale (I)*, REF, **42**, nr. 3–4, 1997, 191–210.
1154bis. SCHIPPEL, LARISA, *Texte și contexte. Aspecte comunicative și culturale ale presei actuale din România*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 52–58 [deutsch. Zus.].
1155. SCORȚARU, TATIANA, ***Leoaică tânără, iubirea**, o materializare modernă a oximoronului erotic eminescian*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 55–57.
1156. SEMENOV, MIHAI, ***Dăscălița** de Octavian Goga, mijloace de realizare a evocării*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 41–42.
1157. SORESCU, ROXANA, *Matei Caragiale – numele personajelor*, RLit, **30**, nr. 24, 1997, 14.
1158. STOICA, TRAIAN, *Spinoasa problemă a limbii de lemn*, Vremea, **4**, nr. 709, 13 iul. 1995, 1, 5.
1159. STOICHIȚOIU-ICHIM, ADRIANA, *Influența englezei în limbajul presei actuale: o perspectivă normativă*, Hyperion, **6**, 1997, 167–181 [Engl. Ab.].

1160. STOICHIȚOIUI-ICHIM, ADRIANA, *Strategii persuasive în discursul publicitar (I)*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 51–56 [Engl. Ab.].

1161. STRATULAT, ANDREI, *Valori stilistice în scrierile lui Emil Racoviță*, RevRom, **3**, nr. 3, 1997, 7.

1162. ȘERBAN, SERGIU, *Antiteza în realizarea personajelor Mircea și Baiazid în* ***Scrisoarea III*** *de M. Eminescu*, ConvDid, **7**, nr. 22, 1996, 15–18.

1163. ȘTEFAN, ION, ***Curat murdar*** *sau oximoronul la I. L. Caragiale*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 67–71.

1164. ȘTIUCĂ, NARCISA, *Naşterea – Text şi discurs*, REF, **42**, nr. 3–4, 1997, 211–225.

1165. TEUTIȘAN, CĂLIN, *Ipostaze ale reflectării sau despre dublul textual*, Echinox, **29**, nr. 7–8–9, 1997, 24.

1166. TODORAN, EUGEN, *Poetica lui Lucian Blaga*, Omagiu Blaga, 1997, 72–87.

1167. TOHĂNEANU, G. I., ***Părea că printre nouri...***, Orizont, **8**, nr. 2, 1997, 10; ***Moşie***, nr. 3, 10; ***Ah, subțire şi gingaşă...***, nr. 4, 10; *Clopotul de dandana*, nr. 5, 10; ***Rohatcă***, nr. 7, 10 [la M. Eminescu; la rubr.: Dincolo de cuvânt]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. 1064.

1168. TRANDAFIR, CONSTANTIN, *Ion Creangă – structura monologal-dialogală a povestirii*, Literatorul, **6**, nr. 32, 1996, 11.

1169. TRONEA, MARIA, *Metonimii ale divinității în poezia lui Lucian Blaga*, AO, **12**, 1997, 101–112 [rés. fr.].

1170. TUDORICĂ, AL., *Octavian Goga:* ***Plugarii***, LRA, 1997, 167–168.

1171. ȚURCANU, RADU, *En-deçà de l'amour: discours barthésien / discours lacanien*, Euresis, nr. 1–2, 1996, 149–163.

1172. VERDEȘ, DELIA, *O cercetare graffitică asupra urbei Bucureşti la 1997*, Sec 20, nr. 4–6, 1997, 103–107.

1173. VOICA, ADRIAN, *Noțiuni de versificație*, LRA, 1997, 196.

1174. VOICA, ADRIAN, *Observații despre celulele ritmice cu dublu accent*, AUIL, **42**, 1996, 127–135.

1175. VOICA, ADRIAN, *Relevanța unor construcții ritmice*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 103–114.

1176. VOICA, ADRIAN, *Textualitate şi repere compoziționale în poezia lui Grigore Vieru*, RevRom, **3**, nr. 5, 1997, 6–7 [v. t. c. nr. 342].

1177. VULPE, MAGDALENA, *Formulări stereotipe în narațiunea populară orală*, FD, **16**, 1997, 49–155 [rés. fr.].

1178. ZAFIU, RODICA, *Limbaj vrăjitoresc*, RLit., **30**, nr. 1, 1997, 18; *Despre animale*, nr. 2, 18; *Strategiile finalului*, nr. 6, 18; ***La rându-le***, nr. 10, 18; *Sunetele benzilor desenate*, nr. 11, 11; ***Puterea***, nr. 15, 18; ***Niscaiva***, nr. 20, 10; ***Mesaje pe robot***, nr. 22, 11 [v. r. nr. 686]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1062; **38**, 1995, nr. 1116; **37**, 1994, nr. 1271; **36**, 1993, nr. 888.

1179. ZANCHI, LUCIA, *Nicolae Bălcescu:* ***Ardealul***, LRA, 1997, 137–138.

1180. ZELETIN, C. D., *Reflecții despre repetiție (I)*, Ateneu, **34**, nr. 7, 1997, 6; *(II)*, nr. 8, 6; *(III)*, nr. 9, 6.

VEZI şi nr. 1, 5, 47, 55, 114, 118, 119, 125, 129, 133, **138**, 139, 140, 161, 174, **207**, **208**, **212**, **214**, **219**, **229**, 230, 238, **251**, 257, **265**, 266, 297, **357**, **376**, 378, 396, 414, 415, 417, 420, 443, 447, 469, **511**, 545, 547, 553, **581**, **618**, 649, 661, 671, 675, 705, 708, 714, 724–727, 729, 743, 758, 759, 762, 764, 768, 785, 794, 840, **847**, **873**, **876**, **878**, **942**, **954**, 1184, 1187–1189, 1195, 1197, 1199, 1321, **1334**, 1347, 1355, **1445**, 1533, 1534, 1536, 1540, 1541, 1555, 1561, 1594, **1644**, **1646**, **1649**, **1664**, **1665**, **1667**, **1670–1674**, **1676**, **1687**, **1702**, **1839**, **1844**, **1849**, **1858**, **1874**, **1887**, **1898**, **1940**, 1979, 1981, 2005.

Recenzii

1181. MÂȚĂ, CORNELIA, **** Poezie creştină românească*. Ediție îngrijită de Magda Ursache şi Petru Ursache. Postfață de Petru Ursache. Iaşi, IE, 1996, 430 p., LL, **42**, nr. 2, 1997, 141–142.

1182. SITARU, OANA, Elsa Lüder, *Procedee de gradație lingvistică* (ediție revăzută și adăugită) [...]. LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 146–148. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **988**.
VEZI și nr. 276, 502, 1027, 1035, 1036, 1042.

c. Cultivarea limbii

1183. ANDREI, NICOLAE, *Un termen recent: **lobby***, Curierul, **6**, nr. 421, 1997, 7 [și *lobbying, lobbyism, lobbyist*].

1184. ANTIP, FELICIA, *Jurnaleza – o păsărească de larg consum*, AdLA, **6**, nr. 367, 1997, 15 [repr. după Nicholas Bagnall, *Newspaper Language*, Focal Press, Oxford, 1993].

1185. BĂDICUȚ, ILIE, *Enigmaticii **asabi** din **Scrisoarea a III-a** de Eminescu*, Carusel, în Azi, nr. 1382, 16 ian. 1997, 7; *Moda europeană a „cuvintelor" românești (I)*, nr. 1402, 6 febr., 7 [izbă, mur, stepă, taiga, troică]; *(2)*, nr. 1408, 13 febr., 7 [sputnik, gulag, samizdat, perestroika]; *Marin Sorescu – bucuria cuvintelor*, nr. 1413, 20 febr., 7; *Să nu iei numele Domnului în deșert*, nr. 1428, 27 febr., 7 [Iisus Hristos, Cristos, Hristos]; *Cum te cheamă?!*, nr. 1424, 6 iun., 7 [*Eu, Adon, Dumnezeu, Iehova, Yahve, El, Adonai*, ebr. *Elohim*, ar. *Il*]; *Nume teofore*, nr. 1430, 13 mart., 7 [Gavriil, Mihail, Rafael, Ismael, Ismel, Samuel, Daniel, Nataniel, Emanuel, Ilie]; *Alte nume teofore*, nr. 1430, 13 mart., 7 [Theodor, Cristofor, Teofil, Isidor, Minodora, Nimfodora, Bogdan, Dan, Sotir]; *Puțin despre onomastică, toponimie, antroponimie, etnonimie*, nr. 1442, 17 mart., 7 [toponim, hidronim, oronim; Carpați, Dunăre, Dacia, Zarand, Durmitor, Visetori]; *Ortografia și ortoepia unor nume românești*, nr. 1448, 3 apr., 7 [Țiparu, Alecsandri (Alexandri), Alexandrescu (Alecsandrescu), Negruzzi, Negruți, Russă, Hyzdeu (= Hâjdeu), Eugen Coseriu; *Ionescu, Popescu, Brâncuși, Cioran* în Europa]; *Nume de familie rostite incorect*, nr. 1460, 17 apr., 7 [Rotaríu (Rotáriu), Olaríu (Oláriu), Gheorghíu, Vizitíu, Scatíu, Sichitíu, Alexíu, Eftimíu, Boeru, Barbu]; *A fi sau a nu fi*: ***sandviș, pubelă, raglant, manșon***, nr. 1446, 24 apr., 7 [vespasiană, ghilotină, doboș, macferlan, malacof, raglan, jofră]; *Doctor Avicenna, de ce v-ați schimbat numele?* [Avicenna (Abu Ali Husein ibn Sena), Avenzoar (Abu Ma wao ibn Subn), Averoes (Abu-l-Valid Mahomed ibn Ruşd), Algorithmus (Al Hauarizmi)]; ***Gibraltar***, nr. 1484, 23–24 mai, 6 [Gebel Tàriq, Muntele Tàriq]; *Prin urmare, așa deci, este vorba despre... mauri!*, nr. 1493, 6–7 iun., 6 [maur, sarazin]; *Cu omnibuzul sau cu **tutuloru**?!*, nr. 1508, 27–28 iun., 6 [birje, omnibuz, automobil, aerobuz]; *Minuni în vremea noastră nu văd a se mai face*, nr. 1518, 11–12 iul., 6 [învierea limbii ebraice]; ***Cea mai veche profesie***. *Răspuns unui militar*, nr. 1528, 25–26 iul., 6 [*prostitută* și *prostituție* în Biblie]; *Să ne amintim: Europa iese din Asia*, nr. 1538, 8–9 aug., 6; *Cuvinte din mătase: **dibaci, dibăcie***, nr. 1543, 15–16 aug., 6 [mătase, borangic, ibrișin, muselin]; *Cine poate bea un pahar cu apă*, nr. 1553, 29–30 aug., 6 [propune: *pahar de apă* pentru a se evita metonimia]; *Cuvinte dulci: **miere, zahăr, halva***, nr. 1563, 12–13 sept., 6; *Beduinii și minunații lor cai*, nr. 1583, 10–11 oct., 6; *Eternul debut*, nr. 1588, 11–18 oct., 6; *Traducători și trădători (I)*, nr. 1613, 21–22 n., 6; *(II)*, nr. 1618, 28–29 n., 6. [cavaleria rusticana; la rubr.: Să mai punem mâna pe carte!]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1045].

1186. BUCURESCU, ADRIAN, *Creșterea limbii românești*, RLib, nr. 2345, 27 n. 1997, 20 [pe marginea emisiunii TVR „7 zile în România"].

1187. BULGĂR, GH., *„E o datorie de onoare în spiritul nobilei tradiții a culturii noastre cultivarea limbii literare"*. Interviu cu prof. dr. ..., FC, nr. 228, 17 mart. 1997, 3 [cons. de Vasile Ion Dumitraș].

1188. CONSTANTIN, GH., *O „rețetă"... străină (de limba română)*, Dreptatea, nr. 122, 1997, 12; *Mesaje înțelese, mesaje neînțelese*, nr. 123, 13; *Știți **pe cine**? (dar **cui**?)*, nr. 124, 13; *De la **albastru de Genova**... la **blugi***, nr. 125, 13; *O recidivă... „pozitivă"?!*, nr. 126, 13; *Cât de fonetică mai este scrierea noastră?*, nr. 128, 13; *Mi-e dor de leul românesc!*, nr. 129, 13; ***Pentru a fi** în loc de **pentru că***, nr. 130, 13; ***Limba de lemn**, – ieri și azi (II)*, nr. 136, 14;

(III), nr. 137, 13; *(IV)*, nr. 138, 12; *„Absurdul" – de la sublim la ridicol*, nr. 139, 13; *Adverbe... variabile (?!)*, nr. 140, 13; ***Mă duc să i-l arăt şi lu' Ioneasca!***, nr. 142, 13; *„A"!...*, nr. 143, 13; *Românul e născut (şi) gazetar?*, nr. 144, 13; *Un mesaj transmis cu... ochiul?*, nr. 145, 13; *Ce ne-am face fără „nemţii" din lexicul nostru?*, nr. 146, 13; *Ne putem lipsi de cuvintele de origine slavă?*, nr. 147, 13; ***Prin urmare şi aşa deci*** *avem cuvinte (şi) de la greci*, nr. 148, 13; *Cuvinte care şi-au pierdut* ***turbanul şi fesul***..., nr. 149, 13; *Povestea cuvântului* ***rostire***, nr. 150, 13; *Apă...* ***gazeificată*** *(?!)*, nr. 151, 13; ***Între şi dintre*** *(I)*, nr. 152, 14; *(II)*, nr. 153, 15; *Doar o întrebare vreau să-i pun*, nr. 154, 15; *Formarea unor nume de familie (I)*, nr. 155, 15; *(II)*, nr. 156, 15; *Prenume tradiţionale şi „originale" (I)*, nr. 157, 15; *(II)*, nr. 158, 15; *Câteva cuvinte despre vorbe (sau invers!)*, nr. 160, 13; *De la* ***omnibus*** *la* ***airbus***, nr.161, 13; *Alo, alo, aici e Radio...*, nr. 162, 13; *De când (şi de ce) numele de* ***America?***, nr. 163, 13; *Margarină...* ***tartinabilă*** *(?!)*, nr. 164, 13 [la rubr.: Limba noastră-i limbă sfântă!]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1035; **38**, 1995, nr. 1079; **37**, 1994, nr. 1230.

1189. CONSTANTIN, GH., *Câteva cuvinte, de pus în plăcinte*, PanM, **8**, nr. 1–2, 1997, 47; *Importanţa unui accent (I)*, nr. 3, 31 [la omografe]; *(II)*, nr. 4, 31; *Un acord... contaminat*, nr. 5, 31; *Este o plăcere când o ascultăm*, nr. 6, 25 [limba română la radio şi TV]; ***Dacă este pentru că...***, nr. 7, 31; *Precizări cu privire la unele numerale (I)*, nr. 8, 25; *(II)*, nr. 9, 25; *O întrebare de 8 Martie*, nr. 10, 25 [numele de meserii şi titlurile masculine folosite pentru femei]; *Pluralul... românesc (I)*, nr. 11, 25; *(II)*, nr. 12, 25; *(III)*, nr. 13, 25; *Cine pe cine... păcăleşte?*, 14, 25; *Articolele posesive – cu şi fără relative*, nr. 15, 25; *Precizări relative la pronume relativ*, nr. 16, 25 [care]; *De la* ***autobiografie*** *la* ***si vi*** *(!)*, nr. 17, 25 [autobiografie, curriculum vitae]; ***Calendarul zilei***, nr. 18, 25 [*calendar* = program]; *Cât de fonetică mai este scrierea noastră?*, nr. 19, 25 [egzemplu, eczerciţii, ieu, iel, ieste, shop, saloon]; *„Hipercorectitudine" (I)*, nr. 20, 25; *(II)*, nr. 21, 25; *Leul nostru cel de toate zilele...*, nr. 22, 25 [leu, loewe, leeuwe, leva, ban, pol]; *Suntem* ***francofoni*** *sau* ***francofili?*** [I], nr. 23, 25; *(II)*, nr. 24, 25 [francofon, francofil, românofon, *en gros, vis à vis, merci, à propos*]; *Din limba de tranziţie (I)*, nr. 25, 25 [implementare]; *(II)*, nr. 26, 25 [indexare, liberalizare]; *(III)*, nr. 27, 25 [disponibilizare, reconversie]; ***Antilatinitatea*** *slavonismelor* ***balcanizate*** *(?!)*, nr. 28, 25; *Schimbi locul, schimbi...*, nr. 29, 25; *Despre cuvintele de origine greacă*, nr. 30, 25; *Turcismele noastre de toate zilele*, nr. 31, 25; *Vechile relaţii lexicale româno-maghiare*, nr. 32, 25; *Povestea unui cuvânt –* ***măiestrie***, nr. 33, 25; *De* ***la câine*** *la* ***senile***, *trecând prin...* ***canicula***, nr. 34, 25; *...Şi de la* ***pisică*** *la...* ***cătuşe***, nr. 35, 25; *Câteva cuvinte despre mesaje (I)*, nr. 36, 25 [mesaje radio–TV]; ***America***, nr. 39, 25; ***Vorba şi cuvântul*** *sinonime (şi nu prea)*, nr. 40, 25; ***Bursa*** *– sensuri vechi şi noi*, nr. 41, 25; *Derivate cu sens contrar (I)*, nr. 42, 25; *(II)*, nr. 43, 25; *Un prânz... internaţional (I)*, nr. 44, 25 [porumb, cartof]; *(II)*, nr. 43, 25 [piftie, zahăr]; ***Între*** *sau* ***dintre?*** *(I)*, nr. 46, 25; *(II)*, nr. 47, 25; *Grevele de pe... prundiş (I)*, nr. 48, 25; [N.B. *(II)* nu a mai apărut!]; ***Pana*** *– de la sensul propriu la cele figurate*, nr. 49, 25; ***Poşta!...***, nr. 50, 25; *Colinde – kitschuri şi „importuri"*, nr. 51, 25; *Sărbătorile de iarnă*, nr. 52, 25 [la rubr. : Limba noastră cea de toate zilele].

1190. COTEANU, ION, *De la* ***maneggio*** *la* ***management*** *sau ce ne spun cuvintele*, ON, nr. 172, 1997, 1, 6 [La rubr.: Limbă – artă – ştiinţă].

1191. COTEANU, ION, *Gramatica din mintea noastră şi cea din cărţi*, ON, nr. 176–177, 1997, 4 [v. r. nr. 1190].

1192. COTEANU, ION, *Gramatică şi gramatici*, ON, nr. 174–175, 1997, 5 [v. r. nr. 1190].

1193. COTEANU, ION, *Un adjectiv norocos:* ***omnibus***, ON, nr. 171, 1997, 1 [v. r. nr. 1190].

1194. CRAŞOVEANU, D., *Cum scriem şi cum pronunţăm la iniţială: cu „i" sau cu „î"?*, LLR. **26**, nr. 1, 1997, 9–13.

1195. DERDENA, MIHAI STERE, ***Deci***, Asachi, **7**, nr. 95, 1997, 14; ***Poftim, poftiţi...***, nr. 96, 14; *Dictoane greşite*, nr. 97, 13; ***Cel, celui***, nr. 98, 12; *Critică nedreaptă*, nr. 99, 13; ***O amărâtă de pâine***, nr. 101, 7; *Un dezacord gramatical şi câteva nonsensuri*, nr. 102, 8; *Intrarea „în emisie"*, nr. 103, 6 [a intra în emisie]; *Dar însă*, nr. 104, 11; *Linia de pauză (–) şi altceva*,

nr. 105, 10: *„31 septembrie"*, nr. 106, 3 [la rubr.: Limba noastră-i o comoară]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1936; **38**, 1995, nr. 1083, 1084; **37**, 1994, nr. 1259; **36**, 1993, nr. 1047.

1196. DINESCU, VIOREL, ***Margaritas ante portas***, PF, 7, nr. 15, 1997, 4.

1197. DOBRAN, VIOREL, *Îndreptar... de buzunar*, Cotidianul, **7**, nr. 38, 18 febr. 1997, 6 [către, între]; nr. 44, 25 febr., 6 [cuv. accentuate greşit]; nr. 50, 4 mart., 2 [despre cacofonie]; nr. 56, 11 mart., 6 [folosirea lui *care*]; nr. 62, 18 mart., 6 [despre unele unităţi frazeologice]; nr. 68, 25 mart., 6 [despre locuţiuni]; nr. 80, 8 apr., 6 [despre punctuaţie]; nr. 100, 6 mai, 6 [Paşti, pască, ou]; nr. 106, 13 mai, 6 [contradictio in adiecto]; nr. 112, 20 mai, 6 [istericoid, fascistoid, tabloid, legionaroid, lirismoid, securache, politrucolog, paramoftolog, tehnolatru, funcţionărească]; nr. 118, 27 mai, 6 [performe(u)r, farse(u)r]; nr. 148, 1 iul., 6 [viziona]; nr. 154, 8 iul., 6 [terminologie tehnico-ştiinţifică]; nr. 166, 22 iul., 6 [implementa, amplitudine, stres]; nr. 178, 5 aug., 6 [pleonasme: *glicemie, alcoolemie, a cronometra timpul, a continua mai departe, a prevedea* sau *a prezice viitorul, perspectivă de viitor, ambele alternative*]; nr. 184, 12 aug., 6 [specios, vindicativ, inextricabil, extrapola, poemă, succedaneu, torţionar, salutar, mutual]; nr. 190, 19 aug., 6 [a tace, a place, a (se) servi, a apare, a zace, a (se) râde, trebuiesc]; nr. 196, 26 aug., 6 [intrepid, summum, fortuit, apropria]; nr. 226, 30 sept., 6 [formarea cuvintelor]; nr. 232, 7 oct., 6 [acordul prin atracţie]; nr. 244, 21 oct., 6 [contaminaţia]; nr. 250, 28 oct., 6 [acordul]; nr. 274, 15 n., 6 [rimător, egotic, compendiere, compendiabil, doctorizat, postmankurtizare, mankurţi]; nr. 291, 16 dec., 6 [despre reforma ortografică]; nr. 300, 30 dec., 6 [părei].

1199. DOBRE, DAN, *Snobisme lingvistice*, Vremea, **4**, nr. 725, 4 aug. 1995, 1, 2 [bodyguard, week-end, manager].

1200. DOINAŞ, ŞTEFAN AUGUSTIN, *Macdonaldizarea limbii române*, Cotidianul, **7**, nr. 156, 10 iul. 1997, 2 [englezisme: *job, know how, stand by, offside, start, golgeter, lider, boss, top hit, soft, board, summit, hot dog, cheeseburger*].

1201. GOIA, ION D., *Capcanele etimologiei directe*, Flacăra, nr. 1, 1996, 23 [în *Dicţionarul explicativ al limbii române (DEX)*, ed. I şi a II-a; la rubr.: Limba română].

1202. GOIA, ION D., *Deci ce ne facem cu* ***deci****?*, Flacăra, nr. 1, 1997, 19; *Virgula între subiect şi predicat*, nr. 3, 7 [la rubr.: Homo grammaticus].

1203. ILIESCU, ŞERBAN, *Formulări incorecte*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 10-11.

1204. ILIESCU, ŞERBAN, *Un an nou... născut*, Aldine, **2**, nr. 46, 11 ian. 1997, I, în RLib, nr. 1064 [acordarea adverbelor; despre *tocmai, abia*]; ***Ing***, nr. 47, 18 ian., I, în RLib, nr. 2070 [abreviere fără sens în rom.]; *N-avem... manieră*, nr. 48, 25 ian., I, în RLib, nr. 2076; *Eşti iresponsabil de ce faci*, nr. 51, 15 febr., I, în RLib, nr. 2094 [răspundere, răspunzător, responsabil]; *Perfidii gramaticale*, nr. 55, 15 mart., I, în RLib, nr. 2118 [*a-şi însuşi* pentru *a fi de acord*; *arii relative, arii extinse*; *sigur* pentru *desigur*]; ***Către... de către***, nr. 52, 22 mart. I, în RLib, nr. 2124; ***Păzea***, nr. 58, 5 apr., I, în RLib, nr. 2136 [bodyguard]; *Păcăleli lingvistice*, nr. 49, 12 apr., I, în RLib, nr. 2142 [potenţial, posibil]; *Din care punct de vedere?*, nr. 60, 19 apr., I, în RLib, nr. 2148 [*din punct de vedere, fals, flagrant (delict)*]; *Bunăcuvântare*, nr. 61, 26 apr. I, în RLib, nr. 2154 [serviciu divin, slujbă religioasă, surveni, interveni]; *Trăiască 1 Mai*, nr. 62, III, în RLib, nr. 2157 [trad. din engl. a sintagmei *1 Mai*]; *10 Mai*, nr. 63, 10 mai, I, în RLib, nr. 2163 [semnificaţia datei]; *Greşeală de start*, nr. 64, 17 mai, I, în RLib, nr. 2169 [a demara, răspundere]; ***Cannes***, nr. 65, 24 mai, I, în RLib, nr. 2175 [a reveni, a regăsi]; ***Eva***, nr. 66, I, în RLib, 2181 [forma feminină a unor nume de profesii: căpitan, patron]; *À la française*, nr. 67, 7 iun., I, în RLib, nr. 2187 [soirée, début]; ***Moldova***, nr. 68, 14 iun., I, în RLib, nr. 2193 [despre rima eminesciană]; ***Planetara***, nr. 69, 21 iun., I, în RLib, nr. 2199 [bodyguard, killer]; *Dintr-o lovitură*, nr. 70, 28 iun., I, în RLib, nr. 2205 [neologisme din engl.]; *Reul nostru cel de toate zilele*, nr. 71, 5 iul., I, în RLib, nr. 2211 [despre pref. *re-* şi despre toponime]; *Cel mai..., cea mai...*, nr. 72, 12 iul., I, în RLib, nr. 2217 [remarcabil, evident, similar]; ***Flagrare humanum est***, nr. 73, 19 iul, I, în RLib, nr. 2223 [flagrant (delict), prim(ul) (-) ministru]; ***Cui, dar şi îi***, nr. 75, 2 aug., I, RLib.

nr. 2235 [exprimări cu lipsa anticipării complementului prin pron. pers.]; *Pentru a economisi ceva pentru drum*, nr. 77, 16 aug., I în RLib, nr. 2247 [pentru, ca să]; *Daţi-i drumul!*, nr. 80, 6 sept., I, în RLib, nr. 2265 [demarat, iniţiat, început, ridicat, vizavi]; *Nu vreau să mai* ***am*** *nimic*, nr. 83, 27 sept., I, în RLib, nr. 2283 [a avea, a poseda, a căpăta]; *Când porumbeii ies... din gură*, nr. 84, 1 oct., I, în RLib, nr. 2295 [*copiii*; diftong şi hiat]; *Explozie lingvistică*, nr. 85, 11 oct., I, în RLib, nr. 2295 [deoarece, pentru că, datorită, din cauza; *a prezenta* pentru *a avea*]; *Ce reprezintă, de fapt, ecologia?*, nr. 86, 18 oct., I, în RLib, nr. 2301 [engl. *in fact* confundat cu *de fapt*; *merçi* pentru *merci*; sp. *sete* în loc de *siete*]; *Una caldă, una rece*, nr. 87, 25 oct., I, în RLib, nr. 2307 [*procesare* pentru *prelucrare*; *bulversare*: *surmontare* pentru *depăşire*, *comercializa* pentru *vinde*]; *Probleme principale*, nr. 88, 1 n., I, în RLib, nr. 2313; *À la française*, nr. 89, 8 n., I, în RLib, nr. 2319 [folosirea lui *de*; construcţii cu dativul în loc de acuzativ]; *Un pact plagiator?*, nr. 90, 15 n., I, în RLib, nr. 2325 [greşeli într-un articol despre o telegramă FRANCE PRESSE: *a declarat unui cotidian* (în loc de *într-un cotidian*); *contemporan lui* în loc de *contemporan cu el*); *Limitându-se la a introduce* pentru *introducând*; *Israelul e bulversat de implicarea...*, nr. 91, 22 n., I, în RLib, nr. 2331 [*Izrael, bulversat*]; *Supraomul*, nr. 92, 29 n., I, în RLib, nr. 2337 [*X a zburat peste ocean*; *oferind* în loc de *oferindu-le*; *a spus lui* în loc de *i-a spus*]; *Moş Niculae*, nr. 93, 6 dec., I, în RLib, nr. 2342 [jocuri de calculator; gaşcă; a se băga; o să vedeţi voi cum]; *Ciudăţenii de autor*, nr. 94, 13 dec., I, în RLib, nr. 2348 [*a juriza* după engl. *to jury*; *a aprecia* pentru *a raporta*]; ***Decis lucru?***, nr. 95, 20 dec., I, în RLib, nr. 2354 [frecvenţa lui *a decide*; despre scrierea cu *â* şi *î*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1045.

1205. MIHUŢ, IOAN, *Emisiunile d-lui Pruteanu*, Dimineaţa, **8**, nr. 120, 4 [Doar o vorbă ***să-ţ-i*** mai spun].

1206. PRACSIU, TEODOR, *Institutul pentru... apărarea limbii române*, TribÎnv, **8**, nr. 375, 1997, 1, 6.

1207. RÂPEANU, ELIS, *Atac la vocabularul limbii române*, PP, nr. 8, 1997, 16 [a antama, a decela, a disipa, fast-food, hot dog, show, hobby, design, computer, sponsor]; ***Care*** *în limba română actuală*, nr. 9, 31; *Pleonasme (I)*, nr. 11, 32; *(II)*, nr. 12, 31.

1209. ROGOJA, ELISABETA, *Atracţia paronimică, sursă a unor greşeli de limbă*, PPLR, 1995, 25–26 [delincvent, inoportun, a importuna, fortuit, vindicativ, inextricabil, indemn, lucrativ, luxurios, libertin].

1210. SĂRĂŢEANU, L., *Să evităm „atracţia paronimică"*, Timona, **2**, nr. 15, 1997, 15.

1211. STAN, CAMELIA, *Aspecte ale cultivării limbii*, LLR, **26**, nr. 2, 1997, 14–15.

1212. STATE, M., *Omonimia şi polisemantismul*, ŞG, nr. 45–46, 1996, 2.

1213. STATE, M., *Structura cuvintelor*, ŞG, nr. 39, 1995, 1, 5.

1214. TABARCEA, CEZAR, *Ambalaje*, Dilema, **5**, nr. 210, 1997, 9.

1215. TABARCEA, CEZAR, *Comunicând...* ***Pa, pa!***, Flacăra, nr. 1, 1996, 23 [v. r. nr. 1201].

1216. TABARCEA, CEZAR, *Pro demagogia*, Dilema, **5**, nr. 209, 1997, 16.

1217. TĂTARU, ANA, *Cine strică Limba Română*, RM, **8**, nr. 368, 1997, 7.

1218. TOMA, ION, *Fonetica şi dificultăţile ei (III)*, Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 17.

1219. VASILACHE, GH. N., *O greşeală de exprimare: pleonasmul*, ŞG, nr. 40, 1995, 1.

1220. VENTURA, RĂZVAN, *Un „i" sau mai mulţi?*, TrRom, **7**, nr. 336, 1997, 8; *(II)*, nr. 337, 8; *(III)*, nr. 338, 8; *Cu sau fără... „i" final*, nr. 339, 8; *Un cuvânt sau mai multe? (I)*, nr. 340, 8; *(II)*, nr. 341, 8; *Revedere de... Paşti*, nr. 342, 8 [Paşte, Înviere, post]; *(III)*, nr. 343, 8 [altădată, altcând(va), altcumva, alteori, altfel, alt fel, altă dată, binecuvânta, bineînţeles, bine crescut, bine cunoscut]; *(IV)*, nr. 344, 8 [de abia, de-abia, de acum, de-acum]; *(V)*, nr. 345, 8 [*în* + compusele cu el: *oare, ori, tot, vreo*]; *Un test util*, nr. 346, 8; *Examene, examene*, nr. 347, 8; *Probleme de punctuaţie. Punctul*, nr. 348, 8; *Virgula în propoziţie (I)*, nr. 349, 8; *(II)*, nr. 350, 8; *Virgula în frază (III)*, nr. 351, 8; *Linia de dialog şi cea de pauză*, nr. 352, 8; *Cratima*, nr. 353, 8; *Apostroful, punctul şi virgula*, nr. 354, 8 [la rubr.: Limba şi legile ei].

1221. VENTURA, RĂZVAN, *„Limba şi legile ei dezvoltă cugetarea". Mihai Eminescu*, TrRom, **7**, nr. 336, 1997, 8 [ortografierea cu *a* şi *ea*].

1222. VULIŞICI ALEXANDRESCU, MARIA, *Cuvinte noi*, Unu, **7**, nr. 2, 1996, 6; *Confuzii între cuvinte*, nr. 3, 22; *Derivate noi cu prefixe*, nr. 7–8, 3; *Abateri de la folosirea corectă a prepoziţiilor*, **8**, nr. 1, 1997, 12.

1223. ZAFIU, RODICA, ***Cinologie şi pedigriu***, RLit, **30**, nr. 3, 1997, 18; ***Cauze, scopuri***, nr. 21, 18; ***Clădire pe centru***, nr. 40, 11; ***Într-un coafor***, nr. 41, 11; ***Deznaţionalizare, deşţânţărizare***, nr. 42, 11; ***Ochişorii noştri***, nr. 43, 11; ***Ex- şi fost***, nr. 44, 11; *Nume proprii şi clişee jurnalistice*, nr. 45, 11; *Legende*, nr. 46, 11; *Însuşi şi* ***chiar***, nr. 47, 11; *Ghiduri (I)*, nr. 47, 11; *(II)*, nr. 48, 11; *Arta povestirii*, nr. 49, 11; *Domnul profesor*, nr. 50, 11 [Ion Coteanu; v. r. nr. 686]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1062; **38**, 1995, nr. 1116; **37**, 1994, nr. 1271; **36**, 1993, nr. 888.

1124. *** *Limbajul marinăresc*, Timona, **2**, nr. 14, 1997, 2 [semnat: Redacţia].
VEZI şi nr. 5, 55, 356, **357**, **368**, 418, **457**, **660**, 699, 715, 751, 754, 1158, 1527, 1559, **1873**, 1885.

10. ONOMASTICĂ

a. Generalităţi

1225. GOICU, SIMONA, *Termenii creştini „preot" şi „popă" în onomastica românească*, AltBan, **8**, nr. 4–6, 1997, 84–94.

1226. ZAFIU, RODICA, *Nume de state*, RLit, **30**, nr. 32, 1997, 11; *Nume de firme (I)*, nr. 7, 18; *(II)*, nr. 8, 18 [v. r. nr. 686].

Recenzii

1227. GAVRILĂ, IOAN, *Studii şi cercetări de onomastică (SCO)*, Universitatea din Craiova, Facultatea de Litere şi Istorie, Laboratorul de ştiinţe onomastice, Craiova, anul I, 1995, nr. 1, Redactor-şef: prof. univ. dr. Gheorghe Bolocan, AO, **12**, 1996, 258–259. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 24.

b. Antroponimie

1228. CHINDRIŞ, IOAN, *Sate şi genealogii din «Ieraşul de Sus». Contribuţii la istoria nobilimii maramureşene în sec. XVIII*, AnIst – *Cluj-Napoca*, **36**, 1997, 27–53 [cu 1 an. cu patronimice şi nume de familie latinizate].

1229. FLOREA, ION A., *Evoluţia construcţiei «nume de botez + **СЫНЪ** „fiu" + patronim» în antroponimia românească*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 67–106 [rés. fr.].

1230. HELMAN, ARNOLD, *Emil şi Victor trimişi la origine*, Dimineaţa, **8**, nr. 272, 22 n. 1997, 7.

1231. IONESCU, I., *Antroponime de origine geto-dacică*, TelR, **145**, nr. 33–36, 1997, 2 [Burebista, Decebal].

1232. IONIŢĂ, VASILE C., *Onomasticon (I)*, Timpul-Reşiţa, **8**, nr. 232, 3 oct. 1997, 4 [antrop. din vol. lui Valeriu Pop, *Carte veche românească din bisericile Eparhiei Caransebeşului*, 1997: *Fila, Sorinca, Urşcia, Inca, Incule, Dărduşa, Bicolacie, Utu (= Uţu), Smileana, Găicia; (II)*, nr. 236, 10 oct., 4 [*Sănăşigă, Frîncu, Gherman, Străin, Bumbăcilă, Catrin Sotaşu, Catrin Gonţaş*; v. r. nr. 474]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. 1287; **36**, 1993, nr. 512; **35**, 1992, nr. 891.

1233. RĂDULESCU, STELA, *Termeni de identificare / individualizare în antroponimia judeţului Vâlcea la începutul secolului al XVIII-lea*, AO, **12**, 1997, 71–79 [rés. fr.].

1234. ZĂBAVĂ, ELENA-CAMELIA. *Din antroponimia județului Vâlcea la începutul secolului al XVIII-lea*. AO, **12**, 1997, 81–88 [cu 1 tab. şi rés. fr.].

1235. *** ***Ana***. GIN, **8**, nr. 16, apr. 1996, 7; ***Anastasie***, nr. 17, mai , 7; ***Anatol***, nr. 19, mai, 7; ***Andronic***, nr. 33, sept., 7 [la rubr.: Etimologia prenumelor noastre].
VEZI şi nr. **475**, 799, 1106, 1225, 1241, 1251.

Recenzii

1236. IONIȚĂ, VASILE C., Viorica Goicu, *Nume de persoană din Țara Zarandului* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 141–143. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1080**.

1237. VAIMBERG, S., Victor Vascenco, *Studii de antroponimie* [...], SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 196–197. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1131**.

c. Zoonimie

VEZI nr. 58, 76, 88.

d. Toponimie

1238. ALEXANDRESCU, VALERIA, *Argumente toponimice în sprijinul continuității locuirii în zona montană dintre Olt, Jiu şi Strei*, BGeogr, **1**, nr. 1, 1997, 79–81.

1239. ANDRONIC, MUGUR, *Din istoria medievală a aşezărilor rurale din bazinul hidrografic Soloneț*, Suceava, **22–23**, 1995–1996, 75–142 [Părhăuți, Todireşti, Soloneț, Cajvana, Comăneşti, Botoşana, Humoreni, Pârteşti (Pârteştii de Jos), Deleni, Pârteştii de Sus, Soloneţu Nou, Maidan, Cacica, Poieni].

1240. APOSTOL, MIHAI, *Fişe pentru un dicționar istoric al județului Prahova*, AMIAP, nr. 2, 1995, 11–30 [Bărcăneşti, Bărzila, Băteşti, Bătrâni, Belciug, Berceni, Bertea, Bighilin, Bâra, Blejoi, Bobiceşti, Boboci, Bobolia, Bodeşti, Bogdăneşti].

1241. BĂNICĂ, GHEORGHE, *Toponimia – arhivă istorică a antroponimelor*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 31–33.

1242. BOGA, L. T., *Aşezări aromâne din Macedonia, cu populația lor*, Deşteptarea, **8**, nr. 12, 1997, 8.

1243. EŞANU, ANDREI, EŞANU, VALENTINA, *Chişinăul – vatră de cultură şi civilizație românească (sec. XV – începp. sec. XIX)*, DesR, **4**, nr. 3, 1997, 21–38 [Engl. Ab.].

1244. GULYÁS, LAJOS, *Nume noi pe harta patriei. Date privind toponimia din hotarul oraşului liber regal Baia Mare*, AdLA, **6**, nr. 384, 1997, 8–9.

1245. H[ELMAN], A[RNOLD], *Originea unor toponimice*, Dimineața, **8**, nr. 24, 8 [Aşhabad, Chile, Fuji Yama, Himalaia, Islanda, Khartum, Nairobi, Portugalia].

1246. HELMAN, ARNOLD, *Substratul unor toponimice*, Dimineața, **8**, nr. 268, 19 n. 1997, 7 [Urlați, Bidonvil, Milano, Bonn].

1247. IONIȚĂ, VASILE C., *Un toponim ciudat: **Fera***, Timpul-Reşița, **8**, nr. 166, 18 iul. 1997, 4 [*Fera Mare, Fera Mică*, provenite din *a feri*; v. r. nr. 474]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. 1144; **37**, 1994, nr. 1304; **36**, 1993, nr. 912; **35**, 1992, nr. 891.

1248. MAN, IOAN EUGEN, *Valoarea informativ-documentară a hărților cartografice pentru interpretarea interdisciplinară a etnotoponimelor şi microetnotoponimelor românești*, Marisia–I, **25**, nr. 2, 1996, 233–287 [cu 2 plş. î. a. t.].

1249. MORGOVAN, IOAN, *Numiri de localități cu rezonanță istoric creştină astăzi (III)*, BV, **5**, nr. 9–10, 1997, 14 [Edessa (= Urfo), Hippo-Regius (= Avabu), Necem (= Iznik), Patmos, Nicomedia (=Izmit), Ninive, Samosata (= Samsat), Smirna (= Izmir), Tagasti].

1250. MUNTEAN, VASILE, *Cuvinte românești în acte neromânești*, AltBan, **8**, nr. 10–12, 1997, 169–173 [Alb, Araci, Băneşti, Bărbăteşti, Bârlea, Bobul, Bona Iancul, Călugăreni, Căprioara, Cărămida, Chinezul, Ciocăneşti, Ciorcuşă, Cracu' Şoimului, Crainicești,

Curmătura Lupului, Farcaş, Frăteşti, Gropile, Islaz, Jitniţa, Ladislaul, Lunca Râului, Lupeşti, Mal, Mare, Măceşeşti, Măgureşti, Micoleşti, Moişeşti, Olah, Păcurar, Părul, Peştera, Pipirig, Pogănici, Popeşti, Prodăneşti, Radul Voievod, Românești, Românul, Satul Mic(hi), Sturza, Tăbărăşti, Tătăraşi, Târş, Tincul, Turcin, Ungureşti, Vâna Satului, Voinic, Zărneşti].

1251. NEAMŢU, VASILE, *Reflecţii pe marginea genezei oraşului medieval* ***Baia (Civitas Moldaviensis)***, HU, **3**, nr. 1–2, 1995, 113–118 [rés. fr.].

1252. NUŢĂ, ION, *Toponimul* ***Chişinău****, câteva consideraţii etimologice*, RevRom, **3**, nr. 1, 1997, 15 [din tătară].

1253. OANCEA, DIMITRIE I., ***Dobrogea*** *– geografie istorică, toponimie*, Academica, **6**, nr. 1, 1997, 15 [Carasu, Medgidia, Cernavodă, Cerna şi alte hidronime].

1254. OROS, MARIUS I., *Studii de toponimie*, Cluj, EICPIAF, 1996, 169 p. Rec.: Gabriel Vasiliu, LL, **42**, nr. 1, 1997, 142.

1255. POP, VASILE, *Localităţi dispărute:* ***Neagra*** *şi* ***Groapa Negri***, Marisia–I, **25**, nr. 2, 1996, 59–65 [cu 1 an., 2 plş. î. a. t.; Engl. Ab.].

1256. POPESCU-SIRETEANU, ION, *Nume de sate: Mărăţăi*, AnBuc, **4**, nr. 2, 1997, 425–427 [Engl. Ab.].

1257. POPESCU-SIRETEANU, ION, *Toponimia – tezaur naţional*, AnBuc, **4**, nr. 1, 1997, 81–89 [Engl. Ab.].

1258. PORUCIUC, NORBERT, *Etimologia populară în numele de locuri*, ComLL, 1996, 48–51.

1259. REZEANU, ADRIAN, MODORAN, FILOFTEIA, *Termeni entopici în toponimia urbană*, LR, **45**, nr. 7–12, 1996, 173–178.

1260. REZEANU, ADRIAN, MODORAN, FILOFTEIA, *Toponimia urbană. Dinamica numelor de străzi*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 115–122.

1261. ROMAN, LOUIS, *Toponimia şi demografia istorică*, RIst, **8**, nr. 5–6, 1997, 429–439.

1262. STAMATIN, HORIA, *Toponimul* ***Horăiata***, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 122–129.

1263. ŢEICU, DUMITRU, *Arheologia satului medieval din Banat*, Reşiţa, [f. e.], 1996, 108 p. Rec.: Nicolae Edroiu, TR, **5**, nr. 2, 1996, 190–191.

1264. ŢIBRIAN, CONSTANTIN, *Raportul etimologic între numele de sate şi numele de ape din bazinul Argeşului*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 34–36.

1265. VELESCU, OLIVER, *Contribuţii la istoria nomenclaturii străzilor din Bucureşti (II)*, AAMB, 1997, 76–85.

1266. VLAD, SORINA, VIŞAN, GHEORGHE, *La défrichage en Roumanie et sa reflexion dans la toponymie*, AUIG, nr. 42–43, 1996–1997, 271–278.

1267. *** *Geografie şi etimologie*, Dimineaţa, **8**, nr. 257, 6 n. 1997, 7 [Sevastopol, Gibraltar, Guyana, Canada].

VEZI şi nr. **78**, **475**, 493, 806, 1225, 1331, 1377, 1493.

Recenzii

1268. CUCU, ŞTEFAN, *O lucrare monumentală:* ***Dicţionarul toponimic al României***, Tomis, **2**, nr. 2, 1997, 12 [*Dicţionarul toponimic al României (Oltenia)*. Vol. I, ***A–B***. Vol. II, ***C–D***]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1162**; **36**, 1993, nr. **930**.

1269. MURÁDIN, LÁSZLÓ, Vigh Károly, *Marosvásárhely helynevek és földrajzi közsavak*. Az adatgyűjtést befejezte, az adattárat kiegészítete és a kötetet kiadsra előkészitete Pál Antal Sándor, Pallas, Akadémiai Könyvkiadó, Csikszereda, 1996, 277 l. + régi varosféniképek, térkép mellékletek, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 79–81.

VEZI şi nr. 637.

11. ORTOGRAFIE, ORTOEPIE, PUNCTUAŢIE

1270. BELDESCU, G., *Punctuaţia în limba română*. Ediţia a II-a, revăzută şi completată, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 224 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1167**.

1271. CĂTUNESCU, CARMEN. *Normă şi formă în ortografia românească*. Ploieşti, LVS Crepuscul, 1996, 124 p.

1272. OPREA, IOAN. *Evoluţie şi regres în scrierea limbii române*. RevRom, **3**, nr. 5, 1997, 14–15 [despre noua ortografie].

1273. RADU, GEORGE. *Rezistenţa la noua ortografie*. AdLA, **6**, nr. 381, 1997, 14.

1274. SOLOMON, DUMITRU. *Â din i şi î din a*. Dilema, **5**, nr. 207, 1997, 6.

1275. ŞOŞA , ELISABETA. *Scrierea corectă. Reguli. Modele. Exerciţii*. Bucureşti, ESaeculum, EVestala, 1997, 271 p. (**Bibliografia şcolară**).

1276. VASILACHE, GH. N., *Ortografia cuvintelor abreviate*. ŞG, nr. 38, 1995, 2.

1277. ZAFIU, RODICA. ***Cocker, coker, cocher, cocăr***. RLit, **30**, nr. 4, 1997, 18; ***Summitul şi sommetul***. RLit, **30**, nr. 26, 18 [v. r. nr. 686].

VEZI şi nr. **368**, 385, 397, 419, 423, **427**, **457**, 462, 499, 788, **942**, 1131, 1189, 1194, 1197, 1202, 1204, 1218, 1220, 1524, 1543, 1547–1549, 1551, 1552, 1558, 1559, 1566, 1571, **1638**, **1646**, **1647**, 1667, **1678**, **1679**, **1700–1702**, **1837**, **1842**, **1852**, **1856**, **1857**, **1865**, **1885**, **1891**, **1920**, **1931**, **1938**.

Recenzii

VEZI nr. 1042, 1309, 1461, 1463.

12. ROMÂNA PESTE HOTARE

1278. ANGHEL, IULIAN. *Limba şi literatura română în afara spaţiului românesc*. 22, **8**, nr. 33, 1997, 13.

1279. BERCIU-DRĂGHICESCU, ADINA. *Acţiuni cultural-religioase ale românilor din Peninsula Balcanică în a doua jumătate a secolului al XIX-lea – primele decenii din secolul al XX-lea, documente de arhivă*, AUBLLR, **45**, 1996, 27–48.

1280. BORBÉLY, ANA. *Stiluri de vorbire în comunitatea românească din Chitighaz (Ungaria)*. FD, **16**, 1997, 23–32 [cu 2 tab.; Engl. Ab.].

1281. BRUCHIS, MICHAEL, *Tendinţe revanşarde în istoriografia şi lingvistica Republicii Moldova*, DesR, **4**, nr. 4, 1997, 127–148 [Engl.Ab.].

1282. BUCURESCU, ADRIAN, *Limba română în Transnistria*, RLib, nr. 2080, 30 ian. 1997, 20.

1283. CIOCANU, ION, *Salvarea abia jinduită*, GÎN, **8**, nr. 32, 2.

1284. CONSTANT, C., ***Limba noastră-i o comoară***, Vremea, **4**, nr. 696, 24–25 iun., 1995, 6.

1285. COSNICEANU, MARIA, *Comoditatea personală este un argument ştiinţific?*, GÎN, **8**, nr. 9, 1996, 3.

1286. CRIHANĂ, ALEXANDRU, *Apel în apărarea limbii române*, PANST, nr. 13–14, 1997, 2 [la rubr.: Limba noastră-i limbă sfântă / Limba vechilor cazanii].

1287. DRAICA, DUMITRU, *Consideraţii în legătură cu statutul lingvistic actual al graiurilor româneşti din stânga Prutului*, AUO, **3**, 1996, 16–23 [Engl. Ab.].

1288. DRĂGHICI, DRAGOMIR. *Graiurile româneşti de la miază-zi de Dunăre – spre ocrotire sau uitare*. CGL, **9**, nr. 4, 1997, 8.

1289. FILIP, V., *Limbă şi politică*, PANST, nr. 13–14, 1997, 2 [v. r. nr. 1286].

1290. IEPURAŞ, LORINA, *„Limba moldovenească" – oglinda unui suflet mutilat (Limba română din Basarabia. Cum şi de ce aruncă cu pietre în ea?)*, PBB, **7**, nr. 12, 1996, 17–18.

1291. IRIMESCU, MIRCEA, ECONOMU, RADU. *Legile-s bune, rânduiala-i strâmbă*. Aldine, **2**, nr. 57, 29 mart. 1997, 4, în RLib, nr. 2130 [limba română în regiunea Cernăuţi şi în Republica Moldova].

1292. JUCU, PETRE. *Când limba-i mai despicată-n două, ca la şarpe...*, GÎN, **8**, nr. 18, 1996, 6.

1293. MĂRGĂRIT, IULIA, NEAGOE, VICTORELA, *Cercetări asupra graiurilor românești vorbite în nord-estul Bulgariei (regiunea Loveci)*, FD, **16**, 1997, 75–96 [cu 3 h.; rés. fr.].

1294. MURAFA, SIMION, *Despre limba învățământului din școala moldovenească și mai ales despre literele (buchiile) limbii noastre*, PBB, **7**, nr. 12, 1996, 6–7 și GlN, **8**, nr. 18, 1996, 2 [rel. din „Cuvânt moldovenesc", nr. 46, 1917 și „Școala moldovenească", nr. 2–4, p. 106–108].

1295. NEAGOE, VICTORELA, *Din tradițiile populare ale românilor din Ungaria (A Magyarországi Romanók Néprajza)*. Publicație a Asociației Maghiare de Etnografie (Magyar Néprajzi Társaság), 1993, FD, **16**, 1997, 304–314.

1296. N. Gl., *Unde ți-e limba de stat, stimată Cameră?*, GlN, **8**, nr. 32 , 1997, 3.

1297. PATRICHI, VIOREL, *Încet-încet, limba română crește și pe malurile Nistrului*, Aldine, **2**, nr. 79, 30 aug. 1997, I, în RLib, nr. 2260.

1298. PAVLICEANU, VITALIA, *Pericolul existenței limbii române la șase ani după oficializarea ei în Republica Moldova*, PANST, nr. 13–14, 1997, 2 [v. r. nr. 1286].

1299. PELIVAN, ION, *Să vorbim românește*, GlN, **8**, nr. 16, 1996, 2 [repr. după „Gazeta Basarabiei", 1 aug. 1938].

1300. SANDU TIMOC, CRISTEA, *Tragedia românilor de peste hotare (9–13 milioane)*. Ediția a II-a (revăzută). Timișoara, EAsR, 1996, 133 p. [+ 25 p. nenum. r. c. e]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1169**.

1301. SARAMANDU, NICOLAE, *Cercetări dialectale la un grup necunoscut de vorbitori ai românei: Băiașii din nordul Croației*, FD, **16**, 1997, 97–131 [cu 3 h. și an. cu texte; rés. fr.].

1302. SNEGUR, MIRCEA, *„Limba română este numele corect al limbii noastre"*, Vremea, **4**, nr. 710, 14 iul. 1995, 4; nr. 712, 18 iul. 1995, 4 [mesaj prezentat Parlamenului la 27 apr. 1995; cu Legea privind modificarea art. 13 și 118 din Constituția Republicii Moldova].

1303. S. P., *Limba română în Republica Moldovenească*, GlN, **8**, nr. 4, 1996, 2 [repr. din revista „Transnistria", nr. 1, 1936, p. 5–7].

VEZI și nr. 56, 64, 82, 342, 346, 382, 1176, 1977.

Recenzii

1304. DRĂCEA, CLAUDIA, *Atlasul lingvistic pe regiuni. Basarabia, nordul Bucovinei, Transnistria*. Vol. I. *Fierăria meșteșugărească. Tâmplăria* (V. Pavel), Chișinău, „Știința", 1993, 240 p., StSl, **7**, 1996, 207–210.

1305. OPREA, IOAN, *Limba noastră sau „Adevărul despre noi"*, RevRom, **3**, nr. 3, 1997, 10 [despre vol. lui Alexandru Bantoș, *Limba română este Patria mea*].

1306. PURICI, ȘTEFAN, *Pâtannia starodavnioi te seredniovicinoi istorii, arheolohii i etnografii: Zbirnâk naukovâhnstatei*. Vâpusk, I, Cernivți: Ruta, 1996, 200 p. [*Probleme ale istoriei vechi și medievale, arheologiei și etnografiei*], AnBuc, **4**, nr. 1, 1997, 250–251.

1307. SORIANU, VLAD, *O limbă exilată – o literatură regăsită*, AdLA, **6**, nr. 386, 1997, 4 [Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Chișinău, Editura ARC, 1997].

1308. ULIVI, ANCA, Anca Hartular, *Merem la America. Începuturile comunității românești în America*, București, EFCR, 1996, 165 p., FD, **16**, 1997, 306–308. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **155**.

1309. ZORILE, ALINA, Anatol Ciobanu, *Punctuația limbii române*, Chișinău, Editura Lumina, 1993, 252 p., LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 153–154.

1310. ZORILE, ALINA, Nicolae Mătcaș, *De la grotesc la sublim*, Chișinău, 1995, 216 p. (Biblioteca revistei „Limba română"), LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 154–155.

1311. **** *Despre ce îndrumar metodic e vorba?*, GlN; **8**, nr. 3, 1996, 2 [Ion Melniciuc, *Limba română. Ortografie. Punctuație. Expunere. Programe. Îndrumar metodic pentru examenul scris la limba română*, FCGS , Chișinău, 1996].

1312. **** *Limba română este Patria mea*, GlN, **8**, nr. 34, 1996, 2 [vol. la Salonul de carte de la BNR, 1996, cu studiile cele mai bune din revista „Limba română" de la Chișinău, din ultimii 5 ani].

VEZI și nr. 38, 283.

V. *BALCANISTICĂ*

1313. VRACIU, ARITON, *Uniunea lingvistică balcanică. Raporturi slavo-aloglote în cadrul uniunii lingvistice balcanice*, StSl, 7, 1996, 13–19.
VEZI şi nr. 23.

VI. *FILOLOGIE CLASICĂ*

1314. ABRUDAN, DUMITRU, *Alegere şi supunere (Aspecte ale relaţiei dintre Iahve şi Israel)*, RT, 7, nr. 2, 1997, 71–78.

1315. AVRAM, ALEXANDRU, *Date epigrafice cu privire la edificiile de la Callatis din epoca elenistică*, HU, **3**, nr. 1–2, 1995, 7–29 [rés. fr.].

1316. AVRAM, ALEXANDRU, *Ein neues griechisches Wort: κοινοσώστης*, StCl, **28–30**, 1992–1994, 121–123.

1317. AVRAM, ALEXANDRU, *Introducere în epigrafia greacă*, LV, **1**, nr. 1, 1996, 19–34.

1317bis. BÖHM, RICHARD GREGOR, *Einige Emendazionen zu Quintilian, **Inst. 10**, 1, 1–7*, StCl, **28–30**, 1992–194, 55–71.

1318. BOUNEGRU, OCTAVIAN, *Introducere în epigrafia latină*, Iaşi, EUI, 1996, 180 p. (UI).

1319. CERNOVODEANU, PAUL, *Un istoric al antichităţii iudaice. Primele ecouri ale operei lui Josephus Flavius în limba română*, Bucureşti, CSIER, 1997, 59 p. (FCER. CSIER. Colecţia **Caiete**, nr. 1).

1320. CIUCĂ, IOANA-RUXANDRA, *Noţiuni de stilistică latină (I)*, LV, **1**, nr. 1, 1996, 54–74; *(II)*, **2**, nr. 1, 1997, 65–74.

1321. CIUCĂ, MARIAN, *Principii ale traducerii*, LV, **1**, nr. 1, 1996, 131–137 [M. T. Ciceronis, *In Verrem*, II, III 1–3].

1322. COJOCARU, VICTOR, ***Ονομαστικόν**. Aspects démographiques dans les villes ouest-pontiques de la province Moesia Inferior*, ArhM, nr. 19, 1996, 135–148.

1323. COSTA, TRAIAN, *Un secol de studii ausoniene*, StCl, **28–30**, 1992–1994, 129–144.

1324. DIACONESCU, MIHAI, *Valorificarea patrimoniului literar dacoromân*, ON, nr. 164, 1997, 4.

1325. DOMINIK, WILLIAM J., ***Fama** or **fata**? A Note on Statius, **Thebaid**, X, 835*, StCl, **28–30**, 1992–1994, 125–128.

1325bis. DUMAS, FELICIA, *Quelques aspects du verbe divin dans les textes des évangiles*, Echinox, **29**, nr. 4–5–6, 1997, 32–33 [cu cv şi o fot.].

1326. FONOSCH, DAN, *Aură medievală*, MI, **31**, nr. 8, 1997, 25 [inscripţie votivă de la Biertan, sec. IV *Ego Zenovius votum posui*].

1327. FRANGA, LIVIU, *Poetica latină clasică*, Bucureşti, EFRM, 1997, 307 p.

1328. IORDACHE, ROXANA, *Subordonata condiţională în latina clasică*, LV, **2**, nr. 1, 1997, 51–64.

1329. PACHIA-TATOMIRESCU, ION, *Scriitori dacoromâni din mileniul I: Niceta Remesianu / Niceta de Remesiana (aprox. 340–416)*, RRom, **3**, nr. 3–4, 1997, 74–82.

1330. PETERS, FRANCIS E., *Termenii filozofici greceşti*. Traducere de Dragan Stoianovici. Ediţia a II-a revăzută, Bucureşti, EHumanitas, 1997, 327 p. [trad. vol. *Greek Philosophical Terms*, New York, University Press, 1967; ed. I, 1993]. Vezi BRL, **36**, 1993, **1135**.

1331. PETOLESCU, CONSTANTIN C., *Din istoria Daciei romane (III)*, LV, **2**, nr. 1, 1997, 19–24 [*Theodora* şi *sat* < lat. *fosatum*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. 1213.

1332. PETOLESCU, CONSTANTIN C., *Două inscripţii inedite pe teritoriul Secături*, AO, **12**, 1997, 41–44 [cu 2 fig.; rés. fr.].

1333. ŢEPELEA, GABRIEL, *Semnificaţia scrierilor româneşti în limba latină*, Academica, **7**, nr. 5, 1997, 9–10 [cu referire la documentele din expoziţia „Documenta Romaniae

Vaticana" şi la scriitorii români de limbă latină din sec. IV–VI: Cassianus, Niceta de Remesiana, Dionisius Exiguus].

1334. *** *Apocalipsa lui Pavel*. Ediţie bilingvă. Traducere de Smaranda şi Cristian Bădiliţă. Introducere de Cristian Bădiliţă. Iaşi, Polirom, 1997, 120 p. (Colecţia **Plural**). Rec.: Dan Stanca, RLib, nr. 2231, 11 n. 1997, 20.

1335. *** *Studii clasice*. [Vol.] **28–30**, 1992–1994. Redactori responsabili: acad. D. M. Pippidi, I. Fischer, Zoe Petre, [Bucureşti], EAR, 1997, 216 p. (SRSC). Vezi BRL, **34**, 1991, nr. **995**; **32**, 1989, nr. **1123**; **31**, 1988, nr. **1569**; **29**, 1986, nr. **1390**; **28**, 1985, nr. **1226**; **27**, 1984, nr. **1464**; **26**, 1983, nr. **1547**; **24**, 1981, nr. 1724; **23**, 1980, nr. 1783; **22**, 1979, sigla **StCl**; **20**, 1977, sigla **StCl**; **18**, 1975, sigla **StCl**; **16**, 1973, sigla **StCl**; **15**, 1972, sigla **StCl**; **13**, 1970–1971, sigla **StCl**; **12**, 1969–1970, sigla **StCl**; **[11]**, 1968–1969, sigla **StCl**; **[10]**, 1967–1968, sigla **StCl**; **[9]**, 1966–1967, sigla **StCl**; **[8]**, 1965–1966, sigla **StCl**; [7], 1964–1965, sigla **StCl**.
VEZI şi nr. 4, 6, 23, 48, 50, 62, 66, 70, **78**, 97, 119, 242, 310, 337, 356, 372, 404, 437, 449, 453, 460, 463, **464**, 469, 481, 516, 524, 527, 536, 566, 585, 611, 623, 754, **786**, 795, 796, 798, 800, **802**, 803, 807, **863**, **871**, 874, **891**, **896**, **920**, **933**, 1380, 1476, **1480**, 1506, 1590, 1595, 1603, 1616, 1627, 1991, 1993, 1994, 2009.

Recenzii

1336. BECHET, FLORICA, Françoise Skoda, *Médecine ancienne et métaphore. Le vocabulaire de l'anatomie et de la pathologie en grec ancien*, Paris, Peeters / Selaf, 1988, 342 p. (Collection „Ethnosciences", 4), StCl, **28–30**, 1992–1994, 188–189.

1337. BECHET, FLORICA, M. Terentius Varo, *Saturarum Menippearum fragmenta*. Edidit Raymond Astbury. Leipzig, Teubner, 1985, XLII + 154 p., StCl, **28–30**, 1992–1994, 176–179.

1338. BRĂTESCU, G., Volker Langholf, *Medical Theories in Hippocrates (Early Texts and the „Epidemics")*, Berlin – New York, Walter de Gruyter, 1990, 285 p. (**Untersuchungen zur antiken Literatur und Geschichte**, 34), 160 DM., StCl, **28–30**, 1992–1994, 190.

1339. COSTA, IOANA, Evripides, *Bacchae*. Edidit E. Christian Kopff. Leipzig, Teubner, 1982, XXI [-XXIII] + 79 [-82] p., StCl, **28–30**, 1992–1994, 171–172.

1340. COSTA, IOANA, Evripides, *Cyclops*. Edidit Werner Biehl. Leipzig, Teubner, 1983, XX + 60 p., StCl, **28–30**, 1992–1994, 172–174.

1341. COSTA, IOANA, Evripides, *Supplices*. Edidit Christopher Collard. Leipzig, Teubner, 1984, XVII [- XVIII] + 66 p., StCl, **28–30**, 1992–1994, 174–175.

1342. COSTA, TRAIAN, Hans Jürgen Tschiedel, *Caesars „Anticato". Eine Untersuchung der Testimonien und Fragmente*. Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1981, XIII [-XIV] + 148 [-150] p. („Impulse der Forschung", Band 37), StCl, **28–30**, 1992–1994, 179–182.

1343. PETOLESCU, CONSTANTIN C., Halsey L. Royden, *The Magistrates of the Roman Professional Collegia in Italy from the First to the Third Century A. D.*, Pisa, Giardini, 1988, 286 p. (**Biblioteca di Studi Antichi**, 61), StCl, **28–30**, 1992–1994, 192.

1344. SFIRSCHI, MARGARETA, Diagorae Melii et Theodori Cyranaei, *Reliquiae*. Edidit Marcus Winiarczyk. Leipzig, Teubner, 1981, XXIX + 64 p., StCl, **28–30**, 1992–1994, 175–176.

1345. TURCUŞ, ŞERBAN, Alessandro Barbero, Chiara Frugoni, *Dizionario del medioevo*, Gius. Laterza & Figli, Milano, 1994, 175 p., AnIst–Cluj-Napoca, **36**, 1997, 345–347.

1345bis. VELCULESCU, CĂTĂLINA, Elena-Maria Schatz, *Catalogul colecţiei de incunabule* (Le catalogue de la collection d'incunables). Bucureşti, 1995, 266 p., Synthesis, **13**, 1996, 70–71. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **569**.

1346. WALD, LUCIA, N. S. Grinbaum, *Hudožestvennyj mir antičnoj poezii. Tvorčeskij poisk Pindara. K 2500 letiju so dnja roždenija poeta*, Moskva, Nauka, 1990, 168 p., StCl, **28–30**, 1992–1994, 186–187.
VEZI şi nr. 291.

VII. *GERMANISTICĂ*

1347. AICHELBURG, WOLF von, *Eminescu în germană. Probleme de traducere*, JurnLit, **8**, nr. 23–26, 1997, 15 [trad. de Vasile Voia].
1348. ALBOIU, GABRIELA, *On the Typological Status of Old English*, CLTA, **29**, 1992, 17–30 [cu 1 fig.].
1349. ANGER, HORST, *Mihai Isbăşescu – Germanistische Mittlerdienste*, BGGR, **1**, 1997, 183–188.
1350. ANGHELESCU IRIMIA, MIHAELA, *Naming and Being in the* ***Dark Lady Sonnets***, AUBLLS, **41**, 1992, 81–87.
1351. BERIC-DJUKIC, VESNA, *Noch etwas von der Aktualität der Altgermanistik*, TBG, **1**, 1997, 35–41.
1352. BINDER, ŞTEFAN, *Forschungsschwerpunkte in den Abhandlungen Banater Germanisten. Ein Ruckblick und Ausblick*, BGGR, **1**, 1997, 271–294 [art. din martie 1991].
1353. BUJDEI, CARMEN, *Language Maintenance and Shift amongst the Creole-Speaking Communities of the UK*, Echinox, **29**, nr. 7–8–9, 1997, 38–39.
1354. CEHAN, ANCA, *Metaphorical Motion: Coming and Going*, AUOLE, **4**, 1996, 24–30 [verbele deictice *come, go*; Engl. Ab.].
1355. CLEŢIU, ANA, *Rumänische Literatur in deutschen Sprache. Die Gestaltungen der Ballade* ***Mănăstirea Argeşului*** *im 19. Jahrhundert*, TGB, **1**, 1997, 147–157 [Wilhelm von Kotzebue, Johann Karl Schuller, Ludwig Anton Simiginowitz-Staufe (1832–1897), Anna Forstenheim, Ludwig Winzenz Fischer].
1356. CUŢITARU, CODRIN LIVIU, *History and Fiction: Poe's* ***Narrative of Arthur Gordon Pym*** *as a Possible Intertext*, AUI, **42**, 1996, 135–140.
1357. DOBOŞ, DANIELA, *From Description to Explanation in the Approach to English Special Languages*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 49–57.
1358. DREW, RANI, *The III-Act* ***Hamlet*** *– A Feminist Reconstruction of Shakespeare's Hamlet*, AUOLE, **4**, 1996, 51–70 [Engl. Ab.].
1359. DYER, GWYNNE, *10.000 de limbi*, RLib, nr. 2284, 29 sept. 1997, 4.
1360. ENGEL, WALTER, *Zur Wirkung der Temeswarer Germanistiksektion im kulturellen Leben des Banats und Rumäniens*, TBG, **1**, 1997, 29–34.
1361. FILIP, ANEMONA, *Centre and Periphery in John Fowles's* ***Daniel Martin***, AUOLE, **4**, 1996, 83–88 [Engl. Ab.].
1362. FILIP, ANEMONA, *Gender and Language in A. S. Batt's* ***Possession***, AUOLE, **4**, 1996, 79–82 [Engl. Ab.].
1363. GÁLL, KINGA, *Wendungen und Redensarten im Zusammenhang mit Haustieren*, TGB, **1**, 1997, 119–130.
1364. GÁLL, KINGA, *Wendungen und Redensarten im Zusammenhang mit wilden Tieren*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 41–45.
1365. GROSSE, SIEGFRIED, *Die Umstrittene Reform der deutschen Rechtschreibung*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 29–37.
1366. GUŢU, GEORGE, *Vorwort zu der Reihe "GGR-Beiträge zur Germanistik"*, BGGR, nr. 1, 1997, 7–8.
1367. HANŢIU, ECATERINA LIA, *Labirintul gândirii – ipostaze ludice în proza lui Edgar Allan Poe*, AUO, **3** 1996, 36–43 [Engl. Ab.].
1368. IRIMIAŞ, EUGENIA, *The Magic of Words in George Orwell's* ***Nineteen Eighty-Hours***, AUOLE, **4**, 1996, 122–130 [rez. rom.].
1369. LĂZĂRESCU, IOAN, *Das Valenzlexikon deutsch-rumänisch*, BGGR, nr. 1, 1997, 225–235.
1370. LĂZĂRESCU, IOAN, *Ist* ***-o*** *ein produktives Suffix des heutigen Deutsch?*, TGB, **1**, 1997, 114–118.

1371. MICLEA, RODICA OFELIA, *Steigerungs- und Verstärkungsstrukturen beim deutschen Adjektiv. Möglichkeiten ihrer Übersetzung im Rumänische*, TGB, **1**, 1997, 105–113.
1372. MOLEA, AMELIA, *Nationality Adjectives*, CLTA, **29**, 1992, 113–119.
1373. NISTOR, ADINA-LUCIA, *Genus und Numerusintegration rumänischer Substantivtransfers in der deutschen Umgangsprache bzw. siebenbürgisch-sächsischen Mundart aus Petersdorf Mühlbach*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 68–72.
1374. NISTOR, ADINA LUCIA, *Semantische Transferenz rumänischer Transfers im Siebenbürgisch Sächsischen und Umagangsdeutschen von Petersdorf / Mühlbach den Bereichen: Religion, Aberglauben und Volksbrauch*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 187–191.
1375. PILLAT-SĂULESCU, MONICA, *O privire semiotică asupra temei sciziunii în* ***Regele Lear***, Hyperion, **6**, 1997, 65–69 [Engl. Ab.].
1376. PORUCIUC, ANNELIESE, *Der Einfluss des rumänischen auf das in Agneteln-Werd geschprochene Sächsisch*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 73–75.
1377. PORUCIUC, ANNELIESE, *Der sächsische Ortsnamenbestand der Gemeinde Werd Vărd), Kreis Hermannstadt (Sibiu)*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 227–233.
1378. RATCU, ILEANA MARIA, *Die sprachliche Analyse einer siebenbürgisch-sächsischen Urkunde aus dem 15. Jahrhundert*, TGB, **1**, 1997, 66–70.
1379. RĂDULESCU, MARA-OCTAVIA, *American Indian Influence on English*, AUBLLS, **42–43**, 1993–1994, 101–106.
1380. RĂDULESCU, MARA OCTAVIA, *Remarks on the English Translations of Homer's* ***Illiad***, CLTA, **29**, 1992, 63–74.
1381. SALLÓ, TIMEA, *Die Merkmale des Jiddischen in unserer Heimat*, TBG, **1**, 1997, 181–186.
1382. SANDU, DOINA, *Anredeform –* ***Frau / Fräulein – Herr*** *im Gespräch salltag (im Deutschen und im Rumänischen)*, TGB, **1**, 1997, 85–105.
1383. SCHŘLLER, ERLING, *Porți spre universalitate. Convorbire cu ..., traducătorul scrierilor lui Ion Creangă în limba daneză*, Academica, **7**, nr. 95, 1997, 1, 16 [cons. de Nicolae Popa].
1384. SFETEA, ROXANA, *The Semantic Fields of Some Fundamental Legal Terms*, CLTA, **29**, 1992, 35–47 [cu 2 fig. î.a.t.].
1385. SIMION, ALICE, *Zur Phonetik des sächsischen Dialekts aus Reps in Siebenbürgen*, TBG, **1**, 1997, 168–180.
1386. STAN, ANA, *Der Einfluss des Englischen auf das Deutsche*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 55–58.
1387. STĂNESCU, SPERANȚA, *K/conjunk/ctiv: gleichlautende Termini im deutsch-rumänischen Sprachverleich*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 59–67.
1388. STĂNESCU, SPERANȚA, *Zwanzig Jahre deutsch-rumänisch Kontrastiv*, BGGR, **1**, 1997, 199–223 [cu bibl. p. 208–220].
1389. STĂNESCU, SPERANȚA, *1838: Rumänisch-deutsche Grammatik für die nationale Jugend*, TGB, **1**, 1997, 71–84.
1390. SZOBOSZLAI, ILDIKÓ, *Zur Synonymität von attributiven Sintagmen und Komposita im gegenwärtigen Deutsch*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 46–54.
1391. ȘTEFANOVICI, SMARANDA, *Structure in Nathaniel Hawthorne's Fiction*, AUOLE, **4**, 1996, 156–161.
1392. TĂNASĂ, ZVETLANA, ***Împărăția Cerurilor*** *– analiza lexico-semantică a termenilor ce desemnează acest concept în limbile germanice, în primele traduceri biblice*, ComLL, 1996, 52–55.
1393. VASCENCO, VICTOR, *Calcuri savante formate în limbi europene moderne după engl.* ***Who's Who***, RS, **34**, 1996, 27–36.
1394. VLAD, EDUARD, *Stylistic Features of Larkin's Poetry*, AUOLE, **4**, 1996, 162–170.
1395. ZIRRA, IOANA, *A Pragmatic Case Study – T. S. Elliot's Communicative Strategies*, AUBLLS, **41**, 1992, 88–93.
1396. *** *Beiträge zur Geschichte der Germanistik in Rumänien*. [Vol.] I. Herausgegeben von George Guțu und Speranța Stănescu, București, 1997, [fnp].

1397. *** *Die Homepage der GGR über Internet weltweit abrufbar*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 342.
1398. *** *Vorwort zum Band I.* ***Beiträge zur Geschichte der Germanistik in Rumänien (I)***, BGGR, nr. 1, 1997, 9–10 [de George Guțu; semnat: Die Herausgegeber].
VEZI și nr. 1, 17, 26, 28, 41, 42, 57, 60, 61, 65, 68, 69, 73, **78**, **87**, 89, 90, 93, 119, **123**, 124, 133, 153, 175, 178, 211, 307, 365, 366, 381, 384, 393, 395, 402, 403, 405, 406, 409, 414, 426, 429, 431, 441, **444**, 461, 508, 545, 666, 739, 749, 779, **783**, 792, **813**, **814**, **816**, **824–834**, **838**, **856**, **859**, **861**, **864**, **883**, **894**, **897**, **898**, **900**, **906–912**, **916**, **917**, **920**, **923**, **939**, **941**, **943**, **945**, **956**, **957**, **967–969**, **974–977**, **998–1001**, **1008**, **1018**, 1092, 1093, 1096, 1159, 1185, 1199–1200, 1259, **1549 bis**, 1568, 1582, 1583–1589, 1591–1593, 1604–1606, 1609, 1610, 1612, 1613, 1620, 1622, 1624, 1632, 1633, **1637**, **1639**, **1640**, **1653**, **1658**, **1660**, **1662**, **1668**, **1682–1685**, **1691**, **1696**, **1697**, **1699**, **1703**, **1704**, **1724**, **1729**, **1730**, **1738**, **1740**, **1742**, **1744**, **1745**, **1749**, **1750**, **1764**, **1767**, **1769–1773**, **1775**, **1781**, **1783**, **1787–1790**, **1793–1796**, **1798**, **1802**, **1803**, **1806**, **1809**, **1816**, **1818**, **1822**, **1826**, **1827**, **1831**, **1838**, **1848**, **1850**, **1852**, **1863**, **1864**, **1875**, **1883**, **1884**, **1889**, **1891**, **1895**, **1896**, **1899**, **1913**, **1916**, **1922**, **1923**, **1925**, **1930**, **1932**, **1934**, **1935**, **1944**, 1973, 1989, 1996.

Recenzii

1399. BACIU, ILEANA, Alexandra Cornilescu, *Concepts of Modern Grammar* [...], AUB, **45**, 1996, 112–115. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1592**.
1400. COSMA, ELA, *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*, an 19/1996, Böhlau Verlag Köln Weimar, Wien, Heft 1 – p. 1–120, Heft 2 – p. 121–240, Anlst–Cluj-Napoca, **36**, 1997, 327–332.
1401. VELICA, IOANA, *Eurolingua Deutsch. Deutsch als Fremdsprache für Erwachsene*. Autoren: Hermann Funk und Michael Koenig. 1. Auflage 1996, Cornelsen Verlag, Berlin, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 319–320.
VEZI și nr. 13, 92, 283, 1636, 1953, 1958, 1965.

VIII. *ORIENTALISTICĂ*

1402. CIURTIN, EUGEN, *Arhiva orientală a lui Constantin Georgescu*, Archaevs, **1**, nr. 1, 1997, 147–165 [cu 7 fig. î. a. t.; rés. fr.].
1403. PECICAN, OVIDIU, *Bogdan Petriceicu Hasdeu și India*, Arca, **7**, nr. 1–3, 1997, 24–32.
1404. STOIA, N., *Vorbirea în limbi*, TelR, **145**, nr. 25–26, 1997, 1–2.
1405. ȘELARU, VASILE, *„A venit, poate, vremea poeților"*, RLib, nr. 2175, 24 mai 1997, 18 [int. cons. de Mircea Itu].
VEZI și nr. 1185.

IX. *ROMANISTICĂ*

1406. AGRIGOROAIEI, VALENTINA, *Variété(s) lexicale(s) francophone(s)*, JFAC, 1996 (1997), 237–242.
1407. BACIU, IOAN, *Adverbes de phrase et négation*, JFAC, 1996 (1997), 258–263.
1408. BUTAN, MARIA, *Interférences lexicales: réactions du roumain à l'influence de la langue et culture françaises*, Timișoara, EAmphora, 1997, 192 p.
1409. CUNIȚĂ, ALEXANDRA, *Le nouveau monde et l'ordre des constituants dans quelques noms composés français de date plus ou moin récente*, AUBLLS, **42–43**, 1993–1994, 94–100.
1410. DOBROVIE-SORIN, CARMEN, *Construcțiile romanice cu* ***si*** *impersonal și pasivizarea intranzitivelor (I)*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 19–38 [trad. din fr. de Camelia Stan ; cu 2 sch.].

1411. GHEORGHIU-GÂȚĂ, ANCA, *Valeurs illocutoires du futur*, AUBLLS, **41** 1992, 21–25.
1412. GOOSSE, ANDRÉ, *Franceza în Belgia*, Tribuna, **9**, nr. 15–16, 1997, 1 [trad. de Rodica Maniu].
1413. GRECU, ROXANA, *Les abréviations lexicales dans la presse française contemporaine*, 1996 (1997), 249–257.
1414. IACOB, MIHAI, *La insostenible levedad del* ***ser*** *los verbos* ***ser*** *y* ***estar*** *en un eslogan publicitario*, AUBLLS, **45**, 1996, 107–109.
1415. LUPU, COMAN, *Aspectos concernientes a los cultismos en el español americano*, AUBLLS, **42–43**, 1993–1994, 107–108.
1416. MÁNCZAK, WITOLD, *La question de l'origine des langues romanes est-elle un faux problème?*, RRL, **41**, nr. 1–2, 1996, 3–9.
1417. MURĂREȚ, ION, *La critique de la rhétorique des sophistes dans l'oeuvre de Rabelais*, AUBLLS, **45**, 1996, 13–19.
1418. NICA, DANA, *Adjectivizarea nemarcată a substantivelor în limbile franceză și română*, ComLL, 1996, 33–36.
1419. NICA, IULIANA, *Structuri fixe cu polaritate negativă (în spaniolă, italiană și română)*, ComLL, 1996, 37–42.
1420. PAȘCANIUC, OANA, *Onomastică san-antoniană*, ComLL, 1996, 43–47.
1421. PAVEL, MARIA, *Le français, „langue qui résonne"*, JFAC, 1996 (1997), 255–257.
1422. PISOT, RAFAEL, *Valorativos, cualitativos y clasificadores en los cartones de leche españoles*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 255–257.
1423. POCOVNICU, DANIEL ȘTEFAN, *Verlaine, discrétion d'une poétique révoltée*, JFAC, 1996 (1997), 217–221.
1424. RAȚĂ, GEORGETA, *Marqueurs dénominatifs de réfutation*, JFAC, 1996 (1997), 269–273.
1425. REINHEIMER-RÎPEANU, SANDA, *Les langues romanes dans le nouveau monde. Plaidoyer pour une comparaison*, AUBLLS, **42–43**, 1993–1994, 85–95.
1426. SALA, MARIUS, *Limbi în contact*, București, 1997, EE, 455 p. [ed. a vol. *Lenguas en contacto*, Madrid, Gredos, 1997, reluând, cu multe adăugiri, prima ed., *El problema de las lenguas en contacto*, Universidad Nacional Autonóma de México, 1988, de același aut.: cu sig. (p. 327–332), bibl. (p. 333–340) și ind. de aut. (p. 441–452)].
1427. SARAMANDU, NICOLAE, *Romanitatea răsăriteană în lumina comparării interdialectale*, BulȘt-Pitești, Filologie, nr. 1, 1997, 15–19.
1428. SÈVE, ANDRÉ, *Orthogram*. Dictionnaire ortographique et grammatical de la langue française par... avec la collaboration de Jean Perrot. Avant-propos de R.L. Wagner. București, Prietenii Cărții, 1996, 638 p.
1429. TRIVES, ESTANISLAO RAMÓN, *Lingüística cognitivo-discursiva y tipología proyectiva de las conjunciones en español*, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 235–243.
1430. VEJA, VIRGINIA, *Le connecteur argumentatif* ***parce que*** *et la lecture du discours motivationnel*, JFAC, 1996 (1997), 264–268.
1431. *** *Cuvintele*, Dilema, **5**, nr. 182, 1997, 15 [prelucrare și prezentare după „Le Nouvel Observateur", 20–26 iun. 1996; despre limbajul și stilul textelor de propagandă].

VEZI și nr. 1, 6, 17, 43, 45, 58, 59, 61, **78**, 80, **81**, 88, **166**, 173, 254, 293, 294, 334, 353, **354**, 356, 411, 463, 481, 531, 537, 546, 549, 667, 672, 692, 711, 734, 756, 766, 794–796, 804, **819–822**, **842**, **843**, **856**, **858**, **863–865**, **872**, **877**, **885**, **890**, **892**, **893**, **903–905**, **920**, **925–929**, **936**, **937**, **940**, **951**, **952**, **962**, **963**, **978**, **999**, **1005**, 1148, 1185, 1190, 1393, 1455, 1568, 1597, 1598, 1600, 1601, 1611, **1618**, 1619, 1621, 1623, 1626, 1628, 1629, **1641**, **1645**, **1646**, **1648**, **1660**, **1680**, **1694**, **1695**, **1698**, **1834**, **1835**, **1852**, **1859**, **1860**, **1867**, **1868**, **1872**, **1876–1878**, **1891**, **1893**, **1906**, **1907**, **1914**, **1915**, **1924**, **1926**, **1927**, **1936**, **1939**, **1944 bis**, 1970, 1980, 1988, 2006, 2007, 2010.

Recenzii

1432. CUNIȚĂ, ALEXANDRA, Sanda Reinheimer Rîpeanu, *Structuri morfosintactice de bază în limbile romanice* [...], AUBLLS, **45**, 1996, 115–117. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1529**.

1433. DRIMBA, OVIDIU, Giuliano Bonfante, *La lingua parlata in Orazio*, Venosa, Edizioni Osanna, 1994, 165 p., SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 191–192.

1434. MÁNCZAK, WITOLD, Wolfgang Pöckl et Franz Rainer, *Einführung in die romanische Sprachwissenschaft*, 2e éd., Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 1995, 126 p. + disquette, RRL, **41**, nr. 1–2, 1996, 81–82.

1435. MANU, EMIL, *Ultimul Larousse*, Literatorul, **6**, nr. 30, 1996, 14 [*** *Micul Larousse colorat*, 1996].

1436. PLOAE-HANGANU, MARIANA, *Cuadernos de lingua*, Real Academia Galega, Anexa 3 (1995), 196 p. şi vol. 13 (1 – semestru 1996), 176 p., FD, **16**, 1997, 299–304.

1437. REINHEIMER-RÎPEANU, SANDA, *Dialectologie et littérature du domaine d'oï occidental. Lexique des plantes. Morphosyntaxe. Actes du cinquième colloque tenu à Blois-Seillac du 5 au 7 mai 1993*, publiés par Marie-Rose Simone-Aurembou, A. B. D. O., 1995, 470 p., SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 199–201.

1438. REINHEIMER-RÎPEANU, SANDA, Jean-Pascal Simon – Marie-Rose Simone-Aurembou, *Dictionnaire du français régional de Touraine*, Paris, Editions Bonneton, 1995, 156 p., SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 202.

1439. REINHEIMER-RÎPEANU, SANDA, Viorel Vişan, *Cours de phonétique française. Du groupe respiratoire au phonème* [...], AUBLLS, **45**, 1996, 118–120. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1736**.

1440. TEAHA, TEOFIL, Istituto dell' Atlante Linguistico Italiano. Centro di ricerca dell' Università degli Studi di Torino. Opera promossa dalla Società Filologica Friulana „G. I. Ascoli", diretta de M. G. Bartoli, G. Vidossi, B. A. Terracini, G. Bonfante, C. Grassi, A. Genre, L. Massobrio, *Atlante linguistico italiano*. Vol. I *Il corpo umano, anatomia, qualità e difetti fisici, protesi popolari*, carte I-III, 1–93, materiali raccolti da U. Pellis, R. Giacomelli, C. Grassi, G. Piccitto, T. Franceschi, G. Tropea, M. Melillo, redatto da L. Masobrio (direttore), G. Ronco (caporedattore), E. Adaglio, S. Campagna, F. Cugno, C. Fanella, L. Ferraris, A. M. Gonfaloni, M. C. Mantelli, A. L. Mantovani, M. C. Nosengo, P. Sclauzero, G. Tuninetti, M. P. Villavecchia, Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato. Libreria dello Stato, 1995, FD, **16**, 1997, 293–296.

1441. ŢURCANU, FLORIN, *Un dicţionar al intelectualilor francezi*, Dilema, **5**, nr. 228, 1997, 13 [Jacques Julliard, Michel Winock Christophe Prochansson, Pascal Balmand, *Dictionnaire des intellectuels français*, Paris, Ed. Seuil, 1995].

1442. *** *Nouveau Dictionnaire de Théologie* (sous la direction de Peter Eicher, les Editions du Cerf, Paris, 1996, 1136 p.), Cronica, **31**, nr. 21–22, 1997, 14.
VEZI şi nr. 1345, 1945, 1954, 1964.

X. *SLAVISTICĂ*

1443. BĂLĂNESCU, SORINA, *Lirica lui Lermontov – un tipar negator*, StSl, **7**, 1996, 121–125.

1444. BUCIUTA, ŞTEFAN, *Observaţii de limbă şi literatură ucraineană – 1997*, CUcr, **4**, nr. 32–33, 1997, 4.

1445. DANILOV, ILIE, *Studii, articole şi comunicări*, Iaşi, EMoldova, 1996, 158 p.

1446. EVSEEV, IVAN, IVANOV, ANDREI, PETUHOV, TEODOR, ***Cununa anului***. Calendar popular şi creştin (de rit vechi). Pravoslavnyj staroobrjadčeskij i narodnyj kalendarь na kryglyj god. Bucureşti, EArarat, 1997, 344 p. [cu ind. numelor proprii (p. 318–339) şi Lista cu hramurile bisericilor şi mănăstirilor de rit vechi din România]. Rec.: Marin Bucă, Zorile, **7**, nr. 10, 1997, 4.

1447. FODOR, ECATERINA, *Koncepcija „zaumnogo jazyka" russkih futuristov i ejo otraženie v poetičeskom tvorčestve Velimira Hlebnikova*, RS, **34**, 1996, 177–188 [rez. rom.].

1449. GHEORGHIEV, LEONID, *Grigore Ţamblac – prima operă literară bulgară tipărită*, LB supl., **8**, nr. 8, 1997, 27.

1450. GHEORGHIU, MIRCEA, *Učenie V. V. Vinogradova o častjah reči v russkom jazyke*. RS, **34**, 1996, 189–300 [rez. rom.].

1451. NEGRUŞA, DUMITRA, *Bъlgarski poslovik i sentencii*, Bucureşti, EOC, 1996, 130 p. Rec.: prez. din partea aut., LB, **8**, nr. 3, 1997, 3.

1452. PATTERSON, DAVID, *The Exile of the Word in the Poetry of Mikhail Gendelev*, StSl, **7**, 1996, 139–154.

1453. REHNICER, RAYMOND, *Epurare etnică, epurare lingvistică*, LI, vara 1997, 85–86 [în fosta Iugoslavie].

1454. ROTUNDU, VASILE, NICOARĂ, ADRIANA, *Concepţia despre limbă a lui Al. I. Soljeniţân*, StSl, **7**, 1996, 21–32.

1455. TEODORESCU, CRISTIANA-NICOLA, *Discursul politic sovietic în viziunea analiştilor francezi*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 175–187.

1456. TODOROV, BORIS, *Pъrvata rečatna kniga na kirilica*, LB, **8**, nr. 5, 1997, 8 [Filip Stanoslavovici, *Molitvenik*, 1651].

1457. TURDEANU, EMIL, *Oameni şi cărţi de altădată*. Ediţie îngrijită de Ştefan S. Gorovei şi Maria Magdalena Székely. Note complementare, traduceri şi postfaţă de Ştefan S. Gorovei, Bucureşti, EEn, 1997, 400 p. [+ 35 p. nenum. cu facs.].

1458. ŽUPUNSKI, BOKA, *Ispečeno i rečeno*, NReč, **8**, nr. 367, 1997, 6; nr. 368, 6; nr. 374, 6; nr. 378, 6; nr. 382, 6.

1459. *** *Studii de slavistică*. [Vol.] VII. Coordonatori: Sorina Bălănescu, Livia Cotorcea, Iaşi, EUI, 1996, 220 p. (UI. CSPC). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1569**, **1570**; 31, 1988, nr. **2204**; 13, 1970–1971, sigla **StSl**; [BRL], [**11**], 1968–1969, sigla **StSl**.
VEZI şi nr. 1, 17, **34**, 41, 48, 57, 61, 95, 254, 371, 389, 425, 523, 524, 526, 528, 531, **541**, 543, 548, 557, 560, 561, 568, 571, 577, 601, 609, 621, 648, 785, 792, 805, **920**, **999**, **1019**, 1229, 1232, 1393, 1568, 1596, 1610, 1630, **1652**, **1655–1657**, **1902–1904**, **1909**, **1910**, **1943**, 1974, 1998.

Recenzii

1460. BÁN, ELEIC, Imre Pacsai, *Arealnye aspekty parnych slov v russkom jazyk (A páros szavak areális aspektusa az orasz nyelvben)*. A magyar tudományos Akadémia Szabolcs – Szatmár – Bereg megyei testsületének, Tudományos Közleményei, Nyiregyházo, 1995, 165 l., NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 78–79.

1461. BARBOLOVA, ZOIA, Blagoj Šklifov, *Problemei na bъlgarskata dialekta i istoričeska fonetika s ogled u makedonskite govora*, Sofija, 1995, 120 str., RESEE, **35**, nr. 1–2, 1997, 151–153.

1462. BĂILEŞTEANU, FĂNUŞ, *Interferenţe lingvistice româno-ucrainene*, CUcr, **4**, nr. 32–33, 1997, 12–13 [Ion Robciuc, *Raporturi lingvistice româno-ucrainene ...*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1361**.

1463. COTORCEA, LIVIA, Ilie Danilov, *Paremiologia rusă din perspectivă comunicativă, lingvistică şi stilistică*, „Sirius", Veliko Turnovo, 1995, StSl, **7**, 1996, 216–217.

1464. DODU BĂLAN, ION, *Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie* [...], ON, nr. 168, 1997, 8. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1365**.

1465. DRĂCEA, CLAVDIA, Bondarko A. V. i dr., *Teorija funkcional'noj grammatiki. Temporal'nost'*. Modal'nost'. Izd-tvo „Nauka", Leningradskoe otdelenije, Leningrad, 1990 g., 263 s., StSl, **7**, 1996, 210–212.

1466. LASZLO-KUŢIUK, MAGDALENA, *O apariţie valoroasă*, CUcr, **4**, nr. 30–31, 1997, 5 [Ion Robciuc, *Raporturi lingvistice româno-ucrainene ...*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1361**.

1467. PLETER, TIBERIU, *Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie* [...], Hyperion, **6**, 1997, 216–218. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1365**.

1468. PURICI, ŞTEFAN, *Bukovânskâi jurnal*, 1996, nr. 1–2 şi 3–4, AnBuc, **4**, nr. 2, 1997, 515–571.

1469. ROTUNDU, VASILE, *Studii de limbă, literatură şi metodică*. VII. Volum îngrijit de A. Ban şi I. T. Stan, Cluj-Napoca, 1990, 237 pag. multigr., StSl, 7, 1996, 213–216. Vezi BRL, **33**, 1990, nr. **1454**.

1470. TAKEU, L., *Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie* [...], LB, **8**, nr. 6, 1997, 7. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1365**.

1471. TOMA, ION, Ion Robciuc, *Raporturile lingvistice româno-ucrainene. I. Elemente româneşti în ucraineană* [...], LL, **42**, nr. 1, 1997, 139–141. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1361**.

1472. VAIMBERG, S., Alf Grannes, ***Turco–Bulgarica***. *Articles in English and French Concerning Turkish Influence on Bulgarian*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag, 1996, X + 320 p., RS, **34**, 1996, 317–319.

1473. *** *Eveniment editorial*, RM, **8**, nr. 340, 1997, 10 [*Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Theodosie...*]. Vezi BRL, **39**, 1996, **1365**.

VEZI şi nr. 631, 634, 1308.

XI. *TRACOLOGIE*

1474. BUCURESCU, ADRIAN, *Dacia secretă*, Bucureşti, Arhetip, 1997, 276 p. Rec.: Hristu Cândroveanu, Deşteptarea, **8**, nr. 7, 1997, 2.

1475. COŞBUC, G., *Numiri dacice de plante în limba română*, Albina, **100**, nr. 2–3, 1997, 23 [rel. din „Albina", **7**, nr. 44–45, 1–8 aug. 1904].

1476. TRANDAFIRESCU, NATALIA, *Fitonimele atribuite dacilor în lucrările lui Dioscorides şi Pseudo-Apuleius (I)*, LV, **2**, nr. 1, 1997, 25–50.

VEZI şi nr. 49, 50, 336, **786**, 798, 799, 1231, 1247, 1324, 1475, 1507.

Recenzii

VEZI nr. 465, 466, 632, 635.

XII. *LIMBA ALBANEZĂ*

1477. GRIGORE, GEORGE, *Coranul, în albaneză, de la Ploieşti*, Albanezul, **5**, nr. 10, 1997, 1 [rel. şi în *Anuar Albanezul – 402*, Bucureşti, 1997, 95–96].

1478. KYCYKU, ARDIAN-CHRISTIAN, ***Besa*** *– cuvântul de onoare al albanezilor*, Albanezul, **5**, nr. 1, 1997, 5.

1479. TOPÇIU, RENATA, *Influenţe ale limbii române în publicaţiile albaneze din România*, Albanezul, **5**, nr. 2, 1997, 6 [rel. şi în *Anuar Albanezul – 402*, Bucureşti, 1997, 113–115].

1480. VĂTĂŞESCU, CĂTĂLINA, *Vocabularul de origine latină din limba albaneză în comparaţie cu româna*, Bucureşti, EINT, 1997, [fnp]. Rec.: Ştefan Găitănaru, *Limba latină şi substratul*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 112–113.

VEZI şi nr. 50, 662, **1690**.

Recenzii

VEZI nr. 280, 286, 465, 632, 635, 1029.

XIII. *LIMBA ARMEANĂ*

VEZI nr. **853**.

XIV. *LIMBA COREEANĂ*

1480bis. WANIEK, IULIA, *Lectorat de limbă şi civilizaţie coreeană la Bucureşti*, RLib, nr. 2170, 19 mai 1997, 24.

XV. *LIMBA MAGHIARĂ*

1481. BENKŐ, LÓRAND, *Anyanyelvünk ügy és az értekmiség felelősgsége*, A Hét, **28**, nr. 46, 1997, 9, 10.

1482. FODOR, SÁNDOR, *Őfelsége – a nyelv*, A Hét, **28**, nr. 47, 1997, 7.

1483. HUBAY, MIKLÓS, *A kit a nyelvek viszontszeretnek. Jean-Luc Moreau kis magyar legendó reimából*, A Hét, **28**, nr. 50, 1997, 7.

1484. JENEI, TEREZ, *Szóismétlö értelmezők egy Babits-Rejényben*, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 50–56 [rez. rom.].

1485. JÓZSA NÁGY, MÁRIA, *A verselemző Szilágyi Domokos*, Helikon, **8**, nr. 6, 1997, 14–15.

1486. KABDEBÓ, TAMÁS, *A szerelem nyelve az Ódóban – a hagyományostól alegújabb megközelítesekig –*, Helikon, **8**, nr. 6, 1997, 13–15.

1487. KICSI, SÁNDOR ANDRÁS, *A szem kétjéte szemlétete és a számálószók*, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 56–62 [rez. rom.].

1488. MURÁDIN, JENŐ, *Mit tehetünk a magyar nyelvű művészeti oktatásért?*, Korunk, **8**, nr. 4, 1997, 105–106.

1489. PÉNTEK, JÁNOS, *A magyar nyelv státusa a Kolozsvári egyetémen*, Korunk, **8**, nr. 4, 1997, 30–35.

1490. PÉNTEK, JÁNOS, *Gondolatok a magyar nyelv jövőjéről*, A Hét, **28**, nr. 51, 1997, 1, 3, 4.

1491. PÉNTEK, JÁNOS, *Nyelvi tágaink atlasza*, Helikon, **8**, nr. 8, 1997, 1, 2.

1492. PÉNTEK, JÁNOS, *Kontaktusjelencégek és folyamatok a magyar nyelv kesebbségi változataiban*, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 36–50 [rez. rom.].

1493. PULKO, ATTILA, *Magyar helynevei*, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 64–71 [cu 1 h. î. a. t.].

1494. N. SZILÁGY, SÁNDOR, *Ne lógasda nyelvedet hiábal. Nyelvtani kiskalanz fel vételizáknek*. 1, Helikon, 7, nr. 20, 1996, 15; 2, nr. 21, 13; 3, nr. 22, 13; 4, nr. 23, 13; 5, nr. 24, 13; 6, **8**, nr. 1, 1997, 13; 7, nr. 2, 11; [...] 9, nr. 4, 11; 10, nr. 5, 11; 11, nr. 6, 11; 12, nr. 7, 12; 13, nr. 8, 13 [cu 2 fig.]; 14, nr. 9, 12.

1495. SZŐCS, ISTVÁN, *Meleőzott tanú – a nyelv*, Helikon, **8**, nr. 3, 1997, 6.

1496. VIGH, KÁROLY, *Marosvásárhelyi*. Helynevek és földrajzi közszavak. Az adatgyújtést befejezte, az adattárat kiegészitette esakötet kiadasra elókészitette Pál-Antal Sándor. Csikszereda [Miercurea Ciuc], Pallas-Akadémia, 1996, 280 p.

1497. VINCZE, GÁBOR, *Változás a Román Munkáspárt magyarság politikájában: a Kolozsvári magyar nyelvű felőoktatás felmorzsolása (1590–1950)*, Korunk, **8**, nr. 4, 1997, 70–82.

1498. *** *Kórösi Csoma Sándor a lélek tükrében*, Kovászna (Covasna), [f. e.], 1996, 184 p.

VEZI şi nr. 22, 57, 225, **267**, **464**, 799, **991**, 996, 1245, **1607**, **1653**, **1901**, **1937**, 1975, 1983.

Recenzii

1499. MALNASI, FERENC, Thomann Monika, Tóth Kornélia, *Magyar diákszótár (1965–1980)*. Kiadjia az ELTE Magyar Nyelvtörteneti és Nyelvjárástani Teuszéke valamint az MTA

Nyelvtudományi Intézete Magyar Csoportnyelvi Dolgozatok 62. Srekeszti Hajdu Mihály. Budapest. 1994. 115 l., NyIK. **41**. nr. 1. 1997. 81–83.

1500. OLARIU, CONSTANTIN, *Un nou* ***Lexicon al literaturii universale***, RLit, **30**, nr. 36, 1997, 20 [*Lexicon al literaturii universale*, Budapesta, Editura Academiei Ungare, vol. 18–19, *1966–1996*].
VEZI şi nr. 1269.

XVI. *LIMBA RROMANI*

1501. COURTIADE, MARCEL, *Zigeuner-Buch*, Rromathan, **1**, nr. 1, 1997, 107–112.

1502. CRISTEA, OCTAV, LĂŢEA, PUIU, CHELCEA, LIVIU, *Stigmatul etnic la o comunitate de rromi*, Rromathan, **1**, nr. 1, 1997, 61–68 [ţigan, rrom].

1503. MERFEA, MIHAI, *Legendă şi istorie privind originea ţiganilor / romilor* [I], ON, nr. 190, 1997, 2; *(II)*, nr. 193, 2.

1504. NICOLAESCU-PLOPŞOR, C. Ş., *Para mĕsă haj gilă. Poveşti, cântece rrome*. Ediţie îngrijită. Notă asupra ediţiei. Vocabular (rrom-român, român-rrom) realizate de prof. Gheorghe Sarău cu studenţii Adina Potochin şi Edy Săvescu. Prefaţa: prof. univ. dr. Octav Păun (Prefaţa ediţiei din 1934 Adrian Maniu), Bucureşti, EKriterion, 1997, 115 p. (**Biblioteca rromani. Romanĕ bibliotčka**, 1. Îngrijitorul colecţiei / E kolkciaqo arakhu Prof. dr. Gheorghe Sarău / O profĕsoro Gheorghe Sarău).

XVII. *LIMBI AMERINDIENE*

VEZI nr. 1379.

XVIII. *LIMBI CHINO-TIBETANE*

1505. GIUCĂ, LEANDRU-IOSEFIN, *Subansamblul numelor de rudenie în limba chineză*, Hyperion, **6**, 1997, 201–209 [Engl. Ab.].
VEZI şi nr. **1445**, **1870**.

XIX. *LIMBI INDO-EUROPENE*

1506. COSTA, IOANA, *Cuvinte indo-europene cu formă unică: tendinţe de evoluţie*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 3–18 [Engl. Ab.].

1507. STANCU, ILIE, DIACONU, TUDOR, *Limba vorbită de Adam şi Eva*, [f. l.], EBS, [f. a.], 178 p. Rec.: *** Luceafărul, nr. 3, 1997, 4.

1508. WALD, LUCIA, *Argumentul „mării" în stabilirea patriei primitive indo-europene*, LV, **1**, nr. 1, 1996, 11–18.
VEZI şi nr. 1405.

Recenzii

1509. TIMOTIN, A., Bernard Sergio, *Les indo-européens: histoire, logos, mythe*. Editions Payot & Rivages. Ouvrage publié avec le concours du Centre National du Livre, 1995, 536 p., Archaevs, **1**, nr. 1, 1997, 166–172.
VEZI şi nr. 1033.

XX. *LIMBI INDO-IRANIENE*

VEZI nr. **818**.

XXI. *LIMBI SEMITICE*

1510. ANGHELESCU, NADIA, *The Linguistic Thinking and the Lexicographic Definition (Arabic Classical Dictionaries)*, CLTA, **31**, 1994, 3–8.

1511. BAGEACU, VIOREL, *Molla Nasreddim în paremiologia iraniană*, Karadeniz, **7**, nr. 2, 1997, 4, 5 [cu 8 facs.].

1512. BROŞTEANU, MONICA, *Numele lui* ***Dumnezeu*** *în Scripturile* ***Vechiului Testament*** *şi semnificaţia lor*, Cronica, **32**, nr. 1, 1997, 14 [*El, El-Elyôn, El Ro'i, El-Şaddai, El-Olam*, cu pl. *Elohim, Elohę-abika, YHWN, Adonai, Ehyeh aşer ehyer, Yahmeh Ţ'ba'oth, Mélek, Şofet, Ro'eh, Ab, Go'el*].

1513. LAPERROUSAZ, E. M., *Manuscrisele de la Marea Moartă*, Traducere de Anca Calangiu, Bucureşti, EMeridiane, 1997, 132 p. [trad. vol. *Les manuscrits de la Mer Morte*, Presses Universitaires de France, 1961: a 7-a ediţie revăzută şi adăugită, 1991, Collection „Que sais-je?", nr. 953].

1514. MELINTE, ELENA, *Tipografia arabă de la Mănăstirea Sf. Sava din Iaşi*, Biblioteca, **8**, nr. 10, 1997, 292–294.

1517. SAADI, DJAMILA, *Lingvicidul algerian*, LI, vara 1997, 87–89.

VEZI şi nr. 3, 57, 84, 91, 754, 757, **837**, **874**, **915**, **954**, **958**, **965**, **1109**, 1110, 1185, 1314, **1319**, **1879**, **1881**.

Recenzii

VEZI nr. 1055.

XXII. *LIMBI TURCICE*

1516. CĂLIN-BODEA, CORNELIA, *Folclor turcesc din Babadag*, Karadeniz, **7**, nr. 3, 7 [*Caiet de colinde* de Hasan Emriye, Arhiva IEF 223 şi 460].

1517. REZACHEVICI, CONSTANTIN, *Găgăuzii*, MI, **31**, nr. 5, 1997, 60–63.

VEZI şi nr. 609, 792, **989**, 1189, 1253, 1478, **1663**.

Recenzii

VEZI nr. 1472.

XXIII. *LIMBI ARTIFICIALE*

VEZI nr. **1677**.

XXIV. *METODICA PREDĂRII LIMBILOR*

1. GENERALITĂȚI

1518. LUPEA, IOANA, GHERGUȚ, ONDINE, *Limba de predare: cum fac alții*, Cotidianul, 7, nr. 269, 20 n. 1997, 8.

1519. SĂLĂVĂSTRU, CONSTANTIN, *Modele argumentative în discursul educațional*, București, EAR, 1996, 247 p.

1520. **** Predarea la clasele I-IV***. Volumul V. Culegere de referate. Redactorii lucrării: Luminița Burciu și Gheorghița Cotuna. Referate întocmite de Liana Avram și Florica Georgescu, București, BCP, 1995, 157 p. (BCP. Colecția **Modernizarea învățământului**, XLVI).

Recenzii

1521. BURCIU, LUMINIȚA, Morris Danel, Shaw Beverly and Peney Jan, *Helping Low Readers in Grades 2 and 3. An After-school Volunteer Tutoring Program.* Ajutorul acordat elevilor din clasele a II-a și a III-a cu dificultăți la citire. Un program tutelat de voluntari, în afara orelor de școală. În: "The Elementary School Journal", Chicago, vol. 91, nr. 2, nov. 1990, p. 133–151, PredC I-IV, **5**, 1995, 146–156.

1522. BURCIU, LUMINIȚA, *Problèmes d'écriture. Recherches. Pratique. / Probleme de scriere. Cercetări. Practici.* În: „Rencontres pédagogiques". Paris, nr. 19, 1988, 128 p. Număr tematic, PredC I–IV, **5**, 1995, 78–87.

2. LIMBA ROMÂNĂ

1523. ANDREI, MARIANA, *Mijloace de îmbogățire a vocabularului limbii române – pentru studenții străini –*, BulȘt-Pitești, Filologie, nr. 1, 1997, 45–49.

1524. BOTEZ, GEORGETA, GROZA, CLAUDIA, *Un nou „CUM?" adresat învățării cititului și scrisului*, ÎPrim, nr. 3–4, 1995, 39–41.

1525. BRÂNZEI, GHEORGHE, *Evaluarea și autoevaluarea la limba și literatura română*, Asachi, **7**, nr. 95, 1997, 8–10.

1526. BRÂNZEI, GHEORGHE, *Mijloace de învățământ în ora de limba și literatura română*, Asachi, **7**, nr. 98, 1997, 10.

1527. CHIRIAC, MARINELA, IORDACHE, ELENA, *Lecția-șezătoare. Formă eficientă de cultivare a vorbirii la clasa I*, TribÎnv, **8**, nr. 387, 1997, 5.

1528. COLOȘENCO, DUMITRU MIRCEA, *Corelații didactico-structurale în pregătirea gramaticii*, ConvDid, **8**, nr. 26, 1997, 27–31.

1529. CONSTANTINESCU, SILVIU, *Un element funcțional organic în analiza frazei. Flexiunea*, TrivÎnv, **8**, nr. 376, 1997, 7.

1530. CREȚU, MITACHE, *Analiza gramaticală. Implicațiile trunchierii unui text*, TribÎnv, **8**, nr. 378, 1997, 6 [la concursul de admitere în licee și școli profesionale, sesiunea iulie 1995].

1531. DERȘIDAN, IOAN, *Limba și literatura română în școală. Îndrumări metodice (I)*, București, EDP, 1997, 236 p.

1532. DRĂGOIU, TEODOR, *Procedee noi și vechi în predarea citit-scrisului*, ÎPrim, nr. 3, [1992–1993], 52–57.

1533. DUMITRACHE, ELIZA, *Familiarizarea preșcolarului cu figurile de stil*, RÎP, **20**, nr. 3–4, 1997, 127–131.

1534. GOIA, CLARA, *Componența stilistică a comentariului de text în cadrul procedeelor de interpretare a operei literare*, ȘcN, **5**, nr. 1, 1995, 27–30.

1535. GOIA, VISTIAN, *„Tipuri" de învățare la limba și literatura română*, LL, **42**, nr. 1, 1997, 123–133 [Engl. Ab.].

1536. GOT, MIORIȚA, *Abordarea didactică a stilurilor*, LL, **42**, nr. 2, 1997, 119–129 [deutsch. Zus.].

1537. GOT, MIORIȚA, *Orizonturi ale așteptării la limba și literatura română*, Ateneu, **34**, nr. 12, 1997, 10.

1538. HAVRILIUC, NICOLAE, *„Înapoi la gramatică?!"*, Alternative, **6**, nr. 5, 1997, 7 [păreri exprimate de George Pruteanu, Paul Cornea].

1539. IACOB, LUMÎNIȚA MIHAELA, *Copilul în universul complex al comunicării*, RÎP, **20**, nr. 1–2, 1997, 5–20.

1540. LAZĂR, IOAN, *Mihai Eminescu, **Memento mori***, Ateneu, **34**, nr. 1, 1997, 4 [la rubr.: Școala].

1541. LIPAN, GEORGIANA, *Valorificarea textului literar și educația estetică a elevilor din clasele II–IV*, ÎPrim, nr. 1–2, 1995, 24–28.

1542. MAGHERU, DOINA, *Metode asociative în predarea limbii române la studenții străini*, AUO, **3**, 1996, 67–71 [rés. fr.].

1543. MĂZĂRESCU, ELENA, *Formarea deprinderilor de exprimare corectă orală și scrisă*, ÎPrim, nr. 4, 1997, 34–38.

1544. MOLAN, VASILE, *Limba română*, ÎPrim, nr. 1–2, 1996, 29–33 [noua programă].

1545. MOLAN, VASILE, *O nouă abordare a conținutului disciplinei Limba română*, ÎPrim, nr. 3, 1997, 29–32.

1546. MOLAN, VASILE, *Reforma lecțiilor de citire din clasa a II-a*, ÎPrim, nr. 4, 1996, 33–36.

1547. MUNTEANU, IOAN, *Haosul ortografic naște infractori*, TribÎnv, **8**, nr. 383, 1997, 4 [despre aplicarea noii ortografii în școală].

1548. MUȘAT, ANA, DANCI, IOANA, *Metode de prevenire a greșelilor ortografice și ortoepice la ciclul primar*, ÎPrim, nr. 3–4, 1995, 52–54.

1549. PĂDURARU, FLOAREA, *Un alt mod de abordare. Predarea ortogramelor la clasa a II-a*, TribÎnv, **8**, nr. 377, 1997, 6.

1549bis. PĂDUREANU, VICTORIA, CERKEZ, MATEI, LUPU, FLORI, *Ghidul profesorului. Limba română*. Clasa a V-a, București, All, 1997, 128 p.

1550. POPA, FLORENTINA, *Formarea și dezvoltarea capacităților intelectuale prin orele de gramatică la clasa a III-a*, ÎPrim, nr. 1–2, 1996, 58–61.

1551. POPA, GENICA, *Sporirea eficienței învățării în lecțiile de citire și scriere. O propunere de alfabetar*, ÎPrim, nr. 4, 1997, 38–41.

1552. POPESCU, DANIELA, *Clasa a II-a. O oră de ortografie*, TribÎnv, **8**, nr. 367, 1997, 5.

1553. POPESCU-MIHĂEȘTI, ALEXANDRU, *Dezvoltarea capacităților de comunicare verbală la elevi*, ÎPrim, nr. 4, 1996, 19–24.

1553bis. ROMAN jr., TOMA, *La Drept, subiectele la gramatică au fost incorecte gramatical*, Cotidianul, **7**, nr. 221, 24 sept. 1997, 8.

1554. ROTARU, MARIA, MUNTEANU, CARMEN, *Exerciții și jocuri didactice pentru limba română. Ghid metodic. Învățământ primar*. Coordonator: Emilia Marilena Marin, Alexandria, Best, 1997, 94 p.

1555. ROTARU, SILVIA, *Elemente de comentariu literar în ciclul primar*, ÎPrim, nr. 3–4, 1995, 44–47.

1556. RUGINĂ, ANA, *Limbajul – mijloc de comunicare*, ÎPrim, nr. 3, 1997, 64–67.

1557. SARIVAN, LIGIA, *Comunicare și dincolo de comunicare. Prezentarea unui experiment la clasele mici*, ÎPrim, nr. 3, 1997, 20–24.

1558. SÂRBU, MELANIA ANTOANETA, *Inovare și imaginație creatoare în aplicarea noului abecedar*, ÎPrim, nr. 1–2, 1996, 53–57 [de Elisabeta Avram și Rodica Cucu]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1506**.

1559. SEMENOV, MIHAI, *Test de ortografie și punctuație*, ConvDid, **8**, nr. 26, 1997, 35–36.

1560. SEMENOV, MIHAI. *Test gramatical. Părți neflexibile de vorbire*, ConvDid, **7**, nr. 22, 1996, 45–47.

1561. STAN, ELENA. *Predarea noțiunilor de stilistică în cadrul orelor de gramatică*, PPLR, 1995, 14–19.

1562. STERIAN, FLORICA. *Corelarea programei de la grădiniță cu cea de la clasa I*, RÎP, **19**, nr. 1–2, 1996, 116–119.

1563. ȘERBAN, SERGIU, *Analiza gramaticală (I)*, ConvDid, **8**, nr. 26, 1997, 49–58.

1564. ȘERBAN, SERGIU, ***Greuceanu***. *Observații preliminare. Subiecte posibile organizate pe tipuri de subiect. Îndrumări pentru abordarea diferitelor tipuri de subiect. Modelarea unor subiecte posibile*, ConvDid, **8**, nr. 24, 1997, 43–50.

1565. ȘERBĂNESCU, MIHAELA, *Compunerea – rod al imaginației creatoare a elevilor*, TribÎnv, **8**, nr. 370, 1997, 6.

1566. ȘINCAN, EUGENIA. *Cultivarea limbajului la preșcolari pentru a răspunde obiectivelor clasei întâi*, RÎP, **20**, nr. 3–4, 1997, 147–150.

1567. ȘINCAN, EUGENIA, *Utilizarea eficientă a limbii ca mijloc de comunicare și de gândire de către elevii de vârstă școlară mică*, ÎPrim, nr. 1–2, 1995, 3–5.

1568. *** *Admiterea în învățământul superior al M. I. (II)*, Academia de poliție „Alexandru Ioan Cuza". Manualele școlare și tematicile valabile pentru concursul de admitere 1998, PolR, **8**, nr. 16, 1997, 20–21.

1569. *** *Admiterea 1996*. Subiecte și baremuri de corectare. Facultatea de Drept. Facultatea de Științe Politice și Administrative. Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării. București, EUB, 1997, 27 p.

1570. *** *Admiterea 1996*. Subiecte și baremuri de corectare. Facultatea de Filosofie. Facultatea de Istorie. Facultatea de Limbi și Literaturi Străine. Facultatea de Litere. Facultatea de Psihologie, Pedagogie, Sociologie și Asistență Socială. Facultatea de Teologie Ortodoxă. Facultatea de Teologie Romano-Catolică și Asistență Socială. Facultatea de Teologie Baptistă, București, EUB, 1997, 124 p.

1571. *** *Admitere '97. Subiectele de admitere la Facultatea de Drept. Sesiunea septembrie. Limba română*, Redeșteptarea, **8**, nr. 332, 1997, 12.

1572. *** *Concursul de admitere în clasa a IX-a de liceu, sesiunea iulie 1997. Limba și literatura română*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 44–45 [subiecte și barem de corectare].

1573. *** *Concursul de limba și literatura română „Mihai Eminescu". Ediția a XL-a (Iași, 23–29 martie 1997)*. A. Subiecte și bareme. Clasa a IX-a, clasa X-a, clasa a XI-a, clasa a XII-a, licee teoretice, clasa a XII-a, școli normale, clasa a XIII-a, școli normale; Secțiunea Republica Moldova, clasele a IX-a – a XI-a; Secțiunea Ucraina, clasele a X-a – a XI-a; Secțiunea Iugoslavia, clasele a X-a – a XII-a, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 48–55.

1574. *** *Pentru perfecționarea profesorilor de limba română*, Târgoviște, [f. e.], 1995, 32 p. (IȘJ Dâmbovița. CCD Dâmbovița. **Însemnări pedagogice**).

1575. *** *Proba de limba română la concursul de admitere la Facultatea de Limbi Străine, Universitatea din București. Sesiunea septembrie 1996*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 47–48. Rezolvare: Adriana Stoichițoiu Ichim, 48–49.

1576. *** *Proba de limba și literatura română la concursul de admitere la Facultatea de Teologie, Universitatea din București. Sesiunea septembrie 1996*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 49. Rezolvare, 49–50.

1577. *** *Programa școlară de limba și literatura română pentru concursul de admitere în licee și școli profesionale*, LLR, **26**, nr. 1, 1997, 46–47.

1578. *** *Subiectele examenului de bacalaureat la limba și literatura română, sesiunea iulie 1997*, LLR, **26**, nr. 3, 1997, 47–48 [Subiectele și baremul de corectare].

1580. *** *Univ*[ersitatea] *din București Fac*[ultatea] *de Jurnalism și Științele Comunicării, 1997. (limba română – subiecte și barem de corectare)*. Examene, **2**, nr. 71, 1997, 38.

1581. *** *Univ*[ersitatea] *Transilvania Brașov. Profilurile Filologie, Științe Juridice, 1997 (limba și literatura română – subiecte, rezolvare și barem de corectare)*, Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 36.

VEZI şi nr. 21. 46. 82. 303. 305. 308. 363. 635. 682. 692. 1070–1073. 1083. 1084. 1088–1091. 1114–1116. 1140. 1162. 1163. 1220. **1643**. **1649**. **1679**. 1688. 1692. **1693**. **1840**. **1841**. **1843–1845**. **1892**. 1928. **1941**.

Recenzii

VEZI nr. 1955. 1961.

3. LIMBI STRĂINE

1582. AGACHE. ASTRID. *Die Methode Bratu im DaF-Unterricht*. Omagiu Vasile Arvinte. 1997. 1–5.

1583. ALDEA. MONICA MARIA. *Kreativer Umgang mit literarischen Texten im DaF Unterricht*. TBG. **1**. 1997. 204–208.

1584. ARDELEAN. MARIA. *Testing Skills in English (A General Approach)*. AUOLE. **4**. 1996. 15–28.

1585. AZAMFIRE. CORNELIA. *Lese- und Hörtexte als Arbeitshilfe bei der Entwicklung der Sprech- und Schreibfähigkeiten der Schüler*. ZGR. **6**. nr. 1–2. 1997. 238–241.

1586. BALABAN. AL. T.. *Despre **Internet** şi necesitatea obligativităţii limbii engleze în toate şcolile*. Academica. **7**. nr. 8. 1997. 32.

1587. BĂDULESCU. SANDA MARIA. *Funcţiile comunicative şi funcţiile formative ale predării unei limbi străine*. Forum. **39**. nr. 463–464–465. 1997. 51–54 [cu aplicaţii în engl.].

1588. CĂTĂNESCU. GEORGETA ANA. *Leserstrategien zu eigenständingen Erarbeiten „fachbezogener" Informationen im DaF – Unterricht*. TBG. **1**. 1997. 228–231.

1589. CIOSICI. NICOLETA. *Der kreative und spielerische Umgang mit der Sprache im Deutschunterricht*. TBG. **1**. 1997. 209–215.

1590. CIUCĂ. MARIAN. *Observaţii la subiectele de admitere '94 – Rezolvare*. LV. **2**. nr. 1. 1997. 121–128.

1591. CONSTANTINESCU. LORA. *Werbeanzeigen im Deutschunterricht*. ZGR. **6**. nr. 1–2. 1997. 232–234.

1592. COSMA. IOANA. *For Those Who Are Still Afraid of Litterary Text*. ŞcN. **5**. nr. 4. 1995. 18–20.

1593. COSMA. MIHAELA. *An Approach to Teaching Vocabulary to Non-Philology Students*. AUOLE. **4**. 1996. 31–36.

1594. COTEANU. ION. *Locul terminologiei tehnico-ştiinţifice în studiul limbilor străine*. ON. nr. 181. 1997. 2.

1595. CREŢIA. GABRIELA. *Admitere 1994 - Subiecte*. LV. **1**. nr. 1. 1996. 141–151 [la lb. lat.].

1596. DANILOV. ILIE. *Problematica predării aspectului verbelor limbii ruse studenţilor din facultăţile nefilologice*. StSl. **7**. 1996. 33–36.

1597. DĂRIESCU. RODICA. *La cohérence textuelle. Approches didactiques*. JFAC. 1996 (1997). 280–285.

1598. DEPARIS. FRANÇOISE. *Les nouveaux modes d'apprentissage des langues*. JFAC. 1996 (1997). 231–236.

1599. DRAGOŞ. CLARA L.. LITERAT. RUXANDRA. *Citirea în limba străină. Tehnici de lucru*. ÎPrim. nr. 3–4. 1995. 63–65.

1600. DRĂGHICESCU. JANETA. *Repères pour la lecture du texte technique authentique*. JFAC. 1996 (1997). 286–293.

1601. DUMAS. FELICIA. *Problèmes spécifiques de l'enseignement du français langue étrangère en Faculté de théologie orthodoxe*. JFAC. 1996 (1997). 345–349.

1603. FELECAN. NICOLAE. *Ghid practic pentru predarea şi învăţarea limbii latine*. Baia Mare. Umbria. 1994. VIII + 123 p. (**Didactici speciale**).

1604. FISCHER, JÜRGEN, *Schülerorientierte Projektarbeit im Deustchunterricht der Klassen 9 bis 12*, TBG, **1**, 1997, 232–236.

1605. GĂDEANU, SORIN, *Materna oder Paterna? Überlegungen zur Stellung der Muttersprachlichkeit im rumänischen Deutschunterricht*, TBG, **1**, 1997, 237–245.

1606. GEORGESCU, DAN, *Attitudes and Motivation in Teaching English as a Foreign Language*, CLTA, **29**, 1992, 129–135.

1607. GYÖRFI, IBOLYA, KIRÁLY, LÁSZLÓ, *A magyar nyelv tanításának módszertana az I–IV osztályban*, Bucureşti, EDP, 1997, 168 p. (MÎ).

1608. HALAŞIU, GABRIELA, *Terminologie et terminographie dans la didactique des langages spéciales*, JFAC, 1996 (1997), 294–303.

1609. IVANOV, CRISTINA, *Anwendungen der Mnemotechnik im DaF–Unterricht als alternativ– und/oder Ergänzungsstrategie zur Erleichterung der Genuszuordnung der Substantive*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 38–40.

1610. LITERAT, RUXANDRA, *Textul în limbă străină – suport în învăţarea limbajului specializat*, AUO, **3**, 1996, 61–66 [Engl. Ab.].

1611. LUCA, DIANA, *Le spot publicitaire. Point de départ pour la créativité des élèves*, JFAC, 1996 (1997), 323–326.

1612. MARKKI, EVA MARIANNE, *Grammatik im Fremdsprachenunterricht*, TBG, **1**, 1997, 197–203.

1613. MOISE, MARIA ILEANA, *Darf die Entwicklung phonetischer Kompetenz im DaF–Unterricht bagatellsiert werden? (Zur Rolle der Ausspracheschulung)*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 216–220.

1614. MUNTEANU, DOINA, *Didactica limbilor străine în şcoala primară – un domeniu în formare (II)*, ÎPrim, nr. 1–2, 1995, 67–69.

1615. NASTA, DAN-ION, *Disponibilitatea pentru comunicare – premisă a învăţării unei limbi străine*, ÎPrim, nr. 3, [f. a., probabil 1992–1993], 4–6.

1616. NICOLAE, ANDREI, *Predarea interdisciplinară a limbii latine în gimnaziu*, TribÎnv, **8**, nr. 406, 1997, 5.

1617. NOVEANU, EUGEN P., PANĂ, LIGIA-IULIANA, *Didactica limbilor moderne. Metodologie. Cercetări experimentale*, Bucureşti, EDP, 1995, 349 p.

1618. PĂUŞ, VIORICA AURA, *Limba franceză în şcoala românească*, Bucureşti, Teora, 1997, 176 p. [pe cop.: Aspecte metodologice]. Rec.: Ion Gh. Stanciu, *Un ghid metodic în sprijinul profesorilor de limbi moderne*, ÎPrim, nr. 4, 1997, 77–78.

1619. PĂUŞ, VIORICA AURA, *Perspectiva constructivă în învăţarea limbii franceze*, ÎPrim, nr. 1–2, 1995, 13–15.

1620. POP, CLAUDIA, *Aspecte metodice ale ghidului de corespondenţă interşcolară în limba engleză*, AUO, **3**, 1996, 99–102 [Engl. Ab.].

1621. POSTELNICU, MIHAELA, *La créativité poétique – une démarche pédagogique active*, JFAC, 1996 (1997), 327–332.

1622. REABOIU, ELENA, *Anwendung der Mnemotechnik im Fremdsprachenerwerb (mit Schwerpunkt auf Deutsch als Fremdsprache für Medizinstudenten)*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 235–237.

1623. RUSU, ELENA, *Predarea ortografiei limbii franceze*, TribÎnv, **8**, nr. 385, 1997, 4.

1624. SARIVAN, LIGIA, *Învăţare şi / sau supramemorare – un experiment în predarea / învăţarea limbii engleze la clasele mici*, ÎPrim, nr. 4, 1997, 13–16.

1625. SIEK-RISKOZUB, TERESA, *Jocuri şi activităţi distractive în învăţarea limbilor străine*. Traducere şi adaptare de Vasile Rotundu, Iaşi, Polirom, 1997, 128 p. [trad. vol. *Gry i zabawy w nauczaniu języków obcyh*, Warszawa, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994].

1626. SIMION, ADINA, *Lire le texte, dire le réel. Pour une approche intégrée du texte littéraire dans la classe de langue*, JFAC, 1996 (1997), 315–322.

1627. STERESCU-SÂNTIMBREANU, DOINA, *Pledoarie pentru limbile clasice (I)*, Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 27.

1628. TEODORESCU, IOANA, *Le texte argumentatif. Approche didactique*, JFAC, 1996 (1997), 304–309.

1629. TRIF, ANGELA, *Évaluer les compétences de communication dans l'enseignement du français*, JFAC, 1996 (1997), 333–339.

1630. VASCENCO, VICTOR, *Zur Motivation im Fremdsprachenunterricht*, TBG, **1**, 1997, 224–227.

1631. VASILIU, MONICA, *Le texte descriptif – Approche sémantique (à l'attention des classes bilingues)*, JFAC 1996 (1997), 310–314.

1632. VELICA, ROXANA IOANA, *Geschichte in DaF – Lehrwerken für die Mittelstufe*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 224–231.

1633. WINTER, MARTIN, *Erfahrungen der Erkenntnisse zur Textproduktion*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 242–247.

1633bis. *** *Textele pentru definitivatul la limba latină*, LV, **2**, nr. 1, 1997, 77–118.

1634. *** *Universitatea Bucureşti, Fac*[ultatea] *de Limbi şi Literaturi Străine, 1997 (limba italiană – subiecte şi barem de corectare)*, Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 37.

1635. *** *Universitatea Bucureşti, Facultatea de Limbi Străine, 1997 (limba franceză – subiecte şi barem de corectare)*, Examene, **2**, nr. 77–78, 1997, 35.

VEZI şi nr. 61, 63, 65, 73, 80, 293, 294, 312, 366, 384, 393, 409, 431, 1117–1120, 1385, 1421, 1489, 1497, 1568, **1576**, **1661**, **1875**, **1895**, **1939**.

Recenzii

1636. GEORGESCU, DAN, Sue O' Connel, *Focus on First Certificate*, Editura Longman, 1996, Hyperion, **6**, 1997, 237–238.

VEZI şi nr. 92, 1401, **1951**.

4. MANUALE

1637. AGATSTEIN, JEAN, *Gramatica engleză pentru elevi*, Bucureşti, Teora, 1997, 131 p. (**Essential English**, 40) [trad. vol. *100 + Series – Grammar Grades 3–4*, Instructional Fair, Inc., 1990]. Rec.: Genica Stănciulescu, Ziua, **4**, nr. 991, 20–21 sept. 1997, 2.

1638. AGRIGOROAIE, DAN, *Carte de ortografie pentru clasele I-IV*, Piatra Neamţ, E 3ABC, 1995, 130 p. Rec.: Gh. Ţigău, TribÎnv, **6**, nr. 277, 1995, 7.

1639. ALEXANDRESCU, ROXANA, ARSENE, MIHAELA, BARGHIEL, VIRGINIA, GHIGA, GEORGETA, MĂGUREANU, TANIA, ROBU, VALENTINA, *Developing Reading Skills in English for Applied Computer Science. Year II*, Bucharest, CEPASE, 1996, 167 p. (AES).

1640. ALEXIU, IULIAN, *Deutsch für Ingenieure. Germana pentru ingineri*, Bucureşti, ET, 1997, 330 p.

1641. ALIC, LILIANA, *Des mots en discours*. Recueil d'exercises de grammaire et de rédaction, Piteşti, Carminis, 1996, 254 p. (Colecţia **BAC–ADMITERE**).

1642. ANCUŢĂ, FLORICA, ARGHIRESCU, AURELIA, *Teste finale pentru învăţământul primar*. Limba română, matematică, geografie, istorie, Piteşti, Carminis, 1997, 72 p.

1643. ANDREI, MIHAIL, GHIŢĂ, IULIAN, *Limba română. Fonetică, lexicologie, morfosintaxă*: sinteze şi exerciţii: (în sprijinul cadrelor didactice şi al elevilor). Ediţia a II-a, revizuită şi mult îmbunătăţită, Bucureşti, ECorint, 1996, 472 p. Rec.: Ioan Dănilă, *O lucrare cu personalitate*, Ateneu, **34**, nr. 5, 1997, 10.

1644. ANDRONESCU, ŞERBAN C., *Tehnica scrierii academice*, Bucureşti, EFRM, 1997, 175 p. [cu ind. de mat. (p. 157–161); pagini de machetă (p. 163–167); bibl. (p. 169–173)].

1645. ANGHEL, LAURA, *Exerciţii de gramatică franceză*, Bacău, EPlumb, 1997, 262 p.

1646. ANTONESCU, S. M., ANTONESCU, F., *Limba română pentru admiterea în învăţământul superior*, Bucureşti, EEficient, 1997, 144 p. Rec.: Ana Viorica Chişu, Capital, **6**, nr. 24, 1997, 19.

1646bis. ARDELEANU, CRISTINA, *Curs de limba franceză. Terminologia militară generală*, Bucureşti, EAÎSM, 1996, 265 p. multigr. (România, MAN, Statul Major General, AÎSM, CPCLS).

1647. AVRAM, ELISABETA, CUCU, RODICA, *Abecedar*, Bucureşti, EDP, 1997, 128 p. (MÎ).

1648. BACIU, IOAN, *Gramatica limbii franceze*, Cluj, Echinox, 1997, 183 p. (**Studium**).

1649. BACOVIA, GEORGE, *Plumb*. Versuri comentate. Texte alese, schiţă biografică, studiu introductiv, documentar, comentarii, fişe de dicţionar, îndreptar analitic, teme de lucru, index terminologic de Theodor Codreanu, Iaşi, IE, 1997, 128 p. (**Cartea şcolarului grăbit**, 7).

1650. BADEA, DUMITRU, BRÂNZĂ, ELISABETA, BADEA, CAMELIA, *Limba română pentru clasa a II-a*, Constanţa, Europolis, 1996, 208 p. Rec.: Olga Duţu, *Manualul de limba română*, ÎPrim, nr. 1–2, 1996, 45.

1651. BADEA, GH., *Gramatica pentru toţi elevii*. Manualul cuprinde rezolvarea problemelor teoretice de gramatică (cu exemple) din programa şcolară pentru admitere în învăţământul preuniversitar şi universitar, Iaşi, EMoldova, [f. a.], 200 p. (**Biblioteca. Şcoala. Moldova**).

1652. BALLA, SÁRA, SIMON JÓLAN, RĂCĂŞAN, LIVIA, *Limba română*. Manual pentru clasa a III-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-ceh*, Bucureşti, EDP, 1997, 224 p. (MÎ). Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **1276**; **25**, 1982, nr. **3039**; **22**, 1979, nr. 2025.

1653. BALLA, SÁRA, SIMON, JÓLAN, RĂCĂŞAN, LIVIA, *Limba română*. Manual pentru clasa a III-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-german*, Bucureşti, EDP, 1997, 222 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1510**; **37**, 1994, nr. **1862**; **35**, 1992, nr. **1278**; **25**, 1982, nr. **3040**; **24**, 1981, nr. 2591; **22**, 1979, nr. 2027.

1654. BALLA, SÁRA, SIMON, JÓLAN, RĂCĂŞAN, LIVIA, *Limba română*. Manual pentru clasa a III-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-maghiar*, Bucureşti, EDP, 1997, 224 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1611**; **37**, 1994, nr. **1863**; **35**, 1992, nr. **1278**; **25**, 1982, nr. **3041**; **24**, 1981, nr. **2591**; **22**, 1979, nr. 2026.

1655. BALLA, SÁRA, SIMON, JÓLAN, RĂCĂŞAN, LIVIA, *Limba română*. Manual pentru clasa a III-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-sârb*, Bucureşti, EDP, 1997, 223 p. (MÎ). Vezi BRL, **26**, 1983, nr. **2124**; **25**, 1982, nr. **3042**; **22**, 1979, nr. 2028.

1656. BALLA, SÁLA, SIMON, JÓLAN, RĂCĂŞAN, LIVIA, *Limba română*. Manual pentru clasa a III-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-slovac*, Bucureşti, EDP, 1997, 224 p. (MÎ). Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **1280**; **25**, 1982, nr. **3043**; **22**, 1979, nr. 2029.

1657. BALLA, SÁRA, SIMON, JÓLAN, RĂCĂŞAN, LIVIA, *Limba română*. Manual pentru clasa a III-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-ucrainean*, Bucureşti, EDP, 1997, 224 p. (MÎ). Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **1281**; **28**, 1985, nr. **1674**; **22**, 1979, nr. 2030.

1658. BANTAŞ, ANDREI, *Engleza pentru admitere*, Bucureşti, Teora, 1997, 534 p. (**Essential English**, 43).

1659. BANTAŞ, ANDREI, *Engleza pentru admitere* [Vol.] 1. *Noţiuni teoretice. Gramatică. Recomandări*. [Vol.] 2. *Exerciţii*. [Vol.] 3. *Cheia exerciţiilor*, Bucureşti, Teora, 1997, 1: 238 p.; 2: 153 p.; 3: 144 p. (**Essential English**) [ed. I, 1995]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1513**.

1660. BANTAŞ, ANDREI, CIOMPEC, MIHAI, POPESCU, CORINA, IONESCU, IRINA, PRICOPE, EUGENIA, *Ghid de conversaţie român-englez-german-francez-italian-spaniol*, Bucureşti, Teora, 1997, 127 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1564**; **34**, 1991, nr. **1232**.

1661. BARBU, ELISABETA, *Introducere în analiza contrastivă*, Bucureşti, EUB, 1997, 247 p. [pe cop.: *Einführung in die kontrastiv Analyse*].

1662. BARNFATHER, AMBER, ADDIS, CATHERINE, *Femeile în ziua de azi. Ţeluri, realizări şi aventuri*. Curs audio BBC în limba engleză nivel mediu. *Women today. Aims. Achievements and Adventures*, Bucureşti, ECoresi, 1997, 64 p.

1663. BAUBEC, AGIEMIN, ISMAIL, FERIAN. *Ghid de conversaţie român-turc*. Bucureşti, ELucman, 1997, 187 p.

1664. BĂGHINĂ, DOINA, CONSTANTINESCU, NICOLAE. *Literatura română. Clasele V–VIII. Analize*. Cu un studiu introductiv de Cezar Tabarcea. Bucureşti, ESaeculum – EVestala, 1997, 208 p.

1665. BĂRBOI, CONSTANŢA, BOATCĂ, SILVESTRU, POPESCU, MARIETA. *Limba şi literatura română pentru examene de admitere în licee şi şcoli profesionale, examene de capacitate, concursuri şcolare*. Noţiuni de teorie literară. Limba română – gramatică. Texte literare. Comentarii. Antologie de subiecte. Subiectele date la examene. Bareme de corectare, Bucureşti, EMondan, 1997, 214 p.

1666. BENEDEK, EMILIA, *Probe de verificare a cunoştinţelor de limba română, clasa a IV-a*. Referent ştiinţific: Rodica Măcăreanu. Ediţia a II-a, revizuită şi adăugită, Iaşi, IE, 1997, 96 p. [pe cop.: *Teste pentru limba română, clasa a IV-a*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1519**.

1667. BEREA-GĂGEANU, ELENA, MOIGRĂDEANU, DOINA, POPESCU, FLORIN D., TABARCEA, CEZAR. Coordonator: Florin D. Popescu, *Limba română. Limbă şi stil, punctuaţie şi ortografie, vocabular, fonetică, fonologie, gramatică (morfologie)*. Manual pentru clasele a IX-a şi a X-a (şcoli normale, licee şi clase cu profil umanist), Bucureşti, EDP, 1997, 192 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1520**; **37**, 1994, nr. **1871**; **36**, 1993, nr. **1462**; **35**, 1992, nr. **1291**.

1668. BICHIR, MIHAIL. *Help u zelf op reis met roemeens*. Mic ghid de conversaţie olandez–român, Bucureşti, Semne, 1996, 75 p.

1669. BOATCĂ, MARIA, BOATCĂ, SILVESTRU, ŞOVU, GEORGE. *Limba şi literatura română*. Concurs de admitere în licee şi şcoli profesionale, Bucureşti, ERecif, 1997, 384 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1525**.

1670. BOATCĂ, MARIA, BOATCĂ, SILVESTRU, ŞOVU, GEORGE, *Limba şi literatura română*. Antologie de texte comentate. Clasa a V-a, Bucureşti, CarŞ, 1997, 224 p.

1671. BOATCĂ, MARIA, BOATCĂ, SILVESTRU, ŞOVU, GEORGE, *Limba şi literatura română*. Antologie de texte comentate. Clasa a VI-a. Ediţia a II-a, Bucureşti, CarŞ, 1997, 192 p.

1672. BOATCĂ, MARIA, BOATCĂ, SILVESTRU, ŞOVU, GEORGE, *Limba şi literatura română*. Antologie de texte comentate. Clasa a VII-a. Ediţia a II-a, Bucureşti, CarŞ, 1997, 192 p.

1673. BOATCĂ, MARIA, BOATCĂ, SILVESTRU, ŞOVU, GEORGE, *Limba şi literatura română*. Antologie de texte comentate. Clasa a VIII-a. Ediţia a II-a, Bucureşti, CarŞ, 1997, 224 p.

1674. BOATCĂ, SILVESTRU, CRIHANĂ, MARCEL, MARDARE, MIRCEA, *Gramatica limbii române*. Ediţia a II-a revizuită şi adăugită. În conformitate cu programele şi manualele şcolare elaborate şi aprobate de Ministerul Educaţiei Naţionale, CarŞ, 1997, 288 p. [pe cop.: Pentru admiterea în licee, examenul de bacalaureat şi admitere în facultăţile de drept, Academia de Poliţie, filologie, jurnalistică, filosofie, sociologie, teologie ortodoxă, arhivistică, psihopedagogie, muzeografie, biblioteconomie, birotică, cibernetică, kinetoterapie, Academia de Educaţie Fizică şi Sport, Colegiul de Administraţie şi Secretariat]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1575**.

1675. BOATCĂ, SILVESTRU, OHAN, AURELIA, ŞOVU, GEORGE, *Limba şi literatura română*. Antologie de texte comentate. Clasa a III-a. În conformitate cu programa şi manualul şcolar elaborate şi aprobate de Ministerul Învăţământului, [Bucureşti], CarŞ, 1996, 192 p.

1676. BOATCĂ, SILVESTRU, PRUNĂ, SIMONA, ŞOVU, GEORGE, *Limba şi literatura română*. Antologie de texte comentate. Clasa a IV-a. Ediţia a doua revizuită şi adăugită de autori, Bucureşti, CarŞ, 1997, 208 p.

1677. BOCIORT, IGNAT FLORIAN, DOBRE, MIOARA LACRIMA, *Esperanto pentru începători*. Timişoara, TUT, 1992, 151 p.

1678. BOGDAN, MĂDĂLINA, *Gramatica practică pentru ciclul primar*, Bucureşti, ECoresi, 1997, 196 p. [ediţia a II-a]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1876**; **36**, 1993, nr. **1467**.

1679. BOLDAN, MIHAI, *Ghidul pronunţării corecte la copii*, Zalău, Lekton, 1997, 149 p.

1680. BRĂESCU, MARIA, SARAŞ, MARCEL, *Gramatica limbii franceze*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 208 p.

1681. BRÂNCUŞ, GRIGORE, IONESCU, ADRIANA, SARAMANDU, MANUELA, *Limba română*. Manual pentru studenţii străini. Anul pregătitor – Semestrul I. Ediţia a IV-a. Bucureşti, EUB, 1996 (1997), 450 p. [continuare de tiraj]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1535**; **35**, 1992, nr. **1294**; **25**, 1982, nr. **3060**.

1682. BROOKES, MICHAEL, HORNER, DAVID, *Business English. Engleza pentru afaceri*. Traducere în limba română de Alina Hăhăianu, Bucureşti, Teora, 1997, 312 p. [trad. vol. *English for Business World*, Editions Belin, Paris, 1991] (**Business**. *Economie*, 6).

1683. BROOKES, MICHAEL, LAGOUTTE, FRANÇOIS, *Engleza pentru informatică*. Traducere în limba română de Irina Cristea, Bucureşti, Teora, 1997, 223 p. (**Essential English**, 42) [trad. vol. *English for Computer World*, Editions Belin, Paris, 1993].

1684. BROWN, PETER, SCRIECIU, IULIAN, ŞTEFĂNESCU, CRISTINA, *Business English*. Vol. I-II. Ediţie alcătuită de ..., Bucureşti, PC, 1996, 1: 190 p.; 2: 190 p.

1685. BUDAI, LÁSZLÓ, *Gramatica engleză. Teorie şi exerciţii*, Bucureşti, Teora, 1997, 511 p. (**Essential English**, 39) [trad. vol. *English Grammar – Theory and Practice*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó Részvénytársasáy, 1994].

1686. BULARCA, CORNELIA, ŞOIMU, MARIA, MURGEANU, KIRANA, *Limba română pentru clasa a VIII-a*. Literatură – comentarii literare. Gramatică – exerciţii. Vocabular – exerciţii şi teste, Bucureşti, EAmetist, 1997, 231 p. Rec.: *** RLib, nr. 2185, 5 iun. 1997, 10.

1687. BULGĂR, GH., CRIHANĂ, MARCEL, *Limbaj şi artă literară în opera scriitorilor români*. Pentru bacalaureat şi admiterea în învăţământul superior. Pregătirea examenelor fără meditator, Bucureşti, EMondan, 1997, 283 p.

1688. BURGHELEA, N., *Manualele alternative pot fi o şansă pentru învăţământul românesc*. Alternative, **6**, nr. 5, 1997, 2.

1689. BUTOI, MIHAELA, CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, GH., *Limba română*. Manual pentru clasa a VI-a, Bucureşti, EDP, 1997, 304 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1546**; **38**, 1995, nr. **1581**; **35**, 1992, nr. **1298**.

1690. ÇABEJ, EQREM, *Introducere în istoria limbii albaneze*. Traducere din albaneză de Adriana Ichim. Prefaţă, note, bibliografii, Cicerone Poghirc, Bucureşti, EUB, 1997, 214 p.

1691. CARAGIU MARIOŢEANU, MATILDA, SAVIN, EMILIA, *Rumänisch für Sie*. [Vol. I] *Ein moderner Sprachkurs für Erwachsene*. [Vol. II] *Grammatik, Schlüssel, Wortschatz*. [München –] Bucureşti, MHV – EMS, 1997, I: 244 p.; II:160 p. [repr. după ed. germ. din 1976]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1883**.

1692. CĂLINESCU, CONSTANT, *Ora de limba română pentru liceeni*, ASL, nr. 24, 13 oct. 1997, 2 [despre manualele alternative; s. t. c.: Toamna se citesc manualele].

1693. CÂNDROVEANU, HRISTU, CÂNDROVEANU, EUGENIA, *Abecedar român-aromân*, Bucureşti, EFCADP, 1997, 207 p. Rec.: *Din partea autorilor către învăţătorii români*, Deşteptarea, **8**, nr. 10, 2.

1694. CERCEL, NICULINA, *Tests pour vérifier et enrichir vos connaissances de français – Teste pentru verificarea şi îmbogăţirea cunoştinţelor de limba franceză*, Bucureşti, Palmyra, 1997, 224 p.

1695. CHAPRON, JEAN, GERBOIN, PIERRE, *Hablamos español*. Traducere de Anca Perl, Bucureşti, Teora, 1997, 228 p. [trad. vol. *Parlez espagnol en 40 leçons*, (**Pocket–Langues pour tous**), 1992, coordonatorii colecţiei: Jean-Pierre Berman, Michel Marcheteau, Michel Savio].

1696. CHARNOC, ROSS, MARCHETEAU, MICHEL, SAVIO, MICHEL, BERMAN, JEAN-PIERRE, *Comunicaţi în engleză*. Traducere de Alina Hăhăianu, Bucureşti, Teora, 271 p.

1697. CHILIMAN, MARIA, TĂNĂSESCU, DOINA, *Lernt Deutsch! Eine Lehrbuch für alle. Învăţaţi limba germană! Un manual pentru toţi*. Ediţia a doua revizuită şi adăugită, Craiova, Aius, 1997, 386 p. [cu bibl.].

1698. CHIREŢU, MARILENA, *Gramatica italiana per tutti. Gramatica italiană pentru toţi*, Piteşti, EParalela 45, [f. a.], 312 p.

1699. CHIRIACESCU, ADRIANA, BARGHIEL, VIRGINIA, MUREŞAN, LAURA, HOLLINGER, ALEXANDER, *Corespondenţă de afaceri în limbile română şi engleză*. Mesaje telex, telegrafice şi telefax. Modele de scrisori pentru transportul internaţional de mărfuri. Corespondenţă precontractuală. Negocierea în afaceri. Tipuri de contracte şi clauze. Corespondenţă şi documente bancare. Scrisori de reclamaţii, Bucureşti, Teora, 1997, 345 p. (**Business**. *Economie*) [retipărire a ed. din 1994, retipărită şi în 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1553**.

1700. CHISCAN, ELENA, COMAN, ANA, BIBICU, CONSTANTIN, *Admiterea în liceu 1986–1995: română – matematică*. Subiecte rezolvate şi comentate, Brăila, EOlimpiada, 1996, 148 p.

1701. CHISCOP, LIVIU, *Limba română:* sinteze teoretice: teste de evaluare, subiecte de examen pentru admiterea în licee, examenul de bacalaureat, concursul de admitere în învăţământul superior, examenul de filtru şi de absolvire – şcoli postliceale de învăţători şi educatoare. Bacău, EGT, 1997, 150 p. [pe cop.: Manual preparator de limba română. Partea I: Noţiuni generale despre limbă – Comunicarea prin limbaj. Originea şi dezvoltarea limbii române. Fonetică şi fonologie. Vocabularul. Structura morfematică a cuvântului. Ortografie şi punctuaţie. Probleme de stilistică. Expresivitatea limbajului. Compoziţie şi tehnica redactării. Lucrare alcătuită în conformitate cu programele analitice elaborate de Ministerul Învăţământului; cu bibl. la sfârşitul capitolelor]. Rec.: Ioan Dănilă, Ateneu, **34**, nr. 4, 1997, 10.

1702. CHISCOP, LIVIU, SCORŢANU, TATIANA, *Literatura română*. Clasele V–VIII. Manual preparator. Noţiunile de teorie literară în gimnaziu. Elemente de compoziţie şi de tehnică a muncii intelectuale. Planuri de comentariu. Scheme recapitulative. Rezumate. Caracterizări de personaje. Analize stilistice. Comentarii literare. Referinţe critice. Sugestii bibliografice. Subiecte pentru examen, Bacău, EGT, 1997, 264 p. [pe cop.: Manual preparator pentru studiu de clasă, examenul de capacitate, concursul de admitere în licee şi şcoli profesionale. Lucrare alcătuită în conformitate cu programele aprobate de Ministerul Învăţământului].

1703. CIOBANU, GEORGETA, *Adaptation of the English Element in Romanian*, Timişoara, EMirton, 1997, 212 p.

1704. CIOBANU, GEORGETA, *Romanian Words of English Origin*, Timişoara, EAmphora, 1997, 144 p. [cu bibl. (p. 10–31); appendix: *The Representative Corpus of Romanian Words of English Origin* (p. 135–143)].

1705. CIOLAC, MARINA, *Sociolingvistica şcolară*, Bucureşti, All, 1997, 176 p.

1706. CIUCĂ, MARIAN, SFIRSCHI, MARGARETA, *Lecţii de limba greacă*, LV, **1**, nr. 1, 1996, 77–127.

1707. COLEAŞĂ, IANCU, *Probleme de gramatică. Limba română*. Ediţie revăzută, Bucureşti, EJunior, [f. a.], 136 p. (Seria **Mentor Junior**) [pe cop.: Întrebări şi răspunsuri]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1556**.

1708. COMAN, MIHAI (coordonator), *Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare*, Iaşi, Polirom, 1997, 229 p. (**Collegium**. *Media*) [autori: Mihai Coman, Ferenc Vasas, Alexandru-Brăduţ Ulmanu, Luminiţa Roşca, Marcel Tolcea, Lucian Ionică, Ana Maria Teodorescu, Vasile Traciuc, Irene Joanescu, Miruna Runcan; v. cap. *Textul jurnalistic* de Luminiţa Roşca (p. 46–53), *Reportajul* de Luminiţa Roşca (p. 54–68), *Interviul* de Marcel Tolcea (p. 69–102), *Jurnalismul de televiziune* de Lucian Ionică (p. 105–130)]. Rec.: Genica Stănciulescu, *O carte de referinţă la Editura Polirom*, Ziua, **4**, nr. 994, 24 sept. 1997, 1; Ion Zubaşcu, *Primul manual de jurnalistică realizat la noi*, RLib, nr. 2323, 13 n. 1997, 20.

1709. CONSTANTINESCU, ALBUMIŢA-MUGURAŞ, RAŢĂ, GEORGETA, *Savez-vous lire le titre?* Choix de textes suivis d'exercices, Suceava, [f. e.], 1994, 155 p. (US. FLS).

1710. CONSTANTINESCU, ELENA, GOIAN, MARIA EMILIA, SÂRBU, MARCELA, *Limba română. Citire – Comunicare – Lectură*. Manual pentru clasa a III-a, Bucureşti, Teora, 1997, 208 p. Rec.: *** ÎPrim, nr. 1–2, 1996, 46; *** RLib, nr. 2124, 22 mart. 1997, 14. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1558**; **38**, 1995, nr. **1589**.

1711. CONSTANTINESCU, SILVIU, *Limba română – clasa a V-a*, TribÎnv, **8**, nr. 397, 1997, 4.

1712. COSĂCEANU, ANCA, SLĂVESCU, MICAELA, *Gramatica limbii franceze*. Ediţia a III-a, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 476 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1571**; **37**, 1994, nr. **1894**; **36**, 1993, nr. **1479**.

1713. COSTACHE, ADRIAN, COSTACHE, GEORGETA, *Gramatică pentru admitere în liceu*, Bucureşti, Teora, 1997, 136 p. (**Gymnasium**, 10).

1714. COTEANU, ION, *Gramatică. Stilistică. Compoziţie*. Ediţia a II-a, Bucureşti, EFRM, 1997, 298 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **610**.

1715. COVĂTARIU, VALERIA, *Cuvinte despre cuvânt: vorbirea scenică*, Târgu-Mureş, EMureş, 1996, 192 p. [pe cop.: *Vorbirea scenică*].

1716. CRĂCIUN, CORNELIU, *Gramatica limbii române*. Pentru admiterea în liceu, Oradea, EAquila'93, [f. a.], 203 p.

1717. CRÉNGĂ, I., GRIGORESCU, C., IENĂCHESCU, G., CLIMESCU, N., RECÉNU, V., SIMIONESCU, A., *Metódă nouă de scriere şi cetire* pentru usulu clasei I primară de Institutorii ... Aprobată şi adoptată de Ministeriul Instrucţiunei Publice şi alu Culteloru. Ediţiunea a doua. Tiparită cu spesele Societăţei Învăţeturei Poporului Românu din districtulu şi comuna Iassy. Preţul 43 parale séu 33 bani. Iassy, Tipografia H. Goldner, 1868, 72 p. [multiplicat de BCP, 1997]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1595**.

1718. CREŢU, MITACHE, *Autori de lucrări în capcanele analizei gramaticale*, TribÎnv, **8**, nr. 384, 1997, 7.

1719. CRISTIAN-FOGHEL, GEORGETA, *O gramatică pentru toţi*, Bucureşti, EAmetist '92 – ELucman, 1997, 448 p.

1720. CRIŞAN, ALEXANDRU, DOBRA, SOFIA, SÂNMIHĂIAN, FLORENTINA, CINCU, GEORGETA, *Limba română*. Clasa a V-a. Ghidul profesorului, Bucureşti, Humanitas, 1997, 217 p. (**Humanitas educaţional**).

1721. CRIŞAN, ALEXANDRU, DOBRA, SOFIA, SÂNMIHĂIAN, FLORENTINA, *Limba română*. Manual pentru clasa a V-a, Bucureşti, Humanitas, [1997], 320 p. (MÎ) (**Humanitas educaţional**). Rec.: Sergiu Şerban, Ateneu, **34**, nr. 9, 1997, 10.

1722. CUJBĂ, CORNELIA, *Einführung in die Lexikologie*, Iaşi, CMEUI, 1996, 179 p. multigr. (UI. CG).

1723. CUJBĂ, CORNELIA, *Einführung in die Zeit-Linguistik*, Iaşi, CMEUI, 1996 (1997), 174 p. multigr. (UI. CG) [pe cop.: 1997].

1724. DAVY, ELIZABETH, DAVY, KAREN, *Exerciţii pentru testul Toefl. Reading & Vocabulary*, Bucureşti, Teora, 1997, 256 p. (**Essential English**, 36) [trad. vol. *TOEFL Reading and Vocabulary Workbook*, Simon & Schuster, Inc., 1992, 1984].

1725. DINCESCU, ŞTEFAN, *Analize gramaticale*. Vol. I, Bacău, EPlumb, 1997, 192 p.

1726. DINCESCU, ŞTEFAN, *Sintaxa frazei. Gramatica limbii române*. Prefaţă: Petru Zugun, Bacău, EPlumb, 1997, 248 p.

1727. DINCESCU, ŞTEFAN, *Sintaxa propoziţiei. Gramatica limbii române*, Bacău, EPlumb, 1997, 200 p.

1728. DIONISIE, ECATERINA, *Caiet de gramatică a limbii române: noţiuni şi exerciţii aplicative de fonetică, vocabular, morfologie şi sintaxă: clasa a VI-a*, Bucureşti, Gemina, 1996, 152 p.

1729. DOBROVICI, VIORICA, DOROBĂŢ, DUMITRU, LĂCĂTUŞU, TAMARA, POPESCU, BRÎNDUŞA, *English for Advanced Learners* (Manual pentru studenţii din anul I şi II), Iaşi, Gama, 1996, 418.

1730. DONIŢĂ, DIANA, *Instant English*. Metodă de învăţare rapidă a limbii engleze, Bucureşti, EGlobus, 1994, 106 p.

1731. DRĂGUŞIN-CRĂCIUN, VERONICA, *Analize literare*. Admiterea în liceu, Bucureşti, Sigma, 1997, 160 p.

1732. DRĂGUŞIN-CRĂCIUN, VERONICA, *Teste pentru clasele V-VIII. Limba română*: Fonetică, vocabular, gramatică, ortografie, punctuaţie, topică, stilistică, Bucureşti, EEN, 1997, 224 p.

1733. DUHĂNEANU, CONSTANTIN, BĂLAN-OSIAC, ELENA, *Curs practic de limba spaniolă*. Volumul I. *Limba spaniolă. Curs practic. Limbă, cultură, civilizaţie hispanică şi*

hispano-americană. Volumul II, Bucureşti, ESylvi, I: [f. a.], 296 p.; II: 1996, 418 p. [pe cop. ambelor volume: Limba spaniolă. Curs practic]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1905**.

1734. DUMITRAŞ, RADA. *Sintaxa frazei*. Analize pe texte din manualul de clasa a VIII-a. Cluj-Napoca, EDacia, 1997, 187 p.

1735. DUMITRESCU-BRATEŞ, MARIA. *Limba franceză. Ghid de conversaţie*. Ediţia a III-a. [Bucureşti], Niculescu, 1997, 208 p. Rec.: Alina Caranfil, *Turişti, învăţaţi limba franceză*, Adevărul, nr. 2250, 15 aug. 1997, 8. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1606**; **37**, 1994, nr. **1907**.

1736. DUMITRU, IOAN. *Cultivarea limbii române prin teste şi exerciţii*. Ediţia a II-a. Bucureşti, Logos, [f. a.], 103 p. [pe cop.: *Gramatică, vocabular, stilistică, ortografie, punctuaţie*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1590**; **38**, 1995, nr. **1608**.

1737. DUMITRU, IOAN, OPRESCU, LIVIU. *Să ne pregătim pentru examenul de admitere în liceu şi în şcoala profesională*, Bucureşti, ELogos–Vox, [f. a.], 388 p. [pe cop.: Patru cărţi într-una singură: Lectura literară. Limba română. Matematică].

1738. DUŢESCU, DAN. *Limba engleză fără profesor*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 468 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1591**; **37**, 1994, nr. **1912**; **36**, 1993, nr. **1490**; **20**, 1977, nr. 1758.

1739. E. B., *Şcoala. Manualele alternative. Limba română, clasa a V-a*, Ateneu, **34**, nr. 9, 1997, 10.

1740. ECKERSLEY, C. E., *Essential English for Foreign Students*. Revised edition by ... Book one–four, Bucureşti, EVox, 1996, I: 248 p.; II: 247 p.; III: 311 p.; IV: 311 p.

1741. EGHBALIZARY, ALIBEMAN. *Ghid de conversaţie român–persan*, Bucureşti, Argus, 1997, 240 p. (**Biblioteca Argus**, *Mica Enciclopedie*). Rec.: Paloma Paşca, CrN, **8**, nr. 1965, 23 aug. 1997, 13.

1742. EVANS, DAVID. *Victor's Venture. English for Business*. Afacerea lui Victor. Limba engleză pentru afaceri de ..., Bucureşti, ECoresi, 1997, 144 p. (**BBC English**) [trad. în rom. de Violeta Căruţaşu, Vasile Poenaru, după ed. *British Broadcasting Corporation*, Londra, 1995; pe cop.: *Limba engleză pentru afaceri*. Curs audio de limba engleză sub forma unui studiu de caz: Afacerea lui Victor].

1743. FILIPESCU, PUIU, BOSTAN CONST. C., *Concursul de admitere în liceu şi şcoala profesională. Română*, Iaşi, EMoldova, 1996, 133 p. (**Biblioteca. Şcoala. Moldova**) [sesiunea din 1997].

1744. FIRIMIŢĂ, VASILICA, CASAPU, RĂDIŢA. *Basic English for Children = Engleza de bază pentru copii*, Bucureşti, Garamond, 1997, 144 p.

1745. FIRUŢĂ, CORINA. *Let's Sing and Learn English*, Bucureşti, AE, 1997, [32 p.; text and melodies: Corina Firuţă; ilustraţii: Adriana and Dumitru Popescu].

1746. GATIU, ELENA, *Manualul de gramatică pentru clasa a III-a: propuneri de restructurare*, ÎPrim, nr. 1–2, 1995, 16–18.

1747. GĂITĂNARU, ŞTEFAN. *Sintaxa frazei*. Teste grilă. Subiecte date la admitere între anii 1966–1997 (grilă), [Piteşti], ETempora, 1997, 147 p. (Colecţia **Didactica**).

1748. GĂITĂNARU, ŞTEFAN. *Subiectul şi propoziţia subordonată subiectivă*, Piteşti, ETN, 1994, 141 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **770**.

1749. GĂLĂŢEANU-FÂRNOAGĂ, GEORGIANA. *Exerciţii de gramatică engleză. Timpurile verbale*, Bucureşti, Omegapres, [f. a.], 573 p.

1750. GĂLĂŢEANU-FÂRNOAGĂ, GEORGIANA. *Sinteze de gramatică engleză*. Exerciţii şi teste de evaluare, Bucureşti, ECruso – ELucman, [f. a.], 456 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1614**.

1751. GÂTAN, IOANA, CRĂCIUN, VASILICA, ETAGAN, BENONI. *Exerciţii şi teste de gramatică*. Culegere pentru clasele II–IV. Ediţia a IV-a. Craiova, Sibila, 1996, 224 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1600**; **37**, 1974, nr. **1971**.

1752. GENCĂRĂU, ŞTEFAN. *Sintaxa limbii române. Fraza, dificultăţi, exerciţii*, Cluj-Napoca, PrP, 1997, 312 p. [pe cop.: Gramatica]. Rec.: Mihaela Constantinescu, *Studii de sintaxă*, BulŞt-Piteşti, Filologie, nr. 1, 1997, 119–120.

1753. GEORGESCU, CHRISTINA. *Gramatica limbii române. Sinteze*, Bucureşti, ESemne '94, 1995, 184 p.

1754. GHERMAN, HARITINA, *Ghid de conversaţie român-italian*, Bucureşti, Teora, 1997, 256 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1618**; **37**, 1994, **1525**; **34**, 1991, nr. **1317**.

1755. GHERMAN, HARITINA, SÂRBU, RODICA, *Gramatica limbii italiene*. Ediţia a IV-a, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 364 p. (Seria **Dicţionare, enciclopedii, literatură de informare**). Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1619**; **37**, 1994, nr. **1926**; **29**,1984, nr. **1776**.

1756. GHIDU, GEORGE I., *Verbele limbii franceze. Verbe regulate. Verbe auxiliare. Verbe neregulate. Verbe defective. Verbe impersonale*, Bucureşti, Teora, 1997, 159 p. (Seria **Français pour tous**, nr. 2). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **695**.

1757. GHIDU, GEORGE I., PISOSCHI, VALERIU, *Gramatica limbii franceze cu exerciţii. Fonetică. Ortografie. Morfologie. Sintaxă. Exerciţii. Cheia exerciţiilor*, Bucureşti, Teora, 1997, 247 p. (Seria **Français pour tous**, nr. 3). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1607**; **37**, 1994, nr. **1927**.

1758. GLICHERIA, STOICA, *Exerciţii pentru scrierea corectă a unor verbe şi a grupului verb – pronume*, PPLR, 1995, 6–8.

1759. GOIAN, MARIA EMILIA, GOT, MIORIŢA, MANOLACHE, ADINA, *Limba română*. Manual pentru clasa a V-a, Bucureşti, Teora, 1997, 24 p. (MÎ). Rec.: Ioan Dănilă, Ateneu, **34**, nr. 9, 1997, 10; Gh. N. Vasilache, *Manualele alternative de limba română; Lumini şi umbre*, TribÎnv, **8**, n. 383, 1997, 5; Livia Nimigeanu, TribÎnv, *Puncte spre cunoaştere*, **8**, nr. 406, 1997, 7.

1760. GOIAN, MARIA E., SÂRBU, MARCELA, CONSTANTINESCU, ELENA, *Limba română*. Editura Teora, TribÎnv, **8**, nr. 379–380, 1997, 6 [clasa a III-a; s. t. c.: Autorii îşi prezintă manualele].

1761. GONZÁLES GARRIDO, JORGE, *El español esencial*, Timişoara, OU, 1997, 72 p.

1762. GORUNESCU, ELENA, *Gramatica limbii franceze în exerciţii*, Bucureşti, EFFP, [f. a.], 189 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1625**.

1763. GORUNESCU, ELENA, *Substantivele franceze şi determinanţii lor în exerciţii*, Bucureşti, EFFP, 1997, 287 p.

1764. GOSSET, CLAUDE, *Verbele limbii engleze*. Traducere din limba franceză: Anca Perl, Bucureşti, Teora, 1997, 127 p. (**Essential English**, 30) [trad. vol. ***Le verbe anglais***, Paris, Bordas, 1993; ed. I 1996].

1765. GRIGORE, GEORGE, *Ghid de conversaţie arab-român*, [Bucureşti], CBU, 1996, 140 p.

1766. GRIGORE, GEORGE, DOBRIŞAN, NICOLAE, *Ghid de conversaţie român-arab*, Bucureşti, Teora, 1997, 102 p. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1938** [ed. I 1993].

1767. GRUIA, GEORGE, *A Concise English Grammar*. Ediţia a II-a, [f. l.], EGrupus, 1996, 300 p.

1768. GRUIA, GEORGE, *English Grammar and Lexical Exercises*, [f. l.], EGrupus, 1997, 192 p.

1769. GURUIANU, MAGDALENA, ARGHIRESCU, AURELIA, CRISTICI, VALERIA, *Teste grilă la limba română*. Pentru clasele III-IV, Bucureşti, ECorint, 1997, 80 p.

1770. HANSON, R. F., *Gramatica engleză fără profesor*. Prezentare clară şi sintetică a principalelor probleme de gramatică. Includerea a numeroase exemple. Aranjare grafică eficientă. Exerciţii de verificare la fiecare capitol. Expresii folosite în conversaţie. Lista de verbe neregulate, Bucureşti, Teora, 1997, 127 p. (**Essential English**, 28) [trad. vol. *English Simplified*, Hugo's Language Books Ltd, 1983, 1988].

1771. HARTLEY, PAUL, ROBIN, GERTRUD, *Germana pentru oamenii de afaceri*. Traducere de Anca Perl, Bucureşti, Teora, 1997, 346 p. (**Business**. *Economie*, 4) [trad. vol. *Manual of Business German*, Routledge, London, 1996].

1772. HOOPER, VINCENT F., GALE, CEDRIC, FOOTE, RONDALD, C., *Ghid practic de gramatică engleză*. Traducere în limba română de Anca Sevcenco, Bucureşti, Teora, 1997, 176 p. [pe cop.: Morfologia, sintaxa, topica, ortografia, punctuaţia; trad. vol. *A Pocket Guide to Correct Grammar*, ed. a II-a, 1990, Barron's Educational Series, Inc., Hauppange, New York].

1773. HULBAN, HORIA, *English for You*, Piatra Neamţ, Răzeşu, 1996, 232 p. (FAPA).

1774. IANCU, MARIN, MOLAN, VASILE, DUMITRU, ION, CHELARU, GABRIEL, *Limba română*. Manual pentru clasa a V-a, Bucureşti, EPetrion, 1997, 256 p. (MÎ). Rec.: Gh. N.

Vasilache, *Manualele alternative de limba română. Lumini şi umbre*, TribÎnv, **8**, nr. 282, 1997, 5; Ioan Vicoleanu, Ateneu, **34**, nr. 10, 1997, 10.

1775. IAROVICI, EDITH, MAREŞ, LILIANA, *Lecţii de limba engleză pentru nivel mediu şi avansat*, Bucureşti, Teora, 1997, 95 p. (**Essential English**, 10) [ed. I 1993]. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1941**.

1776. ILIESCU, CONSTANŢA, NICHITA, SILVIA, PETRESCU, VICTORIA, POPESCU, STELA, *Gramatică şi compunere*. Manual pentru clasa a IV-a, Bucureşti, EDP, 1997, 93 p. (MÎ). Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1635**; **37**, 1994, nr. **1943**; **36**, 1993, nr. **1506**; **35**, 1992, nr. **1318**; **28**, 1985, nr. **1704**; **26**, 1983, nr. **2159**; **24**, 1981, nr. 2643.

1777. IONESCU, CRISTINA, CERKEZ, MATEI, *Gramatică şi stilistică. Analize de text*. Prefaţă de Cezar Tabarcea, Bucureşti, ALL, 1997, 320 p. [ed. a IV-a]. Rec.: Alina Caranfil, *Gramatica – temă fără vacanţă*, Adevărul, nr. 2219, 10 iul. 1997, 4. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1637**; **36**, 1993, nr. **1509**; **35**, 1992, nr. **1321**.

1778. IONESCU, EMIL, *Manual de lingvistică generală*. Ediţia a II-a, revizuită. Cu un cuvânt înainte de prof. dr. doc. Emanuel Vasiliu, membru al Academiei Române, [Bucureşti], ALL, [1997], 237 p. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1510**.

1779. IONESCU, VASILE, ALEXE, SORIN, TODERAŞCU, EUSEBIU, *Teste grilă*. Vol. 1–2. *Istorie. Limba română. Limba engleză. Limba franceză*. Pentru admiterea la: Şcolile de Subofiţeri. Academia de Poliţie. Drept. Litere. Jurnalistică. Filozofie. Sociologie. Teologie Ortodoxă. Arhivistică. Psihopedagogie. Muzeografie. Biblioteconomie. Birotică. Cibernetică. Kinetoterapie. Academia de Educaţie Fizică şi Sport. Colegiul de Administraţie şi Secretariat, Ploieşti, ELVS, [f. a.], I: 80 p.; II: 80 p.

1780. IRIMIA, DUMITRU, *Morfo-sintaxa verbului românesc*, Iaşi, EUI, 1997, 410 p.

1781. IRVING, NICOLE, *Învaţă engleza*. Titlu original: *Learn English*. Usborne Publishing Ltd, 1992. Traducere: Claudia Eftimie, Oradea, EAquila '93, 1997, 64 p.

1782. IRVING, NICOLE, *Învaţă franceza*. Titlu original: *Learn French*. Usborne Publishing Ltd, 1992. Traducere: Lucia Matiuţa, Oradea, EAquila '93, 1997, 64 p.

1783. IRVING, NICOLE, *Învaţă germana*. Titlu original: *Learn German*. Usborne Publishing Ltd, 1992. Traducere: Mihai Dan, Oradea, EAquila '93, 1997, 64 p.

1784. IRVING, NICOLE, *Învaţă italiana*. Titlu original: *Learn Italian*. Usborne Publishing Ltd, 1992. Traducere: Ramona Fodor, Oradea, EAquila '93, 1997, 64 p.

1785. ISTRATE, AUREL J., *Exerciţii cu cheie. Limba română*. Norme, stilistică, exerciţii, Iaşi, Polirom, 1997, 238 p. [+ 1 p. nenum. r. c. e.].

1786. IVANEŞ, DOINA, *Limba română*. 450 de exerciţii recapitulative pentru admitere în liceu, Bucureşti, Teora, 1997, 119 p. (**Gymnasium**, 4).

1787. KLASTER-UNGUREANU, GRETE, *Althochdeutsch: Kommentierte Texte*, Bucureşti, EUB, 1996, 122 p.

1788. KLATT, WOLFRAM, VERNON, JEAN PAUL, *Lernen Sie Deutsch. Metodă de învăţare a limbii germane*. Traducere de Anca Perl, Bucureşti, Teora, 1997, 296 p. [trad. vol. *Parlez allemand en 40 leçons*. Pocket – *Langues pour tous* – 1992. Coordonatorii colecţiei: Jean-Pierre Berman, Michel Marcheteau, Michel Savio]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1642**.

1789. LAZĂR, CRISTINE, *Limba germană. Ghid de conversaţie*, Bucureşti, Cardinal 2000, 1997, 249 p. [pe cop.: *Ghid de conversaţie român-german*. Ediţia a II-a]. Rec.: Aida Dănăilă, RLib, nr. 2243, 12 aug. 1997, 11. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1956**.

1790. LAZĂR, KRISTINE, COSMATU, CHRISTIANE, HAASE, MARION, ALEXANDRESCU, IDA, MOISE, ILEANA, *Limba germană fără profesor. Deutsch allein*. Vol. 1. Coordonator: Petra Matusche – Institutul Goethe. Vol. 2. LAZĂR, KRISTINE, COSMATU, CHRISTIANE, ALEXANDRESCU, IDA, MOISE, ILEANA. Coordonator: Elisabeth Lattaro – Institutul Goethe, Bucureşti, Niculescu, 1997, 1: 268 p.; 2: 318 p. [cu 1 cas.].

1791. LĂZĂRESCU, ADRIANA, *Limba italiană. Ghid de conversaţie*. Ediţia a III-a, [Bucureşti], Niculescu, 1997, 230 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1644**; **38**, 1995, nr. **1560**; **37**, 1994, nr. **1957**; **36**, 1993, nr. **1513**.

1792. LĂZĂRESCU, RODICA. *Limba română pentru examenele de capacitate, bacalaureat, concursurile de admitere în licee şi facultăţi*. Teste rezolvate, Bucureşti, Niculescu, 1997, 216 p.

1793. LEVIŢCHI, LEON, *Gramatica limbii engleze*, Bucureşti, Teora, 1997, 156 p. (**Essential English**, 13). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1647**; **38**, 1995, nr. **1651**.

1794. LEVIŢCHI, LEON, *Sinonime în gramatica limbii engleze*. Sinonime lexicale. Sinonime gramaticale. Sinonime ideografice. Sinonime stilistice. Sinonime ale aplicării. Topica propoziţiilor. Corespondenţa timpurilor, Bucureşti, Teora, 1997, 110 p. [+ 2 p. nenum. r. c. e.] (**Essential English**, 11). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1949**.

1795. LEVIŢCHI, LEON, DUŢESCU, DAN, *Limba engleză fără profesor*, Bucureşti, Teora, 1997, 476 p. [+ 4 p. nenum. r. c. e.]. Vezi BRL, **[8]**, 1965–1966, nr. 837; **[6]**, 1963–1964, nr. 592.

1796. LEVIŢCHI, LEON, PREDA, IOAN, *Gramatica limbii engleze*, Bucureşti, E 100 + 1 Gramar, 1997, 328 p. Vezi BRL, **38**, 1996, nr. **1648**; **37**, 1995, nr. **1961**; **35**, 1993, nr. **1329**.

1797. LIVEZEANU, MARIA ANTOANETA, *Le français du management: créer une entreprise* (niveau II–III). Bucureşti, APASE, 1996, 176 p. (AEE. DLRm).

1798. LUCUŢA, YVONNE, *Übungen zu Verben in Texten. Unter Mitarbeit von Marianne Marki*, Timişoara, Amphora, 1997, 204 p.

1799. LÜDER, ELSA, MIRON, PAUL, ***Lupul şi capra***. *Une fable pour apprendre le roumain*. Illustrations de Joan Sallas i Campmany. Bucureşti, EFCR, 1997, 277 p. [+ 36 p. cheia exerciţiilor].

1800. LUPU, COMAN, VLĂDESCU, ANDREEA, *Limba română prin exerciţii*. Bucureşti, Logos, 1996, 165 p. [pe cop.: Drept. Filologie. Jurnalism. Teologie. Educaţie fizică. Academia de Poliţie: ed. a II-a, 1997, 175 p.].

1801. MAREŞ, DORU, *Vine, vine primăvara alternativă*, Cotidianul, 7, nr. 62, 18 mart. 1997, 6 [despre manualele alternative].

1801bis. MĂCĂREANU, RODICA, *Probe de verificare a cunoştinţelor de limba română, clasa a IV-a*. Referent ştiinţific: Emilia Benedek. Ediţia a II-a, revizuită şi adăugită, Iaşi, IE, 1997, 96 p. [pe cop.: *Teste pentru limba română, clasa a IV-a*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1519**.

1802. MĂDUŢA, RAMONA, *Alfabetul germanei comerciale*, Oradea, [f. e.], 1997, 394 p. (BRF).

1803. MILEA, CONSTANTIN, *Commercial, Financial and Management English*: a Practical Course. Consultant: Camelia Zaharia, Bucureşti, EAll, 1997, 116 p.

1804. MILESCU, VICTORIA, *Abecedar ghicitoare*, Bucureşti, Teora, 1997, 32 p.

1805. MILESCU, VICTORIA, DIMA, LAVINIA, *Dicţionar ghicitoare*, Bucureşti, Teora, 1997, 32 p.

1806. MINCU, MIOARA, RADU, RODICA, *Curs de limba engleză pentru învăţământul medical*. Coordonator colecţie: Mioara Mincu, Bucureşti, ECorint, 1997, 164 p.

1807. MIU, CONSTANTIN, *Exerciţii şi teste de limba română*. Lucrarea se adresează elevilor din ciclurile gimnazial şi liceal, precum şi cadrelor didactice, asigurând succesul în pregătirea pentru examenele de admitere în formele superioare de învăţământ, Iaşi, EMoldova, 1996, 196 p. (**Biblioteca Moldova**. *Şcoala*).

1808. MORĂRESCU, SIMION, MORĂRESCU, ELVIRA, KISS, ELVIRA, *Limba română*. Manual pentru clasa a IV-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-ceh*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1671**; **35**, 1992, nr. **1335**; **26**, 1983, nr. **2169**.

1809. MORĂRESCU, SIMION, MORĂRESCU, ELVIRA, KISS, ELVIRA, *Limba română*. Manual pentru clasa a IV-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român–german*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1672**; **35**, 1992, nr. **1336**; **28**, 1985, nr. **1718**; **25**, 1982, nr. **3147**; **23**, 1980, nr. 2448.

1810. MORĂRESCU, SIMION, MORĂRESCU, ELVIRA, KISS, ELVIRA, *Limba română*. Manual pentru clasa a IV-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor. *Vocabular român-maghiar*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1637**; **37**, 1994, nr. **1975**; **35**, 1992, nr. **1337**; **28**, 1985, nr. **1719**; **26**, 1983, nr. **2170**; **25**, 1982, nr. **3148**; **23**, 1980, nr. 2449.

1811. MORĂRESCU, SIMION, MORĂRESCU, ELVIRA, KISS, ELVIRA, *Limba română*. Manual pentru clasa a IV-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor. *Vocabular român-sârb*. Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1674**; **35**, 1992, nr. **1338**.

1812. MORĂRESCU, SIMION, MORĂRESCU, ELVIRA, KISS, ELVIRA, *Limba română*. Manual pentru clasa a IV-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-slovac*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1675**; **35**, 1992, nr. **1339**; **25**, 1982, nr. **3150**; **23**, 1980, nr. 2451.

1813. MURVAI, OLGA, *Gramatică comparată maghiaro-română. Miscellanea*, Bucureşti, ECavallioti, 1997, 101 p.

1814. MURVAI, OLGA, *Limba maghiară. Morfologie*. Pentru uzul studenţilor, Bucureşti, EUB, 1997, 90 p. (UB).

1815. MUSTĂCIOSU, MARIA, *Verbul. Teorie, teste grilă, exerciţii, rebusuri*, Bucureşti, EConstelaţii, 1997, 120 p.

1816. NĂDRAG, LAVINIA, *English Language. Stanag 6001*, Constanţa, ANMB, 1997, 226 p.

1817. NEGREANU, ARISTIŢA, *Metodă modernă de franceză. Nivel începător-mediu*, Bucureşti, EUnivers, 1997, 408 p. (Colecţia **Schola Univers**). Rec.: Mariana Criş, ASL, nr. 8, 23 ian. 1997, 2; G. Stănciulescu, Ziua, nr. 992, 22 sept. 1997, 2.

1818. NICHIFOR, GHEORGHE, NICHIFOR, GEORGETA, *Engleza distractivă*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 224 p.

1819. NICOLAE, NICOLAE I., LEAHU, EMIL, PARFENE, CONSTANTIN, *Limba şi literatura română*. Manual pentru clasa a X-a. Coordonator: Nicolae I. Nicolae, Bucureşti, EDP, 1997, 303 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1675**; **37**, 1994, nr. **1979**; **36**, 1993, **1533**.

1820. NICOLAE, NICOLAE I., DUMITRU, IOAN, SCOROJITU, RADU, IORDACHE, AURELIA, CONDEI, CECILIA, IOVIŢĂ, VIORICA, *Sinteze şi comentarii pentru clasele IX–XII*. Pregătire curentă, olimpiade şcolare, bacalaureat, admitere în facultăţi, Craiova, ESarmis, 1997, 430 p.

1821. NICULESCU, C. H., *Gramatica limbii italiene*. Curs practic de limba italiană, Bucureşti, EDP, [1997], 600 p.

1822. NICULIŢĂ, I., *Manual de conversaţie în limba franceză*, Bucureşti, EŞ, 1996, 718 p.

1823. NIŢOIU, ANA, *Limba română pentru admiterea în liceu*, Bucureşti, Teora, 1997, 134 p. (Seria **Gymnasium**, Nr. 6).

1824. NOARO, PIERRE, CIFARELLI, PAOLO, *Impariamo l'italiano*. Traducere de Anca Perl, Bucureşti, Teora, 1997, 296 p. [pe cop.: *Metodă* ***Larousse*** *de învăţare a limbii italiene*; ed. I, 1996, retip. 1997; trad. vol. *Parlez italien en 40 leçons*. Pocket – Langues pour tous – 1992. Coordonatorii colecţiei: Jean-Pierre Berman, Michel Marcheteau, Michel Savio]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1692**.

1825. OSIAS, SAUL, *Esperanto. Noţiuni fundamentale ale limbii internaţionale iniţiate de L. L. Zamenhof*, Craiova, EAius, 1994, 244 p. [cu un vocabular român-esperanto (p. 156–232)].

1826. PAIDOS, CONSTANTIN, PAIDOS, DANA-CRISTINA, *Grammar is Fun*, Iaşi, Polirom, 1997, 116 p.

1827. PANTEA, CORNELIA, POPA, LUCIA, PUŞCAŞ, FLORICA MARIA, *Modele de teste pentru evaluări parţiale pe nivele de dificultate la limba şi literatura română. Gimnaziu*, Timişoara, Eurobit, 1997, 196 p.

1828. PARAPIRU, TH., *Bună ziua, limba română!*, Galaţi, Alma, 1997, 65 p. [coligate invers cu pagini-titlu separate cu vol. *Bună ziua, matematică!*, de Cameluşa Ceucă, Gabriela Popescu, Romică Ceucă].

1829. PASCALE, NINA, *Engleza pentru copii*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 114 p. [+ 6 p. nenum. r. c. e.].

1830. PAVEL, MARIA, *Le Français avant le XIV-ème siècle*, Iaşi, CED, 1997, 90 p. multigr. (**Hexagon**, 2). Rec.: Diana Gradu, Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 267–268.

1831. PAVEL, MARIA, *Prononciation du français actuel*, Iaşi, Demiurg, 1996, 133 p.

1832. PAVEL, MARIA, *Théorie et pratique de la phonologie du français*, Iaşi, EUI, 1996, 128 p. multigr.

1833. PAWLOWSKA, BARBARA, KEMPINSKI, ZBIGNIEW, *Teste de limba engleză*. Traducere de Narcisa Grecu, Bucureşti, Teora, 1997, 188 p. (**Essential English**, 29) [trad. vol. *English for Examinations* by ..., 1994]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1697**.

1834. PĂDUREANU, VICTORIA, CERCHEZ, MATEI, LUPU, FLORI, *Limba română*. Manual pentru clasa a V-a, Coordonator: Matei Cerchez, Bucureşti, ALL, 1997, 248 p. Rec.: Eugen Budău, Ateneu, **34**, nr. 9, 1997, 10.

1835. PĂTRAŞCU, ION, PÎRVU, ELENA, *Limba italiană. Noţiuni de gramatică şi vocabular*, Craiova, EAius, 1996, 164 p.

1836. PĂUŞ, VIORICA AURA, MLADINESCU, RODICA, *Apprenons le français avec* ***La belle au bois dormant***, Drobeta-Turnu Severin, Radical, 1995, 91 p.

1838. PÂRLOG, HORTENSIA, *English Phonetics ans Phonology*, Bucureşti, ALL, 1997, 150 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1701**.

1839. PENEŞ, MARCELA, *Comunicare*. Culegere de exerciţii pentru clasele I–IV, Bucureşti, Aramis, [f. a.], 176 p.

1840. PENEŞ, MARCELA, *Dezvoltarea vorbirii. Grupa pregătitoare*, Bucureşti, Aramis, 1997, 96 p.

1841. PENEŞ, MARCELA, *Sărbătoarea abecedarului*. Poeziile serbării abecedarului, exerciţii pentru dezvoltarea gândirii şi a vorbirii, Bucureşti, Aramis, 1996, 46 p.

1842. PENEŞ, MARCELA, MOLAN, VASILE, *Abecedar*. Elaborat în conformitate cu programa şcolară a M. Î. nr. 29010/1993, [Bucureşti], EAramis, 1997, 128 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1709**; **38**, 1995, nr. **1690**.

1843. PENEŞ, MARCELA, MOLAN, VASILE, *Îndrumător pentu folosirea manualului de* ***Limba română (citire, comunicare, lectură)***. Clasa a II-a, Bucureşti, EAramis, 1997, 144 p. Rec.: Maria Chira, Ana Costruţ, *Manuale alternative –* ***Limba română. Citire – Comunicare – Lectură***, ŞcN, **5**, nr. 4, 1995, 48–50. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1445**, **1710**.

1844. PENEŞ, MARCELA, MOLAN, VASILE, *Îndrumător pentru folosirea manualului de limba română*. Clasa a III-a, Bucureşti, Aramis, [f. a.], 128 p.

1845. PENEŞ, MARCELA, MOLAN, VASILE, *Limba română. Citire – Comunicare – Lectură*. Clasa a II-a, Bucureşti, EAramis, 1995, 144 p. Rec.: *** ÎPrim, nr. 1–2, 1996, 44. Vezi nr. **1843**, 1949 şi BRL, **39**, 1996,**1710**.

1846. PENEŞ, MARCELA, MOLAN, VASILE, *Limba română. Citire – Comunicare – Lectură*. Manual pentru clasa a III-a, Bucureşti, EAramis, 1997, 208 p. Rec.: Daniel Popa, Adevărul, nr. 2163, 6 mai 1997, 10. Vezi nr. **1844**, 1949.

1847. PENEŞ, MARCELA, MOLAN, VASILE, *Texte adecvate universului de preocupări ale copilului*, TribÎnv, **8**, nr. 382, 1997, 4 [despre propriul manual de la nr. **1846**].

1848. PETCU, RISTEA, *Probleme de gramatică engleză. Prepoziţia. Conjuncţia*, [f. l.], CT, 1996, 282 p.

1849. PETEAN, ANA, PETEAN, MIRCEA, *Ocolul lumii în 50 de jocuri creative*, Cluj-Napoca, EDacia, 1996, 208 p. [rés. fr.; Engl. Ab.].

1850. PETERS, JO-ANN, RAVIER, JEAN-MICHEL, *Let's Learn English*. Traducere de Anca Perl. 40 de lecţii concis concepute şi uşor de asimilat. Prezentarea cuvintelor şi expresiilor uzuale ale limbii engleze. Regulile pronunţiei şi ortografiei. Index gramatical, Bucureşti, Teora, 1997, 284 p. [trad. vol. *Parlez anglais en 40 leçons* de ... (Coordonatorii colecţiei **Langues pour tous**: Jean-Pierre Berman, Michel Marcheteau, Michel Savio). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1711**.

1851. PICU, VERONICA, ARGHIRESCU, AURELIA, *Limba română*. Elemente de vocabular (Pentru elevii din clasele III–VIII), Bucureşti, ECorint, 1997, 96 p.

1852. POP, LIANA, *Le roumain avec ou sans professeur = Romanian with or without a Teacher = Româna cu sau fără profesor*. Ediţia a III-a. Traducerea: Liana Pop (franceză), Maria şi Horea Bucşa (engleză). Cluj-Napoca, Echinox, 1997, XV + 300 p. (**Studium**. *Manuale*.

Dicţionare. Enciclopedii). Vezi BRL, **36**, 993, nr. **1544**; **34**, 1991, nr. **1350**. Rec.: V. L., *Limba română ca limbă străină*, RLib, nr. 2247, 16 aug. 1997, 11.

1853. POP, LIANA, MOLDOVAN, VICTORIA, *Grammaire du Roumain. Romanian Grammar. Gramatica limbii române*. Coordonateurs / Editors / Coordonare... Autori: Dumitru Bejan, Livia Bot, Alexandru Danciu, Mircea Goga, Gheorghe Lascu, Victoria Moldovan, Ileana Mureşanu, Doina Opriţă, Paula Oşianu, Liana Pop, Alina Stanciu, Lucia Uricaru, Alina Viehmann, Cluj-Napoca, Echinox, 1997, 262 p. (**Studium**. *Manuale. Dicţionare. Enciclopedii*).

1854. POPA, IOAN N., ALEXANDRESCU, COCA, POPA, ELENA GH., *Culegere de exerciţii gramaticale pentru clasele V–XII*. Volumul al III-lea. Partea I. *Sintaxa propoziţiei şi a frazei: Predicatul. Subiectul. Predicativa. Subiectiva*. Partea a II-a. *Sintaxa propoziţiei şi a frazei. Atributul – atributiva. Complementul direct – completiva directă. Complementul indirect – Completiva indirectă*, Bacău, EPlumb, 1997, I: 150 p.; II: 208 p.

1855. POPA, ION, POPA, MARINELA, *Gramatica limbii române pentru clasele V–VIII*. Ediţia a III-a, Bucureşti, Niculescu, 1997, 408 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1717**.

1856. POPA, ION, POPA, MARINELA, *Gramatica limbii române. Sintaxa propoziţiei şi a frazei*. Noţiuni teoretice şi exerciţii aplicative. Pentru bacalaureat şi admitere în licee, şcoli postliceale, colegii şi facultăţi, Bucureşti, Niculescu, 1997, 384 p.

1857. POPA, ION, POPA, MARINELA, *Limba română. Noţiuni de fonetică şi vocabular. Exerciţii ortoepice, ortografice şi lexicale*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 224 p.

1858. POPA, ION, POPA , MARINELA, *Literatura română*. Manual preparator pentru gimnaziu şi admitere în liceu. Ediţia a IV-a, Bucureşti, Niculescu, 1997, 283 p. [+ 3 p. nenum. r. c. e].

1859. POPA, IULIA, *Limba franceză* (texte şi exerciţii pentru studenţii anului I), Iaşi, [f. e.], 1995, 88 p. multigr. (UTI. CLM).

1860. POPÂRDA, OANA, *Le français des psychologues*, Iaşi, EAN, 1997, 126 p. + 2 an. şi 21 dc. (I Série: **Histoire, psychologie, psycho-sociologie**. Coordonateur de la série: Doru Tompea).

1861. POPESCU, FLORIN D., *Limba română. (Sintaxa)*. Manual pentru clasele a XI-a şi a XII-a (Şcoli normale, licee şi clase cu profil umanist), Bucureşti, EDP, 1997, 144 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1721**; **38**, 1995, nr. **1694**; **37**, 1994, nr. **2002**; **36**, 1993, nr. **1546**; **35**, 1992, nr. **1353**; **27**, 1984, nr. **2060**; **25**, 1982, nr. **3174**; **24**, 1981, nr. **2693**.

1862. POPESCU, ŞTEFANIA, *Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciţii*. Ediţia a VI-a revăzută, Bucureşti, ELider, 1997, 656 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1696**; **35**, 1992, nr. **1536**; **27**, 1984, nr. **2062**; **14**, 1971, nr. 560; [**10**], 1967–1968, nr. 342.

1863. POPP, MAXIM, *Ghid de conversaţie român-englez*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 288 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1697**.

1864. POPP, MAXIM, *Limba engleză. Ghid de conversaţie*. Ediţia a III-a revăzută şi adăugită. Bucureşti, Niculescu, 1997, 288 p. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1697**; **34**, 1991, nr. **1355**.

1865. PUŞCAŞ, FLORICA MARIA, *Seminarii de limba română*: pregătirea elevilor pentru admiterea în liceu, Timişoara, Eurobit, 1997, 211 p. [pe cop.: *Limba română*: seminarii: gimnaziu, pregătirea elevilor pentru admitere].

1866. RAŢĂ, GEORGETA, *Le verbe et le groupe verbal en français contemporain*, Bucureşti, EDP, [1997], 124 p.

1867. RAŢIU, OLGA ELENA, *Apprenons le français par des exercices*. Exercices gramaticaux pour la III-e année d'étude, [Piteşti], EDiN, 1995, 80 p. [pe cop. Exerciţii gramaticale pentru anul III de studiu].

1868. RĂDULESCU, MARINA, *Limba română – limbă romanică*, LRA, 1997, 5–117.

1868bis. RĂŞCANU, RUXANDRA, *Elemente de psihologia comunicării*, Bucureşti, EUB, 1995, 159 p. multigr.

1869. REN, YUAN, HOGEA-VELIŞCU, ILEANA, *Limba chineză: pentru români*. Vol. I–II, Beijing – Bucureşti, EULC – EGrand, 1996, I: X + 511 p.; II: VI + 438 p.

1871. ROBEA, ATINA, *Limba română. Exerciţii şi teste pentru examenul de admitere în licee, şcoli profesionale şi facultăţi*. Carte alcătuită în conformitate cu programa elaborată de Ministerul Învăţământului, Bucureşti, CEM, 1997, 160 p.

1872. ROŞCA, MARIA, *Ortografia franceză*. Teorie şi exerciţii pentru elevii de gimnaziu şi liceu. Cluj-Napoca, CCŞ, 1996, 135 p.

1873. ROZ, FELICIA, *Limba română pentru gimnaziu, examenul de capacitate şi concursul de admitere în liceu. Între joc şi gramatică*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 106 p. [+ 5 p. nenum. r. c. e.].

1874. RUDICĂ, ELENA, TRANDAFIR, MARIA, *Limba română. Culegere de exerciţii şi teste pentru examenele de admitere în facultăţi, colegii, licee*. Ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Iaşi, Polirom, 1997, 328 p. (Colecţia „+ **Unu**") [pe cop.: Teste grilă. Admitere. Bac.]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1731**.

1875. RUSU, V., *Manuale de excepţie pentru învăţarea limbii engleze*, Adevărul, nr. 2350, 11 dec. 1997, 4 [despre manualele alternative].

1876. SARAŞ, MARCEL, ŞTEFĂNESCU, MIHAI, *Limba franceză. Curs practic*, Bucureşti, Teora, 1997, 358 p.

1877. SĂNDULESCU, MARIANA, *Limba italiană pentru afaceri*, Bucureşti, Teora, 1997, 183 p. [pe cop.: **Business**. *Economie*, 2).

1878. SĂNDULESCU, MARIANA, *L'italiano dell'economia*, Bucureşti, EDP, 1997, 276 p.

1879. SEMEN, PETRE, *Elemente de gramatica limbii ebraice: (pentru studenţii în teologie)*, Iaşi, EUI, 1996, 210 p. (UI, FT).

1880. SMERICESCU, VICTORIA LĂCRĂMIOARA, *Culegere de exerciţii gramaticale*. Pentru clasele a II-a – a IV-a, Bucureşti, CEO, 1997, 256 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1737**; **38**, 1995, nr. **1717**.

1881. SOLOMOVICI, TEŞU, *Manual de învăţat rapid limba ebraică*. Redactat de ..., Bucureşti, ETS, 1997, 168 p.

1882. STAN, IOAN TEODOR, *Studii de fonetică şi fonologie*, Cluj-Napoca, PUC, 1996, 216 p.

1883. STANCU, VICTORIŢA, *Engleza intensivă. Safe with English*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 218 p.

1884. SULLIVAN, PATRICIA NOBLE, ZHONG, GRACE ZI QIU, *Obţinerea rezultatelor optime la testul **Toefl***, Bucureşti, Teora, 1997, 252 p. (**Essential English**, 41) [trad. vol. ***Toefl** Skills for Top Scores*].

1885. ŞERBAN, VASILE, *Exprimarea corectă în jurnalistică. Ortografie, ortoepie, punctuaţie, stil publicistic, acordul gramatical*, Timişoara, EAugusta, 1996, 96 p. (**Biblioteca de jurnalistică**).

1886. ŞERBAN, VASILE, *Fonetica*, Timişoara, EAugusta, 1997, 128 p. (**Biblioteca de jurnalistică**).

1887. ŞERBAN, VASILE, *Sintaxa limbii române actuale: analize sintactice şi stilistice*: exerciţii aplicative pentru bacalaureat şi admiterea în învăţământul superior, Timişoara, EMirton, 1996, 172 p.

1888. ŞINCAN, EUGENIA, *Programele analitice şi manualele şcolare alternative pentru învăţământul primar*, TribÎnv, **8**, nr. 398, 1997, 4.

1889. ŞLAPAC, STELA, *Dificultăţi ale gramaticii engleze*, Bucureşti, ENiculescu, 1997, 212 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1750**.

1890. TABACU, MARIA, *Pronumele francez prin exerciţii*, Bucureşti, Logos, 1997, 88 p. (Seria **Aplicaţie**). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1757**.

1891. TABACU, MARIA, *Verbul francez prin exerciţii*, Bucureşti, Logos, 1997, 182 p. (Seria **Aplicaţie**). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1757**.

1892. TABARCEA, CEZAR, NICOLAE, VIORICA, UDRESCU, ECATERINA, *Teste gramaticale şi lexicale de limba română*, Bucureşti, E„Falk", 1995, 284 p. Rec.: G. A., Dimineaţa, **6**, nr. 114, 13 iun. 1995, 2.

1893. TĂNASE, ADELA MIRA, *Phonétique française: exercices*, Timişoara, TUT, 1991, 62 p. multigr. Vezi BRL, **35**, 1992, nr. **1370**.

1894. TĂTARU, ANA, *Limba română*. Specificul pronunţării în contrast cu germana şi engleza, Cluj-Napoca, Dacia, 1997, 212 p.

1895. TEODORESCU-SOARE, LUMINIŢA, AMBROSE, DOMINIC, *Raggedy Old Stories in Brand New Clothes*. Vechi poveşti zdrenţăroase în haine noi şi frumoase, Bucureşti, Teora, 1996, 112 p. [pe cop.: *My First English Book*].

1896. TÍMÁR, ESZTER, *Limba engleză în teste şi exerciţii*. Traducere de Anca Sevcenco, Bucureşti, Teora, 1997, 144 p. (**Essential English**, 38) [trad. vol. *Angolul közép- és felsöfokon*, Budapesta, Nemzeti Tankönyvkiadó Részvény társaság, 1996].

1897. TOMA, DOLORES, *Exerciţii de traducere (română-franceză)*. Revăzută de Henri Wilhelm, Bucureşti, EBabel, 1997, 255 p. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1760**.

1898. TOMA, ION, IVĂNUŞ, DUMITRU, *Limba română*. Admitere: licee, colegii, facultăţi, Enunţuri, texte, soluţii, rezolvări, Bucureşti, Niculescu, 1997, 184 p. (**Subiecte. Examene**) [pe cop. aut.: cuprinde subiectele de la concursurile de admitere din 1996]. Rec.: V. A., TribÎnv, **8**, nr. 389–390, 1997, 8.

1899. TOMOŞOIU, NORA, *Ghid practic de gramatică engleză: Verbul (cu exerciţii şi cheie)*, Bucureşti, , [f. e.], 1996, 109 p. (ASE). Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2051**.

1900. TÓTHARSÁNYI, SÁNDOR, BALLA, SÁRA, MÁRTHA, MÁRTA, POPA, LUIZA, SIMON, JOLÁN, *Limba română*. Manual pentru clasa a II-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-german*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **1561**; **35**, 1992, nr. **1374**; **28**, 1985, nr. **1672**; **26**, 1983, nr. **2122**.

1901. TÓTHARSÁNYI, SÁNDOR, BALLA, SÁRA, MÁRTHA, MÁRTA, POPA, LUIZA, SIMON, JOLÁN, *Limba română*. Manual pentru clasa a II-a. Învăţământul cu predarea în limbile naţionale. *Vocabular român-maghiar*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1763**; **38**, 1995, nr. **1726**; **36**, 1993, nr. **1562**; **35**, 1992, nr. **1375**; **26**, 1983, nr. **2123**; **21**, 1978, nr. 2173.

1902. TÓTHARSÁNYI, SÁNDOR, BALLA, SÁRA, MÁRTHA, MÁRTA, POPA, LUIZA, SIMON, JOLÁN, *Limba română*. Manual pentru clasa a II-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-sârb*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1764**; **35**, 1992, nr. **1376**.

1903. TÓTHARSÁNYI, SÁNDOR, BALLA, SÁRA, MÁRTHA, MÁRTA, POPA, LUIZA, SIMON, JÓLÁN, *Limba română*. Manual pentru clasa a II-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-slovac*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1765**; **36**, 1993, nr. **1563**; **35**, 1992, nr. **1377**.

1904. TÓTHARSÁNYI, SÁNDOR, BALLA, SÁLA, MÁRTHA, MÁRTA, POPA, LUIZA, SIMON, JOLÁN, *Limba română*. Manual pentru clasa a II-a. Învăţământul cu predarea în limbile minorităţilor naţionale. *Vocabular român-ucrainean*, Bucureşti, EDP, 1997, 200 p. (MÎ). Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1727**; **36**, 1993, nr. **1564**; **35**, 1992, nr. **1378**.

1905. TULAI, IOSEFINA, *Exerciţii, teste, vocabular, fonetică, morfologie, sintaxă*, Târgovişte, Domino, 1997, 72 p. (Colecţia **Didactica**).

1906. ŢENCHEA, MARIA, *Histoire de la langue française*, Timişoara, TUT, 1993, 80 p. multigr. (UT. FLLS. CLRm).

1907. ŢILICĂ, DANA SILVIA, *Ghid gramatical. Limba italiană*, Bucureşti, Junior, 1997, 44 p. (Seria **Mentor**. *Junior*).

1908. URICARU, LUCIA, GOGA, MIRCEA, *Verbes roumains. Romanian Verbs. Verbe româneşti*. Ediţia a II-a, Cluj, EEchinox, 1997, 156 p. (**Studium**. *Manuale. Dicţionare. Enciclopedii*. Colecţia **Studium** este condusă de Liana Pop). Rec.: V. L., RLib, nr. 2247, 16 aug. 1997, 11. Vezi BRL, **36**, 1993, nr. **728**.

1909. VAIMBERG, S., *Elemente de gramatică funcţională a limbii ruse. Exprimarea relaţiilor spaţiale şi temporale*, Bucureşti, EUB, 1996, 170 p. multigr. Rec.: Ecaterina Fodor, RS, **34**, 1996, nr. 321–323.

1910. VAIMBERG, S., *Sursele externe ale vocabularului rus. (Contribuţii la problema calculului lingvistic)*, Bucureşti, EUB, 1995, 171 p.

1911. VASILE, CORNELIU, *Teste, subiecte şi bareme la limba română pentru admiterea în liceu*. 400 de teste din toată materia, pe clase, teste recapitulative şi suplimentare. Subiecte

date la examenul de admitere în liceu şi bareme de corectare şi notare. Subiecte rezolvate. Subiecte propuse, Bucureşti, Corint, 1997, 160 p.

1912. VASILE, CORNELIU, *Teste, subiecte şi bareme de limba şi literatura română pentru admiterea în liceu*, Bucureşti, Corint, 1995, 157 p. [reeditată în 1997]. Rec.: C. G., TribÎnv, **6**, nr. 308–309, 1995, 11 [ed. din 1995].

1913. VASILE, CORNELIU, BURNEI, DANA, *Engleza pentru şcolari. Teste rezolvate*, Bucureşti, Niculescu, 1997, 140 p. [+ 4 p. nenum. r. c. e.].

1914. VELICU, ANCA-MARINA, *Parlons finances!* [cours pratique]. Destinat studenţilor anului II ai Facultăţii de Finanţe, Asigurări, Bănci, Burse de valori din ASE. Vol. I: *Module F: Finances, Banque, Bourse, Assurances*, Bucureşti, [APASE], 1996, 139 p. multigr. (ASE).

1915. VENTURA, RĂZVAN, *Dialog uzual, în vagonul restaurant*, TrRom, **7**, nr. 332, 1997, 8 [Mic ghid de conversaţie român-francez]; *Să mai conversăm...*, nr. 333, 8; *Petit cadeau de... 1er Mars!*, nr. 334, 8 [la rubr.: Mic dicţionar].

1916. VIANU, LIDIA, *English with a Key. Exerciţii de traducere şi retroversiune*, Bucureşti, Teora, 1997, 254 p. (**Essential English**, 23) [ed. I în 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1778**.

1917. VIDU, AURA, *Cui se adresează aceste manuale?*, TribÎnv, **8**, nr. 413–414, 1997, 4 [s. t .c.: Manualele alternative – Speranţe şi deziluzii].

1918. VIŞAN, MONICA, *Metodă rapidă de învăţare a gramaticii limbii engleze*. Ediţie revăzută şi adăugită. Vol. 1: *Exerciţii*, Bucureşti, EFY, 1997, 171 p. Vezi şi nr. **1819**.

1919. VIŞAN, MONICA, *Metodă rapidă de învăţare a gramaticii limbii engleze*. Ediţie revăzută şi adăugită, [f. l.], EMD, 1997, 180 p. Vezi şi nr. **1918**.

1920. VIŞINOVSCHI, MARIA, *Exerciţii de limba română pentru clasele I–IV*, Botoşani, EAxa, 1996, 152 p. (IŞÎP. IŞ Suceava).

1921. VLADU, VICTORIA, SÎRBU, VASILICA, *Învăţăm să vorbim corect:* caiet metodic, Târgu-Jiu, EAŞ, 1994, 114 p.

1922. WEINER, E. S. C., DELANUNTY, ANDREW, *The Oxford Guide to Correct English*. Compilled by ..., Bucureşti, Teora, 1997, 308 p. (**Essential English**, 37) [trad. vol. apărut în 1983, 1993, la Oxford University Press].

1923. WILKES, ANGELA, *Engleza pentru începători*, Oradea, EAquila '93, 1997, 48 p. [trad. vol. *English for Beginners*, London, Usborne Publishing Ltd].

1924. WILKES, ANGELA, *Franceza pentru începători*, Oradea, EAquila '93, 1997, 48 p. [trad. de Claudia Eftimie a vol. *French for Beginners*, London, Usborne Publishing Ltd].

1925. WILKES, ANGELA, *Germana pentru începători*, Oradea, EAquila '93, 1997, 48 p. [trad. de Corneliu Dan a vol. *German for Beginners*, London, Usborne Publishing Ltd].

1926. WILKES, ANGELA, *Italiana pentru începători*, Oradea, EAquila '93, 1997, 48 p. [trad. de Ramona Ondine Fodor a vol. *Italian for Beginners*, London, Usborne Publishing Ltd].

1927. WILLIAMS, STUART, McANDREW-CAZORLA, NATHALIE, *Franceza pentru oameni de afaceri*. Traducere de Mihaela Oprea, Bucureşti, Teora, 1997, 373 p. [trad. vol. *Manual of Business French*, ed. I, Londra, Routledge, 1996].

1928. ZAFIU, RODICA, *Răul şi urîtul*, RLit, **30**, nr. 9, 1997, 18 [despre manualele de limba română; v. r. nr. 686].

1929. ZAMŞA, ELEONORA, *Limba română: învăţare–testare: teste de limba română cu rezolvare în sistem grilă*, Bucureşti, Arhetip, 1997, 390 p. (Colecţia **Studium**).

1930. ZDRENGHEA, MIRCEA MIHAI, GREERE, ANCA LUMINIŢA, *A Practical English Grammar with Exercises*, Cluj-Napoca, Clusium, 1997, 520 p. (**Dicţionare. Enciclopedii. Manuale**. *Manualele Clusium*) [pe versoul foii de gardă: ***DEM***].

1931. *** *Catalog de enunţuri-itemuri pentru limba şi literatura română*. Autori: Octavia Costea, A. Gh. Olteanu, Neculai Rotaru, Florica Mitu, Marin Iancu, Luminiţa Ioniţă. Consultanţi: Dan Horia Mazilu, Cezar Tabarcea. Coordonator: Ioan Neacşu, Bucureşti, Recif, 1997, 192 p. (**Didactica modernă**). Rec.: Doina Sterescu-Sântimbreanu, TribÎnv, **8**, nr. 386, 1997, 7.

1932. *** *English for Business & Administration*. Authors: Luminiţa Andrei, Mihaela Arsene, Mihaela Avrămuţ, Virginia Barghiel, Anca Bădulescu, Tudor Beşuan, Gabriela Chefneux,

Constantin Chevereşan, Maria Enache, Adriana Fekete, Liliana Hamzea, Jane Henry, Alexander Hollinger, Mariana Hurjui, Tania Măgureanu, Alexandra Mihăescu, Iudith Moise, Laura Mureşan, Delia Nica, Lilioara Popa, Doina Simion, Adrian Stan, Ovidiu Ursa. Consultant: Ray Williams, Bucharest, CPH – BC, 1996, 167 p. (**Prosper with English**. Co-ordinated by The British Council Romania) [pe cop.: E. B. A.].

1933. *** *English for Science & Technology*. Authors: Ema Adam, Doina Andronovici, Constanţa Avădanei, Florentina Bărbulescu, Mihaela Blându, Marinela Burada, Yolanda Catelly, Gabriela Chefneux, Georgeta Ciobanu, Marinela Grănescu, Liliana Hamzea, Jane Henry, Nicoleta Iftimie, Alexandru Irimiaş, Alexandra Mihăescu, Delia Nica, Maria Nicolau, Elena Savu, Doina Irina Simion. Consultant: Ray Williams, Bucharest, Cavallioti Publishing House – The British Council, 1996, 160 p. (**Prosper with English**. Co-ordinated by The British Council Romania) [pe cop.: EST].

1934. *** *English 600*. Book 1–2, Bucureşti, EFRM, 1996, 1: 144 p.; 2: 128 p. (FRM. USH. FLLS).

1935. *** *Ghid de conversaţie român-englez. Expresii uzuale*. Timpul. Vremea. Continentele. Statele. Profesiunea. Autostopul. La vamă. Sănătatea. La bancă. Cumpărături. Magazine. La hotel. La restaurant. Cadouri. La oficiul poştal. Scrisori. La cinema. Sporturi. Redactor responsabil: Ana-Maria Filoteanu, Bucureşti, Teora, 1997, 224 p. [prima ed. 1996]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1788**.

1936. *** *Ghid de conversaţie român-francez*. Formule de prezentare. Vreme. Conversaţie uzuală. Profesiune. Şcoli. Limbi moderne. Transport. Poştă. Telefon. În călătorie. La hotel. La restaurant. La cumpărături. Servicii. Cultură. Distracţii. Sport. Continente. Ţări şi locuitorii lor, Bucureşti, Teora, 1997, 224 p.

1937. *** *Ghid de conversaţie român-maghiar*. Expresii uzuale. Timpul. Vremea. Profesiunea. La vamă. Sănătatea. La bancă. La hotel. La cumpărături. În magazin. La restaurant. La oficiul poştal. La cinema. Sporturi. Bucureşti, Teora, 1997, 214 p.

1938. *** *Îndrumar pentru examenul de capacitate şi de admitere în liceu. (Gramatica clasa a VIII-a)*. [Autori:] Mihai Stan, Elena Stan, Lucian Grigorescu, Alexandru Nicolescu. [Editor:] Ion Doru Nedelcu. Târgovişte, Domino, 1997, 182 p. (Colecţia **Didactica**).

1939. *** *Limba franceză: Cartea admiterii '96 '97: structura probelor, tipuri de subiecte, modele de rezolvare*. Bucureşti, ECavallioti, 1996, 52 p. (Admiterea în învăţământul superior).

1940. *** *Limba română pentru admiterea în licee şi şcoli profesionale*. Supliment al revistei „Limba şi literatura română". Autori: Ştefan Badea, Luminiţa Cocoş, Mihai Crihană, Florica Diaconescu, Ioana Guciu, Constantin Ionişor, Florin Ioniţă, Gheorghe Lăzărescu, Mircea Mihailovici, Marian Mihăescu, Alexandru Mirea, Valentin Emil Muşat, Lucia Popa, Marina Rădulescu, Al. Tudorică, Adrian Voica, Lucia Zanchi, Rodica Zane. Redacţia: Florentina Sânmihăian, Mircea Frânculescu, Bucureşti, [f. e.], 1997, 196 p. (SŞF).

1941. *** *Limba română pentru clasa a V-a*, RLib, nr. 2130, 29 mart. 1997, 15 [despre necesitatea manualelor alternative].

1942. *** *Noua ortografie a limbii germane*. Coordonator ediţie: Monica Livia Plămădeală. Editor: Marieta Nicolau, Bucureşti, EJunior, [f. a.], XXIV + 120 p. (**Dicţionarele Junior**. *Junior didactic*) [pe cop.: *Neue Rechtschreibung der Deutschen Sprache*).

1943. *** *Russkij jazyk. Učebnik dlja vysšego filologičeskogo obrazovanija*. Tom vtoroj. Otvetstvennye redaktory: Ecaterina Fodor, Mihail Marinescu. Avtorskij kollektiv: Feodor Chirilă, Romeo Chivescu, Ecaterina Fodor, Andrei Ivanov, Mihail Marinescu, Anatol Pedestraşu, Paraschiva Şerbănescu. Tom. tretij. Otvetstvennyi redaktor: Ecaterina Fodor. Avtorskij kolektiv: Feodor Chirilă, Ecaterina Fodor, Andrei Ivanov, Mihail Marinescu, Anatol Pedestraşu, Ion Petrescu, Paraschiva Şerbănescu, Buharest, Izdatel'stvo Buharestskogo Universiteta, II: 1995, 474 p.; III: 1997, 264 p. [pe cop. şi pe foaia de gardă titlul: *Limba rusă. Manual pentru învăţământul superior filologic*. Volumul al II-lea – al III-lea, Bucureşti, EUB]. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1755**.

1944. *** *Sinteze şi exerciţii de limba şi literatura engleză pentru examenele de bacalaureat şi admitere*. Ediţia a II-a, revăzută şi îmbunătăţită. Coordonatori: Hortensia Pârlog, Pia Brânzeu.

Autori: Rodica Borsa, Pia Brânzeu, Sorin Ciutacu, Luminița Frențiu, Timișoara, EAmarcord, 1996, 263 p. (Colecția **Limba și literatura engleză**. UT); Ediția a III-a, revăzută și adăugită. Coordonatori: Hortensia Pârlog, Pia Brânzeu. Autori: Rodica Borsa, Pia Brânzeu, Sorin Ciutacu, Luminița Frențiu, Codruța Goșa, Mihăiță Horezeanu, Corina Iordache, Gabriela Matei, Luminița Niculescu, Hortensia Pârlog, Simona Rotariu, Maria Teleagă, Mihaela Tilincă. Ediția a III-a, Timișoara, Amarcord, 1997, 272 p. (Seria **BAC-ADMIS**. Catedra de limba și literatura engleză – UT). [pe cop.: *Sinteze și exerciții pentru examenul de bacalaureat și admitere. Limba și literatura engleză*]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1700**.
VEZI și nr. **186**, **663**, **893**, **1270**, **1275**, **1327**, **1554**, **1603**, 1620, **1625**.

R e c e n z i i

1945. ALBU, MIHAELA, Maria Kitova, Evguenia Vucheva, *Curso de gramática aplicada del español*, Sofia, Bulvest 2000', 1994, 384 p., RRL, **41**, nr. 3–4, 1996, 167–168.

1946. ANDREI, MARIANA, *Instrumente de lucru în slujba gramaticii românești*, BulȘt-Pitești, Filologie, nr. 1, 1997, 118–119 [Mircea Goga, *Gramatica limbii române fără profesor* ... și *Limba română pentru admiterea în facultăți* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1609**, **1610**.

1949. CHIRA, MARIA, COSTRUȚ, ANA, *Manuale alternative – Limba română – citire, comunicare, lectură*, ȘcN, **5**, nr. 4, 1995, 48–50 [Marcela Peneș, Vasile Molan, *Limba română – citire, comunicare, lectură, clasa a II-a*, București, EAramis, 1995 și *Îndrumător pentru folosirea manualului de limba română (comunicare, citire, lectură)*, clasa a II-a, București, EAramis, 1995]. Vezi și nr. **1843**, **1846**.

1951. DĂNILĂ, IOAN, *O lucrare cu personalitate*, Ateneu, **34**, nr. 5, 1997, 10 [Mihail Andrei, Iulian Ghiță, *Limba română. Fonetică, lexicologie, morfosintaxă. Sinteze și exerciții* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1501**.

1952. DRAGOMIR, CAMELIA, Maria Vulișici Alexandrescu, *Sintaxa limbii române* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 136–139. Vezi BRL, **38**, 1995, nr. **1738**.

1953. GEORGESCU, DAN, Sue O'Connell, *Focus on First Certificate*, ELongman, 1996, Hyperion, **6**, 1997, 237–238.

1954. GHERASIM, PAULA, Martin Riegel, Jean-Christophe Pellat, René Rioul, *Grammaire méthodique du français*, Paris, PUF, 1996, 646 p., Omagiu Vasile Arvinte, 1997, 262–264.

1955. GROZA, LIVIU, Veronica Picu, Aureliu Arghirescu, *Limba română. Elemente de vocabular (Pentru elevii din clasele III–VIII)* [...], LLR, **26**, nr. 1, 1997, 58–60. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1714**.

1956. NĂSTASE, VERA, Gh. Constantinescu-Dobridor, *Morfologia limbii române*. Ediție revăzută și adăugită [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 134–136. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1566**; **17**, 1974, nr. 665.

1958. PANOVF, IRINA, John Eastwood, *Oxford Guide to English Grammar*, Oxford University Press, 1984, 446 p., Hyperion, **6**, 1997, 234–236.

1959. POP, EUGENIA, G. Gruiță, *Gramatica normativă*. 77 de întrebări / 77 de răspunsuri [...], ȘcN, **5**, nr. 1–4, 1995, 97–98. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **1940**.

1960. SOARE ANDREEA, Maria Cvasnîi Cătănescu, *Limba română. Origini și dezvoltare* (Studiu. Antologie de texte românești vechi. Explicații. Glosar. Bibliografie) [...], AUBLLR, **45**, 1996, 79–81. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1578**.

1961. STANCU, SIMONA, Gh. N. Vasilache, *Ortografia limbii române. Probleme teoretice și practice* [...], LLR, **26**, nr. 1, 1997, 57–58. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1775**.

1962. STOICHIȚOIU-ICHIM, ADRIANA, Maria Cvasnîi Cătănescu, *Limba română. Origini și dezvoltare* [...], LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 150–151. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1578**.

1963. TEODORESCU, MIRELA, Marina Rădulescu, *Teste de limba română pentru examenul de admitere la liceu și facultate* [...], SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 189–190. Vezi BRL, **37**, 1994, nr. **2014**.

1964. TUDOR, DRAGOŞ. *Puţină gramatică, dar italiană*, FC, nr. 219, 13 ian. 1997, 8 [Adriana Lăzărescu, George Lăzărescu, *Gramatica limbii italiene* ...]. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1645**; **38**, 1995, nr. **1560**; **37**, 1994, nr. 1957; **36**, 1993, nr. **1513**.

1965. *** *Language of Business English: Grammar & Functions*, de N. Brieger şi S. Sweemey, RLib, nr. 2358, 25 dec. 1997, 14.
VEZI şi nr. 1311.

XXV. *VARIA*

1966. CRIHANĂ, MARCEL, *Două scrisori ale lui Alf Lombard către Gh. Bulgăr*, PF, 7, nr. 15, 1997, 12.

1967. GOLOPENŢIA, SANDA, *Cartea plecării*, Bucureşti, EUnivers, 1995, 240 p. Rec.: Romulus Bucur, „ ... *Geamantanul patriei*", Arca, **7**, nr. 4–6, 1996, 91–82.

1968. *** *Eugeniu Coşeriu, profesor la Universitatea din Tübingen (Germania), în dialog cu Marin Mincu*, RF, nr. 1–2, 1997, 165–172 [s. t. c.: Convorbiri cu personalităţi ale filosofiei].
VEZI şi nr. **520**.

Recenzii

1969. CĂLIN BĂLĂŞOIU, SIMINA, *Lingvistica integrală. Interviu cu Eugeniu Coseriu realizat de Nicolae Saramandu* [...], FD, **16**, 1997, 297–299. Vezi BRL, **39**, 1996, nr. **1824**.

XXVI. *IN HONOREM*

1970. BULGĂR, GH., *Un savant romanist, exeget al limbii române: Alf Lombard*, Tribuna, **9**, nr. 36–37, 1997, 1, 6 [la 90 de ani, 1905–1995].

1971. CARAGIU-MARIOŢEANU, MATILDA, *Pădurea oamenilor cărţi. In memoriam: Jacques Byck (1897–1997)*, RLit, **30**, nr. 43, 1997, 10.

1972. COCIAN, IOAN, *Vasile Breban – un ilustru fiu al Sălajului*, ŞcN, **5**, nr. 3, 1997, 56–57 [1907–1997].

1973. COBILANSCHI, EDITH, *Prof. Dr. Ştefan Binder. Leben und Schaften*, TBG, **1**, 1997, 418–420 [la 90 de ani, 1907–1997].

1974. IVANOV, ANDREI, *Prof. univ. dr. Ivan Evseev la 60 de ani*, Zorile, **7**, nr. 10, 1997, 6 [1937–1997].

1975. MURÁDIN, LÁSZLÓ, *Szabó Zoltán hetvenéves*, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 85–86 [1927–1997].

1976. SALA, MARIUS, *Alf Lombard (1905–1996)*, LR, **45**, nr. 1–6, 1996, 157–160.

1977. SPINEI, VICTOR, *Alexandru Ciorănescu – 85. Vocaţia enciclopedică*, Cronica, **31**, nr. 21–22, 1997, 16 [1912–1997].

1978. VINŢELER, O., *Academician Silviu Berejan la 70 de ani*, Tribuna, **9**, nr. 20–21, 1997, 5 [1937–1997].

1979. VINŢELER, ONUFRIE, *Raimund Piotrovski. Un iubitor şi susţinător al limbii şi culturii române*, Tribuna, **9**, nr. 13–14, 1997, 15 [la 75 de ani, 1922–1997].

1980. ZUB, AL., *La un popas aniversar*, Cronica, **32**, nr. 2, 1997, 21 [Stelian Dumistrăcel la 60 de ani, 1937–1997].

1981. *** *Profesorul Alf Lombard la 90 de ani*, AA, **129**, (1995), vol. III, 1997, 283 [1905–1995].

1982. *** *Stelian Dumistrăcel – 60*, Cronica, **32**, nr. 3, 1997, 21 [cu bibl.].

1983. *** *Un rege al lingvisticii – Eugen Coşeriu*, GlN, **8**, nr. 30, 1997, 2.
VEZI şi nr. 369, 378, 383, 386, 387, 390–392, 407, 412, 430, 433, 434, 439, 440.

XXVII. *IN MEMORIAM*

1984. ANTAL, ÁRPAD, *Emlékezekés a kilencvenéves Szabó T. Attilára (Balassa Iván könyvének margojára)*, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 3–21 [1907–1997; rez. rom.].
1985. BĂLAN DODU, ION, *Înaltă ţinută spirituală*, ON, nr. 198, 1997, 1, 2 [Ion Coteanu, 1920–1997].
1986. BONDREA, AURELIAN, *Personalitate exemplară a ştiinţei şi învăţământului românesc, profesor strălucit al Universităţii „Spiru Haret"*, ON, nr. 198, 1997, 1, 2 [Ion Coteanu, 1920–1997].
1987. BRÂNCUŞ, GRIGORE, *Ultimul mare lingvist al acestui secol*, ON, nr. 198, 1997, 4 [Ion Coteanu, 1920–1997].
1988. CATRINA, CONSTANTIN, *Un nume de referinţă în folcloristica românească: Alexandru Bogdan*, REF, **42**, nr. 3–4, 1997, 279–285.
1989. CĂLINESCU, CONSTANT, *O lacrimă pentru un prieten: Alf Lombard*, ŞTI, **7**, nr. 22–25, 1997, 11 [1905–1997].
1990. CĂPLESCU, R., *O pierdere dureroasă pentru anglistica românească*, Adevărul, nr. 2086, 1 febr. 1997, 3 [Andrei Bantaş, 1930–1997].
1991. CONSTANTINESCU, NICOLAE, *Îndrumător exigent şi generos*, ON, nr. 198, 1997, 7 [Ion Coteanu, 1920–1997].
1992. CRIŞ, MARIANA, ***In memoriam*** *Petru Creţia. Cultura românească în doliu*, Azi, nr. 1459, 16 apr. 1997, 13.
1993. DODU BĂLAN, ION, *Înaltă ţinută spirituală*, ON, nr. 198, 1997, 1, 2 [Ion Coteanu, 1920–1997].
1994. FISCHER, I., *D. M. Pippidi (30 decembrie 1905–19 iunie 1993)*, StCl, **28–30**, 1992–1994, 211–216.
1995. FISCHER, I., *Eugen Dobroiu (1918–1990)*, StCl, **28–30**, 1992 –1994, 209–210.
1996. FRANGA, LIVIU, *Spiritus rector*, ON, nr. 198, 1997, 2 [Ion Coteanu, 1920–1997].
1997. GEHL, HANS, *Der Beitrag Stefan Binders zum banater deustchen Mundartwörterbuch*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 333–341 [s. t. c.: *In memoriam Stefan Binder (1907–1997)*].
1998. HANGIU, ION, *Omul de neuitat*, ON, nr. 198, 1997, 4 [Ion Coteanu, 1920–1997].
1999. ISTRATE, GAVRIL, *Ariton Vraciu, profesor la Universitatea din Iaşi*, StSl, **7**, 1996, 7–12 [decedat în 1995].
2000. KOTTLER, PETER, *In memoriam Stefan Binder*, ZGR, **6**, nr. 1–2, 1997, 331–332 [v. t. c. nr. 1997].
2001. MACARIE, GH., *Prof. univ. dr. I. D. Lăudat (1909–1996)*, CMol, **6**, nr. 3–4, 1997, 24–25.
2002. MAZILU, DAN HORIA, *Sufletul lui a fost limba română*, ON, nr. 198, 1997, 2 [s. t. c.: *Funeraliile academicianului profesor Ion Coteanu*, 1920–1997].
2003. M. I., *Funeraliile academicianului Ion Coteanu*, ON, nr. 198, 1997, 3 [1920–1997].
2004. MITRAN, ION, *Profesorul*, ON, nr. 198, 1997, 4 [Ion Coteanu, 1920–1997].
2005. PÂRLOG, HORTENSIA, *Andrei Bantaş*, Orizont, **8**, nr. 3, 1997, 3 [1930–1997].
2006. POPA, MIRCEA, *Gavril Scridon 1922–1996*, NyIK, **41**, nr. 1, 1997, 86–87.
2007. POPA, MIRCEA, *Un prieten al României: Alf Lombard*, Tribuna, **3**, nr. 36–37, 1997, 6 [1905–1997].
2008. SALA, MARIUS, *Autentic om de ştiinţă, profesor prin vocaţie*, ON, nr. 198, 1997, 2 [Ion Coteanu, 1920–1997; v. t. c. nr. 2002].
2009. SÂMPETREANU, VIOREL, *La moartea Profesorului*, FC, nr. 233, 21 apr. 1997, 1 [Petru Creţia].
2010. VASCENCO, VICTOR, *Johannes Hubschmidt (1916–1995)*, SCL, **46**, nr. 1–6, 1995, 205–207.
2011. *** *Academicianul profesor Ion Coteanu 1920–1997*, ON, nr. 198, 1997, 1.
2012. *** *Funeraliile academicianului profesor Ion Coteanu*, ON, nr. 198, 1997, 3.
VEZI şi nr. 410, 411, 417, 435.

SIGLE ŞI ABREVIERI[*]

AA = *Analele Academiei Române*. Seria a V-a, Bucureşti, EAR, **1**, 1952 [**129** (1995)]; **AAMB** = *Anuar al Arhivelor Municipiului Bucureşti*. Din trecutul istoric şi urbanistic al oraşului Bucureşti. Coordonator: Ion Vitan, EMI, Bucureşti, 1997 (DMBAN); *abr.* = abreviere(a), abrevieri(le); abreviat(ă), abreviaţi, abreviate; *acad.* = academician(ul), academicieni(i); **Academica** = *Academica*. Revistă de ştiinţă, cultură şi artă. Director fondator: Mihai Drăgănescu. Director: Virgiliu N. Constantinescu. Redactor-şef: Mircea Mâciu, Bucureşti, **1**, oct. 1990 [**7**, nr. 3–6, 1997; **8**, nr. 7–10, 1997]; **ACinAn** = *Al cincilea anotimp*. Revistă de cultură. Apare la Oradea, **1**, 1997 [**1**, nr. 11, 1997; inc.]; **Acta – 1996** = *Acta – 1996*, Miercurea-Ciuc, **1**, 1996 (Székely Nemzeti Múzeum. Csíki Székeli Múzeum. Erdővidéki Múzeum. Muzeul Naţional Secuiesc. Muzeul Secuiesc al Ciucului. Muzeul Bazinului Baraolt) [**2**, 1997]; **AdE** = *Adevărul economic*. Săptămânal pentru oamenii de afaceri. Director: Viorel Sălăgean, Bucureşti, **1**, 1992 [nr. 52, 1997]; **Adevărul** = *Adevărul*. Ziar naţional independent. Fondat 1889. Seria a cincea, Bucureşti [nr. 2366, 31 dec. 1997]; **AdLA** = *Adevărul literar şi artistic*. Săptămânal de cultură şi atitudine. Redactor-şef: Cristian Tudor Popescu, Bucureşti, **1**, 1991 [**6**, nr. 394, 1997]; *AE* = Alcor Edimpex, Bucureşti [editură]; *AEEB* = Académie d'Etudes Economiques de Bucarest; *AES* = Academy of Economic Studies, Bucharest; *af.* = afix(ul), afixe(le); **A Hét** = *A Hét*. Társadalom – Művelődés – Tudomány – Környezetvédelem. Főszerkesztő Gálfalvi Zsolt. Főszerkestő-helyeltes Ágoston Hugó. Szerkestőség és Kiadóhivatal, Bucureşti, Kiadja e Művelődésügyi Minisztérium. Támogatja Soros Alopítvány, **1**, 1970 [**28**, nr. 51, 1996; inc.]; **AI** = *Apostolul iubirii*. Revista Institutului Teologic Greco-Catolic „Sfântul Ioan Evanghelistul", Cluj-Napoca, **1**, 1996 [**2**, nr. 10, 1997]; *Aius* = Aius, Craiova [editură] v. şi *EAius*; *AÎSM* = Academia de Înalte Studii Militare, Bucureşti; **Albanezul** = *Albanezul*. Revistă editată de Uniunea Culturală a Albanezilor din România. Redactor-şef: Gelcu Maksutovici (Xhelku Maksuti), Bucureşti, **1**, 1990 [**8**, nr. 5, 1997; inc.]; **Albina** = *Albina*. Revistă de cultură pentru sate, fondată de Spiru Haret în 1897. Publicaţie lunară a Ministerului Culturii, Bucureşti, **1**, 1897 [**100**, nr. 2–3, 1997; inc.]; **Aldine** = *Aldine*. Supliment al ziarului *România liberă*. Redactor-coordonator: Mihai Creangă, Bucureşti, **1**, 1996 [**2**, nr. 95, în RLib, nr. 2354, 20 dec. 1997]; **Aletheia** = *Aletheia*. Revistă de ştiinţă şi dialog interdisciplinar, Oradea, **1**, 1991 (Societatea Oamenilor de Ştiinţă şi a Scriitorilor din Bihor. UO) [**7**, 1997]; *alf.* = alfabet(ul), alfabete(le); **Alfa şi omega** = *Alfa şi omega*. Supliment de spiritualitate creştină la *Cotidianul*, Bucureşti, **1**, 1992 [**6**, nr. 10, 1997]; *All, ALL* = All, ALL, Bucureşti [editură] v. şi *EAll, EALL*; *Alma* = Alma, Galaţi [editură]; **AltBan** = *Altarul Banatului*. Revista Arhiepiscopiei Timişoarei, Episcopiei Aradului şi Episcopiei Caransebeşului. Serie nouă, Timişoara, **1**, 1990 [**8**, nr. 10–12, 1997]; **Alternative** = *Alternative*. Supliment politic [la *Cotidianul*], Bucureşti, **1**, 1991 [**6**, nr. 5, 19 mai 1997]; *Amarcord* = Amarcord, Timişoara [editură] v. şi *EAmarcord*; **AMIAP** = *Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie*. Serie nouă, **1**, Ploieşti, 1995 [**2**, 1995–1996]; **AMN** = *Acta Musei Napocensis*. Cluj-Napoca, **1**, 1963 (MC. MNIT) [**34**, nr. 2, 1997]; **AMP** = *Acta Musei Porolissensis*, Zalău, **1**, 1977 (Muzeul Judeţean de Istorie şi Artă din Zalău) [**21**, 1997]; *Amphora* = Amphora, Timişoara [editură] v şi *EAmphora*; *an.* = anexă, anexa, anexe(le); **AnBuc** = *Analele Bucovinei*,

[*] Siglele sunt culese cu caractere **aldine drepte** şi trimit la cărţi, la culegeri şi la publicaţii periodice sau seriale. Abrevierile sunt culese cu caractere *cursive albe* şi se referă la termeni bibliografici uzuali sau la denumirile unor instituţii de învăţământ superior, ştiinţifice, culturale etc. ori la edituri.

Parantezele drepte la publicaţiile periodice şi seriale indică ultimul număr fişat, iar indicaţia „inc." de la sfârşitul acestor paranteze arată goluri (mari) în colecţia anului respectiv, consultată la BCUB, BNR, BAR, BCP sau la alte biblioteci.

Bucureşti. EAR. **1**. 1994 (AR. CSB) [**4**. nr. 1. 1997]; **AnIst–Cluj-Napoca** = *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj-Napoca*. Cluj-Napoca. EAR. **1**. 1948 (AR. Fil. Cluj-Napoca. IICN) [**36**. 1997]; **AnIst–Iaşi** = *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol" din Iaşi*. Iaşi. EAR. **1**. 1964 (AR. Fil. Iaşi) [**33**. 1996]; **AnivCult** = *Aniversări culturale*. Publicaţie semestrială, Bucureşti, [TBNR]. **1**. 1965 (BNR) [**36**. nr. 1–2. 1997]; *ANPR* = Agenţia Naţională de Presă Rompres, Bucureşti; **AO** = *Arhivele Olteniei*. Serie nouă, Bucureşti, EAR. **1**. 1981 (AR. ICSUC); *AP* = Aldo PRESS, Bucureşti [editură]; *APASE* = Atelier Poligrafic. Academia de Studii Economice, Bucureşti; **Apostrof** = *Apostrof*. Revistă a Uniunii Scriitorilor. Revistă editată cu sprijinul Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă a Fund For Central and Eastern European Book Project şi a Ministerului Culturii. Apare lunar, Cluj, **1**, 1990 [**8**. nr. 12. 1997]; *apr.* = aprilie; *AR* = Academia Română; *Aramis* = Aramis, Bucureşti [editură] v. şi *EAramis*; **Ararat** = *Ararat*. Publicaţie a armenilor din România. Fondată în anul 1927. Serie nouă, Bucureşti. **1**. 1990 [**8**. nr. 23–24. 1997]; *Ararat* = Ararat, Bucureşti [editură]; **Arca** = *Arca*. Revistă lunară de literatură, eseu, arte vizuale, muzică. Fondată în februarie 1990. Redactor-şef: Vasile Dan. Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România, Arad, **1**, 1990 (ICJ Arad) [**8**. nr. 10–11–12. 1997; inc.]; **Archaevs** = *Archaevs*. Studii de istorie a religiilor. Apare sub egida Asociaţiei Archaevs, cu sprijinul Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă, Bucureşti, **1**, iarna 1997 [**1**, nr. 1, iarna 1997]; *Argus* = Argus, Bucureşti [editură]; *Arhetip* = Arhetip, Bucureşti [editură]; **Arhiva** = *Arhiva*. Supliment de istorie la *Contemporanul*, Bucureşti, **1**, 1992 [**6**, nr. 8, 29 oct. 1997; inc.]; **ArhM** = *Arheologia Moldovei*, Bucureşti, EAR, **1**, 1977 (AR. Fil. Iaşi. IIAI) [**19**. 1996]; **Armonia** = *Armonia*. Periodic social-cultural. Editat de Centrul Internaţional Ecumenic pentru Dialog Spiritual. Fondator: Dr. Ion Popescu, Bucureşti, **1**, 1993 [**5**. nr. 7–8. 1997; inc.]; *ARo* = Académie Roumaine, Bucarest; *art.* = articol(ul), articole(le); **Asachi** = *Asachi*. Revistă de cultură. Fondată în 1881 la Piatra-Neamţ. Serie nouă. Piatra-Neamţ, **1**. 1991 [**7**. nr. 106. 1997]; *ASE* = Academia de Studii Economice, Bucureşti; **ASL** = *Azi*. Supliment literar, Bucureşti, **1**, 1997 [**1**, nr. 31, 8 dec. 1997]; *ASR* = Asociaţia Slaviştilor din România, Bucureşti; **Astra** = *Astra*. Revistă de cultură. Serie nouă. Apare lunar. Director: acad. Alexandru Surdu, Braşov, **1**, 1995 [**3**. nr. 4, 1997]; *Astra* = Astra, Sibiu [editură]; *AŞM* = Academia de Ştiinţe Medicale, Bucureşti; **Ateneu** = *Ateneu*. Revistă de cultură. Fondatori: George Bacovia, Grigore Tabacaru (1925). Editor: Ministerul Culturii, Bacău, **1**, 1967 [**34**, nr. 12, 1997]; *Atos* = Atos, Bucureşti [editură] v. *EAtos*; **AUBF** = *Analele Universităţii Bucureşti. Filosofie*, Bucureşti, [TUB], **1**, 1954 [**45**, 1996]; **AUBLLR** = *Analele Universităţii Bucureşti. Limba şi literatura română*, Bucureşti, [TUB], **1**, 1954 [**45**, 1996]; **AUBLLS** = *Analele Universităţii Bucureşti. Limbi şi Literaturi Străine*, Bucureşti, **1**, 1954 [**41**, 1992; **42**, 1993; **43**,1994; **44**, 1995; **45**, 1996]; *aug.* = august; *Augusta* = Augusta, Timişoara [editură] v. şi *EAugusta*; **AUIG** = *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi* (Serie nouă). *Geografie*, **1**, 1954 [**40–41**, 1994–1995; **42–43**, 1995–1996]; **AUIL** = *Analele ştiinţifice ale Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi*. Serie nouă. Secţiunea III. f. *Literatură*, Iaşi, EUI, **1**, 1956 [**42**, 1996]; **AUO** v. nr. 18; **AUOLE** = *Analele Universităţii din Oradea. Limba engleză*, Oradea, [f. e.], **1**, 1993 [**4**. 1996]; **Aurora** = *Aurora*. Revistă de literatură, Oradea, [f. e.], **1**, 1991 [**7**. 1997]; *aut.* = autor(ul), autorului, autori(i), autorilor; **Azi** = *Azi*. Un ziar clar într-o lume confuză. Director-fondator: Octavian Ştireanu. Director: Ştefan Mitroi, Bucureşti, **1**. 1993 [nr. 1623. 9 dec. 1997; inc.].

BA = Biblioteca „Astra", Sibiu; *Banatica* = Banatica, Reşiţa [editură]; *BAR* = Biblioteca Academiei Române, Bucureşti; *BBIGS* = Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", Suceava; *BC* = British Council, Bucureşti; *BCP* = Biblioteca Centrală Pedagogică „I. C. Petrescu", Bucureşti; *BCUB* = Biblioteca Centrală Universitară Bucureşti; *Best* = Best, Alexandria [editură]; **BGeogr** = *Buletin geografic. Geografie umană*. Editori: Ioan Ionaş şi Cristian Tălân, Bucureşti, **1**, nr. 1, 1997 (AR. IG) [**1**. nr. 1. 1997]; **BGGR** v. nr. **444**; *bibl.* = bibliografie, bibliografia, bibliografii(le); *biblc.* = bibliografic(ă), bibliografici, bibliografice; **Biblioteca** = *Biblioteca*. Revistă de bibliologie şi ştiinţa informării. Director: Ion Stoica, Bucureşti, **1**, 1990 [**8**. nr. 12. 1997]; *BJAI* = Biblioteca Judeţeană „Antim Ivireanul", Râmnicu-Vâlcea; **Blaga–Barbu** v. nr. **84**; *BNR* = Biblioteca Naţională a României, Bucureşti; *BRF* = Biblioteca Revistei „Familia", Oradea; *BRL* = Bibliografia românească de lingvistică; **BulŞt-Piteşti**. *Filologie* = *Buletin ştiinţific*. Seria: *Filologie*. Fascicula: *Limba şi*

literatura română. Responsabil de publicație: Gheorghe Barbu. Coordonator de publicație: Ștefan Găitănaru. Colegiul de redacție: Petru Mihai Gorcea, Luiza Petre Pârvan, Adrian Rujan, Mihail Diaconescu, Marin Mocanu, Nicolae Oprea, Pitești, [f. e.], **1**, 1997 [**1**, 1997]; **BV** = *Buna Vestire*. Revistă bisericească a Protopopiatului Ortodox Român, Beiuș, **1**, 1996 [**1**, 1996].

cap. = capitol(ul), capitole(le); **Capital** = *Capital*. Săptămânal economic și financiar, București, **1**, 1992 [**6**, nr. 50–51, 1997]; *Cardinal 2000* = Cardinal 2000, București [editură]; *Carminis* = Carminis, Pitești [editură] ; *CarȘ* = Cartea Școlii, București [editură] v. și *ECȘ*; **Carusel** = *Carusel*. Revistă de divertisment. Coordonator: Ana Mod [Supliment la *Cotidianul*], **1**, 1989 [**8**, nr. 1621, 5–6 dec. 1997]; *cas.* = casetă, caseta, casete(le); *CBU* = Cris Book „Universal" [București]; *CCD* = Casa Corpului Didactic; *CCFI* = Centre Culturel Français de Iași; **CCrit** = *Caiete critice*. Revistă de critică literară și informație științifică. Revistă editată de Casa de Presă și Editură Cultura Națională în colaborare cu Academia Română. Director: Eugen Simion, București, **1**, 1990 [nr. 1–2, 1997]; *CCȘ* = Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca; *CED* = Casa Editorială Demiurg, Iași v. și *Demiurg*. *EDemiurg*; *CEM* = Casa Editorială Muntenia, București; *CEO* = Casa Editorială Odeon, București v. și *OCE*; *CEPASE* = Centrul Editorial Poligrafic, Academia de Studii Economice, București; *CEVC* = Casa de Editură „Viața Creștină", Cluj-Napoca; *CFR* = Catedra de filologie rusă; *CG* = Catedra de germanistică; **CGL** = *Curierul Ginta Latină*. Publicație a Societății Culturale „Ginta Latină", Iași, **1**, 1989 [**9**, nr. 4, 1997; inc.]; *chir.* = chirilic(ă), chirilice; *CIDCE* = Centrul de Informare și Documentare al Consiliului Europei, București; **CIE** = *Contemporanul. Ideea europeană*. Fondat în 1881. Revistă națională de cultură, politică și știință. Director: Nicolae Breban, [București], **1**, 1990 [nr. 51–52, 1997]; *CIOR* = Comisia pentru Istoria Orașelor din România; *CJ* = Consiliul Județean; *CJTCP* = Centrul Județean al Tradiției și Creației Populare; *CLLO* = Catedra de limbi și literaturi orientale; *CLM* = Catedra de limbi moderne; *CLRm* = Catedra de limbi romanice; *CLS* = Catedra de limbi slave; *CLSt* = Catedra de limbi străine; **CLTA** v. nr. 19; *Clusium* = Clusium, Cluj-Napoca [editură] v. și *EClusium*; *CMEUI* = Centrul de Multiplicare al Editurii Universității „Al. I. Cuza", Iași; **CMol** = *Candela Moldovei*. Buletinul oficial al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, **1**, 1992 [**6**, nr. 12, 1997]; *CN* = Cultura Națională, București [editură] v. și *ECN*; *com.* = comunicare(a), comunicări(le); comunicat(ă), comunicați, comunicate; *COM* = Casa Omnia Cartexim, București; **ComLL** v. nr. **78**; *cond.* = conducător [științific]; *conf.* = conferință, conferința, conferințe(le); conferențiar; *Conphys* = Conphys, Râmnicu-Vâlcea [editură]; *cons.* = consemnat(ă), consemnați, consemnate; **ConvDid** = *Convorbiri didactice*. Limba română în învățământul preuniversitar. Director: Mihai Semenov, Bacău, **1**, 1990 [**8**, nr. 26, 1997]; *cop.* = copertă, coperta, coperți(le); *Corint* = Corint, București [editură] v. și *ECorint*; **COrt** = *Călăuza ortodoxă*. Periodic editat de Episcopia Dunării de Jos. Președinte: P. S. dr. Casian Crăciun, Galați, **1**, 1990 [**8**, ian.–dec. 1997]; **Cotidianul** = *Cotidianul*. Știri. Informații. Ultima oră, București, **1**, 1991 [nr. 301, 31 dec. 1997]; **Cotidianul-Capra vecinului** = *Cotidianul-Capra vecinului*. Supliment la *Cotidianul*, **1**, 1991 [**7**, nr. 24, în *Cotidianul*, **7**, nr. 301, 31 dec. 1997]; *CPCLS* = Centrul de Perfecționare în Cunoașterea Limbilor Străine, București; *CPH* = Cavallioti Publishing House, Bucharest v. și *ECavallioti*; *CR* = Cartea Românească, București [editură] v. și *ECR*; *Crater* = Crater, București, [editură]; **CrN** = *Curierul național*. Editat de Societatea Curierul Național, București, **1**, 1989 [**8**, nr. 2004, 31 dec. 1997]; **Cronica** = *Cronica*. Revistă de cultură. Renaștere românească, integrare europeană, Iași, **1**, 1966 [**31**, nr. 7, 1997; inc.]; **CrS** = *Credința străbună*. Revistă editată de Episcopia Ortodoxă Română a Alba Iuliei, Alba Iulia, **1**, 1991 [**8**, nr. 12, 1997; inc.]; *CSB* = Centrul de Studii „Bucovina", Suceava; *CSIER* = Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, București; *CSPC* = Catedra de slavistică „Petru Caraman", Iași (UI); *CSR* = Centrul de Studii Românești [f. l.]; *CȘ* = Casa Școalelor, București [editură]; *CTig* = Cugetarea Tigero [f. l.; editură]; **Curierul** = *Curierul*. Fondator: Iulian Talianu. Director: Ion Talianu. Apare în județele Călărași și Ialomița, Călărași, **1**, 1992 [**6**, nr. 241, 1997]; *cuv.* = cuvânt(ul), cuvinte(le); **CuvA** = *Cuvântul adevărului*. Seria II. Buletinul Cultului Penticostal. Biserica lui Dumnezeu Apostolică din România. Redactor-șef: Cristian Vasile Roske, București, **1**, 1990 [**8**, nr. 11–12, 1997]; **Cuvântul** = *Cuvântul*. Revistă de cultură. Director: Radu G. Țeposu, București, **1**, 1990 [**8**, nr. 12, 1997]; *cv* = curriculum vitae; **CZ** = *Chestiunea zilei*. Periodic de atitudine și atmosferă socială. Editor: ROMPITCOIMPEX S. R. L.

Preşedinte: Gheorghe Culici. Director: Marian Deaconu. Redactor-şef: Igor Drag, Bucureşti, **1**, 1997 [nr. 3, 1997].

Dacia = Dacia, Cluj-Napoca [editură] v. şi *ED*; *Danubius* = Danubius, Bucureşti [editură]; **Datini** = *Datini*. Revistă de cultură. Editată de Ministerul Culturii. Centrul Naţional al Creaţiei Populare şi Fundaţia Culturală Ethnos. Ion Parhon – redactor coordonator, Bucureşti, **1**, 1993 [nr. 1–2, 1997]; *dc.* = document(ul), documente(le); *dec.* = decembrie; *Dem.* = Demiurg, Iaşi [editură] v. şi *EDemiurg*, *CED*; *Demiurg* = Demiurg, Bucureşti [editură]; **DesR** = *Destine româneşti*. Revistă de ştiinţă şi cultură, Cluj-Napoca, **1**, 1994 [**4**, nr. 4, 1997; inc.]; **Deşteptarea** = *Deşteptarea*. Revista aromânilor. Publicaţie de informare, istorie, literatură, artă şi civilizaţie, editată de Ministerul Culturii. Director: Hristu Cândroveanu, Bucureşti, **1**, 1990 [**8**, nr. 12, 1997]; *deutsch. Zus.* = deutscher Zusammenfassung; *diag.* = diagramă, diagrama, diagrame(le); *DIL* = Departamentul Industriei Lemnului, Bucureşti; **Dilema** = *Dilema*. Săptămânal de tranziţie. Director: Andrei Pleşu. Editor: Fundaţia Culturală Română, Bucureşti, **1**, 1993 [**5**, nr. 243, 3–9 oct. 1997]; **Dimineaţa** = *Dimineaţa*. Cotidian de informaţie şi opinie democratică. Director: Sorin-Ştefan Stanciu, Bucureşti. **1**, 1990 [**8**, nr. 297, 25 dec. 1997]; **DipClub** = *Diplomat club*. Curierul vieţii diplomatice, mondene şi al lumii afacerilor. Director: Dic Baboian, Bucureşti, **1**, 1994 [nr. 12, 1997]; *DIPGR* = Departamentul Informaţiilor Publice al Guvernului României; **Discobolul** = *Discobolul*. Revistă de cultură editată de Consiliul Judeţean Alba şi Centrul Cultural „Lucian Blaga". Director de onoare: Ion Pop, Alba Iulia, **1**, 1996 [**2**, nr. 3, 1997; inc.]; *DLRm* = Département des langues romanes: *DMBAN* = Direcţia Municipiului Bucureşti a Arhivelor Naţionale; *doc.*= docent; *Domino* = Domino, Târgovişte [editură]; *dr.* = doctor în ştiinţe; **Dreptatea** = *Dreptatea*. Fondat: 1927. Săptămânal al Partidului Naţional Ţărănesc Creştin şi Democrat. (Seria a V-a), Bucureşti, **1**, 1993 [**5**, nr. 164, dec. 1997]; *Du Style* = Du Style, Bucureşti [editură].

EAfeliu = Editura Afeliu, Bucureşti; *EAius* = Editura Aius, Craiova; *EAÎSM* = Editura Academiei de Înalte Studii Militare, Bucureşti; *EAl* = Editura Albatros, Bucureşti; *EAL* = Editura Ars Longa, Iaşi; *EAlbastră* = Editura Albastră, Cluj-Napoca; *EAll*, *EALL* = Editura All, Editura, ALL, Bucureşti v. şi *All*, *ALL*; *EAlternative* = Editura Alternative, Bucureşti; *EAmarcord* = Editura Amarcord, Timişoara v. şi *Amarcord*; *EAmetist* = Editura Ametist, Bucureşti; *EAmphora* = Editura Amphora, Timişoara; v. şi *Amphora*; *EAN* = Editura ANKAROM, Iaşi; *EANMB* = Editura Academiei Naţionale „Mircea cel Bătrân", Constanţa; *EAnotimp* = Editura Anotimp, Slatina; *EAquila '93* = Editura Aquila '93, Oradea; *EAR* = Editura Academiei Române; *EAramis* = Editura Aramis, Bucureşti v. şi *Aramis*; *EArarat* = Editura Ararat v. şi *Ararat*; *EArc 2000* = Editura Arc 2000, Bucureşti; *EAsR* = Editura Astra Română, Timişoara; *EAŞ* = Editura Alexandru Ştefănescu, Târgu-Jiu; *EAtos* = Editura Atos, Bucureşti v. şi *Atos*; *EAugusta* = Editura Augusta, Timişoara v. şi *Augusta*; *EAv* = Editura Avrămeanca, Craiova; *EAxa* = Editura Axa, Botoşani; *EBabel* = Editura Babel, Bucureşti; *EBP* = Editura Brio Press, Bucureşti; *EBS* = Editura Brio Star [f. l.]; *EBucovina* = Editura Bucovina, Iaşi; *ECA* = Editura Cartea Aromânească, Bucureşti; *ECardinal 2000* = Editura Cardinal 2000, Bucureşti v. şi *ESC*; *ECavallioti* = Editura Cavallioti, Bucureşti; v. şi *CPH*; *ECeres* = Editura Ceres, Bucureşti; **Echinox** = *Echinox*. Revistă de cultură. Editor Universitatea Babeş-Bolyai. Fundaţia Culturală Echinox, Cluj-Napoca, **1**, 1968 [**29**, nr. 7–8–9, 1997; inc.]; *Echinox* = Echinox, Cluj-Napoca [editură] v. şi *EEchinox*; *ECL* = Editura Cardinal Lex, Cluj-Napoca; *EClusium* = Editura Clusium, Cluj-Napoca v. şi *Clusium*; *ECN* = Editura Cultura Naţională, Bucureşti v. şi *CN*; *EConphys* = Editura Conphys, Râmnicu-Vâlcea; *EConstelaţii* = Editura Constelaţii, Bucureşti; *ECoresi* = Editura Coresi, Bucureşti; *ECorint* = Editura Corint, Bucureşti v. şi *Corint*; *ECR* = Editura Cartea Românească, Bucureşti v. şi *CR*; *ECRC* = Editura „Car Ro Car" [f. l.]; *ECruso* = Editura Cruso, Bucureşti; *ECS* = *Editura Charme – Scott*, Bucureşti; *ECŞ* = Editura Cartea Şcolii (2000), Bucureşti v. şi *CarŞ*; *ECultura* = Editura Cultura, Piteşti; *ed.* = ediţie, ediţia, ediţii(le); editat(ă), editaţi, editate; *ED* = Editura Dacia, Cluj-Napoca v. şi *Dacia*; *EdAR* = Editions d'Académie Roumaine, Bucarest; *EDemiurg* = Editura Demiurg, Iaşi v. şi *Demiurg*, *CED*; *EDiN* = Editura Didactica Nova [Piteşti]: *EDP* = Editura Didactică şi Pedagogică, R. A., Bucureşti; *EDuţescu* = Editura M. Duţescu, Craiova; *EE* = Editura Eminescu, Bucureşti; *EEconomică* = Editura Economică, Bucureşti; *EEficient* = Editura Eficient, Bucureşti; *EEn* = Editura Enciclopedică, Bucureşti; *EEN* = Editura Europa Nova, Bucureşti; *EEvenimentul* = Editura Evenimentul, Bucureşti; *EExpert* = Editura Expert, Bucureşti;

E„Falk" = Editura „Falk", Bucureşti; *EFCADP* = Editura Fundaţiei Culturale Aromâne „Dimândarea Părintească", Bucureşti; *EFCR* = Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti; *EFD* = Editura „Floarea Darurilor", Bucureşti; *EFFP* = Editura FF Press, Bucureşti; *EFRM* = Editura Fundaţiei „România de Mâine", Bucureşti; *EFY* = Editura For You, Bucureşti; *EGlobus* = Editura Globus, Bucureşti; *EGN–CN* = Editura „Grai şi Suflet" – Editura Cultura Naţională, Bucureşti; *EGrand* = Editura Grand, Bucureşti; *EGrupus* = Editura Grupus [f. l.]; *EGS* = Editura „Grai şi Suflet", Bucureşti; *EGT* = Editura Grigore Tăbăcaru, Bacău; *EHasefer* = Editura Hasefer, Bucureşti; *EHelicon* = Editura Helicon, Timişoara; *EHumanitas* = Editura Humanitas, Bucureşti v. şi *Humanitas*; *EHyperion* = Editura Hyperion XXI, Bucureşti; *EIC* = Editura Ion Creangă, Bucureşti; *EICPIAF* = Editura ICPIAF, Cluj-Napoca; *EINI* = Editura Institutului Naţional de Informatică, Bucureşti; *EINT* = Editura Institutului Naţional de Tracologie, Bucureşti; *EJunior* = Editura Junior, Bucureşti; *EKarat* = Editura Karat, Bucureşti; *EKriterion* = Editura Kriterion, Bucureşti; *ELider* = Editura Lider, Bucureşti v. şi *Lider*; *ELitera* = Editura Litera, Bucureşti; *ELL* = Editura Lumina Lex, Bucureşti v. şi *LLex*; *ELongman* = Editura Longman, Bucureşti; *ELucman* = Editura Lucman, Bucureşti; *ELVSC* = ELVS Crepuscul, Ploieşti; *EM* = Editura Minerva, Bucureşti; *EMA* = Editura Mitropoliei Ardealului, Sibiu; *EMayon* = Editura Mayon, Bucureşti; *EMD* = Editura Monia-Delfin [f. l.]; *EMeridiane* = Editura Meridiane, Bucureşti; *EMI* = Editura Ministerului de Interne, Bucureşti; *EMiracol* = Editura Miracol, Bucureşti; *EMirador* = Editura Mirador [Arad] v. şi *Mirador*; *EMirton* = Editura Mirton, Timişoara v. şi *MV*; *EMLR* = Editura Muzeului Limbii Române, Cluj-Napoca; *EMLtR* = Editura Muzeului Literaturii Române, Bucureşti; *EMMB* = Editura Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, Iaşi; *EMoldova* = Editura Moldova, Iaşi; *EMondan* = Editura Mondan, Bucureşti v. şi *Mondan*; *EMondero* = Editura Mondero, Bucureşti; *EMS* = Editura Maşina de Scris, Bucureşti; *EMureş* = Editura Mureş, Târgu-Mureş; *ENaţional* = Editura Naţional, Bucureşti; *engl.* = englez(ă), engleza, englezi, engleze; englezesc(ul), englezeşti; *Engl. Ab.* = English Abstract; *ENiculescu* = Editura Niculescu, Bucureşti v. şi *Niculescu*; *EOC* = Editura Omnia Cartexim, Bucureşti; *EOlimpiada* = Editura Olimpiada, Brăila; *EPaideia* = Editura Paideia, Bucureşti v. şi *Paideia*; *EPalmyra* = Editura Palmyra, Bucureşti v. şi *Palmyra*; *EParalela 45* = Editura Paralela 45, Piteşti v. şi *Paralela 45*; *EPelendava* = Editura Pelendava, Bucureşti; *EPetrion* = Editura Petrion, Bucureşti; *EPF* = Editura Porto Franco, Galaţi v. şi *PFr*; *EPlumb* = Editura „Plumb", Bacău v. şi *Plumb*; *EPP* = Editura Promedia Plus, Cluj-Napoca v. şi *PPl*; *ERecif* = Editura Recif, Bucureşti v. şi *Recif*; *ESaeculum* = Editura Saeculum I. O., Bucureşti v. şi *Saeculum*; *ESammarina* = Editura Sammarina, Constanţa; *ESarmis* = Editura Sarmis, Craiova; *ESC* = Editura Societatea Cardinal 2000, Bucureşti v. şi *ECardinal 2000*; *EScripta* = Editura Scripta, Bucureşti; *E.S.C.S. Ivan Krasko* = E. S. C. S. Ivan Krasko [f. l.; editură]; *ESemne '94* = Editura „Semne '94", Bucureşti v. şi *Semne*; *ESitech* = Editura Sitech, Craiova; *ESP* = Editura Steaua Procion, Bucureşti v. şi *SP*; *EStudium* = Editura Studium, Cluj-Napoca; *ESylvi* = Editura Sylvi, Bucureşti; *EŞ* = Editura Ştiinţifică, Bucureşti; *EŞE* = Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti; *ET* = Editura Tehnică, Bucureşti; *ETE* = Editura Ters Expres, Bucureşti; *ETempora* = Editura Tempora, Piteşti; *ETeora* = Editura Teora, Bucureşti v. şi *Teora*; *ETimpul* = Editura Timpul, Reşiţa; *ETip* = Edipress Tipo, Târgu-Mureş; *ETN* = Editura Tip Nasta, Piteşti; *ETrei* = Editura Trei, Bucureşti; *ETS* = Editura Tess Expres, Bucureşti; *EUB* = Editura Universităţii Bucureşti, Bucureşti; *EUE* = Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti v. şi *UE*; *EUI* = Editura Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi, Iaşi; *EULC* = Editura Universităţii de Limbă şi Cultură, Beijing; *EUnivers* = Editura Univers, Bucureşti; *EUnP* = Editura Universităţii din Piteşti; **Euresis** = *Euresis*. Cahiers roumains d'études littéraires. Revue biannuelle fondée en 1993. Fondateur: Adrian Marino. Directeur: Mircea Martin, Bucarest, EU, **1**, 1973 [nr. 1–2, 1996]; *Eurobit* = Eurobit, Timişoara [editură]; *Europolis* = Europolis, Constanţa [editură]; *EVestala* = Editura Vestala, Bucureşti; *EVox* = Editura Vox, Bucureşti v. şi *Vox*; *EVV* = Editura Vlad & Vlad, Craiova; **Examene** = *Examene*, Bucureşti, **1**, 1996 [**2**, nr. 77–79, 1997]; *exp.* = expoziţie, expoziţia; *ExT* = Express Tipo, Târgu-Mureş [editură]; *EZecasin* = Editura Zecasin, Bucureşti; *E3ABC* = Editura 3 ABC, Piatra-Neamţ; *E 100 + 1 Gramar* = Editura 100 + 1 Gramar, Bucureşti v. şi *100 + 1 Gramar*.

f. a. = fără an de apariţie; *facs.* = facsimil(ul), facsimile(le); **Familia** = *Familia*. Revistă de cultură. Fondator: Iosif Vulcan, 1865. Seria a V-a, Oradea, **1**, 1964 [**33**, nr. 12, 1997]; *FAPA* = Fundaţia Academică „Petre Andrei", Piatra-Neamţ; **FAS** = *Formula AS*. Redactor-şef: Sânziana Pop,

Bucureşti, **1**, 1991 [7, nr. 50, 1997; inc.]: *fasc.* = fasciculă, fascicula, fascicule(le); **FC** = *Feţele culturii*. Revistă săptămânală. Apare în fiecare luni. Directorul publicaţiilor „Azi": Octavian Ştireanu [supliment la cotidianul „Azi"], Bucureşti, **1**, 1996 [nr. 229, 1997]; *FCB* = Fundaţia Culturală a Bucovinei, Suceava; *FCCTC* = Fundaţia Culturală „Cele Trei Crişuri", Oradea; *FCER* = Fundaţia Comunităţilor Evreieşti din România, Bucureşti; *FCGS* = Fundaţia Culturală „Grai şi Suflet", Chişinău; *FCon* = Facultatea de Construcţii; *FCR* = Fundaţia Culturală Română; **FD** v. nr. **659**; *f. e.* = fără editură; *febr.* = februarie; *FECPST* = Fundaţia Evenimentul pentru Cultivarea Păcii şi a Spiritului Tolerant, Bucureşti; FerR = Fermierul român, Bucureşti [editură]; *FF* = Facultatea de Filologie; *FI* = Forest Infodoc S. A., Bucureşti [editură]; *fig.* = figură, figura, figuri(le); *Fil.* = Filială, Filiala, Filiale(le); *f. l.* = fără loc de apariţie; *FL* = Facultatea de Litere; **Flacăra** = *Flacăra*. Fondată în 1911 de C. Banu. Editată de S. C. Publicaţiile FLACĂRA S. A. Preşedinte-director general: George Arion. Redactor-şef: Tudor Călin Zarojanu, Bucureşti, **1**, 1952 [nr. 11, 1997; inc.]; *FLLS* = Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine; *FLS* = Facultatea de Limbi Străine; *FLuc* = Fundaţia Luceafărul, Bucureşti; *fnp* = fără număr de pagini; *for.* = formă, forma, forme(le); **Forum** = *Forum*. Revista învăţământului superior. Publicaţie lunară editată de Ministerul Învăţământului şi Culturii şi Redacţia Publicaţiilor pentru Străinătate „România", Bucureşti, **1**, 1959 [nr. 463–464–465, 1997]; *fot.* = fotografie, fotografia, fotografii(le); *fr.* = francez(ă), francezul, franceza, francezi(i), franceze(le); franţuzeşte; *fragm.* = fragment(ul), fragmente(le); *FRM* = Fundaţia România de Mâine, Bucureşti; *FSPP* = Facultatea de Sociologie, Psihologie şi Pedagogie; *FŞ* = Facultatea de Ştiinţe; *Fundaţia Luceafărul* = Fundaţia Luceafărul, Bucureşti [editură].

Gama = Gama, Iaşi [editură]; *Garamond* = Garamond, Bucureşti [editură]; *GCER* = Gruparea Culturală „Europa în România", Bucureşti; *Gemina* = Gemina, Bucureşti, [editură]; *germ.* = german(ă), germanul; *gl.* = glosar(ul), glosare(le); **GIN** = *Glasul naţiunii* (Revista întregirii neamului). Apare din 1989. Duplex Chişinău–Bucureşti, **1**, 1989 [**8**, nr. 48, 1996; inc.]; *GR* = Guvernul României; *Gutinul* = Gutinul, Baia Mare [editură]; **GV** = *Gazeta de Vest*. Magazin de atitudine, istorie şi credinţă. Mensual fondat: Timişoara. Director: Ovidiu Guleş, Timişoara, **1**, 1990 [**8**, nr. 134, iun. 1997; inc.].

h. = hartă, harta, hărţi(le); *HE* = Humanitas Educaţional, Bucureşti [editură]; **Helikon** = *Helikon*. Irodalom folyóirat. Megjelenik kétezer egy hónapban Kolozsváron, **1**, 1991 [**8**, nr. 24, 1997]; *hidr.* = hidronim, hidronime(le); *hidrn.* = hidronimic(ă), hidronimici, hidronimice(le); *HR* = Holding Reporter, Bucureşti [editură]; **HU** = *Historia urbana*, Bucureşti, **1**, 1993 (AR. CIOR) [**3**, nr. 1–2, 1995]; *Humanitas* = Editura Humanitas, Bucureşti, v. şi *EHumanitas*; **Hyperion** v. nr. **80**.

ian. = ianuarie; *IBU* = Izdatel'stvo Buharestskogo Universiteta, Bucureşti v. şi *TUB*; *ICJ* = Inspectoratul pentru Cultură al Judeţului ...: *ICSU* = Institutul de Cercetări Socio-Umane; *ICSUCN* = Institutul de Cercetări Socio-Umane din Cluj-Napoca; *IE* = Institutul European, Iaşi [editură]; *IFD* = Institutul de Fonetică şi Dialectologie „Alexandru Rosetti" al Academiei Române, Bucureşti; *IG* = Institutul de Geografie, Bucureşti; *IIAI* = Institutul de Istorie şi Arheologie al Academiei Române, Iaşi; *IIB* = Institutul de Istorie „Nicolae Iorga" al Academiei Române, Bucureşti; *IICN* = Institutul de Istorie din Cluj-Napoca; *IITL* = Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu" al Academiei Române, Bucureşti; *il.* = ilustrat(ă), ilustraţi, ilustrate; ilustraţie, ilustraţii; *ILB* = Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" al Academiei Române, Bucureşti; *ILIL* = Institutul de Lingvistică şi Istorie Literară „Sextil Puşcariu" al Academiei Române, Cluj-Napoca; *inc.* = incomplet(ă), incompleţi, incomplete; *ind.* = indice(le), indici(i); *inform.* = informator(ul), informatoare(a), informatori(i), informatoare(le) [la anchetele dialectale]; *int.* = interviu(l), interviuri(le); *Integral* = Integral, Bucureşti [editură]; *intr.* = introducere(a), introduceri(le); *IP* = Institutul de Psihologie „Mihai Ralea" al Academiei Române, Bucureşti; *IPT* = Institutul Politehnic „Traian Vuia", Timişoara; *IŞ* = Inspectoratul Şcolar; *IŞÎP* = Inspectoratul Şcolar pentru Învăţământul Primar; *IŞJ* = Inspectoratul Şcolar al Judeţului ...; *it.* = italian(ă), italianul; italieneşte; *iul.* = iulie; *iun.* = iunie; *izv.* = izvor(ul), izvoare(le) [documentar(e)].

î. a. t. = în afară de text; *îmb.* = îmbinare(a), îmbinări(le) [de cuvinte, grafeme etc.]; **ÎPrim** = *Învăţământul primar*. Culegere de metodică destinată cadrelor didactice care predau la clasele I–IV. Apare trimestrial. Editată de „Revista de pedagogie", Bucureşti, **1**, 1992 [nr. 4, 1997].

JFAC v. nr. 79; **JN** = *Jurnalul naturii*. Periodic de informaţie. Ministerul Apelor, Pădurilor şi Protecţiei Mediului. Apare cu sprijinul Consiliului Europei. Bucureşti, 1, 1994 [4, nr. 41–44, sept.–dec. 1997; inc.]; *Junimea* = Junimea, Iaşi [editură]; *Junior* = Junior, Bucureşti [editură]; **JurnLit** = *Jurnalul literar*. Director fondator: G. Călinescu. Publicaţie de opinie şi atitudine intelectuală. Serie nouă. Bucureşti, 1, 1990 [8, nr. 26, 1996; inc.].

Karadeniz = *Karadeniz. Marea Neagră*. Aylik Gazete Romanya. Müsülman Tatar Türklerin Demockrat Bîrlîgîn Yayin Organ. Baş-Redaktor: Altay Kerim. Organ al Uniunii Democrate a Tătarilor Turco-Musulmani din România. Publicaţie editată cu sprijinul Departamentului pentru Protecţia Minorităţilor Naţionale. Constanţa, 1, 1997 [1, nr. 12, 1997]; **Korunk** = *Korunk*. Kultura – Haza – Nagyvilág. Kolozsvár, 1, 1990 [8, nr. 9, 1997; inc.].

LA = *Lumea animalelor cu şi fără stăpân*. Revistă lunară. Redactor-şef: Constanţa Negoiţă. Bucureşti, 1, 1995 [3, nr. 8, 1997; inc.]; *lat.* = latin(ă), latina, latini, latine, latinesc, latinească, latineşti; **LB** = *Luceafărul bulgar*. Publicaţie bilingvă. *Bъlgarska zornica*. Publicaţie a Comunităţii „Bratstvo" a Bulgarilor din România, Bucureşti, 1, 1990 [8, nr. 12, 1997]; **LB supl** = *Luceafărul bulgar*. Publicaţie bilingvă. Supliment. Bucureşti; *Lekton* = Lekton, Zalău [editură]; *lex* = lexical(ă), lexicali, lexicale; **LI** = *Lettre internationale*. Ediţia română. Apare sub auspiciile Fundaţiei Culturale Române. Preşedinte: Augustin Buzura. Bucureşti, 1, 1991 [nr. 20–24, 1997]; *Lider* = Lider, Bucureşti [editură] v. şi *ELider*; *lit.* = literă, litera, litere(le); **Literatorul** = *Literatorul*. Revistă fondată la 1880 de Alexandru Macedonski. Săptămânal de literatură şi artă editat de Ministerul Culturii. Redactor-şef: Marin Sorescu. De la nr. 501, 1996: Director fondator al seriei a II-a: Marin Sorescu. Redactor-şef: Fănuş Neagu. Din 1997: Redactor-şef: Fănuş Neagu. Bucureşti, 1, 1991 [7, nr. 52, 1997]; **LL** v. nr. 32; *LLex* = Lumina Lex, Bucureşti [editură] v. şi *ELLex*; **LLR** v. nr. 21; *loc.* = localitate(a), localităţi(le); *Logos* = Logos, Bucureşti [editură]; *Logos* = Logos, Cluj-Napoca [editură]; **LR** v. nr. 20; **LRA** v. nr. **1940**; **LRom** = *Lumea românească*. Revistă editată de Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului. Director-fondator: Radu Ciuceanu. Redactor-şef: Sorin Botnor. Bucureşti, 1, 1996 [2, nr. 2, 1997]; **Luceafărul** = *Luceafărul*. Săptămânal de literatură. Serie nouă. Editori: Uniunea Scriitorilor din România, Fundaţia Luceafărul, cu sprijinul Fundaţiei Soros pentru o Societate Deschisă. Bucureşti, 1, 1990 [47, nr. 34, 1997; inc.]; *lucr.* = lucrare(a), lucrări(le); **LV** = *Lumea veche*. Revistă de umanioare. Bucureşti. EBabel, 1, 1996 [2, nr. 1, 1997]; *LVS Crepuscul* = LVS Crepuscul, Ploieşti [editură].

Magazin = *Magazin*. Săptămânal cultural-ştiinţific independent. Serie nouă. Bucureşti, 1, 1957 [38, nr. 53, 1997]; *mag. kin.* = magyar kinovat; *magh.* = maghiar(ă), maghiari, maghiare; *MAN* = Ministerul Apărării Naţionale; **Marisia** = *Marisia*. Studii şi materiale. Târgu-Mureş, 1, 1965 (Muzeul Judeţean Mureş) [**Marisia-A**, 25, *Arheologie*, 1996; **Marisia-I**, 25, *Istorie*, 1996]; *mart.* = martie; *mat.* = materii; material(e); *MC* = Ministerul Culturii; ***MCT*** = Ministerul Cercetării şi Tehnologiei. Bucureşti; *MHV* = Max Hueber Verlag. München; **MI** = *Magazin istoric*. Revistă de cultură istorică. Serie nouă. Director: Cristian Popişteanu. Bucureşti, [f. e.], 1, 1967 [31, nr. 12, 1997]; *Mirador* = Mirador. Arad [editură] v. şi *EMirador*; *MÎ* = Ministerul Învăţământului; *MNIT* = *Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei*. Cluj-Napoca; *Mondan* = Mondan. Bucureşti [editură] v. şi *EMondan*; *ms.* = manuscris(ă), manuscrisul, manuscrise(le); *multigr.* = multigrafiat(ă), multigrafiate; *Multimedia* = Multimedia. Arad [editură]; **MuzN** = *Muzeul Naţional*. Bucureşti, [f. e.], 1, 1989 (MNIR) [9, 1998]; *MV* = Mirton Verlag. Timişoara v. şi *EMirton*; *MyC* = Mydo Center [editură].

n. = noiembrie; *Nemira* = Nemira, Bucureşti [editură]; *nenum.* = nenumerotat(ă), nenumerotaţi, nenumerotate; **NG** = *Náša glás*. Organ na bălgarskatu družstvu ud Banát. Banatska-Bălgarska muvim za kultura, nauka i stopanstva. *Glasul nostru*. Organ al comunităţii bulgare din Banat – România. Timişoara 1, 1990 [8, nr. 13, 1997]; *Niculescu* = Niculescu, Bucureşti v. şi *ENiculescu*; **Noesis** = *Noesis*. Travaux du Comité Roumain d'Histoire et de Philosophie des Sciences, Bucureşti, EAR, 1, 1975 (AR) [21, 1996]; *nr.* = număr(ul), numere(le); **NReč** = *Naše reč*. Nedelnik Demokratskog Caveza Srba i Kumuševska u Rumuniji. List izlazi iz pomošti Soveta Nacionalne Man'ine Bukureštu. Bucureşti, 1, 1990 [nr. 413, 1997]; **NRR** = *Noua revistă română*. Politică, Literatură, Ştiinţă şi Artă. Fondator: C. Rădulescu-Motru. Revistă editată de Fundaţia „Romanitatea

Orientală". Bucureşti, ESemne, **1**, 1996 [**2**, nr. 1–2, 1997]; *NT* = Némzeti, Tankönyv-Kiadó, Bucureşti; **NyIK** v. nr. 22.

oct. = octombrie; **Omagiu Blaga, 1997** v. nr. **3**; **Omagiu Vasile Arvinte** v. nr. **33**; *Omegapres* = Omegapres, Bucureşti [editură]; **ON** = *Opinia naţională*. Revistă săptămânală de informaţie, opinie şi idei de larg interes. Editată de Fundaţia „România de Mâine", Bucureşti, **1**, 1992 [nr. 198, 16 dec. 1997]; *onom.* = onomastic(ă), onomastici, onomastice; **Ora** = *Ora*. Cotidian independent de opinie şi informaţie. Director: Nicolae Cristache, Bucureşti, **1**, 1991 [nr. 427, 31 ian. 1994]; *org.* = organizat(ă), organizaţi, organizate; organizator(ul), organizatori(i); **Orizont** = *Orizont*. Revistă a Uniunii Scriitorilor din România, Timişoara, **1**, 1992 [**8**, nr. 7, 1997; inc.]; *Orizonturi* = Orizonturi, Bucureşti [editură]; *OU* = Orizonturi Universitare, Timişoara [editură].

p. = pagină, pagina; pagini(le); *PA* = Pan-Arcadia, Bucureşti [editură] v. şi *Pan-Arcadia*; *Paideia* = Paideia, Bucureşti [editură] v. şi *EPaideia*; *Pallas-Akadémia* = Pallas-Akadémia, Miercurea-Ciuc [editură]; *Palmyra* = Palmyra, Bucureşti [editură] v. şi *EPalmyra*; *Pan-Arcadia* = Pan-Arcadia, Bucureşti [editură] v. şi *PA*; **PanM** = *Panoramic magazin*, Bucureşti, **1**, 1996 [nr. 52, 1997]; **PANST** = *Pe aici nu se trece*. Editor Fundaţia de Cultură Patriotică Mărăşeşti – Mărăşti – Oituz, Galaţi, **1**, 1992 [**5**, nr. 13–14, 1997]; *Paralela 45* = Paralela 45, Piteşti [editură] v. şi *EParalela 45*; **PBB** = *Pro Basarabia şi Bucovina*. Revistă de informare şi documentare (Serie nouă), Bucureşti, **1**, 1990 [**8**, nr. 20, 1997]; *PC* = Prietenii Cărţii, Bucureşti [editură]; **PF** = *Porto franco*. Revistă de cultură. Editor: Societatea Scriitorilor „C. Negri", Galaţi, **1**, 1991 [**7**, nr. 13–15, 1997; inc.]; *PFr* = Porto-Franco, Galaţi [editură] v. şi *EPF*; *PH* = Publishing House, Bucureşti; *PID* = Public Information Department, Bucureşti; *plş.* = planşă, planşa, planşe(le); *Plumb* = Plumb, Bacău [editură] v. şi *EPlumb*; **Poesis** = *Poesis*. Revistă de poezie. Societatea de Literatură „G. M. Zamfirescu", Satu Mare, **1**, 1996 [nr. 11–12, 1997]; *pol.* = polonez(ul), poloneză, polonezi(i), poloneze(le); *Polimark* = Polimark, Bucureşti [editură]; *Polirom* = Polirom, Iaşi [editură]; **PolR** = *Poliţia română*. Săptămânal editat de Ministerul de Interne, Bucureşti, **1**, 1990 [**8**, nr. 51, 1997; inc.]; *Pontica* = Pontica, Constanţa [editură]; **PP** = *Pentru patrie*. Revistă lunară ilustrată de literatură, artă şi analiză socială editată de Ministerul de Interne. Fondată 1949, Bucureşti, **1**, 1949 [nr. 12, 1997]; *PPl* = Promedia Plus, Cluj-Napoca [editură] v. şi *EPP*; **PPLR** v. nr. **1574**; **Pred C I-IV** v. nr. **1520**; *pref.* = prefaţă, prefaţa, prefeţe(le); *prez.* = prezentare(a), prezentări(le); prezentat(ă), prezentaţi, prezentate; *Prietenii Cărţii* = Prietenii Cărţii, Bucureşti [editură]; *prof.* = profesor(ul) [universitar]; *PrP* = Promedia Plus, Cluj-Napoca [editură]; **Psihosociologica** = *Psihosociologica*. Revistă editată de Institutul Naţional de Informatică, Bucureşti, **1**, 1995 [**3**, nr. 1, 1997]; *publ.* = publicat(ă), publicaţi, publicate; *PUC* = Presa Universitară Clujeană [editură]; *PUF* = Presses Universitaires de France.

Radical = Radical, Drobeta-Turnu-Severin [editură]; *RAk* = Román Akadémiai, Bukarest; *RAkK* = Román Akadémiai Könykiadó, Bukarest; *Ramira* = Ramira, Bucureşti [editură]; *RAMO* = Regia Autonomă „Monitorul Oficial", Bucureşti; **RARLT** v. nr. **85**; *Răzeşu* = Răzeşu, Piatra-Neamţ [editură]; **RC** = *Romania Civilization*. A Journal of Romanian and East Central European Studies, Iaşi, **1**, 1993 (Center for Romanian Studies), **1**, 1993 [**6**, nr. 3, 1997–1998]; r. c. e. = reclame la cărţile editurii; **RealE** = *Realitatea evreiască*. Publicaţie a Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România, Bucureşti, **1**, 1955 [**42**, nr. 62–63, 1997; inc.]; *rec.*, *Rec.* = recenzie, recenzia, recenzii(le); *Recif* = Recif, Bucureşti [editură] v. şi *ERecif*; *red.* = redactare(a), redactări(le); redactat(ă), redactaţi, redactate; **Redeşteptarea** = *Redeşteptarea*. Săptămânal independent de opinie şi informaţie. Sub egida Fundaţiei Europene Drăgan, Lugoj, **1**, 1990 [nr. 343, 18–23 dec. 1997]; **REF** = *Revista de etnografie şi folclor*. Bucureşti, EAR, **1**, 1955 [**42**, nr. 5–6, 1997]; *rel.* = reluare(a), reluări(le); reluat(ă), reluaţi, reluate; *repr.* = reproducere(a), reproduceri(le); reprodus(ă), reproduşi, reproduse; **RESEE** v. nr. 23; *rés. fr.* = résumé en français; *rev.* = revistă, revista, reviste(le); **RevRom** = *Revista română*. Editor: Astra – Despărţământul „Mihail Kogălniceanu" – Iaşi, Iaşi, **1**, 1995 [**3**, nr. 4, 1997]; *rez.* = rezumat(ul), rezumate(le); *rez. rom.* = rezumat în română; **RF** = *Revista de filozofie*, Bucureşti, EAR, **1**, 1954 (AR) [**44**, nr. 4, 1997]; **RIS** = *Revistă de istorie socială*, [f. e., f. l.], **1**, 1996 (FCR. CSR); **RIst** = *Revista istorică*. Serie nouă, Bucureşti, EAR, **1**, 1990 (AR. IIB) [**8**, nr. 7–8, 1997 inc.]; **RÎP** = *Revista învăţământului preşcolar*. Serie nouă, Bucureşti, [f. e.], **1**, 1969 (ME.; IŞE) [**28**, nr. 3–4,

1997]; **RLib** = *România liberă*. Fondat în anul 1871. Serie nouă. Ziar editat de Societatea „R" S. A Director onorific: Octavian Paler. Preşedinte al Societăţii „R" şi director executiv al ziarului: Petre Mihai Băcanu, Bucureşti, **1**, 1944 [nr. 2361, 31 dec. 1997]; **RLit** = *România literară*. Apare săptămânal sub egida Uniunii Scriitorilor din România. Editor: Fundaţia România Literară. Director: Nicolae Manolescu, Bucureşti, **1**, 1968 [**30**, nr. 52, 1997]; **RM** = *România Mare*. Săptămânal absolut independent. Director fondator: Eugen Barbu. Director: Corneliu Vadim Tudor, Bucureşti, **1**, 1990 [**7**, nr. 338, 1996]; **RMuz** = *Revista muzeelor*. Redactor-şef: Gavrilă Sarafoleanu. Publicaţie trimestrială. Revistă finanţată de Ministerul Culturii, **1**, 1963 [**34**, nr. 4, 1997]; *rom.* = român(ă), români, române; românesc(ul), românească, româneşti; româneşte; *RoP* = Ro Princeps, Bucureşti [editură]; **RP** = *România pitorească*. Revistă de supravieţuire prin turism şi inteligenţă. Revistă lunară. Turism, ecologie, cultură, Bucureşti, **1**, 1972 [nr. 12, 1997]; **RPsih** = *Revista de psihologie*. Serie nouă (AR), Bucureşti, EAR, **1**, 1955 [**43**, nr. 3–4, 1997]; **RRH** = *Revue roumaine d'histoire*, Bucarest, EdAR, **1**, 1962 (ARo) [**32**, nr. 3–4, 1996]; **RRL** v. nr. 24; **RRMPA** = *Revue roumaine de mathématiques pures et appliquées*, Bucarest, EdAR, **1**, 1956 (ARo) [**42**, nr. 7–8, 1997; inc.]; **RRom** = *Rostirea românească*. Revistă de cultură editată de Casa de Presă „Cultura Naţională", Bucureşti. Redactor-şef: Mircea Tomuş, Sibiu, **1**, 1995 [**3**, nr. 5–6–7, 1997]; **Rromathan** = ***Rromathan***. Studii despre rromi, Bucureşti, **1**, 1997 [**1**, nr. 1,1997]; **RRPh** = *Revue roumaine de philosophie*, Bucarest, EdAR, **1**, 1957 (ARo) [**40**, nr. 4, 1996]; **RS** v. nr. **34**; **RT** = *Revista teologică*. Revista oficială a Mitropoliei Ardealului. Serie nouă, Sibiu, EMA, **1**, 1950 [**7**, nr. 2, 1997]; *Rtd* = Rezumatul tezei de doctorat; *rubr.* = rubrică, rubrica, rubrici(le); *русс. рез.* = русское резюме.

Saeculum = Saeculum I. O., Bucureşti [editură] v. şi *ESaeculum*; *SAH* = Societatea Academică Hyperion, Bucureşti; **Satu Mare** = *Satu Mare*. Studii şi comunicări. *Arheologie. Istorie. Cultură şi Civilizaţie. Etnografie. Artă. Muzeografie. Ştiinţele naturii. Restaurare şi conservare*, Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, **1**, 1965 [**13**, 1996]; *sb.* = sârb(ă), sârbi, sârbe; sârbesc(ul), sârbească, sârbeşti; **Scara** = *Scara*. Revistă de oceanografie ortodoxă. Treapta doi. Revista este a Societăţii Române de Antropologie Audio-Vizuală, Bucureşti, **1**, 1997 [**1**, nr. 1, 1997]; *SCFI* = Societatea Comercială Forest Infodoc S. A.; *sch.* = schemă, schema, scheme(le); **SCL** v. nr. 25; **ScP** = *Scutul patriei*. Periodic al Armatei a 4-a „Transilvania", Cluj-Napoca, **1**, 1949 [**49**, nr. 279, 1997; inc.]; **SCSU** v. nr. **86**; *sec.* = secol(ul), secole(le); **SECE** = *Sud-Estul şi contextul european*. Buletinul Institutului de Studii Sud-Est Europene, Bucureşti, EAR, **1**, 1990 (AR) [**7**, *Cultură şi solidarităţi în „Europa Ortodoxă"*, 1997]; **Sec. 20** = *Secolul 20*. Literatură universală – arte – dialogul culturilor. Revistă de sinteză editată de Uniunea Scriitorilor din România şi Fundaţia Culturală „Secolul 21", Bucureşti, [f. e.], **1**, 1962 [nr. 388-390, 1997]; *segm.* = segment(ul), segmente(le); *Semne* = Semne, Bucureşti [editură] v. şi *ESemne'94*; *sept.* = septembrie; *ses.* = sesiunea(a), sesiuni(le); *SFL* = Secţia de Filologie şi Literatură a Academiei Române; *Sibila* = Sibila, Craiova [editură]; *sig.* = siglă, sigla, sigle(le); *Sigma* = Sigma, Bucureşti [editură]; *simp.* = simpozion(ul), simpozioane(le); **Smimo** = *Studii şi materiale de istorie modernă*, Bucureşt, EAR, **1**, 1988 (AR. II) [**11**, 1997]; *SMM* = Secretariatul pentru Mahamudra, Bucureşti; **SocCult** = *Societate şi cultură. Noua alternativă*. Revistă de teorie socială şi cultură democratică editată de clubul UNESCO „Societate şi Cultură" şi Institutul de Teorie Socială al Academiei Române. Redactor-şef: Radu Florian, Bucureşti, [f. e.], **1**, 1990 [nr. 4, 1997]; *sp.* = spaniol(ă), spaniola; spanioleşte; *SP* = Steaua Procion, Bucureşti [editură] v. şi *ESP*; *Spicon* = Spicon, Târgu-Jiu [editură]; **SpMM** = *Spirit militar modern*. Revistă de psihologie militară, sociologie şi teoria educaţiei. Fondată în anul 1938 de generalul Constantin Atanasiu. Serie nouă, Bucureşti, **1**, 1989 [**9**, nr. 3, 1997; inc.]; *Spot* = Spot, Focşani [editură]; *SR* = Scrisul Românesc, Craiova [editură]; *SRSC* = Societatea Română de Studii Clasice, Bucureşti; *SŞF* = Societatea de Ştiinţe Filologice din România. Bucureşti; *s. t. c.* = sub titlul comun; **StCl** v. nr. **135**; **Steaua** = *Steaua*. Revistă de literatură, cultură şi spiritualitate românească. Revistă lunară editată de Uniunea Scriitorilor în colaborare cu Redacţia Publicaţiilor pentru Străinătate. Redactor-şef: Aurel Rău, Cluj-Napoca, **1**, 1981 [nr. 7, 1997; inc.]; **StSl** v. nr. **1759**; **StUBBGeogr** = ***Studia Universitatis Babeş–Bolyai***. *Geographia*, Cluj-Napoca. Tipărită la Imprimeria „Ardealul", **1**, 1958 [**40**, nr. 1–2, 1995]; **StUBBHist** = ***Studia Universitatis Babeş–Bolyai***. *Historia*, Cluj-Napoca, TUCN, **1**, 1956 [**41**,

nr. 1–2, 1997]; **Suceava** = *Suceava*. Anuarul Muzeului Național al Bucovinei, Suceava, EGB, **1**, 1973 [**13**, *Științele naturii*, 1995]; **Synthesis** = *Synthesis*. Bulletin du Comité National Roumain de Littérature Comparée et de l'Institut d'Histoire et de Théorie Littéraire «G. Călinescu» de l'Académie Roumaine, Bucarest, FARo, **1**, 1974 [**23**, 1996]; **Sze Szo** v. nr. **267**.

ŞcN = *Şcoala noastră*. Revistă pentru educație și cultură pedagogică editată de către Inspectoratul Școlar și Casa Corpului Didactic – Sălaj, Zalău, **1**, 1991 [1996]; **ŞG** = *Şcoala gălățeană*. Publicație de opinie pedagogică. Galați, **1**, 1990 [nr. 47 , 1996]; *șt.* = științific(ă), științifici, științifice; **ŞTI** = *Şi totuşi iubirea*. Valoare. Atitudine. Dialog. Concordie. Director: Adrian Păunescu, București, **1**, 1990 [**8**, nr. 34–41, 1997; inc.]; **ŞtTehn** = *Știință și tehnică*. Revistă lunară de cultură științifică și tehnică editată de Societatea „Știință & Tehnică" S. A. Seria a III-a. Director onorific: Alexandru Mironov. Redactor-șef: Voichița Domăneanțu, București, **1**, 1948 [**49**, nr. 12, 1997].

tab. = tabel(ul), tabele(le); **TBG** v. nr. **87**; *TBNR* = Tipografia Bibliotecii Naționale a României; **TelR** = *Telegraful român*. Foaie editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Sibiului, Sibiu, **1**, 1852 [**45**, nr. 47–48, 15 dec. 1997]; *Teora* = Teora, București [editură] v. și *ETeora*; *„Tess-M"* = „Tess-M", Brăila [editură]; **Timisiensis** = *Timisiensis*. Revistă trimestrială de informare culturală, Timișoara, Editura EUROBIT, **1**, 1995 (Centrul Județean de Conservare și Valorificare a Tradiției și Culturii Populare Timiș) [nr. 4, 1997]; **Timona** = *Timona*. Editată de Liga Maiștrilor Militari de Marină, Constanța, **1**, 1997 [**1**, nr. 21, 1997; inc.]; **Timpul-Reșița** = *Timpul*. Cotidian social–politic–cultural independent. Reșița **1**, 1990 [**7**, nr. 203, 13 oct. 1996]; *TL* = Teleormanul Liber, Alexandria [editură]; **Tomis** = *Tomis*. Revistă de cultură. Editată de Inspectoratul Județean de Cultură Constanța. Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România. Serie nouă, **1**, 1975 [**22**, nr. 12, 1997; inc.]; *top.* = toponim(ul), toponimic(ă), toponimice(le); **TR** = *Transylvanian Review*. Published 4 times a year by Centrul de Studii Transilvane and the Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, **1**, 1992 [**6**, nr. 3, 1997; inc.]; *trad.* = traducere(a), traduceri(le), tradus(ă), traduși, traduse; *transc.* = transcriere(a), transcrieri(le); **Transilvania** = *Transilvania*. Revistă de cultură. Serie nouă. Director fondator: George Barițiu. Sibiu, **1**, 1972 [**26**, nr. 4, 1996]; **TribÎnv** = *Tribuna învățământului*. Publicație săptămânală de informație și opinie pedagogică editată de S.C. „Tribuna învățământului", București, **1**, 1990 [**8**, nr. 414, 1997]; **Tribuna** = *Tribuna*. Săptămânal de cultură. Director fondator: Ioan Slavici (1884). Serie nouă. Redactor-șef: Augustin Buzura, Cluj-Napoca, **1**, 1989 [**9**, nr. 45–47, 1997; inc.]; **TrRom** = *Transporturile române*. „Lupta C.F.R." Fondat în 1932. Serie nouă. Editor: S. C. Transporturile Române S. R. L. Director general: Petre Gheorghiu, București, **1**, 1991 [**7**, nr. 360, 2 sept. 1997; inc.]; *TUB* = Tipografia Universității București; *TUCN* = Tipografia Universității „Babeș–Bolyai" din Cluj-Napoca; *turc.* = turc(ă), turca; turcesc(ul), turcească, turcești; turcește; *TUT* = Tipografia Universității din Timișoara; *TVR* = Televiziunea Română, București.

UB = Universitatea București; *UC* = Universitatea din Chișinău; *UCN* = Universitatea „Babeș–Bolyai" din Cluj-Napoca; *UE* = Uniunea Europeană; *UH* = Universitatea Hyperion, București; *UI* = Universitatea „Al. I. Cuza" din Iași; *ULLS* = Universitatea de Limbi și Literaturi Străine, București; *Umbria* = Umbria, Baia Mare [editură]; **UnC** = *Universul cărții*. Revistă lunară a Ministerului Culturii, București, **1**, 1991 [nr. 12, 1997; inc.]; **Unirea** = *Unirea*. Fondat 1891. Publicație editată de Biserica Română Unită cu Roma Greco-Catolică cu sediul la Blaj. 27 de ani de la Unirea cu Biserica (1700–1997). Serie nouă, Blaj, **1**, 1990 [**8**, nr. 5, 1997]; *univ.* = universitar(ă), universitari, universitare; **Unu** = *Unu*. Revistă de cultură editată cu sprijinul Editurii „Cogito" și al Fundației Soros pentru o Societate Deschisă. Apare la Oradea. Publicație independentă de opinie și informare culturală. Director onorific: George Astaloș, **1**, 1988 [**9**, nr. 11, 1997; inc.]; *UO* = Universitatea din Oradea; *UP* = Universitatea din Pitești; *US* = Universitatea „Ștefan cel Mare" din Suceava; *USH* = Universitatea „Spiru Haret", București; *USR* = Uniunea Scriitorilor din România, București; *UTCN* = Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca; *UTI* = Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi" din Iași; **UV** = *Ukraïnskij visnik*. Publikacija Sojuzu Ukrainsciv Rumunii, București, **1**, 1993 [**5**, nr. 12, 1997; inc.].

v. = vezi; *Venus* = Venus, București [editură]; *vers.* = versiune(a), versiuni(le); *v. nr.* = vezi numărul; *vol.*, *Vol.* = volum(ul), volume(le); *Vox* = Vox, București [editură] v. și *EVox*; **VR** = *Viața* românească. Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din România și Redacția Publicațiilor pentru

Străinătate. Bucureşti, [f. e.], **1**, 1948 [nr. 7–8, 1997; inc.]; **Vremea** = *Vremea*. Ziar de luptă naţională, politică. Directori: Adrian Păunescu, Andrei A. Păunescu, Bucureşti, **1**, 1990 [nr. 625, 23–24 dec. 1997; inc.]; *v. r. nr.* = vezi rubrica la numărul.

ZGR v. nr. 26; **Ziua** = *Ziua*. Cotidian naţional fondat în 1930. Director general: Sorin Roşca Stănescu. Bucureşti, **1**, 1994 [**4**, nr. 1094, 31 dec. 1997]; **Zorile** = *Zorile*. Publicaţie a Comunităţii Ruşilor Lipoveni din România. Serie nouă. Periodic bilingv. Bucureşti, **1**, 1990 [**8**, nr. 12, 1997; inc.].

22 = *22*. Săptămânal editat de Grupul pentru Dialog Social. Redactor-şef: Gabriela Adameşteanu. Bucureşti, **1**, 1990 [**8**; nr. 52, 1997].

INDICE ALFABETIC

1. AUTORI*

Aaron, F. [711]
Abăluţă, Gabriela **752**
Abdulea, Petcu **811**
Abraham, Pavel **948**, **949**
Abroux, Marielle [1024], [1039], [1094]
Abrudan, Dumitru 314
A.D. *859*, *872*, *959*
Adaglio, E. [1440]
Adam, Daniela 507
Adam, Ema **1933**
Adam, Jean-Michel
Adameşteanu, Gabriela v. sigla **22**
Adameşteanu, Mariana **850**
Adarian, Emanuel **12**
Addis, Catherine **1662**
Adrian, D. 302
Adrian, Irina **864**
Agache, Astrid 365, 1562
Agathias, Lencon **874**
Agatstein, Jean **1637**
Agoroaei, Luminţa **953**
Agoston, Hugó 333 v. şi sigla **A Hét**
Agrigoroaie, Dan **1638**
Agrigoroaiei, Valentina **78**, 1406
Aichelburg, Wolf von 1347
Alboiu, Gabriela 1348
Albu, Mihaela *945*
Albu, Rodica 98, **812**
Albu, Sanda **867**
Aldea, Monica Maria 1583
Aldea-Velican, Marilena [1268]
Alecsandri, Vasile [1072], [1142]
Alexander, Pat **1012**
Alexandrescu, Coca **1854**
Alexandrescu, Ida **1790**
Alexandrescu, Roxana **1639**
Alexandrescu, Valeria 1238
Alexandrescu, Vlad 99
Alexe, Sorin **1779**
Alexiu, Iulian **1640**
Alic, Liliana **1641**
A.M. 55
Ambrose, Dominic **1895**
Ambrozie al Mediolanului [621]
Anastasiu, Călin **1003**
Anca, Gheorghe **1011**
Ancuţă, Florica **1462**
Andas, Katalin 224
Andea Avram *625*
Andea Susana **625**
Anderson, Poul **85**, 292, 323
Andraş, Carmen Maria 508
Andrásy, Katalin 224
Andreescu, Ana **509**
Andreescu, Gabriel 333
Andreescu, Ştefan **510**
Andrei, I. **812**
Andrei, Luminiţa **1932**
Andrei, Mariana 1523, *1946*
Andrei, Mihai **1643**, [1951]
Andrei, Nicolae 1183
Andriescu, Al. **511** v. şi mai jos
Andriescu, Alexandru [420], **626**, [638] v. şi mai sus
Andronescu, Şerban **813**, **814**
Andronic, Magda [1052]
Andronic, Mugur 1239
Andronovici, Doina **1933**
Angelescu, Gabriel **815**
Angelescu, Silviu 1059
Angenot, Marc 100
Anger, Horst 1349
Anghel, Elena 101
Anghel, Ioana [638]
Anghel, Iulian 1278
Anghel, Laura 645
Anghel, Marcel **990**

* Numererele culese cu caractere **aldine drepte** trimit la autori de cărţi, de volume separate; numerele culese cu caractere *cursive albe* trimit la autori de recenzii; numerele culese cu caractere obişnuite se referă la autori de articole, studii etc. apărute în culegeri, în publicaţii periodice şi seriale; în sfârşit, numerele puse între paranteze drepte „[ ]" trimit la autori recenzaţi sau discutaţi, în mod special, în articole sau în cărţi.

Anghel, Petre **366**
Anghelescu, Hermina **12**
Anghelescu, Mircea [1032], [1038]
Anghelescu, Nadia **989**, 1510
Anghelescu, Sanda *850*
Anghelescu Irimia, Mihaela 1350
Angheli, Natalia 41, 102
Angheluţă, Lucreţia **881**
Antal, Árpad 1984
Antal, László 164
Antip, Felicia 1184
Antohi, Sorin [283], 447
Antonescu, F. **1646**
Antonescu, Georgeta [1032], [1038]
Antonescu, Ion [1501]
Antonescu, S. M. **1646**
Anuţei, Mihai [410]
Apostol, Mihai 1240
Arădăvoaice, Gheorghe 103
Ardelean, Maria 1584
Ardelean, Petru 469, 1060, 1061
Ardeleanu, Cristina **1646bis**, [1976]
Ardeleanu, Elena 269
Arghezi, Tudor [269], [278], [282, [683]
Arghir, Liviu **1010**
Arghirescu, Aurelia **1642**, **1769**, **1851**, [1955]
Arhip, Jenel 296
Arieşan, Claudiu T. **598**, [645]
Arion, George v. sigla **Flacăra**
Aristotel [242]
Arlt, Herbert [90]
Arnaud, Didier **816**
Arnauld, A. 104
Arsene, Mihaela **1639**, **1932**
Arvinte, Vasile [14], **33**, **42**, **626**, [638]
Asachi, Gh. [415]
Astaloş, George 706
Astbury, Raymond [1337]
Astner, Michael 431
Atanasiu, Constantin v. sigla **SpMM**
Augustin [291]
Ausonius, Decimus Magnus [1323]
Avădanei, Constanţa **1933**
Avădanei, Ştefan **817**
Avram, Alexandru 4, 1315, 1316, 1317
Avram, Andrei 512, 648, [653], **659**, **781**, 782
Avram, Elisabeta [1558], **1647**
Avram, Larisa 268, 689
Avram, Liana **1520**
Avram, Mioara **32**, 367, **660**, 707, **783**
Avrămuţ, Mihaela **1932**
Azamfire, Cornelia 1585
Azzouz, Viorica 293, 294

Babeţi, Adriana **521**, 874
Babeu, Doina **368**
Babits-Rejényben [1484]
Baboian, Dic v. sigla **DipClub**
Baciu, Ileana *1399*
Baciu, Ioan 1407, **1648**
Bacovia, George **1649** v. sigla **Ateneu**
Badea, Camelia **1650**
Badea, Dumitru **1650**
Badea, Gh. **1651**
Badea, Ştefan 708, 1062 – 1064, **1940**
Badiu, Aurel F. **946**
Bageacu, Viorel **818**, 1511
Bagnall, Nicholas [1184]
Baimuşe, Pavel [1052]
Bakhtin, M. 219
Balaban, Al. T. 1586 v. şi mai jos
Balaban, Alexandru T. **1014**, 1586 v. şi mai sus
Balaci, Al. 639 v. şi mai jos
Balaci, Alexandru **819–822** v. şi mai sus
Balaci, Anca **823**
Balla, Sára **1652–657**, **1900–1904**
Balmand, Pascal [1441]
Baltag, Cezar [1028]
Ban, A. [1469]
Bán, Eleic *1460*
Banciu, Doina 771
Bantaş, Andrei **824–834**, **912**, [1201], **1658–1660**, [1990], [2005]
Bantoş, Alexandru [1305], [1312]
Banu, C. v. sigla **Flacăra**
Barabaş, Neculai 709
Barbă, Gheorghe 371
Barbero, Alessandro [1345]
Barbolova, Zoia *1461*
Barborică, Corneliu **34**
Barbu, Ana-Maria 105, 324, 325
Barbu, Daniel [638]
Barbu, E. [1102]
Barbu, Elisabeta **1661**
Barbu, Eugen v. sigla **RM**
Barbu, Gheorghe v. sigla **BulŞt-Piteşti**
Barbu, I. [15] v. şi mai jos
Barbu, Ion [84] v. şi mai sus
Barbu, Violeta 372, 513
Barca, Frumuzachi **1014**
Barcaroiu, Iulia **1011**
Bardu, Nistor 368, 488

Barghiel, Virginia **1639**, **1699**, **1932**
Barnfather, Amber **1662**
Barthes, R. 106, **107**, [129], [1171]
Bartoli, M. G. [1440]
Basarab, Matei [509]
Basarab, Neagoe [543], [634], [1464], [1467], [1470], [1473]
Bassano, Dominique [1024], [1039], [1041]
Batt, A. S. [1362]
Baubec, Agiemin **1663**
Baumeister, Fr. Chr. [593]
Băcanu, Petre Mihai v. sigla **RLib**
Bădeliță, Luminița **836**
Bădescu, Adriana **1015**
Bădescu, Ilie **1003**
Bădescu, Laura 514
Bădicuț, Ilie 57, **837**, 1185
Bădiliță, Cristian **515**, **516**, **1334**
Bădiliță, Smaranda **1334**
Bădulescu, Anca **1932**
Bădulescu, Mircea **1009**
Bădulescu, Sanda-Maria 1587
Băghină, Doina **1664**
Băileșteanu, Fănuș *1462*
Bălan, C. *628*
Bălan Dodu, Ion 1985 v. și Dodu Bălan, Ion
Bălan, Marin **1010**
Bălan, Sorin **838**
Bălan-Osiac, Elena **864**, **1733**
Bălăceanu-Stolnici, Constantin 334
Bălănescu Olga 1065
Bălănescu, Sorina 1443, **1459**
Bălcescu, Nicolae [1140], [1179]
Bălteanu, Valeriu 710
Bălu, Ion *1010*
Băncilă, Florica 108, **894**
Bănică, Gheorghe 1241
Bărboi, Constanța **1665**
Bărbulescu, Florentina **1933**
Bâftoi, Doru Liviu **1010**
Bârlă, Graziela **839**
Bârlădeanu, Victor **1011**
Bârsoan, Adrian 504
Beavin, J. A. 263 v. și mai jos
Beavin, Janet 264 v. și mai sus
Bechet, Florica *1336*, *1337*
Beiu-Paladi, Luminița **1**
Bejan, Dumitru **1853**
Beju, Ioan 517
Bela al IV-lea (rege) [449]
Beldescu, G. **1270**
Beltechi, Eugen **483**, [638]
Bencze, Lorant [283]
Bene, Ede 104
Benedek, Emilia **1666**
Benkö, József [372]
Benkö, Lórand 1481
Berca, Olimpia **874**
Bercea, Fl. **841**
Bercea, Livius Petru **1066**
Bercea, Radu **1010**
Berceanu, Mircea [1032], [1038]
Berchem, Theodor 58, [77], [88]
Berciu-Drăghicescu, Adina 1279
Berdan, Lucian 109
Berea-Gădeanu, Elena **1667**
Berechet, Ștefan [371]
Berejan, Silviu [1978]
Beric-Djukic, Vesna 1351
Berindei, Dan 373
Berlewi, Marian **874**
Berman, Jean Pierre **1695**, **1696**, **1788**, **1824**, **1850**
Besnard, Philippe [1048], [1050]
Beșuan, Tudor **1932**
Bibicu, Constantin **1700**
Bibolar, Lidia 311, 319
Bichir, Mihail **1668**
Bidian, Viorel **485**, [487]
Bidu-Vrănceanu, Angela 840, **1006**
Biehl, Werner [1340]
Binder, Ștefan 1352, [1973], [1997], [2000]
Binét, Ágnes 262
Birdwhistell, Ray. L. 110
Bistriceanu, Gh. D. **841**
Bîră, Elena 111
Bîrleanu, Ion-Horia **148**, 470
Blaga, Lucian [15], [31], [84], [116], [119], [125], [420], [1064], [1079], [1125], [1166], [1169]
Blaga, Miron *1022*
Blaga, Octavian 784
Blandiana, Ana [1083]
Blându, Mihaela **1933**
Blându, Virginia 711
Blendea, Silvia **520**
Boatcă, Maria **1669–1673**
Boatcă, Silvestru **1665**, **1669–1676**
Bobancea, Vasile **1009**
Boboc, Alexandru 112, **113**
Bocârnea, Constantin **924**
Bociort, Ignat Florian **1677**
Boeriu, Eta [638]
Boesse, Jean **874**

Boga, L. T. 490, 1242
Bogdan, Alexandru [1988]
Bogdan, Damian P. [523]
Bogdan, Mădălina **1678**
Bogdan, Rodica **1012**
Bogdan-Dascălu, Doina 114
Bogza, Geo [1088]
Böhm, Richard Gregor 1317
Bojoga, Eugenia [269], [278], [282]
Boldan, Mihai **1679**
Boldea, Marian 295
Boldor, Floare 1067
Boldureanu, Ioan Viorel 712
Bolocan, Gheorghe **34**, [1227], [1268]
Bolşacov-Ghimpu, Alexandru A. *464*
Bomher, Noemi 1068
Bondarko, A. V. [1465]
Bondrea, Aurelian 1986
Bonfante, Giuliano [1433], [1440]
Bontea, Vera **920**
Bonyhai, Gábor 121, 157, 158, 181
Borbély, Ana 1280
Borbély, Ştefan [1032], [1038]
Borcilă, Mircea **31**, **32**, 115–117, [269], [278], [282]
Borsa, Rodica **1944**
Bostaca, Ioan [1055]
Bostan, Const. C. **1743**
Bostan, Gr. C. 335, 785
Bot, Livia **1853**
Botez, Georgeta 1524
Botezatu, Gheorghe **1011**
Botnor, Sorin v. sigla **LRom**
Botoşineanu, Luminiţa 374, 506
Botta, Dan **786**
Botta, Dolores **786**
Boudon, Raymond [1048], [1050]
Boulakia, Georges [1024], [1039], [1041]
Bounegru, Octavian **1318**
Boysen, Gerhard [688]
Brad, Florentina 713
Brad, Ion 518
Braga, Corin *961*
Bratu, Traian [409]
Brădăţan, Costică **1010**
Brăescu, Maria **842**, **843**, **1680**
Brăgărea, Ştefan **844**
Brătescu, G. 1338
Brâncoveanu [522]
Brâncuş, Gr. 336, 375, [466], [632], **1681**, 1987
Brânză, Elisabeta **1650**
Brânzei, Gheorghe 1525, 1526
Brânzeu, Pia **1944**
Breban, Nicolae v. sigla **CIE**
Breban, Vasile **845**, [1972]
Brentano, Franz [246]
Brezeanu, Stelian 337
Brezuleanu, Ana-Maria **1**, **155**
Brieger, N. [1965]
Brookes, Michael **1682**, **1683**
Broşteanu, Monica 1512
Brown, Peter **1684**
Bruchis, Michael 1281
Bruda, Ştefan 298
Brumaru, Ada *1023*
Bucă, Marin **846**, **847**, *1446*
Bucerzan, Dana 319, *1024*
Buchka, Peter 117
Buciumeanu, Dan **519**
Buciuta, Ştefan 1444
Bucşe, Horea **1852**
Bucşe, Maria **1852**
Bucur, Romulus *1967*
Bucurescu, Adrian 1186, 1282, **1474**
Buda, Béla 110, 263, 264
Budai, László **1685**
Budai-Deleanu, Ion [408]
Budău, Eugen 1069–1073, *1834*
Budiş, Monica 471
Buduca, Ioan [1032], [1038]
Bujdei, Carmen 1353
Bujdureanu, Tănase **491**
Bularca, Cornelia [1052], **1686**
Bulei, Alfred **1003**
Bulgăr, Gheorghe [5], **32**, 59, **376**, **848**, **849**, *995*, **1011**, *1025*, 1074, 1187, **1687**, 1966, 1970
Buluţă, Gheorghe **520**
Bulz, Ileana 377, **1011**
Bulz, Nicolae 377, **1011**
Bulz, Sofronie **1011**
Bunuş, Florin **1014**
Burada, Marinela **1933**
Burciu, Luminiţa **1520**, *1521*, *1522*
Burdescu, Felicia 119
Bureţea, Emilian [1268]
Burghelea, N. 1688
Burileanu, Corneliu 296
Burileanu, Dragoş 296
Burnei, Alexandra [782], [805], [845], [1201]
Burnei, Dana **1913**
Busuioc, Ileana **221**

Busuioc, Monica [805]
Busuioc, Nicolae 1075
Butan, Maria **1408**
Buth, Matthias 60
Butnaru, Elena **953**
Butoi, Mihaela **1689**
Buzaşi, Ion 1076
Buzatu, Gheorghe 338
Buzura, Augustin v. siglele **LI**, **Tribuna**
Byck, Jacques [39], [367], [369], [386], [387], [390], [407], [412], [428], [434], [435], [439], [452], [1971]

Çabej, Eqrem **1690**
Cacuci, Dan Gabriel [1042]
Caesar, Caius Iulius [1342]
Caftangioglu, Oana 714
Calangiu, Anca **1513**
Calotă, Ion 715, [1042]
Calvino, Italo [183]
Campagna, S. [1440]
Canarache, Ana [782]
Candrea, I. A. [39], [392] v. şi mai jos
Candrea-Hecht, I. A. [391] v. şi mai sus
Cantacuzino [522]
Cantacuzino, Şerban [562]
Cantemir, Dimitrie [462], **521**, **522**, [616], [762]
Capidan, Th. 493 v. şi mai jos
Capidan, Theodor [370] v. şi mai sus
Caproşu, I. 523, [628] v. şi mai jos
Caproşu, Ioan **624–626**, 1379 v. şi mai sus şi mai jos
Caproşu, Ion [638] v. şi mai sus
Caragiale, Ion Luca [764], [1071], [1078], [1114], [1163]
Caragiale, Matei [1157]
Caragiu Marioţeanu, Matilda 378, [494], **850**, **1691**, 1971
Caraiman, Petru 523
Caranfil, Alina 347, *1735*, *1777*
Carantină, Dorin **1002**
Carnap, R. 119
Carol I de Hohenzollern [388]
Carp, Radu 1077
Carpov, Maria **107**, **166**
Casapu, Rădiţa **1744**
Cassianus [1333]
Cassirer, E. 121
Castellan, Georges [35], [37]
Caster, Mircea 716
Catană, Dumitru **851**
Catelly, Yolanda **1933**
Catrina, Constantin 1988
Cavallioti, Theodor Anastas [488]
Cazacu, B. **451** v. şi mai jos
Cazacu, Boris [417], [451] v. şi mai sus
Cazacu, Matei **627**
Călăraşu, Cristina **1006**
Călin, S. *776*
Călin Bălăşoiu, Simina *269*, 1078, *1969*
Călin-Bodea, Cornelia 1516
Călinescu, Alexandru [1032], [1038]
Călinescu, Constant 122, 1692, 1989
Călinescu, George v. sigla **JurnLit**
Căplescu, R. 1990
Cărăşel, Aurel **852**
Căruţaşu, Violeta **1742**
Cătănescu, Georgeta-Ana 1588
Cătănescu, Maria *270*
Cătunescu, Carmen **1271**
Căuş, Bogdan **853**
Cândea, Virgil **509**, 524, **580**, *581*, **837**
Cândroveanu, Eugenia **1693**
Cândroveanu, Hristu *35*, 503, *1474*, **1693**, v. şi sigla **Deşteptarea**
Cebuc, Alexandru **854**
Cehan, Anca 1354
Cercel, Niculina **1694**
Cerchez, Matei **1834** v. şi mai jos
Cerkez, Matei 661, **1549bis**, **1777** v. şi mai sus
Cerna, Panait [1076]
Cernovodeanu, Paul **522**, **1319**
Ceucă, Cameluşa **1828**
Ceucă, Romică **1828**
C. G. *1912*
Chagall, Marc [965]
Chapron, Jean **1695**
Charnoc, Ross **1696**
Chefneux, Gabriela **1932**, **1933**
Chelaru, Gabriel **1774**
Chelcea, Liviu 1502
Chelcea, Septimiu **1003**
Cheleman, Mădălina **850**
Chemama, Roland **1016**
Cherata, Sanda 297, 330
Cherkaom, Mohamed [1048], [1050]
Chevereşan, Constantin **1932**
Chicu-Gurlui, Liliana 666
Chifor, Valentin [1032], [1038]
Chifu, Emil **1014**
Chiliman, Maria **1697**
Chindriş, Ioan 525, [633], [640], 1228

Chiper, Tita 356
Chira, Carmen **855**
Chira, Maria *1845*, *1949*
Chireţu, Marilena **1698**
Chiriac, Marilena 1527
Chiriacescu, Adriana **1699**
Chiriacescu, Alexandru **856**
Chirilă, Feodor **1943**
Chirilă, Mariana 1079
Chiriţoiu, Mircea 338
Chiscan, Elena **1700**
Chivescu, Romeo **1943**
Chiscop, Liviu **1701**, **1702**
Chişu, Ana Viorica *834*, *998*, *1646*
Chişu, Lucian 1080
Chivu, Gh. *629*, 1081 v. şi mai jos
Chivu, Gheorghe **448**, **1082** v. şi mai sus
Chortaiz, Gheorghios [566]
Christodorescu, Anca-Maria 857
Cialîi, Olexandr 526
Cicero, Marcus Tullius [1321]
Ciczia, Franchi 527
Cifarelli, Paolo **1824**
Cihodaru, Constantin **624**, **625**
Cimpoi, Mihai 528, [1052], [1307]
Cincu, Cornel **858**, **1008**
Cincu, Georgeta **1720**
Cioabă, Constantin **1010**
Ciobanu, Anatol [1309]
Ciobanu, Elena [**782**], [**805**], [**840**], **859**, [1047], [1201]
Ciobanu, Georgeta **1703**, **1704**, **1933**
Ciobotea, Dinică 529
Ciocanu, Ion 1283
Ciocâltan, Virgil 449
Ciocârlie, Constanţa **874**
Ciocoiu, Mihai 298
Ciolac, Marina 649, **1705**
Ciompec, Mihai **1660**
Ciorănescu, Alexandru [1977]
Ciornei, Alexandra-Catrina **860**
Ciosici, Nicoleta 1589
Cipariu, Timotei [401], [418], [432], 530
Cistelecan, Alexandru [1032], [1038]
Cişmaş, Ion **85**, **1008**
Ciubotaru, Mircea *36*, 379, 717
Ciucă, Ioana-Ruxandra 1320
Ciucă, Marian 1321, 1590, 1706
Ciuceanu, Radu v. sigla **LRom**
Ciufu, Eugen 349
Ciurtin, Eugen 1402
Ciutacu, Sorin **1944**
Cîmpean, Ileana [638]
Cîrlănescu, Cecilia [805], [840], [1201]
Cîrlogeanu, Constantin **1014**
Cleţiu, Ana 93, 1355
Climescu, N. **1717**
Clines, David **1012**
Cloşcă, Ionel **1011**
Coban, Nicolae [1032], [1038]
Cobilanschi, Edit 1973
Cocagnac, Maurice **861**
Cocian, Ioan 1972
Cociaşu, Corneliu Anton **1014**
Cocoş, Cristian **1010**
Cocoş, Luminiţa **1940**
Codreanu, Petre **1011**
Codreanu, Theodor 380, **1649**
Codrescu, Grigore 1083, 1084
Codrescu, Răzvan 718
Coene, Martine 667, 690
Cojocaru, Svetlana 299
Cojocaru, Victor 1322
Coleaşă, Iancu **1707**
Colfescu, Silvia **1009**
Collard, Chrystopher [1341]
Coloşenco, Dumitru Mircea 1528
Colson, Félix [593]
Coman, Ana **1700**
Coman, Mihai **1708**
Coman, Nicolae [645]
Comişel, Ecaterina 61
Comşulea, Elena [638]
Condei, Cecilia **1820**
Condrea Derer, Doina **850**
Constant, C. 1284
Constante, Constantin C. 494
Constantin, Constantin 787
Constantin, Gh. 1188, 1189
Constantin, Gheorghe 788
Constantin, Marin *1033*
Constantin Radu, Maria 719
Constantinescu, Albumiţa-Muguraş **1709**
Constantinescu, Cornel Radu *812*, *1027*, 1085
Constantinescu, Dan **626**
Constantinescu, Elena **1710**, 1760
Constantinescu, Ileana **863–865**
Constantinescu, Ioana **62**, **627**
Constantinescu, Lora 1591
Constantinescu, Marina [55]
Constantinescu, Mihaela *1752*
Constantinescu, Nicolae **32**, **1664**, 1991
Constantinescu, Romaniţa [1052]
Constantinescu, Silviu 668, 1529, 1711

Constantinescu, Virgiliu N. [75] v. şi sigla **Academica** şi mai jos
Constantinescu, Virgiliu N. G. 531 v. şi mai sus
Constantinescu-Dobridor, Gh. **1689**, [1956]
Contraş, Eugenia [805], [840], [1201]
Conţescu, Elena 532
Conţiu, Mihai **484**
Copceag, Dimitrie [411]
Corbea-Hoişie, Andrei 381
Corbu, Haralambie 382
Corcinari, Valentin *148*
Corciovescu, Cristina **866**
Corduneanu, Constantin [1043]
Cornea, Paul **32**, [1032], [1038], [1538]
Corneanu, Nicolae **598**, [645]
Cornilescu, Alexandra 41, 42, **123**, 124, [1399]
Coroiu, Constantin *663*, ***933***
Cosăceanu, Anca **1712**
Coseriu, Eugen [1185] v. şi mai jos şi Coşeriu, Coşeriu E., Coşeriu Eugen, Coşeriu Eugenio, Coşeriu Eugeniu
Coseriu, Eugenio 125, [287], [282], 383 v. şi mai sus şi mai jos şi Coşeriu, Coşeriu E., Coşeriu Eugen, Coşeriu Eugenio, Coşeriu Eugeniu
Coseriu, Eugeniu [1185], [1969] v. şi mai sus şi mai jos şi Coşeriu, Coşeriu E., Coseriu Eugen, Coseriu Eugenio, Coşeriu Eugeniu
Cosma, Anton [1032], [1038]
Cosma, Ela *1400*
Cosma, Ioana 1592
Cosma, Mihaela 1593
Cosma, Viorel [1023]
Cosmatu, Christiane **1790**, **1791**
Cosmopol, Eleonora [782]
Cosniceanu, Maria 1285
Costa, Ioana *1339–1341*, 1506
Costa, Traian 1323, *1342*
Costache, Adrian **1713**
Costache, Georgeta **1713**
Costea, Octavia **1931**
Costin, Mircea N. **867**
Costin, Miron [567], [616], [618]
Costinescu, Mariana **448**
Costruţ, Ana *1845*, 1949
Coşbuc, G. 1475 v şi mai jos
Coşbuc, George [1062], [1076], [1090] v. şi mai sus
Coşerea, Valentin **533**
Coşeriu [116] v. şi mai jos şi Coseriu Eugen, Coseriu Eugenio, Coseriu Eugeniu
Coşeriu, Eugen [1185] v. şi mai jos şi Coseriu Eugen, Coseriu Eugeniu
Coşeriu, Eugeniu 116, 126, 127, [269], [278], [282], 339, [346], [364], 383, [467], [1983], [1968] v. şi mai sus şi Coseriu Eugen, Coseriu Eugenio, Coseriu Eugenio, Coseriu Eugeniu
Coteanu, Ion **32**, 45, 340, 450, [782], [805], [840], 1086, 1190–1193, [1201], [1223], 1594, **1714**, [1985]–[1987], [1991], [1996], [1998], [2002]–[2004], [2008], [2011], [2012]
Cotorcea, Livia **34**, [274], **1459**, 1463
Cotuna, Gheorghiţa [1520]
Courriol, Jean-Louis 1087
Courtés, Joseph [273]
Courtiade, Marcel 1501
Covătariu, Valeria **1715**
Covătaru, Mureş 1088
Crainic, Nichifor [1076]
Craşoveanu, D. 669, 1194
Crăciun, Casian v. sigla **COrt**
Crăciun, Corneliu **1716**
Crăciun, Dan **128**
Crăciun, Gheorghe 129
Crăciun, Vasilica **1751**
Crăiniceanu, Ilinca 42
Creangă, Ion [1030], [1040], [1051], [1106], [1115], [1168], [1383] v. şi Crénga, I.
Creangă, Mihai v. sigla **Aldine**
Crénga, I. **1717** v. şi Creangă, Ion
Creţa, Zorela [805], [840], [1201], **868**, **869**
Creţia, Gabriela 62, 1595
Creţia, Petru 534, 544, [646], **844**, [1149], [1992], [2009]
Creţu, Mitache 1530, 1718
Creţu, Tinca **1002**
Crihană, Alexandru 1286
Crihană, Marcel 1089–1091, **1687**, 1966
Crihană, Mihai **1940**
Cristache, Nicolae v. sigla **Ora**
Cristea, Castelia **1014**
Cristea, Dan 312
Cristea, Irina **1683**
Cristea, Octav 1502
Cristea, Romulus *883*
Cristea, Stan V. **870**
Cristea, Valeriu [1030], [1040], [1051]
Cristian-Foghel, Georgeta **1719**
Cristici, Valeria **1769**
Cristofor, Ion [1032], [1038]
Criş, Mariana 130, 131, *1817*, 1992
Crişan, Alexandru **32**, **1720**, **1721**

Crişan, Constantin **1011**
C. R. M. *515*
Croce, Benedetto **132**
Croitoru, Cristina 662
Croitoru, Marcel **858**, **1008**
Croitoru Bobârniche, Nina [1027], [1035], [1042]
Cuciureanu, Rodica **953**
Cucu, Rodica [1558], **1647**
Cucu, Ştefan **871**, *1268*
Cugno, F. [1440]
Cujbă, Casia 670
Cujbă, Cornelia 133, 384, 1092, 1093, **1722**, **1723**
Culcer, Dan [1032], [1038]
Culer, Hary **1011**
Culianu, Ioan Petru [1028]
Culici, Gheorghe v. sigla **CZ**
Cuniţă, Alexandra 134, 1409, *1432*
Curticăpeanu, Doina [1032], [1038]
Cuţitaru, Codrin Liviu 1356
Cvasnîi Cătănescu, Maria 1094, [1960], [1962]
Cyraneus, Theodorus [1344]

Dabija, Eduard [1055]
Dan, Corneliu **1925**
Dan, Ilie 385
Dan, Mihai **1783**
Dan, Vasile v. sigla **Arca**
Dance, Frank 236
Danci, Ioana 1548
Danciu, Alexandra **1853**
Daneş, Geangineta **872**
Daneş, Mariana 535
Dani, Ioan **625**
Daniel (Mitropolitul Moldovei şi al Bucovinei) [427]
Daniel, S. *842*, *910*
Danilov, Ilie *272*, **1095**, **1445**, [1463], 1596
Danu, Cerasela 691
Dard, Frédéric [1420] v. şi San-Antonio
Dascălu, Crişu 114, 1096
Dascălu, Doina **873**
Dascălu-Jinga, Laurenţia 650, 651, **659**
David, Petru *1028*
Davidoviciu, Adrian [771]
Davidson, Donald **172**
Davy, Elizabeth **1724**
Davy, Karen **1724**
Davy, Marie-Madeleine **874**
Dănăilă, Aida *1789*
Dănăilă, Ion 2, [782], [805], [1201], **960**
Dănilă, Ioan 655, *1643*, *1701*, *1759*, *1951*
Dăriescu, Rodica 1597
Dârja, Ileana 536
Deaconu, Marian v. sigla **CZ**
Deciu, Andreea [1052], 1097
Deely, John **135**
Delanunty, Andrew **1922**
Deleanu, Marcu Mihail 1098
Deligiorgis, Ioanna 136
Deliu, Viorel 2
Demény, Lajos [616]
Demény, Lidia A. [616]
Demetrescu, Rodica **1002**
Denize, Eugen 537
Densusianu, Nicolae [413]
Densusianu, Ovid **451**, 452
Deparis, Françoise 1598
Derdena, Mihai Stere 1195
Derrida, Jacques **137**, [1152]
Derşidan, Emil **948**, **949**
Derşidan, Ioan 1099, **1531**
Deşliu, Mihaela 720, **1019**
Diaconescu, Florica 1100, **1940**
Diaconescu, Mihai 1324
Diaconescu, Mihail v. sigla **BulŞt-Piteşti**
Diaconescu, Mircea **138**
Diaconescu, Traian 139, 453
Diaconu, Mădălina **1010**
Diaconu, Petre 789, *1029*
Diaconu, Tudor **1507**
Diener, Georges **87**
Dienes, Valéria 187
Dignoire, Claude 140
Dijmărescu, Gabriela **864**
Dima, Emanuela 53
Dima, Eugenia **626**
Dima, Lavinia **1805**
Dima, Teodor 141
Dimitrescu, Florica 386, 538, [777], *850* v. şi mai jos
Dimitrescu-Niculescu, Florica 387 v. şi mai sus
Dimitriu, Corneliu **626**
Dimitriu, Eugen Corneliu [638]
Dimitriu, Rodica 210, 211
Dimonie, Mihai **1014**
Dimov, Leonid [1116]
Dincescu, Ştefan **1725–1727**
Dinescu, Viorel 1101, 1196
Dinică, Gheorghe-Alexandru **876**
Dinu, Mihai **142**, [778]
Dionisie, Ecaterina **1728**

Dioscorides [1476]
Dipşe, Maria **43**, **877**
Ditvall, Coralia 454
Diug, Eugen Mihai **953**
Djuvara, Neagu [35], [37]
Doboş, Daniela 1357
Dobra, Sofia **1720**, **1721**
Dobran, Viorel 1197
Dobre, Al. 472
Dobre, Dan 143, 1999
Dobre, Maria [1268]
Dobre, Mioara Lacrima **1677**
Dobre, Romaniţa **858**, **1008**
Dobrescu, Alexandru **878**, **986**, [1044]
Dobrescu, Emilian M. **879**
Dobrescu, Tania **1003**
Dobrescu, Viorica **1014**
Dobrişan, Nicolae **1766**
Dobroiu, Eugen [1995]
Dobrovici, Viorica 1729
Dobrovie-Sorin, Carmen 1410
Docea, Vasile 388
Dodu Bălan, Ion *1464*, 1993 v. şi Bălan, Ion Dodu
Dogan, Mattei **144**
Dogaru, Gheorghe **1009**
Doinaş, Ştefan Augustin 1200
Domăneanţu, Voichiţa 721 v. şi sigla **ŞtTehn**
Dominik, William J. 1325
Domokos, Sámuel [629]
Doniţă, Diana **1730**
Dorcescu, Eugen **874**, [1032], [1038]
Doreanu, Mircea 1102
Dorenbeck, Nils 145
Dorneanu, Vasile **953**
Dorobăţ, Ana 692
Dorobăţ, Dumitru **1729**
Dosoftei [566], [568]–[570], [607], [1067]
Dosse, François [2 77]
Dostoievski, F. M. [1049]
Drag, Igor v. sigla **CZ**
Dragomir, Camelia *1952*
Dragoş, Clara L. 1599
Dragoş, Elena [641], 1103
Draica, Dumitru 1287
Draşoveanu, D. D. **693**, 1194
Drave, John W. **1012**
Drăcea, Claudia 1304 v. şi mai jos
Drăcea, Clavdia *1465* v. şi mai sus
Drăgan, Ion **880**
Drăgănescu, Mihai v. sigla **Academica**
Drăghicescu, Janeta 146, 1600
Drăghici, Dragomir 1288
Drăghinescu, Rodica 1104
Drăgoescu, Ion I. 722, *1019*
Drăgoiu, Teodor 1532
Drăguşin-Crăciun, Veronica **1731**, **1732**
Drăguţ, Vasile [636]
Drâmbăreanu, Ileana **894**
Drew, Rani 1358
Drimba, Ovidiu *1433*
Drimba Vladimir [782], [805]
Drondoe, Stelian **837**
Dubois, Jacques **147**
Ducasse, Roland 771
Ducrot, Oswald [281], [1024], [1039], [1041]
Duduleanu-Pelendava, Mircea **1018**
Duhăneanu, Constantin **1733**
Duizabo, D. **924**
Dulca, Mircea *630*
Dulgheru, Maria 539
Dumas, Alexandre **881**
Dumas, Felicia 1325bis, 1601
Dumistrăcel, Stelian **148**, 724, 725, **726**, 727, [1980], [1982]
Dumitrache, Eliza 1533
Dumitraş, Rada **1734**
Dumitraş, Vasile Ion [1187]
Dumitraşcu, Gh. 455 v. şi mai jos
Dumitraşcu, Gheorghe [637], v. şi mai sus
Dumitraşcu, Katalin 364
Dumitrescu, Mihail *265*
Dumitrescu, Valeria 540
Dumitrescu-Brateş, Maria **1735**
Dumitriu-Snagov, Ion **541**, 542, 543
Dumitru, Gheorghe **834**
Dumitru, Ioan **1736**, **1737**, **1820**
Dumitru, Ion **1774**
Dumitru, Mircea 149, 150
Dună, Raluca 1104bis
Dunăre, Nicolae **473**
Dur, Ion **1010**
Durocher, René 80
Duţescu, Dan **1738**, **1795**
Duţescu, Victor **11**, **12**
Duţu, A. *631*
Duţu, Olga **32**, *1650*
Dyer, Gwynne 1359

Eastwood, John [1958]
E. B. 1739
E. Ch. **1009**
Eckersley, C. E. **1740**
Eco, Umberto [44], [130], **152**

Economu, Radu 1291
Edeline, Francis **147**
Edelstein, Frieda [39]
Edroiu, Nicolae *1263*
Eftimie, Claudia **1971**, **1924**, **1781**
Eftimie, ieromonahul [576]
Eghbalizary, Alibeman 1741
Egyed, Péter **267**
Eicher, Peter [1442]
Eley, Geoff 153
Eliade, Irina **929**
Eliade, Mircea **874**, [1028]
Elian, Al. [566] v. şi mai jos
Elian, Alexandru **625** v. şi mai sus
Elliot, T. S. [1395]
Embry, Margaret **1012**
Eminescu, Mihai [414], [419], [421], [503], [532]–[534], 544, [546], [549], [551], [552], [1060], [1061], [1068], [1104bis], [1124], [1128], [1130], [1132], [1135], [1149], [1155], [1162], [1167], [1185], [1204], [1221], [1347], [1540], [1572]
Emriye, Hasan [1516]
Enache, Maria **1932**
Endre, Jodal 311
Ene, Claudia [1097], 1105
Ene, Ileana 1106
Enescu, Radu 728
Engel, Walter 1360
Erikos, A. **812**
Eşanu, Andrei 1243
Eşanu, Valentina 1243
Etagan, Benoni **1751**
Euripides [1339]–[1341] v. şi Evripides
Eutropius [453]
Evans, David **1742**
Even, Zohan 167
Evripides [1339]–[1341] v. şi Euripides
Evseev, Ivan **882**, **1446**, [1974]
Exiguus, Dionisius [1333]

Façon, Nina [39], **132**
Faiciuc, Ioan **483**
Fanea, Anca [1268]
Fanella, C. [1440]
Fassel, Horst [92]
Făgeţean, Constantin **874**
Făt, Victor 341
Fehér, Attila 326
Fehér, Márta 119, 204, 326
Fekete, Adriana **1932**
Felecan, N. **849** v. şi mai jos
Felecan, Nicolae 694, **1603** v. şi mai sus
Felecan, Viorica **483**, **485**
Feodorov, Ioan D. **3**
Ferencz, Attila 300
Ferencz, Maria 300
Ferraris, L. [1440]
Ficeac, Bogdan **265**
Ficşinescu, Florica [782]
Field, David **1012**
Filea Ivana, Ioan **883**
Filip, Adrian [1033]
Filip, Anemona 1361, 1362
Filip, V. 1289
Filipescu, Iancu **1003**
Filipescu, Puiu **1743**
Filoteanu, Ana Maria **1935**
Filotti, Dimitrie V. **884**
Firimiţă, Vasilica **1744**
Firuţă, Corina **1745**
Fischer, I. **1335**, 1994, 1995 v. şi mai jos
Fischer, Iancu 4, [39], 390 v. şi mai sus
Fischer, Jürgen 1604
Fischer, Lüdwigh Winzenz [1355]
Flaiser, Mariana 729
Flavius, Josephus [1319]
Flămând, Dinu [1032], [1038]
Floare, Mihai **1081**
Flonta, Mircea **154**
Florea, Ioan **626**, [638] v. şi mai jos
Florea, Ion A. 1229 v. şi mai sus
Florea, Mihai **1011**
Florea, Vasile **854**
Florea, Viorica [1268]
Florea, Virgiliu [1032], [1038]
Florenski, Pavel Alexandrovici **155**
Florescu, Aurelia 529
Florescu, Cristina 342, 730–732
Florian, Radu v. sigla **SocCult**
Focşeneanu, Eleodor **885**
Fodor, Dan 302
Fodor, Ecaterina **34**, 389, 1447, *1909*, **1943**
Fodor, Ramona **1784**, **1926** v. şi mai jos
Fodor, Ramona Ondine *1926* v. şi mai sus
Fodor, Sándor 1482
Fonea, Evelin 391, 392
Fonosch, Dan 1326
Fontanille, Jacques **160**
Foote, Rondald C. **1772**
Forăscu, Narcisa **32**, 733
Forna, Petru 393
Fornel, Michel de [1024], [1039], [1041]
Forstenheim, Anna [1355]

Foucault [196]
Fowles, John [1361]
Franceschi, T. [1440]
Franga, Liviu **1327**, 1996
Frăţilă, Vasile [506]
Frâncu, Constantin **156**, **448**, **456**, 545, **626**
Frânculescu, Mircea **32**, **1940**
Frege, G. 157
Frenţiu, Luminiţa **1944**
Frugoni, Chiara [1345]
Fruntelată, Ioana [1052]
Fulga, Daniela 44
Funeriu, Ion [1052]
Fundoianu, B. [297]
Funk, Hermann [1401]

G. A. *1892*
Gabor, Gabriela 546
Gadamer, H. G. 158
Gafton, Alexandru *186*, 394, *456*, *638*, 653–655
Galaction, Gala [1089]
Gale, Cedric **1772**
Galea, Ileana *214*
Gálfalvi, Zsolt v. sigla **A Hét**
Gall, Kinga **83**, 1363, 1364
Gană, George **32**
Gană, Viorica [805], [840], [1201]
Garner, Alan **221**
Gaster, Mozes [39]
Gatiu, Elena 1746
Gavrilă, Ioan *1227*
Gavriliu, Leonard **1016**
Gădeanu, Sorin 395, 1605
Găitănaru, Mihaela 547, *632*
Găitănaru, Ştefan *663*, 671, 695, [1042], *1480*, **1747**, **1478** v. şi sigla **BulŞt-Piteşti**
Gălăţeanu-Fârnoagă, Georgiana **1749**, **1750**
Gămulescu, Dorin **34**
Gâtan, Ioana **1751**
Geambaşu, Constantin **265**
Geană, Gheorghiţă **1003**, **1010**
Geană, Mircea **1014**
Gehl, Hans 1997
Geleleţu, Mihai 548
Gencărău, Ştefan 396, **1752**
Gendelev, Mikhail [1452]
Genre, A. [1440]
Georgescu, Adrian [1107]
Georgescu, Christina **1753**
Georgescu, Constantin [1402]
Georgescu, Dan 1606, *1636*, *1953*
Georgescu, Emilian **484**
Georgescu, Florica **1520**
Georgescu, Haralambie **886**
Georgescu, Magdalena **623**, [643]
Georgescu, N. 549, 1106bis v. şi mai jos
Georgescu, Nicolae 551, 552 v. şi mai sus
Gerboin, Pierre **1695**
Ghena, Stan 1107
Gheorghe, Anca **1011**
Gheorghe, Nicolae **1003**
Gheorghe, Viorel **1003**
Gheorghiev, Leonid 1449
Gheorghiu, Elena **1016**
Gheorghiu, Gabriel **923**
Gheorghiu, Mircea 1450
Gheorghiu, Petre v. sigla **TrRom**
Gheorghiu, Taşcu 1108
Gheorghiu-Gâţă, Anca 1411
Gheran, Nicolae [1032], [1038]
Gherasim, Angela 303
Gherasim, Paula *78*, **81**, *273*, 672, 1954
Gherguţ, Ondine 1518
Gherman, Anca [638] v. şi mai jos
Gherman, Cristina **868** v. şi mai sus
Gherman, Haritina **1754**, **1755**
Gherman, Mihai *633*
Gherman, Mihai Alin [638]
Gheţie, Ion **448**, **623**
Ghibu, Onisifor [382]
Ghidu, George I. **1756**, **1757**
Ghiga, Georgeta **1639**
Ghinea, Nicolae 399–401, 553
Ghinoiu, Ion **888**
Ghiţă, Iulian **1643**, [1951]
Ghiţău, Dumitru **884**
Ghiţulescu, Emil **1011**
Giacomelli, R. [1440]
Gillet, David **1012**
Giucă, Leandru-Iosefin 1505
Giurgiu, Mircea 304
Gîju, Ion **889**
Glicheria, Stoica 1758
Glück, Eugen 554
Goci, Aureliu *634*
Godeanu, Gheorghe **865**
Goes, Jan 159
Goga, Ecaterina *465*, *635*
Goga, Mircea **1853**, **1908**, [1968]
Goga, Octavian [1076], [1134], [1156], [1170]
Goia, Clara 1534
Goia, Ion D. 1201, 1202
Goia, Vistian 1535
Goian, Maria **1759**, 1760

Goian, Maria Emilia **1710**
Goicu, Simona 1225
Goicu, Viorica [1236]
Goldenberg, Yves [39]
Golescu, Dinicu [537]
Golopenţia, Sanda **1967**
Golu, Mihai **1002**
Gombos, Maria **485**
Gonfaloni, A. M. [1440]
Gonţa, Alexandru I. [628]
Gonzales Garrido, Jorge **1760**
Goosse, André 1412
Gorcea, Petru Mihai v. sigla **BulŞt-Piteşti**
Gorovei Ştefan S. **1457**
Gorunescu, Elena **890**, **1762**, **1763**
Gosset, Claude **1764**
Goşa, Codruţa **1944**
Got, Mioriţa 1536, 1537, **1759**
Gott, Costel **1012**
Goţia, Anton [638]
Gower, Ralph **1012**
Gradu, Diana 343, *1830*
Grama, Ovidiu **1010**
Grannes, Alf [1472]
Grassi, C. [1440]
Graur, Alexandru [39], [424], [782], [805]
Grămadă, Liviu [1032], [1038]
Grămadă, Voichiţa **483**, **485**
Grănescu, Marinela **1933**
Grecu, Constantin **1010**
Grecu, Doina [638]
Grecu, Narcisa **1833**
Grecu, Roxana 1413
Greere, Anca Luminiţa **1930**
Greimas, Algirdas Julien **160**
Greive, Artur **352**
Grigor, Andrei *1030*
Grigore [527]
Grigoraş, Florin *1010*
Grigore, George **1109**, 1477, **1765**, **1766**
Grigorescu, C. **1717**
Grigorescu, Dan **1**, *274*
Grigorescu, Lucian 750, **1938**
Grigurcu, Gheorghe [1032], [1038]
Grimm, Jakob [1092]
Grinbaum, N. S. [1346]
Grosse, Siegfried 1365
Groza, Claudia 1524
Groza, Liviu 734, 735, *1955*
Groza, Rozalia **485**
Gruia, George **1767**, **1768**
Gruiţă, G. [1959]
Grünberg, Laura **1003**
Guciu, Ioana **1940**
Guédon, Jean-Claude 81
Guleş, Ovidiu v. sigla **GV**
Gulyás, Lajos 1244
Gündisch, Konrad **625**
Guruianu, Magdalena **1769**
Guruianu, V. **623**
Gustavo, Adolfo 188
Guţu, George 63, 402, **444**, 1366, **1396**, 1398
Guţu, Gh. **891**
Guţulescu, Eugenia [1201]
Györfi, Ibolya **1607**
Gyurcsik, Ilie 161
Gyurcsik, Margareta **874**

Haase, Marion **1790**
Hagibira, Mihail 498
Hagiopol, Gheorghe **1014**
Hagiopol, Mirella **1011**
Hahn, Walter 305
Halaşiu, Gabriela 1608
Haldenwang, Sigrid 403
Halipa, Radu Pan 64
Halvorsen, Anne [688]
Hamzea, Liliana **1932**, **1933**
Handoca, Mircea **32**
Hangiu, I. [1022], [1025], [1045], [1057] v. şi mai jos
Hangiu, Ion [1037], 1998 v. şi mai sus
Hanson, R. F. **1770**
Hanţiu, Ecaterina Lia 1367
Haret, Spiru v. sigla **Albina**
Harrassowitz, Otto **352**
Hartley, Paul **1771**
Hartular, Anca [1308]
Hasan, Finuţa [39], [782]
Hasdeu, Bogdan Petriceicu [474], [1121], [1403]
Havriliuc, Nicolae 1538
Hawthorne, Nathaniel [1391]
Hazy, Ştefan **162**
Hăhăianu, Alina **1682**, **1696**
Hăulică, Cristina **885**
Hâncu, Bogdan 404
Hârlăoanu, Alfred 1110
Hedeşan, Otilia 736
Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 163
Heliade Rădulescu, Ion [399]
Helman, Arnold 790, 1230, 1245, 1246
Hemer, Colin **1012**
Henry, Jane **1932**, **1933**
Heraclit [118]
Herseni, Traian **473**

Hill, G. [711]
Hîrjău, Victoria **953**
Hjelmslev, L. 164
Hlebnikov, Velimir [1447]
Hoajă, Adrian 165
Hogea-Velişcu, Ileana **1869**
Hoinărescu, Liliana *274*, 1111
Hollinger, Alexander **1699**, **1932**
Homer [1380]
Hooper, Vincent F. **1772**
Horezeanu, Mihăiţă **1944**
Horner, David **1682**
Horvat, Săluc **5**
Hotiniul, Amfilohie [537]
Houdebine-Gravaud, Anne-Marie **166**
Hreapcă, Doina **148**
Hristea, Theodor 737, 738, 779, [782], [805], [1201]
Hristea, Valentina [782], [805], [840], [1201]
Hrişcu, Anişoara **953**
Hubay, Miklós 1483
Hubschmidt, Johannes [2010]
Hulban, Horia **1773**
Hurezeanu, Damian 555
Hurjui, Mariana **1932**
Hurmuzaki, A. 423
Husserl, Edmund [246], [247]
Hyppocrat [1338] v. şi Ippocrat

Iacob, Delia **1016**
Iacob, Luminiţa Mihaela 1539
Iacob, Mihai 1414
Iacob, Olimpia 167
Iancu, Marin [1052], **1774**, **1931**
Iancu, Vasile 986, 1031
Iancu, Victor **457**
Iancu-Oprea, Mariana 1112, 1113
Ianoşi, Ion **155**, **1010**
Ianovici, Georgeta [782]
Iarovici, Edith [39], **893**, **894**, **1775**
Iaţencu, Rodica *27*
I. C. *276*
Ichim, Adrian **1690**
Icobescu, Claudia 168
Ienăchescu, G. **1717**
Iepuraş, Lorina 1290
Iercoşan, Sara [1032], [1038]
Ieţcu Preoteasa, Isabela 169
Iftimie, Nicoleta **1933**
Ignat, Moise 170
Iliescu, Ada [1268]
Iliescu, Constanţa **1776**
Iliescu, Maria [782], [805]
Iliescu, Mihai **855**
Iliescu, Şerban 1203, 1204
Ilinca, Şt. M. 673
Iluţ, Petru **1003**
Ioan, L. *850*
Ioan, Petru **1010**
Ioan, Scolasticu [598]
Ioan-Franc, Valeriu **879**
Ioaniţiu, Mircea [1043]
Ion, Liliana *777*
Ionaş, Ioan v. sigla **BGeogr**
Ionaşcu, Ecaterina [638], [805, [840], [1201]
Ionescu, Adina 674
Ionescu, Adriana **1681**
Ionescu, Christian [1268]
Ionescu, Cornel Mihai **137**, **171**
Ionescu, Cristina **1777**
Ionescu, Emil 105, **172**, **1778**
Ionescu, Gabriel **924**
Ionescu, Gelu [1032], [1038]
Ionescu, George **1002**
Ionescu, I. *138*, 556, 791, 1231
Ionescu, Irina **1660**
Ionescu, Maria **1014**
Ionescu, Procopie **1014**
Ionescu, Vasile **1779**
Ionescu, Voichiţa **896**
Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana **32**, [287], **1006**
Ionică, Ion **484**
Ionică, Lidia [805]
Ionică, Lucian **1708**
Ionişor, Constantin 1114, **1940**
Ioniţă, Florin 1115, **1940**
Ioniţă, Luminiţa **1931**
Ioniţă, Vasile C. 474, **475**, 675, 739, 792, 1232, *1236*, 1247
Iordache, Aurelia **1820**
Iordache, Corina **1944**
Iordache, Elena 1527
Iordache, Emilia-Rodica 173
Iordache, Gheorghe 476
Iordache, Roxana 1328
Iordan, Iorgu [424], **583**, [782], [805]
Iordănescu, Mihai **973**
Iorga, Nicolae [1121]
Iorgovici, Paul [400]
Iorgulescu, Mircea [1032], [1038]
Ioviţă, Viorica **1820**
Ippocrat [600] v. şi Hyppocrat
Irimescu, Mircea 1291
Irimia, Dumitru 174, **663**, **1780**

Irimiaș, Alexandru **1933**
Irimiaș, Eugenia 1368
Irimie, Florin **1014**
Irod, Corneliu 557
Irving, Nicolae **1781–1784**
Isac, Daniela 175, 176, 696
Isac, Victor **1011**
Isachi, Petre 1116
Isbășescu, Mihai **897**, **957**, [1349]
Iscrulescu, Cristian 306
Ismail, Ferian **1663**
Ispas, Elena **1009**
Ispas, Gheorghe **1009**
Istrate, Aurel J. **1785**
Istrate, Gavril 1999
Istrătescu, Steluța **898**
Itu, Ion [1052]
Itu, Iustina [1052]
Itu, Mircea [1052], [1405]
Ivan cel Groaznic [543]
Ivana, Simona **883**
Ivaner, I., **900**
Ivaneș, Doina **1786**
Ivanov, Andrei **1446**, **1943**, 1974
Ivanov, Carmen **1009**
Ivanov, Cristina 1609
Ivanov, Igor **1009**
Ivanov, Steliana Didona **11**
Ivănescu, Alvina *92*
Ivănescu, G. [394]
Ivănuș, Dumitru **1898**
Ivănuș, Gheorghe **1014**
Ivireanul, Antim **558**, [596], [602], [1144]

Jackson, D. D. 264
Jakobson, Roman 177
Jalbă, Constantin [782], [1201]
Jămneală, Aurel 697, 1117, 1118
Jeanrenaud, Magda *277*
Jenei, Terez 1484
J. I. *1032*
Jianu, Ionel [1043]
Jinaru, Aron **1011**
Jinescu, Gheorghița **1014**
Joanescu, Irene **1708**
Jólan, Simon **1652–1657**
Jora, Mihail [518]
Józsa Nágy, Mária 1485
Jucu, Petre 1292
Jugureanu, Radu 740
Julean, Livia **901**
Julliard, Jacques [1441]
Jung-Soo, Mok 45
Jurca, Eugen *598*
Jurca, Eugen Constantin **874**

Kabdabó, Támás 1486
Kahane, Zelma **857**
Kanchtschischwili, Nina **155**
Karafiáth, Judith 106
Kealey, Robert **1012**
Kelemen, Béla [782], [805]
Kelemen, János 249
Kelp, Helmut [13]
Kempinski, Zbigniew **1833**
Kerim, Altay v. sigla **Karadeniz**
Kicsi Sándor, András 1487
Király, Francisc **600**
Király, László **1607**
Kisch, Gustav [441]
Kiss, Elvira **1808–1812**
Kitchen, Kenneth **1012**
Kitova, Maria [1945]
Kițu, Dan [1052]
Klaster-Ungureanu, Grete **1787**
Klatt, Wolfram **1788**
Klein, Hanz 559
Klein, Karl Kurt [426]
Klinkenberg, Jean Marie **147**
Koenig, Michael [1401]
Kogălniceanu, Mihail v. sigla **RevRom**
Kohn, Daniela 178, 179
Kohn, Gabriel **87**, 178, 179
Kohn, János 307
Komel, Dean 261
Kopff, Christian E. [1339]
Kórösi Csoma, Sándor [1498]
Kory, Petra **87**
Kottler, Peter 405, 406, 2000
Kotzebue, Wilhelm von [1355]
Köves, Erzsébet 190
Kuen, Heinrich **352**
Kuller, Hary 407
Kycyku, Ardian-Christian 1478

Lacondre, Jacques **874**
Lagoutte, François **1683**
Lagutin, Veaceslav 180
Lambert, J. H. 181
Landos, Agapios [585]
Langa, Tertulian 741, **902**
Langholf, Volker [1338]
Laperrousaz, E. M. **1513**
Larionescu, Maria **1003**, [1048], [1050]

Larkin, Philip Arthur [1394]
Larsen, Patricia [771]
Lascu, Gheorghe **1853**
Lascu, Mădălina **160**
Lascu, Stoica 408
Laszlo-Kuţiuk, Magdalena 560, *1466*
Lateş, Titus 182
Lattaro, Elisabeth **1790**
Latzel, Thomas [638]
Lavric, Sorin **1010**
Lazăr, Cristine **1789** v. şi Lazăr, Kristine
Lazăr, Doina **953**
Lazăr, Elena 35, *636*
Lazăr, Gheorghe 561, *637*
Lazăr, Ioan 1119, 1540
Lazăr, Kristine **1790** v. şi Lazăr Cristine
Lazăr, Lucian 126, *278*
Lazăr, Mariana 562
Lazăr, Mirela **903**
Lazăr, Monica [1032], [1038]
Lazăr, Paul **464**
Lazea, Emil **522**
Lăcătuş, Adrian 183
Lăcătuşu, Tamara **1729**
Lăcustă, I. *445*
Lăpăduşi, Vasile *948*
Lăptoiu, Negoiţă *854*
Lăţea, Puiu 1502
Lăudat, I. D. [2001]
Lăzărescu, Adriana **997**, **1791**, [1964]
Lăzărescu, Dan A. **1011**
Lăzărescu, George **904**, **905**, [1964]
Lăzărescu, Gh. **32** v. şi mai jos
Lăzărescu, Gheorghe 1120, 1121, **1940** v. şi mai sus
Lăzărescu, Ioan **906–910**, **967–969**, 1369, 1370
Lăzărescu, Luminiţa 698
Lăzărescu, Mariana [90]
Lăzărescu, Paul **484**
Lăzărescu, Rodica **1792**
Lăzăroiu, Aurelian 656, [1201]
Leahu, Emil **1819**
Leca, Magdalena **911**
Lecca, Doina 184
Lecca, Ion D. [805], [840], [1201]
Lécuyer, Bernard Pierre [1048], [1050]
Lefter, I. B. [1097]
Leibnitz, Gottfried Wilhelm [185]
Lemerre, Alphonse **881**
Lengyel, Zsolt 189
Leoca, Şerban 185
Lerat, Pierre [285]
Lermontov, M. I. [1443]
Leu, Valeriu **563**
Leuprecht, Peter **1011**
Levitchi, Leon **912**, **1793–1796**
Liiceanu, Gabriel [1152]
Lindenbauer, Petra *279*
Lindgren, Lauri 344
Lipan, Georgiana 1541
Lirsch, Franz Peter [279]
Literat, Ruxandra 1599, 1610
Livadă, Ligia 793
Livescu, Jean 409
Livezeanu, Maria Antoaneta **1797**
Lobiuc, Ioan **186**, 345
Locke, J. 187
Lohr, Alfred [638]
Lombard, Alf [1966], [1970], [1976], [1981], [1989], [2007]
Looijenga, Tineke 564
Loria, Rivel 188
B. Lőrinczi, Éva 234
Loşonţi, Dumitru [487], **485**
Lotman, J. M. 189, 190
Lotreanu, Nicolae **144**, **1003**
Luca, Constantin **1014**
Luca, Diana 1611
Lucaciu, Vasile *902*
Lucuţa, Yvonne **1798**
Lüder, Elsa **626**, [638], [1182], **1799**
Lungu, Irina 191
Lungu, Magdalena 346
Lungu, Nicolae Constantin 816
Lup, Vasile **1012**
Lupan, Ernest **913**
Lupea, Ioana 1518
Lupu, Coman [638], 1415, **1800**
Lupu, Flori **1549bis**, **1834**
Lupu, Marin **914**
Lupu, Vasile [509]
Lupuleasa, Dumitru **953**
Lurker, Manfred **915**

Mac, I. 742
Macarie, Gh. 2001
Macedonski, Alexandru [1076], [1145], v. şi sigla **Literatorul**
Macovei, E. I. **841**
Macri, Domnica 1122
Magda, Radu 326
Magheru, Doina 1542
Magheru, Paul 192
Maier, Doina **916**, **917**

Maior, Petru [408], [554]
Maiorescu, Titu [1092], [1093]
Maksuti, Xhelku v. sigla **Albanezul** v. şi Maksutovici, Gelcu
Maksutovici, Cristia *280*
Maksutovici, Gelcu 50, [1029] v. şi sigla **Albanezul** şi Maksuti, Xhelku
Malnasi, Ferenc *1499*
Mamali, Cătălin **1002**
Man, Ioan Eugen 1248
Mancaş, Mihaela **1006**
Mánczak, Witold 1416, *1434*
Mandel, Arnold **874**
Mandics, György **918**, **919**
Mandravel, Cristina 66
Manea, Constantin 794
Manea, Ion [1043]
Manea, Livius **1003**
Manea, Maria-Camelia 794
Maneca, Constant [782]
Mangiuca, Simeon [368]
Mangiulea, Mariana **34**
Mangra, Vasile [604]
Maniu, Adrian **1504**
Maniu, Rodica 1412
Manolache, Adina **1759**
Manolescu, Anca 193
Manolescu, Florin [1032], [1038]
Manolescu, Ioana **1014**
Manolescu, Nicolae [1032], [1038], **1123**, v. şi sigla **RLit**
Manoliu, Alexandru **920**
Manoliu, Iulia [782], [805]
Mantelli, M. C. [1440]
Mantovani, A. L. [1440]
Mantsch, Heinrich 410
Manu, Emil 1435
Manu, Sanda [55]
Manuilă, Anton 411
Marcadet, Jean **874**
Marcel, Doru **1003**
Marcheteau, Michel **1695**, **1696**, **1788**, **1824**, **1850**
Marcoş, Ion [1032], [1038]
Marcu, Florin **921**, **922**
Marcu, Gheorghe **1014**
Marcu, Marius *1032bis*
Marcus, Solomon [39]
Mardare, Mircea **1675**
Mare, Carmen **894**
Mareş, Alexandru 565, **623**, [642]
Mareş, Doru 1801
Mareş, Liliana **1775**
Mareş, Lucreţia [782], [805], [840], **869**, [1201]
Margolis, Philip E. **923**
Marin, Constantin *1033*
Marin, Emilia Marilena **1554**
Marin, G. *859*
Marin, Maria 94, 477, **659**
Marin, Mihaela 2
Marin, Silvia 1124
Marinache, Florica 308
Marinescu, Bogdan **484**
Marinescu, Ileana 743
Marinescu, Mihail **1943**
Marinescu Nour, Arkadi **1019**
Marino, Adrian v. sigla **Euresis**
Mariş, Ioana 1125
Mariş, Ion **944**
Marki, Marianne **87**, 1612, **1798**
Marmeliuc, Dimitrie [782]
Márta, Feher 120
Marta, Mihai 1126
Mártha, Márta **1900–1904**
Martin, Mircea [1032], [1038], v. şi sigla **Euresis**
Marton, Gherasim **884**
Masskatkine, Serge **874**
Massobrio, L. [1440]
Maşek, Victor Ernest **1011**
Mateescu, Constanţa **484**
Mateevici, Alexei [1129]
Matei, Gabriel Florin **1002**
Matei, Gabriela **1944**
Matei, Horia C. [812]
Matiuţa, Lucia **1782**
Matusche, Petra **1790**
Mazilu, Dan Horia **34**, 566, **567**, 568, 569, **570**, 571, **1931**, 2002
Măcăreanu, Rodica **180bis**
Măcriş, Valeriu **1014**
Măduţa, Ramona **1802**
Măgureanu, Anca [1024], 1039], [1041]
Măgureanu, Tania **1639**, **1932**
Mălinaş, Constantin 572
Mămularu, Marcel **1011**
Măndăcanu, Valentin 795
Mănuilă, A. **924**
Mănuilă, L. **924**
Mărculescu, Constantin **1009**
Mărcuşan, Constantin 676
Mărdărescu-Teodorescu, Maria 656
Mărgărit, Iulia 477, 1293
Mărghitan, Liviu **1013**
Mărgineanu, Marcel Ioan **1003**

Mătcaş, Nicolae [1310]
Măzărescu, Elena 1543
Mâciu, Mircea v. sigla **Academica**
Mâinea, Mihaela 1127
Mândrescu, Nicolae **858**, **1008**
Mândrescu, Simion C. [402]
Mâţă, Cornelia 1181
McAndrew-Cazorla, Nathalie **1927**
Mecu, Carmen-Maria 194
Mecu, Nicolae [1032], [1038]
Meiroşu, Radu 195
Melillo, M. [1440]
Melinte, Elena 1514
Melinte, Şerban 411bis
Melius, Diagora [1344]
Melniciuc, Ion [1311]
Merfea, Mihai 1503
Merlan, Aurelia *638* v. şi Voineag-Merlan, Aurelia
Mezei, Smaranda **1003**
M. I. 2003
Michăescu, Radu [805]
Micle, Veniamin 573–576
Miclea, Rodica Ofelia 1371
Micu, D. *28*, *1034*
Micu, Doina **983**, **984**
Micu, Samuil [408], [633], [640]
Micu-Clain, Ioan Inochentie [377], [438] v. şi Micu-Klein, Ioan Inochentie
Micu-Clain, Samuil [554] v. şi Micu, Samuil
Micu-Klein, Ioan Inochentie [404] v. şi Micu-Clain, Ioan Inochentie
Mihai, Nicoleta 2, 51
Mihail, Paul 577, [590]
Mihail, Zamfira 577, *1020*
Mihailovici, Aurelia [638], [792]
Mihailovici, Dorothea **838**
Mihailovici, Mircea 1128, **1940**
Mihalache, Adrian **1011**
Mihalache, Valeria 309
Mihăescu, Alexandra **1932**, **1933**
Mihăescu, Marian 1129, 1130, **1940**
Mihăescu, N. 744
Mihăescu-Cîrsteanu, Sanda **925–927**, **929**, **930**, **978**
Mihăescu-Gruiu, Constantin **930**
Mihăilă, Ecaterina [275], 1131, [1268]
Mihăilă, G. 49, 458, *639* v. şi mai jos
Mihăilă, Gh. 412 v. şi mai sus şi mai jos
Mihăilă, Gheorghe **34**, [782], [805] v. şi mai sus
Mihăilă, Ileana **1**
Mihăilă, Rodica 196–198
Mihăilă, Violeta [805], [840], [1201]
Mihăilă-Cova, Rodica **894**
Mihăilescu, Călin A. [1032], [1038]
Mihăilescu, Dan C. [1032], [1038]
Mihăilescu, Florin 1132
Mihăilescu, Ioan **1003**
Mihăilescu, Irina *1035* v. şi Moţoc, Irina
Mihăilescu, Rodica **953**
Mihoc, Vasile 578
Mihu, Elena 478
Mihuţ, Ioan 1205
Mihuţ, Lizuca **618**
Milea, Constantin 1803
Milea, Ioan [1032], [1038]
Milescu, Nicolae Spătarul [585]
Milescu, Victoria **1804**, **1805**
Milin, Jiva **34**
Militaru, Ion 199
Millard, Alan **1012**
Mincu, Marin **152**, [1968]
Mincu, Mioara **1806**
Mincu, Ştefania **152**
Minguet, Philippe **147**
Minuţ, Ana-Maria 677
Mioc, Damaschin **624**, **625**
Mircea, Magda 310
Mirea, Alexandru 1114, **1940**
Mirodan, Al. [1032bis], [1036bis], [1046]
Miron, Paul **626**, [638], **1799**
Mironov, Alexandru v. sigla **ŞtTehn**
Misail, ieromonahul [573]
Mitran, Georgeta (institut) [805], [840], [1201]
Mitran, Georgeta (editură) [782], [802]
Mitran, Ion 200–202, 2004
Mitrea, Adrian 327
Mitrea, Henrieta 1133
Mitrea, Niculina **953**
Mitric, Olimpia 579
Mitrofan, Mihaela **1012**
Mitroi, Ştefan v. sigla **Azi**
Mitu, Adriana **580**
Mitu, Florica **1931**
Mitu, Mihai **34**, 95
Miu, Const. 1134 v. şi mai jos
Miu, Constantin **1807** v. şi mai sus
Mîndrescu, Enache 1135
Mladinescu, Rodica **1836**
Mocanu, Marin v. sigla **BulŞt-Piteşti**
Mocanu, Nicolae [638]
Mod, Ana v. sigla **Carusel**
Modoran, Filofteia 1259, 1260, [1268]
Moga, Gheorghe *1036*

Moigrădeanu, Doina **1667**
Moisc, Ileana **1790**
Moise, Ilie 413
Moise, Ion [1268]
Moise, Iudith **1932**
Moise, Maria Ileana 1613
Molan, Vasile 1544–1546, **1774**, **1842–1846**, 1847, [1949]
Moldovan, Andrei 1136
Moldovan, Ioan [1032], [1038]
Moldovan, Victoria **1853**
Moldovanu, Dragoş **626**, [638], **1137**
Moldoveanu, Nicolae **931**
Molea, Amelia 1372
Monac, Constantin 203
Montague, Richard [123]
Moore, Margaret **1012**
Morar, Ecaterina *1010*
Morar, Vasile **1010**
Moraru, Alexandra 643 v. şi Roman Moraru, Alexandra
Moraru, Cornel [1032], [1038]
Moraru, Mihai **32**, **581**, [638]
Moraru, Silvia **483**, **485**
Morărescu, Dragoş 582
Morărescu, Dulciu **932**
Morărescu, Elvira **1808–1812**
Morărescu, Simion **1808–1812**
Moreau, Jean-Luc [1483]
Morgovan, Ioan 1249
Moroianu, Cristian 414, 745, 796
Moroiu, Dana **837**, **923**
Morris, C. W. 204
Morris, Danel [1521]
Moscaliuc, Mihaela 1138
Moscopoleanu, Daniil [489]
Motoc, Adela **915**
Moţ, Mircea [1052]
Moţoc, Irina 1139 v. şi Mihăilescu, Irina
Movilă, Petru [34], [526], [528], [557], [560], [571], [577], [590], [599], [601], [619], [620]
Moxa, Mihail 575
Muică, Cristina **954**
Münster, Sebastian [617]
Muntean, Vasile 1250
Munteanu, Carmen **1554**
Munteanu, Cornel 100
Munteanu, Dan 205
Munteanu, Doina 1614
Munteanu, Eugen [291], **626**, [638], **933**, **1012**
Munteanu, Ioan 1547
Munteanu, Lucia Gabriela **933**
Munteanu, Radu **1014**
Munteanu, Ştefan **32**
Murádin, Jenő 1488
Murádin, László *1269*, *1975*
Murafa, Simion 1294
Murariu, Dorin *1066*
Murăreţ, Ion 1417
Mureşan, Laura **1699**, **1932**
Mureşan, Pavel **1002**
Mureşan, Reluş 699
Mureşan, Rodica 206
Mureşanu, Ileana **934**, **1853**
Mureşanu Ionescu, Marina **81**, **147**
Murgeanu, Kirana **1686**
Murnu, A. [551]
Murnu, G. [551]
Murvai, Olga **1813**, **1814**
Muscă, Gavril **1014**
Mustăciosu, Maria **1815**
Mustăţea, Alexandrina **207**
Muşat, Ana 1548
Muşat, Valentin Emil 1140–1142, **1940**
Muşina, Alexandru [1104], 1143
Muthu, Mircea [1032], [1038]

Nasta, Dan Ion **865**, 1615
Nazar, Valeriu 416
Nădrag, Lavinia **181**
Năstase, Vera 51, 53, *1956*
Năstăsescu, Violeta **834**
Năstoiu, Ioan **935**
Neacşu, Adriana **1010**
Neacşu, Ioan **1931**
Neagoe, Elena [1032], [1038]
Neagoe, Victorela 1293, 1295
Neagu, Fănuş v. sigla **Literatorul**
Neagu, Valeria **936**, **937**
Neagu, Vera Maria **1020**
Neamţu, Gelu *640*
Neamţu, Vasile 1251
Neculau, Adrian **1002**
Neculce, Ion [567], **583**, [618]
Nedelcu, Ion Doru **1938**
Negoiţă, Constanţa v. sigla **LA**
Negoiţă Soare, Elena 678
Negre, Mihail 700
Negreanu, Aristiţa **1817**
Negrici, Eugen **1144**
Negrilă, Iulian **938**
Negriţescu, Valentina **850**

Negruşa, Dumitra **1451**
Neguţ, Silviu [812]
Neiescu, Petru **483**, **495**
Nestian, Valeriu 416
Neţ, Mariana **135**, 208, 209
Neubert, Albrecht 210
N. Gl. 1296
Nica, Dana 1418
Nica, Delia 1932, 1933
Nica, Dumitru [638]
Nica, Iuliana 1419
Nichifor, Georgeta *826*, **939**, **1818**
Nichifor, Gheorghe **1818**
Nichita, Silvia **1776**
Nickau, Marie [638]
Nicoară, Adriana 1454
Nicola, Grigore **1002**
Nicolae, Andrei 1616
Nicolae, Ion [812]
Nicolae, Nicolae I. **1819**, **1820**
Nicolae, Viorica **1892**
Nicolaescu-Plopşor, C. Ş. **1504**
Nicolau, Maria **1933**
Nicolau, Marieta **1942**
Nicolau, Stella [805], [840], [1201]
Nicolau, Vladimir **940**
Nicole, P. 104
Nicolescu, Adrian **941**
Nicolescu, Alexandra **155**
Nicolescu, Alexandru **1938**
Nicolescu, Tatiana **155**
Nicoulin, M. **924**
Niculcea, Monica 67
Niculescu, Adrian **941**
Niculescu, Alexandru 417, 459, 797
Niculescu, C. H. **1821**
Niculescu, Gabriela **858**
Niculescu, Luminiţa **1944**
Niculescu, Zenovia 418
Niculiţă, I. **1822**
Nida, Eugene 211
Niederlsorn, Taisia **894**
Nistor, Adina Lucia 1373, 1374
Nişcov, Viorica **1**
Niţă, Adrian **1010**
Niţă-Dumas, Felicia 212
Niţoiu, Ana **1823**
Niţu, Georgeta 746
Niţulescu, Cristian **942**
Noaro, Pierre **1824**
Noica, Constantin [182], [366], [416], [533]
Nosengo, M. C. [1440]
Notarul anonim al regelui Bela IV [449], **464**
Novak, Andrei **1003**
Noveanu, Eugen **1617**
Nubert, Roxana 68, **81**
Nuţă, Ion [638], 1252

Oancă, Teodor [1268]
Oancea, Dimitrie I. 1253
Oancea, Dorin 584
Oancea, Eugeniu 296
Oancea, Ileana 69
Ocneanu, Gabriela 70
Ocneanu, Traian [683]
O'Connell, Sue [1636], [1953]
Octavian, Tudor *855*
Ogden, C. K. 213
Ohan, Aurelia **1675**
Olariu, Constantin **1500**
Olăreanu, Costache 1063bis
Oltean, Ştefan **214**
Olteanu, A. Gh. **32**, **1931**
Olteanu, Mihaela **1014**
Oncescu, Tatiana **1014**
Onciul, Dimitrie [385]
Oniciu, Liviu **1014**
Onu, Liviu 585
Oprea, Mihaela **1927**
Oprea, Ioan 419, [776], **986**, [1044], 1272, *1305*
Oprea, Maria 11
Oprea, Nicolae 1145 v. şi sigla **BulŞt-Piteşti**
Oprescu, Liviu **1737**
Oprescu, Mihail 679
Oprişan, I. **995**
Oprişiu, Cornel **943**
Oprişiu, Mircea **944**
Opriţă, Doina **1853**
Orghidan, Dan 215
Ornea, Z. *37 1010*
Oros, Marius I. **1254**
Orwell, George [1368]
Osias, Saul **1825**
Osnaga, Bianca [1052]
Ostafi-Ost, George **586**
Oşianu, Paula **1853**
Oxenstiern, Gabriel Thureson [580]
Ozunu, Dumitru **880**

Pachia-Tatomirescu, Ion 1329
Pacsai, Imre [1460]
Pahomi, Mircea 587
Pahre, Robert **144**
Paidos, Constantin **1826**

Paidos, Dana-Cristina **1826**
Pál, Antal Sándor [1269], **1496**
Palade, G. [75]
Paler, Octavian 347 v. şi sigla **RLib**
Paliga, Rodica **160**
Paliga, Sorin **160**
Pamfil, Carmen-Gabriela **986**, [1044]
Pamfil, Viorica [638]
Pamfil-Teodoreanu, Liliana **941**
Panaitescu, P. P. **521**
Pană, Ligia-Iuliana **1617**
Pană Dindelegan, Gabriela 664, 680, 681, 747, 748, **1006**
Pandele, Rodica [1032], [1038]
Panea, Ioan **1014**
Pann, Anton [729]
Panonean, Daniil Andrian [613]
Panovf, Irina 749, 780, **945**, *1958*
Pantazopol, Dan **943**
Pantea, Cornelia **1827**
Papacostea-Danielopolu, Cornelia *522*
Papadima, Liviu 269, [1032], [1038]
Papahagi, Marian [269], [278], [282], [1032], [1038]
Papahagi, T. [442] v. şi mai jos
Papahagi, Tache 445, 496 v. şi mai sus
Papiu, Ioan [589]
Parapiru, Th. **1828**
Parcea, H. *1037*
Parfene, Constantin 1146, **1819**
Parhon, Ion v. sigla **Datini**
Parish, Stephen **1012**
Pariza, Maria *850*
Parpală, Emilia 420 v. şi mai jos
Parpală-Afana, Emilia **1147** v. şi mai sus
Partin, Zoe [1053]
Pascale, Nina **1829**
Pascu, Alecsandru **946**
Pascu, Elena **1009**
Pascu, Mariana **1**
Pascu, Ştefan **624**, **625**
Paşaliu, Iulian 216–218
Paşca, Paloma *1741*
Paşcaniuc, Oana 1420
Patapievici, H.-R. [1153]
Paterson, John **1012**
Patrichi, Viorel 1297
Patterson, David 219, 1452
Paul, Răzvan 350
Pavel, Aurel 588
Pavel, Constantin 348
Pavel din Tars **1334**
Pavel, Maria *343*, 1421, **1830–1832**
Pavel, Toma [290]
Pavel, V. [1304]
Pavliceanu, Vitalia 1298
Pawlowska, Barbara **1833**
Păcurariu, Dim. **32**, **80**
Păduraru, Floarea 1549
Păduraru, Olivia Simona **953**
Pădureanu, Victoria **1549bis**, **1834**
Pătraşcu, Ion **1835**
Pătraşcu, Vasile 325
Păun, Maria **859**, [1047], [1201]
Păun, Octav **1504**
Păun, Steliana 750
Păunescu, Adrian v. siglele **ŞTI**, **Vremea**
Păunescu, Andrei A. v. sigla **Vremea**
Păunescu, Marina [1024], [1039], [1041]
Păuş, Viorica Aura 46, **1618**, 1619, **1836**
Păvălan, Lorena **1010**
Pârlog, Hortensia **1838**, **1944**, 2005
Pârnuţă, Gheorghe [547]
Pârvulescu, Ioana 1097
Pâslaru, Viorel **1010**
Pease, Allan **220**, **221**
Pecican, Ovidiu 1403
Pedestraşu, Anatol 1148, **1943**
Peev, Luciana 311, 319
Pei, Mario [355]
Peirce, C. S. 222
Pele, Alexandru 798, 799
Pelivan, Ion 1299
Pellat, Jean-Christophe [1954]
Pellis, U. [1440]
Pency, Jan [1521]
Peneş, Marcela **1839–1846**, 1847, [1949]
Penişoară, Ion [1268]
Péntek, János 1489–1492
Perian, Gheorghe [1032], [1038]
Perl, Anca **1764**, 1771, **1788**, **1824**, **1850**
Perrot, Jean 1428
Pervain, Viorica **625**
Pestrea-Suciu, Steluţa [1052]
Petcu, Ristea **1848**
Petean, Ana **1849**
Petean, Mircea **1849**
Peters, Francis E. **1330**
Peters, Jo-Ann **1850**
Petőfi, János S. 223
Petolescu, Constantin C. 1331, 1332, *1343*
Petre, Zoe **1335**
Petre Pârvan, Luiza *448*, 1149 v. şi sigla **BulŞt-Piteşti**

Petrea, Maria Mirela 312
Petrescu, Aurel **485**
Petrescu, Camil [1112]
Petrescu, Cristina **858**, **1008**
Petrescu, Dragoş **858**, **1008**
Petrescu, Ioana Em. [1032], [1038]
Petrescu, Ion **483**, **1943**
Petrescu, Lăcrămioara *1038*
Petrescu, Liviu [1032], [1038]
Petrescu, Paul **981**
Petrescu, Victoria **1776**
Petrescu, Virgil [348], 349
Petreu, Marta **1010**
Petria, Petre **947**
Petrică, Ion **34**
Petrovici, Emil [782]
Petru, Cristian **1010**
Petru Pârvan, Luiza *448*
Petuhov, Teodor **1446**
Peyfuss, Max Demeter 497, [631]
Pfaffenberger, Bryan **1001**
Phare, Robert **144**
Piaget, Jean [315], [331], [332]
Piccillo, Giuseppe 589
Piccitto, G. [1440]
Picu, Veronica **1851**, [1955]
Pienescu, Gheorghe **951**, **952**
Pillat-Săulescu, Monica 1375
Pindaros [1346]
Pintea, Angela **868**
Pintea, Ilie M. **1010**
Piotrowski, Raimund [1979]
Pippidi, Andrei 1150
Pippidi, D. M. **1335**, [1994]
Piru, Alexandru [1032], [1038]
Pisoschi, Valeriu **1757**
Pisot, Rafael 1422
Pitulescu, Ion **948**, **949**
Pînzar, Ioan **964**
Pîrvu, Elena **1835**
Pjatyigorszkij, A. M. 224
Plaianu, Clemente [518]
Plant, F. **961**
Platon [149]
Plămădeală, Antonie 590
Plămădeală, Livia **1942**
Pléh, Csaba 236
Pleşu, Andrei [638] v. şi sigla **Dilema**
Pleşu, Catrinel **1**
Pleter, Tiberiu *1467*
Ploae-Hanganu, Mariana 751, *1436*
Poantă, Irina [1032], [1038]
Poantă, Petru [1032], [1038]
Pöckl, Wolfgang [1434]
Pocovnicu, Daniel-Ştefan *281*, *1039*, 1423
Podgoreanu, Traian *448*
Podină, Cornel **1014**
Poe, Edgar Allan [1356], [1367]
Poenaru, P. [711]
Poenaru, Vasile **1742**
Pogany, Iuliu **1014**
Poghirc, Cicerone [782], [805], **1690**
Pomogáts, Béla 224
Pop, Adela **1012**
Pop, Claudia 1620
Pop, Doru 226, *961*
Pop, Eugenia *1959*
Pop, Gheorghe **753**
Pop, Grigore **1014**
Pop, Ion [1032], [1038], *1123* v. şi sigla **Discobolul**
Pop, Laura 479
Pop, Liana 71, **1852**, **1853**, **1908**
Pop, Mihaela [269], [282], **1012**
Pop, Mihaela Alexandra **1010**
Pop, Mihai 47
Pop, Romul 754
Pop, Sânziana v. sigla **FAS**
Pop, Sever [374]
Pop, Valeriu [1232]
Pop, Vasile 1255
Popa, Aurelia 421
Popa, Daniel *1846*
Popa, Dragoş 227
Popa, Elena 800
Popa, Elena Gh. **1854**
Popa, Eleonora 2, [805]
Popa, Florentina 1550
Popa, Genica 1551
Popa, George **1011**
Popa, Ioan **11**
Popa, Ioan N. **1854**
Popa, Ion **1855–1858**
Popa, Iulia **1859**
Popa, Lilioara **1932**
Popa, Lucia **1827**, **1940**
Popa, Luiza **1900–1904**
Popa, Marinela **1855–1858**
Popa, Mircea **32**, [1032], [1038], 2006, 2007
Popa, Nicolae 1383
Popa, Vladimir **1009**
Popârda, Oana **1860**
Popeneciu, Nicolae *1040*
Popescu, Adriana **1745**
Popescu, Brânduşa **1729**

Popescu, Camelia 325
Popescu, Carmen 228
Popescu, Corina **1660**
Popescu, Cristian Florin **229**
Popescu, Cristian Tudor v. sigla **AdLA**
Popescu, Daniela 1552
Popescu, Doina [805], [840], [1201]
Popescu, Dumitru **1745**
Popescu, Elena [638]
Popescu, Emilian **1003**
Popescu, Florentin **950**
Popescu, Florin D. **1667**, **1861**
Popescu, Gabriela **1828**
Popescu, Ileana **951**, **952**
Popescu, Ion v. sigla **Armonia**
Popescu, Ion-Andrei **1003**
Popescu, Iulian **1151**
Popescu, Marieta **1665**
Popescu, Radu Sp. [1268]
Popescu, Simona [1097]
Popescu, Stela 1776
Popescu, Ştefania **1862**
Popescu Gavrilaş, Mihaela 2, 230, *282*, *1041*
Popescu-Marin, Magdalena **859**, [1047]
Popescu-Mihăeşti, Al. 313, 1553
Popescu-Mihuţ, Emanuela 460
Popescu-Sireteanu, Ion **801**, 1256, 1257
Popişteanu, Cristian v. sigla **MI**
Popovici, Iuliana **953**
Popovici, Vasile [1032], [1038]
Popp, Maxim **1863**, **1864**
Pora, Dorel **1001**
Poroliseanu, Anda 755
Poruciuc, Adrian 461
Poruciuc, Anneliese 1376, 1377
Poruciuc, Norbert 1258
Postelnicu, Mihaela 1621
Potochin, Adina **1504**
Pracsiu, Teodor 1206
Prager, Viviane 757, **958**
Preda, Ioan **941**, **1796**
Preda, Marin [727]
Predoiu, Grazziella **87**
Prelipceanu, Nicolae *352*, *473*, *663*, *933*
Preoteasa, Isabela 1152
Pricope, Eugenia **1660**
Prochansson, Christopher [1441]
Protase, Maria [1032], [1038]
Protopopescu, Valentin **1010**
Proust, Marcel [118]
Prună, Simona **1676**
Prunduş, Silvestru Augustin [518]
Pruteanu, George *283*, [333], 350, 350bis, [351], [362], *663*, *783*, *1042*, [1205], [1538]
Pseudo-Apuleius [1476]
Puchianu, Carmen 422
Pufan, Petre **1002**
Pulko, Attila 1493
Pumnul, Aron [397], [423], [427], [593]
Pungă, Zamfira 591
Puran, Aura *866*
Purici, Ştefan *29*, 1306, *1468*
Puşcariu, Sextil [38], **352**, [442], 592, **802**
Puşcaş, Florica Maria **1827**, **1865**
Putneanu, Gherasim, ierodiaconul [615]

Quintilian, Marcus Fabius [1317bis]

Rabelais, François [1417]
Rachet, Guy **954**
Racoviţă, Constantin [389]
Racoviţă, Emil [1161]
Rad, Ilie 423, 593
Radeş, Corneliu 594
Radian, Toni [39]
Radosav, Doru **595**
Radu, George 353, 1153, 1273
Radu, Irina **982**
Radu, Mihai 296
Radu, Rodica **986**, [1044], **1806**
Radu-Nandra, Ilie [1032], [1038]
Raicu, Sanda 308
Rainer, Franz 1434
Ranete, Ion **948**, **949**
Ratcu, Ileana-Maria *13*, 1378
Raţă, Georgeta *284*, 1424, **1709**, **1866**
Raţiu, Olga Elena **1867**
Raţiu, Teodora 300
Ravier, Jean-Michel **1850**
Răcăşan, Livia **1652–1657**
Rădescu, Dumitru **955**
Rădulescu, Anda-Irina 756
Rădulescu, D. St. [1034]
Rădulescu, Mihai **596**
Rădulescu, Mara Octavia 1379, 1380
Rădulescu, Marina 1868, **1940**, [1963]
Rădulescu, Melania Cristina [1053]
Rădulescu, Mihai **596**
Rădulescu, Mihai Sorin *1043*
Rădulescu, Sorin **1003**
Rădulescu, Stela 1233
Rădulescu, Motru C. v. sigla **NRR**
Răduţiu, Aurel **624**, **625**
Răşcanu, Roxana **1011**, **1868bis**

Rău, Aurel v. sigla **Steaua**
Răutu, L. 424
Râpeanu, Bujor T. **866**
Reaboiu, Elena 1622
Rebreanu, Liviu [1034], [1113], [1136]
Recénu, V. **1717**
Reguş, Corneliu 425
Rehnicer, Raymond 1453
Rein, Kurt 426
Reiner, Alfred *48*
Reinheimer-Rîpeanu, Sanda 1425, [1432], *1437–1439*
Remesiana de Niceta [1333]
Ren, Yuan **1869**
Renneteau, Jean-Pierre **874**
Retinschi, Sanda **894**
Rezachevici, Constantin 1517
Rezeanu, Adrian 1259, 1260, [1268]
Rezuş, Petru **427**
Richards, I. A. 213
Ricoeur, Paul [131]
Riegel, Martin [1954]
Rilke, R. M. [1096]
Rioul, René [1954]
Rizescu, Al. 428
Rîpeanu, Elis 1207
Roach, Peter 314
Robciuc, Ion [1462], [1466], [1471]
Robea, Atina **1871**
Robin, Gertrud **1771**
Robu, Cornel [1032], [1038]
Robu, Valentina **1639**
Roceric-Alexandrescu, Alexandra [782]
Roco, Mihaela 315
Rodan, Gheorghe **943**
Rogoja, Elisabeta 1209
Rogoşcă, Maria **953**
Roman, Al. **974**, **976** v. şi mai jos
Roman, Alexandru **956**, **957** v. şi mai sus
Roman, Louis 1261
Roman jr., Toma 1553bis
Roman Moraru, Alexandra **448**, [638] v. şi Moraru, Alexandra
Romano, Cristian 597
Romanov, Iossif [597]
Ronco, G. [1440]
Rosetti, Alexandru [370], [375], [378], [383], [424], [430], [433], [440], [445]
Roske, Cristian Vasile v. sigla **CuvA**
Roşca, Luminiţa **1708**
Roşca, Maria **1872**
Roşca Stănescu, Sorin v. sigla **Ziua**
Roşian, Mircea **626**
Rotar, Ion 231
Rotariu, Simona **1944**
Rotariu, Traian **1003**
Rotaru, Ion 462
Rotaru, Maria **1554**
Rotaru, Neculai **1931**
Rotaru, Ofelia *533*
Rotaru, Silvia 1555
Rotundu, Vasile 1454, *1469*, **1625**
Roukens, Jan 316
Roussin, Philippe [1024], [1039], [1041]
Rovenţa-Frumuşani, Daniela 232, 233
Royden, Halsey L. [1343]
Roz, Felicia **1873**
Rüchard, Cristoph [638]
Rudeanu, I. O. **1011**
Rudică, Elena **1874**
Rugină, Ana 1556
Ruja, Alexandru **32**
Rujan, Adriana 657 v. şi sigla **BulŞt-Piteşti**
Runcan, Miruna **1708**
Runes, Dagobert D. 757, **958**
Russu, I. I. [465], [635]
Rusu, Adrian **625**
Rusu, Dorina N. [1031]
Rusu, Elena 1623
Rusu, Grigore **483**, **485**, [487]
Rusu, Livia 480
Rusu, V. (institut) [451] v. şi Rusu Valeriu
Rusu, V. *998*, 1875
Rusu, Valeriu [445], **484** v. şi Rusu, V. (institut)
Ruşti, Doina **959**
Ruxăndoiu, Pavel 47, 758, 1154

Saadi, Djamila 1515
Sadoveanu, Mihail [1084]
Sadoveanu-Cucu, Lidia [782]
Safta, Vladimir **953**
Saint-Exupéry, A. de [43]
Sakamoto, Kyakudai 72
Sala, Marius **354**, **781**, 960, **1426**, 1976, 2008
Salló, Timea **87**, 1381
Samuels, A. **961**
San-Antonio v. Dard, Frédéric
Sandu, Doina 429, 1382
Sandu, Dumitru **1003**
Sandu Timoc, Cristea **1300**
Sarafoleanu, Gavrilă v. sigla **RMuz**
Saramandu, Manuela 701, **1681**
Saramandu, Nicolae **32**, **127**, 430, **484**, **659**, *850*, 1301, 1427, [1969]

Saraş, Marcel **926**, **962**, **963**, **1680**, **1876**
Sarău, Gheorghe **1504**
Sarivan, Ligia 1557, 1624
Sarup, Madan [274]
Sasu, Aurel [1032], [1038]
Satco, Emil **964**
Saussure, Ferdinand de [145], 234, [254]
Sava, Doina-Mihaela **166**
Sava, Iosif **965**, **966**
Savin, Emilia **976–969**, **1691**
Savio, Michel **1695**, **1696**, **1788**, **1824**, **1850**
Savu, C. M. *1044* v. şi mai jos
Savu, Cornelia Maria *866*, *888* v. şi mai sus
Savu, Elena **1933**
Savu, Gheorghe 665
Savu Ionescu, Gheorghe **1014**
Sădeanu, Florenţa [782]
Sălăgean, Viorel v. sigla **AdE**
Sălăvăstru, Constantin 235, **1519**
Săndulescu, Al. *1045*
Săndulescu, Mariana **1877**, **1878**
Sărăţeanu, L. 1210
Săucan, Doina-Ştefania 317
Săvescu, Edy **1504**
Săvulescu, Silvia 2
Sâmpetreanu, Viorel 2009
Sângeorzan, Iuliu-Ovidiu **485**
Sânmihăian, Florentina **32**, **1720**, **1721**, **1940**
Sârbu, Marcela **1710**, 1760
Sârbu, Melania Antoaneta 1558
Sârbu, Richard [506]
Sârbu, Rodica **1755**
Scanteye, Lionel [1043]
Scarlat, Mircea [1032], [1038]
Scărarul, Ioan **598**
Schaeffer, Jean-Marie [281], [1024], [1039], [1041]
Schatz, Elena-Maria [1345bis]
Scherg, Georg 431
Schippel, Larisa 1154bis
Schmidt, Joël **874**
Scolasticul, Ioan [597]
Schøller, Erling 1383
Schopenhauer, A. [1092]
Schuller, Johann Karl [1355]
Schuster, Diana 73
Schveiger, Paul [39]
Schwob, Anton [92]
Sclauzero, P. [1440]
Scorojitu, Radu **1820**
Scorţanu, Tatiana 1155, **1702**
Scridon, Gavril [2006]
Scrieciu, Iulian **1684**
Scurtu, Gabriela 173
Scurtu, Lucian [1102]
Searle, John R. 236
Secăliş, Nicolae **1011**
Seche, Luiza [782], [805], [840], **970**, **1009**
Seche, Mircea [129], [782], [805], [840], **970**, **1009**
Segal, Eugen **1014**
Seiceanu, Teodor 432
Semcinski, Stanislav 599
Semen, Petre **1879**
Semenov, Mihai 1156, 1559, 1560 v. şi sigla **ConvDid**
Seracu, Dan **971**
Serafim, George Radu **1011**
Serafincean, I. **600**
Sergio, Bernard [1509]
Sevcenco, Anca 2, **1772**, **1886**
Sève, André **1428**
Sfetcu, Mihaela 237
Sfetea, Roxana 1384
Sfirschi, Margareta *1344*, 1706
Sfîrlea, Lidia [782]
Sfrangeu, Elena **11**
S. G. *839*
Shakespeare, W. [1350], [1358], [1375]
Shaw, Beverly [1521]
Shorter, B. **961**
Siek-Riskozub, Teresa **1625**
Sienerth, Ştefan [90]
Silaghi-Dumitrescu, Ioan **1014**
Silaghi-Dumitrescu, Luminiţa **1014**
Silaşi, Grigore [436]
Silberg, Ioan **1014**
Sills, David L. 110
Simiginowitz-Staufe, Ludwig Anton [1355]
Simion, Adina 1626
Simion, Alice 1385
Simion, Doina **1932**
Simion, Doina Irina **1933**
Simion, Eugen 433, 601, 972, 973, [1032], [1038] v. şi sigla **CCrit**
Simionescu, A. **1717**
Simionescu, Galina [1268]
Simionescu, Maria 434
Simionescu-Cazimir, Maria 435
Simon, Jean-Pascal [1438]
Simon, Jólan **1652–1657**, **1900–1904**
Simone-Aurembou, Marie-Rose [1437], [1438]
Simonescu, Dan **519**, [616]
Simuţ, Ion [1032], [1038]
Sireteanu, E. **974–977**

Sitaru, Oana 2, 463, *641*, *1182*
Sîrbu, Rodica **850**
Sîrbu, Vasilica **1921**
Šklifov, Blagoj [1461]
Skoda, Françoise [1336]
Slama-Cazacu, Tatiana 238
Slavici, Ioan v. sigla **Tribuna**
Slătineanu, Irineu **596**
Slăvescu, Micaela **978**, **1712** v. şi mai sus
Slăvescu, Michaela **861** v. şi mai sus
Sluşanschi, Dan **802**
Smericescu, Victoria Lăcrămioara **1880**
Smeu, Georgeta **979**
Smith, N. [268]
Snegur, Mircea 1302
Soare, Andreea *1960*
Soljeniţân, Al. I. [1454]
Solomon, Dumitru 1274
Solomovici, Teşu **1881**
Sorea, Daniela 318
Sorescu, Marin [1185] v. şi sigla **Literatorul**
Sorescu, Roxana **32**, 1157
Sorianu, Vlad *1307*
Sorohan, Elvira **583**
Soviany, Octavian **980**
S. P. 1303
Speck, Hans-Jürgen [638]
Spiliopulos, A. Th. 498
Spinei, Victor 803, 1977
Spiridon, Monic [290]
Stamatescu, Elena [1043]
Stamatin, Horia 1262
Stamminger, Anne-Laure **864**
Stan, Adrian **1932**
Stan, Ana 1386
Stan, Camelia 1211, 1410
Stan, Elena 1561, **1938**
Stan, I. T. [1469] v. şi mai jos
Stan, Ioan Teodor **1882** v. şi mai sus
Stan, Ion **1009**
Stan, Ionel **483**
Stan, Mihai **1938**
Stana, Emilia 308
Stanca, Dan *888*, *1334*
Stanciu, Alina **1853**
Stanciu, Beatrice **874**
Stanciu, Diana **1010**
Stanciu, Ion Gh. 46, *1618*
Stanciu, Sorin-Ştefan v. sigla **Dimineaţa**
Stanciu, Virgil [1032], [1038]
Stancu, Ilie **1507**
Stancu, Simona *1961*
Stancu, Valentin P. 56
Stancu, Victoriţa **1883**
Stanoslavovici, Filip 1456
State, M. 759, 1212, 1213
Statius, Plinius Papinius [1325]
Statlender, Robert **874**
Stănciulescu, G. *1817* v. şi mai jos
Stănciulescu, Genica *1637*, *1708* v. şi mai sus
Stănciulescu, Traian D. [284]
Stănculescu, C. *866*
Stănescu, Nichita [1091], [1127], [1155]
Stănescu, Speranţa **444**, 1387–1389, **1396**
Stănică, Cornelia **329**
Stedea, Gh. 499
Stepan, Mihai *853*
Stepan, Mircea *642*
Sterescu-Sântimbreanu, Doina *856*, *1627*, *1931*
Sterian, Florica 1562
Sterian, Florin 2
Stiernhielm, Georg [344]
Stîngaciu, Elena [782], [805], [840], [1201]
Stoia, Ion [1052]
Stoia, N. 1404
Stoian, Ovidiu **1005**
Stoianovici, Dragan **1010**, **1330**
Stoica, Georgeta **981**
Stoica, Ion v. sigla **Biblioteca**
Stoica, Luana 239 v. şi mai jos
Stoica, Luana Irina 240 v. şi mai sus
Stoica, Nicolae de Haţeg [545]
Stoica, Teodor **1015**
Stoica, Traian 1158
Stoica, Valeriu **1011**
Stoicescu, Passionaria **982–984**
Stoichiţoiu Ichim, Adriana 74, *285*, 1159, 1160, 1575, *1962*
Stoleru, Victor *376*
Stratescu, Ion V. **1011**
Stratulat, Andrei 1161
Streza, Laurenţiu **563**
Sufleţel, Rodica [1268]
Suhor, E. **1011**
Sulică, Nicolae [411 bis]
Sullivan, Patricia Noble **1884**
Surdu, Alexandru **1010** v. şi sigla **Astra**
Sweemey, S. [1965]
Szabó, Alexandru **220**
Szabó, Attila [1984]
Szabó, Zoltán *286*, [1975]
Szegedy-Maszák, Mihály 222
Székely, Maria Magdalena **1457**
Szilágyi, Domokos [1485]

N. Szilágy, Sándor 1494
Szoboszlai, Ildikó 1390
Szöcs, István 1494

Şarambei, Iohanna **985**
Şarambei, Nicolae **985**, [1043]
Şarlea, Anca 422
Şăineanu, Lazăr [39], [254], [380], **986**, [1044]
Şchiau, Octavian 436
Şchiopu, Mihaela **1**
Şchiopu, Ursula **1002**
Şelaru, Vasile 1405
Şerban, Felicia 319, [638]
Şerban, Geo *1046*
Şerban, Sergiu 682, 1162, 1563, 1564, *1721*
Şerban, Vasile 702, **1885–1887**
Şerbănescu, Andra 287, 1047
Şerbănescu, Jenica **484**
Şerbănescu, Mihaela 1565
Şerbănescu, Paraschiva **1943**
Şimanschi, Leon **625**
Şincai, Gheorghe [408]
Şincan, Eugenia 1566, 1567, 1888
Şişiroi, Constantin **987**
Şlapac, Stela **1889**
Şodolan-Silvestru, Elena [1268]
Şoimu, Maria **1686**
Şoitu, Laurenţiu **241**
Şoptereanu, Virgil **34**
Şoşa, Elisabeta **1275**
Şovu, George **1669–1673**, **1675**, **1676**
Şperlea, Florin *1003*, *1048*
Ştef, Felicia 242
Ştefan, Ion 1163
Ştefanov, Gheorghe **1010**
Ştefanovici, Smaranda 1391
Ştefănescu, Alex *1049*
Ştefănescu, Alexandru v. abr. *EAsR*
Ştefănescu, Ariadna 2
Ştefănescu, Cornelia **1**
Ştefănescu, Cristina **1684**
Ştefănescu, Dan-Mihai **943**
Ştefănescu, Dorin **243**
Ştefănescu, Mihai **1876**
Ştefănescu, Ştefan **624**, **625**, **1011**
Ştefănescu, Zizi [805], [840], [1201] v. şi mai jos
Ştefănescu-Goangă, Zizi **859**, **869**, [1047] v. şi mai sus
Ştefănescu, Nicolae [812]
Ştirban, Marcel 438
Ştireanu, Octavian v. siglele **Azi** şi **FC**
Ştiucă, Narcisa 1164
Ştrempel, Gabriel **558**, **602**, 603, 604
Şuteu, Flora **869**
Şuteu, Valeriu **869**

Tabacaru, Grigore v. sigla **Ateneu**
Tabacu, Maria **1890**, **1891**
Tabacu, Şerban [1029]
Tabarcea, Cezar 244, 804, [1097], 1214–1216, **1664**, **1667**, **1777**, **1892**, **1931**
Tacciu, Elena [1032], [1038]
Taflan, Aurel **1002**
Takács, Ferenc 213
Takeu, L. *1470*
Talianu, Ion v. sigla **Curierul**
Tamaş, Corneliu [637]
Tamaş, Veronica **988**
Tanase, Michel 760
Tandori, Dezső 163
Tapalagă, Mioara [290]
Taşnadi, Alexandru 713
Tatai-Baltă, Cornel 606
Tatos, Mircea **941**
Tălân, Cristian v. sigla **BGeogr**
Tămâianu, Emma 330
Tănasă, Zvetlana 1392
Tănase, Adela Mira **1893**
Tănase, Ion C. **1009**
Tănase Bogdăneţ, Ileana **850**
Tănăsescu, Antoaneta 245
Tănăsescu, Doina **1697**
Tănăsescu, Florin Teodor 321
Tănăsescu, Ion 246, 261, *1010*
Tănăsescu, Manuela [1032], [1038]
Tătaru, Ana 1217, **1894**
Teaha, Teofil 481, 484, **659**, *1440*
Tedu, S. **812**
Tega, Vasile 355
Teleagă, Maria **1944**
Teleoacă, Dana 53
Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române 607
Teodorescu, Alin **1003**
Teodorescu, Ana Maria **1708**
Teodorescu, Cristian **1015**
Teodorescu, Cristiana-Nicola 1455
Teodorescu, Dorin 608
Teodorescu, Ecaterina [648]
Teodorescu, Ioana 1628
Teodorescu, Mirela **448**, *1963*
Teodorescu, Răzvan 356
Teodorescu, Stela **1002**
Teodorescu-Soare, Luminiţa **1895**

Teodosie, fiul lui Neagoe Basarab [634], [1464], [1467], [1470], [1473]
Terracini, B. A. [1440]
Tertecev, Adrian 609
Teubert, Wolfgang 320
Teutişan, Călin 1165
Thomann, Monika [1499]
Thoraval, Yves **989**
Tilincă, Mihaela **1944**
Timár, Eszter **1896**
Timbuc, Simon 761
Timotin, A. *1509*
Timotin, Alexandru 321
Timotin, Andrei 247
Tiugan, Nicoleta [1201]
Toboşaru, Ion 248
Toderaşcu, Eusebiu **1779**
Toderean, Gavril 300
Todiraşcu, Amalia 322
Todoran, Eugen 1166
Todorov, Boris 1456
Todorov, Ţvetan 249, [1024], [1039], [1041]
Tofan, Daniela **1012**
Tohăneanu, G. I. [1036], 1168
Tolcea, Marcel **1708**
Toma, Dolores **1897**
Toma, Grigorie **357**
Toma, Ion *663*, 1218, [1268], *1471*, **1898**
Toma, Marin **1009**
Toma, Stela 439, [638], 762, [782], [805]
Tomeanu, I. **974–977**
Tomescu, Domniţa [1268]
Tomici, Mile [1268]
Tomoşoiu, Nora **1899**
Tompea, Doru **1860**
Tomşa, Gheorghe **880**
Tomulescu, Simona 683, *688*
Tomuş, Mircea v. sigla **RRom**
Tonciulescu, Lazăr **464**
Topciu, Elena **1015**
Topçiu, Renata 1479
Tóth, Kornélia [1499]
Tótharsányi, Sándor **1900–1904**
Traciuc, Vasile **1708**
Tran, Vasile 250
Trancă, Dumitru **132**
Trandafir, Constantin 1168
Trandafir, Maria **1874**
Trandafirescu, Natalia 1476
Traşcă, Ion 763
Trâmbaciu, Ştefan [547]
Trebici, Vladimir **1003**
Trif, Angela 1629
Trives, Estanislao Ramón 1429
Troacă, Victor **990**
Troc, Gabriel **1012**
Troia, Luana 610
Tronea, Maria 1169
Tropea, G. [1440]
Tschiedel, Hans Jürgen [1342]
Tsimpli, I.-M. [268]
Tudor, Corneliu Vadim v. sigla **RM**
Tudor, Dragoş *567*, *643*, *778*, *1050*, *1964*
Tudorică, Al. 1170, **1940**
Tufiş, Dan **85**, 323–325
Tufiş, Iulia 326
Tulai, Iosefina **1905**
Tuninetti, G. [1440]
Turcu, Eva **991**
Turcuş, Şerban *1345*
Turcuş, Veronica **6**
Turdeanu, Emil **1547**
Tutungiu, Paul **1011**

Ţamblac, Grigore [1449]
Ţarălungă, Ecaterina **101**
Ţânţu, Ecaterina **969** v. şi mai jos
Ţânţu, Katharina **967**, **968** v. şi mai sus
Ţeicu, Dumitru **1263**
Ţenchea, Maria **1906**
Ţepelea, Gabriel 611, [630], [639], 1333
Ţeposu, Radu G. [1032], [1038] v. şi sigla **Curentul**
Ţibrian, Constantin 1264
Ţic, Gherasim **916**, **917**
Ţigău, Gh. *1638*
Ţilică, Dana Silvia **1907**
Ţoiu, Constantin [1111]
Ţugui, Grigore **251**
Ţugui, Pavel [442]
Ţugulea, Tatiana [782], [805], [840], [1201]
Ţurcanu, Florin *1441*
Ţurcanu, Radu 1171
Ţuţuianu, Mariana [1048], [1050]

Ucutu, Constantin [489]
Udrescu, Ecaterina **1892**
Ujică, Marieta **626**, [638]
Ulici, Aurelia [1201]
Ulici, Laurenţiu **992**
Ulivi, Anca 658, *1308*
Ulmanu, Alexandru-Brăduţ **1708**
Ulmu, Bogdan 764
Ungureanu, Ion **1003**

Ungureanu, Irina 765
Ungureanu, Mihai-Răzvan 612
Ureche, Grigore [567], [618]
Uricariu, Doina [1032], [1038]
Uricaru, Lucia **1853**, **1908**
Ursa, Ovidiu **1932**
Ursache, Magda [1181]
Ursache, Petru **32**, [1181]
Ursu, N. A. [585], 613, **614**, 615, 616 v. şi mai jos
Ursu, Nicolae [782], [805]

V. A. *1898*
Vaida, Corina **1010**
Vaimberg, S. [39], *288*, *1237*, *1472*, **1909**, **1910** v. şi mai jos
Vaimberg, Solomon 389 v. şi mai sus
Valette, Bernard **252**
Varlaam [412], [553]
Varro, Marcus Terentius [1337]
Vartic, Ion [1032], [1038]
Vartic, Mariana [1032], [1038]
Vartolomei, Sava **966**
Vasas, Ferenc **1708**
Vascenco, Victor 253, [288], *446*, [1237], 1393, 1630, 2010
Vasilache, Gh. N. 1219, 1276, *1759*, *1774*, [1961]
Vasile, Corneliu **1911–1913**
Vasile, Marian **1011**
Vasilescu, Florin 2, 993
Vasilescu, Laurenţiu 296
Vasilescu, Maria **953**
Vasiliu, Emanuel 254, 255, 440, **659**, **1778**
Vasiliu, Monica 1631
Vasiliu-Scraba, Isabela 994
Văcărescu, Ienăchiţă [398]
Văideanu, Dan Ioan **1009**
Văsieşiu, Viorel **482**
Vătăşescu, Cătălina *466*, **1480** v. şi mai jos
Vătăşescu, Cătălina Ioana [50] v. şi mai sus
Vâlceanu, Bogdan *1002*
Vântu, Ileana 256
Veis, Mihaela **1014**
Veja, Virginia 1430
Velculescu, Cătălina 617, *645*, *1345bis* v. şi mai jos
Velculescu, Cătălina Ioana [50] v. şi mai sus
Velescu, Oliver 1265
Velica, Ioan 1401
Velica, Roxana Ioana 1632
Velichi, N. **34**
Velicu, Anca-Mariana **1914**
Ventura, Răzvan 1220, 1221, 1915
Verdeş, Delia 1172
Verdeş, I. 521
Verdeş, Ovidiu *290*
Veress, Károly **267**
Vergu, Melania 351, 358
Verlaine, Paul [1423]
Vernon, Jean Paul **1788**
Verza, Emil **1002**
Verzea, Ileana **1**
Vetişanu, Vasile **1011**
Vianu, Lidia **1916**
Vianu, Tudor [396], [420], [443], **995**
Vicoleanu, Ioan *1774*
Vidossi, G. [1440]
Vidu, Aura 1917
Vidu, Carmen *646*
Viehmann, Alina **1853**
Vieru, Grigore [1176]
Vigh, Károly [1269], **1496**
Villavecchia, M. P. [1440]
Vincze, Gábor 1497
Vinogradov, V. V. [1450]
Vintilescu, Violeta 257
Vinţan, Ana-Maria 350 bis
Vinţeler, O. 1978, v. şi mai jos
Vinţeler, Onufrie **34**, 1979 v. şi mai sus
Viorel, Elena 441
Vişan, Gheorghe 1266
Vişan, Monica **1918**, **1919**
Vişan, Nadina 684
Vişan, Viorel [1024], [1039], [1041], [1439]
Vişinovschi, Maria **1920**
Vitan, Ion **30**
Vîlceanu, Bogdan *329*, *1002*
Vîlcu, Rodica **1015**
V. L. *1852*, *1908*
Vlad, Adriana 327
Vlad, Carmen 44, 258
Vlad, Corneliu **1011**
Vlad, Eduard 1394
Vlad, Mihail I. 339
Vlad, Sabina [638]
Vlad, Sorina 1266
Vlad Nedelcoviciu, Victoria **618**
Vladu, Victoria **1921**
Vlahuţă, Alexandru [1076]
Vlassa, Mircea **1015**
Vlădescu, Andreea **1800** v. şi mai jos
Vlădescu-Lupu, Andreea [638] v. şi mai sus
Vlăduţescu, Gheorghe 619, **1010**

Vlăsceanu, Lazăr **1003**
Vlăsceanu, Mihaela **1003**
Vodă, Viorel Gh. 328
Voia, Vasile *38*, 360, [1347]
Voica, Adrian 1173–1176, **1940**
Voicu, C. 75, 76
Voicu, Paula **850**
Voinea, Maria **1003**
Voineag-Merlan, Aurelia 766
Voitcu, Mariana **953**
Voncu, Răzvan *1051*, *1052*
Vonica, Florenţa Eugenia 685
Vornicescu, Nestor 620, 621
Vrabie, Emil 767, 805
Vraciu, Ariton 1313, [1999]
Vrăjitoru, Ana 703
Vrăşmaş, Ecaterina **329**
Vrânceanu, Alexandru 259
Vucheva, Evguenia [1945]
Vulcan, Iosif v. sigla **Familia**
Vulcănescu, Romulus **1011**
Vulişici Alexandrescu, Maria *693*, 704, 1222, [1952]
Vulpe, Magdalena **442**, **484**, 659, 1177
Vulpescu, Ileana [782], [805], [1201]
Vultur, Ioan 260
Vuşcan, Teodor 330

Waard, Jan de [638]
Wagner, R. L. 1428
Wald, Henri [39], 361
Wald, Lucia [39], *291*, *1346*, 1508
Waldenfels, Bernhard 261
Wall, David **1001**
Wallfisch, Lory [1043]
Wallon, H. 262
Walter, Henriette *343*
Waniek, Iulia 1480bis
Watzlawick, Paul 263, 264
Weil, Robert **874**
Weiner, E. S. C. **1922**
Wierzbicki, Piotr **265**
Wiesner, H. S. [1028]
Wilde, Oscar [111]
Wilhelm, Henri **1897**
Wilhelm, Reiner [90]
Wilkes, Angela **1923–1926**
Williams, Ray **1932**, **1933**
Williams, Stuart **1927**
Winiarczyk, Marcus [1344]
Winock, Michel [1441]
Winter, Martin 1633
Wittstoch, Rohtraut [90]
Wodak, Ruth [279]
Wolf, Siegfried 371
Wootten, Canon R. W. F. **1012**

Yeats, William Butler [119]
Ymeri, Baki 48

Zaciu, Mircea [1032], [1038]
Zafiu, Rodica 686, 768, [1032], [1038], 1139, 1178, [1201], 1223, 1226, 1277, 1928
Zaharia, Camelia **1803**
Zaiu, Diana 300
Zalis, Henry **1011**
Zamenhof, L. L. [1825]
Zamfir, Cătălin **1003**
Zamfir, Elena **1003**
Zamfir, Mihai 266
Zamfirescu, Ileana [782], [805]
Zamfirescu, Mihai **294**
Zamşa, Eleonora **1929**
Zanchi, Lucia [1052], 1179, **1940**
Zane, Rodica **1940**
Zarojanu, Tudor Călin v. sigla **Flacăra**
Zăbavă, Elena-Camelia 1234
Zăstroiu, Victoria **986**, [1044]
Zdrenghea, Mircea Mihai **1930**
Zeana, Inel 503
Zehar, Eugen **1012**
Zeletin, C. D. 705, 1180
Zemianschi, Sanda 742
Zgraon, Florentina 622
Zhong, Grace Zi Qiu **1884**
Zidăroiu, Cornel 77
Zirra, Ioana 1395
Zissu, Mihai 725
Zisu, Aurelian 1025
Zlate, Mielu 331, 332
Zoicaş, Laurenţiu **464**
Zorile, Alina 1309, 1310
Zub, Al. 1980
Zubaşcu, Ion *1708*
Zugravu, Alexandru **11**
Zugravu, Nelu [468]
Zugun, Petru *427*, **626**, 687
Zunis, Elena 49
Župunski, Boka 1548

2. CUVINTE*

ALBANEZĂ: besa 1478.

ARABĂ: Al Hauarizmi, Abu Ma wao ibn Subn, Abu-l-Valid Mohamed ibn Sena, Il 1185.

AROMÂNĂ: urare, urăciune 797.

BULGARĂ: leva 1189.

EBRAICĂ: Ab 1592, Adab 757, Adon 1185, Adonai 1185, 1512, Bat Kol, Cabala 757, Ehyeh aşer ehyer 1512, El 1185, 1512, Elohę-abika 1512, Elohim 1185, 1512, El-elyôn, El-Olam, El Ro'i, El-Şaddai 1512, Eu 1185, Go'el 1512, Haroset 757, Mélek, Ro'eh 1512, Simha 757, Şofet, Yahmeh Ţ'ba'oth 1512, Yahve 1185, YHWN 1512.

ENGLEZĂ: to come, to go 1354, in fact 1204, to jury 1204, who's who 1393.

FRANCEZĂ: bain Marie, blanc manger, boille marie 735, bureau 804, chaudeau 735, citoyen, civilité, civique 711, début 1204, escalope 735, merci 1204, parce que 1430, secrétaire 804, soirée 1204.

GERMANĂ: Frau, Fräulein, Herr 1382, loewe 1189.

GREACĂ: κοινοσώστης 1316.

ITALIANĂ: maneggio 1190.

LATINĂ: balatrare, balteus 481, Bellagines 798, Civitas Moldaviensis 1251, fama, fata 1325, orare, precare, recitare 797.

PERSANĂ: Abu Ali Husein ibn Sena 1185.

ROMÂNĂ: abanos 1085, abia 1204, 1220, abis 730, 732, aboli, absolvent, academie 1085, ac 724, acaret 471, achizitor 1085, acioali 471, acord 1197, acrobat 790, activ, acţiune 770, 773, acum 1220, Ada-Kale 806, adaptare 1053, adăpa 708, adăpost 471, adânc 708, aderent, adocraţie 773, adormi 708, ad-valorem 773, aer 708, aerobuz 1185, africăneşte 768, afumătoare 471, afunda 708, agent, agio 773, agorafobie, agramatism 750, aiar, à la baisse, à la hausse 773, alamă 790, alănta 708, Alb 1250, albeaţă 1085, Albion 807, album, alconaut 1085, alcool 790, alcoolemie 1197, Alecsandri (Alexandri), Alexandrescu (Alecsandrescu), Alexiu, Algorithmus 1185, alice 1085, al pari 773, altar 1085, altă dată, altădată, altcând(va), altcumva, alteori, altfel, alt fel 1220, altoi 1085, amanet, amarare 773, alternativă 1197, ambidextrie, ambiguitate 750, America 1189, ametist 790, amnezie 750, amortizare 773, amortizoare 1085, amper 790, amplitudine 1197, Amsterdam 790, Ana, Anastasie 1235, anatocism 773, Anatol 1235, andosare 773, Andronic 1235, angajament 773, angoasă 750, antama 1207, Antananarivo 790, antepathia 762, anticiclon 720, anturaj 720, apare 1197, apă 471, apărare 839, apelpisie 762, aperitiv 1085, aplecătoare 471, aporia 762, aprecia 1204, a priori 750, à propos 1189, apropria 1197, Araci 1250, arat 1085, arcaci 471, Archie 740, argea 471, argument 762, arie 471, 1204, arman 471, armură 1085, ARPAnet 740, artă 870, ASCII 740, asfalta 1085, asta 688, aşezare 471, Aşhabad 1245, aşternut 1085, aştezău 727, ateneu 750, atmosferă 713, atom 790, atomist 762, autobiografie 1085, 1189, automobil 1185, autoecologie, autoepurare, autohton, autoreglare, autotrof 713, avea 1204, Avenzoar, Averoes, Avicenna 1185, avile 792, avlie 471, axiomă 750, 762, azbest 790;

Baas, Babilon, baclava 790, bahaos, bahausist 1085, Bagdad 790, Baia 1251, Baklah 798, balabustă 790, balcoane 1085, ban 1189, Band, Bandwith 740, baniţă 725, barabanc, baralic 1085, barbar 790, 795, Barbu 1185, bariu, baştan 1085, baterii, baton 1085, băbăluc 792, băga 1085, 1204, băiat 1085, bălae 725, băncuţă 746, Băneşti, Bărbăteşti 1250, Bărcăneşti, Bărzila, Băteşti, Bătrâni 1240, băţ 1085, Bâra 1240, Bârlea 1250, BBS 740, bedarniţă, bedă 792, Beirut 790, Belciug 1240, bemarie, be-marie, bemarin 735, bengos 1085, Berceni, Bertea 1240, bestialitate 772, beteală 790, biblie 1085, bibliografie 720, Bicolacie 1232, Bidonvil 1246, Bighilin 1240, bigot 790, bilaitor, bilos 1085, bine crescut, bine cunoscut, binecuvânta, bineînţeles 1220, BinHex 740, bioacumulare, biocenoză, bioconversie, biodegradare, bioelement, biogeografie, bioindicator, biomasă, bioritm, biostazie, biotic, biotip 713, birje 1185, birocrat, birocraţie, birotică, birou 804, biscuit, bistrou 790, blac 803, blanchetea, blanmanjea 735, blasfemie 762, blastocist 721, Blejoi 1240, blestema 762, blugi

---

* Au fost incluse cuvinte din titluri şi subtitluri.

788, boabe, boacter 1085, board 1200, bobar 1085, bobâlnic 746, Bobiceşti, Boboci, Bobolia 1240, Bobul 1250, bobuşor 746, Bodeşti 1240, bodyguard 1199, 1204, Boeru, Bogdan 1185, Bogdăneşti 1240, Bona Iancul 1250, Bonn 1246, borangic 1185, bordo 806, board, boss 1200, boston 790, Botoşana 1239, boxe 1085, brand-name 716, Brahmaputra 806, bravo 795, brăduţ 1085, Brâncuşi 1185, Brânzovenescu, briliant 790, brodnic 803, Browsers, BTW 740, bube 1085, bucluc 792, bulversare, bulversat 1204, Bumbăcilă 1232, bunar 792, Bunăcuvântare 1204, buralie 1085, Burebista 790, 1231, bursă 773, buruiană de ţară, buruiană flocoasă 746, buşon 1085;

cabala 762, 790, cabinet 1085, cacadâr 746, Cacica 1239, caciolit 1085, căfă 792, caimac 790, caimacan 1085, Cajvana 1239, calendar 1189, calic 793, camănă 717, cambuză 1085, camel 724, Canada 1267, cancer 1085, canci 790, Cannes 1204, cap 725, capital 1085, caracter 806, caraghios 790, Carasu 1253, cardamă la izvoare 746, care 1189, 1207, Carpaţi 1185, cartof 1189, Casa poporului 768, ca să 1204, caştaliu 1085, cataif 790, catalizator 713, categorii 762, Catrin Gonţaş, Catrin Sotaşu 1232, Caţavencu 790, cauză 1204, cavaleria rusticana 1185, căişor, călări, căldură 1085, Călugăreni 1250, cămil 717, cămilă 724, cămin 717, căpăta, căpitan 1204, Căprioara 1250, Cărămida 1250, cărătorie 720, căst 470, către 1197, 1204, căţelar, câine, cânta 1085, câştiga 727, CD-ROM 716, ce 702, ceacâie, cearceaf 1085, cel 667, 1195, centaur 1085, cercelusi 746, Cerna, Cernavodă 1253, cetăţean 711, CGI 740, Charia 790, cheală 1085, chebap 790, cheeseburger 1200, chiar 1223, chiftea 790, Chile 1245, Chinezul 1250, Chişinău 1252, chitră 1085, choix à la crème 735, ciclonţ 790, cinologie 1223, Ciocăneşti 1250, ciocolată 790, Cioran 1185, ciorbă 790, Ciorcuşă 1250, Cipru 790, cititor 720, ciuini 746, civil, civilă, civilizat, civilizaţie, civism 711, cleopă 1085, clipcă 805, clocar 1085, clonă 768, clonuri 716, clopoţele 746, cocker 1277, cocostârc 790, cocovig 1085, codru cucului 746, cofă 724, colivă 712, colónie 790, Comăneşti 1239, comentariu 720, comercializa 1204, comoară 724, companion 790, compendiabil, compendiere 1197, Compression Formats 740, computer 1207, concertist 1085, conciliu 741, conjectură, conjunctură, constituant, constituent 739, consum 1017, continua 1197, convenienţă, convenţie 739, copil 1204, Coran 762, corăbioară 805, covrig 790, cracauer 806, cracker 716, Cracu' Şoimului, Crainiceşti 1250, craga, Cragoe 739, craidon, cravată 790, crăgui, Crăguia, Crăguieşti 739, crăiţă 1085, a cresta 724, creştin 710, Cristofor, Cristos 1185, cronometra 1197, CU-Cya 740, cucuruziste 792, cui 1204, culte 839, cultură 839, 870, cumnat 1085, curriculum vitae 1189, Curmătura Lupului 1250, curvă 1085;

da (vb.) 1139, Dacia 1185, dactari 1085, dactiloscopie 770, dadaism, Damasc 790, dambiluşcă 1085, dambla 790, Dan 1185, Dandanache 790, Daniel 1185, dare de seamă 720, datorită 1204, daună 770, Dărduşa 1232, DDT 713, de 1204, debitor 770, debreţin 806, decantare 713, decela 1207, Decebal 1231, Deceneu 790, deci 1195, 1202, decide 1204, decizie 775, declaraţie 770, decovil 790, deferenţă 739, defertilizare 713, Deleni 1239, delincvent 1209, deluviu 713, demara, demarat 1204, demografie 1017, demon 718, deoarece 1204, deparazitare 713, depăşire 1204, depoluare 713, depozit 742, deputat 1085, desalinizare, descompunător 713, desfrunzi 1085, design 1207, desigur 1204, despădurire 713, destânţărizare 1223, destelenire, dezinfecţie, dezinsecţie 713, deznaţionalizare 1223, dialectic 762, diaspora 839, dibaci, dibăcie 1185, dietă 720, diferenţă 739, diferenţial 1085, diftong 1204, dinarist 1085, dinte 720, Dionysos 790, diplomaţie 839, disipa 1207, disjungere 770, disponibilizare 1189, diurnist 1085, divan, divăni 792, doboş 1185, doctorizat 1197, drac 718, dubiu 770, ducat 787, dum-dum 806, dumbravnic 746, Dumnezeu 1185, 1512, Dunăre 1185, Durmitor 1185;

ecogramă, ecolog, ecologie 713, ecologist 1085, economie 839, 1017, ecosferă, ecosistem, ecotip, ecotop, ecotoxicologie 713, ecumenism 810, eczerciţii 1189, edafic 713, Edessa 1249, educaţie 1017, efect 713, efracţie 770, Eftimiu 1185, egotic 1197, egzemplu 1189, elice 1085, E-mail 716, Emanuel 1185, Emil 1230, endogen 713, en gros 1189, energie, entrofa, entrofizare, entropic 713, eonism 772, episcop 719, epurare 713, eretic 757, eroare 770, eroziune 713, escalop 735, escudo 787, ethos 790, Eugen Coseriu 1185, Euri 799, Eva 1204, evapotranspiraţie 713, Everest 790, evident 1204, evoluţie 713, executare 770, exhibiţionism 772, extern 1085, extrapola 1197;

factor 713, faianţă 790, fals 1204, falsar 1085, (de) fapt 1204, faptă 770, Farcaş 1250, Farfuridi, farfurie 790, farse(u)r, fascistoid 1197, fasolică 746, fast-food 1207, fastidios 739, fastuos 739, Faulkner, Fedayin 790, felicitare 1085, Fera 1247, fetişism 772, fierărie 483, Fila 1232, fildeş

807, filfizon 790, fizic 762, flagrant 1204, flan, flanc 735, floare 724, floarea codrului, floarea turcului, floare mare 746, fluvionare 713, fortuit 1197, 1209, fost 1223, foxtrot 790, fraier 806, Fraităr 792, franciză 751, francofil, francofon 1189, fras 792, Frăteşti 1250, frânghie 653, friganea, friteuză 735, Frîncu 1232, Fuji Yama 1245, fulgoasă 1085, funcţionăreasă 1197, FWIW, FYI 740;

gagică 790, galaction, gamă 807, gangstereşte 768, garoi 1085, gaşcă 1204, gaştenie 1085, Gavriil 1185, gavriş 1085, Găicia 1232, geambaş 807, geană 1085, Gebel Tàriq 1185, geopolitică 1017, gheneralis 762, gherlă 806, Gheorghíu 1185, Gherman 1232, ghes 789, gheşeft 790, ghetou 807, ghilotină 790, 1185, ghiuden 790, Gibraltar 1185, 1267, glacial, glaciar 739, glicemie 1197, gogoşari 1085, golgeter 1200, Graal 790, Groapa Negrii 1255, grom 790, Gropile 1250, grupare 763, gulag 1185, gumă arabică 790, guru 768, guşar 1085, Guyana 1267;

hac 1085, hacker 716, hali 790, halva 790, 1185, hamburger 806, Haptac 792, harachiri 807, Hard-disc 716, harem 790, hepatic 1085, hertz 790, heruvic, hesperidă 807, Hezbollah 790, hiat 1204, hidronim 1185, Himalaia 1245, himeră 790, Hippo-Regius 1249, hit 1200, hobby 763, 1207, Homer 790, Homo religiosus 902, homosexualitate 772, Horăiata 1262, hotărâre 775, hot dog 1200, 1207, hotelărie 768, hrenuţă 746, Hristos 1185, Humoreni 1239, husen 1085, Hyzdeu (Hâjdeu) 1185;

iagalie 1085, iarba lupilor, iarba roilor, iarba Sfântului Ion, iarba stupilor 746, iaurt 790, ibrişin 1185, idee 762, ideologie 763, idol, idolatrie 762, Iehova 1185, iel, ieste, ieu 1189, Iisus Cristos 754, Iisus Hristos, Ilie 1185, ilicit 775, iluzie 720, imagologie 763, implementa 1197, implementare 1189, IMHO, IMO 740, importuna 1209, inadaptare 763, Inca 1232, incest 772, incompatibilitate, incriminare 770, Inculeţ 1232, inculpare, inculpat 770, indemn 1209, indexare 1189, indigestie 709, inextricabil 1197, 1209, infracţiune 770, ing 1204, iniţiat 1204, injecţie 1085, inoportun 1209, insolent, insolit 739, instigare 770, instrument 720, instrumentist 1085, interes 763, internare 770, interveni 1204, interviu 720, interzicere 770, intimidare, intoleranţă 763, intrepid 1197, intuiţie 763, iogar 768, Ionescu 1185, ipocrit 790, ipoteca 770, ipothesis, ipothetica 762, ipsi, ipsos 1085, iresponsabilitate 770, Isidor 1185, Islanda 790, 1245, Islaz 1250, Ismael, Ismel 1185, istericoid 1197, ithică 762, izbă 1185, Izrael 1204;

îi 1204, Împărăţia cerurilor 1392, împodobi 1085, început 1204, încheiere 775, închisoare 806, îndemonit 762, înfia 1085, însuşi 1204, însuşi 1223, între 1197, Înviere 1220;

jep 1085, jerseu 790, Jihad 790, jitar 1085, Jitniţa 1250, job 1200, joc 1204, jofră 1185, JOOC 740, joule 790, jovalii 1085, jubileu 757, jupânar 1085, juriza 1204, justiţie 839;

Kefia 790, Khartum 1245, killer 1204, Kilimanjaro 790, know how 1200;

labirint 790, lache, lacrimă 1085, Ladislaul 1250, lae 725, lalea 790, lamaş 768, lapte 1085, laringită 709, laudă 720, 763, lăcrămioară 746, a lăsa 730, lege 770, legionaroid 1197, leopard, Letiţia 790, leu 788, 1189, leucoree 709, leuştean 789, libelulă 1085, liberalizare 1189, libertin 1209, libertinaj 763, lider 763, 1200, Ligia 790, limba oaiei 746, lipotimie 709, liră italiană, liră sterlină 787, lirismoid 1197, litiază 709, lobby, lobbying, lobbyism, lobbyist 1183, LOL 740, Luceafărul 718, lucernă 1085, lucifer 718, lucrativ 1209, lumbago 709, Lunca Râului, Lupeşti 1250, Luteţia 806, luxurios 1209;

mac 746, macavelă 1085, macferlan 1185, macrocosm 762, madipolon 790, Maglavit 806, mahăr 790, Maidan 1239, mai-marele 768, maioneză 790, 1085, maimuţar, maimuţă 1085, Mal 1250, malacof 1185, mama ploaie 746, mamuc, Mamulos 1085, mamut 790, management 1190, manager 1199, mancurt 1197, mandalău 782, manechin 790, mangal, mangalăi 782, manifest 1085, manila 790, manuşu 1085, mardi 790, mare 1508, Mare 1250, Marea Roşie 790, marginalitate 763, marijuana 790, marmeladă, martalog, maseur 1085, masochism 772, mass-media 715, 839, mastroacă 782, matineu, matrafox 1085, maur 1185, mazdroancă, mazdrop 782, măceş 746, Măceşeşti 1250, măcriş 746, măgulică 782, Măgureşti 1250, măjdrean, mănătarcă 746, măr 724, 746, mărar 1085, mărăcine 746, Mărăţăi 1256, mărgăritar, mărgeluşe, măsălariţă 746, mătase 1185, mătăcină, mătrăgună, măzărică 746, mândăi, mândău, mâscăi 782, meandre 790, Medgidia 1253, Medina 806, megalopsihia 762, mei păsăresc 746, meioză 721, meiuş, meiuşor 746, mej 1085, melisă 746, memorie 709, menagerie 768, menestrel 806, menopauză 709, mentalitate 763, merci 1189, merçi 1204, merinos 790, merinoş, merişor 746, mesaj 763, Mesopotamia 790, mesteacăn 746, metafizic 762, meteorism 709, meterhana 1085, metrou 806, metru 1085, micăcior 782, Micoleşti 1250, microcosm 762,

microprocesor 716, miere 1185, migrenă 709, Mihail 1185, Milano 1246, mimiligi 782, minafet 1085, Minodora 1185, mintă turcească 746, mirtăți, mișcuțe 782, mișel 793, mișto 790, mititica 806, moară 1085, mobilitate 763, Moișești 1250, Moldova 839, 1204, molie 1085, mondroi, mordie 782, mordină, mortăciune 1085, morulă 721, moșdrean 746, moșie 1167, motivație 763, mult 680, muma murelor, muma pădurii 746, mungiu 807, Muntele Tàriq 1185, Muntenegru 806, mur 746, 1185, musaca 790, musamat 1085, muselin 1185, muselină 790, mușchi de lemn, muștar 746, mutual 1197;

Nairobi 1245, nalbă 746, naspa 1085, Nataniel 1185, nativ 763, năfurică 756, năpârli 1085, năpurajnic, năsturel 746, Neagra 1255, neam 784, neaoșește 768, nebunariță 746, Necem 1249, necrofilie 772, nefrită 709, neghină 746, negresă, negrocalmin 1085, Negruți, Negruzzi 1185, nemți 807, Nepal 790, nepot 1085, nervi, nervozitate 709, Network 716, nevralgie 709, newton, Niagara 790, Nicomedia 1249, nihilism 763, nimfodora 1185, nimicarniță 1085, Ninive 1249, nioarcă 792, niscaiva 1178, no-name 716, nuc 746, nufăr 746;

oală 724, oare 1220, Oaș 799, obezitate, oboseală 709, ocnă, odicolon 806, odisee 790, odolean 746, oferi 1204, offside 1200, ogilce, oglici 746, ohm 790, Olah 1250, Olariu (Oláriu) 1185, olimpiadă 1085, olimpieni 720, omeag, omiac 746, omnibus 1193, omnibuz 1185, Online Chat 740, onorariu, opăreală, orare 797, orașiță, oreșile, oreșniță 746, ori 1220, oronim 1185, ospitalier 1085, OTFL, OTOH 740, otrățel 746, ou 1197, ovăz 1085, oviduct, ovocit 721;

pachetar 1085, pagini WEB 716, pai 1085, paltin 746, Pana 1189, panacot 1085, panda 799, pandișpan 790, pansea 807, pantaloni 790, papură 746, paramoftolog 1197, parapel 1085, parazier, parlament 806, pască 1197, Paște 1220, Paști 1197, patlagea 746, Patmos 1249, patron 1204, Păcurar 1250, păcură 1085, păgân 710, părei 1197, Părhăuți 1239, Părul 1250, pătlagină 746, păzea 1204, pârnaie 806, Pârtești 1239, pe 704, pedigriu 1223, pedofilie 772, peisaj, pelicanol, peltea 790, penitenciar 806, pentru 1204, perestroika 1185, performe(u)r 1197, perspectivă 720, 1197, pesimist 720, peșchir 792, Peștera 1250, petină, petiță 805, pezevenchi 790, pian 807, piastru 787, piftie 1189, pigmeu 806, pintenoagă 746, Pipirig 1250, pisanie, pisică 1085, pișcot 790, place 1197, Planetara 1204, plantă 1085, platagea, platagină 746, PMFBI 740, Poala Maicii Domnului 746, poemă 1197, poftim 1195, pogan 710, Pogănici 1250, Poieni 1239, pol 1189, polala 799, polgan 710, poliș 806, politică 839, politrucolog 1197, Poltergeist 790, pompier 1085, popă 1225, Popescu 1185, Popești 1250, Poporul Ales 757, portocală 746, Portugalia 1245, porumb 1189, poseda 1204, posibil 1204, post 1220, postăvar 799, postmankurtizare 1197, poștă 1189, potențial 1204, pozitiv 720, praf 724, prală 1085, precare 797, prelucrare 1204, preot 1225, președinte 839, prêt-à-porter 774, prevedea 1197, prezenta 1204, prezice 1197, prim-ministru 1204, Pristanda 790, procesare 1204, Prodănești 1250, professui, pronie, propozit, protasis, provlima 762, pubelă 1185, pulbere 724, Pullman 790, punct de vedere 1204, pungă 789, pustăvar 799, pușcărie 806, puțin 680;

Radul Voievod 1250, Rafael, raglan, raglant 1185, rahat 790, rang 744, Rangoon 790, răchie 792, răcoare 806, răspundere, răspunzător 1204, rățușcă 1085, râde 1197, recital 1085, recitare 797, reconversie 1189, a regăsi 1204, remarcabil, responsabil 1204, rețea, 716, reveni, ridicat 1204, rimător 1197, robot 790, 807, rococo 790, rohatcă 1167, roiniță 746, rom 807, Românești 1250, românofon 1189, Românul 1250, Rotariu (Rotáriu) 1185, ROTFL 740, rotocol 790, RTFM 740, rug (de mur) 746, ruga, rugăciune 797, rugină 1085, rujan 792, rupie 787, Russă 1185, rut 746;

sabotaj, salam 790, salbă 1085, saloon 1189, salutar 1197, samizdat 1185, Samosata 1249, Samuel, sandviș 1185, sarailie 790, sarazin 1185, sârmă 792, Satul Mic(hi) 1250, Satan, Satana, Satanul 718, satin 790, Sănășigă 1232, sănătate 1017, sărman 807, sârg 654, scaiete 746, Scatiu 1185, scaptic 762, scoarță 1085, scorțișoară 767, 806, securache 1197, senat, senator 1085, sentință 762, 775, serenadă 1085, server 716, servi 1197, serviciu 1204, Sevastopol 1267, sfinți 764, Shangai 806, shop 1189, show 1207, Sichitiu 1185, sicriu 712, siete 1204, sifonar 1085, sigur 1204, simbathiia 762, similar 1204, simit 790, Singapore 790, sinistru 790, Sinod 741, sireac, siromah 793, sistima 762, Situs inversus 790, slujbă 1204, smarald 790, Smileana 1232, Smirna 1249, snob 790, socac 792, social 839, sofisma 762, soft 1200, software 774, Soloneț 1239, sommet 1277, Sorinca 1232, Sotir 1185, sovârf 746, spăie 792, specific 739, specios 739, 1197, spetează 746, spilhozen 790, spin 746, sponsor 1207, sport 839, spune 1204, sputnik 1185, stampilă 804, stand by, start, stepă 1185, Străin

1232, stres 1197, strofi 762, Sturza 1250, succedaneu 1197, sufleţele 746, sufort 792, sufragiu 764, sugiuc 790, summit 1200, 1277, summum 1197, surmontare, surveni 1204, susan 790;

şarlă 790, şerlai 746, şevalet 790, şic 764, şodou 735, şoşoi 739, şovar 799, şpert, şrapnel 790, ştiinţă 870, şuştaloi 739, şuvaru 799;

tabloid, tace 1197, Tagasti 1249, taiga 1185, tal 807, talion 757, talpa gâştii 724, talpă 799, Tananarive, tarantelă 790, Tătărăşti 1250, tăiţei 739, Tătăraşi, Târş 1250, Tedeum 806, tehnolatru 1197, Tel-Aviv 790, teledicţie 751, telemea 790, temniţă 806, Teofil 1185, terra 803, Theodor 1185, TIA 740, Tincul 1250, Tipătescu 790, toaie 746, tocmai 1204, Todireşti 1239, Togo 790, top 1200, toponim 1185, torţionar 1197, tot 1220, tovară 792, tovarăş 768, tragicomedie 720, Trahanache 790, tranzistor 720, trapist 790, trebui 1197, Trinidad-Tobago 806, troică 1185, TTFN 740, tul, tulbure 790, Turcin 1250, tuslama 790, tuta 739, Tutankamon 790, tycon 806;

ţal 764, Ţiparu 1185, ţuhaus 806;

Ulan-Bator, ulcea 724, uligate 790, umbla 724, Ungureşti 1250, urangutan 790, urăciune, urări 797, ureche 724, Urlaţi 1246, Urşcia 1232, utopie 790, Utu, Uţu 1232;

val 720, valah 803, valenţă 747, Valparaiso 790, vară 720, văst 470, Vâna Satului 1250, vârstă 720, verb 747, veresie 764, versus 768, vespasiană 790, 1185, veveriţă 730, Victor 1230, vinariţă 746, vinde 730, 1204, vindicativ 1197, 1209, vint 470, viol 772, viran 790, vis à vis 1189, Visetori 1185, vizaveaua 764, vizavi 1204, viziona 1197, Vizitiu 1185, vlah 798, vodevil 790, voerism 772, Voinic 1250, volt 790, vreo 1220;

watt 790, week-end 1200, whisky 790, www, World Wide Web 716;

Yucatan 790;

zace 1197, zahăr 752, 1185, 1189, zambilică 1085, Zamolxis 790, zamparagiu 764, Zarand 1185, zavragiu 764, zăgoń 792, zăngăni 805, Zărneşti 1250, zdup 806, zeghe 789, zenus 1085, zgodi 792, zoospor 1053.

RUSĂ: frighania 735.

SPANIOLĂ: el 667, estar, ser 1414, siete 1204.

TURCĂ: Avabu, Izmir, Izmit, Iznik, Sámsat, Urfo 1249.

LIMBA ROMÂNĂ

Calea 13 Septembrie nr. 13
RO–76 100 Bucureşti 5
ROMÂNIA

Founded in 1952
6 issues every year

Editor in Chief: Marius Sala

Assistant Editor: Mioara Avram

Associate Editors:

Gh. Bolocan, Gr. Brâncuş, Gh. Chivu, Ion Gheţie, Valeria Guţu Romalo, Theodor Hristea, Laura Vasiliu, Rodica Zafiu

LIMBA ROMÂNĂ is devoted to the study of the Romanian language: grammar, vocabulary, the literary language and stylistics, the history of Romanian linguistics, dialectology, language refinement, orthography, etymology, onomastics and philology, articles in general linguistics, commentaries, opinions on usage, notes and reviews. The journal also published annually an exhaustive bibliography of works in linguistics printed in Romania.

Editorial address: Redacţia revistei LIMBA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Calea 13 Septembrie nr. 13, RO–76100, Bucureşti 5, ROMÂNIA.

Books for review and publications for exchange should be sent to the address above.

Subscriptions should be sent to:

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5–42, Bucureşti, România, Tel. 401-411 9008, 401-410 3200, Fax. 401-410 3983; e-mail: edacad@ear.ro

RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Bucureşti, România, Tel. 401-618 5103; 401-222 4126; Fax 401-222 64 07.

ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77–19, Bucureşti 3, România, Tel. 401-653 7985, Fax 401-324 0638.

Tipografia "ILEX"
Tel. / Fax: 01 - 250.22.81

Revista „Limba română" se adresează unui cerc larg de cititori interesaţi de problemele lingvisticii.

Revista abordează studiul limbii române: gramatică, vocabular, limbă literară şi stilistică, istoria lingvisticii româneşti, dialectologie, cultivarea limbii, ortografie, etimologie, onomastică şi filologie.

Revista publică, de asemenea, o bibliografie anuală exhaustivă a lucrărilor de lingvistică apărute în ţara noastră, articole de lingvistică generală, note, comentarii, consultaţii şi recenzii.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sunt rugaţi să înainteze articolele, notele şi recenziile în două exemplare dactilografiate la două rânduri. Tabelele vor fi dactilografiate pe pagini separate, iar diagramele vor fi executate în tuş, pe hârtie de calc. Tabelele şi ilustraţiile vor fi numerotate în continuarea celor din text. Se va evita repetarea aceloraşi date în text, în tabele şi grafice. Explicaţia figurilor va fi dactilografiată pe o pagină separată. Toate notele de subsol se numerotează de la 1 în continuare. Titlurile revistelor citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanţelor internaţionale.

Responsabilitatea asupra conţinutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.

Răspunsul comitetului de redacţie cu privire la manuscrisele primite va fi comunicat autorilor în termen de 2 (două) luni.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
R – 76 117 Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

EMANUEL VASILIU, **Elemente de filosofie a limbajului**, 1995, 132 p.

∴ **Limba română şi varietăţile ei locale,** Lucrările sesiunii ştiinţifice organizate de Secţia de Filologie şi Literatură, 31 octombrie 1994, 1995, 136 p.

∴ **Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532–1780).** Coordonator ION GHEŢIE, 1997, 496 p.

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ŞI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUŞCARIU" – CLUJ-NAPOCA, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania**, vol. II, de GRIGORE RUSU, VIOREL BIDIAN, DUMITRU LOŞONŢI, 1997, XXII p. + 310 p. hărţi.

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ŞI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUŞCARIU" – CLUJ-NAPOCA, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureş**, vol. IV, de PETRU NEIESCU, GRIGORE RUSU, IONEL STAN, 1997, XCVI p. + 400 p. hărţi.

PETRU NEIESCU, **Mic atlas al dialectului aromân din Albania şi din fosta Republică Iugoslavă Macedonia**, 1997, 360 p. + XXXI planşe.

FLORIN MARCU, **Noul dicţionar de neologisme**, 1998, 1556 p.

Cărţile şi revistele publicate de Editura Academiei Române pot fi procurate de la următoarele librării din Bucureşti:

Librăria Academiei, Calea Victoriei nr. 12A, tel. 313 85 88;
Librăria Luceafărul, B-dul Unirii nr. 10, bl. 7B, tel. 315 56 74;
Librăria Minerva, Calea Victoriei nr. 126, tel. 650 39 43;
Librăria Eminescu, B-dul Regina Elisabeta nr. 5, tel. 315 87 61;
Librăria Sadoveanu, B-dul Magheru nr. 68, tel. 211 29 65;
Librăria Universul, Calea Moşilor nr. 62–68, tel. 315 70 70/int. 119;
Centrul de Carte al Editurii Academiei, Calea Victoriei nr. 178.

ISSN–0025–3523

LR, XLVII, nr. 3–4, p. 109–290, Bucureşti, 1998

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

5495

Biblioteca „ASTRA"
– SIBIU –

2022

ACADEMIA ROMÂNĂ
SECȚIA DE FILOLOGIE ȘI LITERATURĂ

LIMBA ROMÂNĂ

XLVII

APARE DE 6 ORI PE AN

DIN CUPRINS:

• MIOARA AVRAM, Unificarea limbii noastre literare și cultivarea limbii în România interbelică • ANA BORBÉLY, Schimbarea de cod la românii din Ungaria – o strategie de comunicare în discursul bilingv • ȘTEFAN GĂITĂNARU, Structurile prezumtive în limba română • IULIA MĂRGĂRIT, Câteva observații asupra numeralului colectiv în graiurile din Muntenia • ALEXANDRU MARES, Texte din nord-vestul Transilvaniei atribuite greșit secolului al XVI-lea •

5–6 / 1998

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

57401

COMITETUL DE REDACȚIE

MARIUS SALA – redactor-șef
Membru corespondent al Academiei Române
MIOARA AVRAM – redactor-șef adjunct
GH. BOLOCAN
GR. BRÂNCUȘ
GH. CHIVU
ION GHEȚIE
VALERIA GUȚU ROMALO
THEODOR HRISTEA
LAURA VASILIU
RODICA ZAFIU

Revista „Limba română" apare de 6 ori pe an.

Pentru comenzi vă puteți adresa la:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5-42, București, România, Tel. 401-411 9008, Tel./Fax 401-410 3983; 401-410 3448; e-mail: edacad@ear.ro
RODIPET S.A., Piața Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33-57, București, România, Tel. 401-618 5103; 401-222 4126, Fax 401-222 6407.
ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77-19, București 3, România, Tel. 401-653 7985, Fax 401-324 0638.

Manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb, precum și orice corespondență se pot trimite pe adresa comitetului de redacție al revistei „Limba română".

La revue „Limba română" paraît 6 fois par an.

Toute commande de l'étranger pour les travaux parus aux Éditions de l'Académie Roumaine sera adressée à:
EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5, P.O. Box 5-42, București, România, Tel. 401-411 9008, Tel./Fax 401-410 3983; e-mail: edacad@ear.ro
RODIPET S.A., Piața Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33-57, București, România, Tel. 401-618 5103; 401-222 4126, Fax 401-222 6407.
ORION PRESS IMPEX 2000, P.O. Box 77-19, București 3, România, Tel. 401-653 7985, Fax 401-324 0638.

Adresa redacției:
Calea 13 Septembrie nr. 13
R – 76 100 București
Tel. 410 3200, int. 2311

© 2001, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13
R – 76 117, București
Tel. 411 9008; 410 3200, int. 2119, 2116

LIMBA ROMÂNĂ

Anul XLVII 1998 Nr. 5–6
septembrie–decembrie

0 - IUL. 2014

SUMAR

80 DE ANI DE LA UNIRE

MIOARA AVRAM, Unificarea limbii noastre literare și cultivarea limbii în România interbelică 293

LINGVISTICĂ GENERALĂ

CĂTĂLINA MĂRĂNDUC, Raportul între expectanță și acceptabilitate în receptarea textuală ... 305
ANA BORBÉLY, Schimbarea de cod la românii din Ungaria – o strategie de comunicare în discursul bilingv 316

GRAMATICĂ

ȘTEFAN GĂITĂNARU, Structurile prezumtive în limba română 325
IULIA MĂRGĂRIT, Câteva observații asupra numeralului colectiv în graiurile din Muntenia ... 330

VIAȚA CUVINTELOR

VASILE C. IONIȚĂ, Contribuții etimologice: *senin*[2], *seninare*[2] 337
IULIA MĂRGĂRIT, Dr. *garagánele* 340

FILOLOGIE

ALEXANDRU MAREȘ, Texte din nord-vestul Transilvaniei atribuite greșit secolului al XVI-lea 345

ONOMASTICĂ

TEODOR OANCĂ, Arii dialectale și antroponimice 351

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 291–402, București, 1998

57401

LIMBĂ LITERARĂ

CRISTINA TĂNASE, Franţuzisme (şi stângăcii de limbă) în piesa *Vlaicu-Vodă* a lui Al. Davila ... 359
OANA SITARU, Derivarea – mijloc de îmbogăţire a vocabularului latino-romanic în *Scrierile* lui Petru Maior 362

RECENZII ŞI NOTE BIBLIOGRAFICE

Omagiu academicianului Nicolae Corlăteanu la 80 de ani, responsabili de ediţie ANATOL CIOBANU, VASILE MELNIC, MIHAI PURICE, Chişinău, Editura Virginia, 1995 (Aliona Zorile), p. 365; THEODOR HRISTEA, *Limba română.* Teste rezolvate, teste de analizat şi un glosar de neologisme. În sprijinul celor care (se) pregătesc pentru admiterea în învăţământul superior, pentru olimpiade şi bacalaureat, Bucureşti, Editura Petrion, 1998 (Liviu Groza), p. 368; MARIA ILIESCU, SANDA ŞORA (ed.), *Rumänisch: Typologie. Klassification, Sprachcharakteristik,* Akten des Internationalen Kolloquiums der Südosteuropa – Gesellschaft und des Instituts für Romanische Philologie der Universität München, Tutzing, 30.3.–2.4.1993, Herausgegeben im Auftrag der Südosteuropa – Gesellschaft, München, Wissenschaftlicher Verlag A. Lehmann, Veisthöchheim bei Würzburg, 1996 (Ariadna Ştefănescu), p. 371; Pr. Prof. ION IONESCU, *Începuturile creştinismului românesc daco-roman* (sec. II–VI, VII), Editura Universităţii din Bucureşti, 1998 (Dana Teleoacă), p. 374; LAURENŢIA DASCĂLU JINGA, *Intonation in Romanian.* În: Daniel Hirst and Albert Di Cristo (eds.), *Intonation Systems. A Survey of Twenty Languages.* Cambridge, Cambridge University Press, 1998 (L. D. J.), p. 377; GHEORGHE C. MOLDOVEANU, *Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural şi politic,* Iaşi, Editura A 92, 1998 (Niculina Iacob), p. 378; ANDRA VASILESCU, ADELA ROGOJINARU, MIRCEA VASILESCU, *Manualul de limba română pentru clasa a VI-a,* Bucureşti, Editura ALL, 1998; ANDRA VASILESCU, MIOARA POPESCU, *Ghidul profesorului,* Bucureşti, Editura ALL, 1998; ANDRA VASILESCU, MIOARA POPESCU, *Caietul elevului. Gramatică şi stilistică,* Bucureşti, Editura ALL, 1998, şi *Caietul elevului. Comunicare şi teorie literară,* Editura ALL, 1998 (Vera Năstase), p. 379; ACADEMIA DE ŞTIINŢE A REPUBLICII MOLDOVA – INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia, nordul Bucovinei, Transnistria,* vol. II, de VASILE PAVEL, Chişinău, Firma editorial-poligrafică „Tipografia Centrală", 1998 (Magdalena Vulpe), p. 382.

SUMARUL REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1998 385

INDICELE REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1998 (Vera Năstase şi Nicoleta Mihai) 389

Mioara Avram

UNIFICAREA LIMBII NOASTRE LITERARE ŞI CULTIVAREA LIMBII ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ*

1. În legătură cu limba română şi cu evoluţia ei există două fenomene despre care se vorbeşte de multă vreme ca despre „miracole" sau motive de „uimire":

a) romanizarea rapidă a Daciei, care a dus la formarea limbii române, şi menţinerea latinităţii în condiţii istorice dintre cele mai nefavorabile[1];

b) unitatea, desigur relativă – şi surprinzătoare numai prin comparaţie cu alte arii romanice –, a limbii române în sensul ei larg (incluzând dialectele sud-dunărene) şi mai ales a dacoromânei[2], identificată cu limba română în sensul ei restrâns, în ciuda apartenenţei îndelungate la unităţi statale diferite a teritoriilor pe care se vorbea acest idiom. În ultimul caz, al dacoromânei sau al limbii române în sens restrâns, care ne interesează în articolul de faţă, unitatea se constată atât la nivelul limbii populare, ca unitate de structură, cât şi la nivelul limbii literare, ca unitate de cultură.

* O primă versiune a acestui articol era destinată să constituie o comunicare la colocviul germano-român organizat de Universitatea din Bochum, în noiembrie 1988, cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la Unire, colocviu la care autorităţile noastre de atunci au oprit în ultimul moment participarea invitaţilor din România. Ulterior am prezentat acest text la colocviul care a avut loc la Chişinău, la 28–29 august 1990, în organizarea Ligii pentru Unitatea Culturală a Românilor de Pretutindeni şi a Societăţii „Varlaam", şi ale cărui lucrări nu s-au mai publicat.

[1] Vezi *Une énigme et un miracle historique: le peuple roumain,* titlul unui capitol din lucrarea lui Ferdinand Lot *Les invasions barbares et le peuplement de l'Europe,* Paris, 1937, vol. I, partea a III-a, secţiunea a III-a, p. 278–300, şi al unei cărţi a lui G.I. Brătianu (Paris, 1937; ediţia a II-a Bucureşti, 1942; reeditată de Stelian Brezeanu, Bucureşti, 1988), care are şi versiuni româneşti (*O enigmă şi un miracol istoric: poporul român,* Bucureşti, 1940; vezi acum ediţia îngrijită de Stelian Brezeanu, traducere de Marina Rădulescu, Bucureşti, 1988); Marius Sala, *De la latină la română*, Bucureşti, 1998.

[2] Remarcată şi subliniată, în repetate rânduri, de specialişti şi de nespecialişti, români şi străini. Dintre lingvişti vezi, de exemplu: Sextil Puşcariu, *Ost- und Westromanisch im Lichte der Sprache,* în „Die Tatwelt" XIII, 1937, 3, reprodus, în traducere, în *Cercetări şi studii,* ediţie îngrijită de Ilie Dan, Bucureşti, 1974, p. 465 („o unitate izbitoare a limbii", explicată de el prin „omogenitatea socială a poporului român timp de secole"); Karl Jaberg, *Der Rumänische Sprachatlas und die Struktur des rumänischen Sprachgebietes,* în „Vox Romanica" V, 1940, p. 51 („die ... merkwürdige Gleichartigkeit der Mundarten"); Eugenio Coseriu, *Unitatea limbii române – planuri şi criterii,* în Academia Română, *Limba română şi varietăţile ei locale,* Bucureşti, 1995, p. 11–19.

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 293–303, Bucureşti, 1998

Această dublă unitate de limbă, moștenită și întărită în decurs de secole, părea amenințată parțial, sub aspect lexical, în pragul secolului al XX-lea, după modernizarea suferită de limba română de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și în tot cursul secolului al XIX-lea, date fiind sursele și modelele diferite de împrumuturi culte adoptate în Muntenia și Moldova, care se uniseră în 1859 și alcătuiau un stat total independent (neologisme preponderent franceze – eventual prin filieră neogreacă și rusă –, mult mai puține italienești, deci romanice), față de Ardeal, Banat și Bucovina, provinciile aflate sub stăpânire austro-ungară (neologisme preponderent latinești – eventual prin filieră germană sau maghiară – și, mai puține, germane)[3], și, într-o măsură mai mică, față de Basarabia aflată sub stăpânire rusească (neologisme cu surse mixte, având ca specific filiera rusă).

De aceea se poate considera un miracol modern sau contemporan în istoria limbii române unificarea rapidă și eficientă a limbii literare în cei 22 de ani de existență (până în 1940) a României Mari, marcată de anul de hotar 1918.

2. Există în acest sens mai multe notații interbelice ale unor specialiști de prestigiu.

Bucovineanul Al. Procopovici și ardeleanul Sextil Pușcariu constatau unificarea încă din 1930, respectiv 1937. Primul dintre lingviștii citați spunea la 12 ani după Unire: „Noi toți suntem martori și înșiși agenți ai unei ample unificări a limbii românești în cadrele României întregite. Deosebirile între felul de a se vorbi și scrie în Vechiul Regat, în Bucovina, Transilvania și Basarabia nu mai sunt atât de mari ca înainte de război și dispar tot mai mult subt ochii noștri"[4], iar cel de al doilea observa, cu 7 ani mai târziu: „Ardelenii din generația mai veche trebuie să-și controleze neîncetat graiul, ca să nu le scape, în scris și în limbă, «ardelenismele» cu care au fost crescuți. Generația tânără însă nu mai are de luptat cu acest neajuns. În mai puțin de două decenii limba literară s-a unificat cu totul"[5]. Din aceiași ani datează și mărturia lui Al. Graur, care scrie că, după ce relevase, într-un articol, diverse „ardelenisme" dintr-o lucrare științifică apărută la Beiuș, în 1931 (căci existau și excepții de la tendința generală), i s-a atras atenția de către un coleg de redacție (bucureșteană!) asupra unui „fapt foarte interesant: că ardelenii tineri s-au dezbărat în scris de cea mai mare parte a «ardelenismelor» și că stilul lor nu se mai deosebește mult de al nostru"; la această observație lingvistul citat face următorul comentariu: „Și lucrul acesta era de așteptat, căci pretutindeni unde există unitate de cultură limba literară se

[3] Vezi Sextil Pușcariu, *Limba română*. Vol. I. *Privire generală*, București, 1940, p. 409–415 (ediția din 1976, p. 410–415).

[4] Al. Procopovici, *Mic tratat de lingvistică generală*, Cernăuți, 1930, p. 125.

[5] Sextil Pușcariu, *Contribuția Transilvaniei la formarea și evoluția limbii române*, în „Revista Fundațiilor Regale" IV, 1937, nr. 5, p. 323 (versiune franceză în *La Transylvanie* II, 1938); articol reprodus în volumul *Cercetări și studii*, București, 1974, p. 435.

unifică. Dar nu m-aș fi așteptat ca fenomenul să se desăvârșească atât de repede. Îmi închipuiam că vor mai trebui să treacă încă vreo două decenii până când să se poată vorbi de unificare"[6]. Din observațiile acelorași savanți Al. Procopovici, S. Pușcariu și Al. Graur, ca și din analize ulterioare, rezultă că unificarea în discuție s-a făcut în două direcții, cu pondere, evident, inegală: cu precădere în direcția extinderii limbii literare a „Vechiului Regat", dar și în direcția inversă, reprezentată de acceptarea în limba literară unică a unor regionalisme, mai ales, neologice, dintre care s-au semnalat mai mult ardelenisme ca: diverse semicalcuri cu prefixul *con- (contopi, convorbi)* și *pre- (prelua)*, substantivele *adjunct, morb* și verbele *a pertracta, a sista*, unele sensuri ale verbelor *a decurge* și *a iniția*, îmbinările *examen de maturitate* și *luare-aminte*.

Anii în care au fost făcute aceste afirmații, cu valoarea unor mărturii din epoca în cauză, coincid cu data la care se referă, într-un examen din perspectiva timpului, contemporanul nostru G. Țepelea: „Prin eforturi comune depuse de instituțiile de cultură se poate constata, în jurul anului 1930, un progres evident în limba ziarelor din centrele provinciale, încât se poate spune că, o dată cu apariția pe scena vieții publice a primei generații crescute în școlile românești, unitatea limbii literare la nivelul intelectualității este, în mare parte, realizată"[7].

Procesul de unificare nu s-a limitat însă la nivelul intelectualității. Pentru progresele înregistrate de influența limbii literare unice la nivelul țăranilor dispunem de mărturia unor răspunsuri date la anchetele din aceiași ani '30 pentru ALR: în 1934 Sever Pop[8] a comentat, pe baza acestor anchete, transformările lexicale produse în provinciile românești eliberate de stăpâniri străine, constatând „*repeziciunea* [cursiv în text – M.A.] cu care subiectele vorbitoare au înlocuit terminologia veche, în timp de mai bine de un deceniu" prin adoptarea cuvintelor corespunzătoare din „Vechiul Regat"; el se referă nu numai la generalizarea unor termeni administrativi (ca *județ, prefect, primar*) sau militari (ca *soldat, prizonier, tun*), al căror caracter oficial este direct legat de schimbarea apartenenței statale, ci și la unele cuvinte uzuale – „numele unor obiecte [industriale] de primă necesitate" – de felul lui *chibrit* sau *zahăr*.

3. Cum se explică acest proces și acest succes?

În primul rând, trebuie avută în vedere unitatea structurală, de profunzime, care nu fusese niciodată alterată în esență, chiar dacă se manifesta în varietăți teritoriale. O precizare necesară este aceea că deosebirile produse la nivelul limbii culte erau totuși deosebiri de natură superficială, atingând exclusiv vocabularul și frazeologia.

[6] Ambele articole, intitulate *Ardelenisme*, au apărut în ziarul „Adevărul" din 1932 și sunt reproduse în Al. Graur, *Puțină gramatică:* [I] București, 1987, p. 99–101: II, București, 1988, p. 338–339.

[7] *Probleme ale limbii române literare între cele două războaie mondiale*, în Gabriel Țepelea și Gh. Bulgăr, *Momente din evoluția limbii române literare*, București, 1973, p. 322–331.

[8] *Din Atlasul linguistic al României*, în DR VII, 1931–1933, p. 61–71.

În al doilea rând, nu trebuie neglijate antecedentele istorice: pregătirile de secole în acest sens, eforturile anterioare ale cărturarilor care au visat și anticipat pe plan cultural actul unirii naționale. Meandrele evoluției limbii române literare în cele cinci secole de existență se găsesc descrise în lucrarea lui Ion Gheție *Baza dialectală a românei literare*[9], care confirmă ideea că limba română literară unică, supradialectală, s-a format pe baza subdialectului muntean, dar a primit în timp și contribuții ale celorlalte subdialecte (nu numai în lexic, ci și în structura gramaticală – mai ales în morfologie –, precum și în unele detalii fonetice). Un factor istoric important, pus în lumină de Al. Niculescu, a fost „circulația interzonală a limbii culturii românești" în secolele al XVI-lea – al XIX-lea[10].

La vechea conștiință a legăturii dintre unitatea lingvistică și cea etnică s-a adăugat în secolul trecut conștiința legăturii dintre unificarea normelor lingvistice și unificarea statală. În legătură cu prima etapă a unificării statale, Unirea Principatelor sau „Unirea cea mică" din 1859, Eminescu a afirmat această idee în formula „cei care erau unioniști în politică erau unioniști și-n pronunție"[11]; G. Ibrăileanu a preluat ideea și a extins-o, vorbind de „unionism în limbă"[12] (nu numai în fonetică sau ortoepie). Unionismul politic a fost permanent sprijinit de unionismul cultural și lingvistic, manifestat în diverse forme, pe care le cunoaștem acum mai bine datorită unor lucrări recente, ca acelea semnate de Ștefan Munteanu[13], Doina David[14], V. V. Grecu[15], Petru Oallde[16], Antonie Plămădeală[17] sau Gh. C. Moldoveanu[18]; pentru Basarabia rămâne valabilă sinteza mai veche a lui Ștefan Ciobanu[19] despre continuitatea românească în această provincie între 1812 și 1918. Semnificativ este faptul că în anii premergători primului război mondial, paralel cu înmulțirea articolelor cu probleme de limbă din publicațiile

[9] București, 1975.

[10] *Individualitatea limbii române între limbile romanice*, II, *Contribuții socioculturale*, București, 1978, p. 99–115.

[11] *Opere*, vol. al II-lea, București, 1980, p. 451.

[12] *Spiritul critic în cultura românească*, ediția a doua, Iași, 1922, p. 156.

[13] *Preocupări privitoare la unificarea și cultivarea limbii în Transilvania la începutul secolului al XX-lea*, în „Analele Universității din Timișoara", Seria Științe filologice, III, 1965, p. 123–135; Ștefan Munteanu și Vasile D. Țâra, *Istoria limbii române literare. Privire generală*, București, 1978, p. 237–242.

[14] *Limbă și cultură (Româna literară între 1880 și 1920. Cu privire specială la Transilvania și Banat)*, Timișoara, 1980.

[15] *Școala Ardeleană și unitatea limbii române literare*, Timișoara, 1973.

[16] *Lupta pentru limba românească în Banat*, Timișoara, 1983.

[17] *Lupta împotriva deznaționalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar în vremea lui Miron Romanul după acte, documente și corespondență*, Sibiu, 1986.

[18] *Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural și politic*, 1998.

[19] Etienne Ciobanu, *La continuité roumaine dans la Bessarabie annexée en 1812 par la Russie*, extras din „Bulletin de la Section Historique de l'Académie Roumaine" V–VIII, 1, București, 1920.

ardelene, bănățene și bucovinene, apar în Ardeal o serie de lucrări[20] de cultivare a limbii în sensul orientării după limba literară din Vechiul Regat[21] care traduceau, în fond, pe plan lingvistic cunoscuta lozincă lansată de „Tribuna" de la Sibiu: „Soarele pentru toți românii la București răsare".

În ce privește direct perioada interbelică vizată, Sextil Pușcariu[22] a explicat succesul unificării limbii literare, pe de o parte, prin acțiunea unor factori instituționali – între care el numește „școala, presa, armata", dar la care ar trebui adăugată administrația de stat[23] – și, pe de altă parte, prin acțiunea unui factor de ordin psihic și rațional în același timp: „voința colectivă de a sacrifica tot ce ne desparte și de a primi tot ce ne unește".

Această voință colectivă a fost stimulată de cărturarii neamului. Numeroase personalități științifice și culturale regățene au funcționat ca profesori la universitățile și la liceele românești înființate în noile provincii sau/și au condus publicații din diverse centre provinciale (de exemplu: Camil Petrescu la Timișoara, Perpessicius la Arad, Cezar Petrescu, Gib. I. Mihăescu și apoi Nichifor Crainic la Cluj[24], Gala Galaction, Titus Hotnog și același Nichifor Crainic la Chișinău); personalități ardelene (de exemplu, Onisifor Ghibu) au avut activități similare în Basarabia, venind cu experiența integrării provinciei de origine. Pentru legătura cu limba a acțiunilor de acest fel e suficient să amintesc că revista întemeiată la Timișoara de Camil Petrescu în 1920 se numea „Limba română" și că ea a avut un rol important în răspândirea limbii literare unice în Banat; o revistă cu același titlu elocvent a apărut la Chișinău în 1924[25].

Diferite categorii de intelectuali – cadre didactice și practicieni din domenii specializate – întocmesc în primii ani după Unire lucrări lexicografice (glosare și dicționare de proporții variate) unilingve cu echivalentele literare ale unor cuvinte și expresii regionale[26], precum și lucrări bilingve[27] menite să sprijine însușirea

[20] Vezi Al. Tălășescu, *Cum s-a stricat limba românească*, Arad, 1912, și Axente Banciu, *Cum vorbim și cum ar trebui să vorbim românește. Ardelenisme și alte -isme*, Brașov, 1913, la douăzeci de ani după A. Suluț Carpenișeanu, *Graiul ardelenesc în raport cu limba literară de peste Carpați*, Sibiu, 1890. Cf. și Ion Gorun, *Știi românește? Câteva observări asupra limbii, cum se scrie în vremea de față*, București, 1911.

[21] Vezi Mioara Avram, *Un istoric brănean implicat în cultivarea limbii acum nouăzeci de ani*, în LR XLVII, 1998, nr. 3–4, p. 111–115.

[22] *Art. cit.* în nota 5.

[23] Vezi Sever Pop, *art. cit.* în nota 8.

[24] Vezi G. Țepelea, *lucr. cit.*, p. 322.

[25] Vezi Ion Hangiu, *Dicționar al presei literare românești, 1790–1990*, ediția a doua, București, 1996.

[26] De exemplu: Corneliu Negulescu și Eugen Todoran, *Câteva îndrumări în dialectul ardelenesc pentru a vorbi și scrie mai corect românește*, Brașov, [1920]; *Dicționar pentru explicarea cuvintelor radicale* [= a neologismelor] *din limba română*, Chișinău [f.a., f.d., neterminat, primele 4 coli: *a – cameră*]. Vezi și seriile de articole ale publiciștilor Axente Banciu și Ion Gorun, în continuarea activității lor din perioada anterioară.

[27] Pentru acestea informațiile mele provin de la Mircea Seche, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, vol. al II-lea *De la 1880 până astăzi*, București, 1969, p. 300–316.

limbii române de către minoritarii germani[28], maghiari[29], ruși[30]. Atât în lexicografia unilingvă, cât și în cea bilingvă s-a dat o deosebită atenție terminologiilor tehnice (juridică, administrativă, economică, medicală, inginerească etc.)[31]. Chiar atunci când realizările au fost modeste[32], simpla apariție a unor asemenea lucrări este edificatoare pentru necesitatea simțită și pentru intențiile urmărite.

4. În aceste condiții, se poate pune întrebarea dacă lingvistica a avut vreun rol sau, altfel spus, ce au făcut lingviștii români din perioada interbelică pentru a ajuta procesul de unificare a limbii. Desigur, ei pot fi considerați, cel puțin parțial, subînțeleși în doi dintre factorii instituționali menționați de S. Pușcariu – școala sau învățământul, în care au activat ca profesori, și presa, la care au colaborat ca autori –; contribuția lingviștilor merită însă să fie reliefată, cu atât mai mult cu cât ea nu s-a limitat la aceste căi și aspecte.

Este de remarcat, mai întâi, că aproape toți lingviștii importanți din această perioadă, indiferent de generație și de formație, au participat, într-un fel sau altul și într-o măsură mai mare sau mai mică, la acțiunea care în cultura românească se numește „cultivare a limbii"[33].

Ei au făcut operă de educație lingvistică a marelui public prin colaborări în presă nu numai cu articole izolate, ci și cu rubrici de durată: S. Pușcariu la „Societatea de mâine" (Cluj) în 1924, Leca Morariu la „Junimea literară" (Cernăuți) în 1925-1926, Al. Graur în toată perioada interbelică (începând din 1922), dar mai ales în anii '30, la „Adevărul", „Dimineața", „Tempo", „Viața românească" și altele, I.-A. Candrea la „Unirea" (Blaj) în 1934 și la „Universul" în același an și în 1944; vezi și Iorgu Iordan la „Vremea" în 1943, Al. Rosetti la

[28] Aurel Rîșcanu, *Dicționar tehnic german-român (pentru toate ramurile de inginerie, matematică, fizică, chimie, mineralogie și fortificație)*, Cernăuți, 1920 (ediția a doua, 1929, în colaborare cu I.S. Zapolansky); Calistrat Șotropa, *Dicționar român-german și german-român al limbii române oficiale pentru juriști și funcționari de bancă, căi ferate, poștă și silvicultură*, Cernăuți, 1921.

[29] Petru Dejeu și P. Fodor, *Dicționar maghiar-român și român-maghiar* [Partea I], Oradea, 1919; Sabin Evuțian și Ignatie Gross, *Dicționar portativ român-maghiar și maghiar-român pentru școlari și privați* [Partea I], Arad, 1919; Traian Amos Pinteru, *Glosar de cuvinte* [român-maghiar], Beiuș, 1919; Aurel Gherasim, *Dicționar practic al terminilor juridici și al altor espresiuni și cuvinte folosibile ...* [maghiar-român], Sibiu [1919]; I. Bogdan, R. Susnek ș.a., *Dicționar maghiaro-român ... cuprinzând cuvinte tehnice din instrucțiunile de mișcare, telegraf și comerț ...*, Satu Mare, 1921; Liviu Duda, *Dicționar ungar-român de terminologie juridică și comercială*, Orșova, 1921; Traian Pop, *Dicționar juridic român-maghiar și maghiar-român*, Cluj, 1921.

[30] Konstantin Krupoviatkin, *Dicționar ruso-român*, Chișinău, 1919; Nicolai Popovschi, *Dicționar româno-rus ...*, Chișinău, 1920 (ediția a doua 1922).

[31] Vezi și Virgil Ciobanu, *Terminologia medico-legală*, Cluj, 1920.

[32] Nu e lipsit de interes faptul că asemenea încercări au beneficiat de atenția unor lingviști de prestigiu: vezi, de exemplu, recenzia lui S. Pușcariu din DR I, 1920–1921, p. 440–441, la lucrările lui Aurel Rîșcanu, Corneliu Negulescu – Eugen Todoran și Virgil Ciobanu, citate aici mai sus în notele 28, 26 și 31, pe care le discută în legătură cu „necesitatea unificării limbii literare".

[33] Pentru începuturile ei vezi Adrian Marino, *Iluminiștii români și problema „cultivării" limbii*, în LR XIII, 1964, nr. 5, p. 467–482, și nr. 6, p. 571–585.

„Universul" în 1944. Articolele de acest gen ale celor mai mulți lingviști au rămas risipite în publicațiile vremii; reeditarea publicisticii lingvistice interbelice a lui Al. Graur în cele două volume intitulate *Puțină gramatică*[34] (după titlul rubricii sale din „Adevărul" și „Tempo") este în măsură să ne arate aria problemelor tratate și nivelul științific al discuției, incomparabil cu cel al unor contribuții contemporane, cu teme similare, semnate de nelingviști.

Lingviștii au participat la pregătirea și realizarea reformei ortografice din 1932[35] și a instrumentelor de cunoaștere a noilor reguli academice. Ei au discutat problemele spinoase ale ortografiei la al doilea congres al filologilor români din 1926, iar cei care erau membri ai Academiei au participat activ la dezbaterile din acest for; implicarea lor a fost atât de profundă, încât în cazul lui O. Densusianu s-a soldat cu demisia din Academie ca semn al dezacordului cu anumite soluții. Cu toate aspectele ei discutabile – relevate din epocă[36] –, ortografia din 1932 a reprezentat un progres în direcția simplificării scrierii românești și a așezării ei pe baze raționale; ea a constituit și un puternic factor de unificare a limbii scrise. Este meritul lui S. Pușcariu și Teodor Naum de a fi detaliat regulile academice și de a le fi aplicat într-un *Îndreptar și vocabular ortografic*[37] de mare circulație. Este de asemenea meritul unor lingviști cu opinii diferite în unele puncte că – nerenunțând la opiniile lor și rezervându-și dreptul de a le repune în discuție – au adoptat, de dragul unificării, regulile oficiale în scrierile proprii și, mai mult, au contribuit la popularizarea acestor reguli (cazul lui Iorgu Iordan, care în explicarea poziției sale formulează ideea că „un sistem ortografic unitar, chiar mediocru din punct de vedere științific, este de preferat mai multora, oricât de perfecte ar fi ele"[38]).

Unii lingviști interbelici au fost și autori de gramatici descriptive și „practice" (= normative și corective) pentru marele public sau autori de manuale de limba română destinate învățământului ori folosirii de către minoritari[39]. Cea mai importantă gramatică românească din perioada interbelică în sensul ei strict este cea publicată de Iorgu Iordan în 1937; ceva mai târziu, în timpul războiului, s-a publicat gramatica lui Al. Rosetti și J. Byck, apărută fără numele lui J. Byck în 1943 și reeditată cu numele ambilor autori în 1945. În prefața gramaticii sale[40], Iorgu Iordan justifică necesitatea unei asemenea lucrări prin referire la situația lingvistică determinată de marea Unire din 1918: „Limba noastră trece printr-o

[34] București, [vol. I] 1987; II 1988.

[35] Vezi Magdalena Vulpe, *Geneza ortografiei din 1932*, în volumul *Ortografia limbii române. Trecut, prezent, viitor*, Iași, 1992, p. 44–50.

[36] Vezi Mioara Avram, *Procesul ortografiei*, în LR XLI, 1992, nr. 4, p. 185–198, și *O scrisoare inedită a lui Sextil Pușcariu*, *ibidem*, p. 235–242.

[37] Ediția I, București, 1932.

[38] *Gramatica limbii române*, București, 1937, p. VII.

[39] S. Pușcariu, E. Herzog, *Lehrbuch der rumänischen Sprache*, I. Teil, *Anfangsgründe*, Cernăuți, 1919; ediția a doua 1920.

[40] P. IV.

epocă de adânci prefaceri. Unirea românilor din ținuturi cu condiții de viață politică și culturală așa de diferite, numărul însemnat de minoritari care o vorbesc și o scriu, dezvoltarea neobișnuită a activității literare în sensul larg al cuvântului, contactul strâns cu atâtea civilizații străine (mai multe și mai variate decât odinioară): iată o serie de factori care intervin în existența limbii românești, făcând-o să sufere transformări mai profunde, poate, decât niciodată. De aici nesiguranța mai mare a celor care o mânuiesc și, deci, trebuința de a se orienta în cazuri îndoielnice". Caracterizarea lingvistică a perioadei interbelice este reluată de savantul citat, în același spirit, dar cu unele precizări suplimentare, în introducerea lucrării ulterioare *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor"* din 1943 (ediția a doua 1948)[41]: „De altfel trăsătura cea mai caracteristică a românei actuale este un mare zbucium, provocat tocmai de faptul că, de la Unire încoace, mânuitorii ei s-au dublat ca număr și și-au schimbat, în parte, configurația subt raportul etnic. O mulțime, impresionantă și foarte pestriță, de minoritari și-au însușit limba noastră, pe care o utilizează în vorbire și în scris. De asemenea sunt mai numeroși, chiar proporțional vorbind, decât odinioară tinerii, de toate naționalitățile și de ambele sexe, care apar ca publiciști în diverse direcții. Să nu uităm, în sfârșit, frământările produse în spiritele contimporanilor noștri începând cu primul război mondial și accentuate mereu după aceea, frământări care se manifestă, pretutindeni, deci și în limbă, printr-un dinamism lipsit de orice frână. Toate acestea provoacă, în mod fatal, abateri de la uzul lingvistic consacrat, mai multe și mai grave decât în epoci liniștite"[41].

Mai interesant mi se pare faptul că, în cadrul „bătăliei" desfășurate în jurul gramaticii lui Iorgu Iordan în 1937–1938[42], idei similare au fost exprimate nu numai de un lingvist ca Al. Graur[43], ci și de scriitorul M. Sadoveanu și de istoricul și criticul literar G. Călinescu. Subscriind la expunerea de motive făcută de Iorgu Iordan în acea gramatică, M. Sadoveanu[44] justifică, de fapt, dintr-o perspectivă politică, întreaga acțiune de cultivare a limbii din perioada interbelică: „Se simte, într-adevăr, nevoie de așa ceva, de câtva timp. Acest «câtva timp» înseamnă vreo douăzeci de ani. După războiul de întregire și după unirea tuturor țărilor românești, s-a simțit nevoie de multe lucruri. Mulți oameni serioși au să zâmbească auzind că se pune nevoia unei gramatici pe primul plan. A pune așa ceva înaintea necesităților economice și politice e îndrăzneț în orice caz. E mai mult serios decât îndrăzneț. Poți constitui oare un stat fără instrumentul principal de înțelegere între oameni ? Poți să-l consolidezi fără o unificare culturală ? Cu anarhie ortografică și gramaticală, agenții statului vor călăuzi fără prestigiu treburile publice". (Poziția lui

[41] Ediția a doua, p. 20.

[42] Vezi Mioara Avram, *Iorgu Iordan și limba română*, în „Memoriile Secției de Filologie, Literatură și Artă" X, 1988, p. 71–74.

[43] Care a publicat mai multe recenzii și prezentări ale acestei cărți.

[44] *Gramatica d-lui I. Iordan*, în „Adevărul" din 8 decembrie 1937 (vezi acum *Opere*, XX, București, 1967, p. 243).

M. Sadoveanu seamănă până la identitate cu unele afirmații ale lui I. Eliade Rădulescu[45], făcute cu exact 70 de ani mai înainte, într-un moment istoric comparabil prin aceea că era la câțiva ani după Unirea Principatelor: „Limba singură unește, întărește, define națiunea; ocupați-vă de dânsa mai nainte de toate, și nu veți face prin aceasta decât cea mai fundamentală politică, veți pune fundamentele naționalității".) La rândul său, G. Călinescu[46] observă, printre altele, că „Niciodată ca în această epocă de după război nu s-a scris mai rău și nu s-a arătat un interes mai viu pentru tot ce poate da o îndrumare în «corecta» scriere". Cu câțiva ani în urmă, în 1930, publicistul D. I. Suchianu[47] criticase și el „românească de după război". Sunt mărturii de autoritate – deși exagerate prin absolutizare și comparații[48] – și din ele rezultă în ce măsură cultivarea limbii era un comandament social, la care lingviștii epocii au răspuns cu promptitudine și competență.

Participând la această acțiune și ridicând-o la un nivel corespunzător, cu observații justificate și nuanțate, lipsite de dogmatism, ei nu abdicau de la preocupările de ordin strict științific. Dimpotrivă. Interesul acordat stărilor contemporane corespundea noilor orientări descriptiviste apărute în lingvistica mondială interbelică. Înregistrarea faptelor de limbă contemporane putea servi autorilor lingviști în două scopuri: nu numai ca obiect al intervențiilor de cultivare a limbii, ci și ca obiect de studiu în sine.

Limba literară din perioada interbelică devine astfel obiect de studiu – principal sau secundar, pur descriptiv sau integrat în preocupări de istorie a limbii – al mai multor lingviști. Sextil Pușcariu are mai puține studii speciale consacrate unor aspecte ale limbii contemporane (fundamental este articolul *Rostiri și forme șovăitoare*[49] din 1936, care prezintă rezultatele anchetării a cinci intelectuali de marcă), dar acordă acestor aspecte un loc important în lucrarea sa cu profil complex *Limba română*. I *Privire generală,* care conține, printre altele, pertinente observații asupra procesului de unificare lingvistică[50]; o inițiativă prețioasă a aceluiași lingvist este includerea în ancheta lui Sever Pop pentru *Atlasul lingvistic român* I[51] a trei scriitori reprezentanți ai celor trei principale provincii: mol-

[45] *Literatura – politica* (textul unei conferințe din 1867), în *Opere,* ediție critică ... de D. Popovici, II, București, 1943, p. 46.

[46] *Iorgu Iordan: Gramatica limbii române,* în „Adevărul literar" din 5 iunie 1938.

[47] „Viața românească" 1930, nr. 5.

[48] Al. Graur, în „Viața românească" 1930, nr. 6 (vezi *Scrieri de ieri și de azi,* București, 1970, p. 168), amendează astfel înțelesul îmbinării terminologice folosite de D.I. Suchianu: „Desigur, expresia «de după război» trebuie înțeleasă numai ca o limitare în timp, fără nici o legătură cauzală cu calitatea scrisului. Și înainte de război se găseau din belșug scriitori care nu știau să scrie, și se vor găsi și după războiul viitor".

[49] „Revista Fundațiilor Regale" II, 1936, nr. 9, p. 566–582; vezi acum volumul *Cercetări și studii,* p. 404–415.

[50] Vezi, de exemplu, *loc. cit.* în nota 3.

[51] *Atlasul lingvistic român,* publicat de Muzeul Limbii Române din Cluj sub conducerea lui S. Pușcariu. Partea I de Sever Pop. Vol. I Cluj, 1938; II Sibiu/Leipzig, 1942.

doveanul M. Sadoveanu, munteanul I.-Al. Brătescu-Voinești și ardeleanul I. Agîrbiceanu. Al. Graur publică în perioada interbelică mai multe studii descriptive sau parțial descriptive, pe care după război și-a bazat lucrarea de sinteză *Tendințele actuale ale limbii române*[52]. Cel care a dat o atenție deliberat prioritară descrierii limbii contemporane este Iorgu Iordan[53]: mai întâi în cursurile universitare și într-o serie de studii publicate în reviste de specialitate[54], apoi în gramatica citată și în monumentalele lucrări *Limba română actuală. O gramatică a „greșelilor"* și *Stilistica limbii române*[55].

5. Direcția de cercetare a limbii contemporane și participarea lingviștilor la acțiunea de cultivare a limbii, începând cu normarea ei, au continuat și s-au dezvoltat în noile condiții ale perioadei postbelice[56].

Modificarea granițelor de stat în 1944 a avut și consecințe lingvistice: în Basarabia și în Bucovina de Nord progresul unificării limbii a fost temporar oprit și chiar urmat de regres, atât din cauza presiunii exercitate de limba oficială, rusa, și a schimbării statutului limbii române, cât și din cauza încercărilor – nereușite – de normare divergentă legate de teoria existenței unei așa-numite limbi moldovenești[57]. În ciuda tuturor opreliștilor, influența limbii literare unice nu a încetat să se manifeste, cultivarea limbii fiind întreținută de scriitori (ca modele de exprimare) și de lingviști (ca autori de lucrări descriptive, normative și corective)[58], iar în 1989 bătălia pentru „limbă și alfabet" a dat primele ei rezultate promițătoare[59].

Lingviștii din amândouă țările de limbă română au folosit în toată perioada postbelică – și folosesc și astăzi – moștenirea comună a perioadei anterioare (de

[52] București, 1968.

[53] Vezi Iorgu Iordan, *Programul nostru* [= programul său ca profesor, succesor al maestrului său Al. Philippide, la catedra de filologie română și ca director al revistei „Buletinul Institutului de Filologie Română «Alexandru Philippide»"], în revista citată, vol. I, 1934, p. 4.

[54] „Buletinul Institutului de Filologie Română «Alexandru Philippide»" și „Bulletin linguistique".

[55] București, 1944; ediție definitivă București, 1975.

[56] Pentru aspectele și progresele unificării lingvistice în România postbelică vezi Mioara Avram, *Unitatea limbii noastre naționale și problemele cultivării limbii*, în LR XXV, 1976, nr. 4, p. 339–348 (articol reprodus în volumul autoarei *Probleme ale exprimării corecte*, București, 1987, p. 7–15).

[57] Vezi Ioana Vintilă-Rădulescu, *Lingviștii și „limba" moldovenească*, în LR, XLI, 1992, nr. 5, p. 261–277; Klaus Heitmann, *Limbă și politică în Republica Moldova*. Culegere de studii, Chișinău, 1998. Vezi și volumele: Academia Română, *Limba română și varietățile ei locale*, București, 1995; *Adevărul despre noi/Limba română este patria mea*, Chișinău, 1996.

[58] Vezi Mioara Avram, *Norma codificată a limbii române actuale*, în „Revistă de lingvistică și știință literară" 1993, nr. 2 (146), p. 35–41; Ion Eţcu, *Normă codificată – normă necodificată în context glotic basarabean, ibidem*, p. 50–56.

[59] Vezi Mioara Avram, *Considerații asupra situației limbii române în Republica Moldova*, în LR XLI, 1992, nr. 5, p. 249–260.

altfel, în România, cei din generația actuală au fost îndrumați de unii dintre principalii ei reprezentanți, care și-au continuat activitatea). Perspectiva timpului ne oferă celor de azi posibilitatea de a aprecia justețea unor critici, propuneri sau prognoze în lumina confirmării sau infirmării lor de către evoluția limbii. Dincolo de detalii, evoluția limbii române literare a validat poziția de principiu în favoarea unității limbii literare, la întărirea căreia lingvistica românească și-a adus și își aduce contribuția.

Cu toate succesele, mai sunt obiective de realizat. Experiența istoriei, îndeosebi cea a perioadei interbelice, de care m-am ocupat nu întâmplător, ne învață că „miracolul" unității lingvistice și culturale nu se înfăptuiește de la sine, ci este efectul unor acțiuni conștiente și perseverente izvorâte din acea „voință colectivă de a sacrifica tot ce ne desparte și de a primi tot ce ne unește".

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Cătălina Mărănduc

RAPORTUL ÎNTRE EXPECTANȚĂ ȘI ACCEPTABILITATE ÎN RECEPTAREA TEXTUALĂ

Este evident rolul primordial pe care îl are receptarea în formarea competenței lingvistice, considerată de cele mai multe ori de lingvistica modernă drept una textuală.

Dacă un copil crescut în mijlocul animalelor, care nu receptează în copilărie semne lingvistice, nu deprinde facultatea limbajului, nu poate emite semne lingvistice, generalizând, putem spune că un individ care nu receptează texte nu va putea genera niciodată texte, ca mijloc superior de exprimare a intențiilor sale comunicative.

Deși nu ne putem opri aici asupra definirii (dificile și laborioase) a noțiunii de *text,* vom preciza că nu ne referim la cel literar, ci la orice ansamblu de semne, cu un grad superior de structurare semantică, astfel încât să fie purtătorul unui sens textual global, care rezultă din suma sensurilor semnelor componente, dar nu este identic cu aceasta și care îndeplinește eficient o intenție comunicativă a emitentului său[1].

Majoritatea modelelor care au încercat să explice generarea și receptarea textului au pornit de la modelul jakobsonian, adăugându-i noi componente sau aplicându-le pe cele originare, prin particularizare, la macro-semnul textual.

Pentru exemplificare, ne vom opri la modelul lui Heinrich Plett[2].

În acest model, procesul de *codare* primește numele de *textualizare* (pornind de la un *obiect de referință* și niște *premise interne* ale *emitentului* comunicării); rezultatul acestui proces este *textul* (echivalat deci cu un tip de *mesaj*), format dintr-o suită de *semne* aparținând unui *cod* și vehiculate printr-un *canal*. *Decodarea* devine aici *detextualizare*; depinde și ea de niște *premise interne*, acum ale *receptorului* și prin ea se ajunge la extragerea unei *informații*.

[1] Pentru definirea noțiunii de *text*, o prezentare pe larg a unei vaste bibliografii am găsit la Carmen Vlad, *Sensul, dimensiune esențială a textului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994, p. 16–62; o prezentare mai sintetică se află la Angela Bidu-Vrănceanu, Cristina Călărașu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană-Dindelegan, *Dicționar general de științe, Științe ale limbii (= D.Ș.L.)*, București, Editura Științifică, 1997, p. 507–510.

[2] H. F. Plett, *Știința textului și analiza pe text. Semiotică, lingvistică, retorică*, București, Editura Univers, 1983, p. 40–44.

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 305–324, București, 1998

Modelul, arată autorul, are dezavantajul unei mari simplificări a unor fapte complexe[3].

Textul este deci un *super-semn*, care conține o mulțime de *(sub-)semne*. Inventarul de semne lingvistice se structurează potrivit unui *cod* și unor *sub-coduri*, care, spunem noi, ar putea fi structurate fie în funcție de nivelurile lingvistice, fonologic, morfologic, sintactic, adică *pe verticală*, fie în funcție de tipurile de text generate în procesul comunicării de varietatea intențiilor comunicative, adică *pe orizontală*.

Cercetătorii textului au remarcat cu toții dificultatea construirii unor modele mai rafinate, care să devină instrumente operaționale în *analiza* sau chiar *generarea* textuală. Dificultatea provine din complexitatea obiectului analizat, textul putând fi un macro-semn a cărui întindere conține sute de pagini. Chiar dacă are dimensiuni reduse, un text *literar*, înzestrat de emitent cu *poeticitate*, este de o mare complexitate, decodarea lui presupunând interferențe între sfere semantice variate ale unor semne lingvistice care uneori nici nu apar în text *(metaforizări)* și/sau interferențe *intertextuale*.

Dacă se poate descrie competența lingvistică drept deținerea unui inventar de semne *(vocabular* sau *lexic)* și a unui inventar de reguli de utilizare a acestora *(gramatică)*, aceste componente putând efectiv să fie inventariate, prin specificarea listei semnelor vocabularului și enunțarea regulilor care compun gramatica, nu același lucru se poate spune despre competența textuală.

Lista semnelor lingvistice utilizate în comunicarea prin texte ar trebui să cuprindă nu numai unități lexicale, ci și simboluri extrase din experiența textuală deținută de emitent și receptor, din întreaga lor experiență culturală sau din cunoașterea empirică a fenomenelor lumii reale.

Cel care își propune să realizeze o astfel de listă este J. Petöfi în teoria structurii textului ca structură de lume (TeSWeST, după abrevierea titulaturii germane *Textstruktur Weltstruktur Theorie*)[4]. Constructul, extrem de laborios, este totuși numit *teorie parțială*; autorul subliniază caracterul său incomplet, necesitatea de a continua rafinarea lui și faptul că este aplicabil numai cu ajutorul calculatorului.

Modelul lui J. Petöfi are o componentă de gramatică generativă, care include aspectele co-textuale (prezente în text), precum și o componentă semantică extensională, care inventariază aspectele con-textuale (exterioare textului). Analiza efectuată cu instrumentele acestui model asupra unui text de dimensiuni

[3] Autorul arată că astfel de modele comunicative ale mesajului, textului sau literaturii au fost elaborate de mulți alți cercetători: R. Jakobson, *Essais de linguistique générale*, Paris, Editions de Minuit, 1963; S. J. Schmidt, *Ästhetizität Philosopische Beiträge zu einer Theorie des Ästhetischen*, München, 1969; U. Eco, *Traité de sémiotique générale*, Paris, 1972 etc.

[4] J. S. Petöfi, *Vers une théorie partielle du texte*, în *Papiere zur Textlinguistik*, vol. 9, Hamburg, Helmut Buske Verlag, 1975, cap. 2, p. 7–35.

foarte reduse[5] este extrem de laborioasă, lista semnelor cuprinse în cea de-a doua componentă, a semanticii extensionale, este deosebit de lungă și mereu incompletă, asfel încât este greu de imaginat cum s-ar putea aplica modelul la un text mai complex.

Revenind la modelul lui H. Plett, acesta reunește toate „necunoscutele" procesului de comunicare prin text sub numele de *premise*, care pot fi *externe*, dacă privesc *obiectul de referință*, sau *interne*, dacă privesc fie pe emitent, fie pe receptor. Acestea din urmă sunt descrise ca: *premise biologice, psihologice, sociologice diferite care determină situația de comunicare și pe cei ce participă la ea* [6]. Dintre acestea face parte și *codul*, care nu este același pentru emitent și receptor.

Totuși, transmiterea informației este posibilă datorită unei intersecții a repertoriului de semne și reguli deținut de fiecare participant la comunicare. Determinarea elementelor acestei intersecții prin specificare nu pare realizabilă în stadiul actual al cercetărilor.

Pentru a depăși dificultatea specificării tuturor factorilor denumiți mai sus *premise*, R. Beaugrande și W. Dressler au definit niște rezultante ale acțiunii acestor factori biologici, psiho-sociologici, culturali: *intenționalitate, intertextualitate, acceptabilitate*[7].

Am putea considera, credem, *intenționalitatea* o rezultantă a acțiunii *premiselor interne* ale emitentului, *acceptabilitatea* o rezultantă a *premiselor interne* ale receptorului, iar *intertextualitatea* o parte a intersecției codurilor proprii participanților la comunicare, determinând atât procesul de *textualizare*, cât și pe cel de receptare *(detextualizare)*.

Acceptabilitatea este definită de autorii citați prin apariția unor semnale ale (non)cooperării receptorului la procesul de comunicare, prin punerea în discuție a legitimității utilizării unui semn lingvistic. Obținerea cooperării receptorului ar necesita deci clarificări ale segmentelor necomune ale codurilor participanților la comunicare, într-un mod analog în care *funcția metalingvistică* la R. Jakobson regla funcționarea *codului*.

Termenul *acceptabilitate* este preluat de teoria textului din gramatica generativă, care îl pune în relație cu respectarea regulilor impuse de uzul lingvistic, deci cu *performanța*. Acest termen este relaționat de gramaticile generative cu *gramaticalitate*, care reprezintă conformitatea cu regulile standardizate ale *competenței*. Un enunț poate avea mai multe grade de acceptabilitate, după capacitatea lui de a transmite o informație recuperabilă (mai greu sau mai ușor) în procesul comunicării, dar gramaticalitatea are un singur nivel, dat de respectarea inte-

[5] Antoine de Saint Exupéry, *Micul Prinț*, cap. XIX, în care prințului îi răspunde ecoul. În versiunea Editurii Științifice, București, 1964, p. 54–55.

[6] H. F. Plett, *op. cit.*, p. 43.

[7] R. A. de Beaugrande, W. U. Dressler, *Introduction to Textlinguistics*, London, New-York, Longman Linguistics Library, 1981.

grală a regulilor de formare. *Acceptabilitatea* diferă și în funcție de tipul stilistic în care se încadrează enunțul, oral, popular, sau cult, scris, literar[8].

Un exemplu de regulă a uzului care poate guverna *acceptabilitatea* la nivelul frastic este aceea a dozării lungimii frazei, numărului de coordonări sau numărului de subordonări încastrate potrivit capacității de stocare a creierului uman. O frază cu un număr prea mare de propoziții componente, oricât de riguros organizate, nu este acceptabilă deoarece receptorul nu poate sesiza această organizare.

Transpunerea termenului la nivel textual pune probleme mult mai complexe. De pildă, pentru un text poetic, nu va fi acceptabilă o prea mare aglomerare de sensuri metaforice sau o distanță prea mare între sferele semantice ale termenilor relaționați printr-un trop, deoarece receptorul, mai ales cel cu o experiență intertextuală poetică redusă, nu poate decoda sensul textual prea ermetic. De asemenea, apare necesitatea ca *acceptabilitatea* să fie o medie a reacției (diverse) a receptorilor la textul dat.

În cazul (cel mai frecvent) în care emitentul și receptorul textului nu se află în contact direct, emitentul nu poate primi semnale ale *acceptabilității* receptorului. De aceea primul este obligat să încerce anticiparea reacției celuilalt și să includă în text elemente prin care semnele lingvistice să se explice și/sau legitimeze reciproc. El va încerca să sugereze apartenența lor la o structură coerentă, foarte bine organizată, în care nimic nu este omisibil și totul se subordonează unui sens global recuperabil de către receptor.

Lipsa *acceptabilității* s-a manifestat, într-o serie de teste pe care le-am efectuat asupra procesului de receptare și formare a textului la elevi de 13–14 ani, prin negarea existenței unui sens (textual global). Ei au declarat:

...greșit, pentru că nu se înțelege nimic.

...greșit pentru că cuvintele nu au nici un sens.

E greșit deoarece este neclar, nu se înțelege.

Se pare că ceea ce i-a supărat a fost nu lipsa de sens a *cuvintelor*, pentru că sensul acestora poate fi găsit în dicționar, ci lipsa de sens a construcției lingvistice alcătuite din mai multe cuvinte și fraze, care li s-a oferit spre receptare și care conținea la fiecare test un anumit tip de ruperi ale coeziunii și coerenței (la nivel morfologic, sintactic sau semantic). Aceasta se poate observa mai bine în răspunsul:

Frazele nu se continuă.

Am putea considera aceste răspunsuri drept dovezi că textul însuși este privit ca *macro-semn,* căruia trebuie să i se poată asigna un sens pentru a se stabili prin el un proces de comunicare.

Astfel, *acceptabilitatea,* deși concepută inițial ca o reacție la un semn sau un număr redus de semne receptate, poate fi observată și la nivelul textului privit ca macro-semn; reacția la text poate rezulta din însumarea reacției la semnele

[8] Vezi *D.Ș.L.*

componente, dar nu numai din aceasta, având în vedere marea capacitate de auto-reglare a procesului comunicativ, care face ca nici sensul textual să nu fie dat de însumarea sensurilor semnelor componente.

În ultimă instanță, *acceptabilitatea* cu mai multe grade a textului presupune recunoașterea calității de text, mai mult sau mai puțin *corect format,* de unde gradele acceptabilității. În cazul unui *text incorect format,* gradul de acceptabilitate este dat de dificultatea mai mare sau mai mică a receptorului de a efectua integrarea cu norma sa proprie a abaterii observate și de a recupera sensul construcției.

Dimpotrivă, *non-acceptabilitatea* ar reprezenta imposibilitatea integrării cu vreo normă a abaterilor constatate în structura lingvistică dată și imposibilitatea recuperării unui sens textual global. Receptorul nu mai poate coopera în acest caz la reconstrucția sensului textual și comunicarea prin text nu se realizează.

Dacă prin introducerea acestei noțiuni se renunță la necesitatea specificării întregului inventar de semne, simboluri și sensuri deținut de participanții la comunicarea prin text, nu se renunță însă la ambiția de a aproxima din ce în ce mai exact sistemul de *norme intrinseci* care guvernează codul receptorului, în funcție de care semnele se pot relaționa *acceptabil,* pot funcționa în procesul de *(de)textualizare*, adică în funcție de care o structură lingvistică este sau nu corect formată.

Dimpotrivă, termenul *expectabilitate* utilizat de Em. Vasiliu în lucrarea *Introducere în teoria textului* este urmarea constatării că deocamdată nu se poate preciza *„în ce anume constă un* ***sistem de norme***"[9], deoarece *„o astfel de descriere a normelor concrete, în vederea unei posibile* ***ierarhizări***[10] *în ordinea toleranței*[11]*, ar trebui ca abia de acum înainte să se întreprindă"* [12].

Fără a se referi, în vreun fel, la complexele *premise interne* ale receptorului, la condiționările biologice, psiho-socio-culturale, și nici la *codul* pe care îl deține receptorul, eludând complexitatea lor, autorul observă că rezultanta acestora este o reacție a receptorului la perceperea fiecărui semn al textului cu care intră în contact, numită *expectație* și în funcție de care joncțiunea acestui semn la șirul celor deja receptate este sau nu considerată *permisă*.

Expectabilitatea ar fi aici o proprietate a (unui fragment al) textului de a induce receptorilor o anumită *expectație,* adică o medie (scontată) a reacțiilor receptorilor la un (segment dintr-un) text dat.

Ca și *acceptabilitatea* și în opoziție cu *gramaticalitatea, expectabilitatea* este o noțiune graduală, influențată atât de *codul* propriu receptorului, care am

[9] Sublinierea noastră.

[10] Sublinierea autorului.

[11] Este vorba de toleranța normei față de abateri. Norma este formulată astfel încât să rezulte toleranța ei.

[12] Em. Vasiliu, *Introducere în teoria textului*, București, Editura Științifică, 1990, p. 137.

văzut că este format dintr-un ansamblu de semne, simboluri și reguli greu de specificat sau aproximat, cât și de registrul stilistic în care este încadrat textul dat.

În raport cu *expectația*, Em. Vasiliu[13] definește o funcție analoagă celei a *valorii de adevăr* din logica polivalentă, stabilind, pentru studiul efectuat în lucrarea citată, ca aceasta să aibă cinci valori: V ia valori în mulțimea {0; 0,25; 0,5; 0,75; 1}.

Deducem de aici că, prin analogie cu *valoarea de adevăr*, *expectația* ar putea fi judecarea conținutului semantic al textului ca fiind conform sau nu cu lumea referențială așa cum este ea văzută de receptor. Mai departe[14] se definește un modalizator P *(permisivitate)*, în raport cu valorile *expectației*, astfel încât un *proces adjonctiv* dintre cele care duc la formarea textului are întotdeauna o valoare de *permisivitate* (în raport cu norma) egală cu valoarea *expactației* receptorului.

Observăm faptul că *permisivitatea* este un concept oarecum analog celui de *acceptabilitate*. Cel din urmă termen pare însă a sugera mai exact marea libertate a receptorului de a accepta chiar un text care nu este permis din punctul de vedere al unor *norme externalizate*, pe care le învață, îi sunt aduse la cunoștință ca un dat social, cultural.

Realitatea, faptul că anumite texte neconforme cu acest tip de norme sunt acceptate, demonstrează existența unor *norme internalizate*, proprii receptorului. Între aceste două tipuri de norme există diferența de la abstract la concret. Așa cum o pisică având accidental numai trei picioare corespunde noțiunii de patruped, o suită de semne verbale plină de abateri de la norme, dar căreia i se poate atribui un anume sens, este acceptată ca text în limba dată.

O altă deosebire ar fi aceea că *permisivitatea* pare a fi privită mai mult din perspectiva emitentului, care studiază, în cazul fiecărui semn adăugat, oportunitatea joncțiunii lui la șirul deja format; receptorul n-ar face decât să refacă mental acest proces. În schimb, termenul *acceptabilitate* se referă în primul rând la felul în care receptorul consideră un semn sau o îmbinare de semne care îi sunt date ca obiect finit.

Vom preciza de asemenea că, dacă *expectabilitatea* reprezintă o generalizare a unui șir posibil de *expectații* ale unor receptori, deci o abstractizare a celei de-a doua noțiuni, mai concrete, mai legate de uzul limbii, termenul propus de noi, *expectanță*[15], reprezintă mai ales o caracteristică a textului de a corespunde sau nu orizontului de așteptare al receptorilor cărora li se adresează.

Astfel încât, ambele noțiuni studiate, începând prin a fi parametri de apreciere a unui semn sau a unei structuri minimale de semne, prin aplicare la teoria

[13] Em. Vasiliu, *op. cit.*, p. 122–124.

[14] *Ibidem*, p. 132–135.

[15] Menționăm că nu dorim să discutăm „estetica" sau legitimitatea introducerii acestor termeni în limba română, deoarece ei vor fi păstrați sau respinși de uzul limbii indiferent de părerea noastră, ci doar să studiem care sunt diferențele de sens pe care le reflectă selectarea unor sufixe diferite, analizabile pentru vorbitorul de limbă română.

textului, ajung să se refere la text ca structură dotată cu un sens global, ceea ce era de așteptat, de vreme ce textul însuși poate fi considerat *macrosemn.*

De asemenea, ambele noțiuni, pornind de la aprecierea structurii lingvistice în raport cu niște norme ale codului, fie ele și internalizate, greu specificabile cu exactitate, ajung, prin intermediul semanticii, la sensuri interpretative, filosofice: *acceptabilitatea* să reflecte structurarea coerentă a sensului global, iar *expectanța* să aprecieze valoarea de adevăr a textului, ceea ce nu e de mirare, de vreme ce structura textului poate fi privită ca *structură de lume posibilă.*

Cum explicăm oare, din aceste două perspective, cea a normelor lingvistice, și cea a interpretării semantico-filosofice, faptul, uneori evident în comunicare, că un text poate să nu corespundă, în totalitate sau în numeroase segmente ale lui, cu *expectația* unui receptor, dar să fie *acceptabil*, sau, dimpotrivă, să corespundă perfect *expectației* receptorului, dar să aibă o *acceptabilitate* foarte redusă?

Într-adevăr, un receptor avizat de poezie, cu repertoriu *intertextual* poetic vast, nu va accepta un text aparținând acestui registru stilistic, dacă nu-i contrariază puternic *expectația*, dacă nu este format din îmbinări neașteptate de semne. Un text care nu frapează prin nimic *expectația* poate fi considerat *inacceptabil* și dacă nu conține suficientă informație sau nu pare capabil să îndeplinească exact intenția comunicativă a emitentului (e banal, nestructurat etc.).

Deoarece am văzut că ambele fenomene sunt graduale, vom considera aici, *expectanța* graduală a receptorului *(E)* ca luând valori într-o mulțime de 11 elemente, pentru a oferi posibilitatea unor distincții mai rafinate și pentru a se putea nota cu numere zecimale: {0; 0,1; 0,2; 0,3; 0,4; 0,5; 0,6; 0,7; 0,8; 0,9; 1}. De asemenea, vom considera că *acceptabilitatea* textului din punctul de vedere al receptorului *(A)* poate lua valori în aceeași mulțime cu 11 elemente, dar nu obligatoriu aceleași valori în cazul considerării aceluiași text sau fragment de text.

Această situație $(E \neq A)$ este conformă cu practica receptării textuale și verificabilă experimental. S-ar putea observa, de pildă, o dependență între concordanța mai mare sau mai mică a valorilor E cu valorile A și registrul stilistic ori tipul de text în care este încadrată structura lingvistică de către receptor.

În cazul textelor aparținând stilului științific, *acceptabilitatea* $A = 1$ se realizează în cazul și numai în cazul când *expectanța* $E = 1$. Pentru o expectanță care doar se apropie de 1, să zicem, cu aproximație, că este de 0,8, receptorul sesizând câteva mici încălcări ale normei academice, *acceptabilitatea* se va apropia de 0, fiind aproximativ 0,1, iar pentru $E = 0{,}9$; $A = 0{,}2$. Într-adevăr, nici un receptor nu va accepta abateri de la norme (fie ele și norme implicite) în textele științifice, didactice, în dicționare etc.

În schimb, pentru texte aparținând stilului literar și/sau familiar, vor putea exista valori ale A care să tindă către 1 chiar dacă $E = 0{,}1$. Există texte din limbajul familiar care își ating scopul comunicativ și/sau expresiv chiar dacă sunt pline de abateri de la norme, sau texte literare care surprind violent *expectanța*

receptorului pentru ca apoi să-i ofere un model de structurare a lumii textuale foarte puternic și să fie acceptate.

În cazul textelor cu finalitate practică, se pot accepta abateri sau inovații față de norme în anunțuri sau publicitate ironică, unde au o funcție expresivă, în rețete de preparare și alte sfaturi practice, dacă sunt emise în limbaj colocvial, ori în textele practicilor magice emise în limbaj popular. Aici $A = 1$ chiar dacă $E \in \{0,1; \ldots 0,5\}$.

În alte tipuri de texte, de pildă cele în stil jurnalistic, sau juridic, abaterile de la norme au consecința producerii unui efect ironic involuntar și neatingerea scopului acțional care reprezintă o parte esențială a sensului textual al acestor tipuri de texte. Receptorul va fi silit să le accepte pe cele de tip juridic (de pildă, $E = 0,3$; $A = 0,6$), dar le va respinge pe cele jurnalistice sau le va păstra pentru o colecție anecdotică. În acest caz, valoarea $A = 0$ indiferent de valoarea luată de E; sensul textual nu se structurează corect din punct de vedere pragmatic, deoarece emitentul nu își realizează intenția actului său de limbaj.

Să vedem ce explicație putem da acestor situații.

O constatare ce se poate face este că cele două noțiuni nu sunt sinonime, deoarece se distanțează temporal. *Expectanța* caracterizează prima luare de contact cu semnul sau textul, raportată la perioada dinaintea receptării, iar *acceptabilitatea* caracterizează finalul procesului de receptare a semnului, clasarea lui printre alte date ale experienței (textuale) deja achiziționate. Dacă ne referim la receptarea unui semn sau unei succesiuni minimale de semne, cele două momente sunt foarte apropiate și pot coincide (aparent); în ce privește însă receptarea unui text de dimensiuni mai mari, devine manifest faptul că cele două noțiuni caracterizează atitudinea receptorului față de text în momente diferite.

Dacă vom privi cele două noțiuni în sensul lor mai restrâns, de confruntare a unei succesiuni (reduse dimensional) de semne cu niște reguli sau norme aparținând codului propriu receptorului, vom putea face aceeași constatare: valorile expectanței pot să coincidă sau nu cu cele ale *acceptabilității*.

Codul deține deci mai multe seturi de norme cu care receptorul poate compara textul dat. Observarea comportării diferite față de texte aparținând unor stiluri diferite ale limbii sugerează faptul că fiecare dintre acestea sunt apreciate potrivit altor norme. Deci *subcodurile* ar fi formate din *submulțimi de semne* și dintr-un *set de norme* specifice.

Dar I. Coteanu[16] arată că o astfel de analiză a *codului* în *subcoduri* se poate adânci prin studiul unor sub-limbaje ale unor grupuri sociale restrânse sau chiar prin studiul particularităților de limbaj (noi citim *cod*) ale unui singur vorbitor (de pildă, scriitor cunoscut, dar nu neapărat).

[16] I. Coteanu, *Stilistica funcțională a limbii române. I, Stil, stilistică, limbaj*, București, Editura Academiei, 1973, p. 50; 80–87.

Putem analiza aceste variante stilistice ca fiind și ele alcătuite dintr-un ansamblu de semne și un set de norme. Iar dacă *stilul* este alegere, opțiune[17], ne putem imagina că alegerea este nu numai a unor elemente ale mulțimii de semne, ci și a unor norme din mai multe alternative, cu recomandări diferite sau doar cu toleranțe diferite ale faptelor de limbă nerecomandate. Același lucru este a defini *stilul* ca deviere[18], deoarece un fapt de limbă recomandat de o normă poate fi considerat deviere din punctul de vedere al altei norme.

S-ar putea deci explica diferențele de valori ale *expectanței* și *acceptabilității* prin faptul că receptorul, încercând să refacă procesul de emitere a textului, se așteaptă la un moment-dat să fie aplicată o normă, dar apoi este convins de structurarea secvenței de semne să admită posibilitatea aplicării alteia ($E < A$).

Dimpotrivă, în alte cazuri receptorul observă aplicarea exact a acelei norme care se aștepta să fie aplicată acolo, dar structurarea secvenței de semne și sensului ei îl conving că atât *expectația* sa cât și opțiunea emitentului au fost greșite și era preferabil să se aplice o altă normă ($E > A$).

Generalizând, vom arăta că operația prealabilă *detextualizării* pe care o efectuează receptorul este încadrarea textului dat într-un anume stil și tip de text, guvernat de un anume set de reguli. Încadrarea se face potrivit unor mărci ale textului, cum ar fi suportul său material, titlul, forma, întinderea etc. Dar dacă mărcile respective sunt înșelătoare, sau dacă din alte motive receptorul a făcut greșit această încadrare, el va putea reveni asupra ei și apoi va reconsidera întregul proces de receptare. Semnul sau șirul de semne va fi apreciat potrivit altui set de norme în momente diferite ale receptării, deci $E \neq A$.

Dar diferențele se explică și mai ușor dacă nu considerăm aceste seturi de norme ca însușite o dată pentru totdeauna, ci ca *sisteme dinamice* de norme, iar *competența textuală* ca fiind mereu perfectibilă, prin acumularea experienței în procesul comunicării prin text.

Într-adevăr, *competența textuală*, ca și cea lingvistică, se formează într-o primă etapă prin receptarea unor șiruri de semne ale căror sensuri nu sunt bine precizate pentru receptor. Cu atât mai mult, el nu cunoaște normele după care semnele se asamblează în aceste șiruri și trebuie să le deducă, așa cum se deduce *regula* unui *joc* la care se participă fără instrucțiuni anterioare.

Dar acest demers *deductiv* poate fi necesar și mai târziu, la contactul cu un tip de text pe care receptorul nu-l deține în competența sa ori cu un text (poetic) de o mare originalitate, care își inventează simbolurile și normele proprii de combinare. În acest caz, la începutul receptării, E va tinde către 0, căci receptorul va compara șirul de semne cu un set de norme deținut de el, care nu este cel potrivit. Pe parcursul procesului de receptare, el va reuși să deducă noua normă, va aprecia textul dat din perspectiva ei, iar A va tinde către 1.

[17] I. Coteanu, *op. cit.*, p. 54–58.

[18] *Ibidem*, p. 65.

Să considerăm acum *expectanța* și *acceptabilitatea* ca fiind valori ce caracterizează *textul* ca *macrosemn*, referindu-se la întreaga sa structură, și nu la un semn sau un segment de semne din succesiunea sa. Calitatea sa de *(macro)semn* este legitimată de relația șirului de semne care reprezintă *suportul* său material cu un *sens (textual global)*. Desigur, și în acest caz se pot constata numeroase situații în care $E \neq A$.

Privind *sensul* textual prin analogie cu *sensul* unei propoziții, vom arăta că acesta are o *intensiune* și o *extensiune*[19], prima fiind asertarea descrierii unei stări de lucruri (sau *lumi posibile*), iar a doua fiind valoarea de adevăr a acestei descrieri. Cum descrierea respectivă este o succesiune de propoziții, valoarea de adevăr a descrierii va fi dată de valoarea de adevăr a fiecăreia din propozițiile conținute. Făcând abstracție de propozițiile subordonate, putem reprezenta schematic textul ca pe o coordonare a propozițiilor principale pe care le conține. Atunci *conjuncția acestor propoziții* va fi adevărată dacă și numai dacă fiecare din propozițiile ce o alcătuiesc este adevărată[20].

Problema *valorii de adevăr* a textului este deosebit de dificilă deoarece nu se știe exact în funcție de ce *etalon* vom stabili dacă aceste aserțiuni sau propoziții componente sunt adevărate.

Dacă stabilim că acest etalon este starea de lucruri sau lumea *reală*, (ceea ce este valabil numai pentru unele tipuri de texte, de pildă cele istorice, jurnalistice), tot nu putem ști exact dacă e vorba de starea de lucruri a emitentului sau a receptorului și nici dacă ei cunosc adevărul exact despre propria stare de lucruri, sau vom considera adevărat ceea ce cred ei că știu despre acea stare.

Dacă însă ne referim la texte literare sau alt tip de texte *ficționale*, acestea nu-și propun să dea o descriere *adevărată* a lumii reale, ci să descrie o alternativă posibilă la starea de lucruri existentă.

Iată de ce pare mai potrivit să considerăm textul ca *lume posibilă*, cu o structură proprie, autonomă față de cea a lumii reale. *Acceptabilitatea* acesteia va fi dată de caracterul (non-)contradictoriu al succesiunii de propoziții și de modul mai mult sau mai puțin coerent (viabil) de structurare a datelor acestei lumi.

Chiar în cazul textelor care descriu lumea reală, adevărul lor va fi apreciat într-o ultimă etapă a analizei textuale, când sensul textual va fi privit prin prisma capacității lui de a îndeplini eficient *intenționalitatea* emitentului, de a transmite *informația* pe care el a dorit să o vehiculeze în comunicarea prin text, și nu altceva.

Deci textul reprezintă o *lume posibilă*[21], care nu e cea a receptorului, și nici măcar cea a emitentului, chiar dacă el își face acolo autobiografia. Atunci *expec-*

[19] R. Carnap, *Semnificație și necesitate. Un studiu de semantică și logică modală*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1960/1972, p. 96.

[20] Em. Vasiliu, *Preliminarii logice la semantica frazei*, București, Editura Științifică, 1978, p. 26–28; 47.

[21] Em. Vasiliu, *Sens, adevăr analitic, cunoaștere*, București, Editura Științifică, 1984, p. 39–40, 198–201.

tanța și *acceptabilitatea* să le zicem globale ale textului sunt date de posibilitatea stabilirii unei relații de *accesibilitate* R între aceste lumi, să le notăm cu W_R, lumea receptorului, W_E, lumea emitentului, W_T, lumea textului.

Valorile *expectanței* ar reprezenta atunci existența unei relații de accesibilitate R_1 între W_R și W_T în primul moment al receptării, la primul contact cu textul, adică *E* dă informații despre posibilitatea emitentului de a intra în contact (imaginativ) cu această lume, cu ajutorul capacității de prospecție pe care i-o dau experiențele sale textuale sau similitudinile cu propria sa lume. *E* cu valori apropiate de 1 ar însemna că W_T seamănă cu W_R sau cu alte lumi textuale care i-au devenit accesibile anterior receptorului ($W_TR_1W_R$).

Dacă însă *E* tinde către 0, atunci la începutul procesului de receptare nu se poate stabili o relație de accesibilitate R între W_T și W_R, adică receptorul nu cunoaște lumea textului și lumea posibilă cu care i se pare inițial că trebuie comparată se dovedește a fi foarte divergentă față de W_T.

Dar receptorul deține mai multe sisteme referențiale cu care compară textul, ba chiar textul îi poate modifica sistemul referențial în conformitate cu care este judecat. Dacă el nu a comparat inițial lumea textuală cu lumea posibilă cea mai asemănătoare din experiența sa, aceasta se poate corecta într-o etapă ulterioară a receptării printr-un șir de noi comparații cu lumi posibile accesibile receptorului, astfel încât valoarea *acceptabilității (A)* > *E* (valoarea *expectanței*).

În alte cazuri, textul (de obicei literar) are o atât de mare forță evocatoare, încât îl face pe receptor să-și poată imagina, la sfârșitul procesului de receptare, lumea posibilă textuală, chiar dacă în momentul inițial nu avea capacitatea de a stabili o relație de acesibilitate cu ea. Astfel, se poate spune că textul îi modifică sistemul referențial cu care apreciază textele receptate, deoarece îmbogățește cu un nou tip de lume posibilă experiența sa intertextuală și îi creează capacitatea de a stabili ulterior relații de accesibilitate R între lumea sa și alte lumi posibile textuale înrudite cu cea nou achiziționată. Deci în momentul final al receptării, $W_TR_2W_R$, iar în acest caz *A* > *E*.

Pentru situația inversă, într-un prim moment al receptării se poate stabili ușor o relație de accesibilitate R_1 între W_R și W_T, lumea textuală pare familiară receptorului. Dar pe parcursul receptării el poate întâlni elemente care nu se încadrează convingător în lumea imaginară pe care el o atribuie textului.

Dacă întâlnește elemente insolite, care nu se pot încadra organic în viziunea sa despre lumea textuală, receptorul poate ajunge la concluzia că inițial a atribuit greșit textului o descriere de lume care îi era accesibilă și adevărata lume textuală nu îi e accesibilă, nu-și poate imagina coerent structurarea acesteia. Deci *E* > *A*.

Dacă întâlnește elemente contradictorii, cum ar fi atribuirea unor valori de adevăr opuse aceluiași element din interiorul lumii textuale, afirmații și negații referitoare la una și aceeași propoziție sau alte incoerențe, receptorul, deși poate stabili o relație de accesibilitate cu fiecare din componentele lumii textuale, nu

poate să-şi imagineze o lume posibilă în care acestea ar coexista, ba chiar consideră imposibilă existenţa unei astfel de lumi.

Această situaţie poate fi urmarea fie a unei incorecte formări a textului de către emitent, fie a unei experienţe textuale deficitare a receptorului în ce priveşte sensurile simbolice ale noului tip de text. Dar, din punct de vedere al receptorului, vom avea din nou $E > A$.

În concluzie, termenii *expectanţă* şi *acceptabilitate* ni se par ambii importanţi pentru rafinarea studiului receptării, în toate fazele sale. Dacă ne propunem să studiem receptarea textuală, nu putem renunţa la nici una dintre aceste două noţiuni, căci ele privesc momente diferite ale receptării.

Dacă însă ne propunem să studiem relaţiile între *formarea textului* şi *receptarea textuală*, adică *dacă* şi *cât* se poate comunica prin text, s-ar putea atribui termenul *acceptabilitate* atitudinii emitentului faţă de text în procesul formării textului şi termenul *expectanţă* atitudinii receptorului faţă de text.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Ana Borbély

SCHIMBAREA DE COD LA ROMÂNII DIN UNGARIA – O STRATEGIE DE COMUNICARE ÎN DISCURSUL BILINGV –

Schimbarea de cod desemnează capacitatea individului de a trece de la o limbă, un dialect sau un stil la altele, în cursul interacţiunii verbale. În funcţie de factorii care o condiţionează, se face distincţie între schimbarea de cod s i t u a ţ i o n a l ă şi cea m e t a f o r i c ă. Schimbarea situaţională se bazează pe existenţa unor relaţii precis determinate între anumite varietăţi ale limbii şi anumite caracteristici ale situaţiei de comunicare. Ea poate fi p e r s o n a l ă, când participanţii la interacţiunea verbală se manifestă ca indivizi, sau t r a n z a c ţ i o n a l ă, când relaţia dintre participanţi are caracter oficial. Schimbarea situaţională este curentă în comunităţile bilingve şi diglosice. Schimbarea metaforică are o motivare individuală, emfatică sau de contrast, presupunând nu numai existenţa unui set comun de norme situaţionale, ci şi o concepţie similară asupra inviolabilităţii acestora. Dacă această condiţie nu este satisfăcută, intervine riscul înţelegerii greşite a schimbării de cod. Ironia, gluma pot avea la bază schimbarea metaforică

(vezi Ionescu-Ruxăndoiu și Chițoran 1975: 290; *Dicționar general de științe – Științe ale limbii* 1997: 428). La cel de al V-lea Simpozion al Cercetătorilor Români din Ungaria am vorbit despre această strategie de comunicare. Atunci am cercetat schimbările de cod realizate de vorbitori între variantele aceleiași limbi, influențate de situațiile formale sau informale ale vorbirii, mai precis, am prezentat felul cum se fac trecerile de la graiul român din Chitighaz la varianta română standard într-o situație de vorbire formală (vezi Borbély 1996). La fel se poate aminti aici și tema comunicării mele la Simpozionul al VI-lea (vezi Borbély 1997), unde am analizat discursul programului de revelion din anul 1995 al emisiunii *Ecranul nostru*. Dar fenomenul descris în legătură cu discursul emisiunii este tocmai un exemplu în care schimbarea de cod nu s-a putut realiza din cauză că partenerii de vorbire (unul originar din Bătania, altul din Micherechi) nu au putut face trecerea de la codul lor la codul/graiul partenerului, deoarece nu cunoșteau exact graiul celuilalt vorbitor. Din acest motiv nu s-a putut realiza schimbarea de cod, ceea ce a produs înțelegerea greșită între eroii programului umoristic amintit.

În studiul de față mă voi ocupa de schimbarea de cod situațională și personală, unde codul se referă la limbă. Adică voi vorbi despre schimbarea de cod care se referă la trecerea individului vorbind limba A la limba B. În cazul comunității noastre, schimbarea de cod se referă la trecerile de la limba română la limba maghiară sau invers (de la limba maghiară la limba română), ori în comunitățile trilingve din Bătania sau Cenadul unguresc de la limba română la limba maghiară sau sârbă și invers. În ceea ce urmează, voi analiza trecerile de la limba română la limba maghiară și, tangențial, trecerile de la limba română la limba sârbă.

Schimbările de cod se realizează în discursul de toate zilele, în situații informale, dar și în discursuri legate de situații de vorbire formale. Dintre discursurile apărute în situații formale, în care se pot efectua schimbări de cod, amintesc liturghiile bisericești. Iată două exemple. În programul Kossuth al Radiodifuziunii Maghiare, intitulat *Az izraelita egyház félórája* (Jumătatea de oră a bisericii israelite), rabinul predică ungurește pe baza fragmentelor rostite în limba ebraică. În anul 1996, la Paști, în Biserica ortodoxă Sfântul Gheorghe din Albuquerque (New Mexico, SUA) liturghia a fost ținută în limbile engleză și greacă, iar *Evanghelia*, în afară de aceste două limbi, a fost citită și în următoarele limbi: franceză, română, rusă și spaniolă.

Schimbarea de cod nu este cunoscută numai în cursul vorbirii în viu grai al bilingvilor (trilingvilor etc.); ea apare și în scris, uneori și în creații artistice, de pildă în romane (de exemplu, în romanul lui Tolstoi *Război și pace* se fac treceri de la rusă la franceză), în poezii (în lirica chicanilor din SUA se fac treceri la limba engleză /vezi Córdova 1980/), în opere folclorice (Friedman analizează sub acest aspect creațiile folclorice din Macedonia /Friedman 1995/). Dar aflăm schimbări de cod și în literatura română, de exemplu în schițele și comediile lui Ion Luca Caragiale, în care scriitorul realizează niște treceri metaforice de la

limba română la limba franceză sau uneori la limbile latină, germană, italiană. Dacă vrem să căutăm exemple din literatura maghiară pentru schimbarea de cod, putem aminti operele lui Jókai Mór. În romanele lui Jókai se fac uneori treceri de la limba maghiară la diverse limbi, printre ele și limba română. Dar schimbarea de cod poate fi element comic, cum este, de exemplu, și într-o casetă umoristică din Spania, unde trecerile s-au făcut de la limba catalană la cea castiliană (vezi Woolard 1988).

Din folclorul cules în România și Ungaria amintesc trei creații populare în care se fac treceri de la limba română la limba maghiară. Prima este o zicală de vrăjit (vezi Anexa) rostită când se alege untul. Zicala a fost culeasă în localitatea cu populație ungurească Magyarózd din România (Gyivicsán 1993, 278). A doua creație folclorică este o poveste culeasă în comunitatea băiașilor din județul Baranya și editată într-un manual (vezi Kovalcsik-Orsós 1994, 33–34, 113–114, 181). A treia a fost culeasă de mine în Micherechi (de la un bărbat născut în anul 1929) și sună astfel:

KOLOSVÁR îi BEKERÍTVE,
Sclobod-ui drumu.
ÁTAL LEHET MENNI RAJTA,
Nu-ț bat'e gându.
CSAK EGY RÓZSA MARADT BENNE,
Aș rămâie...

Înainte de a descrie acest fenomen de discurs, folosit în comunitatea noastră românească, trebuie să accentuez următorul lucru. Într-o situație bilingvă, trecerile de la o limbă la alta sunt fenomene absolut firești. Numai pentru o persoană monolingvă este un lucru neacceptat, de neînțeles. Oriunde în lume, un bilingv vorbind cu un alt bilingv, la un moment dat va trece de la limba folosită la cealaltă limbă cunoscută de ambii. Normele de vorbire ale bilingvilor deci nu sunt identice cu normele de vorbire ale monolingvilor. Din cauză că monolingvii nu folosesc strategia de comunicare discutată, au o părere negativă despre aceste treceri. Părerea negativă a monolingvilor față de schimbarea de cod i-a influențat chiar și pe vorbitorii bilingvi. De aici urmează că și bilingvii, sub influența vorbitorilor monolingvi, și-au format o părere negativă despre schimbarea de cod. Scopul comunicării mele este să arăt: (1) cauza schimbărilor de cod; (2) locul, structura și indicația realizării schimbărilor de cod; și (3), nu în ultimul rând, aș vrea să accentuez că această strategie de vorbire este absolut firească, normală și nicidecum nu este o greșeală a vorbitorilor bilingvi.

Exemplele pe baza cărora prezint acest fenomen lingvistic vor fi treceri de la limba română la limba maghiară, care apar în discursul român, devenind astfel discursuri bilingve. Pe acestea le-am cules de-a lungul anilor din mai multe așezări din Ungaria locuite și de români. Metodele de culegere au fost interviul dialectologic și sociolingvistic înregistrat pe casetă și observația directă. Numero-

șilor subiecți le mulțumesc și pe această cale pentru ajutorul acordat în timpul culegerilor.

Bilingvii și trilingvii, conversând unii cu alții, adeseori trec de la o limbă la alta, împrumutând un cuvânt, o expresie, o zicală sau un proverb din cealaltă limbă. Fenomenul de **schimbare de cod** este bine cunoscut și la românii din Ungaria, cu toate că, atât din partea vorbitorilor, cât și din partea ascultătorilor, este privit cu o atitudine negativă. Un informator din Bătania a amintit chiar o familie ai cărei membri folosesc în cursul conversațiilor cele trei limbi: *io am ńișt'e ńamuri care tăt'e le-nvăleșt'e* (adică: „le învăluiește"). Informatorul a avut o atitudine negativă față de acest fenomen.

Înainte de tratarea fenomenului aș menționa că schimbarea de cod nu se confundă cu împrumuturile. Consider împrumuturi acele cuvinte de origine maghiară care la nivel lingvistic (fonetic, morfologic, sintactic) sunt integrate în discursul român, după gramatica limbii române. Acele cuvinte maghiare (sau din alte limbi) care însă nu au fost integrate după gramatica limbii române (sau limbii discursului) sunt schimbări de cod. Formele: *șogoriță, în dețembęr, dân tap, îi mai ńugot, d-a hotvonhot, pă sünęt, cu âsarmętseș, la tonaâ* sunt împrumuturi din limba maghiară, iar *SÓGORNŐMMEL, DECEMBERBEN, TÁPBÓL, NYUGODTABB, HATVANHATOZIK, SZÜNETEN, CSÁSZÁRMETSZÉSSEL, A TANÁCSNÁL* integrat în discursul român sunt schimbări de cod în limba maghiară. În unele cazuri, când un cuvânt de origine maghiară devine elementul lexicului român din Ungaria sub formă neschimbată, nu e ușor de stabilit dacă este vorba de o schimbare de cod sau deja de un împrumut de origine maghiară. În expresia: *șt'iu biztoș*, elementul al doilea l-am considerat un împrumut, și nu o schimbare de cod.

CAUZA SCHIMBĂRILOR DE COD

Este o mare greșeală să presupunem că schimbarea de cod în discursul bilingv apare numai atunci când vorbitorului nu-i vine în minte cuvântul potrivit. Cauza fenomenului e cu mult mai complexă. În cele ce urmează aș menționa, în afară de cauza sus-amintită, încă alte zece care au determinat trecerea locutorului român, vorbind românește, la limba maghiară.

1. ***A umple un gol***: O expresie sau un cuvânt lipsește din lexicul graiului românesc sau lipsește din vocabularul vorbitorului: *SZÁMÍTÓGÉPET o căpătat pă crăcun.*

2. ***A găsi forma potrivită*** (vezi Grosjean 1982: 151): Un cuvânt (o expresie, o zicală sau un proverb maghiar), care este convenabil pentru tema conversației, este folosit de vorbitor: *Îi vorbă ungurească că: PÁLINKA, SÖR, ÉS BOR. Apu miie pă ÉS nu m-a plăcut numa pă aș'elalt'e tri. /Nu șt'iț dumńeta că âe-i aâęię că HA SZERETI AZ EMBER AZ IDEGEN ASSZONYÁT?*

3. ***A insera o formă:*** O expresie (sau un cuvânt) nu îi vine în minte vorbitorului, iar aceasta se poate deduce dacă în cursul conversației este folosit și echivalentul român: *Și șapte linguri dă LANGYOSMÉZ (...) șapte linguri dă mîńere, numa lǫndoșe să fiie.*

4. ***A cita pe cineva:*** Vorbitorul citează manifestarea unui alt vorbitor: *Zîce cătă mińe: HAZUDSZ, NEM VAGY OLÁJ, TE MAGYAR VAGY, TE BETYÁR VAGY!* În interviurile înregistrate, pe lângă limba maghiară, au apărut schimbări de cod în limba rusă (la subiecții care au fost prizonieri în Rusia), în limba germană (la subiectul care a făcut armata la granița de vest a Ungariei).

5. ***A traduce, a clarifica, a repeta o formă:*** Vorbitorul, prin traducerea cuvântului (expresiei), vrea să accentueze ori să explice ce a spus, ca să fie înțeles corect: *Dă mulțe ųări o fost că am arâtat cu brânčilę și am IGYEKEZTEM KÉZZEL – LÁBBAL MEGMAGYARÁZNI. / Mâncat-o pită mǫle așę HAZAI KENYÉR. / Čiń-or fost așę la domńiie ią̇ră părădęș, cum zâče unguru ELŐFOGATOS. / Flǫre atunčę SOK VIRÁGOK VÓTAK, și nume Ană. Amu nu ą̇ ęste nume dă asta că și fiie fata mę Flǫre!*

Uneori apare invers: se face trecerea la limba maghiară, pe urmă se traduce românește: *Apu-n vręmę čęię o fost TUBERKULÓZIS, ieftică ą̇-or spus rumâńęșt'e. / Num-amu KISZÁRADT, îį uscat.* La un intelectual român din Ungaria am înregistrat și o strategie de vorbire interesantă, care nu apare și la alții. Fenomenul este atât de interesant încât merită să-l amintesc. Individul este profesor și poate și în această calitate, vorbind în public varianta românească standard din Ungaria, atunci când ajunge la unele cuvinte „mai problematice" (înainte sau după aceste cuvinte), le traduce în limba maghiară. Presupun că acestea sunt cuvinte pe care le crede vorbitorul necunoscute de ascultători, prin strategia aceasta de comunicare locutorul vrea să fie înțeles corect. Și un al doilea motiv poate fi că profesorul prin această traducere vrea să îmbogățească vocabularul român al ascultătorilor. Ca dovadă, iată niște exemple: *În cap deja trebuie să aibă un scenariu FORGATÓKÖNYV, altfel nu se poate. / Nu așa că MEGNEVEZZÜK A SZÁLLÁST cazarea apoi asta înseamnă că am făcut totul.*

6. ***A exprima o emoție:*** Vorbitorul nu se bucură totdeauna de întrebarea pusă de partenerul său de vorbire. În astfel de cazuri se emoționează, reacționează emotiv. De exemplu:
anchetatorul: *dâpă ĉ-ați mâncat ĉ-ați făcut?*
informatorul: *EZEKTŐL A KÉRDÉSEKTŐL HANYATT VÁGÓDOK, RÖGTÖN.*

7. ***Un cuvânt inductiv / de legare:*** Clyne, cercetând schimbarea de cod a germanilor din Australia, a aflat că unele schimbări de cod realizate printr-un cuvânt ajută apariția unei treceri noi. Acest cuvânt este denumit inductiv/chemător. El poate fi o schimbare de cod realizată printr-un cuvânt, un împrumut, omofone din ambele limbi, substantive proprii etc. (v. Clyne 1991). Astfel de schimbare de cod se realizează și la românii din Ungaria. De pildă: *La*

Békéscsaba la VÍZMŰ, EGY OLYAN KÖZÉPISKOLA VOLT AZ. CSAK OTTHAGYTAM. (Cuvântul inductiv a fost *VÍZMŰ.*)

8. ***Efectul temei în discurs:*** Unele teme în discurs se leagă de limba maghiară. Vorbitorul român din Ungaria, în cele mai multe cazuri, vorbind despre locul său de muncă, jocuri din copilărie, pescuit, gătit, teme legate de primărie, de judecătorie și de alte oficii, trece la limba maghiară. Aș ilustra acest motiv pentru schimbarea de cod cu următorul citat dintr-un interviu:
anchetatorul: *Și ce dă lucru ai* [la locul de muncă]?
informatorul: *HÁT EZT CSAK MAGYARUL TUDOM ELMONDANI. HÁT, LEKÖNYVELEM A NAPI BEVÉTELT, KIADÁST, AZ ÁRÚT, AMI JÖN, AKKOR AZ ANYAGFELHASZNÁLÁST, AMIT LIADUNK ÉTELEKHEZ.*

9. ***Persoana în discuție influențează schimbarea de cod:*** N-am găsit încă în literatură despre acest fenomen lingvistic cauza schimbării de cod. La românii din Ungaria, însă, nu o dată am înregistrat schimbarea de cod influențată de persoana în discuție. În discursul românesc, vorbind despre o persoană care nu știe românește, vorbitorul a trecut la limba maghiară. În mostra care urmează subiectul vorbește despre una dintre fetele sale, care nu știe românește: *Învață la scola RÓZSA FERENC, la Caba. OROSZ-NÉMET-ANGOL SZAKON KIVÁLÓ EREDMÉNNYEL.*

Dar am notat fenomenul și atunci când discursul era în limba maghiară, iar când partenerii au început să vorbească despre o persoană care ține mult la identitatea sa românească – ceea ce se exprimă și prin faptul că în discuția cu un român din Ungaria vorbește exclusiv românește –, au trecut de la limba maghiară la limba română. Ca dovadă, iată fragmentul dintr-o conversație:
locutorul 1: *NEM GOND MEG FOGOM CSINÁLNI.*
locutorul 2: *HÁT G-RŐL MIT TUDSZ?*
locutorul 1: *Aș cred, săracu astăz biztoș vine p-aici.*

10. ***Efectul circumstanțelor maghiare:*** Numele de persoane, denumirea străzilor sau o adresare pot fi folosite sub formă maghiară. Iată câteva citate din interviuri: *Apu-n vremę ceia a fost HAT ELEMI NÉGY KÖZÉPISKOLA, POLGÁRINAK NEVEZTÉK. / Ulița mare o fost FÖLSZABADULÁS, acuma îi NAGY UTCA. / Amu zîce că-i bună și dă TEA, ORVASSÁGNAK NAGYON JÓ A KAPORTEA.*

11. ***Influența situației de vorbire:*** Se schimbă situația de vorbire, de exemplu dacă intră în cameră un monolingv maghiar: *HALLOTTAD, HOGY BESZÉLÜNK? / GYERE P., ÜLJ LE!*

LOCUL SCHIMBĂRILOR DE COD

Schimbările de cod se realizează atât în interiorul propoziției, cât și într-o propoziție aparte.

1. ***În interiorul propoziției:*** *Muiera zâua-nopt'a ÁLLANDÓAN tăt o-ncălzât și atunca. / Nu șt'u PONTOSAN cum să zâce.*

2. ***Într-o propoziție aparte:*** *Iera ciińe puńę țucur pă ię. FORRT ÉS AZTÁN SZESSÉ VÁLTOZOTT, ÉS ABBÓL LEHETETT PÁLINKÁT F ŐZNI.*

STRUCTURA SCHIMBĂRILOR DE COD

Schimbarea de cod, potrivit structurii ei, poate consta din:

1. ***Un singur cuvânt:*** *Da INKÁBB cît'ęșt'e cę mai mare cît'ęșt'e mai mult sara.*

2. ***O îmbinare de cuvinte, o expresie:*** *Îs mai stropiț îs mai ... NEM OLYAN INTELIGENS NEMMM.*

3. ***O propoziție:*** *TILALOM VAN, AKKOR NEM SZABAD.*

4. ***Mai multe propoziții:*** *MMM SZERINTEM IGY NEM LEHET ÁLTALÁNOSÍTANI, HOGY KI MILYEN EMBER, ÚGYANÍGY MEGTALÁLHATÓ A ROMÁNBA IS MEG A MAGYARBA IS JÓK, MEG KEVÉSBÉ JÓK.*

INDICAȚIA SCHIMBĂRILOR DE COD

Schimbarea de cod poate fi:

1. ***Indicată sau conștientă:*** adică vorbitorul indică schimbarea de cod, este conștient că trece la o altă limbă. Indicația se face, de exemplu, prin rostirea cuvintelor: cum zâce (unguru). De pildă: *Apu zo femeiilę ca KIVÁNCSISÁGBÓL, cum zâce unguru ./ Dă obiceiu i esta la Sânjorz așę o fost ș-atunca mai târzîu, că, cum zâce unguru: KI LETT FINOMÍTVA. Așę că tare frumos o mărs. / Cum zâce, HONVÁGY.*

2. ***Neindicată sau inconștientă:**** *Minčinos uom, că ceva așę să spuie če n-o, AMIRŐL NEM GYŐZŐDÖTT MEG, VAGY NEM LÁTTA / Doua săptămân am umblat la KEZELÉS. HÓLYAG VÓT A HÓLYAGRA. Tăt îi bet'ag uăt'u, MER GYULLADÁSBAN VAN acuș-acuș.*

TRECERI DE LA LIMBA ROMÂNĂ LA LIMBA SÂRBĂ

Dacă este vorba de românii din Bătania sau Cenadul Unguresc, în afară de trecerile de la limba română la limba maghiară, se efectuează și treceri la limba sârbă. În interviurile realizate în Bătania am înregistrat uneori și treceri de la limba română la limba sârbă. Aceste schimbări de cod au fost motivate de următoarele fenomene:

1. ***O expresie sau un cuvânt nu i-a venit în minte vorbitorului:*** *ĈURCĂ știu, nu știu românește, nu-mi vine în minte.*

2. ***Vorbitorul a citat manifestarea unui alt vorbitor:***
informatorul: *O zâs mama cătă băiat, Ivańe, ţucă-t'e maica, ID'I DONESI maik'i MALKO contrenc.*
anchetatorul: *Ĉ-o-nsămnat asta?*
informatorul: *Să-i aducă la mă-sa contrenc să puie pă foc.*
/ Altu vińe-n faţă, SZERBUSZ, DI-DES. Sârbeşt'e-m grăieşt'e.

3. ***Numele de botez sau o adresare se poate folosi (de exemplu, în familie) în limba sârbă*** (în interviurile înregistrate, această trecere este cea mai frecventă): *Străbunicul s-a numit JIVA. / Părinţî mamei DEDA şi MACA. / Mama pentru copiii surorii şi a fratelui a fost TETCA. / Fratele tatăl uj meu Nu l-am numit unt'u ci iel a fost ĈICA şi soţiia luj iera STRINA.*

Se poate pune întrebarea: oare trilingvismul influenţează mai mult frecvenţa schimbării de cod decât bilingvismul? Ca să putem răspunde la întrebarea aceasta trebuie făcute investigaţii noi. În momentul de faţă am putut sesiza doar următoarele concluzii în legătură cu schimbarea de cod de aici. Un român trilingv din Bătania vorbind cu un român monolingv rar trece la o altă limbă. Însă, dacă vorbeşte cu un român bilingv (român-maghiar) românește, adeseori trece de la limba română la limba maghiară şi mai rar la limba sârbă. Iar dacă vorbesc românește cu trilingvi trec, de mai multe ori, de la limba română la celelalte două limbi (maghiară şi sârbă). La faţa locului, am înregistrat conversaţiile făcute de mine cu bătănieni români trilingvi. Limba conversaţiilor a fost limba română. În aceste conversaţii de foarte multe ori informatorii mei au trecut de la limba română la limba maghiară şi numai uneori (de 2–3 ori) de la limba română la limba sârbă.

În încheiere, în legătură cu strategia de comunicare de schimbare de cod aş accentua încă o dată următoarele. (1) Schimbarea de cod în discursul comunităţilor bilingve/trilingve este o strategie de comunicare firească, şi de aici urmează că nu este incorectă. Se poate defini ca o abatere de la normele discursului monolingvilor, dar nu reprezintă o greşeală comunicativă în discursul bilingvilor/trilingvilor. (2) Schimbarea de cod se realizează nu numai în interacţiunile verbale, când vorbitorului nu-i vine în minte un cuvânt în limba în care vorbeşte, ci apare din nenumărate motive în secvenţele discursurilor efectuate de bilingvi/ trilingvi.

BIBLIOGRAFIE

Bidu-Vrănceanu, Angela, Călăraşu, Cristina, Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, Mancaş, Mihaela, Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicţionar general de ştiinţe – Ştiinţe ale limbii*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1997.

Borbély, Ana, *Două situaţii – două stiluri de vorbire. Cercetări asupra stilurilor de vorbire în comunitatea românească din Chitighaz*, în *Simpozion*. Comunicările celui de al V-lea Simpozion al Cercetătorilor Români din Ungaria, Gyula, 1996, p. 71–88.

Borbély, Ana, *Graiul ca instrument al umorului. Analiza unui dialog realizat în cadrul emisiunii de revelion a „Ecranului Nostru"*, în *Simpozion*. Comunicările celui de al VI-lea Simpozion al Cercetătorilor Români din Ungaria, 1997, p. 127–142.

Córdova, Roberto H., *Code Switching in Bilingual Chicano Poetry: A degree of predictability based on syntax*, în: Florence Barkin – Elizabeth Brandt eds., *Speaking, singing and teaching: A multidisciplinary approach to Language Variation*, Arizona State University: Antropological Research Papers No. 20, 1980, p. 326–331.

Clyne, Michael, *Community Languages. The australian experience*. Cambridge University Press, 1991.

Friedman, Victor, *Persistence and change in Ottoman patterns of code-switching in the Republic of Macedonia: nostalgia, duress and language shift in contemporary Southeastern Europe*, în *Summer School: Code-Switching and Language Contact, Ljouwert/Leeuwardwen, 14–17, September 1994*, Fryske Akademy, 1995, p. 58–67.

Grosjean, François, *Life with Two Languages. An Introduction to Bilingualism*, Cambridge, Harvard University Press, 1982.

Gyivicsán, Anna, *Anyanyelv, kultúra, közösség. A magyarországi szlovákok*, Budapest: Teleki László Alapivány, 1993.

Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana şi Chiţoran, Dumitru, *Sociolingvistica. Orientări actuale*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1975.

Kovalcsik, Katalin, – Orsós, Anna, *Fátá cu păru dă ar. Az aranyhajú lány. Beás cigány iskolai népmesegyűjtemény*, Pécs: Ghandi Középiskola, 1994.

Woolard, Kathryn, *Codeswitching and comedy in Catalonia*, în: Monica Heller ed., *Codeswitching. Anthropological and Sociolinguistic Perspectives*, Berlin: Mouton de Gruyter, 1988, p. 53–76.

ANEXĂ

Zicală de vrăjit rostită când se alege untul (Gyivicsán 1993: 278, cu referire la Horváth István: *Magyarózdi toronyalja. Írói falurajz egy erdélyi magyar faluról*. Magyar Helikon, 1980, p. 67)

Untunyie,
cărácije,
bábelaptye
ságre, nyágre,
faluvégin, nagyhasú lány,
mind csak írós vajat kíván,
(Zicala este redată cu transcrierea folosită de autoarea Anna Gyivicsán.)

Institutul de Lingvistică
al Academiei Maghiare de Ştiinţe
Budapesta

Ștefan Găitănaru

STRUCTURILE PREZUMTIVE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

1. Structurile prezumtive au cunoscut în studiile de specialitate descrieri diferite.

1.1. Astfel, considerarea lor în cadrul unui anumit mod, cum ar fi *potențialul* (Philippide, 1897), *prezumtivul* (Rosetti, 1943), s-a bazat pe unitatea semantică („cel mai omogen din punctul de vedere al valorilor", Avram, 1997, p. 208), și nu pe corelația cu o formă unică („cel mai neomogen din punctul de vedere al formelor).

1.2. Anumite studii încadrează la prezumtiv numai formele alcătuite din viitorul auxiliarului *a fi* și gerunziul sau participiul verbului de conjugat, ignorându-le pe cele de tipul *să fi având, să fi avut* (*Gramatica*, 1956, p. 143).

Ulterior s-a luat ca bază gerunziul și au fost incluse la prezumtiv (prezent) numai formele analitice ale acestuia (mai puțin cea cu auxiliarul la infinitiv); formele cu participiul au fost considerate sensuri prezumtive (alte valori) ale modurilor și timpurilor respective, interferențele semantice întâlnindu-se și în alte situații (*Gramatica*, 1966, I, p. 219, 222, 223–224).

Alte studii (Iordan ș.a., 1967, p. 221–223; Brâncuș, 1976, p. 71–73; Guțu Romalo, 1985, p. 196; Brâncuș, Saramandu, 1998, p. 167) prezintă formele cu gerunziu și cu participiu drept complementare, realizând opoziția prezent / perfect în cadrul aceluiași mod, prezumtivul.

2. A doua orientare în descrierea prezumtivului a argumentat neconsiderarea lui ca mod.

2.1. Astfel, s-a arătat că „este o dublură a înțelesurilor formelor verbale personale, semnificând nesigurul, cu forme proprii la prezent pentru fiecare mod [...]. Prezumtivul nu este mod nici la prezent (unde are formă proprie pentru fiecare mod), nici la celelalte timpuri (unde nu are nici o formă proprie)" (Berceanu, 1971, p. 202).

2.2. A existat ideea de a încadra formele cu gerunziu la conjugarea perifrastică (Seidel, 1955), după modelul latinesc (probabil perifrastica pasivă, întrucât aceasta avea lexemul realizat prin gerundiv), în ciuda faptului că acest tip de conjugare are în latină alte sensuri: intenția (cea activă) și necesitatea (cea pasivă), nu prezumția, presupunerea.

2.3. În continuarea acestei descrieri s-a recurs la o denumire nouă (*conjugarea prezumtivă*), care a fost descrisă ca atare la cele trei moduri (indicativ,

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 325–335, București, 1998

conjunctiv, condițional) și la cele două timpuri (prezent și perfect) (Slave, 1957, p. 53–61; cf. reluarea, fără altă sugestie: Toșa, 1983, p. 206–211).

Denumiri ca *indicativul prezumtivului, conjunctivul prezumtivului, condiționalul prezumtivului* nu delimitează categoriile (Toșa, *ibidem*; Avram, 1997, p. 208).

3. Studiul de față își propune să demonstreze că sensurile prezumtive generate de intersecția semnificațiilor modale cu cele temporale (nu se poate face o demarcație clară între timp și mod; cf. Lyons, 1995, p. 347, 348: „Categoriile de mod și timp se pot intersecta în diferite feluri. În primul rând, o anumită distincție modală poate fi făcută în prezența unui anumit timp, dar poate fi neutralizată de alt timp") au rămas, în condițiile unei anumite evoluții istorice, la nivelul categoriei timpului; de altfel, ele apar la toate acele moduri care prezintă opoziții temporale (indicativ, conjunctiv, condițional, infinitiv).

3.1. Argumentul în virtutea căruia structurile prezumtive se grupează într-un singur mod este că toate formele, cele de prezent pe de o parte (*va fi având, să fi având, ar fi având*) și cele de perfect pe de alta (*va fi avut, să fi avut, ar fi avut*), sunt serii sinonimice, în ciuda morfemelor diferite din fiecare serie.

După un astfel de argument și conjugările perifrastice din latină (cea activă: *are de gând să ...* = intenția; cea pasivă: *trebuie să ...* = necesitatea) ar fi trebuit încadrate la câte un singur mod, ceea ce, evident, n-a făcut nimeni.

Dacă formele prezumtive ar fi caracterizate numai prin sinonimie, acest lucru n-ar constitui un impediment de principiu: și formele de viitor au această proprietate (*va veni, o veni, o să vină, are să vină*). Prezumtivul perfect însă (*va fi venit, să fi venit, ar fi venit*) prezintă și omonimie totală cu perfectul modurilor de la care a preluat formele, fiind implicate diferite procedee de delimitare a lor (Irimia, 1997, p. 199; Iordan ș.a., 1967, p. 222–223).

Analogia cu formele de viitor implică două diferențe: în primul rând că morfemele de viitor nu aparțin altor categorii gramaticale, iar în al doilea rând că ele sunt într-adevăr sinonime.

La o întrebare de tipul *Va veni mâine*? răspunsul este deopotrivă: *O să vină; Are să vină*.

Acest lucru nu se întâmplă cu formele așa-zise sinonime ale prezumtivului prezent, de exemplu: *Va fi având banii la ea? – Îi va fi având; * Să-i fi având; *I-ar fi având*. Se observă că cele două enunțuri (*Să-i fi având; I-ar fi având*) nu pot apărea în locul enunțului posibil pentru că ele cumulează și sensurile modurilor respective la care aparțin, așa cum în contextul *Vine ea mâine?* nu pot apărea ca răspuns *Să vină* sau *Ar veni*.

Ideea este că, dacă avem sensuri diferite și morfeme diferite, categoriile gramaticale sunt diferite.

3.2. În anumite faze din evoluția limbii române se observă o extensie mai mare a formelor analitice cu gerunziul: *fiindu știind* (IN, 296), *au fost viind, au*

fost zăcând (CM, 106, 196); *au fost răspunzând, au fost făcând* (SA, I, 203 – anul 1795); *au fost jurând* (BB, 204); *n-au fost dând* (IN, 412); *era șezând* (CM, 179); *era strigând* (NT, 182); *era lucrând, era făcându, era prorocind* (BB, 2, 300, 510); *fu trecând* (NT, 178); *fuiu batjocorindu-mă, fu încetând* (BB, 506, 510); *vom fi socotind* (AI, 27); *vom fi suspinând* (BB, 3); *ară fi spuind* (PO, 127)...

Instrumentalizarea gerunziului, nu ca participiu prezent cum au considerat unii gramaticieni (în latină participiul prezent nu intră în flexiunea analitică a unor paradigme verbale), a generat aceste forme de conjugare perifrastică (perifrastica pasivă din latină folosea gerundivul), deosebite formal și semantic de cele latinești.

Acest lucru, cum se va vedea, nu intră în contradicție cu descrierea formelor actuale, singurele care au rămas în urma unei evoluții îndelungate, ca forme temporale ale unor moduri specificate de morfemele respective.

3.3. Încadrarea lor prioritară în categoria timpului trebuie argumentată sub ambele aspecte (sens și formă).

După teoria lui Guillaume (1929, p. 8; cf. și Săteanu, 1980, p. 34–37) există trei faze în devenirea timpului din punctul de vedere al limbajului (cronogeneza): *tempus in posse* (timpul virtual: acțiunea poate să se întâmple sau poate să nu se întâmple); *tempus in fieri* (timpul potențial: acțiunea poate să se întâmple) și *tempus in esse* (timpul real: acțiunea se întâmplă).

Din această reprezentare a timpului se poate observa că separarea lui semantică de mod rămâne un deziderat (o acțiune, de exemplu, nu poate fi reală dacă se desfășoară într-un timp virtual).

În limba română, cele două sensuri gramaticale se intersectează deseori: există, de exemplu, un mod real (indicativul) care are un timp potențial (viitorul), după cum există moduri potențiale (conjunctivul, condițional-optativul) care au un timp real (prezentul).

Această zonă de intersecție semantică este domeniul structurilor prezumtive din româna actuală.

3.4. Un timp anume este din punct de vedere semantic în relație cu timpurile vecine.

Prezentul, de exemplu, în reprezentarea lui Guillaume, desemnează două zone: una din momentul punctual înspre trecut (*cronotip real decadent*), alta înspre viitor (*cronotip virtual incident*). Astfel se poate argumenta posibilitatea unei extensiuni a sensurilor temporale.

Viitorul se deplasează în felul acesta ca *tempus in fieri* (potențial), învecinându-se cu timpul virtual (*tempus in posse*). De aici posibilitatea de a exprima și o realitate virtuală (indiferența față de real: *poate că da, poate că nu*).

Pentru un enunț ca *Va avea ea banii?* există două răspunsuri: a) *Îi va avea* (acțiune considerată reală în viitor); b) *I-o avea; I-o fi având; Îi va fi având* (acțiune virtuală, prezumtivă). (Formele *va avea, o avea* nu sunt, cum se consi-

deră uneori, sinonime totale, datorită tendinței limbii de a învesti pe cea de-a doua cu semnificația prezumtivă.)

Tempus in posse, timpul virtual, este un timp general, nedisociat ca *tempus in esse* în prezent, trecut și viitor; de aici înțelegerea (interpretarea) chiar a morfemelor de viitor (*va fi având ...*) ca prezent: prezentul vehiculează sensul generic.

Un mecanism semantic similar s-a întâmplat și cu prezentul modurilor potențiale (conjunctivul, condițional-optativul). Sensul potențial conferit de mod prezentului (timp real) a făcut posibilă angajarea sensului virtual.

Structurile caracterizate prin acest fenomen de intersecție semantică (mod real = timp potențial; moduri potențiale = timp real: *va fi având, să fi având, ar fi având ...*) s-au folosit mai frecvent decât celelalte, fapt care explică păstrarea lor până în româna actuală.

Faptul că și la infinitiv s-au conservat forme analitice cu gerunziul („la timpul prezent infinitivul are și un tip formal – popular și învechit – specializat pentru denumirea unei acțiuni presupuse – infinitivul prezumtiv: *a fi știind – Pare a fi știind ceva –*" Avram, 1997, p. 211) are o explicație a lui: „infinitivul redă timpul *in posse*, virtual" (Săteanu, 1980, p. 38).

3.5. Prezumarea acțiunii prin plasarea ei într-un timp virtual se poate face și dintr-o perspectivă opusă prezentului și viitorului. În această situație ea se exprimă prin viitorul anterior al indicativului (*A avut ea timp să mănânce? – O fi avut*) și prin perfectul celorlalte moduri (*Să fi avut; Ar fi avut*).

Ca și la expresiile cu gerunziul, se poate observa că nu avem sinonimie. Formele nu se pot intersubstitui, deci nu aparțin aceleiași categorii gramaticale. Nu compun însă, ultimele două, nici timpuri diferite: nu se puteau genera forme speciale, întrucât posibilitățile morfematice fuseseră epuizate (limba română nu posedă mai multe forme de participiu: nu are participiu prezent decât în secvențe neologice – *calmant, iritant ...* –, nici de viitor ca în latină).

Întrucât aceste categorii gramaticale sunt potențiale și în multe contexte, de regulă în propoziții principale, dezvoltă o gamă mai largă de sensuri (cf. valorile conjunctivului latinesc în principale), nu se poate vorbi de o delimitare clară de sensul prezumtiv. Așadar, nu se poate vorbi de omonimie gramaticală, ci mai degrabă de polisemie, fapt consemnat deja (*Gramatica*, 1966, p. 219, 222).

4. Evocându-se parcă sincretismul sensurilor gramaticale, s-a arătat că structurile prezumtive „au apărut întâi ca un timp, apoi ca un mod și în cele din urmă ca o conjugare aproape completă" (Slave, 1957, p. 60), ceea ce înseamnă că fiind un anume timp, este al unor moduri, într-o anume conjugare.

Argumentul istoric arată însă că structurile prezumtive actuale reprezintă rezultatul unei restrângeri a unei diversități de forme ce compuneau conjugarea perifrastică. Dispărând majoritatea timpurilor indicativului (*era șezând, fu încetând, au fost jurând ...*) s-a realizat o reorganizare gradată a celorlalte moduri ce

prezintă opoziții temporale, astfel: prezent (= acțiune realizabilă: *poate că da*); prezumtiv (acțiune virtuală = *poate că da/nu*) și perfect (acțiune ireală = *nu*).

În final, problema este de terminologie.

Întrucât structurile prezumtive au sens temporal virtual, denumiri ca *viitor nedefinit, perfect nedefinit* (Găitănaru, 1998, p. 269) nu-l exprimă în mod adecvat.

Denumiri ca *indicativul prezumtiv, conjunctivul prezumtiv* ... (Toșa, *ibidem*, Avram, 1997, p. 208) ar fi corecte dacă prin *prezumtiv* s-ar exprima noțiunea de timp, și nu cea de conjugare sau de mod.

Dacă se ține seama că structurile prezumtive sunt conservate dintr-o conjugare perifrastică altădată mai bine reprezentată în limbă, denumirile adecvate sunt *viitor perifrastic* și *prezent perifrastic*, în cadrul modurilor respective.

5. Concluzii. Reconsiderarea încadrării structurilor prezumtive în sistemul morfologic al verbului românesc, în conformitate cu argumentul faptelor de limbă conservate de textele vechi și cu cel oferit de analiza semantică, simplifică deopotrivă configurația categoriei timp și pe cea de mod (viitorul perifrastic și prezentul perifrastic sunt plasate la indicativ, respectiv la conjunctiv și condițional, iar așa-zisele valori de perfect prezumtiv reconfirmă polisemia modurilor respective), categoria prezumtivului nemaifiind necesară.

BIBLIOGRAFIE

A. Studii

Avram, 1997 – Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, București, Editura Humanitas.

Berceanu, 1971 – B.B. Berceanu, *Sistemul gramatical al limbii române; reconsiderare*, București, Editura Științifică.

Brâncuș, 1976 – Gr. Brâncuș, *Limba română contemporană. Morfologia verbului*, București, Editura Universității.

Brâncuș, Saramandu, 1998 – Gr. Brâncuș, Manuela Saramandu, *Gramatica limbii române. Morfologia*. București, Editura Atos.

Găitănaru, 1998 – Șt. Găitănaru, *Gramatica actuală a limbii române*, I, Editura Tempora.

Gramatica, 1956 – Al. Graur, D. Macrea, J. Byck ș.a., *Limba română. Fonetică – vocabular – gramatică*, București, Editura Academiei.

Gramatica, 1966 – Al. Graur, Mioara Avram, Laura Vasiliu (coordonatori), *Gramatica limbii române*, I, București, Editura Academiei.

Guillaume, 1929 – G. Guillaume, *Temps et verbe. Théorie des aspects, des modes et des temps*, Paris.

Guțu Romalo, 1985 – Valeria Guțu Romalo, *Limba română contemporană* (Coordonator I. Coteanu), București, Editura Didactică și Pedagogică.

Iordan ș.a., 1967 – Iorgu Iordan, Valeria Guțu Romalo, Al. Niculescu, *Structura morfologică a limbii române contemporane*, București, Editura Științifică.

Irimia, 1997 – D. Irimia, *Morfo-sintaxa verbului românesc*, Iași, Editura Universității.

Lyons, 1995 – J. Lyons, *Introducere în lingvistica teoretică*, București, Editura Științifică.

Philippide, 1897 – Al. Philippide, *Gramatica elementară a limbii române*, Iași.

Rosetti, 1943 – Al. Rosetti, *Gramatica limbii române*, București, Editura Universul.

Săteanu, 1980 – C. Săteanu, *Timp și temporalitate în limba română contemporană*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.
Seidel, 1955 – E. Seidel, *Problema modurilor în limba română*, în „Studii și cercetări științifice", nr. 3–4.
Slave, 1957 – Elena Slave, *Prezumtivul*, în SG, II.
Toșa, 1983 – Al. Toșa, *Elemente de morfologie*, București, Editura Științifică și Enciclopedică.

B. Izvoare

AI = Antim Ivireanu, *Opere (Didahii)*, (Ediție G. Strempel), București, Editura Minerva, 1972.
BB = *Biblia, adecă dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament. Tipărită întâia oară la 1688 în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino*; București, Editura Institutului Biblic, 1988.
CM = *Cronicari munteni*, (Ediție Dan Horia Mazilu), București, Editura Militară, 1988.
IN = Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei*, (Ediție Tatiana Celac), Chișinău, Editura Hyperion, 1990.
NT = *Noul Testament tipărit pentru prima dată în limba română la 1648 de către Simion Ștefan*, București, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, 1988.
PO = *Palia de la Orăștie (1581–1582)*, (Ediție Viorica Pamfil), București, Editura Academiei, 1968.
SA, I = *Școala Ardeleană*, I, (Ediție Florea Fugariu), București, Editura Minerva, 1983.

Universitatea din Pitești
str. Gh. Doja nr. 21

Iulia Mărgărit

CÂTEVA OBSERVAȚII ASUPRA NUMERALULUI COLECTIV ÎN GRAIURILE DIN MUNTENIA

1. În articolul de față ne propunem să prezentăm unele aspecte referitoare la numeralele colective din graiurile muntenești, pe baza materialului oferit de volumele TDM I, II, III.

1.1. În inventarul categoriei morfologice menționate, pentru ideea de „grup de doi" se utilizează, ca și în limba comună, numeralul *amândoi* (masc.), *amândouă* (fem. și neutru). Numeralele colective de la „trei" înainte se formează din numeralele cardinale, precedate, în exclusivitate, de adverbul *câte* în forma compusă *câte(și)* (Hasan 1970, 206)[1]: *Ne-a pus domnu ș-am băut* ***câtetrei*** *țuică, d-aea, știi, când se face de prună* (Saelele, com. Lunca, jud. Teleorman).

[1] Facem mențiunea că nu am întâlnit forme compuse cu colectivul nehotărât *toți: tustrei, tuspatru.*

1.1.1. Ca și în varianta comună a limbii, numeralele de tipul *câte(și)*..., cu o singură excepție, sunt invariabile în raport cu categoria de gen: *Era tăticu, fratele lui tăticu, doi cumnați ai lui tăticu, au plecat* ***câtepatru*** *cu căruțele* (com. Ciolpani, jud. Ilfov); *Toate astea din mijloc* ***câtepatru*** *o prindeam* (com. Ciocârlia, jud. Ilfov).

1.1.2. Pentru grupul de trei, numeralul cunoaște forme specializate pe genuri: ***câte(și)trei*** (masc.), ***câte(și)trele*** (fem. și neutru): *S-a strâns toți copiii, c-a fost* ***câteșitrei*** *acasă* (Păduroiu, com. Poiana Lacului, jud. Argeș); *Imediat le-a tăiat capul la* ***câteșitrele*** *fetele* (com. Topana, jud. Olt).

1.1.3. Numeralele colective au, la fel ca în limba comună, distribuție pronominală și adjectival-determinativă: *Noaptea, ne-a pus pă* ***câtetrei*** *în căruță ș-a mers cu noi la Slatina* (Comănița, com. Teslui, jud. Olt); (*Mă credeți, mă crează Dumnezeu, că dintr-o cinzeacă am băut* ***câtetrei*** *și eu ... și cu băiatu ne-am îmbătat tun dintr-o cinzeacă de rachiu*) (Mâneciu – Pământeni, com. Mâneciu, jud. Prahova); *Am vorbit și noi* ***câtepatru****: „Bă fraților, aicea nu e de vândut luben i-țe!"* (Dumitrești, com. Verguleasa, jud. Olt).

2. Pe lângă aceste numerale, graiurile din Muntenia au dezvoltat variante și forme noi, pe baza celor existente. *Amândouăle* reprezintă o astfel de variantă, realizată prin alăturarea particulei *-le*[2] la forma de feminin a numeralului *amândoi (amândouă)*: *Acuma, o nepoat-a mea, verișoară zis, a știut tot* [despre fuga fiicei], *îi spui și astăzi: „– Fă, tu ai știut tot!" zic.*

„– Uite poate să mă piarză Dumnezeu aci! N-am știut nimic, dădico Mario, zău, n-am știut!".

„– Fă, nu-ți mai da zău, c-ai știut tot", că ăsta care l-a luat ea [nepoata] *este văr al doilea cu bărba-su ei și ele* ***amândouăle*** *verișoare* (com. Grindu, jud. Ialomița); *Făceam turta miresii, știi, da chemam două fete, prietenele mele, și cernea cu sita,* ***amândouăle*** *cernea, apuca de sită și cernea, c-așa să spunea atuncea ... că două inse să cearnă* (com. Ulmu, jud. Ialomița); *Era dă noapte, cucuveicile cânta, ți se făcea frică ... eu mi-arunc ochii și-l văz pe băiatu-ăla acolo ... și-i spui lu cumnată-mea:*

– „Fă", zic, „– iete unu acolo". Aia cică „hai să fugim!" Zic „eu nu fug", zic, „ai să le spunem și lor!" „Nu", zice, „Ai să fugim noi ***amândouăle***" (com. Borcea, jud. Ialomița).

[2] După aprecierea unor autori (Saramandu 1984, p. 448) – articol, după alții – morfem (Iordan et alii 1967, p. 265) sau cu identitate incertă (Todoran 1998, p. 137), statutul morfologic al acestui element lexical impune o discuție specială. Două lucruri sunt evidente: a) el cunoaște o distribuție generoasă în graiurile din Muntenia în raport cu limba comună și cu celelalte ramificații teritoriale ale dacoromânei, figurând ca articol în construcții foarte răspândite, de altfel, de tipul *fetele astea micile, fetele alea marile* sau ca element formativ la unele adverbe: *acilea, acumâlea, acușilea, apoilea, atuncilea*; b) frecvența și larga difuziune a particulei *-le* creează un teren fertil pentru caracterul ei activ (cf. Densusianu 1961, p. 198, Ciobanu 1959, p. 142, Ciompec 1985, p. 119, Marin 1959, p. 220, Neagoe 1982, p. 288, Pușcariu 1976, p. 239).

2.1. Varianta ***amândouăle*** a dobândit particula *-le*, probabil, sub impulsul elementului determinat (pronume, substantiv) din limitele unor minicontexte, el însuși posesor al acesteia: *prietenele mele **amândouăle***; *ele **amândouăle***, având și modelul preexistent *câte(și)trele*. De altfel, în *Gramatica* Academiei colectivul *câte(și)trele* este explicat prin atracția pronumelor *mei, mele*. Credem însă că nu numai formele pronominale posesive au contribuit la extensia corpului fonetic, ci cadrul trebuie lărgit și la alte categorii morfologice însoțite de numeral, substantiv sau pronume personal: *Mireasa o varsă* [vadra] *cu piciorul în **câtetrele** părțile* (Comănița, com. Teslui, jud. Olt); ***Câțeșitrele** nopțile îl păzește, stă lângă el* [mort] (Albești, com. Albeștii de Muscel, jud. Argeș); *M-am descurcat de ele **câtetrele*** [fetele] (Nisipoasa, com. Plopu, jud. Prahova).

Atașarea segmentului *-le* se motivează, pe de o parte, prin faptul că acesta este perceput, probabil, de către locutorii graiului ca o marcă suplimentară a categoriei genului (feminin), iar, pe de altă parte, forma augmentată asigură o anumită simetrie în sistemul numeralelor colective din codul lor comunicativ: cf. *câte(și)trei / amândoi, câte(și)trele / amândouăle*.

2.2. O dată creată, varianta produce perturbări la nivelul altor numerale (nu neapărat colective), apropiate ca sens și formă (*două*) sau ca poziție. Astfel, prin analogie cu ***amândouăle***, a apărut forma ***douăle***: *M-am descurcat de ele câtetrele. Fata cea mare ... a venit giner-miu* [la poartă], *a stat de vorbă nițel, ș-a luat ea acolo șchimburi că se lumina de ziuă și -au plecat amândoi. Și cel e-lalte **douăle*** [fiice] *tot așa a făcut* (Nisipoasa, com. Plopu, jud. Prahova); *Păi ți-am spus că aveam patru tânjăli, un om mâna caii și unu care ținea tânjala dă punea furca acolo, lanțurile alea **doule**, și-și lua targa ș-o ducea acolo unde se făcea șiră* (Podu Pitarului, com. Plătărești, jud. Ilfov).

2.3. ***Douăle***, la rândul lui, a acționat asupra numeralului imediat următor, astfel încât s-a creat o variantă și pentru trei, ***treile***, de la a cărei modelare nu putem exclude aportul formei *câte(și)trele*: *Eram trei fete la concurație, nu să egzista să nu fim jucate, să ... rămânem de băieți nejucate, așa eream văzute și mândre-n salon, că eream și noi de ... ambițioase, fudule, când venea un băiat din altă comună* [zi] *ce*: *„mă, ia uite, ce mai fată asta ... Astea **treile***", *zice, „oar e, oar nu e*" (com. Grădiștea, jud. Ilfov).

2.4. Din punct de vedere semantic, între numeralul cardinal de bază și cel colectiv, aparent, nu sunt diferențe pertinente: în esență este vorba despre același număr (*doi* sau *trei*). Dar noile forme, prin elementul formativ *-le*, trimit și la ideea de grup feminin, în afara celei numerice. *Celelalte **douăle*** reprezintă o minicolectivitate, reunind persoane cu aceeași însușire („căsătorite fără acordul părinților"). De asemenea, *astea **treile** oar e, oar nu e* înseamnă „astea toate trei sunt deopotrivă de frumoase, chiar grupabile după frumusețe și, de aceea, în competiție («la concurație») în interiorul grupului".

2.4.1. Noile formații ***două, treile*** dobândesc valoare de numeral colectiv[3] (v. supra, 2) ca determinante pe lângă un pronume (*celelalte **două*** = „celelalte amândouă", *astea **treile*** = „astea toate trei"), conservând în același timp, valoarea de numeral cardinal. În această ultimă ipostază a fost înregistrat la românii din Bulgaria, de pe malul drept al Dunării, într-o anchetă dialectală recentă[4]: ***O săptămână, două, treile** trecură, merem la grâu. Alea **treile** muncea în vie.* (com. Zlatia, reg. Montana).

2.4.2. Ele pot funcționa ca numerale colective fie în noua structură (***două, treile***), fie, redundant, în combinație cu elementul *câte* antepus: *Trei însă, **eale câtetreile***, alea ***treile*** [vecine] *să duseră la oraș* (com. Zlatia, reg. Montana, Bulgaria). (Secvențele *trei însă* = numeral cardinal, ***eale câtetreile / alea treile*** = numeral colectiv, „grupul celor trei femei, situate în vecinătate una față de alte, plecate împreună în aceeași direcție".)

2.5. Variantele ***amândouăle, două, treile***[5] îmbogățesc inventarul categoriei morfologice a numeralului colectiv și, prin urmare, posibilitățile graiurilor, în comparație cu limba comună, sunt mai largi din acest punct de vedere. Toate reprezintă creații analizabile în tema propriu-zisă (un numeral) și particula *-le*, desprinsă din *câte(și)trele*, ca element formativ pentru numeralele colective feminine.

3. În privința reprezentării grafice, pentru numeralele colective formate cu prefixoidul *câte*[6] norma actuală recomandă scrierea în două unități distincte, (Avram 1986, 104), cu excepția formelor *câțeșitrei*, *câțeșitrele*, iar pentru cele compuse cu *tus* ‹ *toți* (*tustrei, tustrele, tuspatru* etc.) grafia într-o singură unitate lexicală, ca o soluție firească. Dar în cazul compuselor cu *câte* (*câtetrei, câtetrele, câtepatru*), chiar dacă sunt condiții fonetice diferite, nu este la fel de firesc să se marcheze grafic unitatea semantică printr-o unitate lexicală? Un argument în sprijinul acestei propuneri ar putea fi necesitatea distingerii între două categorii de omofone (distributive și colective) prin dezambiguizare grafică. De notat existența unor situații în care posibilitatea acestei distincții este operantă:

[3] O situație similară se întâlnește în aromână, unde formele de plural ale numeralelor cardinale au valoare de numerale colective: *doli* „amândoi, ambii", *doauli* „amândouă, ambele", *treili* „tustrei" etc. (Saramandu 1984, p. 448).

[4] Este vorba de o cercetare întreprinsă împreună cu Victorela Neagoe și Zoe Barbulova în regiunea Montana.

[5] Opțiunea pentru o anumită ordine în prezentarea faptelor are la bază intenția de a sublinia etapele procesului în urma căruia au rezultat numeralele cu formativul *-le*: 1) *Amândouă* a suferit cel dintâi o modificare analogică, prin calitatea sa de numeral colectiv, în același registru semantic cu forma *câte(și)trele*; 2) Ulterior, el a exercitat o influență imediată asupra numeralului *două*, cu care prezintă afinități de formă și sens, prin legătura lor etimologică (< lat. *ambi.+ dui*); 3) *Trei*, ca numeral cardinal, urmând după *doi*, încheie succesiunea.

[6] În cazurile prezentate *câte* funcționează ca un prefixoid specializat pentru categoria numeralelor colective.

a) Când compusul apare ca determinant al unui pronume personal, valoarea de numeral colectiv este clară (în ambele variante, scrisă și orală): *A făcut gugoși, ne-am pus, am mâncat și ... în loc de vin am pus apă, că noi* ***cătetrei*** *nu beam vin* (Mihăiceni, com. Ciorăști, jud. Vrancea). Atunci când pronumele este neexprimat sau topica este distorsionată, contextul devine insuficient pentru înțelegerea mesajului: *Intră ei acolo, cum a fost,* ***cătetrei*** *înot* (com. Făcăeni, jud. Ialomița).

b) De asemenea, în situațiile în care compusele cu *câte* funcționează ca adjective antepuse ale unui substantiv, pentru evaluarea corectă a valorii acestuia se are în vedere articularea sau nonarticularea enclitică[7] a determinantului: ***Câte patru băieții pleacă*** – distributiv, față de ***Cătepatru băieți pleacă*** – colectiv (Avram, *op. cit.*, p. 104). Dar, și în astfel de cazuri, inversarea topicii, cel puțin în secvențe minime, rupte de context, periclitează mesajul, făcându-l confuz: *Băieții* ***câte patru*** *pleacă* (distributiv sau colectiv?).

4. Desigur, problema grafiei intervine doar când textul oral trebuie transpus în scris și vizează specialistul (transcriptor sau cititor), vorbitorii de grai rămânând în afara discuției.

Însă, dat fiind faptul că formațiile compuse discutate (***câte trei, câte trele***) au depășit perimetrul graiurilor și circulă la nivelul limbii comune (din rațiuni stilistice pot apărea în texte beletristice), se impune normarea lor, astfel încât în categoria colectivelor să existe un mod de scriere unic și consecvent în limitele unui singur grafem: ***cătetrei, cătetrele, cătepatru***.

Inconsecvențele normei academice în vigoare vizează variantele ***câteșitrei, câteșitrele***, recunoscute grafic ca unități lexicale sudate, în timp ce restul formelor sunt considerate încă departe de această etapă, fapt infirmat de stadiul actual de evoluție a graiurilor din Muntenia.

ABREVIERI

Avram 1986 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, București.
Ciobanu 1959 = Elena Ciobanu, *Formarea numelor de familie feminine de la masculine*, în SMFC, p. 137–143.
Ciompec 1985 = Georgeta Ciompec, *Morfoxintaxa adverbului românesc. Sincronie și diacronie.*
Densusianu 1961 = Ovid Densusianu, *Istoria limbii române*, vol. II.
Hasan 1970 = Finuța Hasan, *Numeralul* în *Formarea cuvintelor în limba română* (redactori responsabili Al. Graur și Mioara Avram) de Fulvia Ciobanu și Finuța Hasan.
Ionică 1984 = Ion Ionică, *Subdialectul muntean*, în *Tratat de dialectologie*, Craiova.
Iordan et alii 1967 = Iorgu Iordan, Valeria Guțu Romalo, Alexandru Niculescu, *Structura morfologică a limbii române.*

[7] Cf. TDRG, Dr. *câte ăi trei băieți din prăvălie* „numeralul are articol pronominal" (s.v. *cât* IV a).

Marin 1959 = Georgeta Marin, *Compunerea și schimbarea categoriei gramaticale în Psaltirea Hurmuzaki*, în SMFC I, p. 212–220.
Neagoe 1982 = Victorela Neagoe, *Despre numeralul ordinal în graiurile populare*, în „Anuarul ICED", seria B, 2, p. 288–301.
Pușcariu 1976 = Sextil Pușcariu, *Limba română*, vol. I.
Saramandu 1984 = Nicolae Saramandu, *Aromâna* în *Tratat de dialectologie*, Craiova.
Todoran 1998 = Romulus Todoran, ***Contribuții la studiul limbii române***, Cluj.
TDM = *Texte dialectale. Muntenia*, sub conducerea lui Boris Cazacu, vol. I, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, București, 1973; vol. II, de Paul Lăzărescu, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Magdalena Vulpe, București, 1975; vol. III, de Costin Bratu, Galina Ghiculete, Maria Marin, Bogdan Marinescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Marilena Tiugan, Magdalena Vulpe, București, 1987.

Institutul de Fonetică și Dialectologie „Al. Rosetti"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Vasile C. Ioniță

CONTRIBUȚII ETIMOLOGICE: *SENIN*[2], *SENINARE*[2]

Cele două cuvinte din titlu sunt, fără îndoială, înrudite semantic, nu însă și etimologic, după indicațiile din DLR. În privința răspândirii și a surselor citate, primul este sărac reprezentat, iar cel de al doilea este mai bogat. Anticipând, opinia noastră este că ambele au o unică explicație etimologică și prezintă interes dintr-un punct de vedere pe care etimologiștii nu l-au adus în discuție până în prezent; domeniul în care „conceptul" poate fi aplicat este, ce-i drept, restrâns.

SENIN[2] „s.n. (Regional) Stâncă (Bughea de Sus – Câmpulung). *În stânga piatră, în dreapta piatră, cât vedea cu ochii numai piatră, seninuri dă pietri!* O. BÎRLEA, A.P. I, 162". După cum se vede, singularul din titlu a fost refăcut după plural: cf. *tain* (*tainuri*), *venin* (*veninuri*). DLR notează: „Etimologia necunoscută".

SENINARE[2] „s.f. **1.** (Prin Transilv.). Stâncă (înaltă). *Sute de alți locuitori își căutaseră scăpare prin văgăunile și seninarele munților*. BARIȚIU, P.A. I, 375. *La dreapta, ziduri numai din seninări.* ap. CADE. *Intrarăm în limanul Cel minunat, cu seninări înalte*. MURNU, O. 162, cf. CADE, SCRIBAN, D., VICIU, GL. **2.** (Rar) Lespede netedă. *Stânci care își încalecă seninările lor*. ap. TDRG, cf. SCRIBAN, D." Plurarul firesc este *seninări*, dar din sursa Barițiu se înregistrează și forma *seninare*, ca și cea a singularului. Pentru etimologie se trimite la *sănina*[1]. Cât de întemeiată este această apropiere etimologică vom vedea după ce vom analiza ambele cuvinte.

Tema este comună ambelor cuvinte: primul a rezultat printr-un transfer metasemantic (prin intermediul metasememelor[1]), iar cel de al doilea este un derivat al primului. Cuvântul pe care îl presupunem, deocamdată, ca fiind la baza amândurora este SENIN[1], -Ă „s.n., adj. **1.** Stare a cerului lipsit de nori [...]; p. ext. bolta cerească, înaltul cerului ...". Asupra celorlalte sensuri și contexte în care apare cuvântul nu insistăm.

Evident, simpla afirmație că *senin*[1] și *senin*[2] sunt un singur cuvânt polisemantic, deci că *senin*[2] ar fi rezultatul unei e x t e n s i u n i semantice, nu este suficientă. Oricum, *senin*[1] „înalt al cerului; boltă cerească" și *senin*[2] „stâncă"

[1] Vezi Elena Slave, *Supramotivarea*, în „Probleme de lingvistică generală", vol. VI, București, 1977, p. 100–101.

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 337–344, București, 1998

sunt, indiscutabil, componente ale unui anumit peisaj. Dacă vom reproduce definiția dată cuvântului *peisaj*, preluată din DLR, lucrurile vor apărea mai clare: „s.n. **1.** Parte din natură care formează un *ansamblu artistic* [subl. n., V. I.] și este prinsă dintr-o singură privire". Credem că este important să reținem ambele sintagme, atât cea subliniată („ansamblu artistic"), cât și precizarea „prinsă dintr-o singură privire".

Pentru privitor, muntele, crestele impunătoare ale acestuia sau colinele domoale se contopesc cu cerul, pe care se profilează, cu vegetația, parte integrantă a reliefului, cu norii sau negurile, cu evenimentele meteorologice, fie chiar și vremelnice, adică ploaia, ninsoarea, furtuna, fulgerele etc. Mai mult chiar, astrele cerului se mișcă în raport cu reperele terestre: răsăritul, evoluția și apusul lor se petrec într-un cadru marcat de elementele reliefului. Asupra acestor lucruri am insistat mai detaliat cu alte prilejuri[2].

Foarte adesea, denumirile elementelor de relief și ale celor meteorologice apar împreună, în aceleași contexte, în literatura populară și în cea cultă, ca în următoarele exemple preluate din DA și DLR: „Neguri de brădet se-ntind" (Șt. O. Iosif); „La răsărit se grămădiseră munți de nouri" (M. Sadoveanu); „Stă Negoiul mohorât / Cu-a lui negură bătrână, / Care-i ține de urât" (G. Topârceanu); „Ceahlăul ridică din pâclă forturile vinete" (Cezar Petrescu).

Putem afirma că, în multitudinea de motivații care stau la baza creării cuvintelor, o dată cu resursele etimologice interne: moneme (sufixare, prefixare, compunere, schimbarea categoriei gramaticale), metasememe (tropii semantici: metaforă, metonimie, sinecdocă, hiperbolă etc.), contaminări etc., în cazul cuvintelor care desemnează elementele componente ale peisajului, ca ansamblu unitar, dar și „artistic", trebuie să se aibă în vedere și valoarea de impresie a peisajului.

În cazul de față, sensul lui *senin*[1] „stare a cerului lipsit de nori" apare adesea în același context cu *înalt* (al cerului): cf. „Un nor cu muntele vecin / Plutea-ntr-acest imens senin" (G. Coșbuc); „Sus în seninul înalt, începură să joace stelele" (I. Agârbiceanu); „Nici o pată de nor nu plutea peste seninul albastru" (C. Hogaș). În acest ultim citat, *senin* este sinonim cu *înalt* (al cerului), cu *boltă cerească*.

Că *senin* este sinonim cu *înalt* (al cerului) reiese și din următorul citat pentru *seninat*: s.n. care, „(învechit și regional)", este sinonim cu *senin* „înaltul (cerului)": *Acum, o Cecilio, te văd strălucind ca o stea în seninatul întunecat al cerului*, unde *seninat* și-a pierdut într-atât legătura cu sensul de bază al lui *senin* „clair, serein", încât admite o determinare ca *întunecat*, contrară semantic.

Așadar, adj. *senin* devine, ca urmare a schimbării categoriei gramaticale, substantiv: *senin* „cer; boltă cerească", „înalt al cerului". Fără determinant („al

[2] Vasile Ioniță, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, 1982, p. 77–80; idem, *Aspecte ale procesului de denominație în toponimie*, în LR, 41, 1992, nr. 6, p. 342–348.

cerului"), *senin* este sinonim cu *înalt* atât ca adjectiv, cât și ca substantiv. De data aceasta, *senin* iese din sfera semantică originară (*senin, albastru, clar, curat, limpede etc.*) și trece în altă sferă semantică, adică a lui *înalt* „ridicat", „aflat la înălțime". Astfel de transferuri semantice se petrec curent în procesele de omonimizare, mai ales în cazul unor topome, cu un grad mic de toponimizare. Așa, de exemplu, despre un nume topic „Ascuțita" (cu referire la caracteristica unei stânci numite astfel) nu se poate afirma cu certitudine dacă este vorba de un obiectiv topic indicat de un nominator (informator) ocazional, întâmplător deci, sau de un nume topic propriu-zis, încetățenit în sistemul referențial al colectivității.

Înălțimea unei stânci profilate pe seninul cerului provoacă, fără îndoială, o anumită impresie care nu rămâne fără urmări pe plan lingvistic, încât transferul semantic *senin* „înaltul cerului" – *senin* „stâncă (înaltă)", conturată pe *seninul* (= înaltul) cerului pare destul de firesc.

Cât despre *seninare* „stâncă (înaltă)", acesta s-a creat după modelul altor perechi (nesufixat / sufixat): cf. *grămadă / grămădare* „grămadă de pietre așezată la un loc" (DA, s. v. *grămadă*); *stâlp / stâlpare* etc. S-ar putea reproșa că în primul exemplu dat baza este feminină, iar *senin* „stâncă", temă a lui *seninare* „stâncă (înaltă)", este de genul neutru, însă trebuie să observăm că neutrul (*senin*) a fost refăcut de glosatorii DLR; de aceea înclinăm să credem că, de fapt, singularul este *senină*, și nu *senin*, pluralul acestuia fiind de tip arhaic, ca în *mână*, (*mânuri*), *alamă* (*alămuri*), *ceartă* (*certuri*) etc.

În cazul că *seninare* provine din *sănina* „vb. I. Intranz. și tranz. (Prin nord-vestul Munt.) **1.** A (se) sui pe o înălțime, pe un vârf. Cf. UDRESCU, Gl. **2.** A ajunge ori a face să ajungă repede la o situație materială bună" (sensul **2.** este evident secundar, dezvoltat, prin metaforizare, din **1.**), ni se pare că derivarea lui (vezi în DLR „cf. *anina*") din *anina* cu prefixul *s-* este hazardată, chiar dacă admitem că dr. *a* (*se*) *anina* este înrudit cu ar. *alin.* „monter", „gravir", „s'élever", înrudire de altfel respinsă: cf. „ar. *alina* «a se sui, a se urca» este alt cuvânt", precizare făcută în partea de etimologie a lui *anina* (DA, s. v.). Exemplele date pentru *a* (*se*) *anina* nu prezintă nici un caz din care să rezulte că înseamnă „a (se) sui", „a (se) urca", ci doar „a (se) agăța", „a (se) atârna (de ceva)": vezi ANINA „vb. I. Tranz. și reflex. **1.** Tranz. A agăța, a atârna, a pune", cu diverse exemplificări; „**4.** Refl. A se cățăra, a se cocoța". Exemplul nu este însă convingător. „Copiii s-or aninat în pom". Nici în cazul adjectivului (provenit din participiu), exemplele nu justifică sinonimia cu *a* (*se*) *urca*, chiar dacă explicația dată cuvântului este: „**1.** atârnat, agățat, cocoțat, urcat", căci *aninat* din „... o piiale sau vro lână de aur undeva aninată ..."; „unde te-ai aninat?"; „stă tot aninat pă sus"; „... grădini în aer aninate ..."[3] nu este sinonim cu *urcat*, cu care se suprapune semantic doar ca rezultat final al acțiunilor exprimate de cele două

[3] Sergiu Drincu (redactor), *Dicționarul subdialectului bănățean*, vol. II, Timișoara, 1986, p. 68–69.

verbe, nu și în accepțiunea de „a pleca dintr-un anumit punct inițial și a desfășura-o spre punctul final". Admițând înrudirea lui *sănina* cu *anina*, înseamnă că primul este un derivăt de la al doilea cu prefixul *s-*, care „are, în genere, valori puțin clare"[4]. Printre valorile de intensificare sunt date puține exemple, nu însă și *sănina*[5].

S-ar mai putea invoca fenomenul aglutinării pronumelui reflexiv *se* cu *anina*, eventualitate puțin probabilă, căci verbul nu se folosește doar la persoanele a III-a singular și plural.

În concluzie, *senin*[2] a dobândit înțelesul de „stâncă" printr-un procedeu metasemantic, în cuprinsul căruia se găsește, după opinia noastră, și acest „concept", v a l o a r e a d e i m p r e s i e a elementelor componente dintr-un peisaj, ca „ansamblu artistic", priveliște „prinsă dintr-o singură privire". *Seninare*[2], sinonim cu *senin*[2], cu precizarea suplimentară: „stâncă (înaltă)", este un derivat, fie după modelul lui *grămădare*, fie ca infinitiv lung al lui *sănina*, devenit substantiv. Este necesar să reținem că refacerea lui *senin*[2] din *seninuri* este arbitrară, fiind vorba mai degrabă de un substantiv feminin: *senină*, acomodat ca gen după modelul lui *stâncă*. Pe de altă parte, nu *senin* (de fapt *senină*) derivă din *sănina* vb. (glosatorii DLR îl dau de fapt ca posibil etimon al lui *seninare*), ci *sănina* derivă din *senin(ă)*, ca *a ponorî* din *ponor*: cf. *Nu cumva [...] să te ponorăști să cazi* (DLR, s. v. *ponorî*).

Str. Nergănița nr. 19
Câlnic – Reșița

Iulia Mărgărit

DR. *GARAGÁNELE*

Într-o anchetă dialectală pentru AFLR, în punctul 823, localitatea Uiești, comuna Bucșani, județul Ilfov, în descrierea nunții și a etapelor ei a fost înregistrat termenul *garagánele*. Povestind despre masa mare ca moment important din ceremonial, informatoarea menționează cântecul care anunță nuntașii să se pregătească pentru oferirea darurilor: *La masă e un cântec de-i zice* ***garagánele***, *zice, cântă acușica dă scoate banii* (GL. MUNT. s.v.). În relatare se furnizează

[4] I. Rizescu, în *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. II, București, 1978, p. 217.
[5] *Ibidem.*

numele cântecului (*garagánele*), contextul în care apare (nunta) și momentul când devine funcțional (masa mare).

Pe baza acestor date sumare, am încercat identificarea termenului în principalele dicționare și glosare ale limbii române, dar el nu figurează nicăieri. Unele sugestii care l-ar putea scoate din conul de umbră și i-ar conferi o identitate apar în lucrările consacrate ceremonialului nupțial.

S. Fl. Marian în *Nunta la români* (București, 1995, p. 463) afirmă că „în unele părți ale Transilvaniei, în timpul ospățului [= nunții, I. M.] întotdeauna începe preotul cu un cântec de cuprins religios, bunăoară ca «Vers la nuntă» sau «Cana Galileii»".

Ioan Thomici, într-o lucrare publicată la începutul secolului trecut, *Scurtă învățătură pentru creșterea și binecuvântarea tinerimii române* (Buda, 1827), precizează chiar momentul din ceremonial când începe cântecul: „la un ospăț sau la nuntă, după cântarea de binecuvântare a preotului «cela ce ai strălucit pre noroade în pustie și apă din piatră le-ai izvorât și la Cana Galileii apa în vin o ai prefăcut»" (p. 86).

Din exemplele prezentate se poate întrevedea o posibilă relație între cântarea „ Cana Galileii" și „garagánele", cel puțin situațional, contextual. În consecință, ne propunem urmărirea acestei relații până la disoluția creației religioase în creație laică și modificarea numelui acesteia.

De la început, presupunem că translarea motivului biblic într-un cântec de nuntă a fost posibilă prin utilizare repetată în ceremonia nupțială. Creatorii populari l-au transpus în versuri, probabil după modelul preexistent al orațiilor, ele însele cu inserții religioase. Se ajunge astfel la introducerea și acceptarea cântecului în ritual. Situația a fost surprinsă de N. Cartojan în unele manuscrise aflate în Biblioteca Academiei Române: „Alături de orații se obișnuiau la nuntă și cântece ... În vechile manuscrise, «*Nunta din Cana*» se găsește trecută între cântecele la nuntă" (N. Cartojan, *Cărțile populare în literatura română*, vol. II, București, 1974, p. 280).

Tot N. Cartojan notează că într-un manuscris (nr. 3255), din același fond, „copiat de un Radu Trogeanu pe la 1863, «*Nunta din Cana Galileii*» se găsește, alături de «*Jalea turturicii*», între cântările ce se cântă la nuntă" (*op. cit.*, p. 258).

În alt document, cântecul amintit se încheie cu o strofă care probează caracterul său „ocazional", „legat de atitudinea de voie bună și umor a nunții: Să fie cu toții sănătoși / A ne asculta bucuroși / Voi să zic acum amin / Să dea nun un iupt [sic! N. C.] de vin" (*op. cit.*, p. 258).

Același istoric literar motivează audiența și răspândirea ulterioară a producției: „Prin natura cuprinsului său și prin momentul când intervenea în desfășurarea nunții, în trecerea de la solemnitatea religioasă la ospăț, cântecul acesta pare să fi plăcut foarte mult, fiindcă de la nuntă a trecut la ospețe, fie la început, fie la sfârșit între irmoasele ce se cântă după masă" (*op. cit.*, p. 281).

Ulterior, la mesele familiale, cântecul a fost preluat de copii și transferat în colinde, după cum demonstrează includerea lui în culegerea lui A. Pann *Cântece de stea*. În acest fel, el dispune de o difuzare mai amplă, prin prestigiul cărții, fiind cunoscut în perioada interbelică din județul Olt până în Târnava, Banat, Crișana, Basarabia (N. Cartojan, *op. cit.*, p. 281).

Cât privește varianta nupțială originară, N. Cartojan nota: „se cântă până azi la nunți" [1938, n. n., I. M.] (*op. cit.*, p. 281). Ca argument el apelează la cartea lui Petru Băncilă, *Colăcăritul sau vornicitul uzitat* ***pe alocurea*** [subl. n., I. M.] *la nuntă și câteva versuri ce se cântă la masa nunții* (Sibiu, 1929) în care figurează și cântarea „Cana Galileii".

În perioada postbelică s-au făcut înregistrări aflate actualmente în Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor (AIEF), care conțin ecouri referitoare la supraviețuirea acestui cântec în Transilvania. Ov. Bârlea, într-o anchetă din 1953, în localitatea După Piatră, județul Hunedoara, surprinde textul sub un nume nou: „Cana Ganele". Modificarea denominației corespunde și cu reducerea ariei de răspândire și cunoaștere. Asupra acestui ultim fapt însuși informatorul atrage atenția: „Asta numa care-s vornic bătrân o știu ... Cana Ganele a fost adus de nănașul bătrân al miresei de la un ospăț la Cerișor de mai mult de douăzeci de ani" (AIEF, inf. 13.538), dată ce corespunde cu observația lui N. Cartojan din 1938.

La numai doi ani, în 1955, tot Ov. Bârlea consemnează, asistând la o nuntă din localitatea Goleș, același județ Hunedoara: „Duminică noaptea în jurul orei 21.00, după strângerea cinstelor și încheierea mesei mari, după ce s-a băut și al șaptelea pahar, cherfarii, adică nuntașii miresei, încep să cânte la mese cântecul miresei. Apoi cherfarii vreau să plece [sic!, I. M.], dar unul începe cântecul pe care îl cântă toți la mese"[1] (AIEF, inf. 17 140).

O altă atestare a termenului discutat apare în cartea lui Gh. Ciobanu *Lăutarii din Clejani* (București, 1969). Autorul a înregistrat la numai 30 de kilometri de București forma pe care o căutăm: „La masa mare se cânta Canacanele sau Garaganele, cum îi spun lăutarii din Clejani. E cunoscutul cântec de stea *La masa ce s-a-ntâmplat*[2] (*op. cit.*, p. 20).

[1] Oferim integral textul cântecului cules de Ov. Bârlea în 1955: „La nunta ce s-a-ntâmplat / în Cana Galileii / Fost-a și Isus chemat / Și Isus și maică-sa / Fiind gata și masa / Vinu li s-a isprăvit / Văzând că nu-i vin de-ajuns / Au zis: fiul meu iubit / Vinu ni s-a isprăvit / Și Isus s-au sculat / Slugile și le-a chemat / Și le-au porâncit Isusu / Și Isusu le-a cuvântat / Apa-n vin au preschimbat / Ș-au dat mai întâi la nun / Să guste vinul cel bun / Nașul dacă l-au gustat / Cu glas mare au strigat / Ceia ce fac mese mari / Au întâiu vinuri tari / Și dacă se veselesc / Și de ce-i prost primesc / Iar noi ce-i prost am băut / Pe cel tare l-am ținut / Să trăiască nuntașii / Împreună cu nănașii / Să trăiască toți din casă / Și toți care stau la masă / Și de-acum până-n vecie / Amin, Doamne, mărire ție! (AIEF, inf. 17.140).

[2] Muzicologul consideră în mod eronat cântecul nupțial derivând din cântecele de stea și, prin urmare, posterior acestora, ignorând adevărata filiație, demonstrată de N. Cartojan pe baza manuscriselor din fondul Bibliotecii Academiei Române.

*

Aşadar, în termenul *garagánele* atestat în două localităţi din apropierea capitalei, Uieşti (Bucşani) şi Clejani, recunoaştem forma coruptă a numelui propriu compus *Cana Galileii*. Etapele parcurse din punct de vedere lingvistic au fost, probabil, mai numeroase. *Cana Canele* sau *Cana Ganele,* forme menţionate lângă Bucureşti şi în judeţul Hunedoara, ar putea reprezenta abia treapta a doua a devenirii, succedând unei posibile variante * *Cana Calile* sau * *Cana Galile,* în care forma de genitiv s-a pierdut, întrucât nu evoca nimic şi nu putea fi reţinută. Cvasiindentitatea cazuală a celor două părţi componente (*Cana* şi *Galile*), simţite ca unitate, se „perfecţionează" succesiv, prin asimilare *(n – l > n – n)* şi aglutinare: *Cana Galile > Canaganile* şi prin disimilare *(n – n > n – r) Canaganele > > Caraganele.* Forma atestată *Caraganele* a rezultat, de asemenea, prin asimilare *(c – g > g – g) Caraganele > Garaganele.*

Dincolo de avatarurile termenului discutat, importantă ni se pare persistenţa sa ca relicvă într-un perimetru considerat în general novator. N. Cartojan[3], ca şi ceilalţi autori citaţi, îl localizează în zone intracarpatice. Prezenţa termenului, fie şi în forma coruptă, în Muntenia[4] , în epoca contemporană, atestă, pe de o parte, o fostă potenţială arie de răspândire cu mult mai largă, în care, în mod legitim, ar trebui inclusă şi zona sudică, şi, pe de altă parte, o latură arhaică a graiurilor muntenesti, care, alături de ramificaţii teritoriale considerate în mod tradiţional conservatoare, au reţinut elemente revelatoare pentru istoria limbii române.

Din cântecul „Cana Galileii", în graiurile dacoromâne sudice s-a păstrat doar melodia, care, intonată de către lăutari sub un nume irecognoscibil, mar-

[3] I. Moanţă în articolul *Din ceremonialul nunţii – Cântarea Cana Galileii,* vol. *Toamna,* Institutul de Etnografie şi Folclor, Bucureşti, 1995, p. 26–31 îi atribuie lui N. Cartojan un punct de veder fals, pe care se simte dator să-l reconsidere: „N. Cartojan semnalează şi plasează cântecul «Cana Galileii» *numai în vechime* [subl. n., I. M.] pe baza manuscriselor". Drept urmare, cercetătorul îşi propune să demonstreze ceea ce fusese deja demonstrat în 1938 „existenţa acestui cântec în ceremonialul nunţii". Dincolo de injustetea poziţiei, I. Moanţă ar fi trebuit să-şi nuanţeze demersul subliniind continuitatea creaţiei discutate, fie şi în chip sporadic, în puncte izolate ale arealului românesc, fapt de necontestat în sprijinul unităţii de obiceiuri, de limbă şi de neam a poporului român.

[4] De puţină vreme, am obţinut încă o atestare a termenului efectuând o cercetare dialectală în regiunea Odesa, Ucraina. În satul Borisovca, raionul Tatar-Bunar, informatorul Ion Zubacu (76 de ani) ne-a oferit o versiune locală a cântecului: *Gala Galile, Galea Galile:* „La nunta de s-a-nceputu / Fost-a şi Hristos poftitu / Cu maica şi slugile / Stând la masă şi to bând / Băutura neajungând / Hristos la slugi c-a strigat: / «Să-mi aduceţi şase vase / Toate cu-apă, pline – rase.» / Hristos le-a blagoslovit / Apa-n vin s-a prefăcut".

Versurile citate constituie cea mai recentă înregistrare (pe care o cunoaştem), dintr-un teritoriu românesc din afara ţării. Faptul confirmă, pe de o parte, o arie cu mult mai largă de răspândire a termenului în trecut şi, pe de altă parte, caracterul conservator al graiurilor de peste hotare, depozitare ale unor preţioase informaţii pentru istoria limbii noastre şi pentru unitatea ei, dincolo de graniţele politice.

cheză momentul darurilor și stimulează desfășurarea acestuia la nuntă: *E un cântec de-i zice **garagánele**, zice, cântă acușica de scoate banii-...*

Institutul de Fonetică și Dialectologie „Al. Rosetti"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Alexandru Mareş

TEXTE DIN NORD-VESTUL TRANSILVANIEI ATRIBUITE GREŞIT SECOLULUI AL XVI-LEA

1. În prezentările pe care Florian Dudaş le face manuscriselor bihorene din epoca veche figurează două manuscrise considerate a aparţine secolului al XVI-lea[1].

Cel mai vechi dintre ele ar fi manuscrisul 1764 al Bibliotecii Academiei Române, denumit de autor *Miscelaneul de la Chişlaz,* după numele localităţii bihorene unde a fost descoperit de Nicolae Firu la începutul secolului nostru. Manuscrisul, care a fost studiat de Gh. Chivu, este alcătuit din două părţi distincte transcrise de doi copişti diferiţi: primul copiază pe filele 2–57 un *Molitvenic de trebile preuţeşti,* al doilea transcrie pe filele 58–180 câteva texte din *Slujba înmormântării,* urmate de *Cântecul lui Avraam* (în realitate *Moartea lui Avraam*) şi de *Apocalipsul apostolului Pavel*[2]. Întemeindu-se pe examinarea filigranelor din această ultimă porţiune a manuscrisului, Gh. Chivu conchide că *Apocalipsul apostolului Pavel* (căci numai acest text a constituit obiectul cercetării întreprinse) „trebuie deci încadrat între textele secolului al XVII-lea, eventual între acelea scrise imediat după 1700"[3]. Prezenţa rotacismului în acest text l-a determinat pe autor să avanseze cu maximă prudenţă posibilitatea copierii textului înainte de 1650. În sprijinul acestei datări s-a recurs la un element de cronologie relativă: ultimul text literar care înregistrează această particularitate lingvistică era considerat la data cercetării efectuate de autor copia executată în jurul anului 1641 de diacul Ioan din Pocioveliştе (j. Bihor) după *Cazania I* şi *Molitvenicul* diaconului Coresi[4]. Analiza particularităţilor lingvistice i-a permis lui Gh. Chivu să localizeze transcrierea *Apocalipsului apostolului Pavel* şi implicit a celor două texte aparţinând aceluiaşi copist în sudul Bihorului[5].

[1] *Manuscrisele româneşti din bisericile Bihorului.* [Partea I], Oradea, 1985, p. 43–51; Partea a II-a, Oradea, 1986, p. 107–108 (se va cita în continuare Dudaş, *Mss. Bihor*), idem, *Manuscrisele româneşti medievale din Crişana,* Timişoara, 1986, p. 16–22 (se va cita în continuare Dudaş, *Mss. Crişana*).

[2] *Date noi despre Apocriful Iorga,* în LR, XXVII, 1978, nr. 5, p. 509–521.

[3] *Ibidem,* p. 515.

[4] *Ibidem;* vezi şi p. 518: „Textul a fost scris în secolul al XVII-lea (probabil înainte de 1650)".

[5] *Ibidem,* p. 517.

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 345–350, Bucureşti, 1998

Reluând problema vechimii celor trei texte din a doua porțiune a manuscrisului (filele 58–180), Florian Dudaș se pronunță în favoarea copierii lor în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Cu acest prilej, Domnia sa precizează că filele 2–57, pe care se află *Molitvenicul de trebile preuțești,* sunt scrise de popa Ioan din „Țara Leșească", atestat în Bihor între anii 1724 și 1729. Filele transcrise de acest copist peregrin aveau menirea să completeze porțiunea de text pierdută de la începutul manuscrisului[6]. Ne-am putut încredința, examinând trei manuscrise copiate de scribul amintit[7], că opinia avansată de Florian Dudaș despre persoana care a transcris filele 2–57 este pe deplin întemeiată. Nu la fel stau însă lucrurile cu privire la vechimea care se atribuie copierii textelor din a doua porțiune a manuscrisului. În favoarea opiniei din urmă ar pleda, după autor, filigranele hârtiei, aspectul grafiei și unele particularități de limbă. Nici unul dintre considerentele invocate nu confirmă ipoteza expusă.

Filigranele aduse în discuție (2 tipuri: *grifoni încadrând un scut surmontat de coroană* și, respectiv, *doi lujeri trilobați încadrați de literele C și H*) nu se regăsesc pe hârtia întrebuințată în secolul al XVI-lea. Forțând totuși nota, autorul încearcă să stabilească o asemănare între așa-zisul filigran *doi lujeri trilobați* (în realitate un fragment de filigran aparținând tipului *înger,* cu o frecvență mare pe hârtia manuscrisului) și o marcă a fabricii de hârtie din Cluj, atestată în catalogul lui J. Kemény în anii 1566 și 1590, dar având o cu totul altă reprezentare tematică[8]. În legătură cu filigranele din ultima porțiune a manuscrisului, ținem să semnalăm faptul că variantele conținute nu se regăsesc, în forme identice și nici măcar asemănătoare, în cataloagele care reproduc filigrane din secolul al XVII-lea[9]. Este o simplă deficiență a surselor consultate, căci vom avea curând prilejul să dovedim că filele 58–180 sunt scrise în a doua jumătate a veacului respectiv.

Al doilea considerent adus în sprijinul datării îl reprezintă grafia „arhaică, asemănătoare cu ale vechilor noastre codice, cu literă mare, clară, păstrând tipuri caracteristice veacului al XVI-lea, semne ortografice identice, o serie de inițiale proprii tipăriturilor și textelor manuscrise românești din răstimpul tiparului coresian"[10]. Pentru aceste multiple aspecte, autorul se mulțumește să facă trimiteri la filele 85, 107, 118 ș.a. Parcurgerea acestor file, ca și a celorlalte din porțiunea secundă a manuscrisului, nu s-a soldat cu identificarea nici unei particularități

[6] Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], p. 45–46; Partea a II-a, p. 107, 192; Dudaș, *Mss. Crișana,* p. 17.

[7] B.A.R., ms. rom. 356, 3341 și 5913.

[8] Dudaș, *Mss. Crișana,* p. 19; compară cele două reproduceri (*a* și *b*) de sub fig. 2; cf. și comentariul de la p. 18, reprodus și în Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], p. 47.

[9] Cf. Gh. Chivu care susține că tipul *doi grifoni încadrând un scut surmontat de coroană* (fig. 3 în articolul Domniei sale) s-ar regăsi în catalogul lui J. Kemény într-un document emis la Sibiu în 18 aprilie 1689 (*op. cit.*, p. 511 și nota 23). În realitate, la pagina respectivă din catalogul lui J. Kemény se află reproducerea unui alt tip de filigran: cel reprodus sub fig. 2 în nota lui N. Drăganu (DR I, 1920–1921, p. 355).

[10] Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], p. 46; Dudaș, *Mss. Crișana,* p. 18.

grafice care să ne îndrepte atenția cu necesitate spre veacul al XVI-lea. Constatarea este firească, întrucât se știe prea bine că indiciile oferite de grafie pentru stabilirea vechimii unui text nu sunt suficient de sigure[11].

Nici apelul la trăsăturile lingvistice[12] nu este în măsură să probeze copierea textelor semnalate în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Trecerea lui *e* aton la *i* (*oamirilor, viriți*) este înregistrată și în texte din secolele următoare, iar, dialectal, și în zilele noastre. Potrivit ultimelor cercetări, rotacismul a mai fost atestat într-un text literar datând din 1678[13]. Forma verbală *feaceră,* aparținând paradigmei tari a perfectului simplu, se întâlnește în texte literare și după 1600 (Moxa, Ureche, Dosoftei)[14]. La fel și termenul *megiaș* „vecin", cu atestări târzii, unele provenind din secolul trecut[15]. În schimb, alți termeni invocați de autor nu sunt întâlniți mai devreme de secolul al XVII-lea, cazul lui *birudalmu* „stăpânire" (prima atestare cunoscută: 1634)[16] și *buiecie* „îngâmfare" (Varlaam, Dosoftei, Cantemir)[17]. *Văieratul* „văitare", alt termen adus în discuție, nu a fost înregistrat decât în surse lexicografice din secolul trecut[18]. Pentru datarea prin limbă a porțiunii secunde a manuscrisului, se citează și sintagma *vamele austere* (f. 77), care în realitate trebuie emendată în *vamele hicleane,* la rândul ei lipsită de vreo relevanță din punct de vedere cronologic. Singurul cuvânt care ne îndreaptă atenția spre secolul al XVI-lea este *tătuș* „părinte" (f. 124[r]), atestat până acum de sursele lexicografice numai în *Psaltirea Scheiană* cu sensul „strămoș"[19].

Ceea ce nu s-a observat până în prezent este faptul că cele trei texte din ms. rom. 1764 sunt copiate de popa Florea din Dobricionești, jud. Bihor, căruia îi datorăm o versiune a *Legendei duminicii* transcrisă în anul 1678, (B.A.R., ms. rom. 5910)[20] . Chiar la o comparație sumară se poate observa că scrierea din textul din urmă este identică cu aceea din cele trei texte amintite. Aceleași particularități grafice care individualizează scrisul popii Florea se regăsesc și în ms. rom. 1764. Le prezentăm pe cele mai relevante: forma aparte a inițialei Б, și în special notarea ei uneori sub linia de scriere: Бдн (*5910,* 225[v]/1, 7) – Бєдєцн (*1764,* 178[v]/2); д având uneori ambele haste inferioare mult prelungite în jos; дє (*5910,* 226[r]/6)

[11] Ion Gheție, Al. Mareș, *Introducere în filologia românească. Probleme. Metode. Interpretări,* București, 1974, p. 102.

[12] Pentru care vezi Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], p. 47; Dudaș, *Mss. Crișana,* p. 20.

[13] Vezi Cristian Moroianu, *O versiune semirotacizantă a* ***Legendei duminicii*** *din a doua jumătate a secolului al XVII-lea,* în LR, XLIV, 1995, nr. 1–2, p. 48–58.

[14] DA, s.v. *face;* Valeria Guțu-Romalo, *Din morfologia sec. al XVI-lea: perfectul simplu al verbului* ***a face****,* în *Omagiu lui Al. Rosetti la 70 de ani,* București, 1965, p. 337–340.

[15] DLR, s.v. *megieș.*

[16] Al. Rosetti, *Étude sur le rhotacisme en roumain,* Paris, 1924. p. 72.

[17] DA, s.v. *buiac.*

[18] DLR, s.v. *văierat.*

[19] DLR, s.v. *tătuș.*

[20] Studiată de Cristian Moroianu, *op. cit.,* p. 48–58.

– ⰼⰵ (*1764*, 179ᵛ/8); ⰿ, în rând, cu al treilea picior mai scurt decât primele două: ⰿⰾⰿⰻ (*5910*, 221ʳ/2) – ⰼⰵⰾⰿⰻ (*1764*, 178ᵛ/11); ⰿ, în suprascriere, având forma particulară ⰿ: ⰽⰾⰻ „câtu" (*5910*, 220ᵛ/12) – ⰾⰿⰻⰽⰾⰻ (*1764*, 176ᵛ/2); ⰿ cu hasta verticală prelungită mult în jos: ⰼⰻⰽⰾⰻⰽⰾⰻ (*5910*, 225ʳ/7) – ⰼⰻⰽⰾⰻⰽⰾⰻ (*1764*, 177ʳ/6); ⰾ ale cărui ultime haste verticale seamănă cu două ieruri mici orientate spre stânga: ⰾⰻ (*5910*, 226ᵛ/9) – ⰾⰻ (*1764*, 178ᵛ/15); ligatura ⰾ (= ⰿⰾ), a cărei hastă superioară are ca punct de plecare o mică linie orizontală: ⰾⰾⰻ „întru" (*5910*, 226ᵛ/23) – ⰾⰾⰻ (*1764*, 112ʳ/11). S-a remarcat de către Cristian Moroianu deprinderea cu totul singulară a acestui scrib de a nota pe *i* prin ⰵⰻ: ⰿⰰⰵⰻⰽⰵⰻ „maicei", ⰻⰻⰿⰰⰵⰻ „numai", ⰿⰽⰾⰵⰻ „pocăi", respectiv prin ⰻⰻ: ⰻⰻⰿⰰⰿⰻⰻ „luați", ⰻⰻⰿⰿⰻⰻ „nopți"[21]. Ambele notații se întâlnesc, de asemenea, în ms. rom. 1764: ⰰⰵⰻⰽⰾ „aibă" (119ʳ/5), ⰰⰿⰻⰵⰻ „apoi" (125ᵛ/3), ⰿⰰⰵⰻ „mai" (59ᵛ/13), respectiv ⰵⰿⰻⰻ „ești" (96ᵛ/1), ⰾⰿⰻⰻⰿⰻⰻ „împluși" (63ʳ/8–9), ⰿⰻⰻⰻ „mici" (151ʳ/12). La aceste particularități comune trebuie să adăugăm grafia ⰾⰻⰿⰻⰽⰻⰻ (generală în textul *Legendei duminicii*), explicată de Cristian Moroianu ca o încercare de evitare a „diferențierii de tip nordic ([n] > [m]) prin notarea ambelor consoane"[22]. Or, în ms. rom. 1764 înregistrăm în câteva rânduri forma verbală de indicativ prez. 1 sg. *simntu* (91ʳ/9, 176ʳ/14, 176ᵛ/1), în care se constată notarea deopotrivă a celor două consoane.

Legătura dintre cele trei texte aparținând porțiunii secunde a ms. rom. 1764, pe de o parte, și textul *Legendei duminicii* copiat de popa Florea, pe de altă parte, este sesizabilă și sub raportul particularităților lingvistice. Pentru economia expunerii prezentăm câteva exemple din multele care ar putea fi oferite[23]: închiderea lui *e* medial aton la *i*: *oamini, viniți* (*5910*) – *chizășie* (*1764*, 136ʳ/11), *oamirii* (*1764*, 82ᵛ/13); conservarea diftongului *i̯u* în *minciunoși* (*5910*) – *minciunoșilor* (*1764*, 177ᵛ/4–5); rostirea dură a lui *s* și *dz*: *(cuvinte) scrisă, vesălie; dumnedzăiești, dzuoa* (*5910*) – *boiereasă* (pl.; *1764*, 151ʳ/10–11), *sâne* (*1764*, 171ᵛ/12); *dumnedzăire* (*1764*, 110ʳ/8), *Dumnedză<u>* (*1764*, 178ʳ/4); prezența africatelor *dz* și *ğ*: *să audzu, botedzul; să giudecu, giudețu* (5910) – *dzi* (*1764*, 178ʳ/16), *vădzuiu* (*1764*, 177ʳ/5); *giudeațele* (*1764*, 90ʳ/6), *giunghe* (*1764*, 172ᵛ/7–8); trecerea lui *dz* la *ğ* prin acomodare fonetică în *gice* (*5910*) – *gice* (*1764*, 163ʳ/4); notarea frecventă a rotacismului: *bire, cumirecați, demireața, irimă, mire* „mine" etc. (*5910*) – *bire* (*1764*, 119ᵛ/7), *irima* (*1764*, 86ᵛ/4), *lumira* (*1764*, 96ʳ/1), *mire* (*1764*, 106ᵛ/2), *pure* (*1764*, 117ʳ/11–12) etc.; întrebuințarea formei de plural *mânule* (*5910*) – (*1764*, 72ʳ/3–4).

[21] Cristian Moroianu, *op. cit.*, p. 51.

[22] *Ibidem*, p. 57.

[23] Exemplele din textul *Legendei duminicii* (ms. rom. 5910) sunt preluate din articolul citat al lui Cristian Moroianu.

În privința rotacismului, vom remarca apariția sa numai în două dintre cele trei texte ale ms. rom. 1764: *Slujba de înmormântare* și *Apocalipsul apostolului Pavel.* Nu a fost notat în *Cântecul lui Avraam* (f. 170ᵛ/3–175ᵛ/5), fapt care pare să indice că popa Florea nu introduce în textele copiate forme rotacizante în măsura în care acestea nu figurau în sursele textologice întrebuințate. În sfârșit, în lumina paternității atribuite celor trei texte precitate, putem plasa copierea lor la o dată care se situează în jurul anului 1678.

2. Al doilea manuscris, datat de autor în a doua jumătate a veacului al XVI-lea, „cel târziu ... la cumpăna veacurilor XVI–XVII"[24], este cel intitulat *Fragmentul de la Hălmagiu;* mai potrivită ar fi fost denumirea *Fragmentele de la Hălmagiu,* întrucât avem de a face cu o filă și două fragmente de filă care au constituit umplutura unei coperte îmbrăcate în piele, descoperită la Hălmagiu, jud. Arad (în prezent cele trei fragmente se păstrează la Biblioteca Episcopiei Ortodoxe din Oradea, sub cota ms. 1)[25]. Despre aceste fragmente, Florian Dudaș ne oferă următoarele informații: „Scrierea este comună, atât ca duct, dar mai ales prin elementele grafice, cu a vechilor codice din veacul al XVI-lea ... În ansamblu, grafia fragmentului de la Hălmagiu se aseamănă mult cu aceea a miscelaneului de la Chișlaz, fapt ce constituie unul dintre argumentele că ele pot fi considerate cotemporane, dar fără a aparține aceluiași copist"[26]. Pentru a sprijini vechimea atribuită fragmentelor se fac referiri la termeni ca *hitlenșugul, îngloteascǎ, înviiușază* (corect: *cuviiușază*), *nevichitaiț* (corect: *nevechita-ți*) și *prilăstit*[27]. Referitor la conținutul fragmentelor, primul ar cuprinde „o invocație închinată Maicii Domnului", al doilea ar păstra „porțiunea finală a unei alte învățături, posibil a unei ectenii în sănătatea craiului", iar ultimul „un text mai complet, cu pasaje ale rânduielii înmormântării, din cuprinsul Molitvenicului"[28]. Se reproduce textul celor din urmă două fragmente[29], dar cu destule lecțiuni greșite, lesne de constatat la o confruntare cu facsimilele corespunzătoare.

Primele două fragmente, prost conservate și de dimensiuni reduse, oferă puține indicii pentru identificarea scrierii căreia îi aparțin. Orientându-se după indicația tipiconală cuprinsă în primul fragment (првовѣчномꙋ ѡц҃а.д[о]ѵпъ є҃ (?) вє҃[30] „Tatălui, întâiul din veacuri. După ectenia (?) vecernii"), textul acestuia și, posibil, al celui de al doilea fragment ar putea să se regăsească în partea refe-

[24] Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], p. 50–51.

[25] Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], p. 49–50; cf. și fig. 3–5 (facsimilele fragmentelor; cel publicat sub fig. 5 nu reproduce decât jumătate din textul conținut de fragmentul al treilea); Dudaș, *Mss. Crișana,* p. 21 și facsimilul celui de al doilea fragment publicat pe aceeași pagină.

[26] Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], p. 49.

[27] *Ibidem,* p. 50.

[28] *Ibidem,* p. 49–50.

[29] *Ibidem.*

[30] *Ibidem,* fig. 3.

ritoare la slujba vecerniei din *Ceaslov, Molitvenic* sau *Octoih*. În ceea ce privește al treilea fragment[31], textul pe care îl conservă se întâlnește, în formă aproape identică, în versiunea *Slujbei de înmormântare* publicată de N. Drăganu după un manuscris ardelenesc nedatat[32]. Prezentăm un scurt pasaj din cele două versiuni:

Fragmentele de la Hălmagiu

După chipul său [ș]i după cuviință zidit-au [d]in ceput omul și în raiu l-au pus [s]ă biruiescă toate ale lui faceri ce *cu hitlenșugul și* cu zavistie diiavolului prilăstitu fuiu și învățăturiei [t]ale călcătoriu fuiu. Dereptu [a]cee iară în acela pământu de [u]nde luotu fuiu, osândiiu-mă să mă torne și să-mi ceriu odih[n]eală. Murit-ai pre cruce u[n]ul fără morte și în groapă ca un mortu puseră-te. *Și* morții din putredire <.....> izbăvitu-i-ai[33].

Molitvenicul Drăganu

După chipul său și după cuviință zidit-au din'ceputŭ omul și în raĭu l-au pusŭ să biruruĭască a lui toate faceri <.....> cu zavistiĭa diavolului prilăstit fu și învățăturilor tale călcătoriu fu. Dereptu acéĭa ĭară în acela pământŭ de unde fuĭu luatŭ, osândiĭu-mă să mă tornu și [să]-mi ceĭu odihnélă. Mortŭ pre cruce unul făr' moarte și în groapă ca un mortŭ pusără-te. <...> morții din putredire *și din moŕte* izbăvitu-ĭ-ai[34].

Din parcurgerea celor două versiuni reiese că amândouă reproduc aceeași traducere. Cuvintele la care se referă Florian Dudaș pentru a proba vechimea *Fragmentelor de la Hălmagiu* se regăsesc în versiunea Drăganu (*cuvioșadză, glotĭască, nevechita* și *prilăstit*)[35], mai puțin termenul *hitlenșugul;* în pasajul în care acesta ar fi trebuit să apară, versiunea din urmă este lacunară.

După cum am putut constata examinând filigranele hârtiei din manuscrisul reprodus de filologul clujean, copierea acestuia nu s-a înfăptuit mai devreme de a doua jumătate a secolului al XVII-lea[36]. Scrierea *Fragmentelor de la Hălmagiu* (ne referim la ductul literelor) este, așa cum ne încredințează Florian Dudaș, contemporană cu scrierea *Miscelaneului de la Chișlaz,* opinie pe care o împărtășim și noi. Coroborând aceste două constatări, singura încheiere plauzibilă ar fi că *Fragmentele de la Hălmagiu* datează foarte probabil tot din a doua jumătate a secolului al XVII-lea.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

[31] *Ibidem,* fig. 5 și p. 50.
[32] *Un fragment din cel mai vechi Molitvenic românesc,* în DR, II, 1922, p. 254–326.
[33] Dudaș, *Mss. Bihor,* [Partea I], fig. 5.
[34] N. Drăganu, *Un fragment din cel mai vechi Molitvenic românesc,* p. 305.
[35] *Ibidem,* p. 305–306.
[36] V. Mošin-M. Paić-Grozdanović, *Vodeni znak „Koruna ca zvezdom i polumesecom,* în „Bibliotekar", 1, 1963 (tipul *coroană surmontată de stea și semilună,* însoțită de contramarca *trifoi* încadrat de literele *SS,* apare în intervalul 1642–1680).

Teodor Oancă

ARII DIALECTALE ȘI ANTROPONIMICE

Apropierea dintre onomastică și dialectologie este pusă în evidență cu prisosință de mulțimea toponimelor[1] și mai ales a antroponimelor provenite din cuvinte considerate ca aparținând graiurilor locale. În ce privește antroponimele, această relație a reținut mai puțin atenția specialiștilor[2]. Antroponimele, cu excepția numelor personale (de botez), care intră în discuție pentru raportarea lor la cuvinte dialectale, se prezintă în cele trei ipostaze cunoscute: nume de familie, supranume, porecle. Dintre acestea, dispunem de un inventar complet numai pentru numele de familie[3], cărora le cunoaștem și frecvența absolută la nivelul fiecărui județ și al municipiului București. Spre deosebire de supranume și porecle, numele de familie sunt deja antroponime consacrate oficial, ele transmițându-se de la o generație la alta de aproape un secol[4], când s-a încheiat procesul de oficializare a numelui de familie în Oltenia, Muntenia, Dobrogea și Moldova, iar în regiunile românești transcarpatice – Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș – cu mult mai devreme[5]. Putem vorbi, așadar, de o stabilitate a numelui de familie în comparație cu supranumele și poreclele care se găsesc într-o continuă primenire. Din această cauză, raportarea unui nume de familie la cuvântul dialectal de la care provine are mai multe avantaje: a) poate fi comparată aria de răspândire a cuvântului dialectal cu vatra antroponimului, înțelegând prin aceasta

[1] Cf. Sabina Teiuș, *Sfera și locul onomasticii în lingvistică*, în SMO, 1969, p. 7–11; Ilie Dan, *Lexicul dialectal în toponimia românească*, în LR, XXXV, 1986, nr. 3, p. 211–216, unde se găsește și o bogată bibliografie pe această temă; Gh. Bolocan, *Toponimie și dialectologie*, în LR, XXXIX, 1990, nr. 5–6, p. 379–382.

[2] Cf. Teodor Oancă, *Geografie antroponimică românească. Metodă și aplicații*, Craiova, Editura de Sud, 1998 (în continuare: GAR).

[3] Este vorba de *Baza de date antroponimice a României* (BDAR), existentă la Centrul de excelență științifică – profil onomastic, director prof. univ. dr. Gh. Bolocan, de la Facultatea de Litere și Istorie a Universității din Craiova. Această bază de date s-a constituit în toamna anului 1994 prin prelucrarea pe calculator și în laborator a informației privind numele de familie și de botez purtate de toți locuitorii României, cu frecvența pe județe a fiecărui nume.

[4] Cf. Teodor Oancă, *Probleme controversate în cercetarea onomastică românească*, Craiova, Editura „Scrisul Românesc", 1996, p. 19–25.

[5] Viorica Goicu, *Nume de persoane din Țara Zarandului*, Timișoara, Editura Amphora, 1996: „Sfârșitul secolului al XVIII-lea, considerat de majoritatea lingviștilor ca fiind momentul fixării numelor de familie în Ardeal, reprezintă, de fapt, încheierea unui proces mai îndelungat, început cu două secole înainte" (p. 160).

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 351–357, București, 1998

zona în care apariția antroponimului este motivată din punct de vedere lingvistic; b) poate fi cunoscută răspândirea numelui dincolo de această zonă, ca rezultat al migrării purtătorilor numelui de familie respectiv în alte ținuturi; c) pot fi puse în evidență variantele regionale ale numelor de familie, care trădează apartenența la un anumit grai a celor care au înscris numele de familie în actele oficiale din trecut, conferindu-le antroponimelor particularități dialectale.

Numele de familie cunoscute azi, cărora le atribuim originea în nume comune, provin, de fapt, din supranume rezultate din apelative denominative sau porecle. Acestea din urmă sunt rezultatul unei conversiuni antroponimice în care metafora și metonimia joacă un rol important. În principiu, o poreclă poate rezulta de la orice nume comun. Totuși, așa cum am arătat cu alt prilej[6], condiția ca un nume comun să devină antroponim este ca un sens figurat al acestuia să aibă i m p a c t a n t r o p o n i m i c. De exemplu, asocierea formei obiectului numit *butoi* cu aspectul fizic al unei persoane scunde și corpolente poate crea porecla *Butoi,* atribuită acelei persoane.

În spațiul de limbă românească, nu toate cuvintele se bucură de același grad de cunoaștere și răspândire. Mai mult decât atât, multe cuvinte pe care le considerăm azi ca ieșite din uz erau, la vremea când instituționalizarea numelui de familie nu se generalizase, generatoare de porecle și supranume, deci cuvinte active la nivelul limbii naționale sau la cel al graiurilor locale de atunci. Acele cuvinte au rămas totuși în conștiința vorbitorilor prin intermediul numelor proprii, precum *Cămărașu, Logofătu, Pîrcălabu, Spătaru, Vornicu; Ciubucciu, Fînar(i)u, Chelaru, Jitaru; Băjenar(i)u; Arbănaș(u), Cerchez, Leah(u)* etc. – toate nume de familie actuale.

Principalele surse de cunoaștere a termenilor considerați ca aparținând unor subdiviziuni teritoriale ale limbii nu satisfac pe deplin nevoia de cunoaștere a existenței și răspândirii unui termen dialectal. Atlasele lingvistice (de fapt *dialectale*) oferă informații prețioase în acest sens, dar pentru un număr limitat de termeni. Monografiile dialectale, ca și studiile consacrate graiului dintr-o localitate sau zonă mai restrânsă pun în evidență existența unor astfel de termeni, cu mențiunea că ei aparțin graiului respectiv, dar fără o delimitare categorică a ariei de răspândire a cuvântului. Articolele apărute în timp la rubrica „Vocabular regional" sau „Glosar regional" în unele reviste de specialitate înregistrează cuvinte despre care am fi tentați să credem că se întrebuințează numai în localitățile în care s-au făcut anchete dialectale sau într-o zonă de mai mică întindere, în care se află localitatea respectivă. Unele dicționare dau informații vagi asupra răspândirii în teritoriu a unui termen, prin precizarea regiunii unde termenul este cunoscut sau a unui punct cardinal (în Est, în Vest, în Sud – cf. Scriban), ori se rezumă la considerarea cuvântului ca având o întrebuințare regională.

[6] GAR, p. 7.

Din cele arătate până acum rezultă că harta dialectală reprezintă o sursă de referinţă mai acceptabilă pentru cunoaşterea răspândirii în teritoriu a unui cuvânt. Dar nici ea nu poate fi considerată ca o sursă în această privinţă, întrucât, după cum vom vedea, antroponimele care provin de la astfel de cuvinte prezintă arii antroponimice (mă refer la vatra antroponimului) mai largi, în general, decât aria de întrebuinţare a cuvântului dialectal.

În principiu, aria de răspândire a unui cuvânt dialectal trebuie să coincidă cu vatra antroponimului provenit de la acesta. De multe ori, în lipsa unei hărţi dialectale, e suficient să urmărim frecvenţa şi distribuţia pe hartă a unui nume de familie pentru a ne forma o imagine asupra ariei de răspândire a numelui comun de la care s-a format antroponimul. Iată câteva exemple care ilustrează situaţiile menţionate mai sus.

În ALR II, serie nouă, vol. I, h. 266, s-a consemnat răspunsul *prisăcar*[7] în pct. 365, 386, 414, 514, 531, 237, 551, reprezentând Moldova aproape în întregime. În restul teritoriului dacoromân s-a primit răspunsul *stupar,* cu excepţia pct. 37, 47–48, 172, 192, 287, 366, 762, unde figurează alte răspunsuri decât *prisăcar* sau *stupar.* Judeţele Galaţi şi Vrancea intră în aria acestuia din urmă.

În privinţa numelor de familie provenite de la aceste apelative sunt de făcut o serie de observaţii. Antroponimele se prezintă atât sub formă standard, cât şi sub formă de variante[8]. Formele standard sunt *Prisăcaru* şi *Stuparu.*

Numele de familie *Prisăcaru* prezintă variantele antroponimice *Prisăcariu, Prisacariu, Prisacaru* şi *Prisecaru*. Ele se explică prin înscrierea în actele oficiale, în faza de instituţionalizare a numelui de familie, a formei corespunzătoare pronunţării în zonă a cuvântului, sub influenţa particularităţilor care caracterizează subdialectul moldovean. Frecvenţele acestor unităţi de nume sunt:

Prisăcaru 578: O-14 (1-Dj, 1-Gj, 4-Ot, 8-Vl), M-97 (1-Ag, 5-Br, 13-Bz, 8-Cl, 12-Db, 5-Gr, 16-Il, 32-Ph, 5-Tr), D-54 (43-Cţ, 11-Ti), ML-244 (82-Bc, 16-Bt, 42-Gl, 21- Nţ, 6-Sv, 19-Vr, 58-Vs), MR-16 (7-Mn, 9-Sm), T-84 (3-Ab, 4-Bn, 37-Bv, 10-Cj, 13-Hd, 2-Hg, 15-Sb), CR-7 (3-Ar, 3-Bh, 1-Sj), BNT-42 (20-Cs, 22-Tm), B-20.

Prisăcariu 453: O-14 (5-Gj, 4-Mh, 5-Ot), M-55 (8-Ag, 4-Br, 3-Bz, 9-Cl, 11-Db, 10-Gr, 1-Il, 4-Ph, 5-Tr), D-45 (44-Cţ, 1-Tl), ML-185 (18-Bc, 47-Bt, 17-Gl, 40-Nţ, 13-Sv, 2-Vr, 48-Vs), MR-7 (Mm), T-84 (3-Bn, 30-Bv, 9-Cj, 2-Cv, 28-Hd, 12-Sb), CR-8 (Ar), BNT-39 (10-Cs, 29-Tm), B-16.

Prisacariu 2986: O-13 (1-Dj, 5-Gj, 3-Mh, 3-Ot, 1-Vl), M-32 (4-Ag, 4-Br, 1-Bz, 4-Cl, 4-Db, 3-Gr, 10-Ph, 2-Tr), D-95 (Cţ), ML-2497 (136-Bc, 1081-Bt, 12-Gl, 771-Iş, 144-Nţ, 309-Sv, 7-Vr, 37-Vs), MR-5 (4-Mm, 1-Sm), T-118 (6-Bn, 37-Bv, 5-Cj, 4-Cv, 49-Hd, 2-Ms, 15-Sb), CR-15 (12-Ar, 3-Sj), BNT-65 (20-Cs, 45-Tm), B-146.

[7] Redau forma literară a termenului.

[8] Pentru noţiunile *formă standard* şi *variantă antroponimică* vezi GAR, p. 56–69.

Prisacaru 2203: O-20 (12-Gj, 6-Ot, 2-Vl), M-14 (5-Br, 1-Bz, 2-Cl, 1-Gr, 5-Ph), D-42 (Cț), ML-1858 (356-Bc, 260-Bt, 12-Gl, 830-Iș, 195-Nț, 142-Sv, 11-Vr, 52-Vs), MR-19 (17-Mm, 2-Sm), T-64 (1-Ab, 5-Bn, 26-Bv, 2-Cv, 15-Hd, 4-Hg, 11-Sb), CR-11 (6-Ar, 4-Bh, 1-Sj), BNT-28 (4-Cs, 24-Tm), B-147.

Prisecaru 3723: O-27 (5-Dj, 14-Gj, 8-Ot), M-126 (3-Ag, 61-Br, 12-Bz, 3-Cl, 12-Db, 8-Il, 24-Ph, 3-Tr), D-135 (104 Cț, 31-Tl), ML-2899 (1168-Bc, 89-Bt, 296-Gl, 415-Iș, 249-Nț, 20-Sv, 62-Vr, 600-Vs), MR-6 (5-Mm, 1-Sm), T-193 (10-Ab, 9-Bn, 69-Bv, 1-Cj, 4-Cv, 78-Hd, 5-Hg, 4-Ms, 13-Sb), CR-35 (26-Ar, 9-Bh), BNT-65 (16-Cs, 49-Tm), B-237.

Numele standard **Stuparu,** cu frecvența absolută **3462,** se distribuie astfel: O-1416 (473-Dj, 98-Gj, 409-Mh, 298-Ot, 138-Vl), M-1095 (223-Ag, 9-Br, 183-Bz, 38-Cl, 90-Db, 41-Gr, 23-Il, 199-Ph, 289-Tr), D-166 (136-Cț, 30-Tl), ML-144 (6-Bc, 64-Gl, 24-Iș, 4-Nț, 8-Sv, 4-Vr, 4-Vs), MR-17 (15-Mm, 2-Sm), T-174 (25-Ab, 27-Bv, 20-Cj, 40-Hd, 1-Hg, 35-Mș, 26-Sb), CR-52 (23-Ar, 24-Bh, 5-Sj), BNT-66 (37-Cs, 29-Tm), B-362.

Cele două nume de familie, *Prisăcaru* și *Stuparu,* provenind din numele de agent *prisăcar,* respectiv *stupar,* care sunt derivate cu suf. *-ar* ale numelor comune *prisacă*[9] și *stup.* Variantele antroponimice *Prisacariu* și *Prisacaru* se explică prin trecerea lui *ă* protonic la *a,* „inovație caracteristică pentru nord-estul teritoriului moldovenesc"[10]. Variantele cu *r* muiat, *Prisacariu, Prisăcariu,* nu reprezintă o caracteristică a fonetismului moldovenesc, întrucât omonimia formelor de singular și plural la substantivele masculine derivate cu sufixele *-ar, -er, -or* este bine reprezentată și în subdialectul muntean. Varianta *Prisecaru* caracterizează jumătatea sudică a Moldovei, județele Bacău, Vaslui, Vrancea și Galați, cu o frecvență de 2126 din 2899 cât se înregistrează în Moldova, și se explică prin închiderea parțială a lui *a* la *ă* (prisacă – prisăcar), rezultând *e* (prisacă – prisecar), sub influența rostirii muntenești cu *ă.*

Din punctul de vedere al acestui fonetism, putem spune că subdialectul moldovean se împarte în două arii distincte, fiecare corespunzând unei jumătăți a teritoriului. Acest lucru iese și mai mult în evidență din tabelul următor, pe baza frecvenței numelor de familie discutate.

Antroponimul	Frecvența în județele Moldovei									
	Sv	Bt	Nț	Iș	Total	Bc	Vs	Vr	Gl	Total
Prisacariu	309	1081	144	771	**2305**	136	37	7	12	**192**
Prisacaru	142	260	195	830	**1427**	356	52	11	12	**431**
Prisecaru	20	89	249	415	**773**	1168	600	62	296	**2126**
Prisăcariu	13	47	40	–	**100**	18	48	2	17	**85**
Prisăcaru	6	16	21	–	**43**	82	58	19	42	**201**

[9] Apelativul *prisacă* face parte din elementele lexicale de bază care caracterizează subdialectul moldovean, cf. *Tratat de dialectologie românească,* Craiova, Editura „Scrisul Românesc", 1984, p. 231.

[10] *Ibidem,* p. 235.

Prezenţa numelui de familie *Prisăcaru* (cu variantele lui) în afara ariei lingvistice în care el s-a creat şi unde este motivat se datorează migrării persoanelor care poartă acest nume în celelalte provincii româneşti, de-a lungul mai multor decenii. La fel se explică şi prezenţa numelui de familie *Stuparu* în Moldova, precum şi mişcări de populaţie în interiorul aceleiaşi provincii: prezenţa variantelor antroponimice *Prisacariu* şi *Prisacaru* în jumătatea de sud a Moldovei, prezenţa variantelor *Prisecariu, Prisăcariu* şi a formei standard *Prisăcaru* în jumătatea de nord a Moldovei. Frecvenţa numelor care au migrat dintr-o zonă în alta este mult inferioară frecvenţei aceloraşi nume purtate de restul populaţiei.

Entopicul **borcilă** „loc pustiu între două sate"[11] se recunoaşte în n. fam. **Borcilă,** cu frecvenţa absolută **757:** O-104 (3-Gj, 96-Mh, 5-Vl), M-13, D-24, ML-389 (9-Bc, 69-Bt, 2-Gl, 106-Iş, 176-Nţ, 6-Sv, 1-Vr, 20-Vs), MR-12, T-57, CR-7, BNT-125 (97-Cs, 28-Tm), B-26. Identificăm pentru n. fam. **Borcilă** două arii distincte: una acoperă judeţele Botoşani, Iaşi, Neamţ şi parţial Vaslui, care cumulează frecvenţa 371, aproape jumătate din cea absolută, şi alta corespunzătoare judeţelor Mehedinţi, Caraş-Severin şi Timiş, cu un total de 221. Câteva observaţii sunt necesare: a) prin frecvenţa n. fam. *Borcilă* putem deduce că apelativul de la care s-a format este bine cunoscut şi în judeţele Iaşi, Neamţ şi Vaslui, chiar dacă nu dispunem de confirmări în această privinţă; b) neavând confirmări privind existenţa apelativului *borcilă* în sud-vestul României[12], tragem concluzia, până la proba contrară, că n. fam. *Borcilă* este, în judeţele Mehedinţi, Caraş-Severin şi Timiş, un derivat cu suf. *-ilă* al antroponimului *Borcea.*

Pentru **brojbă** „nap", Scriban trimite în Muntenia de vest. Un derivat de la *brojbă* este **brojban** „varză rămasă neînvelită"[13]. De la *brojbă* a rezultat n. fam. **Brojbă,** cu frecvenţa **116:** M-68 (36-Ag, 13-Db, 19-Tr), D-43 (Cţ), CR-1, BNT-1, B-1. Putem spune că judeţele Argeş, Dâmboviţa şi Teleorman formează o arie antroponimică distinctă, unde trebuie să localizăm cu mai multă certitudine aria apelativului *brojbă.* N. fam. **Brojban** are frecvenţa absolută **282:** O-2, M-11, Ml-129 (6-Gl, 9-Iş, 2-Nţ, 2-Vr, 110-Vs), MR-6, T-43, CR-10, BNT-29, B-52. Înregistrarea apelativului *brojban* în judeţul Galaţi (com. Ţepu) şi prezenţa semnificativă a n. fam. *Brojban* în judeţul Vaslui presupune pentru *brojban* o arie extinsă spre nord, care acoperă jud. Vaslui, unde impactul antroponimic al apelativului a fost evident.

Apelativul **budacă** „putină cu gura mai deschisă decât fundul şi în care se toarnă laptele din găleţi la stână şi se păstrează zerul" apare la Scriban cu menţiunea „Est", iar în DLRM, „vas de lemn în care se pune laptele la închegat", figurează cu precizarea „regional". N. fam. **Budacă** are frecvenţa absolută **707,** re-

[11] Cf. Arhip Iulian, *Vocabular regional. Botoşani,* în CV, 1950, nr. 4, p. 35.

[12] Cf. Gh. Bolocan, *op. cit.,* p. 381, care atrage atenţia asupra adâncirii cercetărilor de dialectologie istorică în vederea „stabilirii spectrului dialectal al unei zone".

[13] Cf. Iorgu Gane, *Vocabular regional, com. Ţepu, Tecuci,* în CV, 1950, nr. 4, p. 43.

partizată astfel: O-32, M-23, D-6, ML-567 (237-Bc, 136-Bt, 19-Gl, 128-Nț, 46-Sv, 1-Vs), MR-2, T-33, CR-4, BNT-1, B-39. Antroponimul prezintă și varianta *Budaca,* cu frecvența absolută **236**: ML-198 (5-Bc, 7-Bt, 8-Gl, 84-Iș, 10-Nț, 1-Sv, 4-Vr, 79-Vs), MR-1, T-3, CR-2, BNT-4, B-28. Cele două unități de nume totalizează frecvența 943, din care în Moldova 765. Putem trage concluzia că jumătatea de nord a Moldovei reprezintă atât aria de răspândire a apelativului *budacă,* cât și vatra antroponimului *Budacă.* Prezența acestui nume de familie în celelalte regiuni se explică mai mult prin migrări de persoane purtătoare a numelui de familie respectiv.

Numele comun **dușcă** „înghițitură, sorbitură" este folosit frecvent în locuțiuni ca *a da de-o dușcă, dintr-o dușcă, de dușcă,* cu referire specială la băutul pe nerăsuflate al lichidelor alcoolice (de obicei cele tari). Termenul trebuie considerat dialectal, cu o arie de răspândire în sudul și sud-vestul României, lucru explicabil prin originea lui din sârbă: *dušak* (DLRM). N. fam. **Dușcă** confirmă, prin frecvența lui, aria de răspândire a apelativului: O-235 (85-Dj, 41-Mh, 401-Ot, 7-Vl), M-114 (50-Ag, 4-Bz, 10-Cl, 2-Gr, 1-Il, 47-Tr), ML-4, T-15, CR-4, BNT-29 (5-Cs, 24-Tm), B-2. Așadar, la o frecvență absolută de **403,** Oltenia și Muntenia, cu deosebire județele Dolj, Mehedinți, Olt, Argeș, Teleorman, asigură 86,6% din frecvența acestui nume de familie, zona respectivă putând fi considerată aria de răspândire a apelativului *dușcă.*

Tot într-o expresie figurează și apelativul **potâng:** *negru ca potângul* „negru ca tăciunele"[14]. DLRM înregistrează *potâng* cu sensul „lanț, curea etc. care leagă plugul de grindei" și menționează locuțiunea adjectivală *(tare) ca potângul* „foarte rezistent". Prin conversiune antroponimică a rezultat n. fam. **Potâng,** cu frecvența absolută **220:** O-34 (13-Dj, 1-Gj, 20-Mh), M-152 (3-Ag, 9-Cl, 1-Db, 139-Tr), D-2 (Cț), ML-20 (5-Bc, 1-Bț, 13-Sv, 1-Vr), T-4, BNT-7 (Tm), B-1, dar și varianta antroponimică **Potângă, 111:** M-49 (3-Ag, 20-Br, 3-Cl, 2-Db, 17-Il, 4-Ph), D-6, ML-45 (3-Bt, 42-Sv), T-5, BNT-2 (Tm), B-4. Pentru cele două unități antroponimice pare verosimilă frecvența 42 a lui *Potângă* în jud. Suceava, pentru sensul lui *potâng,* înregistrat în c. Tătărași, jud. Iași, la limita cu jud. Suceava, rezultând că aria lui *potâng* cuprinde nordul Moldovei, și frecvența 139 a n. fam. *Potâng* din jud. Teleorman, ca rezultat din *potâng* cu sensul din DLRM.

Numele comun **sfăt** „țârcovnic" figurează ca regionalism în Maramureș[15]. Distribuția n. fam. **Sfăt, 199,** scoate în evidență o arie mult mai largă a apelativului de la care a rezultat antroponimul: T-16 (1-Cj, 15-Hd), CR-171 (79-Ar, 27-Bh, 65-Sj), BNT-11 (5-Cs, 6-Tm), B-1. Această arie cuprinde, pe lângă ținu-

[14] N. Bârleanu, *Glosar regional. Regiunea Iași, comuna Tătăruș, raionul Pașcani,* în LR, VIII, 1959, nr. 6, p. 53.

[15] Cf. Teofil Teaha, *Vocabular regional. Regiunea Baia Mare, Maramureș,* în CV, 1951, nr. 3–4, p. 43–47.

tul Maramureșului, și regiunea Crișana. Dacă în tot Maramureșul nu se înregistrează nici o persoană cu n. fam. *Sfăt,* aceasta înseamnă că vatra antroponimului o constituie Crișana.

DLRM dă ca „regional" apelativul **zălar**[1], cu sensul „cârlig de lemn de care se atârnă lanțul la vatră", iar pentru **zălar**[2] precizează: „meseriaș care face zale". Apelativul a fost înregistrat în Gorj cu sensul „lanț"[16]. Scriban menționează pentru *zălar* semnificația „platoșă de zale". Ca nume de familie, **Zălar,** cu frecvența absolută **143,** se distribuie astfel: O-3 (Vl), T-134 (34-Ab, 7-Hd, 74-Mș, 19-Sb), CR-4 (Bh), BNT-2 (Cs). Sub forma **Zălaru** frecvența este mică: 45 (25-M, 11-ML, 10-T, 1-B). N. fam. *Zălar* a apărut în regiunile românești transcarpatice, acolo unde sufixul antroponimic *-u* a fost suprimat de administrația maghiară, și provine din numele de agent *zălar* „meseriaș care face zale".

Din cele arătate mai sus rezultă:

a) aria de răspândire a unui termen dialectal coincide cu vatra antroponimului provenit de la acesta;

b) când antroponimul prezintă o arie mai largă decât cea cunoscută a apelativului de la care provine, deducem că cercetările asupra lexicului dialectal sunt insuficiente; simpla atestare a unui termen dialectal într-o localitate sau zonă mai restrânsă, care aparține unei subdiviziuni teritoriale a limbii, trebuie interpretată ca un sondaj din care rezultă că termenul există;

c) vatra antroponimului rezultat de la un termen dialectal poate fi considerată ca arie de răspândire a acestuia atunci când nu avem suficiente cunoștințe privitoare la extinderea ariei termenului dialectal.

Facultatea de Litere
București, str. Edgar Quinet nr. 5–7

[16] Cf. Gr. Brâncuș, *Vocabular regional. Gorj,* în CV, 1950, nr. 2, p. 31.

Cristina Tănase

FRANȚUZISME (ȘI STÂNGĂCII DE LIMBĂ) ÎN PIESA *VLAICU-VODĂ* A LUI AL. DAVILA

Al. Davila (1862–1929) a fost, cum se știe, fiul medicului de origine franceză Carol Davila, care a organizat învățământul medical din România, în secolul trecut. Mama scriitorului a fost Anca Racoviță-Golescu. Probabil că în familie se vorbea (și) franțuzește; sigur e că la 12 ani, Alexandru pleacă în Franța spre a-și face studiile secundare. E elev al Liceului „St. Louis" de la Paris, unde își ia bacalaureatul (1879).

Pe lângă limba română deci, Al. Davila cunoștea bine și franceza (limba maternă a tatălui său, de altfel). În această situație nu e de mirare dacă în vorbirea lui, și uneori chiar în scris, se strecoară câte un franțuzism.

1. Am constatat câteva f r a n ț u z i s m e chiar în piesa *Vlaicu-Vodă,* dar nu în textul propriu-zis, ci în indicațiile de regie (Al. Davila a fost, cum de asemenea se știe, și om de teatru, director chiar).

În unele cazuri e vorba de simple cuvinte, alteori de sintagme, redate în limba română în mod impropriu, și anume:

S u b s t a n t i v e:

(vechi) afaceri – fr. *(vieilles) affaires,* pentru „poveste, treabă (veche)": (Vodă Vlaicu o acuză pe doamna Clara că a dat ordin căpeteniilor oștii române din Ardeal să-și părăsească conducătorul, pe Nicolae, fratele lui Vlaicu, drept care oastea a fost zdrobită, iar el ucis): «Clara, îngrijorată (!) de dezgroparea acestei *vechi afaceri*» (p. 209)[1];

urmașe – fr. *suivantes* „însoțitoare": «Clara. Iese prin dreapta, cu Anca și *urmașele* lor» (p. 241).

A d j e c t i v e:

(spadele) goale – fr. *(épées) nues* „trase din teacă": «Vodă. Către boierii cari, cu *spadele goale,* își iau posturile și se ascund sub peretele uraniscului» (p. 221);

(coloane de lemn) toarse – fr. *(colonne) torse* „răsucite spirală":

[1] Ediția „Biblioteca pentru toți", 1956.

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 359–364, București, 1998

(Indicații scenice la începutul actului IV): «La stânga, în planul al treilea, patul domnesc, ridicat cu o treaptă, cu uranisc purtat de *coloane de lemn toarse*» (p. 182);

(fereastră) îndoită – fr. *(fenêtre) double* „dublă" (Tot în actul IV): «Odaia lui vodă. În fund, *fereastra* mare *îndoită*, ca cea din actul al treilea, dar mai largă, o fereastră adâncă în ogivă bizantină, cu pervaz în coloana de marmură, și despărțită în două printr-o coloană» (p. 143). Îmbinarea *fenêtre double* e explicată de dicționarele franceze: „formée de deux choses identiques";

(grinzi) vedețe „vizibile, la vedere" – nota editorului; fr. *visible*: «Tavanul cu *grinzile vedețe* e bogat zugrăvit» (p. 182).

Verbe:

Un număr de verbe sunt:

a) reflexive în limba română, intranzitive la Davila, ca în franceză:

înăbușe – fr. *étouffe* „se sufocă", „se înăbușă": «Clara, scoasă din fire, pare *că-năbușe* o clipă» (p. 217);

b) intranzitive în limba română, reflexive la Davila și în limba franceză:

se înaintează – fr. *s'avance* „înaintează", „pășește înainte" (Actul II, scena VIII) «Un boier, zărind pe Groza, *se înaintează* repede spre el» (p. 125); (Actul V, scena II) «Aceiași, Kaliany. El *se înaintează* către vodă» (p. 226); (Actul II, scena VIII) «Clara, arătând pe Mircea care *s-a înaintat*» (p. 130);

se îngenunche – fr. *s'agenouille* „îngenunche(ază)" (Actul III, scena I) «Mircea: Anca mea! O așează pe jețul din stânga și *se îngenunche* la picioarele ei» (p. 147). (Actul IV, scena VI) «Vodă intră sub uranisc și *se-ngenunche* pe iconostas» (p. 222);

a da față cu – fr. *faire face à* „înfrunta": «Pala, neavând pe unde să iasă, se sprijinește de o stâncă mare și *dă față cu* agresorii care îl atacă viu» (p. 74).

a forța mâna – fr. *forcer la main* „a sili să ia o hotărâre": (Doamna Clara îl anunță pe Vlaicu de hotărârea ei de a da mâna fiicei sale, Anca, lui Mircea, fapt cu care domnitorul nu e de acord) «Vodă (surprins) He! ... da ... desigur ... Doamne! Cum n-aș fi uimit? – Așa știre ... dată astfel ... în vileag ... Clara, căutând *să-i forțeze* mâna lui vodă» (p. 129);

îl primește în brațe – fr. *il le reçoit dans ses bras* „îl ia", „îl cuprinde", „îl strânge în brațe". «Vodă aleargă la Grue, *îl primește în brațe* și vine în față sprijinindu-l» (p. 251);

a aruncat ochii – fr. *il a jeté l'oeil* „și-a aruncat privirea". «Vodă, care *a aruncat ochii* la Grue ...» (p. 97).

Puțin curioasă e și întrebuințarea lui *a chema* – fr. *appeler* cu sensul de „a striga (pe cineva)": «Anca apare, se asigură că Mircea e singur, se apropie de el și, cu degetul pe buze, îl *cheamă*: Mirceo!» (p. 179).

Bizară e sintagma *pardoseala peretelui* (pardoseala fiind „învelișul, stratul de scânduri, de mozaic, de asfalt, de ciment etc. așezate pe planșeul unei încă-

peri sau al unui spaţiu pe care se circulă" – DEX): «Vodă [...] Iacă uşa. (Le arată o parte din foi din *pardoseala peretelui* din dreapta») (p. 220); (Actul IV) «Păreţii sunt *pardosiţi*, la înălţime de un om, cu *pardoseala* de stejar lustruit» (p. 182). Mai propriu ar fi fost: *căptuşeala, căptuşiţi*. Deşi v. şi: (Mold.) „Apărătoare făcută din nuiele, din stuf, din ogrinji etc. care protejează împotriva vântului, a ploii"; şi: (Regional) „Căptuşeală (la haină)".

2. Cuvinte, expresii mai mult sau mai puţin s t â n g a c e apar tot în indicaţiile scenice. Astfel:
«zărind *o uşă de scăpare*» (p. 112); mai obişnuit: *o portiţă de ...*;
«el [Mircea] *are de gât* o lăută» (p. 142) pentru „are atârnată de gât";
«Mircea şi Anca *se despart ca din vis* şi se duc spre pridvor» (p. 125) „după un / dintr-un vis" (?);
«Anca, *gingaşă din voinţă*» (p. 150): în loc de „voit gingaşă" (?), „plină de (voită) gingăşie" (?);
«Mircea face un pas, vodă *cuvântează* către el» (p. 131) pentru „i se adresează cu cuvintele ...";
«Vodă *urmează* către Mircea şi ceilalţi» (p. 137);
«Boierii *încep a porni* spre uşă» (p. 178);
«Dar Grue, care-i observa *apucăturile* de la începutul actului ...» (p. 249) „mişcările" (?);
«Miked. Îi *da în genunchi* şi îi săruta mâna» (p. 95). «Vodă ... Toţi cei de faţă *dau în genunchi*» (p. 252). Azi locuţiunea e *a cădea în genunchi* (v. şi fr. *tomber à genoux*).

*

S-a pus problema paternităţii dramei încă de la apariţia ei şi ea a continuat şi mai târziu[2]. Franţuzismele şi stângăciile de mai sus pledează şi ele în favoarea unui autor cu tată francez şi cu studiile de bază într-un liceu francez. Surprinzător este însă faptul că în textul propriu-zis al lucrării nu apar nici unele, nici altele. Să fi „văzut" cineva acest text şi să-i fi atras atenţia autorului asupra eventualelor „străinisme"? Dar de ce au scăpat neatinse indicaţiile de regie scenică?

Noi punem întrebarea, dar nu putem da răspunsul, cel puţin deocamdată.

Universitatea de Vest
Timişoara, Bd. V. Pârvan nr. 4

[2] Vezi Cincinat Pavelescu, *Versuri, Epigrame. Amintiri. Corespondenţă*, Bucureşti, Editura Minerva, 1972: «*Al. Davila, adevăratul autor al lui Vlaicu-Vodă*», p. 322–324.

Oana Sitaru

DERIVAREA – MIJLOC DE ÎMBOGĂȚIRE A VOCABULARULUI LATINO-ROMANIC ÎN *SCRIERILE** LUI PETRU MAIOR

Cultivarea limbii reprezenta o problemă auxiliară cercetării istorice într-o epocă în care principala preocupare a eruditilor era de a demonstra romanitatea limbii și continuitatea neîntreruptă în Dacia[1].

Activitatea de îmbogățire a lexicului românesc era guvernată de tendința apropierii de modelul latino-romanic[2], de „valorificare a fundamentului latin al neamului românesc"[3]. Astfel, neologismele de origine latino-romanică pot fi grupate în câteva categorii (din punct de vedere etimologic): împrumuturi, cuvinte formate de la neologisme latino-romanice (după modelul cuvintelor existente în limbă) sau de la cuvinte moștenite. În lucrarea de față ne vom ocupa în special de cuvintele derivate de la împrumuturi latino-romanice.

Prefixarea

Se înregistrează atât la nivelul cuvintelor moștenite (***contrazice*** 230, ***interpune*** 287, ***întrerupe*** 285, ***neavere*** 225, ***restrângere*** 363), cât și în cazul cuvintelor (bază) cu statut de neologisme (***conaționalii*** 38, ***a desconsidera*** 45, ***nemarcată*** 360, ***nereguli*** 360, ***preconceput*** 67, ***semivocale*** 211). Alături de cuvintele formate pe teritoriul românesc prin prefixare, se pot cita și termeni împrumutați împreună cu prefixul: ***a depopula*** (83), ***imperfect*** (252), ***indiscutabil*** (298), ***ireproșabil*** (13), ***a reconcilia*** (46) (cf. DEX).

Sufixarea

Este un procedeu foarte des folosit de către Maior în *Scrierile* sale. În cele mai multe cazuri, cuvintele obținute prin sufixare se supun fenomenului

* MAIOR, PETRU, *Scrieri*. Vol. I–II [*Procanon, Propovedanii, Didahii, Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, ediție critică alcătuită de Florea Fugariu. Prefață și tabel cronologic de Maria Protase], București, Editura Minerva, 1976, LXXVI + 331p. (Biblioteca pentru toți). Exemplele au fost extrase în majoritate din volumul al II-lea; în rarele cazuri când cuvântul se află în primul volum, am marcat acest lucru cu I–.

[1] Vezi și Maria Protase, *Perspective asupra preocupărilor lingvistice*, în: *Petru Maior: un ctitor de conștiințe*, București, Editura Minerva, 1973, p. 260.

[2] Vezi și Paulina Cheie, *Neologisme de origine latino-romanică în **Lexiconul de la Buda***, în „Limba română", 32, nr. 3, 1983, p. 214.

[3] Cf. I.C. Chițimia, *„Aventura" purismului pe scară europeană*, în „Luceafărul", 26, nr. 5, 1983, p. 3.

de analogie, prin folosirea de sufixe existente în limba română: *avocațială* (375), *fundațională* (147), *conjugație* (235); *desemnare* (263), *difuzare* (375), *exterminare* (20), *notare* (263); *gubernator* (I–176), *inventator* (276), *satisfăcător* (251); *comediast* (I–49), *corectitudine* (68); *separativ* (292). Pe lângă aceste forme se înregistrează și cuvinte cu o vechime apreciabilă în limbă la începutul secolului al XIX-lea: *cerbicie* (231), *sfințenie* (371), *tinerime* (313), *umilință* (359).

Alături de acestea se înregistrează și sufixe neromanice care dau un aspect particular limbii române din acea epocă, rezultând forme hibride. Cuvinte de origine latino-romanică sunt combinate cu sufixe de origine slavă (*formalnică* 235, *particularnic* 206), neogreacă (*a anularisi* 208, *a cultivarisi* 225, *a tractarisi* 231, *a țitarisi* 212) sau maghiară (*a asămălui* 244, *a expedălui* 182, *a perfectului* 252, *a protestălui* 245); se înregistrează în epocă și cuvinte împrumutate care au un statut de cuvinte neadaptate la sistemul flexionar al limbii române, ceea ce explică dispariția lor ulterioară: *anadiplosis* (276), *fenomenon* (247), *locumtenețiale* (I, 59), *oficiolat* (268), *reverendisim* (301).

Există însă și termeni care nu s-au păstrat în limba română literară (actuală), formați de la cuvinte moștenite (*a dupăpune* 213, *a se oști* I, 103; *suroritate* 270) sau de la neologisme (*preareverenzi* 259).

Glosarea neologismelor

În cazul cuvintelor derivate, Maior folosește uneori glosarea termenilor, cu intenția de a se asigura „asimilarea rapidă și ușoară de către cititor"[5]:

a) glosarea prin termeni vechi, existenți în limbă: *libertatea* (364) „volniciia", *modestie* (337) „omenie", *perfecție* (218) „covârșire", *polite* (96) „șlefuite";

b) glosarea prin termeni latino-romanici: *comanda* (11) „imperiul", *particularnic* (206) „accidentaliter", *scrisoare* (229) „epistolă";

c) prin dublă explicație: *grațioasă* (353) „drăgălașă și maestoasă", prin expresii ample: *curiositate* (343) „cu sburdări de a auzi", *naufragiu* (341) „sfărâmare sau frângere de corabie"[6].

Efortul cărturarului român de îmbogățire a lexicului românesc este apreciabil în condițiile în care limba română era „lipsită de o terminologie științifică și handicapată de un vocabular insuficient, dominat de polisemie"[7].

[5] Cf. Maria Protase, *op. cit.*, p. 276; Vezi și Ștefan Cuciureanu, *Italienisme la Petru Maior*, în „Studii și cercetări științifice", Iași, 10, fasc. 1–2, 1959, p. 57–58.

[6] Vezi și Paulina Cheie, *Aspecte ale glosării neologismelor de origine latino-romanică la reprezentanții Școlii Ardelene*, în „Studia philosophia, historia, philologia", vol. I–II, 1992, 231–239.

[7] *Ibidem*, p. 231.

Varietatea lexicului lui Petru Maior este explicabilă prin formația sa diversă[8]; cunoscător al unor limbi străine (italiana, franceza, latina), al limbii cărților bisericești, al cronicilor, precum și al limbii populare vorbite, Petru Maior reprezintă un moment hotărâtor în procesul de evoluție a limbii române, de formare a personalității sale de limbă romanică, de limbă modernă, cu posibilități de înnoire și de cultivare.

Liceul Energetic
București, Aleea Podul Giurgiului nr. 5

[8] Vezi și Stelian Dumistrăcel, *Aspecte ale frazei lui Petru Maior*, în „Studii și cercetări științifice", Iași, 13, nr. 1, 1962, p. 45–62.

Omagiu academicianului Nicolae Corlăteanu la 80 de ani. Responsabili de ediţie Anatol Ciobanu, Vasile Melnic, Mihai Purice, Chişinău, Editura Virginia, 1995, 280 p.

Prezenta culegere omagială este dedicată lingvistului N. Corlăteanu, numit „fondatorul Şcolii lingvistice din Republica Moldova" (A. Ciobanu), şi este destinată, după cum se menţionează în *Cuvânt înainte*, „filologilor, tuturor celor interesaţi de problemele actuale ale filologiei româneşti" (p. 3).

Cartea cuprinde patru capitole.

Primul capitol (p. 4–44) include bibliografia lucrărilor publicate de Nicolae Corlăteanu în anii 1945–1995, dar şi cele apărute sub redacţia şi conducerea sa, ca şi „personalia" (titluri de articole, cărţi care i-au fost dedicate). Bibliografia lucrărilor scrise de academicianul Nicolae Corlăteanu înregistrează 514 titluri de lucrări (recenzii, articole, monografii, studii, manuale, programe, dicţionare etc.) cu o tematică variată, la care se adaugă 32 de lucrări editate/coordonate.

Capitolul al doilea (p. 45–118) conţine 11 contribuţii care oglindesc viaţa şi activitatea academicianului N. Corlăteanu. Unele dintre ele au fost comunicări prezentate în cadrul conferinţei ştiinţifice cu prilejul celei de a 80-a aniversări a zilei sale de naştere, conferinţă care a avut loc în incinta Facultăţii de Litere a Universităţii de Stat din Chişinău, în mai 1995. Astfel, în acest capitol, cititorul interesat se va familiariza cu a doua descriere a vieţii şi activităţii academicianului N. Corlăteanu (prima fiind volumul autobiografic *Răspântii*, apărut în 1995 – o incitantă relatare despre viaţa şi activitatea sa, dar şi a generaţiei sale), precum şi cu o analiză amănunţită a domeniilor de cercetare.

Capitolele III şi IV (p. 119–279) – care ar fi putut constitui un singur capitol – conţin câte 12 articole cu o tematică variată. Dat fiind numărul prea mare şi diversitatea articolelor, am considerat necesar, din lipsă de spaţiu, să ne referim mai detaliat numai la unele dintre ele.

Ce semnifică determinativul moldovenesc în lingvistică (Silviu Berejan). Autorul discută „denumirile varietăţilor teritoriale (locale, regionale) de vorbire românească din Romania Orientală, având în vedere că determinativele *moldovenesc, bucovinean, muntenesc, bănăţean, maramureşean* ş.a. sunt numiri de specii, iar determinativul *românesc* este numire de gen (generică)" (p. 119). Pe fundalul acestei incursiuni în dialectologie şi în istoria limbii române autorul demonstrează (cu argumente pertinente) faptul că „limba exemplară în care se vorbeşte, dar mai ales cea în care se scrie astăzi în Republica Moldova în toate sferele oficiale nu reflectă specificul varietăţii locale, a dialectului dacoromân de pe acest teritoriu" (p. 121), ci este limba literară, unică pentru toţi românii – limba română, numită de Eugen Coşeriu „limbă exemplară". Astfel, academicianul Silviu Berejan face (clar!) distincţia între limba română literară vorbită în Republica Moldova şi graiul moldovenesc. Prezintă un deosebit interes, atât pentru dialectologie, cât şi pentru istoria limbii, schema varietăţilor teritoriale ale românei (p. 122) pe baza cărora a luat naştere limba literară.

În articolul *Interferenţe culturale: învăţământul* (Anatol Ciobanu) este continuată discuţia începută de academicianul Silviu Berejan, şi anume: problema limbii literare vorbite în Republica Moldova. Articolul are un obiectiv didactic – informativ şi altul sociolingvistic. În numai câteva pagini autorul reuşeşte să discute situaţia sociolingvistică şi istorică de pe teritoriul dintre Nistru şi Prut în perioada dintre anii 1812 şi 1995 şi constată faptul că atâta timp cât Basarabia a fost o parte componentă a Rusiei (atât a celei ţariste, între 1812 şi 1918, cât şi a celei sovietice, între 1940 şi 1989) s-a încercat mereu o asimilare a populaţiei româneşti (şi nu

numai) băştinaşe, în primul rând, prin impunerea (obligatorie!) a limbii ruse atât în şcoala de toate gradele, cât şi în celelalte sfere ale vieţii sociale. Autorul se referă apoi şi la situaţia limbii materne a românilor basarabeni în perioada de după 1989. El susţine, ca şi academicianul Silviu Berejan, folosirea corectă a denumirii limbii de stat în Republica Moldova, şi anume *LIMBA ROMÂNĂ*.

Cu privire la terminologia medicală în limba română (Vasile Melnic). Autorul se referă la mai multe laturi ale acestui subiect: 1) apariţia terminologiei ştiinţifice româneşti (în diferite domenii, în general, şi, în special, în medicină): aici sunt discutate contribuţiile lui D. Cantemir, Gh. Asachi, Bogdan Petriceicu Hasdeu şi ale „Societăţii medicilor naturalişti" (fondată în 1833 de I. Cihac, T. Stati, C. Vîrnav); 2) cuvintele *termen* şi *nomenclatură;* 3) soluţii etimologice ale unor termeni medicali; 4) căile de formare a terminologiei medicale în limba română; 5) fenomenul sinonimiei termenilor medicali: a) în primul rând, paralelismul între termenii din medicina populară şi cea ştiinţifică; b) sinonimia datorată originii diferite a radicalului etimologic – grecesc sau latinesc. Autorul consideră că: „Un mare minus, un defect al limbajului medical este prezenţa sinonimiei" (p. 145). Vom menţiona faptul că aspectele teoretice prezentate în acest articol sunt însoţite de un bogat material ilustrativ (exemple). Suntem de părere că acest articol ar putea fi inclus în bibliografia *Dicţionarului etimologic al limbii române,* la care se lucrează în prezent. În *Concluzii* autorul propune o nouă temă de cercetare: mijloacele de formare a termenilor anatomici, clinici, farmaceutici, istoria şi etimologia lor, analiza lor lexico-semantică. De asemenea consideră că: „O sursă importantă de studiere a funcţionării terminologiei medicale este folclorul, medicina populară. Colectarea tezaurului popular, dialectal – denumirile de plante medicinale, de boli (maladii), denumirile părţilor corpului uman etc. rămâne o datorie a specialiştilor medici. Materialul colectat ar putea fi utilizat la alcătuirea unor dicţionare terminologice, bilingve, explicative, la scrierea unor lucrări şi monografii originale" (p. 147).

Articolul *Despre lexicul expresiv în graiurile moldoveneşti* (Mihai Purice) face distincţie între unele cuvinte expresive prin însăşi semnificaţia lor şi altele mai puţin expresive sau caracterizate prin trăsătura [– expresivitate], şi aceasta numai în situaţiile concrete de comunicare. De asemenea, pune accentul pe expresivitatea unor cuvinte din graiuri, pe diferenţele de ordin stilistic ale acestor cuvinte; ilustrative în acest sens sunt exemplele prezentate la începutul articolului (p. 149). În continuare se subliniază „necesitatea unor investigaţii de stilistică dialectală" (p. 150). Pentru studierea (optimă!) a acestei probleme este descris procesul de evaluare a unei asemenea diferenţieri stilistice: „cercetătorul va examina scopul comunicării, procesul selectării cuvintelor în conformitate cu situaţia de vorbire, rezultat care se poate obţine în baza variatelor texte dialectale (narative, dialoguri, folclorice), precum şi în baza cuvintelor selectate în procesul unor anchete speciale" (p. 149–150). Pentru analiza stilistică a lexicului regional este necesar un bogat material faptic, care poate fi adunat prin aplicarea unui chestionar special destinat studierii valorilor stilistice (vezi chestionarul propus la p. 150–151). Prezintă interes regionalismele din Basarabia discutate aici. Pentru analiza lexicului expresiv-emotiv din graiuri se propun câteva criterii: „1) semantic (cuvintele aparţin la un grup tematic anumit); 2) afixal (prezenţa anumitor afixe, în special sufixe care imprimă cuvintelor anumite valori emotive); 3) comparativ (cuvintele sunt comparate cu sinonimele lor din limba literară)" (p. 154).

În *Figuri sintactice în discursul publicistic* (Irina Condrea) sunt evidenţiate trăsăturile caracteristice acestui discurs (1. presupune prezenţa unui auditoriu; 2. esenţa lui persuasivă; 3. scopul de a-i atrage pe ascultători de partea oratorului; 4. contează pe un efect imediat) şi sunt discutate procedeele stilistice generale specifice: 1) adresarea retorică; 2) întrebarea retorică. Articolul prezintă interes pentru stilistica limbii române.

Semantica simbolului în creaţia lui Ion Druţă (Viorica Purice) este o analiză de text literar, în care se discută, cu lux de amănunte, „cuvântul-simbol *casă* şi întreaga serie de sim-

boluri ce ţin de acest cuvânt" (p. 165). Autoarea se referă la „particularităţile stilistice şi artistice ale operei scriitorului" (p. 165). Antiteza *„casă – anticasă"* scoate în evidenţă trăsăturile distinctive ale operei lui Ion Druţă: „Casei îi sunt proprii semnele memoriei, ale tradiţiei materializate şi păstrate în memorie, prin urmare, şi semnele confortului, ale bunăstării. Logica «Contrariului» e proprie anticasei. Particularităţile cuplării nivelurilor semantice arhaice şi nou-căpătate ale casei aprofundează problematica filozofică a operelor lui Ion Druţă" (p. 171).

Scopul articolului *Verbele reflexiva tantum în română* (Ilarion Matcovschi) este de a evidenţia mijloacele de formare a verbelor reflexive în limba română.

Rolul stilistic al mai mult ca perfectului arhaic (Vitalie Marin) reprezintă o evaluare a folosirii acestui timp (analitic şi sintetic) din punctul de vedere al istoriei limbii şi al stilisticii. Se discută mai mult ca perfectul în limba română veche (îndeosebi, se pune accentul pe formele analitice, pe gradul de frecvenţă a acestor forme), dar şi în limba contemporană (dintre toate formele analitice ale mai mult ca perfectului s-a menţinut numai cea alcătuită cu ajutorul perfectului compus al verbului *a fi* plus participiu, devenită arhaică încă în secolul al XIX-lea). Forma de mai mult ca perfect analitic în limba română contemporană este marcată stilistic: „e întrebuinţată de poeţi graţie tonalităţii grave, solemne, pe care o poate atribui comunicării artistice" (p. 182), iar uneori are ca scop „redarea unei atmosfere arhaice în poeziile cu subiect istoric"; demonstrativă în acest sens este opera lui Eminescu.

Cromatica în limbajul artistic al lui S. Esenin (în traducere românească) (Anatol Ionaş). Autorul relevă frecvenţa epitetelor cromatice la poetul studiat, felul cum se realizează ele, precum şi dificultăţile care apar la traducerea în alte limbi, dificultăţi legate de anumite particularităţi ale lexicului afectiv (p. 235); se analizează o serie de greşeli de acest fel. Aşadar, problemele sunt discutate, mai întâi, din punctul de vedere al stilisticii literare şi apoi ca un aspect de cultivare a limbii.

Articolul *Mijloace lexico-gramaticale de redare a cauzativităţii în limbile română şi franceză* (Raisa Galben) urmăreşte abordarea problemei numai prin interferenţa dintre gramatică şi semantică. Aspectele teoretice enunţate sunt însoţite de exemple. La începutul articolului se face referire la două tipuri de limbi: 1) unele în care categoria cauzativităţii dispune de morfeme derivate speciale, verbele cauzative constituind o clasă morfologică; 2) altele (în care este inclusă şi româna) în care mijloacele de exprimare a cauzativităţii aparţin la diferite niveluri ale limbii (lexical, morfologic, sintactic). Limbile din această categorie nu dispun de un indice formal specializat. Autoarea ajunge la concluzia că „cele două limbi folosesc aceleaşi mijloace lexico-gramaticale de redare a situaţiei cauzative" (p. 254), dar evidenţiază şi trăsăturile distinctive.

Studiul *Consideraţii privind utilizarea unor forme nominale ale verbului* (Emilia Oglindă) este unul tipologic (româna în comparaţie cu celelalte limbi romanice), cu referiri şi la unele forme din româna veche. Astfel: 1) de la început se aminteşte faptul că româna e unica limbă romanică ce are forme de supin; 2) se studiază caracteristicile nominale şi verbale ale infinitivului (acestea au evoluat diferit în limbile romanice); 3) se subliniază, în română, raportul de sinonimie între infinitiv, supin şi modul conjunctiv (p. 257); 4) sunt discutate formele de supin postnominal şi de infinitiv postnominal; 5) despre supin se susţine faptul că are „o largă întrebuinţare în terminologia tehnică modernă, fenomen ce nu-l consemnăm în vechea română" (p. 257); 6) în celelalte limbi romanice „în poziţie postnominală apare infinitivul având valori similare cu supinul românesc" (p. 257); 7) sunt abordate probleme de topică cu aplicare la aceste structuri; 8) se discută supinul postverbal (cazurile de utilizare a lui – p. 258); 9) se trece în revistă şi utilizarea infinitivului şi a supinului în construcţiile cauzative. Echilibrat din punct de vedere teoretic şi practic, acest articol prezintă interes atât pentru istoria limbii, cât şi pentru studiile tipologice actuale.

Studiul *Mihai Eminescu în căutarea „cuvântului ce exprimă adevărul"* (Teodor Cotelnic) se referă la rolul lui Eminescu în literatura română, stăruind, în special, asupra limbajului eminescian. Autorul evidenţiază faptul că

„Eminescu a ştiut să folosească toate mijloacele limbii cu o artă desăvârşită" (p. 264).

Articolul *Aspecte ale recţiunii nominale* (Eugenia Dodon) are ca punct de plecare o problemă mult discutată în lingvistica românească (şi nu numai) – funcţionarea paralelă a cazurilor şi a construcţiilor prepoziţionale în istoria limbilor romanice (vom aminti, în special, discuţiile în jurul românei şi al francezei vechi: Paula Diaconescu, Ion Coteanu, Tamara Repina). Este evidenţiată sensibilitatea românei actuale atât pentru formele analitice, cât şi pentru cele sintetice (spre deosebire de celelalte limbi romanice). În continuare sunt discutate unele probleme de cultivare a limbii la nivelul formelor de geniitiv. Se face comparaţie între structurile existente în română şi rusă pe baza materialului cules din presă. Astfel, în locul unor înlănţuiri de genitive se propun formele corecte de acuzativ cu prepoziţie (problemă, de altfel, mult discutată). Totodată, sunt menţionate şi formele de genitiv acceptate (care corespund necesităţilor de exprimare) în româna actuală.

Menţionăm la finele prezentării acestor două capitole (III şi IV) că problemele abordate aici, după cum s-a văzut mai sus, le putem încadra în următoarele domenii: 1) sociolingvistică (problema limbii literare vorbite în Republica Moldova); 2) istoria limbii; 3) formarea cuvintelor; 4) terminologie; 5) dialectologie; 6) stilistică; 7) cultivarea limbii; 8) etimologie; 9) gramatică; 10) tipologie lingvistică. Articolele rămase neprezentate le putem încadra la domeniile:

– lingvistică şi comunicare: *Observaţii asupra economiei lingvale (cu referire la echivalentele locuţionale ale cuvintelor)* (Gheorghe Popa) p. 161–164;

– pragmatică şi gramatică: *Deicticele şi cuvintele auxiliare* (Alexandru Dîrul) p. 176–179; *Controverse privind interogaţia* (Sabina Corniciuc) p. 206–213;

– sintaxă şi stilistică: *Observaţii asupra coordonatei explicative (Pe baza textelor ştiinţifice)* (Vasile Pojoga) p. 185–190; *Tipologia dimensională a frazelor în romanele istorice ale lui Maurice Druon* (Doina Romanenco-Munteanu) p. 214–219; *Grupele tematice şi seriile de perifraze nominale apelative în stilul publicistic* (Valentin Dorogan) p. 241–247;

– fonologie şi poetică; *Sunetul ca edificator al aspectelor fonologic şi estetic ale comunicării* (Ion Vicol) p. 191–198;

– vocabular: *False polisemii în dicţionare explicative româneşti* (George Rusnac) p. 199–205;

– stilistică: *Simbioze contextuale generatore de metafore* (Alexandra Gherasim) p. 219–224;

– gramatică (morfologie şi sintaxă): *Câmpul funcţional-semantic al posesivităţii în sfera cazurilor oblice ale substantivului românesc* (Grigore Cantemir) p. 225–233; *Formele analitice ale predicatelor verbale* (Petru Butuc) p. 274–279.

ALIONA ZORILE

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

THEODOR HRISTEA, **Limba română.** Teste rezolvate, teste de analizat şi un glosar de neologisme. În sprijinul celor care (se) pregătesc pentru admiterea în învăţământul superior, pentru olimpiade şi bacalaureat, Bucureşti, Editura Petrion, 1998, 160 p.

Aşa cum se poate observa încă din subtitlu, lucrarea profesorului Theodor Hristea se adresează atât celor care se pregătesc pentru susţinerea concursului de admitere în învăţământul superior, pentru olimpiade sau diverse concursuri şcolare, pentru examenul de bacalaureat, cât şi celor care pregătesc elevi sau candidaţi în vederea trecerii cu succes a acestor probe, care, în ultima vreme, au devenit, din păcate, unica raţiune de a exista a învăţământului românesc şi singura motivaţie profesională şi mai ales materială a celor care lucrează în acest dome-

niu (dacă ar fi să judecăm după numărul exagerat de mare al publicaţiilor de acest fel). Profesori şi elevi se întrec primii în a concepe teste cât mai sofisticate, iar cei din urmă în a le rezolva cât mai repede, cu cât mai multă dibăcie, meşteşug, iscusinţă.

Lucrarea profesorului Theodor Hristea face însă o notă aparte, în toată această aşa-zisă literatură de specialitate, din cel puţin două motive: în primul rând, pentru că testele alcătuite şi rezolvate se întemeiază pe o concepţie total diferită de a celorlalţi autori consacraţi şi, în al doilea rând, pentru că în *Cuvânt introductiv* (p. 3–17) se atrage în mod foarte serios atenţia asupra felului greşit în care este conceput şi organizat învăţământul limbii române nu numai în ultimii ani, ci de mai multă vreme.

În afara *Cuvântului introductiv,* care merită să fie discutat mai pe larg, lucrarea profesorului Theodor Hristea cuprinde un număr de 10 teste rezolvate de la şi pentru examenele de admitere (p. 19–90), 8 teste rezolvate de la olimpiadele de limba română (p. 90–125), 5 texte de analizat pentru orice concurs şi pentru bacalaureat (p. 126–144), un glosar de neologisme deformate şi impropriu folosite şi, bineînţeles, la sfârşit, sigle bibliografice şi abrevieri lexicale.

Testele de la şi pentru examenele de admitere, cât şi cele de la olimpiadele de limba română, au un conţinut complex, deoarece nu se limitează la simpla segmentare a unui text în propoziţiile care care îl alcătuiesc şi la stabilirea relaţiilor sintactice dintre acestea. Testele au în vedere probleme de formare a cuvintelor, de semantică, de ortografie, de ortoepie, de frazeologie şi, fără îndoială, de gramatică sau de analiză morfosintactică, faţă de care autorul nu are, aşa cum s-ar putea crede, o atitudine de totală respingere, ci numai una care nu face din acest aspect un scop în sine şi singurul obiectiv al studierii limbii române.

Pentru a alcătui aceste teste, date în cadrul probelor de admitere la Facultatea de Drept a Universităţii din Bucureşti cu începere din 1991, sau la olimpiadele şcolare naţionale, autorul a avut în atenţie precizările formulate foarte clar în programa şcolară în vigoare „care ne atrage atenţia că scopul învăţământului de limba română este să le formeze elevilor deprinderi de exprimare corectă sau literară (p. 10)". „A te exprima corect (în scris sau oral)" – continuă autorul la aceeaşi pagină – „înseamnă, bineînţeles, a te conforma unui sistem de norme *ortografice, ortoepice, lexicale* şi *gramaticale* (adică *morfologice* şi *sintactice*). La acestea ar putea fi adăugate şi o serie de *norme sociolingvistice* (determinate de aşa-zisul context situaţional), care au şi ele importanţa lor, dar aici nu pot fi decât amintite. Este de la sine înţeles că, pentru a putea fi respectate, normele exprimării corecte trebuie mai întâi cunoscute, aşa cum pentru a nu ne abate de la regulile de circulaţie acestea trebuie temeinic însuşite".

Aruncând o privire, fie şi în fugă, asupra testelor concepute, dar şi rezolvate de profesorul Theodor Hristea – aspect important, deoarece mulţi autori propun doar spre rezolvare o serie de exerciţii, care conţin numeroase probleme controversate, fără a da şi soluţiile argumentate ştiinţific –, se poate observa că principala modalitate de testare a cunoştinţelor candidaţilor sau olimpicilor este cunoaşterea şi aplicarea normelor de exprimare literară în domeniul ortografiei, ortoepiei sau gramaticii. Trebuie subliniat, în sensul celor spuse de autor la pagina 10, că norma literară poate fi de multe ori în contradicţie cu uzul, felul în care vorbitorii folosesc anumite variante, forme şi sensuri ale unor cuvinte. Ceea ce este foarte răspândit nu înseamnă implicit că este şi corect. Este adevărat că mulţi vorbitori, unii chiar persoane publice, parlamentari, ziarişti, pronunţă şi chiar scriu *bleumaren, delicvent, divident, excalada, muşchetar, oprobiu, percepte, propietate, repercursiune, standard, stres, spicher, usufruct* (punctul VIII de la testul 4, p. 40), dar asta nu înseamnă că aceste variante, unele foarte răspândite sau pe cale să se răspândească din ce în ce mai mult, sunt şi corecte din punctul de vedere al normelor exprimării literare. În plus, un alt aspect, pe care nu îl cunosc chiar unii profesori, autori de manuale şi culegeri de teste, este raportul dintre lucrările descriptive şi cele normative. Consultând, de exemplu, ediţia a doua a *Dicţionarului explicativ al limbii române* se poate observa că această lucrare lexicografică înregistrează o serie de variante de felul: *corijent, dopotrivă, dizident, fericita, ferestrău,*

fierăstrău, magazioner, paleativ, grezie etc. Simpla înregistrare a acestor variante într-o lucrare lexicografică descriptivă, elaborată și editată de Academia Română, nu înseamnă că acestea sunt și corecte din punctul de vedere al normelor limbii literare, aspectul cel mai îngrijit, normat și cultivat al limbii noastre naționale. Pentru a cunoaște formele și variantele acceptate de normele limbii române literare trebuie consultat cu mare atenție *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, 1982 (abreviat DOOM), singura lucrare normativă de mari proporții, care, dacă nu va fi revizuită periodic, ar putea fi în curând depășită, în unele privințe, de realitatea lingvistică.

Un alt merit incontestabil al lucrării profesorului Theodor Hristea este și felul în care sunt rezolvate testele. Autorul nu s-a limitat la indicarea soluției corecte, ci, în multe cazuri, a ținut să adauge anumite precizări, așa cum sunt cele de la pagina 37, referitoare la sensul și etimologia cuvintelor *temporal, arbitrar, arbitral, petrolier, petrolifer,* sau cele de la pagina 42, referitoare la cuvântul *anticameră.* Dacă adăugăm la acestea faptul că fiecare test este însoțit de o evaluare la fel de bine argumentată, putem avea o imagine asupra caracterului complex al lucrării, care, în acest fel, depășește nivelul obișnuit al unei culegeri de exerciții gramaticale și lexicale.

Și textele de analizat (pentru orice concurs și pentru bacalaureat) propuse în capitolul al IV-lea au un conținut complex, cuprinzând aceleași necesare „cerințe, recomandări și precizări", din care cel interesat poate cunoaște o serie de aspecte utile și interesante în același timp. De exemplu: sufixul neologic *-itate* este dubletul etimologic al vechiului *-ătate,* dar nu selectează decât teme adjectivale (p. 140) sau derivatul *noduros* nu poate sta pe același plan cu derivatul *viforos,* din simplul motiv că în primul caz derivarea a pornit de la forma de plural (ca în *deluros* „cu multe dealuri", *cioturos* „cu multe cioturi"), iar în al doilea caz, de la singular (p. 135 și urm.). Cine citește cu atenție și mai ales înțelege cum trebuie aceste precizări este scutit să parcurgă o bibliografie impresionantă, dar, mai ales, se poate familiariza cu o metodă de lucru și cu o rigoare științifică deosebită.

Foarte util și interesant este și *Glosarul de neologisme (Deformate, confundate și impropriu folosite)* de la paginile 145–157. Sunt înregistrate și explicate 50 de neologisme pe care numeroși vorbitori le deformează, le confundă sau le folosesc impropriu, adică în contexte total nepotrivite, făcând dovada superficialității culturii lor generale. Și de această dată nu avem a face cu un glosar propriu-zis care indică forma corectă în paralel cu cea incorectă, ci cu o serie de explicații etimologice, ortografice, ortoepice.

Ideile din *Cuvânt introductiv* (p. 3–17) dovedesc aceeași deosebită conștiință profesională care a stat la baza alcătuirii întregii lucrări. În ultimii zece ani s-a vorbit foarte mult de nevoia schimbării unor aspecte din diferite domenii, inclusiv din cel al învățământului românesc. Programele și manualele au început să fie refăcute pierzându-se, din păcate, din vedere un aspect foarte important pe care autorul nu se sfiește să-l arate foarte clar (p. 3 și 8): studiul limbii române nu se limitează la abordarea unor probleme, unele dintre ele foarte controversate, de gramatică, așa cum se întâmplă în clasele V–VIII, și nici nu este o simplă anexă a literaturii române, ca în clasele IX–XII. Schimbarea despre care s-a făcut atâta caz a constat în creșterea ponderii analizei gramaticale în formarea priceperilor și deprinderilor elevilor de a analiza texte cât mai complicate, de a da soluții la unele probleme despre care specialiștii au nu de puține ori opinii divergente și care nu au nici o importanță în procesul de cultivare a limbii în școală. Testarea cunoștințelor după alte criterii, desigur în limitele programei școlare, presupune o altă concepție despre rolul orelor de limba română, în cadrul cărora ar trebui să se urmărească în principal formarea culturii lingvistice a elevilor.

Lucrarea profesorului Theodor Hristea arată că în domeniul studiului limbii române schimbarea este posibilă și, fără îndoială, necesară. Soluțiile propuse sunt, așa cum recunoaște autorul însuși, susceptibile de unele obiecții, cum ar fi „imposibilitatea de a evalua capacitatea candidaților de a redacta (corect și ele-

gant) o lucrare, un text, fie el şi foarte scurt" (p. 14), dar din ce în ce mai mulţi profesori încep să fie convinşi că „meşteşugul analizei gramaticale" şi învăţarea pe de rost a comentariilor şi analizelor stilistice nu stimulează interesul elevilor pentru studiul limbii şi literaturii române sau, aşa cum cred unii, gândirea acestora. Profesorul de limba română ar trebui să aibă în vedere într-un învăţământ modern, fie el şi în tranziţie, ceea ce autorul acestei utile lucrări afirmă la p. 15: „Precum se vede, fără a depăşi limitele programei şcolare în vigoare (sau ale *curricum*-ului) eu urmăresc să testez, în acelaşi timp, gândirea candidatului, bogăţia vocabularului său, cultura lui lingvistică şi, înainte de orice, măsura în care acesta şi-a însuşit regulile exprimării corecte sau literare".

LIVIU GROZA

Facultatea de Litere
Bucureşti, str. Edgar Quinet nr. 5–7

MARIA ILIESCU, SANDA ŞORA (ed.), **Rumänisch: Typologie, Klassification, Sprachcharakteristik.** Akten des Internationalen Kolloquiums der Südosteuropa – Gesellschaft und des Instituts für Romanische Philologie der Universität München, Tutzing, 30.3.–2.4.1993, Herausgegeben im Auftrag der Südosteuropa – Gesellschaft, München, Wissenschaftlicher Verlag A. Lehmann, Veisthöchheim bei Würzburg, 1996, 410 p.

Volumul, apărut ca supliment al revistei „Balkan-Archiv", cuprinde lucrările colocviului internaţional cu tema *Româna: tipologie, clasificare, caracteristici,* care s-a desfăşurat la Tutzing, în 1993, şi care a fost organizat de Societatea pentru Europa de Sud-Est şi de Institutul de Filologie Romanică al Universităţii din München[1]. Volumul nu cuprinde unele comunicări prezentate la colocviu (este vorba de comunicările lui Eugen Coşeriu, Aleksandr Cernjak, ale Mariei Iliescu, Danei Manea, Ilenei Oancea, Danei Papadima, Ioanei Ştefănescu, Ioanei Vintilă-Rădulescu). Sunt publicate, în schimb, unele texte neprezentate atunci, şi anume studiile semnate de Maria Manoliu-Manea, Adriana Costăchescu şi Liana Pop.

Volumul are mai multe secţiuni, precedate de un *Salut* din partea Societăţii pentru Europa de Sud-Est şi de o *Prefaţă* a celor două editoare.

Secţiunea *Teme generale* reuneşte comunicarea lui Hans Martin Gauger, *Les particularités de la langue roumaine,* unde se discută problema specificului limbii române în cadrul limbilor romanice, a lui Emil Ionescu, *Le roumain, objet des deux alternatives d'analyse philosophique,* unde se indică locurile în care din punct de vedere epistemologic se întâlnesc metoda tradiţională de cercetare a limbii şi metoda formală, ambele active în cercetarea lingvistică românească, şi a lui Jürgen Kristophson, *Numerische Bestimmung der Position des Rumänischen als Glied einer Sprachfamilie und eines Sprachbundes.*

Urmează o secţiune de *Fonetică, fonologie, ortografie,* în cadrul căreia comunicarea lui Andrei Avram, *Remarques sur le rendement fonctionnel des alternances phonologiques en roumain,* abordează problema criteriilor de stabilire a randamentului funcţional al unei alternanţe fonetice şi arată că acestea sunt mai numeroase decât se credea în mod obişnuit; totodată, alternanţele fonetice comune românei literare şi variantelor ei dialectale au un randament funcţional mai ridicat la nivel de graiuri. Tot aici poate fi încadrată şi comunicarea Teresei Ferro, *Despre unele concordanţe fonetice româno-italiene meridionale:* autoarea reduce

[1] A se vedea şi cronica Mioarei Avram din „Revue Roumaine de Linguistique", XXXVIII, 1993, nr. 6, p. 595–596, şi cea a Cameliei Stan din „Limba română", XLII, 1993, nr. 5, p. 225–226. Faptul că manifestarea de la Tutzing s-a bucurat deja de câteva cronici face ca nota bibliografică de aici să nu prezinte analitic toate articolele volumului.

cele 15 concordanțe fonetice stabilite de Iorgu Iordan între limba română și italiana meridională la patru concordanțe noncontroversabile, arătând că romanitatea nord- și sud-dunăreană a continuat să aibă relații după secolul al III-lea cu populația din Italia meridională, dar mai puțin cu cea septentrională și centrală. Flora Șuteu, în *Questions ouvertes dans l'histoire de la langue roumaine*, atrage atenția asupra influenței codului vorbit al limbii asupra celui scris.

Două secțiuni a căror tematică se suprapune parțial, una de *Morfosintaxă* și cealaltă de *Sintaxă, pragmatică*, cuprind numărul cel mai mare de comunicări. În prima dintre aceste două secțiuni studiile de gramatică istorică se îmbină cu teorii moderne aplicate la limba română contemporană, mai precis, aplicate la variante stilistico-funcționale și socioculturale, precum și la graiuri. Aici întâlnim articolele *Au sujet de „prédicat verbal composé"* de Corneliu Dimitriu, *Die infiniten Verbformen des Rumänischen (infinitiv, supin, gerunziu, participiu) im Kontext der romanischen Sprachen* de Peter Stein, *Le nom roumain – évolution et typologie* de Valeria Guțu Romalo (unde se arată că flexiunea numelui în limba română cunoaște o îmbinare între un sistem sintetic, care o apropie mai mult de latină și o diferențiază de limbile romanice, și un sistem analitic, specific evoluției limbilor romanice surori), *Tipologia conjunctivului românesc* de Liviu Onu (care demonstrează că modul conjunctiv este o paradigmă verbală ce nu a fost generată de substratul tracic al românei – ipoteză care a avut adepți –, că acest mod este de sorginte latină, format din combinarea formelor latine de prezent indicativ cu cele de conjunctiv prezent), *Les substantifs roumains post-verbaux du point de vue syntaxique et sémantique. Une hypothèse* de Camelia Stan (care aplică teoria sintactico-semantică a proeminenței la nominalizarea verbelor în limba română, arătând că o parte din determinanții obligatorii ai verbelor devin facultativi la nominalele derivate).

Caracterul sincronic – excepție făcând articolul Mariei Manoliu-Manea –, mai mult, luarea în considerare a uzului limbii române, căutarea sensului ontologic al construcțiilor analizate, dar și a determinărilor pragmatice domină secțiunea de *Sintaxă, pragmatică*. *„Coordination" adversative et „subordonation" concessive* (Adriana Costăchescu) și *Les „mots coordonateurs" entre la grammaire et le discours. Possibles prémisses d'une typologie* (Liana Pop) sunt două articole care analizează o serie de conjuncții din perspectiva unei abordări pragmatice moderne a conectorilor naturali. Maria Manoliu-Manea *(Les plus-que-parfait roumain. Un cas „d'excaptation" contredisant toute prédiction typologique)* arată că integrarea în paradigma indicativului românesc a mai mult ca perfectului condițional latin s-a putut face printr-o remotivare semantico-pragmatică a acestui timp verbal, care a putut să impună distincții ferme între mai mult ca perfect, perfectul simplu și perfectul compus. Articolul lui Eugeen Roegiest, *L'objet direct en roumain: variation actantielle, agentivité, topicalité*, și al Sandei Șora, *L'objet direct défini en roumain*, se completează reciproc; concluziile celor două studii sunt: obiectul direct realizat prepozițional este mai frecvent în română decât în spaniolă, româna preferând un grad mai mare de autonomie referențială decât spaniola (Roegiest), iar această individualizare referențială marcată este din punct de vedere semantic o lectură specifică presupunând semnul [+ UMAN] (Șora, care discută și semantismul realizărilor fără *pe* ale obiectului direct). Tot în linia descoperirii sensului fundamental al unor construcții gramaticale, dar și a justificării existenței în limbă a mai multor construcții concurente se înscrie și articolul *Le génitif en roumain* de Marleen van Peteghem: genitivul este calificativ, iar atributul prepozițional furnizează repere referențiale, locative, temporale, aceste distincții semantice menținând active cele două construcții. *Proposition und Einstellung* (Larisa Schippel) *„Sur quelques particularités syntaxiques et sémantiques du verbe en roumain familier et argotique"* (Rodica Zafiu) încheie secțiunea menționată sporindu-i diversitatea.

Studiile lui Silviu Berejan, *Les types d'équivalents sémantiques homorhiziques dans la langue roumain* – în care se analizează cuvinte

sinonime derivate cu radical identic –, Theodor Hristea, *Types de calques en roumain* – în care se face o tipologie ce cuprinde şase categorii diferite a calcurilor din română – şi al Ilenei Mureşan, *Aspecte ale polisemiei în limba română* – în care se examinează cu mijloace stilostatistice coeficientul polisemic la nivel de texte alcătuite din lexeme ce aparţin vocabularului fundamental şi la nivel de texte din limbajul presei – formează secţiunea de *Lexicologie, semantică.*

Secţiunea de *Etimologie* se deschide cu studiul lui Gerald Bernhard, ***-ne** paragogique en italien, sarde et roumain – compte rendu d'un problème ouvert;* această particularitate comună dialectelor italiene meridionale, sardei şi românei este justificată cu argumente istorice (colonizarea se făcea cu populaţie din zona portului Brindisi) şi culturale (autorul lansează ipoteza adoptării dreptului roman în zona balcanică). Urmează Johannes Kramer, *„Domnul Dumnezeu neamţului i-a dat şurubul": Wie die Schraube zu den Rumänen kam,* Victoria Popovici, *Mots hérités ou dérivés en roumain. Un problème d'étymologie roumaine en perspective romane* – care se ocupă de criterii de a decide între statutul de cuvânt format pe teren românesc şi cel de derivat latin moştenit – şi Nicolae Saramandu, *L'origine et la structure des noms de lieux aroumains du sud de la péninsule balkanique* – care discută toponimele dacoromâne, demonstrând unitatea lor.

Secţiunea *Formarea cuvintelor* are comunicarea Mioarei Avram, *La créativité du roumain,* care discută problema creativităţii ca trasătură permanentă a limbii, prezentă la nivel de varietăţi regionale şi de variante funcţionale, a Victoriei Moldovan, *Aspecte ale negaţiei în română. Negaţie şi dialog,* axată pe analiza negaţiei la nivel de discurs oral, a Ariadnei Ştefănescu, *La dérivation négative avec le préfixe **ne-** dans la langue roumaine.*

Secţiunea *Lingvistică textuală* cuprinde comunicarea Margaretei Manu-Magda, *Unele trăsături ale tipului pragmatic românesc,* şi a lui Bärbel Techtmeier, *Eine Textsorte **in statu nascendi**: der rumänische Werbetext.*

Secţiunea de *Filologie* este reprezentată de Giuseppe Piccillo, *À propos de **-u** final dans quelques textes moldaves de la première moitié du XVIII-e siècle,* şi Rudolf Windisch, *Biblia românească de la 1688,* unde se discută ediţia din 1988, apărută la Iaşi, a *Bibliei* de la 1688: se arată rolul *Bibliei* de la 1688 în dezvoltarea unei forme unice de limbă literară, se prezintă concurenţa dintre formele munteneşti, dialectale la acea vreme, şi formele moldoveneşti, se prezintă ipoteza că impunerea dialectului muntenesc în limba scrisă ţine şi de factori estetici, nu numai de factori externi şi de politică lingvistică şi se conchide că diversitatea dialectală reprezintă un fundal lingvistic care scoate în evidenţă frumuseţea limbii scrise, a limbii cultivate.

La *Varia,* ultima secţiune, sunt încadrate comunicările lui Stelian Dumistrăcel, *„Agresarea" (pre)numelui ca reflex al tabuului lingvistic. Pornind de la producţii folclorice româneşti* (unde fenomenul ascunderii numelui persoanei din limbajul magic este pus în legătură cu practicile poreclirii şi a luării în derâdere a [numelui] persoanei prin jocuri de cuvinte din limbajul popular, mai ales din limbajul copiilor), a Luminiţei Fassel, *Das Rumänische in mehrsprachigen Gebieten: das Beispiel Besserabien (1918–1940)* (referitoare la limba vorbită de coloniştii germani din Basarabia) şi a lui Helmuth Frisch, *Das Rumänische im Blickfeld der ZRPh.*

Diversitatea mare a celor 37 de studii, dată de perspectivele diacronice şi sincronice, de metodele utilizate (istorice, structuraliste, generativiste, postgenerativiste) şi de nivelul limbii avut în vedere, este o diversitate pozitivă, înscrisă în linia descrierii specificului limbii române. Dacă ar fi să se caute un numitor comun al întregului volum, acela ar fi următorul: evidenţierea specificului limbii române prin aprofundarea cercetării şi prin comparaţii cu celelalte limbi romanice.

ARIADNA ŞTEFĂNESCU

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

Pr. Prof. ION IONESCU, **Începuturile creştinismului românesc daco-roman (sec. II–VI, VII)**, Editura Universităţii din Bucureşti, 1998, 144 p.

Apărută la Editura Universităţii din Bucureşti, lucrarea este structurată în opt capitole: 1. *Cuvânt înainte;* 2. *Prezenţa creştinismului în Dacia Romană;* 3. *Termeni creştini de origine greco-latină în lexicul limbii române din epoca daco-romană;* 4. *Termeni creştini de origine latină în lexicul limbii române din epoca daco-romană;* 5. *Vechimea Sfintei Liturghii la poporul român – Începuturile creştinismului românesc;* 6. *Vechimea episcopatului la români;* 7. *Vechimea vieţii mănăstireşti la români;* 8. *Sfinţi martiri daco-romani din sec. IV, la Dunărea de Jos* (cu secţiunile: I. *Prezenţa creştinismului în Dacia Romană* [ilustraţii]; II. *Vechimea Sfintei Liturghii* [ilustraţii]).

Capitolul cel mai amplu este cel consacrat vechimii Sfintei Liturghii la poporul român (p. 67–123), capitolele 3 şi 4 fiind secţiuni de istoria limbii române, în sensul că autorul îşi susţine teoria cu argumente furnizate de terminologia religioasă moştenită din latină.

Sprijinindu-şi aserţiunile pe un corpus bibliografic suficient de cuprinzător şi relevant (este vorba nu numai despre studii de istoria limbii române: H. Mihăescu – *Influenţa grecească asupra limbii române până în sec. al XVI-lea* şi *La langue latine dans le sud-est de l'Europe*, Florica Dimitrescu – *Contribuţii la istoria limbii române vechi*, G. Ivănescu – *Istoria limbii române*, Gr. Brâncuş – *Istoria cuvintelor* ş.a., ci şi despre lucrări ale unor istorici şi arheologi renumiţi, precum: C-tin Daicoviciu – *Problema continuităţii în Dacia*, Radu Vulpe – *Romanitate şi creştinism – coordonatele etnogenezei române* – şi lista ar putea continua), preotul prof. Ion Ionescu dezvoltă ideea existenţei, la poporul român, a unei organizaţii ecleziastice *superioare* (?) înainte de venirea slavilor; de precizat că autorul are în vedere epoca cuprinsă între sec. II–VI, VII, deci perioada de dinaintea manifestării influenţei slave, aşa cum reiese, de altfel, şi din titlul lucrării: „creştinismul românesc *daco-roman*".

Punctul său de vedere se situează, astfel, în opoziţie cu teoriile tradiţionale care, după cum bine se ştie, vorbesc despre existenţa la români a unei ierarhii ecleziastice bine constituite, a cultului liturgic (creştin), numai după influenţa slavă (admiţându-se, implicit, faptul că terminologia religioasă moştenită din latină nu este decât expresia unui vocabular *elementar* al credinţei religioase creştine).

Cartea se deschide cu o observaţie fundamentală care echivalează romanitatea şi creştinismul cu cele două coordonate magistrale ale etnogenezei române; ambele procese s-au încheiat în a doua jumătate a sec. al VI-lea, deci înainte de convieţuirea cu slavii, desfăşurându-se pe ambele maluri ale Dunării (p. 5). Primul capitol propriu-zis al cărţii *(Prezenţa creştinismului în Dacia Romană)* este consacrat analizei simbolurilor creştine (p. 11–29), simboluri care definesc mai ales arta picturală paleocreştină: delfinul cu tridentul, vita de vie cu struguri răsărind din cantharos, păunul pereche adăpându-se dintr-un vas; este vorba despre fresce datând de foarte timpuriu, chiar din sec. al II-lea, cele mai multe dintre ele fiind localizate la Potaissa (Turda). Concluzia acestui capitol subliniază rolul important al sirienilor şi al orientalilor în Dacia (v. staţionarea legiunii a V-a, Macedonica, la Potaissa).

Analizând „începuturile creştinismului daco-roman", argumentul fundamental în susţinerea teoriei sale legate de existenţa unei vieţi ecleziastice *superioare* (înainte de venirea slavilor) este furnizat de analiza, în primul rând, a două categorii de termeni: 1. termenii creştini de origine *greco-latină* în lexicul limbii române din epoca daco-romană şi 2. termenii creştini de origine *latină* din aceeaşi epocă. Importanţa acestor termeni ar rezida, spune autorul (p. 29), în aceea că ei sunt o dovadă a „vechimii creştinismului *ortodox* (!) românesc", punând în evidenţă aportul creştinismului în epoca latinizării. Faptul că în Romania Orientală există un anumit corpus de termeni (cu conţinut religios), pe care nu îl putem identifica în aria occidentală a romanităţii, este explicat de Ion Ionescu prin condiţiile de viaţă socială şi împrejurările isto-

rice diferite în care aceştia s-au răspândit. Astfel, conchide autorul, „creştinismul *ortodox* răsăritean românesc este *independent*, de la început, de cel apusean catolic", aserţiune care ne-a contrariat în măsura în care nu se poate vorbi despre ortodoxie (sau catolicism) înainte de schisma din 1054. Or, autorul consideră *ortodox* creştinismul românesc, chiar de la *originile* sale.

Întrucât elenismele (atât termeni profani, cât şi religioşi) au fost aduse de către romani (şi nu de greci), vorbitorii au simţit aceste unităţi lexicale ca elemente integrante ale limbii latine (p. 30–31). Din punct de vedere cantitativ, numărul unităţilor de acest fel ar fi mai mare de 17 (= număr stabilit de H. Mihăescu în studiul citat anterior despre influenţa grecească); la cei 17 termeni inventariaţi de H. Mihăescu (cf. *biserică, blestem, a boteza, creştin* ...), pr. Ion Ionescu mai adaugă: *aiasmă (iasmă-iazmă), aler-erui-ler, martor, mărturie, piscup-piscupie, râmeţi* (p. 32). Termenul *iasmă (iazmă)*, care figurează în DEX, precum şi în DLR, cu „etimologie necunoscută", s-ar explica, după Ion Ionescu, din *aiasmă* (cu afereza lui *a* iniţial [?]) (p. 32); din lat. *agiasma* (termen grecesc la origine), ar fi rezultat *aiasma*, cu *g* intervocalic dispărut (la fel ca în *ego, magis*), autorul distanţându-se, şi de data aceasta, de explicaţiile date în DEX şi în DLR. Pe de altă parte, nici *martor* nu este termen relevant (nefiind un termen exclusiv bisericesc, dar autorul nu face nici o precizare în acest sens). Se insistă asupra a doi termeni: *piscup (–piscupie)*, respectiv *râmeţi* (p. 35), cu atât mai mult cu cât acestea sunt două unităţi fundamentale în susţinerea tezei sale legate de existenţa unei „organizaţii ecleziastice *superioare* înainte de venirea slavilor". După Ion Ionescu, *piscup* reprezintă forma moştenită din lat. *episcopus* (la rândul său, termen grecesc, dar cu înţeles laic: „supraveghetor, administrator"); autorul nu acceptă filiera slavă pentru a explica rom. *piscup*, implicit, admiţându-se astfel, existenţa instituţiei episcopatului la daco-romani (în sprijinul acestei aserţiuni, vin şi argumente de natură arheologico-epigrafică; de văzut, în acest sens, ultimul capitol consacrat „ilustraţiilor"): cel mai relevant argument de această natură ar fi monumentul funerar nr. 969 din Muzeul de Antichităţi Turda, datând din sec. II–III şi care ar reprezenta un „ospăţ funebru", chiar ... „masa euharistică" oficiată de un ... *piscup* (?); la fel şi alte monumente: cf. monumentul de la Gilău (p. 140–141).

Cel de-al doilea termen – *râmeţ(i)* – ar fi descendentul lat. *eremita* (la origine, şi el termen grecesc); explicaţia fonetică este puţin forţată: *eremitus (eremitae)* ar fi trecut prin următoarele transformări: afereza lui *e* iniţial neaccentuat; *e* următor, înaintea unei consoane nazale (dar *m* nu formează singur poziţie nazală!) şi precedat de *r* s-ar fi transformat în *î*; asibilarea lui *t* (+ e, i > ţ). Păstrarea lui *eremitus* în română ar constitui un argument al vechimii vieţii mănăstireşti, monahale la români.

În studiul său, pr. Ion Ionescu polemizează mai ales cu P.P. Panaitescu, care, în *Introducere la istoria culturii româneşti* (Bucureşti, 1969), susţinea că „*episcopus* nu a dat nici un derivat în limba română, întrucât poporul nostru a trăit un creştinism primitiv, fără episcopat, într-o ţară unde nu erau oraşe şi deci nu puteau fi episcopi". Într-adevăr, mulţi istorici şi lingvişti români (cf. Nelu Zugravu, S. Puşcariu) au susţinut ideea creştinismului primitiv românesc dar aceasta nu constituie – credem – un argument infailibil al imposibilităţii existenţei unei instituţii – fie ea şi rudimentară – episcopale daco-romane. Pe lângă acest fapt, păstrarea lat. *episcopus* şi în alte idiomuri romanice (cf. it. merid. *Piskopo*, pg. *bispo*) şi, în egală măsură, conservarea lui *eremitus (eremita)* (cf. it. *romito*) ar fi şi aceasta o probă în favoarea moştenirii acestor unităţi din latină (p. 124).

Studiul are, evident, un pronunţat caracter patetic, în mare măsură justificat (date fiind interpretările eronate, teoriile marxist-leniniste care vedeau în creştinism „un amestec cu totul eclectic de superstiţii dintre cele mai grosolane" (v. *Tratat de Istoria României*, vol. I, 1960, p. 753). Şi totuşi, afirmaţiile pr. Ion Ionescu legate de esenţa *superioară* a organizării bisericeşti în perioada daco-romană, precum şi ideea conform căreia cultul creştin de astăzi nu se deosebeşte prea mult de cultul Bisericii creştine din primele trei veacuri şi din secolele următoa-

re, sunt destul de tranşante şi de îndrăzneţe (p. 69). Într-adevăr, până la venirea slavilor (şi până la creştinarea lor), daco-romanii aveau un cult creştin cu elementele de *bază* ale credinţei creştine, dar a vorbi despre o „organizare ecleziastică *superioară*" este, evident, *hazardat;* nu putem nicidecum nega, nici măcar minimaliza *rolul liturghiei bizantino-slave* la români (şi toate transformările, la nivel lingvistic, petrecute astfel).

Un capitol mai amplu de istoria limbii române (deşi apar şi aici o serie de inadvertenţe terminologice [„onomastică şi toponimie" – exprimare redundantă, onomastica incluzând şi toponimia şi antroponimia; termenul *contaminare* este folosit impropriu – era de preferat *coliziune (sinonimică)* (p. 34) sau „cuvinte împrumutate direct din latină" pentru cuvinte *moştenite*]) este cel consacrat termenilor creştini de origine latină (p. 41–67). Autorul recunoaşte că lista termenilor analizaţi nu este exhaustivă (cca 70 de astfel de unităţi lexicale prezentate în ordine alfabetică: *ajun – ajunare, altar, căpăta – căpătare, cârneleagă, câşlegi, cer (ceruri), comând (cumând), a comânda, Crăciun, crede, credinţă, cruce, cuminecare, cunună, cuvânt, duminică,* plus celelalte zile ale săptămânii, precum şi denumirile lunilor anului – denumiri populare, păstrate din latină), *Dumnezeu, Florii – Flurii, frupt, ierta, închina, înălţare, judecată, jura, legământ, lege, lumânare, mântui (?), measerere, minune, mormânt, pace, păcat, păgân, păioară, păresimi, părinte, poporan (?), priveghi, rugă – rugăciune, Rusaie – Rusăi, sărbătoare, sânt, scriptură, sec, suflet, tâmplă, toca (toacă), vergură.* Am putea adăuga la acest corpus şi o serie de alte unităţi lexicale interesante de analizat în cadrul lexicului religios moştenit din latină: *frate* (cf. *frate de cruce*), *fruntar, paus, [tindă, uşă, veşmânt, vultur],* acestea din urmă şi cu sens religios, cf. CADE, 1931; *împărat* (cf. *împărat ceresc,* respectiv *împărăţia cerurilor*), *pănăta* şi, de ce nu, şi unii termeni ce ţin de credinţe şi superstiţii sau de ceea ce Nelu Zugravu (în studiul său despre *Geneza creştinismului popular la români,* Bucureşti, 1997) numea „creştinism popular" – cf. *soartă, farmec, strigoi, ştimă* ş.a.

Revenind la lista lui Ion Ionescu, un merit al acestui capitol constă în aceea că autorul are în permanenţă în vedere raportarea situaţiei din română la aria Romaniei, evidenţiind elemente lingvistice (lexico-semantice) care particularizează limba noastră ca limbă a *singurului popor romanic ortodox.*

Sunt redefiniţi termeni precum: *câşlegi, cârnelegi* (autorul nefiind de acord cu definiţiile care figurează în DEX şi în DLR) (p. 42):

În ceea ce priveşte termenii cu etimologii controversate, dacă ne referim numai la unul dintre aceştia, *Crăciun,* Ion Ionescu pledează pentru lat. CALATIONEM, etimon cu care şi noi suntem de acord (întrucât explicaţia este convenabilă atât din punct de vedere logico-semantic, cât şi fonetic) (p. 44). Nu suntem însă de acord cu termenul propus pentru desemnarea sărbătoririi *Înălţării,* în Romania Occidentală: ASSUMPTIO (termenul corect fiind ASCENSA, cf. Ernout-Meillet, p. 599, REW 695, ASSUMPTIO fiind termenul pentru denumirea altei sărbători, şi anume *Adormirea Maicii Domnului,* cf. fr. *L'Assomption de la Vierge, sp. Asuncion de la Virgen,* la fel, *vergură* este explicat simplu din lat. *virgo, virginis,* când, în realitate, el reprezintă forma *virgula* (p. 63); *paganus* este incorect tradus prin „sat", în loc de „locuitor al satului", iar *pagus* = „sat"; în *mântui,* Ion Ionescu nu-l recunoaşte pe mgh. *menteni,* ci – destul de forţat – reconstituie un compus: *Manus + tueor, -tuitus,* literal – „a ocroti cu mâna divină" (?) (p. 55).

Lăsând la o parte tonul patetic, precum şi unele teorii lingvistico-teologice hazardate (v. paginile anterioare), studiul pr. Ion Ionescu se constituie ca o replică demnă la interpretările eronate din epoca comunistă care reduceau creştinismul la un simplu amestec de superstiţii, fără nici un temei real, totul ţinând de domeniul legendarului. Pe de altă parte, cartea de faţă nu poate fi trecută cu vederea ţinând cont de numărul destul de redus al studiilor consacrate acestei teme. Argumentele lingvistice, coroborate cu cele de natură teologico-istorico-arheologică susţin ideea *creştinării şi romanizării* noastre pe acest teritoriu (atât la nordul, cât şi la sudul Dunării); faptul că organizarea ecleziastică daco-romană era sau nu superioară –

credem – are mai puţină importanţă, esenţial este că o organizare ecleziastică exista şi că, o dată cu venirea şi creştinarea slavilor, aceste structuri primare nu s-au pierdut; elementul slavo-bizantin nu a făcut decât să îmbogăţească aceste structuri, fapt care nu ştirbeşte cu nimic caracterul latin originar al creştinismului românesc.

DANA TELEOACĂ

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

LAURENŢIA DASCĂLU JINGA, **Intonation in Romanian.** În: Daniel Hirst and Albert Di Cristo (eds.), *Intonation Systems. A Survey of Twenty Languages,* Cambridge, Cambridge University Press, 1998, XII + 488 p.

Volumul colectiv editat de Daniel Hirst şi Albert Di Cristo se constituie în cea mai cuprinzătoare prezentare comparativă a intonaţiei întreprinsă până în prezent; cele 20 de limbi menţionate în titlu sunt: engleza americană şi engleza britanică, germana, franceza, olandeza, suedeza, daneza, spaniola, portugheza europeană şi portugheza braziliană, italiana, româna, rusa, bulgara, greaca, finlandeza, maghiara, japoneza, araba marocană, vietnameza, chineza din Beijing, tailandeza.

Comparaţia dintre diversele sisteme intonaţionale este facilitată de structurarea identică a tuturor contribuţiilor: cap. 1. *Background* cuprinde: *Trăsături prozodice generale (accent, durată, pauză, ritm* etc.) şi *Schiţa cercetării (corpus, metodă, convenţii de transcriere* etc.); cap. 2. *Descrierea tiparelor intonaţionale* are următoarele subcapitole: *tiparul intonaţional de bază (declarativ nonemfatic); mod şi expresivitate; efecte contextuale şi focalizare; frazare şi organizare textuală; alte tipare;* cap. 3. *Comparaţii cu alte sisteme;* cap. 4. *Conclusions.*

De asemenea, comparaţia dintre limbi apare mai uşoară pentru acele capitole ai căror autori au adoptat sistemul comun de transcriere a intonaţiei, *INTSINT,* creat special cu acest prilej de către cei doi autori-editori D. Hirst şi A. Di Cristo (şi explicat în articolul lor introductiv şi sintetic, *A survey of intonation systems*).

În scurta sa prefaţă, Alan Cruttenden consideră că volumul va fi o carte de referinţă pentru toţi cercetătorii interesaţi de studii comparatiste şi tipologice, iar, pentru intonologi, va fi o „piatră de hotar".

Studiul referitor la română, *Intonation in Romanian,* (p. 239–260), semnat de Laurenţia Dascălu Jinga, cuprinde o parte din rezultatele cercetărilor acustice întreprinse de autoare (timp de aproape două decenii) asupra intonaţiei limbii române; el este organizat conform schemei comune menţionate mai înainte şi adoptă sistemul de transcriere *Intsint.*

Cap. 1. cuprinde informaţii succinte despre trăsăturile prozodice ale românei, (altele decât intonaţia: accent, pauză, durată, ritm etc.).

Cap. 2., cel mai consistent, cuprinde descrierea tiparelor intonaţionale:

– tiparul de bază declarativ nonemfatic;

– tipare „marcate" (sub aspect emfatic, expresiv sau de alt tip): vocativ, imperativ, vorbire directă şi indirectă, întrebări totale, parţiale, alternative, retorice, afirmative şi negative, cu sau fără emfază, „ecou", eliptice de predicat etc. De asemenea, sunt descrise alte tipare, ca, de exemplu, cele care reprezintă opoziţia „continuitate" vs. „finalitate" sau aşa-numitul „call contour", în fine, intonaţia care distinge unele expresii frazeologice (de tipul: *de ce nu!, de unde!, nici vorbă!*) de aceeaşi combinaţie de cuvinte nonfrazeologică.

Cap. 3. cuprinde comparaţii între intonaţia românei „standard" şi cea a unor graiuri (Muscel, Maramureş, Bihor), precum şi între română şi alte limbi.

Cap. 4. adaugă la concluzii câteva „ deziderate" ale cercetării româneşti în acest domeniu. Printre obiectivele teoretice de viitor sunt amintite: extinderea investigaţiilor asupra funcţiilor pragmatice ale intonaţiei, precum şi dez-

voltarea studiului intonației în plan „orizontal" (variante geografice) și „vertical" (variante definite sociolingvistic); printre obiectivele practice se menționează, pe de o parte, găsirea unor tehnici de înregistrare a unui corpus cât mai natural și spontan posibil, pentru a permite „ieșirea din laborator" a cercetătorului (obiectiv care este deja în curs de realizare la ora actuală), iar, pe de altă parte, punerea la punct a metodologiei de validare a informației acustice (teste perceptuale cât mai demne de încredere) și folosirea unor date statistice.

Cartea pe care am prezentat-o poate fi găsită la biblioteca Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan" din București.

L.D.J.

Institutul de Fonetică și Dialectologie „Al. Rosetti"
București, Calea 13 Septembrie nr. 13

GHEORGHE C. MOLDOVEANU, **Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural și politic**, Iași, Editura A 92, 1998, 236 p.

Lucrarea pe care o semnalăm în rândurile de față se înscrie între realizările conferențiarului Gheorghe C. Moldoveanu în domeniul cercetării limbii române. După o serie de studii și articole apărute în publicații de prestigiu („Limba română", București, „Limba română", Chișinău, „Limbă și literatură", „Catedra" etc.) și după *Nume de locuri din Valea Milcovului*, Focșani, Editura Neuron, 1996, autorul reține din nou atenția cititorilor, de data aceasta cu o lucrare menită să propună soluții unor întrebări privind statutul sociocultural și politic al oricărei limbi în condiții similare celor în care a evoluat limba română în perioada 1774–1918.

Într-un demers științific riguros, autorul dezvăluie destinul unei „personalități" care, dintr-un motiv sau altul, este prezentă mai rar în tratatele de istorie, limba română, analizând condițiile extralingvistice în care a funcționat ea în regiunea respectivă.

Scrisă de un filolog, lucrarea se adresează atât filologilor și istoricilor, cât și tuturor acelora care vor să afle, dintr-o bogată documentație, cât de scump au plătit românii din Bucovina – între 1774 și 1918 – dreptul de a-și păstra identitatea.

Cunoscut fiind faptul că un neam trăiește în primul rând prin limba în care își dezvăluie cel mai ușor gândurile, este de înțeles asaltul permanent asupra limbii române în provinciile aflate sub stăpânire străină. Așa au stat lucrurile și în Bucovina, iar în cele trei capitole ale cărții de față – *Perioada guvernământului militar, Sub administrație galițiană, Bucovina, ducat autonom* – se conturează poziția limbii române.

Acceptată inițial (1775) ca limbă oficială și sprijinită de două instituții fundamentale, Biserica și Școala, limba română părea a avea o situație privilegiată. Totuși, nici acum, și cu atât mai puțin sub administrație galițiană (1786–1860), când va fi alungată cu totul din instituțiile publice, din școală și chiar din biserică, statutul limbii române nu a fost cel firesc pentru limba populației majoritare. Înlocuită de germană sau de polonă, româna și-ar fi putut pierde funcția de limbă oficială și limbă de cultură dacă nu ar fi avut în sprijinul ei atât personalități venite dintr-un alt spațiu, în care românii erau supuși aceleiași politici de deznaționalizare, Transilvania, cât și vechi familii boierești din partea locului, care își făcuseră un adevărat program de viață din a apăra românismul: Aron Pumnul, elevul acestuia, I. G. Sbiera, și membrii familiei boierului bucovinean Doxachi Hurmuzachi (în al cărui testament politic patria, limba și biserica reprezentau pentru urmași trei datorii „mari și sfinte").

Statutul limbii române nu s-a modificat esențial nici după 1861, când prin noua Constituție a Imperiului Habsburgic, apărută chiar la începutul acelui an, se consfințea autonomia Bucovinei. Chiar dacă autonomia provinciei presupunea că limba oficială era româna, acesta a rămas doar un deziderat de vreme ce românii

din Dieta Bucovinei vorbeau mai bine nemțește decât românește. Se vedeau acum rezultatele politicii consecvente de deznaționalizare din perioada precedentă. În mod paradoxal, deși limba română a avut „în întreaga perioadă de supunere austriacă statutul de limbă oficială" (p. 118), în instituțiile din orașe nu se putea comunica decât în germană, ceea ce-i determina pe români să deprindă o altă limbă, impusă însă indirect de autorități.

În *Epilog?* autorul analizează situația actuală a limbii române din Bucovina de nord, susținând argumentat inexistența unui dialect bucovinean în regiunea amintită.

Bazându-se pe documente de epocă și punând la contribuție păreri ale unor nume de prestigiu incontestabil în domeniu, autorul realizează o lucrare prin care, eliminând subiectivismul, probează că istoria limbii nu trebuie să fie un auxiliar în studierea istoriei unui popor, ci chiar un punct de plecare, așa cum a dovedit-o, cu un secol în urmă, și B.P. Hasdeu.

NICULINA IACOB

Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava, Str. Universității nr. 1

ANDRA VASILESCU, ADELA ROGOJINARU, MIRCEA VASILESCU, **Manual de limba română pentru clasa a VI-a,** București, Editura ALL, 1998, 224 p.;

ANDRA VASILESCU, MIOARA POPESCU, **Ghidul profesorului,** București, Editura ALL, 1998, 144 p.;

ANDRA VASILESCU, MIOARA POPESCU, **Caietul elevului. Gramatică și stilistică,** București, Editura ALL, 1998, 152 p., și **Caietul elevului. Comunicare și teorie literară,** București, Editura ALL, 1998, 128 p.

Manualul de limba română pentru clasa a VI-a prezentat aici se încadrează în sistemul manualelor alternative, în procesul de reformă a învățământului românesc și de racordare la standardele contemporane ale educației.

În conformitate cu noul *Curriculum* școlar, manualele alternative de limba română au altă orientare față de vechile manuale unice, mergând spre pragmatică, în ideea integrării tinerilor în societate. Tema principală, aceea a comunicării, este nouă în manualele școlare românești, în care elementele de teorie a limbii priveau mai ales corectitudinea exprimării. Actuala programă pune accentul deci pe funcționarea limbii.

Manualul discutat aici reprezintă o opțiune potrivită pentru o clasă obișnuită (în care elevii sunt și mai buni, și mai slabi), pentru că dă și cere informații bine dozate, îi învață pe copii să lucreze cu informațiile obținute prin exerciții cu grade diferite de dificultate, „fără să fie însă o carte de tipul «Învățați limba română fără profesor»" (*Ghidul profesorului,* p. 95).

Curriculum școlar pentru clasa a VI-a este comentat în *Ghid ...,* p. 17–39, subliniindu-se noutățile de conținut aduse de acesta, precum și respectarea lui în manual. De asemenea, cerințele din *Curriculum* școlar pentru clasa a V-a sunt integrate și sintetizate în manual, autorii cunoscând manualele alternative deja acceptate de Ministerul Educației Naționale și utilizate în școli.

Manualul este prezentat chiar de autori în *Prefața* sa și în *Ghid ...*: el este „structurat pe module, iar cunoștințele noi sunt organizate în jurul textului literar. Noțiunile de gramatică sunt preluate din texte, iar lecțiile și exercițiile sunt concepute pentru a dezvolta capacitățile elevilor de utilizare corectă a limbii. De aceea, de multe ori definițiile ori noțiunile noi trebuie descoperite în clasă, pornind de la situații concrete, și nu «învățate pe dinafară»". (*Manual,* p. 9). Structura este: A. *Comunicarea* (unitate cu funcție de pilot, pentru a prezenta metoda de lucru), B. *Acțiuni și narațiune,* C. *Imagini și descriere,* D. *Sentimente și lirism,* E. *Cuvinte și*

dialog, F. *Lumea reală și lumea imaginară*. Organizarea capitolelor B – F este următoarea: nucleul este un text literar, după care urmează: I. *Să comunicăm oral despre text*, II. *Să comunicăm în scris despre text*, III. *Comunicare și corectitudine*, unde sunt discutate problemele de limbă în general.

Inovator sub aspectul metodelor și tehnicilor de predare / învățare, manualul se orientează în principal spre învățare prin comunicare (vezi și subtitlul lui: *Comunicare orală, comunicare scrisă, comunicare corectă*). De aceea, în cadrul dialogului personalizat cu elevii se stabilește o relație complexă: profesor – elevi – vocea autorilor. De exemplu, în *Caiet ... (Gramatică și stilistică)*, elevii primesc o scrisoare, semnată *Autorii* (p. 75), prin care sunt atinse mai multe ținte: se definește relația dintre elevi și autori prin formula de adresare „Dragă prietene", se formează deprinderea de judecată logică prin explicarea unor pași premergători analizei gramaticale și se testează totodată cunoștințele elevilor despre substantiv prin cerința de a se stabili cazul și funcția sintactică unor cuvinte subliniate. Informațiile sunt transmise interactiv, în vederea dezvoltării capacității elevilor de generalizare, abstractizare, sintetizare, analizare etc. Predarea pornește de la situații concrete în care se creează cadrul de identificare a partenerilor de discuție și de utilizare a limbajului.

Sunt introduse teorii moderne ca aceea a actelor de vorbire, a câmpurilor semantice sau verbul – nucleu al comunicării. În *Ghid* ... sunt prezentate principalele concepte privitoare la teoria limbii și la tehnicile de lectură sau de scriere a textului: teoria comunicării, textul, dialogul, noțiuni de pragmatică, structuralismul lingvistic, stilistică lingvistică și stilistică estetică (p. 60–78). În *Caiet ... (Comunicare și teorie literară)* partea de teorie literară este organizată în secțiunile *Cum se citește un text?* (p. 50–58), *Cum se scrie un text?* (p. 60–72), *Textul și cartea* (p. 74–92), *Textul literar* (p. 94–120), iar exercițiile au ca scop dezvoltarea capacităților de comunicare ale elevilor, sub titluri sugestive: *Învață să gândești!, Știi să-i asculți pe cei care ți se adresează?, Cum acționăm prin cuvinte?*.

Vocabularul autorilor depășește puțin nivelul mediu al clasei a VI-a, iar elevii performanți sunt chiar antrenați în însușirea unei terminologii specifice domeniului. Manualul conține și un *Dicționar* de termeni folosiți în explicațiile și exercițiile propuse spre rezolvare. Pentru lămuriri și detalii, elevilor le sunt prezentate dicționarele limbii române, fiind îndemnați să le utilizeze (*Caiet ... Gramatică și stilistică, Vocabularul*, p. 22).

Un principiu de bază al concepției manualului este integrarea studiului literaturii cu studiul limbii; acestea însă sunt delimitate în *Caiete* ... Elementele de conținut ale textului sunt corelate cu elementele gramaticale. Astfel, narațiunea introduce verbul, descrierea – substantivul, lirismul – pronumele. Exercițiile de gramatică din *Manual* sunt texte din opera autorului din care s-a selectat fragmentul literar propus spre studiu. Obiectivele sunt de natură culturală: deprinderea elevilor cu lectura, suscitarea interesului pentru alte texte din literatura română, dar și din cea universală (prin exercițiile din *Caiete* ..., care prezintă texte traduse din opera unor autori accesibili nivelului clasei a VI-a).

Textele studiate sunt selectate inspirat din cele clasice: I. Creangă, *Amintiri din copilărie*, I.L. Caragiale, *Dl. Goe* ..., B. Șt. Delavrancea, *Hagi Tudose*, M. Eminescu, *Scrisoarea III*, V. Alecsandri, *Miezul iernei*, M. Sadoveanu, *Cetatea Neamțului*, T. Arghezi, *Vânt străin* etc. Comentariile literare sunt aplicate la text și nu rămân impresioniste ca în vechile manuale. Autorii îndrumă elevii spre realizarea acestora, prin exerciții care vizează conținutul textului literar și modalitățile de realizare a acestuia. De exemplu, până la comentarea poeziei *Scrisoarea III*, trebuie rezolvate cerințe ca: „Extrage din text substantivele proprii. Ce semnificație au acestea?", „Discută cu colegii despre dialogul personajelor, răspunzând la întrebările: cine vorbește? cu cine? unde? când? cum? din ce cauză? cu ce scop?", „Extrage cuvintele care ți se par semnificative pentru caracterizarea celor două personaje!" etc. Urmează apoi un comentariu literar reprodus cu scris de mână, în care se găsesc răspunsurile corecte la întrebările anterioare, și exerciții în vederea completării

acestuia: „Dezvoltă comentariul de mai sus cu referiri suplimentare la text, insistându-se asupra figurilor de stil prin care este realizată bătălia de la Rovine" (p. 128).

În gramatică, autorii depăşesc ordinea consacrată de prezentare a morfologiei şi a sintaxei, prin subordonarea morfologiei sintaxei (cf. conceptele „poziţie sintactică" şi „clasă de substituţie" – noţiuni poate puţin prea complicate pentru nivelul clasei a VI-a) şi renunţă la ordinea consacrată de prezentare a părţilor de vorbire (substantiv, articol, adjectiv etc.) pentru una modernă, având în centru verbul – nucleu al enunţului, iar la nivel sintactic se discută despre „grupul sintactic".

Manualul oferă posibilităţi variate de evaluare; în acest sens, organizarea pe sistem conversaţional, pe baza cuplului întrebare – răspuns, asigură un feed-back permanent. Exerciţiile permit confruntarea răspunsurilor proprii cu cele ale autorilor. Ele conţin aplicaţii la noţiunile predate sau consolidează cunoştinţele deja însuşite, având ca scop deprinderea elevilor cu activităţi ca analizarea, abstractizarea, identificarea etc. De exemplu, la capitolul *Numărul,* din manual, sunt date exerciţii ca: „Există vreo legătură între genul substantivului şi desinenţa de plural?", „Încearcă să formulezi o regulă, pornind de la exemplele alăturate şi stabilind genul fiecărui substantiv: *frate – fraţi, erou – eroi, casă – case*" etc. Exerciţiile, atât din manual, cât şi din *Caiete* ..., sunt clasice, dar şi concepute modern şi atractiv, pentru stimularea gândirii logice, atenţiei, concentrării, imaginaţiei elevilor şi, nu în ultimul rând, dorinţei de a le rezolva, sub formă de tabele, rebusuri, fişe, scheme de diverse tipuri, benzi desenate. Cerinţele acestora se pot sintetiza prin chiar titlurile unor subcapitole din *Caiet ... Comunicare şi teorie literară: Prin cuvinte punem întrebări, cerem informaţii* (p. 30), *Prin cuvinte adresăm rugăminţi, ordine, invităm, oferim, facem sugestii* (p. 34). Remarcăm şi intenţia autorilor de a-i antrena pe elevi în creaţie: „Poţi să scrii un text literar? Încearcă!" (*Caiet ... Comunicare şi teorie literară,* p. 128). Fiecare modul se încheie cu un test de verificare a cunoştinţelor, prin care se sugerează situaţia de examen.

Elevii au în faţă, aşadar, un manual util, a cărui folosire îi va deprinde să participe activ la procesul de învăţare prin dialog şi prin judecată personală şi să se autoevalueze permanent prin raportare la grupul de dialog din care fac parte. Profesorul, pe de altă parte, nu mai deţine rolul de conducător unic şi autoritar al procesului de învăţare, ci pe acela de organizator al învăţării şi de consilier. În funcţie de clasă şi de lecţie, el poate folosi manualul în mod diferit: fie urmează, fără abatere, explicaţiile şi exerciţiile propuse în manual, fie predă în mod tradiţional un capitol şi verifică înţelegerea şi însuşirea lui prin temele din manual. În sprijinul profesorului vine şi *Bibliografia* întocmită în spirit riguros ştiinţific – în mare parte rezonabilă. Aceasta cuprinde şi titlurile din *Bibliografia* pentru definitivat şi obţinerea diverselor grade ştiinţifice, precum şi *Sugestiile de planificare a materiei* (*Ghid* ..., p. 111–116).

Grafica se evidenţiază prin desenele sugestive, apropiate de maniera desenului ludic, precum şi prin conţinutul şi calitatea imaginilor reproduse. Remarcăm în mod special ingeniozitatea desenelor realizate în scopul de a fixa unele elemente abstracte de teorie gramaticală. Culorile sunt folosite şi în orientarea procesului de predare / învăţare: cu roşu sunt scrise ideile-sinteză spre care conduc discuţiile pe baza întrebărilor scrise cu negru. Nu lipsesc nici tabelele, prin care se urmăreşte sintetizarea unor informaţii sau desfăşurarea unor activităţi de învăţare, şi nici triunghiurile, în care se atrage atenţia asupra unor posibile confuzii.

Alternativa propusă de Andra Vasilescu, Adela Rogojinaru şi Mircea Vasilescu, detaliată în *Caiete* şi în *Ghid* de către Andra Vasilescu şi Mioara Popescu, este modernă, ştiinţifică şi accesibilă. Noutăţile din conţinut, forma atractivă în care sunt prezentate acestea şi metoda de predare conduc la ideea sincronizării învăţământului românesc cu sistemul educaţional european şi american actual.

VERA NĂSTASE

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan"
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

ACADEMIA DE ŞTIINŢE A REPUBLICII MOLDOVA – INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia, nordul Bucovinei, Transnistria,** vol. II, de VASILE PAVEL, Chişinău, Firma editorial-poligrafică „Tipografia Centrală", 1998, 366 p.

În ciuda greutăţilor de tot felul, colegii de la Institutul de Lingvistică al Academiei de Ştiinţe a Moldovei au izbutit să publice al doilea volum din ALRR *Basarabia, nordul Bucovinei, Transnistria.*

Reluând argumentaţia din volumul întâi (1993), autorul, V. Pavel, insistă asupra faptului că „*Modificarea titlului a fost determinată de echitatea ştiinţifică* " (p. 9; cursiv în text) şi nicidecum de intenţia de delimitare de ALM, pe care îl continuă în mod direct şi al cărui material inedit îl pune în circulaţie.

Structurarea acestui material este determinată de concepţia metodologică pe care s-a bazat culegerea lui: pe de o parte, chestionarul cuprinde secţiuni vizând fonetica, fonologia, morfologia şi lexicul[1], pe de alta, fiecărui anchetator i-au revenit, pe teren, anumite capitole din chestionar, şi nu zone geografice[2]. Din acest punct de vedere, ca şi din acela al reţelei (240 de localităţi acoperind o arie mult mai largă decât cea anunţată în titlu; cf. p. 9), este evident că ALRR. *Bas*[3] nu este altceva decât „o versiune nouă" (p. 9) a ALM. Tot din ALM a fost preluat, cu minime modificări, sistemul de abrevieri indicând valori gramaticale şi funcţii sociolingvistice (sistem parţial diferit de cel utilizat în ALR şi NALR/ALRR).

Individualitatea ALRR *Bas.* se manifestă în două opţiuni de importanţă majoră: utilizarea alfabetului latin, respectiv a sistemului de transcriere fonetică NALR şi modalitatea cartografierii.

Importanţa publicării cu alfabet latin a materialului dialectal românesc nu mai trebuie subliniată: „chirilița" îmbogăţită cu semne diacritice a fost, pentru mulţi romanişti şi românişti, o barieră greu, dacă nu imposibil, de trecut. Eventualele inconsecvenţe ale transpunerii dintr-un sistem grafic în celălalt, menţionate, corect, de V. Pavel în *Prefaţă* (p. 9), pot fi considerate – în comparaţie cu avantajul ştiinţific obţinut – lipsite de importanţă.

Cea de a doua inovaţie adusă de ALRR *Bas.* în raport cu ALM, cât şi cu toate atlasele regionale româneşti, constă în renunţarea la cartografierea textuală. Alegerea redării prin simboluri a răspunsurilor a avut în vedere, în primul rând, caracterul lexical al acestui atlas. Prin reducerea variantelor fonetice la câte o formă-tip, ariile lexicale sunt puse mai bine în evidenţă. (Procedeul a fost, de altfel, aplicat încă din *Micul atlas lingvistic român.*).

Preocupările autorului privind teoria denominării se reflectă în organizarea simbolurilor cartografice într-un sistem coerent: cuvintele primare sunt reprezentate printr-un cerc sau prin alte forme geometrice pline, cuvintele derivate prin forme geometrice pline pe jumătate, îmbinările de cuvinte şi (nemenţionate în *Prefaţă*) variantele fonetice şi morfologice ireductibile la acelaşi tip, prin alte modificări ale formei de bază (de ex., în h. 133 cercul reprezentând forma de bază *hlandan, hlăndan...* este modificat, prin linii interioare diferit plasate, pentru 1° *haldan,* 2° *haldarĭ, hăldarĭ,* 3° *hlăndarĭ, hlandarĭ,* 4° *handal, hăndal,* 5° *hlandac,* 6° *handralî,* 7° *hlăndanos*).

Avantajul procedeului constă „nu numai în informarea imediată asupra varietăţii şi repartiţiei în spaţiu a unităţilor de denominaţie, ci şi în informarea despre sursele de îmbogăţire şi procedeele de creare a denumirilor în viu grai" (p. 9). Riscul constă în intervenţia unor aprecieri subiective relative la statutul de cuvânt primar (neanalizabil) – derivat – variantă derivaţională – variantă fonetică atribuit unui cuvânt.

[1] Rubin Udler, *Atlasul lingvistic moldovenesc,* în: Academia de Ştiinţe a R.S.S. Moldovenești. Institutul de Limbă şi Literatură. *Atlasul lingvistic moldovenesc*, vol. I, *Articole introductive. Anexe,* Chişinău, 1968, p. 14.

[2] *Ibidem,* p. 9–10. Din text reiese însă că principiul n-a fost respectat cu strictețe; cf. şi *Prefaţa* la ALRR *Bas.*, II, p. 10.

[3] Este de salutat adoptarea de către autor a unei sigle mai scurte şi mai exacte (ALRR, nu ALR) decât cea propusă în primul volum.

Riscul sintetizării arbitrare prin simboluri este însă contracarat de prezentarea integrală a materialului transcris fonetic, sub formă de material necartografiat. Aici sunt menţionate chiar diferenţe minore, precum *alergătọ́ri / alergătu̯ọ́ri, unźém / u̯unźém* (h. 183) etc. Cercetătorul interesat ar putea realiza, pe baza datelor din pagina de stânga, hărţile fonetice dorite – ar putea, dacă ar avea la dispoziţie hărţi mute, care, din păcate, nu însoţesc volumul.

Din combinarea prezentării integrale, necartografiate, a materialului cu cartografierea prin simboluri a rezultat un volum compact, uşor de mânuit – calitate cu care nu se pot lăuda multe atlase lingvistice.

Structura volumului II al ALRR *Bas.* este următoarea:

a. *Prefaţa* semnată de Vasile Pavel şi prezentată şi în traducere franceză (p. 8–15).

b. Transcrierea fonetică, scrisă în colaborare cu Vladimir Zagaevschi şi însoţită de unele comentarii necesare, referitoare la sistemul de corespondenţe cu transcrierea utilizată în ALM (p. 16–24). Atât inventarul de semne, cât şi descrierea sunetelor corespunzătoare sunt lucrate cu mare acurateţe. Tocmai de aceea îmi permit să semnalez câteva scăpări minore, pentru a fi corectate în volumele următoare:

– dintre semivocale, numai *i̯* e cuprins în inventar; cred că poate fi eliminat şi el întrucât semnul pentru semivocală e inclus în lista diacriticelor;

– *n̯* = nazală slăbită, urmată de consoană [de specificat!] oclusivă;

– dacă semnul diacritic pentru lungirea vocalei a fost dat, deşi nu l-am întâlnit în volum, trebuie dat şi cel pentru scurtarea vocalei;

– semnul / – / înlocuieşte silabele dinaintea *silabei accentuate,* nu dinaintea accentului (= vocalei accentuate).

c. Abrevieri: de cuvinte (p. 25) şi pentru atlase şi chestionare (p. 26–28).

d. Lista localităţilor anchetate; corespondenţele cu WLAD şi ALR (p. 29–41).

e. Indice alfabetic al cuvintelor-titlu, cu traducerea lor în franceză şi rusă (p. 42–45).

f. Indice al termenilor cuprinşi în hărţi şi în planşele MN (p. 46–80). Alcătuit după aceleaşi principii de bază ca indicii terminologici ai celorlalte atlase regionale, acesta pune unele probleme în legătură cu gruparea variantelor. Nu voi insista însă asupra chestiunii, deoarece inconsecvenţele observate nu impietează asupra utilizării lui practice.

g. 133 de hărţi şi 17 planşe cu material necartografiat, cuprinzând elemente ale terminologiilor speciale privitoare la viticultură, apicultură, cânepă şi prelucrarea ei, oierit, cizmărie.

Informaţia lingvistică cuprinsă în volumul al doilea al ALRR *Bas.* este deosebit de bogată – mai bogată şi mai interesantă decât cea din primul volum. Hărţi unitare din punct de vedere lexical – de ex. 164: RĂZBOI (de ţesut), 168: CHINGI (la război), 171: VATALE, 176: TĂLPIGE, 179: ŢEAVĂ (la suveică), aceasta din urmă foarte fragmentată ca realizări fonetice – alternează cu hărţi „pestriţe" – de ex. 113: JGHEAB (în masa teascului), 166: CARAFTE, 183: SCROBIM, 190: PIUĂ. Pe hărţile fragmentate, câteva zone manifestă o personalitate aparte: Bucovina de nord, al cărei lexic îşi găseşte corespondenţe în Transilvania septentrională; centrul, care formează uneori arie cu Transnistria; sudul Basarabiei, începând, de obicei, de la sud de Cahul şi continuând pe Dunăre şi pe Marea Neagră, care se asociază, şi prin lexic, graiurilor munteneşti.

Am comparat, prin sondaj, câteva hărţi din volumul în discuţie cu cele din ALRM II şi din ALR II S.n.[4]. Principalele observaţii pot fi sintetizate astfel:

– Inventarul terminologic dialectal este îmbogăţit în mod substanţial de ALRR *Bas.* Aşa, de exemplu, lista lungă de heteronime pentru „tescovină", notată în ALR II, este completată prin *braşcă, calup, jmâh, jom, macuh (macuc), mălai, rug, vâjâmoc* cu variantele lor.

– Termeni atestaţi sporadic în ALR formează, în ALRR *Bas.*, aria cea mai întinsă, putând fi consideraţi, prin urmare, specifici acestei zone: pentru (albina) ÎNŢEAPĂ, ALR II S.n. h. 175 înregistrează, în două puncte nord-estice, *(îţi) dă ac(ul),* formulare majoritară în h. 132 din ALRR *Bas.* (mai ales dacă ţinem seama şi

[4] Din păcate, volumele corespunzătoare din NALR *Mold. Bucov.* încă nu au apărut.

de sintagmele sinonime *pune acul, dă / pune ghimp*).

– Cele mai multe hărți confirmă constatarea că Prutul nu constituie o graniță lingvistică – cu atât mai puțin Tisa.

Compararea datelor din ALRR *Bas.* cu cele din ALR și din celelalte atlase regionale românești este, în principiu, facilitată de trimiterile la hărțile / materialul necartografiat cuprinse în acestea, precum și la atlase romanice și slave. Spun „în principiu", deoarece sistemul de corespondență este punctul slab al lucrării pe care o prezint. Ca autor de atlas, știu ce dificil este să aduci la zi aceste corespondențe, mai ales dacă volumul predat acum zace în editură cu anii. Trimiterile la ALR, la ALRM, la NALR *Olt*, la ALRR *Mar.* vol. I–III și la *Chestionarul NALR* nu puneau însă, în nici un caz, probleme de sincronizare. Cu toate acestea, un simplu sondaj mă obligă să fac următoarele completări: h. 120 ALDĂMAȘ: *Chest.* 1829, NALR *Olt.* h. 372; h. 199 BATAL: *Chest.* 2303, NALR *Olt.* h. 757; MN 13 CAȘ: *Chest.* 911, NALR *Olt.* MN pl. 63, ALRR *Mar.* h. 379, *ALRR Munt. Dobr.*, II, MN p. 326; h. 225 PANTOFI: *Chest.* 1505, NALR *Olt.* MN pl. 38, ALRR *Mar.* h. 638; h. 190 PIUĂ: cf. ALR II S.n. h. 497, *Chest.* 1495, NALR *Olt.* h. 295, ALRR *Mar.* h. 634; h. 164 RĂZBOI DE ȚESUT: *Chest.* 1259, NALR *Olt.* MN pl. 87, ALRR *Mar.* h. 510; MN 9 ROST (la rășchitor): *Chest.* 2243, NALR *Olt.* MN pl. 118; h. 209 (ciobanul) TUȘINEAZĂ (oaia): ALRM S.n. h. 281, *Chest.* 2370, NALR *Olt.* h. 793. Nu am avut la îndemână atlasele romanice, dar bănuiesc că lipsurile vor fi, acolo, și mai mari.

În aceeași ordine de idei, a dificultății comparării materialului din ALRR *Bas.* cu cel din alte atlase românești, încă o observație: uneori, titlul hărții este fie un cuvânt regional (de ex. *stative* în raport cu război), fie alt cuvânt regional decât cel ales ca titlu de întrebare, respectiv de hartă, în ALR și / sau NALR / ALRR (de ex. *ragilă/darac, tușina/suvintra, huludeț/lemnuș*). Situația devine supărătoare mai ales în condițiile unui sistem de corespondențe defectuos.

Nu pot încheia această prezentare înainte de a releva grafica mai mult decât îngrijită a volumului (cartograf: Ludmila Șifrina), fără de care lectura hărților, uneori foarte încărcate, n-ar fi posibilă.

În concluzie, salutând cu bucurie apariția volumului al doilea din ALRR *Bas.*, așteptăm cu interes volumele următoare.

MAGDALENA VULPE

București, str. Gh. Brătianu nr. 6

SUMARUL REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1998

CULTURĂ ȘI LIMBĂ

1. AVRAM, MIOARA: Un istoric brănean implicat în cultivarea limbii acum nouăzeci de ani, **3–4,** p. 111–115.

LINGVISTICĂ GENERALĂ

2. BORBÉLY, ANA: Schimbarea de cod la românii din Ungaria – o strategie de comunicare în discursul bilingv, **5–6,** p. 316–324.
3. MĂRĂNDUC, CĂTĂLINA: Raportul între expectanță și acceptabilitate în receptarea textuală, **5–6,** p. 305–316.

VIAȚA CUVINTELOR

4. AVRAM, ANDREI: Note etimologice, **1–2,** p. 7–17.
5. IONIȚĂ, C. VASILE: Un reflex al lui *selișteșezișteș,* **1–2,** p. 23–26.
6. IONIȚĂ, C. VASILE: Contribuții etimologice: *senin*^{2}, *seninare*^{2}, **5–6,** p. 337–340.
7. MĂRGĂRIT, IULIA: Dr. *garagánele,* **5–6,** p. 340–343.
8. NESTORESCU, VIRGIL: Note etimologice, **3–4,** p. 118–123.
9. ȘTEFAN, ION: Note etimologice, **1–2,** p. 26–30.
10. ȘTEFAN, ION: *Regia* „palat" la I. Heliade Rădulescu, **3–4,** p. 117–118.
11. TĂNASE, EUGEN: *Cap–rangă,* **1–2,** p. 30–31.
12. VRABIE, EMIL: Note etimologice, **1–2,** p. 17–23.

GRAMATICĂ

13. GĂITĂNARU, ȘTEFAN: Structurile prezumtive în limba română, **5–6,** p. 325–330.
14. MĂRGĂRIT, IULIA: Câteva observații asupra numeralului colectiv în graiurile din Muntenia, **5–6,** p. 330–335.

FILOLOGIE

15. AGACHE, LILIANA: Jitia Sfintei Margareta (Marina), într-o copie de la sfârșitul secolului al XVII-lea, **1–2,** p. 49–59.
16. MAREȘ, ALEXANDRU: Note despre un vechi copist bihorean: Popa Pătru din Tinăud, **1–2,** p. 43–48.

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 385–387, București, 1998

17. MAREŞ, ALEXANDRU: Texte din nord-vestul Transilvaniei atribuite greşit secolului al XVI-lea, **5–6,** p. 345–350.

ONOMASTICĂ

18. GOICU, VIORICA: Nume de familie ale românilor din Ungaria, **1–2,** p. 61–71.
19. DOBRE, MARIA: Aspecte ale derivării în cadrul terminologiei geografice populare, **3–4,** p. 128–133.
20. OANCĂ, TEODOR: Arii dialectale şi antroponimice, **5–6,** p. 351–357.
21. REZEANU, ADRIAN: Aspecte ale raportului antroponim / toponim în urbanonimie, **3–4,** p. 123–128.
22. REZEANU, ADRIAN şi MODORAN, FILOFTEIA: Enclave toponimice rurale în urbanonimie, **1–2,** p. 72–77.

LIMBĂ LITERARĂ

23. SITARU, OANA: Derivarea – mijloc de îmbogăţire a vocabularului latino-romanic în *Scrierile* lui Petru Maior, **5–6,** p. 362–363.
24. TĂNASE, CRISTINA: Franţuzisme (şi stângăcii de limbă) în piesa *Vlaicu-Vodă* a lui Al. Davila, **5–6,** p. 359–361.

RECENZII ŞI NOTE BIBLIOGRAFICE

25. ZORILE, ALIONA: Anatol Ciobanu, Vasile Melnic, Mihai Purice (responsabili de ediţie) *Omagiu academicianului Nicolae Corlăteanu la 80 de ani*, Chişinău, Editura Virginia, 1995, **5–6,** p. 365–368.
26. GEORGESCU, MAGDALENA: *Românii în reînnoirea isihastă. Studii închinate Cuviosului Paisie de la Neamţ la bicentenarul săvârşirii sale – 15 noiembrie 1994 – publicate cu binecuvântarea Î.P.S. Daniel, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei,* Iaşi, Editura Trinitas, 1997, sub îngrijirea acad. Virgil Cândea, **1–2,** p. 98–101.
27. VÎRBAN, FLOAREA: Eugen Coşeriu, *Lingvistica integrală.* Interviu cu ..., realizat de Nicolae Saramandu, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1996, **1–2,** p. 79–84.
28. L. D. J: Laurenţia Dascălu Jinga, *Intonation in Romanian.* În Daniel Hirst and Albert Di Cristo (eds.). *Intonation Systems. A Survey of Twenty Languages*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998, **5–6,** p. 377–378.
29. ENACHE, ANDREEA: Sergiu Drincu, *Derivarea cu prefixe de la latină la română.* Timişoara, Editura Amphora, 1998, **1–2,** p. 101–103.
30. NĂSTASE, VERA: Klaus Heitmann, *Limba şi politica în Republica Moldova. Culegere de studii,* Chişinău, Editura Arc, 1998, **1–2,** p. 90–93.
31. MIHĂILESCU, IRINA: *Etudes romanes dédiées à Maria Iliescu.* „Analele Universităţii din Craiova". Seria „Langues et littératures romanes", an. II, nr. 2–3, Craiova, Editura Universitaria, 1998, **1–2,** p. 93–95.
32. GROZA, LIVIU: Theodor Hristea, *Limba română.* Teste rezolvate, teste de analizat şi un glosar de neologisme în sprijinul celor care (se) pregătesc pentru admiterea în învăţământul superior, pentru olimpiade şi bacalaureat, Bucureşti, Editura Petrion, 1998, **5–6,** p. 368–371.

33. TELEOACĂ, DANA: Ion Ionescu, *Începuturile creştinismului românesc daco-roman (sec. II–VI, VII)*, Editura Universităţii din Bucureşti, 1998, **5–6**, p. 374–377.
34. ŞTEFĂNESCU, ARIADNA: Maria Iliescu, Sanda Şora (ed.): *Rumänisch: Typologie, Klassification, Spracharakteristik*, Akten des Internationalen Kolloquiums der Südosteuropa – Gesellschaft und des Instituts für Romanische Philologie der Universität München, Tutzing, 30.3.–2.4.1993, Herausgegeben im Auftrag der Südosteuropa – Gesellschaft, München Wissenschaftlicher Verlag A, Lehmann, Veisthöchheim bei Würzburg, 1996, **5–6**, p. 371–374.
35. DOMINTE, CONSTANTIN: Ioan Lobiuc, *Teoria limbii române pentru practica examenelor*, Iaşi, Editura Spiru Haret, 1996, **1–2**, p. 84–87.
36. IACOB, NICULINA: Gheorghe C. Moldoveanu, *Limba română în Bucovina. Statutul sociocultural şi politic*. Iaşi, Editura A 92, 1998, **5–6**, p. 378–379.
37. VÎRBAN, FLOAREA: Ioan Oprea, *Terminologia filozofică românească modernă. Studiu asupra epocii de formare*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1996, **1–2**, p. 87–90.
38. VULPE, MAGDALENA: Vasile Pavel, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia, nordul Bucovinei, Transnistria*, vol. II, Chişinău, Firma editorial-poligrafică „Tipografia Centrală", 1998, **5–6**, p. 382–383.
39. VÎRBAN, FLOAREA: N. A. Ursu, *Contribuţii la istoria literaturii române*, **1–2**, p. 95–98.
40. NĂSTASE, VERA: Andra Vasilescu, Adela Rogojinaru, Mircea Vasilescu, *Manualul de limba română pentru clasa a VI-a*, Bucureşti, Editura ALL, 1998; Andra Vasilescu, Mioara Popescu, *Ghidul profesorului*, Bucureşti, Editura ALL, 1998; Andra Vasilescu, Mioara Popescu, *Caietul elevului. Gramatică şi stilistică*, Bucureşti, Editura ALL, 1998, şi *Caietul elevului. Comunicare şi teorie literară*, Bucureşti, Editura ALL, 1998, **5–6**, p. 379–382.

DIVERSE

41. DĂNĂILĂ, ION, POPA, ELEONORA şi STERIAN, FLORIN, Bibliografia românească de lingvistică (BRL, **40**, 1997), **3–4**, p. 135–290.
42. Sumarul revistei „Limba română" pe anul 1998, **5–6**, p. 387–389.
43. NĂSTASE, VERA, MIHAI, NICOLETA, Indicele revistei „Limba română" pe anul 1998, **5–6**, p. 389–402.
44. SALA, MARIUS, Ion Coteanu: amintiri neşterse, **1–2**, p. 37.

80 DE ANI DE LA UNIRE

45. AVRAM, MIOARA: Unificarea limbii noastre literare şi cultivarea limbii în România interbelică, **5–6**, p. 293–303.

IN MEMORIAM

46. VINTILĂ-RĂDULESCU, IOANA, Ion Coteanu (1920–1997), **1–2**, p. 105–107.

INDICELE REVISTEI „LIMBA ROMÂNĂ" PE ANUL 1998

INDICE DE MATERII*

ACCEPTABILITATE, raportul între expectanță și ~ în receptarea textului 305–316.

ADJECTIVAL, derivate ~ denominale 132–133; franțuzisme ~ 361–362.

ADVERB, particularități ale ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 57; recategorizarea predicațiilor cu imperfectul și ocurența lor cu ~ de timp 94.

ANTONIMIE și polisemie 93.

ANTROPONIM, aspecte ale raportului ~ / toponim în urbanonimie 123–128. V. și NUME DE FAMILIE

ANTROPONIMIC, arii dialectale și ~ 353–359.

ARIE, ~ dialectale și antroponimice 353–359.

ARTICOL, particularități ale ~ posesiv-genitival în publicistica eminesciană 38; particularități ale ~ posesiv-genitival în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 57.

ASPECTUAL, relația ~ perfect simplu / imperfect în franceză 94.

AUXILIAR, viitorul ~ *a fi* structura în prezumtivului 325.

BILINGV, lexicografia ~ în România interbelică 298; o strategie de comunicare în discursul ~ la românii din Ungaria 316–324.

CALC, ~ lexicale de structură: *naiga, naigațiune* 30; ~ în folosirea prepozițiilor și în exprimarea orei 113.

CAUZATIVITATE, mijloace lexico-gramaticale de redare a ~ în română și franceză 369.

COD, schimbare de ~ la românii din Ungaria 316–324.

COMPLEMENT direct în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 58.

COMPUNERE, un element de ~ desemantizat: *-naut* 93.

COMUNICARE, o strategie de ~ în discursul bilingv 316–324.

CONJUGARE prezumtivă 325–326.

CONSONANTISM, particularități ale ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 56.

COPIST, note despre ~ bihorean popa Pătru din Tinăud 43–48; ~ popa Urs 51.

CULTIVAREA LIMBII, unificarea limbii române și ~ 293–303.

DEADJECTIVAL, derivate substantivale ~ 132.

DENOMINAL, derivate adjectivale ~ 132–133.

DERIVARE, aspecte ale ~ în cadrul terminologiei geografice populare 128–133; ~ cu prefixe de la latină la română 101–103; ~ frazeologică 94; ~ ca mijloc de îmbogățire a vocabularului latino-romanic în *Scrierile* lui Petru Maior 364–366; ~ regresivă la verbul *a picta* 28. V. și PREFIX(ARE), SUFIX(ARE).

DERIVAT, ~ adjectivale denominale 132–133; ~ adjectivale deverbale 133; derivate substantivale cu sufixele *-ar, -ărie, -iș, -iște* 129–130, *-ău, -oi* 130, *-ac, -că, -oc, -uliță, -uț* 130–131; ~ substantivale deverbale 131–132; ~ substantivale deadjectivale 132; ~ substantivale regresive 132.

DESUBSTANTIVAL, derivate ~ 132–133.

* Indicele de materii a fost alcătuit de Vera Năstase. Trimiterile se fac la paginile celor 6 numere ale revistei, corespondența fiind următoarea: nr. 1–2 = 1–108, nr. 3–4 = 109–290 și nr. 5–6 = 291–384. Pentru bibliografia publicată în nr. 3–4 al revistei, cititorii sunt rugați să folosească indicele respectiv, care nu a fost inclus în cel de față.

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 389–402, București, 1998

DEVERBAL, derivate ~ 132–133.
DIALECT, sufixul *-atic* în ~ sud-dunărene 93.
DIALECTAL, arii ~ și antroponimice 353–359.
DISCURS, figuri sintactice în ~ publicistic 368; o strategie de comunicare în ~ bilingv 316–324.
DISLOCARE, ~ ale grupului verbal în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 58.
DISTINCȚIE, ~ stabilite de F. de Saussure comentate de E. Coșeriu 80–82.
DURATIV, momentan / ~ în relația aspectuală perfect simplu / imperfect în franceză 94.

ENGLEZĂ, relatinizarea limbii române sub influența ~ 115.
ETIMOLOGIE, cuvinte cu ~ necunoscută în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 59; ~ unor cuvinte: *alaman* 17–18, *bârcâi* 118, *boboc* 19–21, *coșcov* 18, *culic* 18, *colnic* 118–119, *a depinge* 28–30, *garagánele* 340–343, *mănăstioară* 18, *naiga*, *naigațiune* 28, *nebun* 119–120, *a pinge*, 28–30, *rană* 30–31, *sacoviște* 21–22, *săliște* 24, *senin* 337–339, *seninare* 339–340, *splau* 22–23, *strașnic* 120, *țamberele* 7, *țanc* 7, *țâbârcă* 9–10, *țâcher* 10–11, *țâbuș*, *țârfoli* 11, *țepchin* 12, *țestrai* 12–13, *țigăriș* 13, *țipa* 13–17.
EXPECTANȚĂ, raportul între ~ și acceptabilitate în receptarea textuală 305–316.

FIGURĂ SINTACTICĂ în discursul publicistic 368.
FILOLOGIC, contribuții ~ privitoare la istoria literaturii 95–98; note ~ despre copistul popa Pătru din Tinăud 43–48; aspecte ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 49–59; informații filologice despre *Fragmentul de la Hălmagiu* 349–351; note filologice despre *Miscelaneul de la Chișlaz* 346–348.
FONETIC, particularități ~ ale graiurilor nordice la copistul popa Pătru din Tinăud 46; particularități ~ în publicistica eminesciană 35–37; particularități ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 53–56.
FORMAREA CUVINTELOR în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta*. V. și COMPUNERE, DERIVARE, PREFIX(ARE), SUFIX(ARE).
FRAGMENTUL DE LA HĂLMAGIU note filologice despre ~ 349–351.
FRANCEZ, verbele ~ *devoir*, *faire* 94–95.
FRANCEZĂ, mijloace lexico-gramaticale de redare a cauzativității în română și ~ 369; schimbare de cod prin ~ 317–318; relația aspectuală perfect simplu / imperfect în ~ 94.
FRANȚUZISM, ~ și alte aspecte lingvistice în *Vlaicu-Vodă* de Al. Davila 361–363.

GERMANĂ, schimbare de cod prin ~ 318.
GERUNZIU, rolul ~ în structura prezumtivului 325.
GRAFIC, particularități ~ *în Fragmentul de la Hălmagiu* 350; particularități ~ în *Miscelaneul de la Chișlaz* 346–348.
GRAFIE, ~ traducerii *Jitiei Sfintei Margareta* 54.
GRAI, considerente eminesciene despre ~ moldovenesc și muntenesc 33–37; lexicul expresiv în ~ moldovenesc 368; numeralul colectiv în ~ din Muntenia 330–334; particularități fonetice ale ~ nordice la copistul popa Pătru din Tinăud 46.
GRAMATICĂ, autori de ~ descriptive și „practice" în România interbelică 299; ~ universală în viziunea lui E. Coșeriu 81.

IMPERFECT în relație aspectuală cu perfectul simplu în franceză 94.
INTONAȚIE în română și alte 20 de limbi 379–380.
ITALIANĂ, schimbare de cod prin ~ 318.

ÎMPRUMUT, ~ latinești în dicționarele limbii portugheze 94.

JITIA SFINTEI MARGARETA (MARINA) într-o copie de la sfârșitul sec. al XVII-lea 49–59.

LATINĂ, derivarea cu prefixe de la ~ la română 101–103; schimbare de cod prin ~ 318.
LATINESC, cuvinte ~ motivate 93; elemente ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 59; împrumuturi ~ în dicționare portugheze 94.
LATINISM, ~ ardelenești 113–115; ~ (cuvinte și sensuri) absente din dicționare 113–115; relația dintre ~ și unele anglicisme recente 115.
LATINO-ROMANIC, derivarea ca mijloc de îmbogățire a vocabularului ~ în *Scrierile* lui Petru Maior 364–366.

LEXIC expresiv în graiul moldovenesc 368.
LEXICAL, particularități ~ în publicistica eminesciană 39–41 și în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 58–59.
LEXICOGRAFIE bilingvă și unilingvă în România interbelică 298.
LEXICO-GRAMATICAL, mijloace ~ de redare a cauzativității în română și franceză 369.
LIMBAJ eminescian 33–41, 369–370; ~ filozofic românesc modern 87–90.
LIMBĂ, aspecte ale ~ literare în publicistica eminesciană 33–41; cultivarea ~ acum 90 de ani 111–115; ~ și politică în Republica Moldova 90–93; unificarea ~ literare și cultivarea ~ în România interbelică 293–303. V. și FRANCEZĂ, LATINĂ, PORTUGHEZĂ, ROMÂNĂ.
LINGVISTIC, atlasul ~ român pe regiuni 384–386; idealismul ~ în viziunea lui E. Coșeriu 80; particularități ~ în copia popii Pătru din Tinăud 46–48, în publicistica eminesciană 33–41, în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 49–59; calcuri ~ : *naiga*, *naigațiune* 30; școala ~ din Republica Moldova 367.
LINGVISTICĂ, ~ integrală în viziunea lui E. Coșeriu 79–84.
LITERAR, unificarea limbii ~ și cultivarea limbii în România interbelică 293–303.

MAGHIAR, elemente ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 58.
MAGHIARĂ, schimbare de cod prin ~ 316–324.
MAI MULT CA PERFECT, rolul stilistic al ~ arhaic 369.
MANUSCRIS, ~ copiate de popa Pătru din Tinăud 43; descrierea ~ BAR 4182 50–51; două ~ bihorene care nu aparțin sec. al XVI-lea 345–351.
MISCELANEUL DE LA CHIȘLAZ aspecte filologice în ~ 345–351.
MOD VERBAL V. GERUNZIU, PARTICIPIU, PREZUMTIV.
MOLDOVENESC, comentarii asupra unei așa-zise limbi moldovenești 90–93 și 293–303. V. și GRAI.
MOMENTAN / durativ în relația aspectuală perfect simplu / imperfect în franceză 94.
MORFOLOGIC, particularități ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 54–57, în publicistica eminesciană 37–39.

NEGAȚIE simplă în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 58.
NEOLOGISM, glosarea ~ în *Scrierile* lui Petru Maior 365; modernizarea limbii prin pătrunderea ~ la sfârșitul sec. al XVIII-lea și în sec. al XIX-lea 294; prezența ~ în publicistica eminesciană 39–41.
NOMINAL, recțiunea ~ 370; utilizarea unor forme ~ ale verbelor în limbile romanice 369.
NORMĂ, ~ limbii literare în perioada marilor clasici 33.
NUME de familie ale românilor din Ungaria 61–71.
NUMERAL colectiv în graiurile din Muntenia 330–334; o particularitate a ~ ordinal în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 57.

PARTICIPIU, rolul ~ în structura prezumtivului 325.
PERFECT SIMPLU, relația aspectuală cu imperfectul în franceză 94.
POLISEMIE și antonimie 93.
PORTUGHEZĂ, împrumuturi latinești în dicționarele ~ 94.
PRAGMATIC, vocabularul minimal – o delimitare ~ 94.
PREDICAȚIE, recategorizarea ~ cu imperfectul 94.
PREFIX, derivarea cu ~ de la latină la română 101–103.
PREFIXARE în *Scrierile* lui Petru Maior 364.
PREPOZIȚIE, ~ *a* 93–94.
PREZUMTIV, structuri ~ în română și considerarea ~ ca mod verbal 325–329.
PRONUME, forma ~ negativ în traducerea *Jitiei sfintei Margareta* 57; particularități ale ~ relativ-interogativ în publicistica eminesciană 38.
PROPOZIȚIE, schimbare de cod în interiorul ~ și într-o ~ aparte 321–322.
PUBLICISTIC, figuri sintactice în discursul ~ 368.
PUBLICISTICĂ, aspecte ale limbii literare în ~ eminesciană 33–41.

RECEPTARE, raportul dintre expectanță și acceptabilitate în ~ textuală 305–316.
RECȚIUNE nominală 370.
REFLEXIV, verbe numai ~ 369.

REGIONALISM, acceptarea unor ~ în limba literară 295.
REGRESIV, derivarea ~ la *a picta* 28; derivate substantivale ~ 132.
RELATINIZARE, ~ limbii române sub influența limbii engleze 115.
RELAȚIE aspectuală perfect simplu / imperfect în franceză 94.
ROMANIC, utilizarea unor forme nominale ale verbului în limbile ~ 369. V. și LATINO-ROMANIC.
ROMÂN, atlasul lingvistic ~ pe regiuni 384–386; cultivarea și unificarea limbii ~ literare 293–303; contribuții filologice privitoare la istoria literaturii ~ 95–98; nume de familii ale ~ din Ungaria 61–71; teoria limbii ~ pentru practica examenelor 84–87.
ROMÂNĂ: tipologie, clasificare, caracteristici 373–375; ~ ca subiect de examen 370–373; ~ în Bucovina 380–381; derivarea cu prefixe de la latină la ~ 101–103; un manual de ~ pentru clasa a VI-a 381–383; mijloace lexico-gramaticale de redare a cauzativității în ~ și franceză 369; schimbare de cod prin ~ 317; structuri prezumtive în ~ 325–329; terminologia medicală în ~ 368; verbe reflexiva tantum în ~ 369.
ROMÂNESC, începuturile creștinismului ~ daco-roman 376–379; limbajul filozofic ~ modern 89–90.
ROTACISM în manuscrisele copiate în jurul anului 1678; 349.
RUSĂ, schimbare de cod prin ~ 317.

SÂRBĂ, schimbare de cod prin ~ 322–323.
SCRIERI aspecte ale ~ lui Petru Maior 364–366.
SEMANTICĂ, ~ simbolului în creația lui Ion Druță 368–369.
SENS, *regia* cu ~ de „palat" la Ion Heliade-Rădulescu 117; ~ cuvântului *ranță* 30–31.
SIMBOL, semantica ~ în creația lui Ion Druță 368–369.
SLAV, elemente ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 59.
SINONIMIE *siliște – vatră (de sat)* 25.
SINTACTIC, figuri ~ în discursul publicistic 368.
SPANIOLĂ, schimbare de cod prin ~ 317.
STILISTIC, rolul ~ al mai mult ca perfectului arhaic 369.
STRATEGIE, o ~ de comunicare în discursul bilingv 316–324.
STRUCTURĂ, ~ prezumtive în română 329.
SUBSTANTIV, ~ franțuzisme 361; particularități ale ~ în publicistica eminesciană 37 și în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 57.
SUBSTANTIVAL, derivate ~ cu sufixele *-ar*, *-ărie*, *-iș*, *-iște* 129–130, *-ău*, *-oi* 130, *-ac*, *-că*, *-ea*, *-oc*, *-uliță*, *-uț* 130–131; derivate ~ regresive 132.
SUFIX, ~ *-atic* în dialectele sud-dunărene 93. V. și SUBSTANTIVAL.
SUFIXARE în *Scrierile* lui Petru Maior 364–365.
TEMPORAL, relația ~ la prezumtiv 327–329.
TERMEN, ~ religioși creștini 376–379.
TERMINOLOGIE, aspecte ale derivării în cadrul ~ geografice populare 128–133; ~ medicală în română 368; ~ filozofică românească modernă 87–90.
TEXT, ~ din N–V Transilvaniei datate eronat 345–351.
TEXTUAL, raportul între expectanță și acceptabilitate în receptarea ~ 305–316.
TOPONIM, aspecte ale raportului antroponim / ~ în urbanonimie 123–128; variantele ~ *Siliște* 23–26.
TOPONIMIC, enclave ~ rurale în urbanonimie 72–77.

UNIFICARE, ~ și cultivarea limbii române literare 293–303.
URBANONIMIE, aspecte ale raportului antroponim / toponim în ~ 123–128; enclave toponimice rurale în ~ 72–77.

VERB, ~ fr. *devoir*, *faire* 94–95; ~ franțuzisme 362–363; particularități ale ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 57 și în publicistica eminesciană 38–39; ~ reflexiva tantum în română 369; utilizarea unor forme nominale ale ~ în limbile romanice 369.
VERBAL, derivarea ~ la *a picta* 28; dislocări ale grupului ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 58.
VIITOR, ~ auxiliarului *a fi* în structura prezumtivului 325.

VLAICU-VODĂ, despre unele aspecte lingvistice în ~ de Al. Davila 361–363.
VOCABULAR, derivarea ca mijloc de îmbogăţire a ~ latino-romanic în *Scrierile* lui Petru Maior 364–366; ~ minimal – o delimitare pragmatică 94.
VOCALISM, particularităţi ale ~ în traducerea *Jitiei Sfintei Margareta* 55–56.

INDICE DE AUTORI*

Aaron, Vasile 30
Acaţiu Barcsai [principe] 45
Agache, Liliana **49–59**
Agârbiceanu, I. 27, 302, 338
Ahtov, B. 121
Aitmatov, Cinghiz 92
Alecsandri, V. 17, 92, 119, 382
Amiras, Alexandru 96, 97
Andriescu, Al. 34
Andriotis, N. P. 19
Apafi, Mihai [principe] 45
Ardelean, Iosif 63, 67, 68 v. şi Ardelean, Iosif Ioan
Ardelean, Iosif Ioan 62, 66, 71
Arghezi, T. 382
Arhip, Iulian 357
Aristotel 80
Asachi, Gh. 30, 92, 368
Avram, Andrei **7–17,** 10, 22, 373
Avram, Mioara 3–5, 93, 107, **111–115, 293–303,** 325, 326, 328, 329, 333, 373, 375

Baltazar, A. 30
Banciu, Axente 297
Bantaş, Andrei 115
Barbulova, Zoe 333
Barbura [sfânta] 52
Barbura (Varvara) Mărgărita [sfânta] 49 v. şi Barbura [sfânta]
Bariţ, G. 27
Bariţiu, G. 337 v. şi Bariţ, G.
Barkin, Florence 324
Bălan, Ioanichie 98
Bălcescu, Nicolae 96, 97
Băncilă, Petru 342
Bărbulescu, Ilie 55
Bărbuţ, Dorina 131
Bărnuţiu, S. 27
Bârlea, Ov. 342
Bârledeanu, N. 358
Beaugrande, R. A. de 307
Bechet, Florica 93
Berânda, Pamvo 48
Berceanu, B. B. 325, 329
Berejan, Silviu 367, 374
Bernhard, Gerald 375
Bianu, Ion 51, 99
Bidu-Vrănceanu, Angela 305, 323
Bîrcă, M. 92
Bîrlea, O. 337 v. şi Bârlea, O.
Bloomfield, L. 83
Bogdan, Florian 74
Bogdan, I. 298
Bogdan, M. 115
Bolocan, Gh. 123, 353, 357
Borbély, Ana 71, **316–324**
Borroczyn, Rudolf Artur [maior baron] 72, 76
Borza, Al. 12
Brandt, Elizabeth 324
Bratu, Costin 335
Brătescu-Voineşti, I.-Al. 302
Brătianu, G. I. 293
Brâncuş, Grigore 9, 325, 329, 359, 376
Breban, V. 13, 14, 17, 18
Brezeanu, Stelian 293
Bucholz, Oda 8
Budai Petru [diac] 44, 45
Buhociu, O. 70, 71
Bulgăr, Gh. 33, 34, 40
Butec, Petre 370
Byck, J. 13, 299

Candrea, I. A. 58, 298
Cantacuzino, Şerban [vodă] 330

* Indicele de autori şi cel de cuvinte au fost realizate de Nicoleta Mihai.

Cantemir, Dimitrie 347, 368
Cantemir, Grigore 370
Caracaş, R. 99
Caragiale, Ion Luca 91, 317, 382
Carnap, R. 314
Carpenişeanu, Suluţ A. 297
Cartojan, N. 341–343
Cazacu, Boris 335
Călăraşu, Cristina 305, 323
Călinescu, G. 83, 300, 301
Cândea, Virgil 98, 101
Celac, Tatiana 330
Céline, Louis-Ferdinand 95
Cernjak, Aleksandr 373
Cetferikov, S. 99
Cheie, Paulina 364, 365
Chesarie [monah] 100
Chiper, Grigore 90
Chiţimia, I. C. 364
Chiţoran, Dumitru 317, 324
Chivu, Gh. 345, 346
Chomsky, Noam 81
Cicero 29
Cihac, A. de 8, 21
Cihac, I. 368
Ciobanu, Anatol 367
Ciobanu, Elena 331, 334
Ciobanu, Etienne 296 v. şi Ciobanu, Ştefan
Ciobanu, Fulvia 334
Ciobanu, Gh. 342
Ciobanu, Ştefan 296
Ciobanu, Virgil 298
Ciompec, Georgeta 331, 334
Cioranescu, A. 8, 13
Cipariu, T. 27, 30
Citterio, Elia 98, 101
Ciuhandu, Gheorghe 61, 62, 66–68, 71
Climent [duhovnic] 100
Climent [ieromonah] 99
Clinciu, Io(a)n 111–115
Clyne, Michael 320, 324
Codrea, Irina 368
Cogălniceanu, Ienache 96, 97
Coman, G. 111
Coman, Marinela 94
Coman, Petre 7
Condei, Cecilia 95
Constantin Şerban [domnitor] 44, 45
Constantinescu, Ilinca 115
Corlăteanu, Nicolae 91
Coseriu, Eugenio 293, 367, 372 v. şi Coşeriu, Eugen
Costăchescu, Adriana 373, 374
Costin, Miron 92
Costin, Nicolae 30, 96, 97,
Costinescu, Mariana 38
Coşbuc, G. 28, 338
Coşeriu, Eugen [79–84], 89
Córdova, Roberto H. 317, 324
Coresi [diacon] 345
Corlăteanu, Nicolae 367
Corniciuc, Sabina 370
Coteanu, Ion 3–5, 105–107, 321, 313, 329, 370
Cotelnic, Teodor 369
Cotruş, Aron 28
Crainic, Nichifor 297
Crăiniceanu, Ilinca 94
Creangă, Ion 91, 92, 382
Creţu, Ion 35
Cristea [preot] 126
Cristea, Teodora 93
Cristofor, Elena 23
Croce, Benedetto 80
Cruttenden, Alan 379
Csánki, Dezsö 61, 71
Cuciureanu, Ştefan 365
Cuniţă, Alexandra 93

Daicoviciu, Constantin 376
Dal', Vladimir 18, 22
Damaschin [episcop] 100
Dan, Ilie 293, 353
Daniel [mitropolit] 98
Dascălu Jinga, Laurenţia [379–380], **379–380**
Dauzat, Albert 71
David, Doina 113, 296
Davila, Al. 361, 362
Davila, Carol 361
Dayre, J. 10
Deanović, M. 10
Dejeu, Petru 298
Delavrancea, B. Şt. 382
Dellatre, C. 72
Densusianu, Ovid 58, 83, 102, 299, 331, 334
Dewey, John 82
Diaconescu, Paula 370
Dianovich, C. 115
DiCristo, Albert 379

Diculescu, Vladimir 127
Dimitrakis, D. 19
Dimitrescu, Florica 376
Dimitrescu, M. 112
Dimitriu, Corneliu 374
Dîrul, Alexandru 370
Dobre, Maria 128–133
Docan, N. 48
Dodon, Eugenia 370
Dominte, Constantin **84–87**
Donat, Lileta 95
Donici, A. 92
Dorogan, Valentin 370
Dosithei [ieroshimonah] 99
Dosoftei [mitropolit] 49, 50, 347
Dragomir, Otilia 34
Drăganu, Nicolae 61, 71, 346, 350
Drăghicescu, Janeta 94
Drăgăşanu, Ion Corneliu 27, 28
Dressler, W. U. 307
Drincu, Sergiu [101–103]
Druon, Maurice 370
Druţă, Ion 91, 92, 368, 369
Duda, Liviu 298
Dudaş, Florian 43–46, 48, 49, 53, 345–346, 349–351
Duma, Ioan 97
Dumistrăcel, Stelian 366, 375
Dumitraşcu, Emil 95
Dumitraşcu, Katalin 95
Dumitrescu, Maria 23
Dumitriu, Dana-Maria 94
Duzinchevici, G. 44

Eco, Umberto 306
Eliade Rădulescu, Ion 301
Eminescu, Mihai 33–41, 91, 92, 96, 117, 296, 369, 370, 382
Enache, Andreea **101–103**
Ernout, A. 378
Esenin, S. 369
Eţcu, Ion 302
Evuţian, Sabin 298

Fassel, Luminiţa 375
Fecioru, D. 99
Ferro, Teresa 373
Fiedler, Wilfried 8
Filimon, Nicolae 27, 29
Filin, F. P. 18
Firu, Nicolae 50, 345
Fischer, I. 5, 102
Florea din Dobricioneşti [popă] 43, 347–349
Fodor, P. 298
Friedman, Victor 317, 324
Frisch, Helmuth 375
Frollo, G. L. 117
Fugariu, Florea 330, 364
Furtună, D. 99

Gabinski, Marcu 24, 90, 91, 93
Galaction, Gala 297
Galben, Raisa 369
Gáldi, L. 20
Gane, Iorgu 357
Gauger, Hans Martin 373
Găitănaru, Ştefan **325–330**
Gâştescu, Petre 23
Georgescu, Magdalena **99–101**
Gerov, Najden 120
Gheorghie [ieroschimonah] 100
Gherontie [ieromonah] 99
Gherasim, Alexandru 370
Gherasim, Aurel 298
Gheţie, Ion 5, 34–40, 55, 57, 97, 296, 297, 347
Ghibu, Onisifor 297
Ghiculete, Galina 335
Giuglea, G. 9, 43, 46, 48
Goicu, Viorica **61–71,** 353
Gorun, Ion 111–114, 297
Graur, Al. 11, 15, 16, 91, 106, 107, 294, 295, 298–302, 329, 334
Grecu, V. V. 296
Grigorie [dascălul] 99, 100
Grosjean, François 319, 324
Gross, Ignatie 298
Groza, Liviu **370–373**
Guillaume, G. 327, 329
Guţă, Ancuţa 94
Guţu, G. 15
Guţu Romalo, Valeria 325, 329, 335, 347, 374
Gyivicsán, Anna 318, 324

Hagiu, D. A. 74
Hangiu, Ion 297
Hasan, Finuţa 334
Hasdeu, Bogdan Petriceicu 91, 92, 381
Hârs, Simeon 96, 97

Hegel, Friedrich 80
Heidegger, Martin 82
Heitmann, Klaus 302, [90–93]
Heliade Rădulescu, Ion 28, 29, 35–37, 39, 40, 117 v. şi Eliade Rădulescu, Ion
Heller, Monica 324
Heraclit 83
Herzog, E. 299
Hirst, Daniel 379
Hjemslev, L. 83
Hodoş, Alexandru 111
Hogaş, C. 338
Horváth, István 324
Hotnog, Titus 297
Hristache [pitarul] 96, 97
Hristea, Th. 28, 119, 121, 375, [370–373]
Humboldt, Alexander von 82
Hurmuzachi, Doxachi 380

Iacob, Niculina **380–381**
Iaţimirski, A. I. 99, 100
Ibrăileanu, Garabet 41, 296
Ilarion [ieromonah] 99, 100
Iliescu, Maria 93, 95, [373–375]
Ioan [popă] 41
Ioan din Pocioveliţte [diac] 345
Ioan din "Ţara Leşească" [popă] 346
Ioanichie [monah] 100
Ionaş, Anatol 369
Ionescu, Emil 373
Ionescu Gion, G. I. 28
Ionescu, Ion [376–379]
Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana 305, 316, 317, 323, 324
Ionici, Ion 334
Ioniţă, Vasile C. **23–26, 337–340**
Iordache, Rodica 94
Iordan, Ion 23, 74
Iordan, Iorgu 3, 4, 24, 126, 131, 298–302, 325, 326, 329, 331, 335, 374
Iorga, N. 44, 45, 99
Iosif [ieromonah] 99
Iosif II [împărat] 63
Iosif din Neamţ [ieromonah] 99
Iosif, Şt. O. 338
Irimia, D. 326, 329
Irinarh [ieroschimonah] 100
Isaac [ieromonah] 100
Isaac [dascăl] 100
Istrati, Panait 95
Ivănescu, G. 35, 376
Ivănescu, Monica-Maria 95
Ivireanu, Antim 327, 330

Jaberg, Karl 293
Jakobson, Roman 306, 307
Joant, Romul 98
Jókai Mór 318
Jurju din Luncasprie [popă] 43

Kemény, J. [principe] 45, 346
Kodov, Hristo 47
Kokona, Vedat 8
Kovalcsik, Katalin 318
Kozarev, P. 120
Kramer, Johannes 375
Kraus, Georg 44, 45
Kristophson, Jürgen 373
Krupoviatkin, Konstantin 298

Lacea, C. 8
Lapedatu, Al. 99
Laurian, A. T. 27, 29, 95, 114, 117
Lăzărescu, Paul 335
Lenin, V. I. 92
Littré, E. 121
Livescu, Michaela 93, 94
Lobiuc, Ioan [84–87]
Lot, Ferdinand 293
Lupşa, Şt. 46
Lyons, J. 326, 329

Macarie [ieromonah] 99, 100
Macrea, D. 329
Maior, Petru 364–366
Maiorescu, Titu 113
Maixner, R. 10
Mancaş, Mihaela 305, 323
Manea, Daniela 373
Mangra, Vasile 46
Manolescu, Florin 90
Manoliu-Manea, Maria 373, 374
Manu-Magda, Margareta 375
Mareş, Alexandru **43–48, 345–351**
Margareta din Antiohia [sfânta] 49, 50
Marian, S. Fl. 341
Marin, Georgeta 331, 335
Marin, Maria 335

Marin, Vitalie 369
Marina [sfânta] 50 v. şi Margareta din Antiohia [sfânta]
Marinescu, Bogdan 335
Marino, Adrian 298
Massim, I. C. 27, 29, 114, 117
Matcovchi, Ilarion 369
Mazilu, Dan Horia 330
Mărănduc, Cătălina **305–316**
Mărgărit, Iulia **330–335,** 340–343
Măzăreanu, Vartolomei 97
Melian, Al. 34, 40
Melnic, Vasile 367, 368
Meringer, Rudolf 31
Metafrast, Simeon 19
Meteş, Şt. 44, 45
Mihai [popă] 49, 52
Mihai [Viteazul] 125
Mihai, Nicoleta **393–402**
Mihail, Paul 98, 99, 101
Mihăescu, Gib I. 297
Mihăescu, H. 20, 376, 377
Mihăilescu, Irina **93–95**
Mincev, D. N. 125
Misail [Călugărul] 97
Moanţă, I. 343
Modoran, Filofteia **72–77,** 123
Moisil, Fl. 99
Moldovan, Viorica 375
Moldoveanu, Dragoş 58
Moldoveanu, Gh. C. 296, [380–381]
Moldoveanu, M. D. 74
Morariu, Leca 298
Moroianu, Cristian 43, 347, 348
Mošin, V. 305
Movilă, Gavril [domnitor] 44
Moxa, Mihail 347
Munteanu, G. 27
Munteanu, Şt. 33, 36, 39, 41, 117, 296
Mureşan, Ileana 375
Murnu, G. 28
Murnu, O. 337
Musicescu, G. 92

Naum, Teodor 299
Năstase, Vera **90–93, 381–383, 389–393**
Neagoe, Victorela 331, 333, 335
Neculce, Ion 92, 326, 330
Negomireanu, Doina 94
Negruzzi, C. 92
Negulescu, Corneliu 297
Nestorescu, Virgil **118–121**
Nicodom [episcop] 99
Nicolăiasa, G. 99
Niculescu, Al. 296, 329, 335
Noica, C. 84, 89
Novacovici, Emilian 25, 26

Oallde, Petru 296
Oancă, Teodor **353–359**
Oancea, D. I. 23
Oancea, Ileana 373
Oglindă, Emilia 369
Onu, Liviu 374
Oprea, Al. 34
Oprea, Ioan [87–90]
Orsós, Anna 318, 324
Ovidiu 117

Paić-Grozdanović, M. 350
Paisie [preot] 98–100
Pamfil, Viorica 330
Panaitescu, P. P. 45, 377
Pană, Ruxandra 335
Pană-Dindelegan, Gabriela 305, 323
Pann, Anton 342
Panţu, Zach. C. 12
Papacostea, V. 112
Papadima, Dana 373
Papahagi, T. 20
Pappasoglu, D. [maior] 72, 76
Paşca, Ştefan 63, 71
Pavel, Vasile [384–386]
Pavelescu, Cincinat 363
Păcurariu, Mircea 99
Pătru [popă] 44, 46–48 v. şi Pătru din Tinăud [popă]
Pătru din Tinăud [popă] 43–48
Pelin, Valentina 98–101
Perpesicius 34, 35, 297
Peteghem, Marleen van 374
Petöfi, J. S. 306
Petrescu, Camil 297
Petrescu, Cezar 297, 338
Petrescu, Maria Valeria 117
Petriceicu Hasdeu, Bogdan 368
Petrovici, E. 83, 91
Petru [copist] 45

Petru [diac] 45
Phillipide, Al. 95 302, 325, 329
Piccillo, Giuseppe 375
Pinteru, Traian Amos 298
Plaut 93
Plămădeală, Antonie [mitropolit] 98, 296
Plett, Heinrich 305–307
Pojoga, Vasile 370
Polizu, G. A. 27
Pop, Liana 373, 374
Pop, Sever 295, 297, 301
Pop, Traian 298
Popa, Atanasie 43, 44, 46, 51, 53
Popa, Gheorghe 370
Popa-Lisseanu, Gheorghe 111
Popescu, Mioara [381–383]
Popilian, D. 29
Popovici, D. 301
Popovici, Victoria 375
Popovschi, Nicolai 298
Predescu, Lucian 111
Procopovici, Al. 294, 295
Protagoras 84
Protase, Maria 364, 365
Pumnul, Aron 380
Purice, Mihai 367, 368
Purice, Viorica 368
Puşcariu, Sextil 4, 93, 111, 114, 293–295, 297–299, 331, 335, 377
Putneanul, Gherasim [ierodiacon] 96

Racoviță-Golescu, Anca 361
Radu [de la Mănicești] 47
Raeski, N. 24
Rákóczy, Gheorghe II [principe] 44
Rădulescu, Anda-Irina 95
Rădulescu, Mariana 293
Resmeriță, D. 119
Repina, Tamara 370
Reus-Mârza, E. 44
Rezeanu, Adrian **72–77, 123–128**
Rizescu, I. 340
Rîşcanu, Aurel 297
Robciuc, Ion 12
Roegiest, Eugen 374
Rogojinaru, Adela [381–383]
Romanenco-Munteanu, Doina 370
Rosetti, Al. 4, 5, 35, 36, 38, 298, 299, 330, 347, 370
Rusnac, George 370
Russo, A. 92

Sadoveanu, M. 114, 300–302, 338, 382
Saint-Exupéry, Antoine 307
Sala, Marius **3–5**, 93, 293
Saramandu, Manuela 325, 329
Saramandu, Nicolae 79, 89, 331, 333, 335, 375
Saussure, Ferdinand de 80, 81
Săteanu, C. 327, 328, 330
Sbiera, I. G. 380
Schippel, Larisa 374
Schmidt, S. J. 306
Scriban, A. 13, 118, 120, 130, 337, 354, 357
Scurtu, Gabriela 94
Scurtu, I. 33
Seche, Luiza 25
Seche, Mircea 25, 298
Seidel, E. 325, 330
Sesquières, D. P. 72
Serghievki, M. V. 91
Simion [Dascălul] 96, 97
Simion, Ștefan 330
Sipos, István 62, 71
Sitaru, Oana **364–366**
Sîmboteanu, Ulise 74
Slave, Elena 326, 328, 330, 337
Slavici, I. 29, 33
Spinazzola, O. 29
Spitzer, Leo 14
Stan, Camelia 374
Stan, Dimitrie 119
Stanciu-Istrate, Maria **33–41**
State, T. 368
Stăniloae, Dumitru 98
Stein, Peter 374
Stoianov, Manjo 47
Stoianovici, L.99
Stravescu, Sanda 93
Suchianu, D. I. 301
Susnek, R. 298
Suciu, C. 24, 25

Șandru-Mehedinți, Tudora 93
Șăineanu, Lazăr 18
Șendrea, Paula 115
Șerban, Valentina 13–15
Șifrina, Ludmila 386
Șora, Sanda [373–375]

Șotropa, Calistrat 298
Ștefan [dascălul] 100
Ștefan, Ion **26–20, 117**
Ștefănescu, Ariadna **373–375**
Ștefănescu, Ioana 373
Ștrempel, G. 49, 50, 99, 330
Șuteu, Flora 33, **94**, 374

Tamás, L. 10
Tălăşescu, Al. 297
Tănase, Cristina **361–363**
Tănase, Eugen **30–31**
Teaha, Teofil 358
Techmeier, Bärbel 375
Teiuş, Sabina 353
Teleoacă, Dana **376–379**
Teodorescu, Cristina-Nicola 95
Teodosie [arhimandrit] 100
Theban, Maria 94
Thomaš, Špidlík 98
Thomici, Ioan 341
Tiktin, H. 28
Tingan, Marilena 335
Titus Livius 95
Todoran, Eugen 297
Todoran, Romulus 331, 335
Tohăneanu, G. I. 26, 28, 117
Tolstoi, 317
Topârceanu, G. 338
Toşa, Al. 326, 329, 330
Trogeanu, Radu 341
Tudose, Claudia 129
Turdeanu, Emil 53
Tzigara Samurcaş, Al. 29

Țâra, Vasile D. 33, 36, 41, 39, 296
Țepelea, Gabriel 295, 297

Udler, Rubin 384
Udrescu, D. 339
Uhlisch, Gerda 8
Ureche, Grigore 92, 96, 97, 347
Uricariul, Axinte 96
Urs din Cotliget [popă] 43, 44, 51–53, 59
Ursu, N. A. [95–98], 99, 101

Varlaam [mitropolit] 347
Vasilescu, Andra [381–383]
Vasilescu, Mircea [381–383]
Vasiliu, Em. 309, 310, 313
Vasiliu, Laura **329**
Vatamaniuc, D. 34
Văcărescu, Iancu 96
Velicikovski, Paisie 98
Veniamin [ieromonah] 100
Veress, Andrei 45
Viciu, Alexiu 337
Vicol, Ion 370
Vintilă-Rădulescu, Ioana 34, 93, **105–107**, 302, 373
Vîrban, Floarea 50, 53, 54, **79–84, 87–90, 95–98**
Vîrnav, C. 368
Vlad, Carmen 305
Vrabie, Emil **17–23**
Vulcan, Iosif 26
Vulcan, Samuil 97
Vulpe, Magdalena 299, 335, **384–386**
Vulpe, Radu 376

Wald, Lucia 95
Ware, Kallistos 98
Windisch, Rudolf 375
Wittgenstein, Ludwig 81
Woolard, Kathryn 318, 324
Würmser, Nicolas 29

Zafiu, Rodica 374
Zagaevschi, Vladimir 385
Zagoriț, Gh. 125
Zaharia, Ciprian [arhimandrit] 98
Zamarski, I. C. 72
Zamfirescu, Dan 99
Zapolanski, I. S. 298
Zimmermann, Fr. Werner C. 71
Zorile, Aliona **367–370**
Zugravu, Nelu 377, 378
Zugun, Petre 39

INDICE DE CUVINTE

ALBANEZĂ: cak 8, 9, cark, cigare, cingare, në cak, zë në cak 9, zingala 15

ARABĂ: al-fil 119, 120, ruch 120

BULGARĂ: ozpkam, burkam 118, darzalo 11, sozpkam 118, selište 24, cehhik 11, smarapamen, smarax, smapawhk, smapamhcçe 120, cedio 10

ENGLEZĂ: physician 115, rook 120

FRANCEZĂ: affaires 361, (s')agenouiller, appeler 362, aufin 119, (il s')avance 362, crier 17, devoir 94, double, étouffe 362, faire 95, fou 119, 120, nues 361, jeter 17, reine-Claude 7, roc 120, Saint-Germain 7, suivantes 361, torse 361, tour, visible 120

GERMANĂ: Kranz(e) 31, Läufer, Offizier 120, Ringlotte 7, Schiffbruch 28, Zanken 7, 8, Zigarette 9, Zinke 8, Zinken 7

GREACĂ şi NEOGREACĂ: afióni 19, bubuki 19–21, guvídhi, dekári, pipéri, trivolon 19

ITALIANĂ: alfiere 120, depingere 28, lettera 47, pitturare 29, 30, Piskopo 377, reggia 117, ronuto 377

LATINĂ: agiasma 377, ajutare 102, ambi 332, ascensa 378, Assumptio 378, bulla 93, ciccum 93, Calationem 378, commater 102, conventus, -um 102, dis- 102, 103, dui 333, episcopus 377, eremetia, eremetus 377, extra-, extralucire 102, follis 119, frons, -tis 94, hetta 93, in- 102, *lepidare, lepis 14, navigatio, -onis 28, navis 26, 27, paganus, pagus 378, pingo, -ìre 28, regia, regio, -nis 117, sedere 26, suppare 15–17, transmutare, transpungere 102, virgo, -inis, virgula 378, *zuppare 16, zappus 15, zinzalus 16

MAGHIARĂ: cibere 10, cifra, cifrál 11, cinterem, csiger 10, czenk 8, deák, hegedüs 65, kad 57, kis 65, menteni 378, nagy, páp 65, ránk 31, ringló 7, szarka 11

PORTUGHEZĂ: alfil 120, bispo 377

ROMÂNĂ:

Aromână: alin 339, bubuche 20, doauli, doli, treili 333

Dacoromână:

A: absolut, (a) absta 114, -ac 130, acmu 54, 57, acol(e)a, acolo 57, adiutant 120, adjunct 295, afaceri 361, aghiotant 120, aiasmă 377, (a) ajunge 9, (a) ajuta 102, alaman 17, amândoi 330–332, amândouă 330, 331, 333, amândouăle 331–333, (a) anina 339, 340, aninat 339, apotecă 113, 114, -ar 129, arbuz 18, arie, arman 25, arpagic 18, (a) arunca 16, 17, -atic 93, atmişcea 7, aţipesc 13, au 57

Ă: -ărie 129, ăriş 13, ăst 12, ău 130

Â: -ârcă 10

B: balmoş 65, başce 22, (a) bârcâi 118, bârsă 10, bârţă 10, berc 118, bireş 65, birudalmu 347, biserică, blestem 377, boboc 19, 20, bo(n)t 8, Borcea, borcilă, Borcilă 357, botez 61, (a) boteza 377, brişcă 18, brojban, Brojban, brojbă, Brojbă 357, bonoc 19, 20, bubuc 20, Budaca 357, budacă, Budacă 357, 358, buiac, buiecie 347

C: cad 57, cap 30, 31, 65, carafte 385, casă 368, 369, cărnelegi 378, câşlegi 377, câte 330, 331, 333, 334, câtepatru 333, 334, câteşitrei 333, câte(şi)trei 331, câteşitrele 333, câte(şi)trele 331–333, câtetrei 334, câtetrele 333, 334, ceagăr 9, 10, cenghemenghe 7, cervereu 13, cest, cest trai 12, chei 22, (a) chema 362, chepeneag 65, cheu 221, chibrit 295, chingi 385, ciger 10, cigher 11, cighir 9–11, cioc, (a) cioca 65, ciort 130, ciortan 130, ciump 65, cio(n)t, ciu(n)t 8, ciurcan, ciurdar 65, cleşte 22, cloşcă 18, cociş 65, cocoş 20, colnic 118, (a) colnici, colniceat, -ă 119, comănac 46, comodităţi 115, (a) compete 114, (a) computa 113–115, computer 114,

(a) contopi, (a) convorbi 295, coardă 132, corabie 27, coroană 31, coşcov 17, 18, Crăciun 378, creştin 377, cucoş 20, culic 17, 18, cumătră 102, curier 120, cuvânt 102, cuviiuşază 349

D: dârjală 11, decar 19, (a) decurge 295, (a) demanda 115, (a) depinge 28, 29, (a) desemna 29, doboş 65, doi, două 333, două 332, 333, duşcă, Duşcă 358

E: -ea

F: faţă 30, faur 65, feaceră 347, (a) fi 325, fizic 114, 115, fical 115, fizician 115, flocos 65

G: garagánele 340, 341, 343, (a) găta 46, gâlcă, gâlcos 133, gâldan, gâldă 132, gâlgă, (a) gâlgâi, gâlgâială, gâlgâitoare, gâlgoaie 131, gâlmă, gâlmău 130, gheb, ghebănos 132, glod, (a) glodui, gloduită 133, *glonţ, glonţan, glonţărie 129, glugă, (a) glugui, gluguit 133, goale 361, gornic 65, (a) gratula 115, grădişte 22, grămadă 339, grămădare 339, 340, grind 130, 131, grindac 130, grindoc 131, gropac, *gropâş, gropiş, -uri, gropişe 130, grui, gruieţ, gruiuţ 131, guleş 65, gurgă, gurgui 132, guvid 19

H: harbuz, harpagic 18, hăitură 132, hitleşugul 349, hobaică, hobaie, hodină, hodinău, (a) hodini 131, hodorog 65, holbură 11, humişte, humoi 130

I: (a) iniţia 295, -ioară 18, -ircă 10, ist 12, -iş 129, 130, -işte 22, 25, 129, 130, -itoriu 53, (a) izări 132, izlaz 25, izlejit, (a) *izlezi, izlezlit 133, imaş 25

Î: îm-, în- 102, (se) înaintează 362, înalt 338, 339, înăbuşe 362, Înălţare 378, (a) încorda, încordătură 132, îndoită, (se) îngenunche 362, înghiţătură 132, înglotească 349, (a) întrelăsa 114, înţeapă 385, înviiuşază 349

J: jgheab 385, judeţ 295

L: la 113, laboş 65, lăcovişte 21, (a) lăzui, lăzuitură, lin, linătură 132, lingroate 7, linişte 22, letera 46

M: maclă 130, magiun 10, Magor 61, martor 377, măcliste 130, măguri 61, mănăstire 18, mâl 129, mănăstioară 17, 18, (a) mântui 378, mânzoc 20, mârvileală, mârvileac, (a) *mârvili, mârvilos, mârvinos 131, mâţoc, mâţuc 20, megiaş 347, mirvili 131, misareş 65, mocan 66, mocilar, mocirlă 129, mogâldan, mogâldă, mogâldău, mogâldeaţă 132, mol, molar 129, morb 113, 114, 295, morbos 113, 114, morbozitate 114, moroiu 61, moţ 66, 130, moţău 130, muchiuliţă 131, mur 61, muscea 131

N: naia 27, naie 26, 28, naifrângere 28, naigaţiune 26, 28, naigând, naigiu 28, naos 27, nas 20, -naut 93, navă 26, 27, năi 27, năier 28, nămăloaie, *nămăloi 130, nămoliş, nămolişcă 131, năsuc 20, nebun 119, 120, nevechita-ţi, nevichitaiţ 349, nime 57, noduros 372

O: oamirilor 347, -oară 18, obşce 22, -oc 131, ofiţer 120, -oi 130, otic, otinc 8, oviste 21, 22

P: pastrungă 8 paşcă 18, paşte 22, părău 13, păstrugă 8, păşune 25, pe 113, peisaj 338, pere cenghemenghe 7, (a) pertracta 295, (a) picta, pictor 28, 29, picturare 29, picturat 30, pictori 29, (a) pinge 28, 29, pingere 29, piper 19, piscup 377, piuă 385, plop, plopăriş 13, poaşcă 10, ponor, (a) ponorî 340, pop, popă 65, poşircă 10, potâng, Potâng, Potângă 358, poviste 21, pre 58, perfect 295, prelăstit 349, (a) prelua, primar 295, pripoc 131, pripoi 130, pripr 130, 131, Prisacariu, Prisacaru, Prisăcaru 355–357, prisacă 356, prisăcar 355, 356, Prisăcariu, Prisecaru 355–357, prizonier 295 pulberie , pulberiş, pulberos 130

R: ranţ 31, ranţă 30, 31, răsipa 17, (a) răsipa 16, 17, răsipă 17, (a) răsipi 16, 17, (a) răsupi 16, războ 385, răzoreală, (a) răzori 131, râmeţi 377, râpău 130, răcurare 114, rădiş, rădişte, rădiu 130, răsip 17, (a) recura 114, rediş, rediu 130, renglotă 7, repeziciunea 295, repezină, repeziniş, retez, retezău 130, (a) risipi 16, 17, roatiş 65, rotat, rotătură 132

S: sabău 65, sacovişte 21–23, saliste 23, săcăluş 11, săcău 131, săleşte 23, 24, 26, (a) sănina 337, 339, 340, sărsam 11, sătuc 20, săzâştie 26, scară 130, scăpătiş, (a) scăpăta, scăpătuş 132, scăriş 130, (a) schimba 83, (a) scrie 30, scrobim 385,

(a) seca 131, sechiraş 11, sedilă, sedilă[1] 10, selişte 23–26, senic 10, senin 337–340, seninare 337, 339, 340, senină 339, 340, seninări 337, seninuri 340, Sfat, sfăt 358, Sfăt 359, sicheră, sifilis 11, sigă 13, sileşte 23, sinterim 10, silişte 23–25, (a) sista 295, sişcă 18, smârcoi 130, smiscel 131, (a) smuci, (a) smunci 8, sobolarriu, sobolişte 129, soldat 295, splai 22, splau 22, 23, stambol-şal, stambol-şali, stambol-şalisí, stambùl-şalí 7, stâlp, stâlpare 339, stâncă 340, strai 12, straşnic 120, stră-, (a) străluci, (a) strămuta, (a) străpunge 102, strug, strung 8, 9, stup 356, stupar 355, 356, Stuparu 355–357

Ş: şed 25, (a) şedea, şez 25, şezător, -oare 25, 26, şezişte 23, 25, 26, şisă, şiţă 10

T: tain(nuri) 337, talpă 130, tălpău 130, tată, tatul 57, tălpige 385, tălpoaie 130, tătuş 347, târgovişte 21, temelion 48, (a) testa 115, tilipin 12, tinărie 129, tipa, tipă 14, (a) tipări 30, toarse 361, toporişte 22, toţi 330, trei, treile 332, 333, trivolon 17, 19, tulichină, tulpin(ă) 12, tun 295, (a) turna 14, tuspatru, tustrei 330, 333, tustrele 333

Ţ: ţac 8, 9, ţaicău 11, ţamberele 7, ţanc, ţanc[1] 7, 8, ţanc[2] 8, 9, ţanc[3] 7, 8, ţap, ţapchin 12, ţarc 9, ţarcă 11, 16, ţăncuşă 9, *ţăpin, ţăran, ţărână, ţăruş 12, *ţâbărârcă 10, ţâbârcă 7, 9, 10, ţâcher 10, 11, 13, 16, ţâcheră, *ţâchere 10, ţâflă, ţâfnă, ţâfnos 133, ţâhuş 11, ţânţar 15, ţâp 13–15, ţâpa 14, ţâpă 13, *ţârfăli, ţârfoli 11, ţârfos, ţârvă 133, ţeavă 385, ţecheră, ţechiră 11, ţedil 16, ţechin, ţeran, ţerină, ţeruş 12, ţesală 13, ţescovină 385, ţestrai 7, 12, 13, ţibără, ţidilă 10, ţiflan, ţiflă 11, 14, ţifloaşcă, ţifră, ţifrăli 11, ţigăriş 13, ţighir 9, 10, ţiiuş,ţiflan, ţiflă, ţine 11, ţintirim 10, ţip 13–15, 17, (a) ţipa 13–17, ţipa[2] 13, 15, ţipă 14, 17, ţipi 17, ţiplă 14, ţop, ţopa 15, ţup 15, 17, ţupa 14–17, ţupi 17.

U: -uc 20, uliţă 133, (a se) urca, urcat 339, (a) urla 14, 132, 133, urlat 133, urliş 132, 133, urmaşe 361, -uş 11, uşă 9, -uţ 131

V: vatale 385, vatră 25, văieratul 347, vedeţe 362, venin, -uri 337, vergură 378, viforos 372, viriţi 347, voi 17, 19, volbură 11

Z: zahăr 295, zăbăvi, zăbovi 11, zăcătoare 25, zălar 359, (a) zbârcâi 118, zdreanţă 31, zelişte 24, (a) zugrăvi 28, 29

RUSĂ: bom, bon 22, golomja 18, -íšče 21, kóèkov, koèkovátyj, koèkovyj, kulík 18, molotovíšče 21, naplava, nutá 22, -óvíšče 21, sak 22, sakovíšče 21, 22, serpóvíšče 21, splav, toporíšče 22, galán, golomjá, golomjánka, yalamán, yalán 18, pupók, pup 20

SÂRBĂ: brkati 118, dušak 358, kolnik 118, selište 24, siga 13, sikira 10, 11, sjekira 10, viti 19, voj 19, zbrka 118

SLAVĂ ŞI VECHEA SLAVĂ: burkati 118, družati 11, znaku 8, strašinu 120, strugu 8, česalo 13

SPANIOLĂ: alfil 120

TURCĂ: Akmet, Stambol şalisi 7

LIMBA ROMÂNĂ

Calea 13 Septembrie nr. 13
RO–76 100 Bucureşti 5
ROMÂNIA

Founded in 1952
6 issues every year

Editor in Chief: Marius Sala

Assistant Editor: Mioara Avram

Associate Editors:

Gh. Bolocan, Gr. Brâncuş, Gh. Chivu, Ion Gheţie, Valeria Guţu Romalo, Theodor Hristea, Laura Vasiliu, Rodica Zafiu

LIMBA ROMÂNĂ is devoted to the study of the Romanian language: grammar, vocabulary, the literary language and stylistics, the history of Romanian linguistics, dialectology, language refinement, orthography, etymology, onomastics and philology, articles in general linguistics, commentaries, opinions on usage, notes and reviews. The journal also publishes annually an exhaustive bibliography of works in linguistics printed in Romania.

Editorial address: Redacţia revistei LIMBA ROMÂNĂ, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Calea 13 Septembrie nr. 13, RO–76 100, Bucureşti 5, ROMÂNIA.

Books for review and publications for exchange should be sent to the address above.

Subscriptions for periodical publications should be sent to the Publishing House or to:

❖ ***RODIPET S.A.,*** Piaţa Presei Libere nr. 1, Sector 1, P.O. Box 33–57, Tel. 401–222 4126, Fax. 401–222 6407, Bucureşti, România;

❖ ***ORION PRESS IMPEX 2000,*** P.O. Box 77–19, Tel. 401–653 7985, Fax 401–324 0638, Bucureşti 3, România.

LIMBA ROMÂNĂ

Revista „Limba română" se adresează unui cerc larg de cititori interesați de problemele lingvisticii.

Revista abordează studiul limbii române: gramatică, vocabular, limbă literară și stilistică, istoria lingvisticii românești, dialectologie, cultivarea limbii, ortografie, etimologie, onomastică și filologie.

Revista publică, de asemenea, o bibliografie anuală exhaustivă a lucrărilor de lingvistică apărute în țara noastră, articole de lingvistică generală, note, comentarii, consultații și recenzii.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sunt rugați să înainteze articolele, notele și recenziile în două exemplare dactilografiate la două rânduri. Tabelele vor fi dactilografiate pe pagini separate, iar diagramele vor fi executate în tuș, pe hârtie de calc. Tabelele și ilustrațiile vor fi numerotate cu cifre arabe, figurile din planșe vor fi numerotate în continuarea celor din text. Se va evita repetarea acelorași date în text, în tabele și grafice. Explicația figurilor va fi dactilografiată pe o pagină separată. Toate notele de subsol se numerotează de la 1 în continuare. Titlurile revistelor citate în bibliografie vor fi prescurtate conform uzanțelor internaționale.

Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.

Răspunsul comitetului de redacție cu privire la manuscrisele primite va fi comunicat autorilor în termen de 2 (două) luni.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
R–76 117 București, Calea 13 Septembrie nr. 13

Tipărit SEMNE

LUCRĂRI APĂRUTE ÎN EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

EMANUEL VASILIU, **Elemente de filosofie a limbajului,** 1995, 132 p.

*** **Limba română și varietățile ei locale.** Lucrările sesiunii științifice organizate de Secția de Filologie și Literatură, 31 octombrie 1994, 1995, 136 p.

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ „IORGU IORDAN" – BUCUREȘTI, **Istoria limbii române literare. Epoca veche (1532–1780).** Coordonator ION GHEȚIE, 1997, 496 p.

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUȘCARIU" – CLUJ-NAPOCA, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania,** vol. II, de GRIGORE RUSU, VIOREL BIDIAN, DUMITRU LOȘONȚI, 1997, XXII p. + 310 p. hărți.

INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ „SEXTIL PUȘCARIU" – CLUJ-NAPOCA, **Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureș,** vol. IV, de PETRU NEIESCU, GRIGORE RUSU, IONEL STAN, 1997, XCVI p. + 400 p. hărți.

PETRU NEIESCU, **Mic atlas al dialectului aromân din Albania și din fosta Republică Iugoslavă Macedonia,** 1997, 360 p. + XXXI planșe.

Sub redacția IORGU IORDAN, ALEXANDRU GRAUR, ION COTEANU, **Dicționarul limbii române (DLR),** serie nouă, tomul XIII, partea 1, litera **V (V – veni),** 1997, 326 p.

FLORIN MARCU, **Noul dicționar de neologisme,** 1998, 1556 p.

Cărțile și revistele publicate de Editura Academiei Române pot fi procurate de la următoarele librării din București:

Librăria Academiei, Calea Victoriei nr. 12 A, tel. 313 8588;
Librăria Luceafărul, B-dul Unirii nr. 10, bl. 7B, tel. 315 5674;
Librăria Minerva, Calea Victoriei nr. 126, tel. 650 3943;
Librăria Eminescu, B-dul Regina Elisabeta nr. 5, tel. 315 8761;
Librăria Sadoveanu, B-dul Magheru nr. 68, tel. 211 2965;
Librăria Universul, Calea Moșilor nr. 62–68, tel. 315 7070 / int. 119;
Centrul de Carte al Editurii Academiei, Calea Victoriei nr. 178.

ISSN 0025–3523

LR, XLVII, nr. 5–6, p. 291–402, București, 1998

Biblioteca „[illegible]"
– SIBIU –